INDICES AND APPENDICES

To

THE NIRUKTA

WITH AN INTRODUCTION

78

BY

LAKSHMAN SARUP, M.A. (PANJ.), D. Phil. (Oxon.),

University Professor of Sanskrit Literature, at the University of the Panjab, Lahore.

D2938-

Val 2

Satt N Yastlak Dogga

PUBLISHED BY

THE UNIVERSITY OF THE PANJAB

LAHORE

1929

LIBrary Regr No.

OUNTRAI
LIBRE 27178

Acc. 15.71.57

Oall No. Say H

yas/Lak

निघण्दुनिगमानिरुक्तकोश-निर्वचनानुक्रमिशाकादि-विविधपरिशिष्टानि।

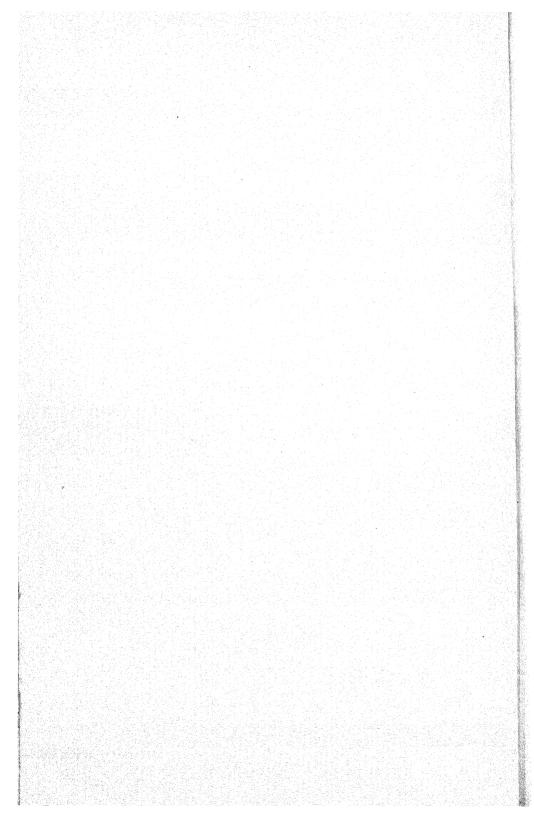
पञ्चनदीयविश्वविद्यालयसंस्कृतसाहित्याध्यापकेन लच्मण्स्वरूप, एम० ए० (पञ्जाब), ही० फिला० (श्रॉक्सफोर्ड), इत्येतेन विरचितानि ।

तानि च

पञ्चनदोयविश्वविद्यालयाध्यक्षैः

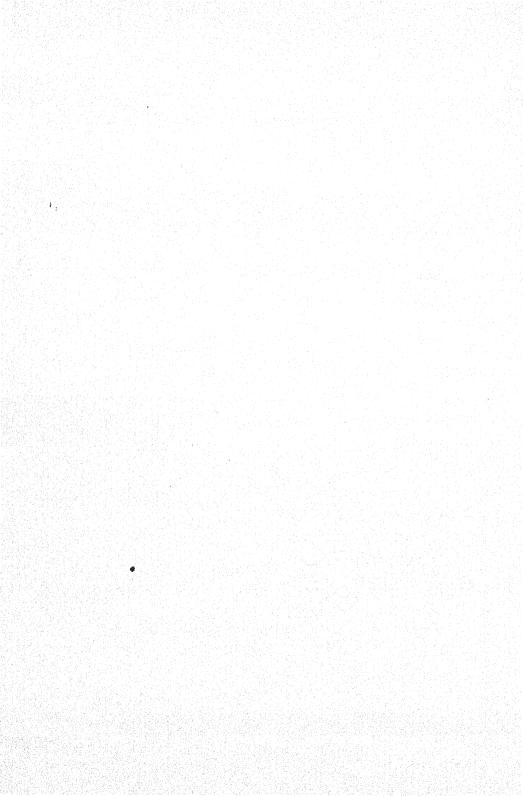
प्रकाशितानि । १६२६

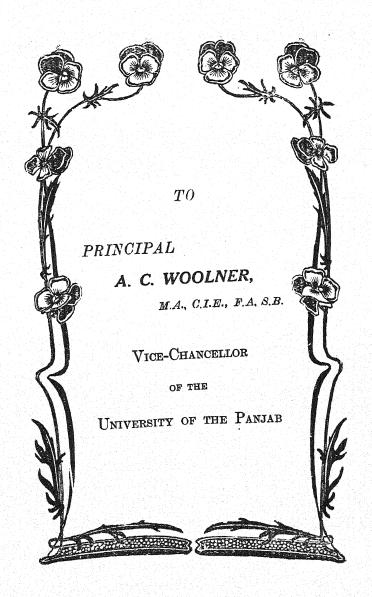

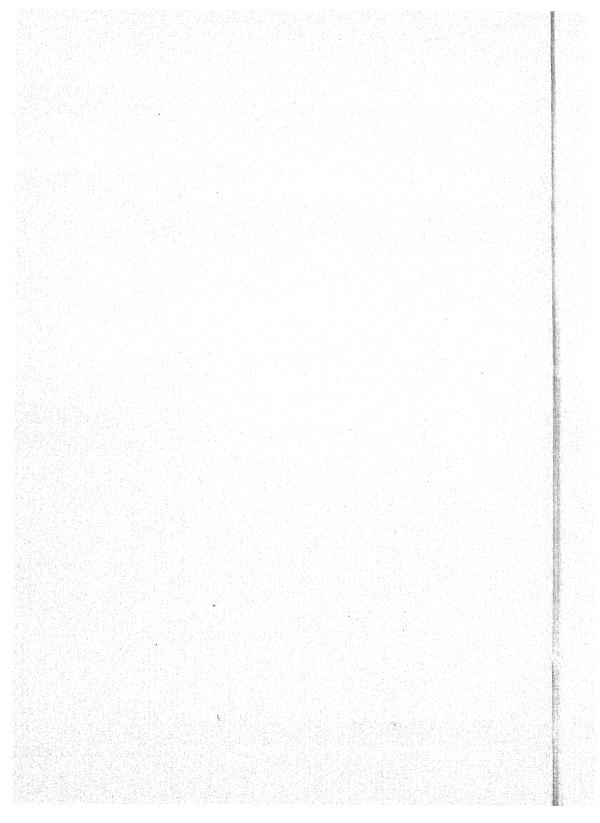

विषयानुक्रमणिका

9.	उपाद्घातः	•••	3-08
₹.	निघण्डुकोशः	•••	३ —३७
₹.	निरुक्तस्थिनगमकाशः		89-133
۵,	निरुक्तके।शः		१२४–२६८
¥.	निर्वचनसूची		२७१-२६०
€,	ऋग्वेदभाष्ये सायणोद्धतनिरुक्तसंदर्भाः		783-374
७.	निघण्डुटीकायां देवराजयज्वेाद्धतनिरुक्तसंदर्भाः	•••	358-338
Ξ.	ऋग्वेदभाष्ये वेङ्कटमाधवाद् एतिनरुक्तसंदभोः		<i>३३४–३8</i> २
8.	ऋग्वेद्भाष्य उद्गीयोद्धतनिघण्टुनिरुक्तसंदर्भाः		384-385
٥.	वाजसनेयिसंहिताभाष्य अवटोद्धतिचण्डुनिरुक्तसंदर्भाः		३४१-३६०
9.	मनुस्मृतिमाष्यं भद्दमेघातिय्युद्धतनिरुक्तसंदर्भाः		३६३
₹.	बौधायनधर्मसूत्रभाष्ये गोविन्दस्वाम्युद्धतनिरुक्तसंदर्भाः		३६३
₹.	निरुक्ते यास्कोद् धतसंहिताबाह्यणादिसद्माः	•••	३६७—३६२
૪.	त्रज्ञातमृत्नोद्धतसंदर्भाः		\$87- 38\$
¥.	शुद्धिपत्रम्	•••	३६४

CONTENTS

[.	I	ntroduction	1-76
	1	Index to the Nighantu	1
	2	Index of quoted words	1
	3	Index of the Nirukta	2
	4	List of Etymologies	3
	5	Quotations of Yāska by Sāyaņa	6
	6	Quotations of Yaska by Devaraja	7
	7	Devarāja's Introductory remarks:	
		(a) Text	8
		(b) English Translation	10
	8	Authors Quoted by Devarāja	14
	9	Kṣīrasvāmin, the commentator of the Amara-	
		kośa	19
	10	Kşīrasvāmin, Different from Kşīra of Kalhaņa	21
	11	Date of Kṣīrasvāmin	24
	12	Date of Vardhamana, author of the Ganarat-	
		namahodadhi	25
	13	Date of Sarvananda, commentator of the	
		Amarakośa	26
	14	Date of Skandasvāmin	27,30
	15	Date of Harisvamin, the commentator of the	
		Satapatha Br \overline{a} hma n a	29
	16	Date of Mādhava, son of Venkata	30
	17	Date of Bharatasvāmin	3 5
	18	Date of Bhatta Bhāskara Miśra	35
	19	Date of Bhavasvāmin	36
	20	Date of Udgitha and Nārāyaṇa	36
	21	Date of Haradatta Miśra	37
	22	Commentary of Madhava, son of Venkata.	39
	23	Colophons of the commentary of Madhava, son	
		of Venkata	41
	24	Synopsis of Colophons	55
	25	Genealogical Table of Madhava, son of Venkata	58
	26	Authors and works quoted by Mādhava, son of	
		Venkața	59
	27	Extracts from the Introductory remarks of	
		Mādhava, son of Venkata	62

	son of Venkata	70
	29 Passages of the Nirukta, quoted by	10
	Udgītha	71
	30 Date of Uvata	71
	31 Date of Mahidhara	73
	32 Date of Medhatithi	74
	33 Date of Govindasvāmin	75
	34 Unbroken tradition of Vedic Exegesis .	75
	35 Acknowledgment of help	76
II	Index to the Nighantu	3-37
III	그는 생님은 그러지 않는 것이 되었다. 그는 그는 그를 살아 살아를 받았다. 그는 그들은 그들은 그는 그를 가지 않는 것이다. 그는 그를 살았다. 그는 그	
	Nirukta	41-122
IV		125-268
V	A list of Etymologies of the Nirukta	271-290
VI		
	in his commentary on the Rgveda	293-325
VII	Passages of the Nirukta, quoted by Devaraja	
	Yajvan in his commentary on the Ni-	
	ghaṇṭu	329-332
VIII	Passages of the Nirukta, quoted by Venkața	
	Mādhava in his commentary on the	
	이 나는 그리는 아이들이 살아가면 하면 생각이 하는 것 같아 먹는 것이 살아보고 하지 않는데 다른 사람들은 이 모든 것이다. 하는 것 같아 없는데 다른 것이다.	335-342
IX	Passages of the Nighantu and the Nirukta,	
	quoted by Udgītha in his commentary on	
	그 마련하다는 20 전투로 경우 적이다. [1] 전에 그림 때 있고 생각하다면 그 맛이와 네이트를 들었다고 있는 다른 것 같다.	345-348
X	그리고 가장 하면 이 경우를 가지 않아 된다. 공사 등에 가장 사람들은 경우를 가는 사람들이 되었다. 그는 사람들은 그는 사람들은 그리고 있다고 있는 그리고 있다.	
	quoted by Uvața in his commentary on	
	the $Var{a}$ jasaneyi Samhit $ar{a}$	351-360
XI	Passages of the Nirukta, quoted by Bhatta	
	Medhātithi in his commentary on the	000
TTTT	Manusmyti	363
XII	Passages of the Nirukta, quoted by Govinda-	
	svāmin in his commentary on the Bau-	363
VIII	$dh \overline{a} y a n a dh a r m a s \overline{u} t r a$	
XIV		001 00A
WI A	그리고 하는 사람들이 되었다. 그리고 있는 것 같아 있는 것 같아 없는 사람들이 되었다. 그리고 있는 것 같아 없는 것 같아.	392-393
777		394
77 A	Additions and corrections	υν-±

INTRODUCTION

INDEX TO THE NIGHANTU

The Nirukta, according to the orthodox tradition of literary India, is one of the most important auxiliary treatise for the study of the Veda, being a Vedānga, 'limb of the Veda.' It is nevertheless not an independent work, as it is a commentary on an earlier work, called the Nighantu, a Vedic vocabulary compiled by generations of seers, to facilitate the study of the Veda. The Nirukta, though a commentary only, has, like the commentary of Śrī Śańkarācārya on the Vedānta Sūtras and like Vijñāneśvara's celebrated Mitākṣarā on the Yājňavalkyasmṛti, superseded the original text and assumed the character of an independent work.

This commentary is now more important than its original. It has nevertheless a basis, the Nighantu, which forms a unit by itself and has a separate entity of its own. I have therefore prepared a separate index for the Nighantu. To the words of the Nighantu, I have attributed the meaning assigned to them in that work itself, e.g., पाति। पन्ति। जङ्गन्ति। अगन्। अजगन्। जिगाति। जगायान्। (Ngh. II. 14) are shown to mean 'to go,' irrespective of the number, tense, or mood, because that is the meaning assigned to these words in the Nighantu. It is incumbent on one to faithfully preserve the meaning of the original without any change or modification.

INDEX OF QUOTED WORDS

Yāska has quoted a good many passages from the Samhitās, Brāhmaṇas, and other earlier works of Vedic literature. From the chronological point of view, these

works are anterior to Yāska. From the philological point of view, they represent an earlier and different phase of Sanskrit language as compared with that of Yaska. I have therefore prepared a separate index for the quoted passages of the Nirukta. The form, in which a word actually occurs in a quotation, is invariably preserved, and the meaning, assigned to it, gives indication of the case-inflection in the case of nouns and of number, person, tense or mood in the case of verbs. Whenever the meaning of a particular word does not give any indication of case-inflection, abbreviated name of the case itself is used, e.g., see जलतिकर्मणः, p. 182. Further I have parsed, i.e., described the grammatical structure of such verbal forms, as are in my opinion somewhat difficult, see, e.g., कृण्वन् on p. 64, गनीगन्ति on p. 65, गात् on p. 66, घसत् on p. 67, चिकिते on p. 68. दुराशः on p. 74, द्विद्योत् दिदिङ्ढि on p. 75 and so on. Again, the source of the word quoted is also indicated, e.g., the letters (AV.) put after the word दचाय on p. 74 mean that this word occurs in a quotation of the Atharvaveda. Similarlv. the letters (KS.) after दिधियों on p. 75, show that the word occurs in a passage of the Kāṭhaka-Samhitā. (UQ.) refer to an untraced quotation. Words whose source is not indicated by any additional letters belong to the Rgveda. Words of the Rgveda being left unspecified, it will be clear that letters, describing the source, are put after such words only as do not occur in the quotations of the Rgreda.

INDEX OF THE NIRUKTA

Index Verborum to the *Nirukta* is confined to the work of Yāska himself. One could thus see at a glance, what proportionate part of the *Nirukta* is written by Yāska. All extraneous matter, in the form of quotations, is rigidly excluded. From the chronological point of view, it contains matter, which can be assigned to one and the same period of time. From the philological point of view, it is confined to a

homogeneous linguistic stratum, which represents a particular phase in the history of Sanskrit language, i.e., the beginning of the classical stage. The basis of the Index Verborum is the contribution of Yāska except such words of his commentary as are directly borrowed from the quoted passages. An example will make this statement clear. In N. 12.13, the words कवि:। अवं। उपसः। occur in the commentary of Yāska. They are nevertheless not included in the Index Verborum because these words are merely repeated from the quoted passage, and are not Yāska's own. Such words will be found in the Index to the quoted passages of the Nirukta and not in the Index Verborum.

As in the case of the index of the quoted passages, the meaning assigned to a particular word gives indication of case-inflection in the case of nouns and of number, person, tense, or mood in the case of verbal forms. Grammatical structure of difficult verbal forms is described. Sometimes the abbreviated name of the case is used to denote the inflection when it was not conveyed by the meaning, see e.g., प्राप्तारंत्रे, p. 150.

LIST OF ETYMOLOGIES

In the list of etymologies, it was thought unnecessary to add the meanings of words again as they are already given in Indices nos. 2 and 3.

I may mention in this connection, that the work of Professor H. Sköld, The Nirukta, Its Place in Old Indian Literature, Its Etymologies, which reached me at a time when the greater part of my own list had been printed, gives an exhaustive list of etymologies of the Nirukta. My list is prepared on such a different plan that I should have printed it, even if his work had come into my hands before my list was sent to the press. The etymologies of the Nirukta, which fill in 182 pages in the work of Professor Sköld, barely cover 20 pages in the present work. Professor Sköld has in all cases

quoted Yāska's etymological explanation while I merely mention the root with additional prepositions. It is unnecessary for me to quote Yāska's words as the present work is an index to my edition of the Sanskrit text of the *Nirukta*. My list shows at a glance how Yāska derived any particular word without repeating his phraseology.

Professor Sköld has included cases where no etymology is given, e.g., p. 199: - arbhake avrddhe 4. 15. Yāska does not derive arbhakam from a + virdh as stated. He is merely giving the meaning of the word. If any derivation is intended, it is contained in 3. 20: -- अर्भकमवहतं भवति । Again on p. 200 the words avīra and aśvājanī are included in the list, Yāska's remarks being: - श्रवीरामिव श्रवलामिव। श्ररवा-जनी करोत्याहु. Both these words are merely paraphrased. No derivation is, in either case, intended. Similar cases are anda on p. 204, indrānī on p. 211, Kanīnaka on p. 226, canah on p. 244 and so on. Further the forms of roots as recorded in the Dhātupāṭha and acknowledged as correct by Indian grammarians are not given, e.g., \sqrt{ojay} on p. 224 should be \sqrt{oj} , \sqrt{dha} 'to suck' on pp. 224, 269 should be \sqrt{dhe} ; $\sqrt{p\bar{u}y}$ 'to stink' on pp. 227 and 235 should be $\sqrt{p\bar{u}}$, $\sqrt{khanday}$ on p. 238 should be \(\start{khand}, \start{ganay} \) on the same page should be \sqrt{gan} , $\sqrt{g\bar{a}}$ 'to sing' on p. 240 should be \sqrt{gai} , $\sqrt{d\bar{a}}$ 'to cut' on p. 261 should be \sqrt{do} , \sqrt{div} 'to play at dice' should be \sqrt{div} , $\sqrt{py\bar{a}}$ 'to swell' on p. 277 should be $\sqrt{py\bar{a}y}$ or \sqrt{pyai} , √trā 'to protect' on p. 282 should be √trai, √pālay on p. 286 should be \sqrt{pal} and so on. The roots ज 'to grow old,' p. 227, कृ 'to scatter' on p. 228, गु on pp. 240, 242; दु and पू on p. 283 are written with a short a, in which form these roots do not exist. This could have been avoided if he had consulted the Dhātupātha or even the dictionary of Monier-Williams.

It is true that certain roots are often written in the slightly different philological forms adopted by European grammarians, for example, vide Petersburg Dictionary, $g\bar{a}$ (gai), Macdonell, Vedic Grammar Index, $g\bar{a}$, $dh\bar{a}$; Whitney, Sanskrit

Grammar, etc., etc. And there could be no objection to a particular form of a root, adopted by Professor Sköld, had he proposed to give his own independent etymology. But he sets out to give the derivations of Yāska, who would not have recognised the form of the roots accepted by European Linguists of the 20th century A.D. In a list of the etymologies of the Nirukta, the only appropriate form of a root would be the form recorded in the Dhātupāṭha attributed to Pāṇini.

Moreover modern European Linguists are not consistent in giving a particular philological form to a root, e.g., the root is written as दीव in Macdonell's Vedic Grammar for Students, p. 390, while it is written as दिव in his A Sanskrit Grammar for Beginners, p. 203. Further a particular philological form of a root is not unanimously acknowledged, as different grammarians write the one and the same root in different forms, e.g., Whitney adopts in his A Sanskrit Grammar (Leipzig, 1889) the following forms: - s 'scatter,' p. 526, T 'swallow,' p. 526, \(\frac{1}{2} \) grow old, 'p. 528, \(\frac{1}{2} \) fill, 'p. 532. On the other hand, Professor Macdonell writes these roots as follows: - Skt. Gr., p. 199; Ved. Gr., p. 376; y Ved. Gr., p. 380; y Skt. Gr., p. 202, Ved. Gr., p. 384; 9 Skt. Gr., p. 206; Ved. Gr., p. 399. He thus agrees with the author of the DP. As Professor Macdonell is a much later writer than Whitney, the tendency of modern European grammarians seems to have reverted in favour of the philological form adopted by ancient Indian grammarians as recorded in the *Dhātupāṭha*. As far as the roots \$\,\pi\$, \$\pi\$, etc., are concerned, the latest grammarian, i.e., Professor Macdonell should have been followed.

Again one and the same etymology is given several times, e.g., see the etymology of Kusika on p. 233. No. 1 is identical with no. 3. The word Kusika is derived in two ways only by Yāska and not in three as stated by Professor Sköld.

On the one hand Professor Sköld includes in his list words which are merely paraphrased by Yāska with a view

to explain their meaning only but which are not derived by him, and on the other, several words whose derivations are indicated or actually given by Yāska, are omitted. A few examples of words included in the list by Prof. Sköld although not derived by Yāska, are the following:—divyā on p. 261, nasanta on p. 271, paḍbhiḥ on p. 275, paṇi on p. 276, and so on. A few cases of omitted etymologies are the following:—विरावा: from 🗸 प्रच् with वि N. 1. 4, ज्योति: from 🗸 युच् N. 2. 1, वर्ष from 🗸 युच् N. 2. 1, वर्ष from 🗸 युच् N. 2. 2, श्रोध: from 🗸 वह N. 2. 2, गर्व्यम् from 🗸 पृष् N. 6. 17, रूपः from कष् N. 6. 30, चित्रम् from 🗸 चि N. 12. 6, and so on. This list of omitted etymologies is by no means exhaustive. There are several other cases which can be noted on comparing my list with that of Professor Sköld.

QUOTATIONS OF YĀSKA BY SĀYAŅA

After the index of etymologies, I have added a list of passages of the Nirukta, quoted by Sāyaṇa in his commentary on the Rgveda. This will show the extent to which Sāyaṇa is indebted to Yāska for the interpretation of the Rgveda and can also be utilised for a critical edition of the Nirukta for it throws some light on the problem of textual criticism of the Nirukta. By the time of Sāyaṇa, the first thirteen sections of Chapter XIII had been added to, and were recognised as an integral part of, the Nirukta of Yāska. This statement is supported by the following remark of Sāyaṇa:—तद् व्याख्यानं च समाझायः समाझात इत्यारम्य तस्यास्तर्यास्ताद्भाव्यमनुभवत्यनुभवतीत्यन्तेद्वादशिभरध्यायै-याँस्को निर्मेमे। तदिष निरूक्तमुच्यते।

The words तस्यास्ताद्भाज्यमनुभवत्यनुभवति which Sāyaṇa holds to be the last words of the Nirukta occur at the end of the thirteenth section of the thirteenth chapter. It is also clear that the first thirteen sections of the thirteenth chapter formed a part of the twelfth chapter and had not been constituted into a separate thirteenth chapter, for Sāyaṇa expressly mentions

twelve chapters only. In Sāyaṇa's time the words तस्यास्तस्या, etc., must have been the last words of the twelfth chapter of the Nirukta. It appears however that the subject-matter of these thirteen sections as known to Sayana was not absolutely identical with their present form, for Savana quotes the following passage: अत्र हो हो प्रतिष्ठितो सुकृतो धर्मकर्तारावित्यादि निरुक्ते गतसस्य मन्त्रस्य व्याख्यानमनुसन्धेयम् । which occurs in the Nirukta in XIII. 42=XIV. 29. How could Sayana quote a line from XIII. 42 when in his time only the first thirteen sections were known to exist? As this is the only quotation from the second parisista of the Nirukta in Sāyana's commentary of the Rgveda, two hypotheses are possible:—(1) either this stanza Rv. I. 164. 20 with its explanation was included in the first thirteen sections of the thirteenth chapter, (2) or the commentary of Sayana has been tampered with a view to give authenticity to the later sections of the thirteenth chapter of the Nirukta.

QUOTATIONS OF YĀSKA BY DEVARĀJA

Then follows a list of passages of the Nirukta preserved as quotation by Devarāja Yajvan in his commentary on the Nighanṭu. Devarāja is anterior² to both Sāyaṇa and Durga,—the commentator of the Nirukta,—the former's quotations carry therefore the history of the text of the Nirukta to a period earlier than that of Sāyaṇa and Durga.

Devarāja has cited quotations not only from the *Nirukta* but from quite a large number of authors. As the work of several such authors has disappeared, the commentary of Devarāja has acquired an additional importance. In several cases the passages preserved by Devarāja are the only surviving fragments of works which are now lost, the value of the

¹ Rv. I. 164. 20, Max Müller's 2 ed., i, 704.

² See my Preface to Sanskrit Text of the Nirukta, pp. 25-28.

commentary of Devarāja is therefore great. Apart from these quotations, his introductory remarks are very important and constitute a landmark in the chronology of Vedic exegesists. As Bāṇa's introduction to the *Harṣacaritam* gives a definite starting point for computing dates of Sanskrit poets and dramatists so Devarāja's introductory statement supplies definite data with regard to the period of various commentators of the Vedas. On account of the valuable information supplied by this part of Devarāja's commentary, I have prepared an English translation' and add it here for the convenience of scholars.

DEVARĀJA'S INTRODUCTORY REMARKS

TEXT

The text of the commentary of Devarāja Yajvan as edited in the Bib. Ind. Series is corrupt and cannot be regarded as a trustworthy basis for a critical study. In the introductory stanza No. 2, the fourth verse is almost unintelligible: anena is obscure, ca is redundant if āmnāyam is construed as an object of abhistuvānah which again is left without an object if amnāyam is taken as an object of avāpa. In stanza three the form hrt-tamasah is inexplicable and the metre in a has one mātrā too many. It is surprising that an eminent scholar like Sāmaśrami, the editor of the commentary, failed to notice the incorrect metre and allowed meaningless form like hrt-tamasah to pass. I have collated a MS. of Devarāja's commentary No. 5679a in the library of the University of the Panjab and also the extract given by Burnell in his catalogue of MSS. in the Tanjore Palace Library. The text of the two introductory stanzas is really free from ambiguity and obscurity. The variants are the following:-

$II.\ d:$ -श्चनेन नाम्ना यमभिष्दुवानः ॥

¹ This part of Devarāja's commentary is translated into English for the first time. A summary however was given by Roth, see pp. xlix ff.

III. a-b: — प्रग्रमामि यास्कथास्करमाहुत्तमसः प्रकाशितपदार्थाः ।

5b:-बन्दे नैरुक्तविद्वृत्तिकषमुपनिषद्वल्जरीगामुपन्नम् ।

5c:- o श्रवनिस्खरप्रक्रियानुक्रियायै

The first five stanzas are missing in Burnell.

6a: - यज्वा रङ्गेशपुरीपर्यंतग्रामवास्तव्यः agrees with Burnell.

2nd line: - वित्रिविधं for त्रिविधं। परिपठितानि for पठितानि।

3rd line :- द्रशितानि निगमानि च; also Burnell.

4th line:-- एकचरवारिंशं शतत्रयाधिकं सहस्रं। रिंशच्छत... धिकं सहस्रं B.

6th line: - तथापि

P. 3, last line :—प्रतिपदं B for प्रतिपद

P. 4, 1st line:—Add च after पदानां

P. 4, 2nd line:—स्करदस्वामिना कृतव्याख्यानानां प्रक्रियायामुन्मील-यितव्यं। also Burnell.

P. 4, 3rd line: - बहवस्त्रु स्त्रु च। बहु वस्तु च, Burnell.

P. 4, line 9:-Burnell adds न after चिन्हं

P. 4, line 10:—Burnell reads विच्छेदात् for अविच्छेदात्

P. 4, line 12:—श्राख्यातानुक्रमेख . . . निर्वचनानुक्रमण्या

P. 4, line 12:—Burnell omits स्वराजुक्रमण्याः and reads

P. 4, line 14: -बहुदेशसमाशीतबहुकोश; also Burnell.

 $P.\ 4$, line 16:— भवस्वामिगुहदेव...मावदेव...उवह भवस्वामि-गुहदेव . . . माधवदेवजवट . . . B.

P. 4, line 18:—तद्वृत्तिज्ञीर . . . चार्यादिकृतिनघण्डुन्याख्या ; also Burnell.

P. 5. line 1:- निखिळपद illegible निखिळ पदराजीश्च 1B.

P. 5, line 2:—Burnell reads तत्र दृष्टानां तद् प्रन्थरच ततरच निर्वचनसुपादाय

P. 5, line 3:—चेंद् तद्वश्चिख्यते

P. 5, line 8:—पदानां च बहुवेदविद्मिर्निगमा अन्वेष्याः। also Burnell.

Burnell's MS. belongs to the 18th century. See, A Classified Index to the Skt. MSS. in the Palace at Tanjore, Part I, pp. 2-3, by A. C. Burnell.

ENGLISH TRANSLATION

"I adore the illustrious: God, with a face of an elephant, who haunts the woods of revealed scriptures² and who is a lion on account of killing elephants in the form of demons intoxicated by wine.³ (1) ⁴

Salutations to the God named Śipiviṣṭa,⁵ the lord of the three worlds. Praising him with this name in⁶ various sacrifices, Yāska obtained the stability of the Veda,⁷ *i.e.*, the science of etymology. (2)

I salute Yāska, whose speech dispelled darkness, illu-

- 1 Construing mahas in the acc. sing. It can also be interpreted as a genitive tat-purusa compound, i.e., mahasām trayi, etc., but the meaning in that case will be rather forced.
- Lit. 'the end of the triple scriptures, RV., SV., YV., i.e., the Upanisads or the system of philosophy known as $Ved\bar{a}nta$.
- ⁵ In the epic and the Paurāṇic mythology, Gaṇeśa seldom fights demons and never kills or conquers any. The word $mad\bar{a}la$ cannot be a proper noun as no demon or demons of that name exist in Indian mythology. 'Intoxicated by wine' can be the only possible meaning.
- * The poet attributes to the God, diametrically opposite conceptions, i.e., he is conceived as being an elephant and a lion at the same time.
- ⁵ Śipiviṣṭa is explained by Yāska as a name of Viṣṇu and by Amarakośa as a name of Maheśvara, i.e., Śiva. If we take the latter interpretation, the difficulty arises with the epithet 'Lord of the three worlds,' which epithet is particularly associated with Viṣṇu on account of his taking three steps. If we accept Yāska's interpretation, homage to Viṣṇu is not in harmony with the preceding panegyrie to Śiva's son, Gaṇeśa, unless we assume that Devarāja was eelectic in his religious worship.
- ⁶ It is suggested that the locative is used in the sense of the accusative (see Pa. II. 3.36) meaning ' for the success of various sacrifices,' but it is quite unnecessary to go so far.
- ⁷ Another interpretation will be to construe the line as a dvandva compound, i.e., निरुक्तविद्या च निगमश्च तयोः प्रतिष्ठा ताम् 'the glory of Veda and the science of etymology.'
- There is a pun on the word, $g\overline{a}va\hbar$ which means rays and speech.

[&]quot; Reading आहुततमसः ।

mined the meaning of words and unfolded the triple scriptures in a clear manner as the rays of the sun drive away darkness, illumine objects and display the three worlds. (3)

Obeisance to my grandfather Devarāja Yajvan, who resembled the lord of speech in eloquence and the sages Vasistha and others in austerities. (4)

Reverence to my noble father Yajñeśvara, the preceptor of grammarians, a scholar of equal mastery both in the RV. and the YV. He introduced regular arrangement (krama) in the commentary of etymological explanation, the supporting-tree (upa-ghnam) of the creepers (in the form) of Upaniṣads. He was a lover of sacrifices, with a view to reproduce the procedure, causing happiness to the world. He had his darkness dispelled by the rays of the sun of knowledge. (5)

Devarāja Yajvan, a resident of village Paryanta, near the city of Rangeśa, here writes the etymological explanation of the Book of Synonyms. (6)

Doctor (भगवता) Yāska explained the traditional list of words beginning with 'gau' and ending with 'Devapatnī,'—the list which has three folds in the form of Books of Synonyms, Homonyms, and Deities. He gave etymological explanation of each and every word of the Books of Homonyms and Deities and illustrated (their meaning) with Vedic quotations. With regard to the words of the Book of Synonyms, beginning with 'gau' and ending with apāre,—totalling 1,341 words—he gave a general explanation as 'the following are the synonyms of this being,' derived a few and illustrated fewer still with Vedic quotations. Being afraid of the bulk of his work, he ignored the rest as being easily derivable by intelligent persons, following the general principles of etymology, propounded by him. Skandasvāmin followed his etymological explanation.

With reference to this, 'following six synonyms svah, etc., are common to heaven and the sun,' 'the twelve words

¹ Reading प्रकाशितपदार्थाः।

idam, etc., are synonyms of difference through a variety of similes,' and 'the twenty-six synonyms, prapitve, abhike, etc.,' were explained in their order by the commentator Yaska, as detailed explanation was necessary. This explanation was further amplified by Skandasvāmin. But the form of words, which were not explained in their order and whose meanings were not illustrated with Vedic quotations, could be ascertained, only from a (critical) investigation, a study which in the Iron Age, had its tradition broken. Hence the MSS. (of the list of words) were the sole guide. Some MSS. had, through the negligence of the scribes, a few words more, others a few less, while in others, some words were omitted and new ones were substituted, syllables in some cases being transposed. The MSS. were thus confused, and unreliable, and failing any regular commentary explaining each and every word and illustrating (the meaning) with Vedic quotations, the Book of Synonyms had almost fallen into disuse.

I have therefore laboured to correct the text and to give the etymological explanation together with illustrative Vedic quotations for each and every word in its order in the list with a view to facilitate the study for beginners. And the meaning should be unfolded by following the method of the commentator (Yāska) in deriving the words of the Books of Homonyms and Deities of the list of three books mentioned before and the words svar, etc., which were further explained by Skandasvāmin. Our endeavour is mostly to unfold that meaning within the etymological explanation of the Book of Synonyms.

This is not done according to our judgment. The commentator (Yāska) has derived, here and there with reference to context in Vedic passages, three hundred and fifty words occurring in the list of synonyms. Skandasvāmin has, in his explanation of Vedic quotations, added another two hundred words. In order to distinguish the words of the Nighantu from other words, he (Skandasvāmin) put a certain mark on

them—their text was consequently corrected then and there. The text of other words (left out by Skandasvāmin) has been corrected from (1) a collation of many MSS. brought from various parts of the country, (2) a critical examination of indices of nouns, verbs, accent, particles and prepositions, contained in the commentary of Madhava, son of Śrī Venkatacarya, as well as several perusals of the commentary itself and (3) also from the unbroken tradition of the study of the Nighantu in our family. The etymological explanation is given after a profound study of the Nirukta, Skandasvāmin's commentary on the Nirukta, the commentaries on Vedas by Skandasvāmin. Bhayasyāmin, Guhadeva, Śrīnivāsa, Mādhayadeva, Uyata, Bhatta Bhāskaramiśra, Bharatasvāmin, etc., grammar of Pānini, especially the *Unādisūtras* with its commentary, commentaries on the Nighanțu by Ksīrasvāmin, Anantācārya, etc., grammar of Bhojaraja, and the grammatical forms of all words by Kamalanayana. With regard to the words explained by us and which also occur in these several commentaries, the etymological explanation found therein was adopted if it suited our context. If it did not suit our context, it was modified accordingly. The etymological explanation of other words (not so found in previous commentaries) is based on the general principles of derivation, as propounded by the author of Nirukta.

Vedic passages are quoted as they are found in the Vedic texts, studied by scholars of the Deccan after a careful examination of their commentaries. Quotations for words, to which no Vedic passages are assigned, are to be discovered.

Thus we have explained and illustrated each and every word to the best of our judgment. Scholars should critically examine them and bear them in mind as the mutterings of a parrot.

Devarāja does not content himself with a mere mention of the name of his predecessors but actually quotes from their works and has thus preserved passages from several now lost commentaries. The following list gives the names of the authors quoted by Devarāja and also shows the frequency with which they are quoted.

AUTHORS QUOTED BY DEVARĀJA YAJVAN

श्रमरसिंह: pp. 76, 90, 198.

श्रष्टादशाध्याय: p. 39.

श्राचार्याः p. 77.

श्रात्रेय: p. 26.

श्रायर्वेगी श्रुति : p. 99.

श्राश्वलायन : p. 93.

उक्तम् pp. 70, 121.

उक्ति: p. 62.

स्यादिवृत्तिः pp. 106, 171.

उपनिषद् pp. 8, 114.

जवर: pp. 20, 35, 129, 149, 185, 260, 309, 341, 344, 354.

ऋग्भाष्यम् p. 217.

कमलनयन: p. 44.

काटकम् p. 476.

कालिदासः pp. 68, 82.

काशिकावृत्तिः ' p. 128.

केचित् p. 44, etc.

केषुचित्कारोषु दृष्टम् p. 72.

कौषीतकि : p. 44.

चीरस्वामी pp. 12, 25, 29, 38, 40, 41, 42, 43, 47, 84, 87, 93, 102, 127, 139, 145, 149, 166, 170, 175, 187, 204, 223, 225, 286, 291, 298, 305, 323, 333, 339, 468.

¹ काशिका itself is called काशिकावृत्ति as it is a commentary on the च्रान्टाध्यायी. It was composed by जयादित्य and वामन c. 660 A.D. A commentary on the काशिका is the न्यास of जिनेन्द्रबुद्धि c. 700 A.D. Another commentary on the काशिका is the पदमञ्जरी by हरदत्त c. 1100 A.D.

खैलिको मन्त्र: p. 22.

गीता p. 179.

गुहदेवः or राहदेवः p. 30.

चरकाध्वर्यूगां ब्राह्मणे p. 67.

खन्दोगानाम् p. 389.

खन्दोगानां सामकल्पे पठितः p. 95.

तद्यथा p. 25.

ताण्ड्यकम् p. 154.

दण्डनाथमृत्तिः pp. 218, 290, 297—a commentary on the उषादिस्त्रs, quoted by माधवीयधातुनृतिः।

दण्डी p. 94.

दुर्गः p. 112.

देवम् p. 43.

धातुवृत्तिः pp. 43, 109. It must be different from the माधवीय-धातुवृत्तिः ।

निघण्डः pp. 145, 437.

निरुत्त म् pp. 6, 13, 15, 83, 242.

न्यासः pp. 145, 168.

न्यासकार: p. 204: जिनेन्द्रबुद्धि: c. 700 A.D.

पदमञ्जरी p. 147 by हरदत्तः c. 1100 A.D.

पर्वावेषु पठ्यते p. 67.

बृहदारण्यकम् p. 20.

ब्राह्म**णम्** pp. 47, 65, 72, 84, 173.

भगवद्गीताशम् p. 179.

भगवानाश्वलायनः p. 93.

भहभास्करमिश्रः pp. 16, 84, 101, 149, 179, 209, 224, 244, 248, 260, 263, 314, 333-4, 354, 366, 367.

भरतस्वामिभाज्यम् p. 95.

भानुदत्तः ρ. 201.

भाष्यकाः: pp. 32, 83, 179, 380, 390-1.

भाष्यम् pp. 7, 84, 101, 151, 179, 185, 194, 204, 207, 209, 473.

भोजदेवः pp. 21, 29, 37, 43, 55, 69, 73, 77, 93, 117, 130, 145, 166, 173, 175, 181-4, 187, 193, 196, 197, 198, 215, 303-

भोजनिवास: p. 412.

भोज स्त्रम् pp. 20, 29, 35, 55, 308.

मनुः pp. 105, 115, 124, 223.

मनुस्मृतिः p. 207. महाकवि: p. 49.

महाभारतम् pp. 81, 173, 205, 228, 234.

मानवः pp. 8, 16, 18, 21, 22, 29, 33, 35, 36, 41, 43, 44, 46, 49, 51, 52, 54—6, 67, 69, 70, 73, 80, 82, 89, 90, 92, 95, 102, 106, 108, 112, 114, 115, 121, 127, 130, 132—5, 138, 140, 145, 147, 148, 150-2, 155-6, 159, 164, 167—9, 171, 174-5, 179, 182-3, 187, 189, 194, 206, 210, 212, 215-6, 218, 220, 222, 228, 254, 259, 263-4, 266, 273, 277, 290, 305, 308, 347, 348, 364, 373-4.

साधवनिवण्डुः p. 112.

साधवनिर्वचनानुक्रमणी pp. 108, 137, or साधवीयनिर्वचनानुक्रमणी p. 13. साधवभाष्यम् pp. 107, 114, 150, 187, 192, 253.

मृत्युवाक्यम् p. 180.

मेवकान्यम् p. 68.

यास्कः pp. 18, 242, etc.

रामायखे pp. 23, 35.

राहदेवः p. 30.

वास्मरः p. 120.

वाजसनेयकम् p. 20.

वाजसनेयिसंहिता pp. 44, 70, 80.

वामनद्ताः p. 93, Vedantist author of संविष्यकाशः

विष्णुपुराणम् p. 116.

वृत्तिः pp. 8, 107, 129, 144, 308. (वृत्तिसूत्र as mentioned by

वृत्तिकारः pp. 100, 210.

वृत्तिग्रन्थः p. 87.

वृत्तिसूत्र as mentioned by Itsing is identified with काशिका

वैजयन्ती p. 44, a lexicon by यादवभट or यादवसार्वभौम.

वैयाकरणाः p. 177, 392, 405, 472.

शाकर यः pp. 26, 453. शिष्टाः स्मरन्ति p. 347. श्रीनिवासः pp. 104, 161, 177, 415, 440, pupil of नियमानन्द, गुरु of पुरुषोत्तमप्रसाद.

श्रीभोगः p. 69.

श्रुति: pp. 16, 98, 99, 100, 112.

समान्नायः p. 112.

संवित्यकाशः p. 93, a work on वेदान्त by वामन.

सुबोधिनी pp. 18, 21. It is a commentary on the उगादिस्त्र.

सुबोधिनीकारः pp. 20, 98, 114, 166, 171.

सुभाषितरलोकः p. 23.

स्कन्दस्वामी pp. 7, 12-13, 15, 27, 31, 32, 38, 41, 54, 56, 63, 68, 70, 75, 83, 91, 95, 98, 101, 110, 113—5, 117, 132, 140, 144, 146, 153, 159, 161—3, 165, 168-9, 176, 180, 185, 194, 201—3, 206—9, 214, 216—9, 226, 229, 230, 233-4, 239, 241—256, 258, 261—5, 271—3, 275, 278—9, 281, 283-6, 293, 298, 300-1, 303—4, 308, 310, 317, 320-1, 328, 333, 335—7, 341, 347, 350, 352-3, 356, 363, 366, 372, 376-77, 380, 383, 401, 410, 415, 440.

स्मृतिः p. 121.

हरदत्तः pp. 174, 240, 245, 246, 277, 296, 318, 353, 360. हारिवकस् p. 476.

Authors quoted by Devarāja may be classified as follows:—

- I. Commentators of the Veda:--
 - (α) Mādhava, son of Venkaṭa.
 - (b) Skandasvāmin.
 - (c) Bhavasvāmin.
 - (d) Guhadeva or Rāhadeva.
 - (e) Śrī Nivāsa.
 - (f) Mādhavadeva.
 - (g) Uvața.
 - (h) Bhatta Bhāskara Miśra.
 - (i) Bharatasvāmin.

- II. Commentators of the Nighantu.
 - (a) Kşīrasvāmin.
 - (b) Anantācārya.
- III. Commentators of the Nirukta.
 - (a) Skandasvāmin.
- IV. Grammatical authors and other writers.
 - (α) Bhojarāja.
 - (b) Kamalanayana.
 - (c) Haradatta, and so on.

Of the Vedic commentators, the works of Bhayasvāmin, Guhadeva or Rāhadeva, and Śrī Nivāsa have completely disappeared. Not a single MS. or even a fragment of a MS. of their commentaries on the Vedas has so far been discovered. Commentary of Bharatasyāmin is known to exist in a MS.1 Commentaries of Uvața on the Śukla Yajurveda² and of Bhatta Bhāskara Miśra on the Taittirīya Samhitā' have already been published. Commentary of Skandasyāmin on the Raveda is being edited in the Trivandrum Sanskrit Series. And I myself have undertaken the edition of the commentary of Mādhava, son of Venkata. The second Mādhava No. f. mentioned by Devaraja is probably the grandfather of Mādhava, son of Venkata. He is stated to be the author of the commentary of the seventh chapter of the second and the sixth astakas of the Raveda.4 But there is no evidence at present to support this identification.

Of the commentaries on the *Nighantu* both the works mentioned by Devarāja have unfortunately been lost.

¹ See Burnell, op. cit. p. 11.

² Ed. by Paṇaśīkara, Bombay, 1912. There is also another edition by Prabhu Datta.

³ Ed. by Mahadevaśāstrī and K. Rangacharya in Bib. Sans-krita, Mysore, 1894—1898.

⁴ See colophons at the end of II. 7; VI. 7.

The commentary of Skandasvāmin on the *Nirukta* is now being edited by me in the Panjab University Oriental Publication Series. The first part has been published. Although it is partly described in MSS. as a work of Skandasvāmin, it is really a commentary of Maheśvara on the work of Skandasvāmin.

It will not be out of place to briefly discuss the dates of some of these commentators mentioned by Devarāja.

KŞÎRASVĀMIN, THE COMMENTATOR OF THE AMARAKOŚA

Kṣīrasvāmin is the author of the following commentaries:—

- (a) A commentary on the Amarakośa called the Amarakośodghāṭana, edited by Oka and also in part by Gaṇapati Śāstrī in TSS.
- (b) A commentary on the Nighantu, now lost.
- (c) Commentaries on particles, prepositions, roots, etc.

In the introductory verses to his commentary on the Amarakośa, he makes a few interesting remarks. The verses with an English translation are the following:—I have collated the Skt. text edited by Oka with the extracts given by Burnell in his Catalogue of Skt. MSS. at Tanjore.

श्रद्याप्यभिन्नमुद्दो योऽर्थार्थिभिरमरकोश एष बुधाः । इद्वाट्यते यथेच्छं गृह्णीच्वं नामरतानि ॥ २ ॥ प्रकृतिप्रत्ययवाक्यैर्न्यस्तसमस्तैर्निक्क्तनिगदाभ्याम् । इति सप्ताष्टैः पथिभिनांन्नां पारायणं कुर्मः ॥ ३ ॥ भगना श्रभिधानकृतो विवरीतारस्य वत्र विभ्रान्ताः ।

¹ See my Preface to the Fragments of the Commentaries of Skandasvāmin and Maheśvara, pp. 11—14.

² Burnell, op. cit. p. 45 reads सप्ताष्ट्रपथिभि:।

³ Burnell reads विचारितारश्च।

नामानि तानि भङ्कतुं' गहनमहो 2 श्रध्यवसिताः स्मः ॥ ४ ॥ वस्त्वेच तन्न हि भवेत् क्रियतेऽन्यथा यत् कश्च्छाद्येद् दिनमाणिं करसंपुटेन । 'सारेतरान्तरिवचारचणान् प्रतीर्ध्यस्तेनाहमेव बत दुर्जन चक्रवर्ती ॥ ६ यद्तिकृपणावृत्त्या बिभ्यतो वा परस्मादरचनममहार्धे नीरसं दूरसं वा । विश्वसितुमुदारान् ढौकयामोऽतिभक्त्या तदिष भणकवृत्त्या दूष्यते किं विद्षमः ॥७ जाता विश्वसृज्ञः क्रमेण मुनिभिः संस्कारमापादिताः

शब्दाः सैवसनादसाधुभिरपञ्चष्टाः स्थ भो आतरः । 'वाग्देव्याद्य कृता मदेकशरणा मात्रा यतोऽस्मान्मया न्याय्ये वर्त्मीन वर्तनाय भवतां षड् वृत्तयः कल्पिताः ॥ ८

O wise men! the lexicon Amarakośa, the immortal treasure, whose seal has not been hitherto broken by seekers of meaning (wealth) is now unlocked. Take as many synonymjewels as you like. (2)

We make a thorough study of synonyms in seven or eight ways, which are the root, the suffix, the context, the simple or compound word, etymology and usage. (3)

We have undertaken to break open the synonyms—a hard task indeed—(in the attempt of which) the lexicographers themselves broke down and the linguists were be wildered. (4)

Verity alone lasts. It will not be changed even with deliberate attempt. Who can conceal the sun by the folding of hands? Rivalling the thoughtful contribution of those who distinguish between reality and non-reality I am indeed, on account of this procedure, alas! an emperor of the villains. (6)

If, being afraid of adverse criticism, one does not write anything (aracanam) or writes something trivial, insipid, or

[।] Burnell reads भन्तुं

² आis elided in Burnell.

³ यत्तं Burnell.

^{*} Burnell puts no. 6 and ends the verse with करसंप्रदेन.

⁵ Stanzas 6-8 are not given in Burnell.

Stanza No. 5 is translated further down.

indecent on account of lack of talent (or feeble intellect) we still approach these illustrious persons with great devotion to wait upon them and if such action is characterised as the fawning of a dog—we cannot help it. (7)

Born of the Creator of the Universe, gradually refined by the sages, brother words! you have become corrupted by association with the wicked. As today, the mother, Goddess of Eloquence has put you under my sole charge, I have therefore composed six commentaries so that you may follow the path of righteousness (logic). (8)

KŞĪRASVĀMIN DIFFERENT FROM KŞĪRA OF KALHAŅA

One Kṣīra is mentioned in Kalhaṇa's Rājataraṅgiṇī as a preceptor of King Jayāpīḍa in the following verses:—

IV. 488-9:—

देशान्तरादागमय्य व्याचचागान्चमापतिः । प्रावर्तयत विच्छिन्नं महाभाष्यं स्वमण्डले ॥ चीराभिधाच्छव्दविद्योपाध्यायात्संभृतश्रुतः । बुधैः सह ययौ वृद्धिं स जयापीडपण्डितः ॥

"Having brought, from different countries, expert scholars, the king revived, in his own territory, the $Mah\bar{a}bh\bar{a}sya$, which had been neglected (lit. broken)."

"Having acquired knowledge from a doctor of the science of grammar, Kṣīra by name, the learned Jayāpīḍa obtained glory with the wise."

On the second verse, Sir Aurel Stein has the following note:—(sic) "Kṣīra, Jayāpīḍa's teacher in grammar, is identified by the tradition of the Kashmirian Pandits with Kṣīra-

¹ There is a pun here meaning—to whom sacraments were administered by the sages.

² Or 'assigned six modes of living to you.'

svāmin, son of Iśvara-svāmin, the author of a well-known commentary on the Amarakośa and several smaller grammatical treatises still extant." Sir Aurel Stein merely attributes the identification to the tradition of Kashmirian Pandits but does not state as to where this tradition is to be found. Was this the general belief of the Pandits of his time as transmitted orally from pervious generations or was it recorded in any particular work? Nor does he express any opinion of his own as to whether or not he accepts the identification. The fact, however, that he has tried to confirm the tradition with evidence which he himself has gathered from several sources,2 shows that he is in agreement with the tradition. It is probably this note of Sir Aurel Stein which misled Monier-Williams who has accepted the identification in his dictionary.3 MM. Ganapati Śāstri has made a similar mistake.4 This tradition of the Kashmirian Pandits is wrong. The identification of Ksīra, teacher of Javāpīda, with Ksīrasvāmin, a commentator of the Amarakośa cannot be maintained.

The date of Jayāpīḍa is the later half of the eighth century as shown by the following quotation from Sir Aurel Stein's introduction to the *Rājataraṅgiṇī*:— "Of Jayāpīḍa's subsequent reign which, according to Kalhaṇa's calculations, would have to be placed in the years A.D.751—782, but which in all probability fell much closer to the end of the eighth century, few authentic details seem to have been recorded." Jayāpīḍa thus lived in the later half of the eighth century A.D.

¹ Kalhana's Chronicle of the Kings of Kaśmīra by M. A. Stein, p. i. 165.

² Loc. cit.

³ Monier-Williams, A Sanskrit-English Dictionary under কীৰ, p. 329, col. 3; also p. 330, col. 1.

^{*} TSS. Vol. I, introduction, p. iv.

⁵ Op. cit. p. i. 94.

It is clear from Kalhana's record that (1) Ksīra was imported in the early part of Jayapida's reign, (2) that at the time of importation Ksīra was well known as a master of grammatical science. The fact that Ksīra was recognised as an authority on grammar and that his fame had penetrated a distant and secluded valley like that of Kashmir show that Ksīra must have been a middle-aged if not an old man at the time when he was invited to the court of Kashmir. He would thus be, say, about 40 years old in the early part of Jayapida's reign, i.e., in c. 760 A.D., if Kalhana's calculation is accepted, or in c. 780 A.D., according to the corrected computation of Sir Aurel Stein. It is also probable that he did not long survive his invitation in the valley as no further reference is made to him. In any case he would be earlier than Rajaśekhara, the author of the Bālarāmāyana, the Viddhaśālabhañjikā, etc. Rājaśekhara was a contemporary of the Pratihāra kings Mahendrapāla and Mahīpāla. The records of the former cover the period from 893 to 907 A.D. and those of the latter begin in 914 A.D.

The $B\bar{a}labh\bar{a}rata$ was produced under the patronage of Mahīpāla. Rājaśekhara would thus belong to the first quarter of the tenth century A.D. It is obvious that Kṣīra who lived towards the end of the eighth century A.D. could not have quoted passages from the plays of a dramatist, who flourished more than a century later and therefore must be different from Kṣīrasvāmin, the commentator of the Amarakośa, who quotes the following passages from the $B\bar{a}lar\bar{a}m\bar{a}yana$ in his commentary on the Amarakośa:—

- 1. श्रश्जं वा जघनान्तदोत्तितकरः । = BR. IV. 10° , p. 90.
- 2. इशां बहंगो बहिं रूत्थः 2 । = BR. IV. 49^{d} , p. 104.

¹K. G. Oka's edition of the *Amarakośa* with the commentary of Kṣīrasvāmin, Poona, 1913, p. 10.

^a Op. cit. p. 12.

3. वीरप्रसूर्जगित भागवरेगुकैव । $= \mathrm{BR.\ II.\ }29^{\mathrm{a}}$, $\mathrm{p.\ }40.$

स किछ कविरेवमुक्तवान् 1=BR. prose passage after stanza 9 of the prologue, p. 7.3

The following passages of the Viddhaśālabhañjikā are also quoted:

क्रागिति कुचतटादों नमा मन्मथाय । Vid. I. 17°, p. 17.

2. द्वित्रैव्योन्ति पुराणमीक्तिकवनच्छायैः स्थितं तारकै: 1 Vid. I. 11ª, p. 12.

3. गोनासाय नियोजितागद्रजाः । Vid. I. 3°, p. 47.

A passage from the Mahānāṭakam or the Hanumannāṭakam—a work later even than Rājaśekhara—is also quoted:-

श्रावयारन्तरे जाताः पर्वताः सरितो द्वमाः । Mahā. V. 25 e-d, p. 67.

Further Bhoja is frequently quoted by Kṣīrasvāmin. As Bhoja reigned from 1018—1060 A.D., the identification of Kṣīra, teacher of Jayāpīda of the eighth century A.D., with Kṣīrasvāmin, the commentator of the Amarakośa who quotes Bhoja—an author of the eleventh century A.D.—is impossible. Kṣīrasvāmin must have been a different person from Kṣīra mentioned by Kalhaṇa.

DATE OF KŞĪRASVĀMIN

I have shown of that the Puruşakāra, a commentary by Kṛṣṇalīlāśuka on the Daiva, a work on grammar by Deva,

¹ Op. cit. p. 94.

² Op. cit. p. 226. Reference is to the pages of the Benares ed. of the Balaramayana, 1869.

^{*}Oka, op. cit. p. 227.

⁵ Op. cit. p. 18.

⁶ Op. cit. p. 38. Reference is to Apte's ed. of the Viddh., Poona, 1886.

Oka, op. cit. p. 215. Op. cit. pp. 2, 11, 18, 27, 43, 45, 49, etc.

¹⁰ See my Preface to the Skt. Text of the Nirukta, p. 26.

is quoted by Sāyaṇa and is probably earlier than Devarāja Yajvan. Kṣīrasvāmin is frequently quoted in the $Puruṣa-k\bar{a}ra$ and is therefore earlier than the end of the 13th century A.D., the approximate date of the $Puruṣak\bar{a}ra$.

DATE OF VARDHAMĀNA, AUTHOR OF THE GAŅARATNAMAHODADHI

The lower limit of Kṣīrasvāmin can be fixed as he quotes Bhoja who reigned from 1018 to 1060 A.D. He is therefore later than the first half of the eleventh century A.D. His upper limit can also be definitely fixed as he is mentioned by Vardhamāna, the author of the *Ganaratnamahodadhi*, in the following passage:—

ज्योतींषि प्रह्नचन्नादीनि वेति ज्योतिषिक इति वामनचीरस्वामिनी ।
The passage seems to be quoted from memory. The exact words of Kṣīrasvāmin are the following:—ज्योतींषि प्रहादीनिधक्कत्य कृतो प्रन्थो ज्योतिषः। ज्योतिषं वेद ज्योतिषिकः । Vardhamāna seems also to have borrowed from Kṣīrasvāmin a few expressions and quotations, e.g., commenting on I. 8, p. 12, he remarks:-प्रन्तरे। इत्यप्यमरसिंहः। यथा—प्रावयोग्न्तरे जाताः पर्वताः सरितो हुमाः॥ प्रन्तरेण पुरुषकारं न किञ्चिक्कभ्यते॥ Kṣīrasvāmin on Amara. III. 3.
188, explains अन्तरे:—मध्ये यथा—ग्रावयोग्न्तरे जाताः पर्वताः सरितो दुमाः। . . . विनार्थे यथा—ग्रावरेण पुरुषकारं न किञ्चित्सध्यति। Cf. also III. 4. 11, p. 229. From these quotations it is clear that Vardhamāna is quoting Kṣīrasvāmin, the commentator of the Amarakośa.

Fortunately the date of Vardhamāna is given in the following verses at the end of the *Gaṇaratnamahodadhi*, p. 251:—

किं चित्कचित्कथंचिद्रचितं पद्यानुसारतोऽस्माभिः । सुन्दरमसुन्दरं वा तह्यक्ष्यं सहदयेरेव ॥

¹ See TSS. No. 1, pp. 12, 16, 18, 19, 20, 21, etc.

² The Ganaratnamahodadhi IV. 306, p. 183. The Amarakośa II. 8. 14. Oka's ed., p. 124,

⁴ Op. cit. p. 215.

सप्तनवत्यधिकेष्वेकादशसु शतेष्वतीतेषु । वर्षाणां विक्रमतो गण्यतमहोदधिर्विहतः॥

इति श्रीवर्धमानविरचितः स्वीयवृत्तिसहितो गण्रत्तमहोद्धिः समाप्तः ।

Vardhamāna finished his book in Vik. 1197 = 1140 A.D. Kṣīrasvāmin is thus later than the first half of the eleventh century and earlier than 1140 A.D. and may therefore be assigned to the end of the eleventh or the beginning of the 12th century A.D.

DATE OF SARVĀNANDA, COMMENTATOR OF THE AMARAKOŚA

This date is further confirmed by Sarvānanda, another commentator of the *Amarakośa* who seems to be later than Kṣīrasvāmin, as the former calls himself 'daśa-ṭīkā-vit,' i.e., 'one who knows ten commentaries.' The date of Sarvānanda is also known, for in explaining I. 4. 21 he remarks that 1081 years of the Śaka era have passed now.

ह्दानीं चैकाशीतिवर्षाधिकसहस्त्रे कपर्यन्तेन शकाब्दकालेन षष्टिवर्षाधिकद्विच-त्वाशिंशच्छतानि कलिसन्ध्याया भूतानि 1

Sarvānanda was alive in 1159 A.D. As ten commentaries on the Amarakośa were already in existence, he is later than Kṣīrasvāmin who does not refer to any earlier commentaries. The latter's remark that the seal of the Amarakośa has not been hitherto broken leads one to the conclusion that Kṣīrasvāmin was probably the first commentator. However verse number five of his introduction seems to make a covert reference to a predecessor:

सहजो यः समुद्धासः चीराब्धेः सोऽपि मंस्यते। चान्द्र इत्यत्र किं कुर्मी गतानुगतिकं जगत्॥ 5॥

¹ Gaņapatišāstri's ed. I. 91, Trivandrum Sanskrit Series.

"The swelling (samullāsa, lit. exhilaration) of the sea is natural. It is yet attributed to the moon. What can we do? The world follows the beaten track."

or

"The brilliance which is innate to Kṣīra will yet be regarded to have been derived from Candra. What can we do? The world follows the beaten track."

If the second interpretation is accepted, Kṣīra denies his indebtedness to a predecessor Candra. Even if the second interpretation is correct he is earlier than Sarvānanda who is proud of his knowledge of ten commentaries, while Kṣīra at the utmost refers only to one predecessor and is thus separated from the former by several intervening commentators and may therefore be supposed to have lived about fifty or sixty years earlier and would therefore belong to the end of the eleventh or the beginning of the twelfth century A.D.

DATE OF SKANDASVĀMIN

Skandasvāmin is quoted by Sāyaṇācārya in his commentary on the RV. I. 88.5:—

वरशब्दोपपदादाङ्पूर्वाद्धन्तेर्वा हरतेर्वा ह्वयतेर्वा जुहोतेरदनार्थांद्वा। द्व इत्येतस्य निष्पत्तिरिति स्कन्दस्वामी 1।

I have shown that Devarāja Yajvan, the author of a commentary on the Nighantu, is earlier than Sāyaṇa. Devarāja mentions Mādhava, son of Venkaṭa, who in his turn refers to Skandasvāmin as an author of a commentary on the RV. in the following verse:—

(sic) स्कन्दस्वामी-नारायण-उद्गीथा इति ते क्रमात्। चक्रुः सहैकसृग्भाष्यं पदवान्यार्थगोचरम्॥ ³

¹ Max Müller's 2nd ed. i. 394,

See my Preface to the Sanskrit Text of the Nirukta,

pp. 25, 26.

3 VIII. 4, p. iv, 226, also quoted by Bhagavaddatta; Pre-Sāyaṇa Commentators of the RV.—Trans. & Proceedings of Fifth Oriental Conference, Vol. I, p. 7.

This shows that Skandasvāmin wrote a joint commentary on the RV. in collaboration with Nārāyaṇa and Udgītha. One Udgītha is quoted by Sāyaṇa in his commentary on RV. X. 46. 5:—

उदगीथस्त भूर्जयन्तमित्येकपदं मत्वा भूरादी छोकाञ्जयन्तमिति व्याचकार ।

It may be noted that this quotation is derived from Udgītha's commentary on the tenth Maṇḍala of the Rgveda. The commentary of Udgītha is available on the first 83 hymns of Book X only. And the commentary of Skanda on the RV. discovered so far at Trivandrum explains the first three aṣṭakas only of the RV. It appears that Skanda commented on the beginning, Nārāyaṇa on the middle and Udgītha on the last part of the RV. The MSS. of the commentaries of Skanda and Udgītha, discovered so far, seem to confirm the statement of Mādhava quoted above. Skandasvāmin would therefore be considerably earlier than Devarāja.

Vardhamāna, the author of Ganaratnamahodadhi, remarks while explaining the word (Skandya III. 190, p. 130):—स्कन्दः स्वामी तत्त्वः स्कन्दः। He wants to explain the formation and meaning of words like शास्त्र, मुख्य, श्रम्य, शरण्य, etc. The ordinary explanation of the word स्कन्द्य would have been स्कन्द इव यः शत्रु-शोषकः स स्कन्दः। or something similar. It is remarkable that Vardhamāna sets aside the well-known Skanda, son of Śiva, in favour of Skandasvāmin. This shows the latter must have been famous by the time of Vardhamāna who flourished in the first half of the 12th century A.D. 1

Skandasvāmin is therefore earlier than Vardhamāna, i.e., the first half of the 12th century A.D.

¹ See colophon at the end of Ganaratnamahodadhi quoted on page 26.

DATE OF HARISVĀMIN, THE COMMENTATOR OF THE ŚATAPATHA BRĀHMANA

Harisvāmin, a commentator of the Śatapatha Brāhmaṇa, mentions Skandasvāmin as his teacher. The following verses are taken from a MS. of Harisvāmin's commentary on ŚB, dated Sam. 1849 at Queen's Sanskrit College Library, Benares:

(sic) नागस्वामी तत्र . . . श्रीगुहस्वामिनन्दनः । तत्र याजी प्रमाण्ज याद्यो लक्ष्म्या समेधितः ॥४॥ तज्ञन्दनो हरिस्वामी प्रस्फुरहेद्वेदिमान् । त्रयीन्याख्यानधौरेपोऽधीततन्त्रो गुरोर्मुखात् ॥६॥ यः सन्नाट् कृतवान् सप्तसोमसंस्थास्त्रयक्षंश्रुतिम् । ज्याख्या कृत्वाध्यापयनमां श्रीस्कन्दस्वाम्यस्ति मे गुरुः ॥७॥

> श्रीमतोऽवन्तिनाथस्य विक्रमस्य चितीशितुः । धर्माध्यचो हरिस्वामी व्याख्यां कुर्वे यथामति ॥६॥

The date is given in the following verse:-

(sic) यदादी-(= द्या-) नां कलोर्जग्मुः सप्तत्रिंशच्छतानि वै। चत्वारिंशत्समारचान्यास्तदा भाष्यमिदं कृतस्¹॥

The commentary of Harisvāmin was composed when 3740 years of the Kali era had passed. This gives 538 A.D. as the date of the commentary of Harisvāmin, for the Kali era began on the 18th of February, 3202 B.C. The Vikrama mentioned in verse 9 was evidently Yaśodharman of Malwa who defeated Mihiragula in 528 A.D. and assumed the title of Vikramāditya.

The verses found in the published commentary of Harisvāmin on the Śatapatha Brāhmaṇa edited by Sāmaśramī in the Bib. Indica are the following:—

नागस्वामिसुतोऽवन्त्यां पाराशर्यो वसन् हरिः। श्रुत्यर्थे दर्शयामास शक्तितः पौष्करीयकः॥

¹ I am indebted for all the five verses to my friend Dr. Mangal Deva Shāstri, M.A., M.O.L., D.Phil. (Oxon.), Librarian, Queen's Sanskrit College, Benares.

श्रीमतोऽवन्तिनाथस्य विक्रमार्कस्य सूपतेः। धर्माध्यन्तो हरिस्वामी ध्याख्यस्क्वातपर्थी श्रुतिम्॥

The stanza giving the date of Harisvāmin is not found in the edition of Sāmaśramī. Dr. Mangal Deva, who has examined the Benares MS, describes it as 'unique' and says 'there is no reason why it (the verse giving the date) should not be regarded as genuine.' I have not seen the MS. myself and have nothing to say with regard to the genuineness or otherwise of the stanza mentioned above. I am, however, inclined to accept the stanza, recording the date, as genuine for Harisvāmin can be shown to be an old commentator by independent evidence. He is quoted by Karka in his commentary on the Kātyāyanaśrautasūtra. Karka is quoted by the Trikandamandana in I. 130, 135, and Hemadri quotes Trikāndamandana in his Caturvargacintāmani, pp. 919, 922. As Hemādri was a minister of Mahādeva (1260-71) and Ramacandra (1271-1309) of the Yadava dynasty of Devagiri, he is to be assigned to the later half of the 13th century A.D. This takes Harisvāmin considerably earlier than the 10th century A.D.

The date of Harisvāmin may provisionally be accepted as mentioned in the MS. Skandasvāmin, the teacher of Harisvāmin, may therefore be assigned to the first quarter of the sixth century A.D.

DATE OF MĀDHAVA, SON OF VENKATA

In explaining the sentence सत्त्वप्रधानानि नामानि (N. 1. 1.) Durgācārya quotes the following three stanzas²:—

तथा चोक्तमः-

शब्देनोच्चारितेनेह ^३ येन द्रव्यं प्रतीयते । तदचरिवधौ युक्तं नामेत्याहुर्मनीषियाः ॥ इति ॥

¹ Bhagavaddatta's History of Vedic Literature, Vol. II, p. 40.

² Sivadatta's edition, p. 13; Rajvade's ed., p. 16,

^{3 &#}x27;नोच्चरिते' Macdonell's edition.

पुनश्चाक्तम्—

श्रष्टौ यत्र प्रयुज्यन्ते नानार्थेषु (वेभक्तयः । तक्षाम कवयः प्राहुभेदे वचनतिङ्गयोः ॥ निर्देशः कर्म करणं प्रदानमपक्षेणम् । स्वास्ययेऽिथाधिकरणं विभक्तयर्थाः प्रकीतिताः ॥ इति ॥

The first two stanzas are taken from the $Brhaddevat\bar{a}$, wherein the third śloka is not found.

Mādhava, son of Venkaṭa, has the following three stanzas in the introductory part of his commentary to the first chapter of the second aṣṭaka, p. i. 161:—

शब्दैरुचरितैर्द्रव्यं यैरिह प्रतिपद्यते।
तज्ञाम कवयः प्राहुरग्निर्वायुस्तथारिवनौ ॥
श्रद्धी यत्र प्रयुज्यन्ते नानार्थेषु विभक्तयः।
तज्ञाम कवयः प्राहुर्ल्डिङ्गसंख्यासमन्वितम्॥
निर्देशः कमे करणं प्रदानमपकर्षेणम्।
स्वाम्यथीऽथाधिकरणं विभक्तयर्थाः प्रकीर्तिताः॥

It is clear that Mādhava, son of Venkaṭa, is indebted to the Bṛhaddevatā. He has also borrowed a few expressions from the same source but is evidently not quoting and has composed his own verses. The third stanza nir-deśaḥ, etc., is his own composition and not a quotation. In the commentary of Durgācārya it is expressly stated to be a quotation, beginning with तथा चोक्तम् and ending with इति। In my opinion Durgā has borrowed it from the commentary of Mādhava, son of Venkaṭa. This shows that Mādhava, son of Venkaṭa, is earlier than Durgā who himself is anterior to Sāyaṇācārya.²

In his commentary on the Rgveda, Sāyaṇa quotes one Mādhava Bhaṭṭa. The passage is the following³:—

माधवभट्टास्तु विहि सोतोरित्येषर्गिन्द्राण्या वाक्यमिति मन्यन्ते । तथा च

¹ I. 42, 43.

² See my *Introduction to the Nirukta*, p. 50 and Preface to my Sanskrit Text of the Nirukta, pp. 29, 32.
³ RV. X. 86. 1. Max Müller's 2nd ed., p. iv. 265.

तद्वचनम् । इन्द्राण्यै किष्पतं हिवः करिचन्धगोऽदू दुषत् । इन्द्रपुत्रस्य छुवाकपे-विषये वर्तमानः । तत्रेन्द्रमिन्द्राणी वदति । तिस्मन्पचे त्वस्या ऋचोऽयमर्थः । सोतोः सोमामिषवं कर्तुं वि श्वस्चत । उपरतसोमाभिषवा श्रासन्यजमाना इत्यर्थः । किंच मम पतिमिन्दं देवं नामंसत । स्तोतारो न स्तुवन्ति । कुत्रेति श्रश्चाह । यत्र यस्मिन्देशे पुष्टेषु प्रवृद्धेषु धनेष्वर्यः स्वामी वृषाकपिरमदत् । यत्सस्या मित्रय-रचेन्द्रो विश्वस्मात्मवंस्माजगत उत्तरः । उत्कृष्टतरः ।

The transcript of the commentary of Mādhava, son of Venkaţa, is defective. Not only there are lacunas but also errors. One has therefore to be cautious in using the transcript. I copy below Mādhava's commentary on RV. X. 86. 1, p. iv. 227:—(sic) विहि सोतो:—इन्द्राण्यं कित्पतं इविः कश्चिन्मुगः दुद्धमिन्द्रपुत्रस्य वृषाकपे विषये वर्तमानस्तत्रे . . . स्वाभिषोतुमुपरताभिषवा स्नासन्यज्ञसाना न च मम पतिमिन्द्रं देवं स्तुवित दुष्टे यह्ने यस्मिन्जनपदे श्रमदद्वृष्णकपिस्तव पुत्रः स्वामी पुष्टेषु माद्यस्य स्त्रस्यायो विश्वस्मान्सम पतिरिन्द्र उच्छष्टः।

Defective as the transcript is, it still shows the identity of Sayana's quotation with the first part of the passage from the commentary of Madhava. It is not known how long is the gap after तत्रे. Howsoever long the gap might be, it is also clear that the last part of Madhava's commentary on the stanza is preserved and this last part of the passage does not agree with the quotation of Sayana although a few words are similar. The text as given by the transcript is corrupt no But even this corrupt text is enough in my opinion to identify Sāyaṇa's quotation. Sāyana has expressly stated that he is quoting Mādhava. I think it is Mādhava, son of Venkata, unless we assume that both Madhava and Sayana have copied verbatim the commentary of some other Madhava for a part of the stanza, which assumption is not probable. The differences of Madhava's commentary from quotation in regard to the explanation of the latter part of the stanza are due to the errors of the corrupt text preserved by the transcript.

Even if the identity of Sāyaṇa's quotation is doubted, Mādhava, son of Venkaṭa, is earlier than the beginning of the

14th century A.D. as mentioned and frequently quoted by Devarāja Yajvan.

A verse in Venkaṭa-Mādhava's commentary however seems to go against this conclusion. The verse is the following:—

(sic) होकिकाः कथयन्त्यर्थान्म्लेच्छै: शब्दैश्चासाधुभिः। p. 1. 93. 'Worldly people explain the meaning with corrupt and bad words.'

The word mleccha, if taken to mean 'foreign,' could only refer to the Muhammadans. As Persian was the official language of the Muhammadan invaders, this will indicate a good deal of influence of Persian in the valley of Cauvery, the home of Madhava, son of Venkata. The earliest Muhammadan to invade the Deccan was Malik Kafur (1302-11) who penetrated up to the Coromandel coast. As this was a mere plundering raid, it could not have produced any cultural or linguistic influence. The territories to the south of the Tungabhadra are not known to have been annexed by Malik Kafur. Even if they were annexed, they soon regained their independence, as the sultanate at Delhi grew weak and independent kingdoms like the Bahmani kingdom were founded in the Deccan. This is shown by the rapid rise of the empire of Vijayanagar (1336-1565). For more than two centuries, the empire of Vijayanagar upheld the standard of Hinduism and stood as a barrier against the tide of Muhammadan invasion. As the southern progress of Islam was effectively checked on the Tungabhadra, the possibility of any Persian influence in the valley of the Cauvery is precluded up to the middle of the seventeenth century. Akbar's empire in 1605 did not extend beyond the river Krishna. As Devarāja quotes Madhava, son of Venkata, the latter must have lived earlier than the beginning of the 14th century A.D., i.e., before the raid of Malik Kafur. Any Persian influence in the valley of the Cauvery during the time of Madhava, son of Venkata, is therefore out of question. By the word mleccha, the author could not have meant any Persian or Muhammadan influence. The

word mleccha seems to have been used as a synonym of 'incorrect speech.'

Patañiali has actually used the word mleccha in this म्बेच्छो ह वा एष यदपशब्द: 1 1. 1. 1. pp. i. 2. The word mleccha in the stanza quoted above has therefore been used in the sense of incorrect or corrupt speech. Moreover the following remark of Madhava ... संप्रति मानवा मायाविनो जिखन्त्यन्ये ब्याख्यानानि गृहे गृहे VIII. 4, pp. iv. 226-7—indicates great literary activity in the field of Vedic exegesis. As the Sultans of Delhi were generally bigoted fanatics and their tradition of tyranny and oppression was carried on by the Bahamani dynasty and later on by the five sultanates of the Deccan, such remarkable literary activity would have been considerably curtailed if not altogether stopped under the intolerant rule of Muhammadan rulers from the 13th to the middle of the 16th centuries, i.e., till the reign of Akbar. This literary activity was not confined to the valley of the Cauvery only but was also prevalent in Northern India as well. The following verse of Madhava supports this statement:

भाष्याणि वेदितान्याहुरार्यावर्तनिवासिनः। क्रियमाणान्यपीदानीं निरुक्तानीति माधवः॥ VIII. 4. pp. iv, 226.

The phrase $\bar{a}ry\bar{a}varta-niv\bar{a}sinah$ refers to Northern India. New commentaries were being composed even in the time of Mādhava. This points to a pre-Muhammadan period. In my opinion it will not be far from truth to assign Mādhava, son of Venkaṭa, to about the tenth century A.D.—the period of other well-known Vedic commentators like Bhaṭṭa Bhāskara Miśra and others. This view is further confirmed as Mahīdhara, the commentator of the Śukla Yajurveda, who belonged to c. 1100 A.D., mentions a predecessor Mādhava by name. This

¹ See further Date of Mahīdhara.

predecessor of Mahīdhara is probably to be identified with Mādhava, son of Veṅkaṭa, who will thus be earlier than Mahīdhara and may be assigned to about the tenth century A.D.

DATE OF BHARATASVĀMIN

Devarāja quotes Bharatasvāmin on page 95 of his commentary on the Nighanțu. The passage is the following:— छन्दोगानां सामकल्पे पठितोऽयं मन्त्रः। व्यचेव्यांतिकर्मणः वेकुरा इति भरत-स्वामिभाष्यम्।

Bharatasvāmin was the author of a commentary on the Sāmaveda and also the Sāmavidhāna-brāhmaṇa. He belongs to the end of the thirteenth century as recorded by himself.

He was the son of Nārāyaṇa and Yajñadā, belonged to the Kāśyapa gotra and lived at Seringapatam in Mysore under the patronage of the Hoysala dynasty.

DATE OF BHAŢŢA BHĀSKARA MIŚRA

Bhaṭṭa Bhāskara Miśra is the author of a commentary called the $J\tilde{n}anayaj\tilde{n}a$ on (a) the $Taittiriya\ Samhit\bar{a}$, (b) the $Taittiriya\ Br\bar{a}hmaṇa$, (c) the $K\bar{a}thaka\ Samhit\bar{a}$, (d) the $K\bar{a}thaka\ \bar{A}ranyaka$.

He is quoted by Sāyaṇa on RV. I. 63. 4; 71. 4; 84. 15; VI. 1. 13; VII. 1. 7.2

He is also quoted by Devarāja Yajvan,³ and is thus earlier than the beginning of the 14th century and is assigned to the later half of the tenth century A.D. by Burnell.⁴

¹ See my Preface to the Sanskrit Text of the Nirukta, p. 27.

See also Max Müller's 2nd ed. IV. cxxx.
 See Bib. Ind. ed., pp. 16, 84, 101, 149, 179, etc.
 Op. cit. p. 7. See also Bhagavaddatta, pp. 42—46.

DATE OF BHAVASVĀMIN

Mahādeva Vājapeyin, the author of the Subodhinī, follows the opinion of Bhavasvāmin, who is also mentioned by Keśavasvāmin in his Baudhāyanaśrautaprayogasāra. The passage as given by Burnell¹ is the following:—

गणाधिपं भूतगणादिसेवितं
किपत्थजं भूफळसारभित्तम् ।
जमासुतं [शोकविनाशकारणं
नमामि विक्नेश्वरपादपङ्कुजम् ॥
बोधायनं नमस्कृत्य कण्वं च मुनिसत्तमं ।
प्रयोगसारं वक्ष्यामि केशवोऽहं यथामित ॥

नारायणादिभिः प्रयोगकारैरैकैकं पचमाश्चित्य दर्शपूर्णमासादीनां प्रयोग उक्तः श्राचार्यवादैद्वेंधे पचान्तराण्यप्युक्तानि । भवस्वामिमतानुसारिणा मया तूभय-मप्यंगीकृत्य प्रयोगसारः क्रियते ।

The MS. from which these verses are taken was written about 1620 A.D.

Some indication of the date of Keśavasvāmin is given by the fact that he is quoted in *Trikānḍamaṇḍana* I. 101.²

Bhavasvāmin is also mentioned as a predecessor by Bhatta Bhāskara Miśra. The passage is the following:—

वाक्यार्थेकपराण्यधीत्य च भवस्वाम्यादिभाष्याण्यतो भाष्यं सर्वेपथीनमेतद्भुना सर्वीयमारभ्यते ।।

Bhavasvāmin is therefore earlier than Bhaṭṭa Bhāskara Miśra and may therefore be supposed to have flourished in the beginning of the tenth or the end of the ninth century A.D.

DATES OF UDGĪTHA AND NĀRĀYAŅA

Udgītha and Nārāyaṇa are mentioned as commentators of the Rgveda by Mādhava, son of Venkaṭa. They wrote

¹ A Classified Index to the Sanskrit MSS, in the Palace at Tanjore, Part I, p. 19.

² See Bhagavaddatta's History of Vedic Literature, Vol. II, p. 42.
³ Mysore Bib. Skt. No. 4, p. 2. This passage is also quoted by B. D.

a joint commentary in collaboration with Skandasvāmin and were therefore contemporaries of the latter and must have lived in the first quarter of the sixth century A.D.

The commentary of Udgītha on the first part of the tenth Mandala of the Rgveda has been discovered by P. Bhagvaddatta and is now being edited by him.

The commentary of Nārāyaṇa has disappeared. A Nārāyaṇa however is an author of a commentary on the Śrauta and Gṛhya sūtras of Āśvalāyana¹ and also on the Gṛhyasūtras² of Gobhila. In explaining—सहस्रशिष्टी पुरुष: (RV. X. 90) Mādhava, son of Venkaṭa, has preserved a passage from the commentary of Nārāyaṇa.³

DATE OF HARADATTA MIŚRA

Haradatta is the author of the $Padama\tilde{n}jar\tilde{\imath}$, a commentary on the $K\bar{a}sik\bar{a}$. He has also written the following commentaries:—

(a) The Anāvilā, a commentary on the Āśvalāyana Grhyasūtras. It begins:—

नमा रुद्राय यद् गृद्धमारवलायननिर्मितम् । क्रियते हरदत्तेन तस्य वृत्तिरनाविला ॥

- (b) The $An\bar{a}kul\bar{a}$, a commentary on the $Grhyas\bar{u}tras$ of $\bar{A}pastamba$.
- (c) The $Ujjval\bar{a}$, a commentary on the $Dharmas\bar{u}tras$ of $\bar{\mathbf{A}}$ pastamba.
- (d) The Mitākṣarā, a commentary on the Dharmasūtras of Gautama.

¹ Ed. Bib. Ind.

² Burnell, op. cit. p. i. 23.

³ Transcript of Mādhava, son of Venkaţa, IV. 240.

- (e) The Mantrapraśnabhāṣyam, a commentary on a section of the Kāṭhakasamhitā:—
 प्रिण्यस्य महादेवं हरदत्तेन धीमता ।
 एकाभिकाण्डमन्त्राणां न्याख्या सम्यग्विधीयते ॥
- (f) The Catur-veda-tātparya-prakāśa.

Haradatta is a son of Rudrakumāra and Śrī, a younger brother of Agnikumāra and a pupil of Aparājita. This information is contained in the introductory verses to his commentary, entitled the *Padamanjarī*:—

तातं रुद्रकुमारार्थं प्रयाम्याम्बां श्रियं तथा।
ज्येष्टं चाग्निकुमारार्थमाचार्यमपराजितम् ॥
यश्चिराय हरदत्तसंज्ञ्याःःः दिच्च दिच्चः ॥
उज्जहार पद्मक्षरीमसौ
शब्दशास्त्रसहकारपादपात्ः ॥

He is quoted by Sāyaṇa in the Mādhavīya Dhātu-vṛtti. The passage is the following:—

एवं च हरदत्तादिमते वर्षाभूशब्दस्य ...

He is also quoted by Sāyaṇa in his commentary on the RV. as shown by the following passages:—इत्यत्रान्तोदाची इरदचेन निपातित: ।

कः करत्करतीत्यत्र यदाहतुन्यांसकारहरदत्तौ व्यत्ययेन शिविति तस्मादस्य धातो-भूवादौ पाठो नास्तीति गम्यते ।

Devarāja Yajvan quotes him frequently. Haradatta is thus earlier than the beginning of the fourteenth century A.D. and is assigned to c.1100 A.D. by Belvalkar in his Systems of Sanskrit Grammar.

- ¹ Burnell, op. cit. p. 13.
- ² Burnell, op. cit. p. 16.
- ³ Burnell, op. cit. p. 38b.
- 4 Kashi ed. 1897, p. 53.
- ⁵ RV. I. 1. 5.
- ⁶ RV. I. 82. 1.
- ⁷ See pp. 174, 240, 245, 246, 277, 296, 318, 353, 360.
- ⁸ Page 40.

COMMENTARY OF MĀDHAVA, SON OF VENKAŢA

I have also collected passages of the Nirukta, quoted by Mādhava, son of Venkata, for whose commentary I have utilised a Devanāgarī transcript, belonging to the Lalchand Library of the D. A.-V. College, Lahore. This transcript was made from a MS. of the Government Library of Oriental MSS., Madras. The transcript is divided into 4 parts. There is a lacuna in the beginning as the first three leaves are missing in the original MS. The missing leaves must have contained the commentary on the first 14 hymns of Bk.I of the RV. Part I gives the commentary on the first astaka and the first five chapters of the second astaka, part II on the remaining chapters of the second and the whole of the third astaka, part III on the fifth and the sixth astakas, and the first chapter of the seventh astaka, part IV on the remaining chapters of the seventh astaka and the whole of the eighth astaka. The commentary on the eighth chapter of the third astaka is however incomplete. On page 224, the last page of part II, there is a remark: इतः परं प्रन्थपातः। The missing portion includes the whole of the fourth astaka in addition to a part of the eighth chapter of the third astaka, beginning from अस्माकमभे i.e. III.8.19.3 = V. 4. 8. to the 61st un of the sixth Mandala. The parts of the Rgveda on which this commentary is available are shown by the following table:—

Astaka Chapters

- I-1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 (beginning of the first chapter is missing).
- II-1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.
- III—1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8...(end of the eighth chapter is missing).
-The whole of the fourth Aṣṭaka is missing.

V—1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8. VI—1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8. VII—1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8. VIII—1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.

As Mādhava gives some information about himself and his family in the various colophons added at the end of each chapter, they are quite interesting and are given here for the first time.

COLOPHONS OF THE COMMENTARY OF MĀDHAVA, SON OF VENKAŢA

PART I

॥ श्रीरस्तु ॥

॥ ऋग्वेदभाष्यम् ॥

॥ वेङ्कटमाघवीयम् ॥

मातृकायां पत्रत्रयं जुसम् i.e. three leaves of the original MS. are missing.

On p. 9 of the transcript are the following verses:-

(sic.) ऋक्संहितायाः प्रथममध्यायं व्याकरोति य: ।
कुशिकानां कुले जातो माधवः सुन्दरीसुतः ।।
श्रयं देवाय जन्मनो (ने RV.) माधवो व्याचिकीर्षति ।
तत्रामन्त्रितशब्दानामादै। वृत्तिः प्रदश्यते ॥

On p. 29 are the following verses:-

(sic.) इत्यं द्वितीयमध्यायं व्याकरोत्रथमेऽष्टके । गाधिनिर्माधवो नाम संगृह्यार्थं प्रदर्शयन् ॥

(sic.) एतायामेव (मोप RV.) गन्यन्तो माधवो न्याचिकीर्षति । समासानां स्वरादिवृत्तिरादौ तत्र प्रदर्शते ॥

On p. 50 are the following verses:—

(sic.) इत्थं तृतीयमध्यायं व्याकरोत्प्रथमेऽष्टके।
विश्वामित्रकुले जाते। माधवः सुन्दरीसुतः॥
श्रयं वां मधुमत्तमे। माधवो व्याचिकीर्षति।
प्रदर्शयन् समस्तानां स्वरव्यत्यासकारणम्॥

On p. 72:

इत्थं चतुर्थं मध्यायं न्याकरोत्प्रथमेऽष्टके । श्रष्टकस्य कुले जातो माधवो वेङ्कटात्मजः ॥ श्रथ प्र मन्महेऽध्यायं माधवो न्याचिकीर्षेति । श्रवग्रहविहीनानामादावर्थं प्रदर्शयन् ॥ पदकारः पदानीह नावगृह्णाति कानिचित् । तेषामणि स्वरेखेव कुर्यादर्थविनिर्णयः ॥ On p. 92:-

इति पञ्चममध्यार्यं व्याकरोत्प्रथमेऽष्टके । ले।हितस्य कुले जातो माधवो वेङ्कटात्मजः ॥

On p. 93:-

I. 6.

(sic.) इन्द्रो मदाय वावृद्धे (धे RV.) माघवो व्याचिकीर्षित । सर्वानुदात्तशब्दानामादावर्धे प्रदर्शयन् ॥

ठौकिकाः कथयन्त्यर्थान्मलेच्छैः शब्दैश्चासाधुभिः ॥ वच्चैः प्रयुक्षते कांश्चित् पदार्थानन्यथापरान् ॥ यथा घटश्च रज्जुश्च चार्थो नीचैः प्रयुज्यते । स्थाणुर्वा पुरुषो वेति वार्थश्चैव तथाविधः ॥ श्रर्थस्वभावात् सर्वेषां शब्दानामुचनीचता । स्वभावं तं विजानाति ठौकिका न स्वहौकिकाः॥

- On p. 113 :--इति षष्टमध्यायं न्याकरेत्प्रथमेऽष्टके । भरतस्य कुले जाता माधवो वेङ्करात्मजः ॥
- On p. 114:---श्रध्यायं द्वे विरूपे च माधवो व्याचिकीर्षति । श्रन्वादेशस्य विषये वक्तन्यं संप्रदर्शयन् ॥
- On p. 137:—

इत्थं सप्तममध्यायं न्याकरेत्प्रथमाष्टके । जातो गोपनकुले माधवो वेङ्कटात्मजः ॥ इदं श्रेष्टमध्यायं माधवो न्याचिकीर्षति । रूपे भिन्ने स्वरेऽभिन्ने शब्दवृत्तिं प्रदर्शयन् ॥

On p. 160:—ऋगर्थदीपिका सेय......
कर्ता श्रीवेङ्कटार्यस्य तनया माधवाह्नयः ॥
॥ इति प्रथमाष्टके श्रष्टमीऽध्यायः समाप्तः ॥
॥ प्रथमाष्टकः समाप्तः ॥

On p. 161:— ॥ श्रथ द्वितीयेऽष्टके प्रथमोऽध्यायः ॥ द्वितीयेऽधाष्टकस्तस्मिन्नध्यायादिषु वक्ष्यते । यत्किञ्चिदिह वक्तज्यमाख्यातेष्वस्ति वैदिकैः ॥

- On p. 188:—द्वितीयस्याष्टकस्याद्यमध्यायं व्याकरोदिति । बण्यायस्य कुले जातो माधवः सुन्दरीसुतः ॥
- On p. 189:-- श्रथ द्वितीयेऽष्टके द्वितीयेाऽध्यायः ॥
- (sic.) (॰मा या॰ RV.) सुषुमायातमद्गिभिन्यांचिख्यासित माधवः । प्रदर्शयन् बिटो वृत्तिं परोचे तत्र बिट् स्मृतः ॥
- On p. 213:— द्वितीयस्याष्टकस्यायमध्यायं व्याकरोदिति । द्वितीयं माधवार्यस्य पौत्रः श्रीवेङ्कटात्मजः ॥
- (sic.) ॥ श्री ॥ श्रथ द्वितीयेऽष्टके तृतीये।ऽध्यायः ॥ वस् रुद्रा पुरुमन्तु (०मन्तू RV.) व्याचिख्यासित माधवः । प्रदर्शयन् छङोवृत्तिं खुङ्श्च तद्नन्तरम् ॥
- On p. 241:—श्रष्टकस्य द्वितीयस्य तृतीयं व्याकरोदिति । श्रध्यायं वेङ्करार्थस्य तनयो माधवाह्नयः ॥
- On p. 242:—श्रथ द्वितीयेऽष्टके चतुर्थोऽध्यायः ॥ श्रध्यायं तन्तु वोचाम व्याचिख्यासित माधवः । प्रदर्शयन् बिङोवृत्तिं बहुष्वर्थेषु बिङ् स्मृतः ॥
- On p. 265:—व्याख्यत्पीत्रश्चिन्तयन्त्यास्तुरीयं माधवाह्नयः । श्रध्यायं वेङ्कटसुतो द्वितीयाष्टकगोचरम् ॥
 ॥ इति द्वितीयेऽष्टके चतुर्थोऽध्यायः ॥
- On p. 265:—ग्रथ द्वितीयेऽष्टके पञ्चमोऽध्यायः ॥

 ता वामद्य तावपरं न्याचिल्यासित माधवः ।

 तोटः प्रदर्शयन् वृत्तिः तेटश्च तदनन्तरम् ॥
- On p. 285:—श्रष्टकस्य द्वितीयस्य माधवः सुन्दरीसुतः । ब्याख्यस्यन्यन्यममध्यायं तं पश्यन्तु च पण्डिताः ॥ इति द्वितीयेऽष्टके पञ्चमाध्यायः समाप्तः ॥

PART II

P. 1. ॥ श्रीरस्तु ॥

ऋग्वेदभाष्यम् वेङ्कटमाधवीयम् । द्वितीयाष्टके षष्टोऽध्यायः ॥

नि होता होतृषद्ने व्याचिख्यासित माधवः । लुटः प्रदर्शयन् वृत्तिः लुटश्च तदनन्तरम् ॥

Final colophon of this chapter on p. 21 is the following:—
षष्ठं न्याख्यद्द्वितीयस्य माधवोऽध्यायमञ्जसा ।
सङ्कर्षणानुजो यस्य आतासीदनुजः कविः ॥
 इति etc. is omitted.

P. 21:- ॥ श्रीरस्तु ॥

(sic.) द्वितीयाष्टके तृतीयोऽध्यायः ॥
सेमामविड्िं प्रभृतिं न्याचिल्यासित माधवः ।
तत्राक्रियेषु वाक्येषु कर्तन्यसुपदिश्यते ॥

Final colophon of this chapter on p. 36 is the following:—
ज्याख्यत् सप्तममध्यायं द्वितीयस्येति माधवः ।
गोविन्दो यस्य तनयो ज्येष्ठः पुत्रश्च वेङ्कटः ॥
इति etc. is omitted.

P. 36:— श्रथ द्वितीयेऽष्टकेऽष्टमोऽध्यायः ॥

(sic.) मन्दं (मन्दस्व RV.) स्वहेात्राद्ध्यायं व्याचिख्यासित माधवः । दशयक्वात्मनेपदप्रयुक्तं भेदमादितः ॥

Final colophon of this chapter on p. 54:—

ऋगर्थदीपिका सेयं द्वितीयरचायमष्टकः ।

चक्रे श्रीवेङ्कटार्यस्य तनये। माधवाह्नयः ॥

इति etc. is omitted.

P. 54:— श्रथ तृतीयाष्टके प्रथमोऽध्यायः ॥
तृतीयोऽधाष्टकस्तस्मिन्नध्यायादिषु वस्यते ।
यहुक्तव्यं निपातेषु ब्राह्मणैश्कान्दसैरिह ॥

Final colophon of this chapter on p. 79:—

तृतीयस्याष्टकस्याद्यमध्यायं व्याकरोदिति ।

जाता वसिष्टस्य कुले सुन्दरी यमजीजनत् ॥

इति etc. is omitted.

P. 79:— श्रथ तृतीयेऽष्टके द्वितीयोऽध्यायः ॥
(sic.) श्रथेच्छिति (॰च्छिन्ति RV.) त्वा सोम्यासो न्याचिक्यासित माधवः ।
सङ्गतेषु निपातेषु वक्तन्यं संप्रदर्शयन् ॥

Final colophon of the chapter on p. 101:—
व्याख्यद् द्वितीयमध्यायं तृतीयस्याष्टकस्य सः ।
सिन्नावरुणयोर्वेशे मातुर्यस्य समुद्भवः ॥
इति etc. is omitted.

P. 102:
अध तृतीयेऽष्टके तृतीये।ऽध्यायः ॥

इन्द्र त्वा वृषभं वयं व्याचिख्यासित माधवः ।

निपातेष्येव केषांचिद् वृत्तिभेदं प्रदर्शयम् ॥

Final colophon of this chapter on p. 127:—
व्याख्यनृतीयमध्यायं तृतीयस्याष्टकस्य सः ।
कुण्डिनस्य कुले जाता माताभू सस्य सुन्दरी ॥
इति तृतीयेऽष्टके तृतीयोऽध्यायः ॥

P. 127:
अथ तृतीयेऽष्टके चतुर्थोऽध्यायः ॥

न ता मिनन्ति मायिनो व्याचिख्यासित माधवः ।

चाहाङ्गानां निपातानामर्थमादौ प्रदर्शयन् ॥

Final colophon of this chapter on p. 147:—

•यास्यचतुर्धमध्यायं तृतीयस्याष्टकस्य सः ।

भवगोळकुले यस्य......

• इति तृतीयाष्टके चतुर्थोऽध्यायः ॥

Final colophon of this chapter on p. 171:—
व्याख्यरपञ्चममध्यायं तृतीयस्याष्टकस्य सः ।
यज्ञनारायग्रकुले यस्य मातुः समुद्भवः ॥
॥ इति तृतीयाष्टके पञ्चमोऽध्यायः ॥

P. 172 :— श्रथ तृतीयेऽष्टके षष्टोऽध्यायः ॥
श्रथेवा त्वामिन्द् विज्ञन् व्याचिख्यासित माधवः ।
निपातेष्वेव वक्तव्यं प्रागतुक्तं प्रदर्शयन् ॥

Final colophon of this chapter on p. 188:—
ब्याकरेत्षष्ठमध्यायं तृतीयस्याष्टकस्य सः ।
दुहिता भवगोलस्य सुन्दरी यमजीजनत् ॥
॥ इति तृतीयेऽष्टके षष्टोऽध्यायः ॥

P. 189:— श्रथ तृतीयेऽष्टके सप्तमोऽध्यायः ॥

प्र श्रक्तभयो दूतिमव व्याचिक्यासित माधवः ।

उपसर्गेषु वक्तव्यमादितः संप्रदर्शयन् ॥

Final colophon of this chapter on p. 207:—

श्रष्टकस्य तृतीयस्य माधवः सुन्द्रीसुतः ।

व्यास्यत्ससममध्यायमित्थं श्रीवेङ्करात्मजः ॥

इति तृतीयाष्टके सप्तमोऽध्यायः ॥

The final colophon of this chapter as well as the whole of the fourth astaka are missing.

PART III

श्रीः

े ऋग्वेंदभाष्यम् वेङ्कटमाधवविरचितम्

पञ्चमोऽष्टकः

P. 1:— पञ्चमोऽधाष्टकस्तस्मिन्नध्यायादिषु वस्यते । श्रिष्टार्थामार्थगोत्रेषु विज्ञेयमिह वैदिकैः ॥

Final colophon of this chapter is given on p. 24:—
कुशिकानां कुले जातो माधवः सुन्दरीसुतः।
पञ्चमस्याष्ट्रकस्याद्यमध्यायं व्याकरोदिति ॥

श्री

P. 24:— प्रथाध्यायं जुषस्व नो न्याचिख्यासित माधवः । गोन्नेष्त्रपीणां वक्तन्यमादावेव प्रदर्शयन् ॥

Final colophon of this chapter is on p. 46:—
व्याख्यद् द्वितीयमध्यायं पञ्चमस्याष्टकस्य सः।
गाधिनेयकुले जातो माधवो वेङ्कटात्मजः।

P. 46:— उत्रो जज्ञे वीर्यायेति व्याचिख्यासित माधवः । श्रमितेषु मितर्षीणामागमे कारणं पदम् ॥

Final colophon of this chapter is on p. 71 :— व्याख्यत्तृतीयमध्यायं पञ्चमस्याष्टकस्य सः विश्वामित्रकुते जातो माधवः सुन्दरीसुतः ॥

P. 71: प्र ब्रह्मेरिवत्यथाध्यायं न्याचिल्यासाते माधवः। श्रग्नेकषीषु स्केषु वक्तन्यं संप्रदर्शयन् ॥

Final colophon of this chapter is given on p. 93:—
न्यास्य तुरीयमध्यायं पञ्चमस्याष्टकस्य सः ।
श्रष्टकस्य कुले जातो माधवो वेङ्कटात्मजः ॥

P. 94:-

श्रीक्ष

यद्य सूर्येत्यध्यायं व्याचिक्यासति माधवः । श्रष्टकादिषु वक्तव्यमादितः संप्रदर्शयन् ॥

Final colophon of this chapter is found on p. 115:—
व्याख्यत्पञ्चममध्यायं पञ्चमस्याष्टकस्य सः ।
छोहितस्य कुत्ने जातो माधवः सुन्दरीसुतः ॥

P. 116:-

थीः

(sic.) प्रत्यु श्रदश्यांयन्तीति (यतीति RV.) व्याचिख्यासित माधवः । करणं सूक्तभेदस्य मुखतः संप्रदर्शयन् ॥

Final colophon of this chapter is on p. 140:—
व्याकरोत्षष्ठमध्यायं पञ्चमस्याष्टकस्य सः।
भरतस्य कुले जातो माधवो वेङ्करात्मजः॥

P. 140:— तिस्रो वाचोऽधुनाध्यायं व्याचिख्यासित माधवः । ऋषिवांषे च वक्तव्यं प्रागतुक्तं प्रदर्शयन् ॥

Final colophon of this chapter is on p. 166:—
व्याख्यत्ससममध्यायं पञ्चमस्याष्टकस्य सः ।
गोवर्धनकुत्ते जातो माघवः सुन्दरीसुतः ॥

P. 166:—

॥ श्रीः ॥

दूरादिहेव यत्सती न्याचिख्यासति माधवः । पितृपुत्रसमावेशे वक्तन्यं संप्रदर्शयन् ॥

Final colophon of this chapter is given on p. 185 :— ऋगर्थदीपिका सेयं पञ्चमरचायमष्टकः । कर्ता श्रीवेङ्कटार्यस्य तनये। माधवाह्नयः ॥

P. 185:-

॥ श्रीः ॥

स्रय षण्ठोऽष्टकः

श्रथ षष्टोऽष्टकस्तस्मिन्नध्यायादिषु वक्ष्यते । यच्छन्दसीह वक्तन्यं विद्यते छान्दसैहिँजैः ॥

Final colophon on pp. 207-8:—
पष्टाष्टकाद्यमध्यायं न्याचकारेति माधवः ।
वण्यस्य कुले जातः सङ्गृह्यार्थान्प्रदर्शयन् ॥

P. 208:-

॥ श्रीः ॥

(sic.) वयसु त्वामपूर्वेति (पूर्वेति RV .) व्याचिख्यासित माधवः । डिप्पगादिषु वक्तव्यमादावेव प्रदर्शयन् ॥

Final colophon of this chapter is on p. 231:—
पन्डे द्वितीयमध्यायं न्याचकारेति माधवः।
पौत्रः श्रीमाधवार्यस्य वर्जयञ्जुन्दविस्तरम्॥

P. 231:-

श्रीः

अय तृतीयाऽध्यायः

प्रकृतान्युजीषिग्रोऽथ ब्याचिख्यासित माधवः । प्रदर्शयन्बृहत्यादेर्जचगानि पृथक् पृथक् ॥

Final colophon of this chapter is on p. 255:—
पन्डे तृतीयमध्यायं न्याचकारेति माधवः ।
श्रीवेङ्कटार्यतनयः सम्यगर्थान्त्रदर्शयन् ॥

P. 255:-

श्री

स्रय चतुर्याऽध्यायः

त्वावतः पुरुवसो (पुरू० RV.) व्याचिष्यासित माधवः । प्रदर्शयंख्रिष्टुबादेर्लंचणानि पृथक्पृथक् ॥

Final colophon on pp. 277-8:—
व्याख्यत्पौत्रश्चिन्तयन्त्यास्तुरीयं माधवाह्मयः।
अध्यायमष्टके षष्ठे शब्दैः कतिपयैरिति॥

P. 178:-

॥ श्रीः॥

ग्रय पञ्चमाऽध्यायः॥

श्रा त्वा रथं यथेतये व्याचिष्यासित माधवः । श्रतिच्छन्दःसु वक्तव्यं द्विपदासु च दर्शयन् ॥

Final colophon of this chapter is on p. 300 :—
श्रष्टकस्येति षष्टस्य माधवः सुन्दरीसुतः ॥
व्याख्यरपञ्चममध्यायं तत्परयन्तु च पण्डिताः॥

P. 300:-

॥ श्रीः ॥

ख़य षष्ठीऽध्यायः।

श्रा प्र द्वव परावतो व्याचिख्यासति माधवः । प्रगाधेषु च वक्तव्यं सम्पत्तिं च प्रदर्शयन् ॥

Final colophon of this chapter is on p. 322:—
षष्टस्य षष्टमध्यायं व्याचकारेति माधवः ।
सङ्कर्षणानुजो यस्य आतासीदनुजः कविः ॥

P. 323:-

॥ श्रीः॥

इन्द्राय साम गायत न्याचिल्यासित माधवः । पादेषुनेषु वक्तन्यमादितः संप्रदर्शयन् ॥

Final colophon of this chapter is on p. 343:— श्रात्मजो वेङ्कटो यस्य गोविन्द्सदनन्तरम् । पष्टस्य सप्तमाध्यायमिति न्याख्यस्य माधवः ॥

P. 343:—

॥ श्रीः॥

सोमः पुनाना श्रर्षति व्याचिख्यासति माधवः। श्रवसानेषु वक्तव्यमादितः संप्रदृशीयन् ॥

Final colophon of this chapter on p. 361:— ऋगर्थदीपिका सेयं तथा षष्टो उपमष्टकः । कर्ता श्रीवेङ्करार्यस्य तनये। माधवाह्नयः ॥ इति etc. is omitted.

॥ श्रीः॥

P. 361:— सत्रमो अथाष्टकस्तिसञ्ज्ञध्यायादिषु वक्ष्यते । यत्किञ्चिदिह वक्तन्यं देवतास्वस्ति बह्वृचे ॥

Final colophon of this chapter is found on p. 377:—
सप्तमस्याष्ट्रकस्याद्यमध्यायं व्याकरोदिति ।
जातो (ता) वसिष्ठस्य कुले सुन्दरी यमजीजनत् ॥
इति etc. is omitted.

PART IV

P. 1:— ॥ अय सप्तमाष्ट्रके द्वितीयोऽध्यायः ॥

(sic.) हिन्वन्ति सूर्यमध्यायं (सूरम॰ RV.) व्याचिख्यासित माधवः ! तत्र प्रस्वचदेवेषु वक्तव्यं संप्रदृश्येते ॥

Final colophon of this chapter is given on p. 18:— (sic.) व्याख्यद् द्वितीयमध्यायं पञ्चमस्याष्टकस्य सः।

न्यारुयद् ।द्वतायमध्याय पञ्चमस्याष्टकस्य सः मित्रावरुखयोर्वेशे मातुर्यस्य समुद्भवः ॥ ॥ इति पञ्चमेऽष्टके द्वितीयोऽध्यायः ॥

P. 19:— अय पञ्चमेऽष्टके तृतीयोऽध्यायः॥

(sic.) धर्ता दिवःपवते न्याचिख्यासित माधवः । श्रश्रूयमाणदेवेषु वाच्यं मन्त्रेषु दर्शयम् ॥

Final colophon of this chapter is given on p. 40:—
(sic.)

व्याख्यतृतीयमध्यायं सप्तमस्याष्टकस्य सः ।

कुण्डिनस्य कुले जाता माताभूद् यस्य सुन्द्री ॥
॥ इति सप्तमाष्टके तृतीयोऽध्यायः ॥

॥ अय सप्तमाष्टके चतुर्थोऽध्यायः॥

P. 40:— श्रसिक् वक्वा रथ्येति व्याचिख्यासित माधवः । श्रश्वाचौषधिपर्यन्ते वाच्यदेवगर्यो वदन् ॥

Final colophon of this chapter is found on p. 59:—
व्याख्यचतुर्थमध्यायं सप्तमस्याष्टकस्य सः ।
भवगोलकुले यस्य मातुरासीत्समुद्भवः ॥
॥ इति सप्तमेऽष्टके चतुर्थोऽध्यायः ॥

॥ अय सप्रमेऽष्टके पञ्चमाऽध्यायः॥

P.~60: पुरोजिती वो श्रन्थस्य (श्रन्थसः RV.) न्याचिख्यासित माधवः । (sic.) भयाजदेवतास्वादे। वक्तन्यं संप्रदर्शयन् ।

It appears from the dotted portion in the MS. that something is missing but nothing in reality is missing as far as the *pratika* is concerned. The first pada is short by one syllable which can be made up by adding after **प**नते.

Final colophon of this chapter is given on p. 82:—
न्याख्यत्पञ्चममध्यायं सप्तमस्याष्टकस्य सः।
यस्य नारायण्कुले यस्य मानुत् (तुः) समुद्भवः॥
इति सप्तमेऽष्टके पञ्चमेऽध्यायः॥

P. 82:-

॥ श्रीः॥

॥ अय सप्रमेऽष्टके षष्ठोऽध्यायः॥

(sic.) श्रयं स यस्या (यस्य RV.) श्रध्यायं व्याचिख्यासित माधवः । देवानां यज्ञसंबन्धे वक्तव्यं संप्रदर्शयन्

Final colophon of this chapter is given on p. 105:—
व्याकरोत्षष्टमध्यायं सप्तमस्याष्टकस्य यत् ।
दुहिता भवगोळस्य सुन्दरी यमजीजनत् ॥
इति सप्तमेऽष्टके षष्टोऽध्यायः ॥

P. 105:- अय सप्तमेऽष्टके सप्तमेाऽध्याय: ॥

(sic.) नि वर्तथ्वं मानुगता (मानु गात RV.) व्याचिख्यासित माधवः। पवस्वादिषु वक्तव्यमादितः संप्रदर्शयन् ॥

Final colophon of this chapter is found on p. 130:—
(sic.) सप्तमस्याष्टकस्येत्थं माधवः सुन्दरीसुतः।
व्याख्यत्सप्तममध्यायमिमं श्रीयेर्देकनात्मजः॥ (वेङ्कटा०)

॥ इति सप्तमाष्टके सप्तमोऽध्यायः ॥

P. 130.— अय अष्टमाऽध्यायः ॥

(sic.) प्र मा युगुज्ञे प्रयुज्ञो न्याचिख्यासित माधवः। यदात्मविषये वाच्यं तदासौ संप्रदर्शयन्॥

Final colophon of this chapter is given on p. 153:— ऋगर्षदीपिका चेयं सक्षमश्चायमष्टकः। कर्ता श्रीवेङ्करार्थस्य तनये। माधवाद्धयः॥ इति सक्षमाष्टके श्रष्टमोऽध्यायः॥

P. 153:—

॥ श्रीरस्तु ॥

अयाष्ट्रमेऽष्टके प्रथमांऽध्यायः॥

श्रष्टमोऽथाष्टकस्तस्मिन्नध्यायादिषु वक्ष्यते । यत्किञ्चिदस्ति मन्त्रार्थे वक्तव्यमिह बह्नुचे ॥ Final colophon of this chapter is given on p. 180:—
व्याख्यत्प्रधममाध्यायमप्टमस्याप्टकस्य सः ।
जजान यो जह्नु कुले छोहित्यो माधवाह्नयः ॥
॥ इत्यष्टमेऽष्टके प्रथमोऽध्यायः

P. 180:— ।। अय अष्टमेऽष्टके द्वितीयोऽध्यायः।

(sic.) ये यज्ञेन दृत्तिग्यया न्याचिष्यासित माधवः । मन्त्रब्राह्मग्रयोर्थे वक्तन्यं संप्रदर्शयन् ।।

Final colophon of this chapter is on p. 201:— श्रध्यायमष्टमं चांशं व्याख्यदार्थेषु करचन । द्त्तिणापथमाश्रित्य वर्तमानेषु माधवः ॥ ॥ इत्यष्टमाष्टके द्वितीयोऽध्यायः ॥

P. 201:- अय अष्टमाष्ट्रके तृतीयोऽध्यायः ॥

(sic.) देवानां नु वयं जाना व्याचिल्यासित माधवः । श्रुपरैरपि वेदार्थो वक्तव्य इति दश्यम् ॥

Final colophon of this chapter is given on p. 225:—
एकोनषष्ठमध्यायं व्याकरोदिति माधवः ।
जगतामेकधीरन्य विषये निवसत्सुखम् ॥
॥ इत्यष्टमाष्टके तृतीयोऽध्यायः ॥

P. 226:— ॥ अथाष्ट्रमाष्ट्रके चतुर्थोऽध्यायः॥

वि हि सोतोरस्चत न्याचिख्यासति माधवः। ऋग्भाष्यकृद्भिर्वक्तन्यमादितः संप्रदर्शयम्॥

Final colophon of this chapter is found on p. 251:—
(sic.) इत्थं न्याख्यत्षष्टि-तममध्यायं माधवाह्नयः।
चोलेषु निवसन् कश्चित्सस्यमालिषु सर्वदा।।
इति etc. is omitted.

P. 252:— श्रथ etc. is omitted.

हये जाये मनसाथ न्याचिल्यासित माधवः ।
श्रमधैकृतसन्देहमन्त्रेष्वादावपानुदृत् ॥

Final colophon of this chapter is given on p. 276:—
माधवो (वः पञ्च॰) नवमाध्यायमष्टमे न्याकरोदिति।
नदीमाश्रित्य निवसन् कावेरीं लोकमाश्रिताम्॥
इति etc. is omitted.

P. 277:— ॥ अय षष्ठोऽध्यायः ॥

र भा ३ नृनं तदिति व्याचिख्यासित माधवः । ब्राह्मणोक्तेषु चार्थेषु वक्तव्यं संप्रदर्शयन् ॥

Final colophon of this chapter is given on p. 297:—
अष्टमे षष्टमध्यायं न्याकरोन्माधवाह्नयः।
तीरमाश्रित्य निवसन् कावेर्या दिच्छां सुखम्॥
॥ इति षष्टोऽध्यायः॥

P. 298:- अय सप्तमाऽध्याय: ॥

तदिदास भुवनेषु व्याचिख्यासित माधवः । ऋगर्थमवगन्तव्यमादितः संप्रदर्शयन् ॥

Final colophon of this chapter is found on p. 322 :—
व्याख्यत्ससममध्यायमष्टके माधवोऽष्टमे ।
चोलेषु निवसन् श्रामे गोमत्यार्थैः समावृते ॥ इति ॥
॥ इत्यष्टमेऽष्टके सप्तमोऽध्यायः ॥

P. 322:- ॥ अथाष्ट्रमाऽध्यायः ॥

त्यिन्चद्तिमधाध्यायं व्याचिख्यासति माधवः । वेदार्थस्य परार्थेभ्यो वैशेष्यं संप्रदर्शयन् ॥

Final colophon of this chapter is given on p. 347:—
न्याख्यद्ष्टममध्यायमष्टमस्याष्टकस्य सः।
तीरमाश्रिय निवसन् कावेर्या दिच्यां सुखम्॥ इति
॥ इति श्रीवेङ्कटार्यस्नुना माधवाचार्येण
कृतसूग्वेदभाष्यं समाप्तम्॥

SYNOPSIS OF COLOPHONS

The following is a summary of the colophons:—

Chapters.

Astaka I

- Mādhava, son of Sundarī and born in the family of the Kuśikas.
- 2. Mādhava of the family of Gādhin.
- 3. Mādhava, son of Sundarī and born in the family of Viśvāmitra.
- Mādhava, son of Venkaţa and born in the family of Aṣṭaka.
- Mādhava, son of Venkaţa and born in the family of Lohita.
- Mādhava, son of Venkaţa and born in the family of Bharata.
- 7. Mādhava, son of Venkaṭa and born in the family of Gopana.
- 8. Mādhava, son of Śrī Veńkaṭā-rya, is the author of the commentary called *Rgar-thadīpikā*.

Aşţaka II

- Mādhava, son of Sundarī and born in the family of Bannaya.
- (Mādhava) son of Śrī Venkaṭa, grandson of Mādhavārya.

Chapters.

- 3. Mādhava, son of Venkatārya.
- Mādhava, son of Venkaţa, grandson of Cintayantī.
- 5. Mādhava, son of Sundarī.
- 6. Mādhava, the elder brother of Sankarşana and Kavi.
- Mādhava, whose eldest son is Veńkaţa and another son is Govinda.
- Mādhava, son of Śrī Veńkaţārya, is the author of the commentary Rgarthadīpikā.

Astaka III

- 1. Sundarī, born in the family of Vasiṣṭha gave birth (to Mādhava).
- Whose mother was born in the family of Mitrā-Varuņa
- Whose mother Sundarī was born in the family of Kundina.
- 4. A part of the colophon is missing but it can be reconstructed as follows:—
 Whose mother was born in the family of Bhavagola.
- Whose mother was born in the family of Yajñanārāyaṇa.
- 6. Sundarī, the daughter of Bhavagola gave him birth,

Chapters.

- Mādhava, son of Sundarī and Śrī Veńkaţa.
- 8. Missing.

Aşţaka V

- Mādhava, son of Sundarī and born in the family of the Kušikas.
- Mādhava, son of Venkaṭa and born in the family of the descendants of Gādhin.
- Mādhava, son of Sundarī and born in the family of Visvāmitra.
- Mādhava, son of Venkaţa and born in the family of Aşţaka.
- Mādhava, son of Sundarī and born in the family of Lohita.
- 6. Mādhava, son of Venkaṭa and born in the family of Bharata.
- 7. Madhava, son of Sundarī and born in the family of Govardhana.
- Mādhava, son of Śrī Veńkaţārya is the author of the commentary Rgarthadīpikā.

Aşţaka VI

- Mādhava born in the family of Banaya.
- Mādhava, grandson of Śrī Mādhavārya.
- Mādhava, son of Śrī Veńkatārya.
- 4. Mādhava, grandson of Cintayantī.
- 5. Mādhava, son of Sundarī.

Chapters.

- Mādhava, elder brother of Sankarṣaṇa and Kavi.
- Mādhava whose son is Venkaţa and whose second son is Govinda has explained it etc.
- 8. Mādhava, son of Śrī Veńkaṭa is the author of the commentary, Rgarthadīpikā.

Astaka VII

- Sundarī, born in the family of Vasiṣṭha, gave him birth.
- 2. Whose mother was born in the family of Mitrā Varuņa.
- Whose mother Sundarī was born in the family of Kundina.
- 4. Whose mother was born in the family of Bhavagola.
- Whose mother was born in the family of Nārāyaṇa.
- 6. Sundarī, daughter of Bhavagola.
- 7. Mādhava, son of Sundarī and Śrī Venkata.
- 8. Mādhava, son of Śrī Veńkatārya, is the author of the commentary Rgarthadīpikā.

Astaka VIII

- Mādhava, a descendant of Lohitya and born in the family of Jahnu.
- Mādhava follows the southern method in his explanation.
- Mādhava living in the territory of the sole hero of the world.

- 4. Mādhava living in the coun- 7. Mādhava living in a village try of the Cholas.
- Mādhava living on the river Kavari
- Mādhava living happily on the right bank of the river Kaveri
- in the country of the Cholas.
- (Mādhava) living happily on the right bank of the Kāverī.

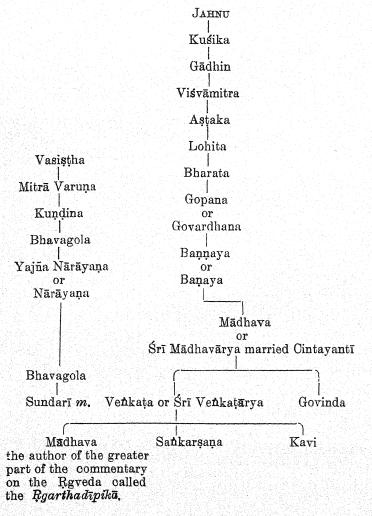
In three cases, the numbering in the colophons is wrong, e.a. the seventh is described as the third chapter of the second Astaka, the seventh is written as the fifth Astaka, at the end of the second chapter and the fifth is given as the ninth chapter of the eighth Astaka.

Colophons at the end of the seventh chapter in the second and the sixth Astakas are ambiguous and can be interpreted in two ways: (1) Mādhava, the son of Venkata and the author of the commentary called Rgarthadipika, had two sons, one of whom was named Venkata and the other Govinda. According to this interpretation, both the father and one of the sons of Mādhava bore an identical name. i.e., Venkata. (2) Mādhava, father of Venkata and Govinda was a person different from the author of the commentary and is probably to be identified with the grandfather of the author of the commentary as mentioned in colophons II. 2; VI. 2. According to this interpretation, there were two Madhavas, one a grandfather and another a grandson. The commentary on II. 7: VI. 7 was written by Mādhava, the grandfather, while the rest of the commentary was written by Mādhava, the grandson. I prefer the second interpretation which is further supported by the fact that another Mādhava, a predecessor is mentioned by the commentator in his introductory remarks to VIII. 4.

Colophons of the first three Astakas are similar to the colophons of Astakas V-VII though not absolutely identical. I have placed them side by side with a view to bring into prominence their striking similarity.

Several ancestors are mentioned in the colophons without expressly stating the order of descent. But a clue in my opinion is furnished by colophons II. 3. In II. 3 Mādhava is described as a son of Venkaṭa; in II. 2 as a grandson of Mādhavārya. This shows the ascending order of the ancestors as the colophons are read upwards from II. 3 where the order of male ancestors comes to an end. Similarly colophons of the third and the seventh Aṣṭakas have preserved the names of the ancestors of the family of Sundarī, the mother of the commentator. Proceeding in this way, the following genealogical table of Mādhava's paternal and maternal families can be reconstructed:—

GENEALOGICAL TABLE OF MADHAVA

AUTHORS AND WORKS QUOTED BY MĀDHAVA

Mādhava, the son of Venkaṭa, quotes or mentions the following authors and works in his commentary. Reference is to the Asṭakas and their chapters:—

श्रित्र वदन्ति I.7.

श्रध्वर्युवाह्यणम् VIII. 3, 8.

श्रध्वर्युवेदः VI. 3.

श्रध्वर्युणां मन्त्रः I. 8.

त्राथर्वेणवाह्यणम् VIII. 4.

त्राथर्वणिकम् III. 8; VIII. 1.

भ्रापस्तम्बः V. 1; VIII. 3.

त्रायुर्वेदः VIII. 8.

श्राश्वलायनम् VI. 2, 6; VIII. 3.

उक्तम् VII. 7; VIII. 3, 7, 8.

इत्तरनारायणम् VIII. 4.

उद्गीधः VIII. 4.

ऋषिवचनम् II. 3.

एके VIII. 3.

ऐतरेयब्राह्मणम् VIII. 1.

कल्प: II. 3.

कात्यायनः II. 3; V. 3, 4, 7, 8; VI. 1, 2, 5, 7; VII. 3, 5, 7, 8; VIII. 1, 2, 3, 8.

कौषीतिक ब्राह्मणम VIII. 1.

गान्धवीं वेदः VIII. 8.

चरकब्राह्मणम् VIII. 1.

छन्दोगाः VI. 6.

जैमिनिः VIII. 2, 3.

ताण्डथकम् I. 4, 7; V. 1, 3, 7; VII. 8; VIII. 1.

तैत्तिरीयबाह्यणम् VIII. 1.

त्रेशोकबाह्यस् V. 8.

त्रेशोकसूक्तम् V. 8.

धनुर्वेदः VIII. 8.

नारायणः VIII. 4.

निवण्डः VIII. 7.

निरुक्तम् I.7; III. 2, 6, 8; V. 3, 4; VI. 5; VII. 6, 7; VIII. 2, 3, 4, 7, 8.

नैघण्डुकम् V. 8.

पतञ्जि II. 4; III. 7; VI. 6; VII. 6.

पाणिनिः II. 3; III. 7; VIII. 1.

पिङ्गलः VI. 3.

प्रश्नात्तरब्राह्मण्यू VIII. 4.

प्रातिशाख्यम् VI. 5.

बृहदारण्यम् VII. 7; VIII. 4.

बृहद्देवता II. 1; III. 8; VI. 6; VII. 6.

बौधायनः II. 2; VII. 2; VIII. 2, 3.

ब्राह्मणम् I. 1, 2, 3, 6,8; II. 1, 3, 4, 5, 6, 7; III. 1, 3, 5,8; V. 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8; VI. 1, 3, 4, 5, 6, 7; VII. 2, 3, 5, 6, 7, 8; VIII. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.

भगवद्गीता VII. 6.

मनुः VIII. 7.

महोपनिषद् VII. 8.

माधवः VI. 7; VIII. 4.

माधवदर्शनम् V. I.

मानवस् VIII. 4.

मैत्रायणीयबाह्यणम् II. 3; VIII. 1.

याज्ञवल्क्यः VII. 8; VIII. 4.

यास्कः I. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; II. 1, 3, 4, 6, 7; III. 1, 2, 3,4,5,6,7,8; V. 1, 2, 5, 6, 7; VI. 1, 3, 4, 6, 7; VII. 3, 5, 6, 7; VIII. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

वाजसनेयकम् I. 8; II. 3, 6; III. 1; V. 4; VI. 3, 7; VII. 5, 6, 7, 8; VIII. 3, 4, 7.

वैयाकरणाः II. 7.

शतपथनाह्मणम् V. 2; VII. 5; VIII. 1, 3, 4.

शाकल्यः III. 3; VII. 7; VIII. 1, 2.

शाटशायनकम् I. 1, 2, 4, 7, 8; II. 6, 7; III. 3, 5, 8; V. 1, 3, 5, 6, 7, 8; VI. 2, 6, 7; VII. 1, 6, 7, 8; VIII. 1, 4, 6, 7, 8.

श्रीनकः II. 1, 3, 4, 5, 6, 7; III. 2, 3, 6, 8; V. 1, 3, 4, 6, 7, 8; VI. 1, 2, 3, 8; VII. 3, 4, 5, 8; VIII. 1, 2, 3, 4, 8.

श्यावाश्वः VI. 8.

श्रतिः II. 6.

रखोकः Ш. 5.

रलोको VI. 7.

सर्वानुक्रमणी VIII. 2.

सुश्रुतः VIII. 8.

स्कन्दस्वामी VIII. 4.

स्मृतिः V. I; VII. 6.

स्वायं भुवा मनुः VIII. 7.

At the beginning of each chapter, Mādhava adds introductory remarks in verse. Accent, particles, prepositions, verbs, deities, metres, division of the Samhitā text, and other cognate matters are discussed. There are also general observations on the state of scholarship in his time, previous commentators and methods of interpretation. I had a mind to edit all these introductory remarks but the bulk of the present volume would have been inordinately increased. Further there are lacunæ in the transcript which cannot be filled up. I therefore content myself with giving a few extracts only.

EXTRACTS FROM THE INTRODUCTORY REMARKS OF MĀDHAVA, SON OF VENKATA

Aṣṭaka I. 3. p. i. 31: — सर्वेष्वेषु समासेषु यत्र यत्र स्वरो भवेत्। काशं कुशं वावलम्ब्य स्वरं तं स्थापयेदिति॥

Aṣṭaka I. 4. p. i. 51 :—सर्वेष्वेषां समासेषु कार्ये स्क्ष्मेचिका बुधैः।

(sic.) पदेषु चासमस्तेषु शुद्धमर्थमभीप्सुभिः॥

प्रकृती प्रत्यये वापि स्वरो यत्र व्यवस्थितः।

तात्पर्यं तत्र शब्दस्य स्थापयेदिति निर्णयः॥

I. 5. p. i. 72 :— पदकारः पदानीह नावगृह्णाति कानिचित् । तेषामपि स्वरंगीय कुर्यादर्थविनिर्णयः ॥

I. 8. p. i. 137 :— अर्थाभेदे तु शब्दस्य सर्वत्र सहशस्त्वरः । यदा न तं स्वरं परयेदन्यथार्थं तथा नयेत् ॥

II. 1. p. i. 161:— व्यारि पद्जातानि तत्र नामानि कानिचित्। श्राख्यातान्युपसर्गाश्च निपाताश्च तथापरे॥ नामानि नमयन्त्रर्थं प्रधानमिति नामता। कारणानि च तान्याहुः क्रियां कुर्वन्ति तानि हि॥ कारणानां परिस्पन्दः फलस्यैकस्य साधकः। लोके पूर्वापरीभृतः क्रियेति व्यपदिश्यते॥ वदन्ति वैयाकरणा धातुवाच्यां क्रियां च ताम ।

कालः संख्याकारकं च प्रत्ययार्थाः प्रकीर्तिताः ॥ श्राख्यातस्य च नाम्नश्च संबन्धाः स्वार्थदर्शिनः ।

डपसर्गा निपातारच न स्वतन्त्रा इति स्थितिः॥ श्राख्यातशब्देषु भवन्ति भेदा

श्रर्थे प्रवृत्ते विरते च धातोः

लट् समर्थते शब्दविद्धिः पुराणैः॥

धातः क्रियामेकफलां व्यवीति।

II. 3. p. i. 215:— प्रदर्शयेत्प्रयत्नेन

प्रदर्शयेत्प्रयत्नेन मन्त्रेष्विप च पण्डितः । स्पष्टः संवादसुक्तेषु परोचाद्यतनादिकम् ॥ III. 1. p. ii. 55:—
(sic.)

तथान्येषु च स्केषु न तं भेदं परित्यजेत्। न पश्यति यदा मन्त्रे तं विशेषं प्रयत्नतः॥

इनन्त इति संख्यानं निपातानां न शक्यते । उपसर्गास्तु विज्ञेयाः क्रियायागेषु विंशतिः ॥

श्रमी च सर्वानुदात्ता द्रष्टव्यारच तथापरे। ऋचां निरीचणादेके निपाताः शतसुद्धताः।

श्रन्येषां तु निपातानां पूर्यात्वं न दश्यते ॥ नादयः पूरणाश्च स्युर्यदा वाक्येष्वनन्विताः ॥

माधवस्तत्र वदति स्फुटत्वोद्ग्रहणादिकम् । स्फुटत्वोद्ग्रहणादिश्च क्वचित् सूक्ष्मः क्वचित् स्फुटः । यत्र स्फुटस्तदा सार्थाः सूक्ष्मे स्युः पूरणा इति ॥

उच्चावचेषु निपततामर्थेष्वेषां यथायथम् । हानोपादानवद्विप्रो न मन्त्रार्थेषु मुद्धति ॥

III. 3. p. ii. 102: — निपाता ये समुच्चयवाचिनः । ये वा विनिग्रहार्थीया उपमार्थाश्च ये तथा ॥ सर्वे ते न प्रयुज्यन्त ऋक्पादादिष्विति स्थितिः ॥

III. 6. ii. 172-3:— ननु नाम्नामनेकस्मिन् वृत्तिरथेंऽपि युज्यते ।
(sic.) तानि द्याख्यातज्ञान्याहुर्यथा गौर्गमनादिति ॥
गमनात्पृथिवी गौः स्यादादित्यः पश्चरेव च ।

निपाता उपसर्गाश्च दश्यन्ते तेन हेतुना । बहुष्वर्धेषु येष्वेते दश्यन्त उपमादिषु ॥ श्रन्वयव्यतिरेकाभ्यां प्रकृतेः प्रत्ययस्य च । पृथगर्थपरिज्ञानमिति शाब्दिकनिर्णयः ॥ उपसर्गेष्वपि तथा भवेदिति विनिश्चयः । तदेतद्वातुसंज्ञायां स्पष्टमाह पतञ्जिताः ॥

वद्ति वाचकानेक उपसर्गान्विपश्चितः । श्रर्थानां तु...जीनानां चोतकास्तु पतन्जलेः ॥

III. 7. p. ii. 189:-

एवमन्येऽपि दश्यन्ते बहुष्वर्थेषु धातवः । द्योत्यन्त उपसर्गेरच धात्वर्था इति निर्णयः ॥

Then follows Yāska's explanation of prepositions, given in N.1.3. in verse with acknowledgment: इत्थं यास्केन दर्शिताः।

पाणिनिश्चाह भगवानर्थानेषां बहुंस्तथा । उदाहरणमेतेषां बहुत्वाञ्च प्रदर्शितम् ॥

V. 1. p. iii. 2-3:— (sic.)

ऋषीयां नामगोत्रायि दृष्ट्वा आम्यन्ति छौकिकाः। ...

नामगोत्राणि मन्त्रेषु न निविष्टानि येषु तु । तेषु प्रदर्शनं तेषां विस्पष्टप्रतिपत्तये ॥ पदं ह्यज्ञायमानार्थं दृष्ट्वा आम्यन्त्यपि क्रचित् ।

यजुषामर्थविज्ञानं नाकर्मज्ञस्य सिध्यति ।

इषे त्वेत्याच्छिनत्तीति बाह्यणं दश्यते यदा । यजुषोऽर्थं तदा स्पष्टमवगच्छन्ति लौकिकाः ॥

 $m V\cdot 2\cdot p\cdot iii.\ 24,25,26:$ — पित्रादिषु प्रसिद्धेन येन नाम विशेष्यते । (sic.) वेदेष्तृषीणां तद्गोत्रं ज्ञातन्यं तववैदिकैः ॥

पितरौ मित्रावरुणौ वसिष्ठस्थेस्यपि श्रुतम् ।

श्रहोरात्रे योगवलाची मित्रावरुणी स्मृती । दुदर्श मन्त्रारच तदा पुत्ररचाभूरपुनस्रयोः ॥

गोत्रं तथापि विज्ञेयमृजु गोत्रनिवेशनात्।
श्रसगोत्रो भवेच्छाङ्गे सगोत्रात्तन्तुमाहरेत्॥
न प्रयच्छेद्दुहितरं सगोत्रायेति च स्मृतिः।
किमेतेषु मनुष्याणां गोत्रमिस्यभिधीयते॥
वक्तव्यं छान्दसेनैतद्धर्मशास्त्रपरैरिव।
कौत्हृङ्जिवृत्त्यर्थमथ चास्माभिरुच्यते॥
गोत्राणां तु सहस्राणि प्रयुक्तान्यर्श्वदानि च।
कुलाख्यानि हि तानीह तानि गोत्राणि सन्तु नः॥
ननु स्मरन्ति नैतानि सम्प्रति ब्राह्मणा इमे।
तिर्हे गोत्रसहस्राणि प्रयुक्तान्यर्श्वदानि च॥

मार्कण्डेयोऽस्मि माण्ड्कस्तथा माण्डन्य इत्यपि । प्रदर्शयन्बहून्पचान्न कथन्चिद्पीच्छति ॥ इतरेतरसंबन्धं तद्ध्यायमिति बुवन् । यदि ह्योतानि गोत्राणि मार्कण्डेयस्समुद्रहेत् ॥ माण्ड्कस्य दुहितरमसगोत्रास्य सा यतः । तस्माद्वत्सादिकं गोत्रं इति माधवदर्शनम् ॥ श्रापस्तम्बश्च तानेव देवदृष्टानदर्शयत् ॥

V. 4. p. iii. 71-72:— (sic.)

स्क्रमेकं सपद...पश्यन्बह्वः कथम् ।
सङ्घीभृय तपस्तप्त्वा सर्व एविमहापठन् ॥
हित केचन मन्यन्ते माधवस्य न तन्मतम् ।
एवंविधेषु स्क्रेषु तस्मादेक ऋषिमेतः ।
प्रधानोऽन्ये त्वप्रधाना इति मन्यामहे वयम्॥
स च प्रधाना निर्देशादस्माभिर्जायते कचित् ।

श्चािषरेकां ददर्शर्चमृषिरेकामथापरः । इति केचन मन्यन्ते तद्युक्तमिति स्थितिः ॥ शतं वैखानसान्प्राहुः सहस्रं वसुरोचिषः । न तावत्य श्चचस्तेषां वृद्धेष्वस्तु विनिर्णयः ॥ इति

V. 5. p. iii. 94, 95, 96:—श्रष्टकाध्यायविच्छेदः पुराणैर्श्विषिमः कृतः । (sic.) उद्याहार्थं प्रदेशानामिति मन्यामहे वयम् ॥ वर्गाणामिष विच्छेद श्रार्षं प्रवेति निश्चयः ।

श्रध्यापनाय शिष्याणां विभागे। वर्गशः कृतः । सुग्रहे। हि भवत्यक्पः शक्ये। धारयितुं ततः ॥ संघीभृयाभवत्सर्व एकं मण्डलमादितः । श्रासीदिषिमेश्रुच्छन्दा मधुमत्तममन्त्रदृक् ॥ तस्मादम्रे प्रादुरभूत्काञ्चो मेघातिथिस्ततः । शौनश्शेपानि छन्दांसि मधुराणि ततोऽभवन् ॥ हैरण्यस्तूपचिन्दासि काण्वानि च ततः परम् ।

V. 6. p. iii. 116-117: — ऋषिरच्छन्दो देवतार्थः सूक्तभेदस्य हेतवः। मन्यन्ते बह्नुचाः केचिद्र्थमेव विभेद्कम्॥ नवमे मण्डले भेदः सूक्तानामृषिभिः कृतः।

बहवः सन्ति ननु च द्रष्टारो द्वैपदस्य ये। बन्धुस्सुबन्धुरित्येते सत्यं ते भ्रातरोऽभवन् ॥ द्विपदारच समानीताः सुक्तमेकतमोऽभवत् । ददशुः काल एकस्मिन् सर्वे च सह सङ्गताः॥ तदेतच्छाट्यायनके विस्पष्टं प्रतिपादितम् ।

ऋष्यादिभेदः प्रायेण सुक्तभेदस्य कारणम् । व्यूहे च प्रत्यसिद्धिश्चेद्वयू हं नेच्छ्रन्ति केचन। व्यूहेनात्तरसंख्या च कार्येवेत्याह माधवः॥

त्रवाविशेषयुक्तानां युगेष्वन्येषु देवताः। श्रासन्तृषीणां प्रत्यज्ञाः प्रभावैविविधेर्युताः ॥

> किञ्च वैदिकवाक्यानि सदृशानीह लौकिकै:। केषु स्तुतिश्च सत्यं च स्वरूपादवगम्यते॥

नानाविधेद्यं भिप्रायेत्रः चो दृष्टा महर्षि भिः। यदा परयत्युचः सर्वा न तदा हेतुमिच्छति॥ प्रत्यचारच परोचारच द्विविधास्तत्र देवताः। तत्प्रवादैविजानीमा हैविध्यमिह वैदिकैः॥

देवतातत्त्वविज्ञानं महता तपसा भवेत । शक्यते किं तदस्माभियां धातध्येन भाषितुम् ॥

ऋषिर्यस्य गुणान् ज्रते यस्माधार्थमभीप्सति । निवेशयति तन्नाम तामाहुस्तस्य देवताम् ॥

स्तूयन्ते यज्ञसंयोगाद्वि चान्ये रथाद्यः । अथापि युद्धसंयोगाद्रथादीनां स्तुतिभवेत्॥

न सर्वे चेतना देवा नापि सर्वे श्रचेतनाः। इति वादैर्विजानीमा मन्त्रबाह्यस्यगोचरैः ॥ इतिहासपुराखेर्ये देवताःवेन दर्शिताः। तानाहरचेतनान्देवान् भवन्त्वन्ये त्वचेतनाः॥

भवन्तीहोभये देवाः प्रबला दुर्बलास्तथा । इतिहासपुरायोषु नन् लोकाः प्रदर्शिताः। डचानभवनोपेताः सर्वकामसमन्विताः॥

VI. 7. p. iii. 324:—

VII. 1. p. iii. 361:—

VII. 2. p. iv. 1:—

VII. 3. p. iv. 19:--

VII. 4. p. iv. 40:—

VII. 5. p. iv. 60:— (sic.)

VII. 6. p. iv. 83:-

देवासुराणां युद्धं च परवन्नादिनिमित्तकम् । श्रंशावतारा देवानां सन्तीति कवये। विदुः। सप्तद्वीपा वसुमती मध्ये मेहरच तिष्ठति । एकः किमिन्द्रो देवाश्च उतादो बहवोऽभवन् । बहुवः सन्ति सर्वे च सहशा नाम कर्मभिः॥ यज्ञेष्वेकस्य बहुषु न शक्या युगपद्गतिः॥ श्रथ संख्यासमुद्देशे भूयान्भवति संशयः। VII. 7. p. iv. 106:— ब्राह्मणानि प्रमाणानि तत एव विनिर्णयः॥ VII. 8. p. iv. 130:— एक एव महानात्मा बहुधा भूय तिष्ठति । यथा सौभरिरेकः सन् बहुधा योगतोऽभवत् ॥ बहुधांशावतारेषु यथा वा भगवानभूत्॥ न शक्योऽनृषिभिर्वक्तमृगर्थं इति निरचयः। 🗠 यहेदाः शक्यन्ते ज्ञातुं तदुवाचात्र शौनकः ॥ शाकल्यः पाखिनिर्यास्क इत्यगर्थपरास्त्रयः। यथाशक्त्यानुधावन्ति न सर्वं कथयन्त्यमी॥ श्रस्माभिस्त्विह मन्त्राणामर्थः प्रत्येकमुच्यते । येऽज्ञाता ये च संदिग्धास्तेषां वृद्धेषु निर्णयः ॥ संहितायास्त्रतीयांशं विजानन्त्यधनातनाः। निरुक्तव्याकरगायोरासीद् येषां परिश्रमः॥ श्रथ ये बाह्यणार्थानां विवेक्तारः कृतश्रमाः । शब्दरीतिं विजानन्ति ते सर्वं कथयन्त्यि ॥ ताण्ड्यके शाट्यायनके श्रमः शतपथेऽपि च। कौषीतके च काके च स्याद् यस्येह स पण्डितः॥ ऐतरेयकमस्माक.....धर्वणाम् । वृतीयं तित्तिरिप्रोक्तं जानन्वृद्ध इहोच्यते॥ नभाक्षभकमस्माभिस्तथा मैत्रायणयिकम् । बाह्यणं चरकाणां च श्रतं मन्त्रोपबृंहणम् ॥ यज्ञानां कथयन्तीह येऽर्थवादश्चतुर्विधस्। दृष्टमर्थमिवायत्नात्तानुपासीत पण्डितः॥

VIII. 1. iv. 153:—

(sic.)

VIII. 2. p. i. 181:— (sic.)

श्रत्र ब्रमो ब्राह्मणार्थमपि मध्यमबुद्धयः। श्रपरे चानुधावन्ति केवलाद्पि पाठतः ॥ समाना बहवो वेदाः सन्ति न्यायाश्च छौकिकाः। ब्राह्मणार्थी बहुविदा शक्यो ज्ञातुं प्रयत्नतः ॥

ब्राह्मणार्थी हि बहुधा कल्पसूत्रैरुदीर्यते ॥

VIII. 3. p. iv. 201: तथा शतपथेनान्या यजुःशाखा प्रपन्निता । (sic.)

श्रध्यवस्यन्ति सन्त्रार्थानेवं सन्त्रान्तरैरपि॥ शाखास्वन्यासु पठितैर्विस्पष्टार्थेर्मनीषिणः।

गृहा पदार्थवाक्यार्थः..... तस्मान्नाल्पश्रुतैर्मन्दैः कार्यो वेदार्थनिर्णयः।

श्रक्रोपाङ्गविदा तस्माद्यथाशक्तवर्थनिर्णयः॥ कार्यो वेदस्य रचार्थमिति वृद्धेभ्य श्रागमः॥

VI .4. p. iv. 226-7: — अधीतसाङ्गवेदोऽपि पदार्थानिह माधवः। बाहुश्रुत्याद्विजानाति व्यसनाद्यभियोगतः ॥

[ब्यसनमाह]

श्रन्युत्पन्नाः प्राकृपदार्थाः कल्प्यन्ते यत्नतोऽपि च। इह प्राज्ञैर्व्यसनिभिः पदवाक्यानुसारिभिः॥ ज्ञातेष्वपि पदार्थेषु वाक्यार्थपरिकल्पनम् । श्रशक्यमृत् बह्वीषु नरैरकृतबुद्धिभिः॥ तस्मात्पदार्थवाक्यार्थान् प्रयत्नेन प्रदर्शयेत्। नान्यत्किंचिद्पि ब्रूयात् निरुक्तमपि तादृशम् ॥ भाष्याणि वेदितान्याहुरार्यावर्तनिवासिनः। क्रियमाणान्यपीदानीं निरुक्तानीति माधवः॥ स्कन्दस्वामी, नारायण, उद्गीथ इति ते क्रमात्। चकुः सहैकसृग्भाष्यं पदवाक्यार्थगोचरम् ॥ भाष्यादिन्यसनाभावाद् दुम्भात् संप्रतिमानवाः। मायाविना तिखन्यन्ये ज्याख्यानानि गृहे गृहे ॥ वर्गाणामध स्कानामृक्संख्यां तत्र कश्चन । प्रदर्शयति मायार्थं, वर्णयोगमधापरः॥ पृच्छन्ति ताविमौ प्राज्ञाः शौनकेन प्रदर्शिता । श्रवराणां पदानां च संख्या सा किं प्रदर्श्यते ॥

'एतावद्चरिमद्मेतावत्पद्कं तथा' ।

इत्येवमुच्यमाने हि तच्च जानन्ति लौकिकाः ॥

प्रन्थेऽस्ति पद्संख्येति यलो न मवतोस्ततः ।

पद्संख्या च मवतो वाच्या प्रन्थं निरीक्ष्य तम् ॥

लोकतः काच्यतोऽङ्गेश्च पदार्थानन्वयानि ।

विज्ञातान् वद्तु प्राज्ञो मन्त्राणामिति निरचयः ॥

न त्वात्मीयं परिज्ञानमंशो वागादिगोचरः ।

प्रनपेचितमप्यर्थे द्शंयेचलमास्थितः ॥

बहुनामि स्कानां बह्वीनामप्यृचां तथा ।

प्रदर्शिता मया व्याख्या न तु मायेह विद्यते ॥

येऽर्था भाष्येषु कथिता मया तेऽत्र प्रदर्शिताः ।

गवारववलिभिन्नास्ते न त्वाम्रसहकारवत् ॥

उपर्थघेऽपि भिन्नोऽत्र शिष्टः प्रायेण तत्समः ।

युक्तायुक्तविनिर्णेयं कृतवुद्धिषु तिष्ठति ॥

VIII. 5. p. iv. 252—4 gives in verse an amplified version of the Kautsa controversy of the Nirukta I. 13-14.

VIII. 6. p. iv. 277: — ऋचामासां बाह्मणेषु विस्पष्टोऽर्थः प्रकीर्तितः।

ब्राह्मणान्यनुधावन्ति तानि कर्मपरा नराः । ऋगर्थमनुधावन्ति क्रियाकारकतत्पराः ॥

VIII. 7. p. iv. 299:— ऋषिच्छन्दोदैवतज्ञो मन्त्रब्राह्मण्वित्तथा। सकल्पाधीतैकवेदः कर्म कर्तुमिहाहंति॥

स्वयं च पुरुषार्थोऽयं ब्राह्मगुस्य विशेषतः । स्रङ्गोपाङ्गेश प्रयत्नेन यद्यर्थमवगच्छति ॥

VIII. 8. p. iv. 322-4: — बहुयोजनिवसीर्था बहुयोजनमायताः ।
(sic.) समुद्रमध्ये तिष्ठन्ते द्वीपा बाह्या श्रिषिष्ठताः ॥
धर्मेबुद्ध्यानुतिष्ठन्ति ते स्वधर्मान्प्रयत्नतः ।
तद्गामानां प्रामाण्यमाचारात् किं न कल्प्यते ॥

चातुर्वण्यपराः सर्वे न त्वन्यं मार्गमाश्रिताः । किंचार्याः संगता बौद्धेनेरास्ते ते गतप्रभाः ॥ तस्मान्न वेद्सदृशमन्यत् किञ्चन विद्यते ॥

CHARACTER OF THE COMMENTARY

The commentary of Mādhava, son of Venkaṭa is very concise. The author takes pride in brevity and has expressly stated the fact in several colophons.¹ He uses expressions like the following:—

वर्जयन्छ्रद्धविस्तरम् VI. 2. शब्दैः कतिपथैरिति VI. 4.

Grammatical and etymological explanations and discussions are generally eschewed. From this, one should not conclude that the author was not learned in grammar and etymology. In his introductory remarks, appended to various chapters, he insists that only a bahu-śruta should attempt the Vedic exegesis. This implies that he himself was a competent scholar. His numerous quotations from Yāska show that he had studied the Nirukta diligently. He cites a large number of passages from the $\dot{S}\bar{a}ty\bar{a}yana$ and other $Br\bar{a}hmanas$. was evidently well versed in the Brāhmanas. Similarly the Kalva seems to have been another special subject of his study as he lays emphasis on the Kalpa for a correct and proper understanding of the Veda, although he does not make a display of his knowledge but contents himself with a mere paraphrase in Sanskrit prose. However every Vedic stanza, almost every word, is paraphrased. Occasionally the commentary consists entirely of a quotation from the Nirukta of Yāska, without any further remark by the commentator.

Here and there he has preserved various readings, e.g., on p. iv. 221 he remarks:—मखाभिगाँवो गृह्यन्त इत्यन्येषां पाडः। He also makes the statement that several words of the Samhitā text are not analysed in the pada text:—

पदकारः पदानीह नावगृह्णाति कानिचित्। p. i. 72.

¹ See colophons, I. 2; VI. 1, 2, 4.

He regrets that worldly people use impure and bad words to explain the meaning of the Veda:—

लैकिकाः कथयन्त्यर्थान्म्लेच्छैः शब्देश्च साधुभिः । p. i. 93.

Even low caste people use Vedic exegesis like a commonplace object.

यथा घटरच रज्जरच चार्थो नीचैः प्रयुज्यते । p. i. 93.

Mādhava is very much under the influence of Yāska. The ideas of the latter are everywhere repeated by the former in the commentary as well as in the introductory remarks.

The $adhy\bar{a}ya$ of an aṣṭaka forms a unit as there are colophons at the end of each chapter of an aṣṭaka.

One particular point of interest is the foreshadowing of the comparative method in the interpretation of the Rgyeda. This is stated in an introductory verse to the third chapter of the eighth astaka, p. iv. 201. The verse is the following:—

श्रध्यवस्यन्ति मन्त्रार्थानेवं मन्त्रान्तरैरपि ।

The commentary of Mādhava, son of Venkaṭa, seems to have been utilized by Sāyaṇa whose commentary has apparently summed up the efforts of previous commentators and hence superseded their works.

PASSAGES OF THE NIRUKTA QUOTED BY UDGĪTHA

I have also utilised the commentary of Udgītha on the Rgveda and collected the passages of the Nighantu and the Nirukta quoted therein.

DATE OF UVATA

I then pass on to the commentary of Uvaṭa on the $V\bar{a}jasaneyi\ Samhit\bar{a}$, entitled the $Mantrabh\bar{a}sya$ and also the commentary of Mahīdhara on the same Veda.

Uvața was a son of Vajrața, lived during the reign of King Bhoja (1018—1060 A.D.) and should therefore be assigned to the first half of the eleventh century A.D. This information is contained in the colophons added at the end of twentieth and fortieth chapters of the Vājasaneyi-samhitā and are copied here from MS. No. 10447 at the Oriental Institute, Baroda. The MS is dated Sam. 1464=1407 A.D. and is one of the oldest MSS. The date of the MS seems to be genuine and is confirmed by the old method of writing which is preserved in the following transcript.

Commentary of Uvata on the Śukla Yajurveda MS. No. 10447 of the Oriental Institute, Baroda, dated Sam. 1464.

Colophon at the end of chap. XX, fol. 205 (b):— (sic.) इति श्रीजश्रदश्चातो मंत्रभाष्य माध्यंदिनीयशाखायां विश्वतितामाध्यायः समाप्तः ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ एवं पूर्वााई प्रन्थसंख्या ६८०० श्राष्ट्रो शताम्यधिकाः पट्सहस्ताः ॥ छ ॥ श्रानन्दपुरवास्तन्यवन्नदाख्यस्य स्तुना । मंत्रभाष्यमिदं कृप्तं । भाज पृथ्वी प्रशासित ॥ छ ॥ श्रात जद्ध्वं उत्तराई मारभ्यात ॥ छ ॥ सुशान्तिर्भवतु ॥ छ ॥

Colophon at the end of chap. XL, fol. 308 r:-

इति जन्नटकातो मंत्रभााष्यचत्वारिंशोध्यायः समाप्तः
॥ छ ॥ त्रानंदपुरवास्तव्यवज्ञटाख्यस्य स्नुना । मंत्रभाष्यमिदं क्लृप्तं ।भााज पृथ्वीं
प्रशासित ॥ १ ॥ छ ॥ संवत् १४६४ वार्षं कार्त्तिकविद ११ एकाद्रयां गुरौ न्नाचह
श्रीस्तंभतीार्थं श्रीगोडज्ञातीयपण्डितदाचापठनार्थं तथा पुत्रापोत्रानामध्ययनाय
श्रीनंदपद्रवास्तव्याभ्यंतरज्ञातीयपंडितश्रीरंगेन जन्नटकुतसंहिताभाष्यं बिबिखे
॥ छ ॥ श्रुमं भवतु बेखकपाठकयोः ॥ शिवमस्तु सर्वजगतः ॥ छ ॥ सार्व भवन्तु
सुखिनः सार्व सन्तु निरामयाः, सार्व भद्राणि परयन्तु मा कश्चित्कष्टमाण्नुयात् ॥ छ ॥
कल्याणान्नतिरस्त ॥ छ ॥

¹ Dr. B. Bhattacharya, Director of the Oriental Institute, Baroda, has been kind enough to send me a copy of these colophons at my request.

Another Samvat shown at the back, i.e., fol. 308 v. (sic.)

कपंचरसशून्योंक गते विक्रमभूपतः। छळस्य सितपंचम्यां मंत्रभाष्यमाळिख सः ॥ १ ॥ संवच्छन्यरसरच बाणकयात वार्ष घापकाभाध प्रारब्धे मनिसेवितां दिशमिनौ भासेनभस्ये सित । यज्ञे वै सितसंज्ञाक दिनपतेः प्रत्रे तदा वासरे भेस्वा-त्पाचे लीलिषदतितरां मंत्रभाष्यं हिजोऽसौ ॥ २॥

DATE OF MAHIDHARA

Mahīdhara follows Uvata and must therefore be later than him. He invariably cites the passages of the Nirukta, quoted by Uvata although he has added a few more passages to the quotations of Uvata.

On their mutual relation, reference may be made to my paper, Uvata and Mahādhara, read at the Fifth Indian Oriental Conference.1

The date of Mahidhara can be settled almost approximately as his grandson Mahāpandita Hrsīkeśaśarman is mentioned as the recipient of two villages in a copper-plate grant of Mahārājādhirāja Jayacandra Deva of Kanauj.

The plate was discovered at a village named Sihvar about sixty miles north-east of Benares. The text of the inscription was published in the Pandita, Vol. IV., pp. 95-96 (September, 1869) and in the Indian Antiquary, Vol. XVIII for the year 1889, pp. 129—134. The grant is dated Vik. 1232 = 1175 A.D. The date is given in lines 23, 24 as follows:—

द्वात्रिंशदधिकद्वादशशतसंवत्सरे भाद्रे मासि शुक्कपत्ते त्रयोदस्यान्तिथौ रविदिने श्रकू-तोपि संवत् १२३२ भाद् सुदि १३ रवो . . .

"On Sunday, the thirteenth day in the bright half of the month Bhadra, in the year twelve hundred and thirty second—also in figures, i.e., Sunday, the 13th of Bhādra Sudi in Samvat 1232." This is computed by Kielhorn to be Sunday, 31st August, 1175 A.D. 2

A summary of the paper has already appeared in the Proceedings and Transactions of the Fifth Indian Orienalt Conference, Vol. I., pp. 10-12.
2 IA., Vol. XVIII, 1889, p. 129.

The relevant part of the inscription is the following:— 26—28 ... मातापित्रोरात्मनरच पुण्ययशोभिवृद्धये अस्माभिग्गोंकण्यांकुशळ-तापुतकरतळोदकपूर्वकं शार्कराचगोत्राय भाग्गीवच्यवनाप्नवानौर्व्वतामद्ग्न्येति पंच-प्रवराय महापंडितश्रीमहीधरपौत्राय महामिश्रपंडितश्रीहालेपुत्राय महापंडितश्रीह्रिकेश-श्राम्भेणे ब्राह्मणाय राजपुत्रश्रीह्रीरचन्द्रनामकरणे चन्द्रार्कं यावच्छासनीकृत्य प्रदत्ती । (उपरितिखित्यामौ . . .)

'To increase the glory and virtuous merit of our parents and ourselves, we have given the two (above-written villages) on the occasion of giving a name to the Prince Srī Harīścandra to the Brāhmaṇa, the great scholar Śrī Hṛṣīkeśaṣarman, the son of the great and the learned scholar, Śrī Hāle, and the grandson of the great scholar, Śrī Mahīdhara of the Śārkkarākṣa gotra and of five pravaras, i.e., Bhārgava, Cyavana, Āpnavāna, Aurva, and Jāmadagnya. (This gift is confirmed) with the (pouring) in the palm of hand of water, purified with creepers, kuśa, and gokarṇa and is ord ained (to be his) as long as the sun and the moon (endure).'

As the grandson of Mahīdhara received the grant in 1175 A.D., Mahīdhara may therefore be assigned to the beginning of the twelfth century A.D. and would thus be about a century later than Uvaṭa.

DATE OF MEDHATITHI

The commentary of Medhātithi, son of Bhaṭṭa Vīrasvāmin is the oldest extant commentary on the *Manusmṛti*. He refers to previous commentators as pūrve or cirantanāḥ, quotes the *Dharmasūtras* of Gautama, Baudhāyana, Āpastamba, Vasiṣṭha, and Kātyāyana and the Smṛtis of Yājñavalkya, Nārada, Parāśara, and Viṣṇu. As he quotes the commentary of Kumārila on Manu II. 18, Medhātithi cannot be earlier than the seventh century A.D., to which period Kumārila is assigned. His upper limit can also be fixed as he is quoted by Vijñāneśvara in the *Mitākṣarā*, written during the

¹ IA. Vol. XVIII, 1889, p. 131.

reign of King Vikramāditya of Kalyāṇa (1073—1126 A.D.). He is thus earlier than the eleventh century A.D. and is assigned to the ninth century A.D. by Bühler. According to Jolly, Medhātithi belongs to the ninth or the tenth century A.D. at the latest.

DATE OF GOVINDASVAMIN

Govindasvāmin, the author of *vivaraṇa*, a commentary on the *Baudhāyana-dharmasūtra* seems to be an old commentator as he is quoted by Kṛṣṇalīlāśukamuni, a thirteenth century commentator of the *Daiva*.

Govindasvāmin himself quotes the *Dharmasūtras* of Āpastamba, Gautama, Vasiṣṭha, the *Gṛhyasūtra* of Baudhā-yana, the *Smṛtis* of Manu, Dakṣa, Yājñavalkya, Nārada, Parāśara, Vyāsa, the commentaries of Śabarasvāmin, Bhaṭṭa Kumārila, and Yajñasvāmin. His lower limit is thus c. ninth century A.D. and the upper limit the thirteenth century A.D. He probably belonged to the beginning of the eleventh century A.D.

The last appendix gives an alphabetical list of quotations occurring in the Nirukta, followed by a list of untraced quotations.

UNBROKEN TRADITION OF VEDIC EXEGESIS

It will be clear from this Sangraha of Nirukta-passages, preserved as quotation, in the works of various commentators from the sixth to the fourteenth centuries A.D. that Yāska has profoundly influenced all subsequent writers in the field of Vedic exegesis. It will also show that there have been numerous Pre-Sāyaṇa commentators of the Rg and other Vedas and an unbroken, uniform and continuous tradition

- ¹ The Laws of Manu, SBE. XXV. exxii.
- ² Hindu Law and Custom, Eng. Trans., p. 66.
- ³ Kārikā 198, TSS.
- See my Preface to the Skt. Text of the Nirukta, p. 26.
- Bib. Sanskrita No. 34, pp. i-ii.

of Vedic interpretation has been a common inheritance of the orthodox scholars. The current belief that Sāyaṇa is the only or the most important commentator after Yāska or that the tradition of Vedic interpretation was lost before the former's time is erroneous. In addition to the commentators mentioned in this introduction, several other commentators namely Hastāmalaka, Gomati, Dhānuṣkayajvan, Ātmānanda and Rāvaṇa are known to have written commentaries on the Rgveda.

ACKNOWLEDGMENT OF HELP

It is my pleasant duty to once more put on record my deep debt of gratitude to Mr. A. C. Woolner, M.A., C.I.E., F. A. S. B., Vice-Chancellor of the University of the Panjab, for including the present volume in the P. U. O. P. Series.² I have to thank P. Bhagvaddatta, B.A., Superintendent of the Research Department of the D. A.-V. College, Lahore, for several valuable suggestions and P. Ramchandra Kushala Śāstrī of the Oriental College, for helping me in correcting the proofs.

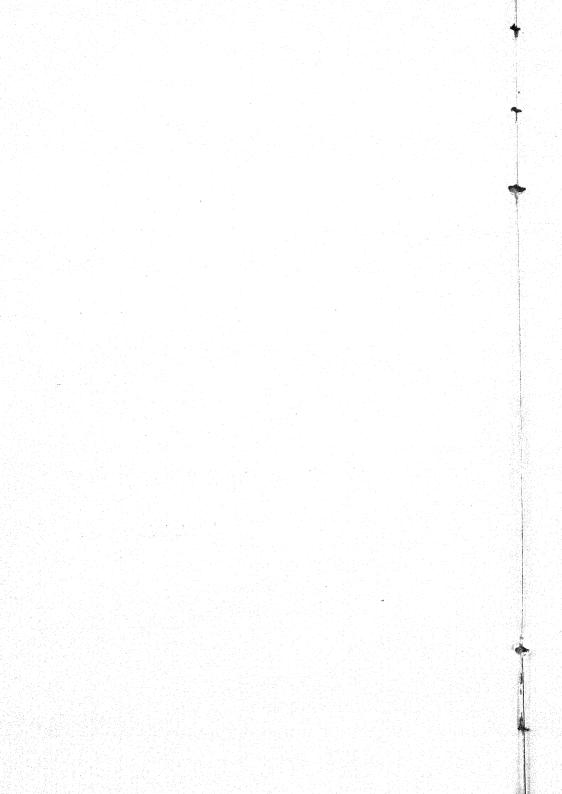
Oriental College, Lahore, December, 1928. LAKSHMAN SARUP.

- Pre-Sāyaṇa commentators of the Rgveda by Bhagvaddatta, pp. 5-6. Proceedings and Transactions of the Fifth Indian Oriental Conference, Lahore, Vol. I.
- In addition to the present volume, the following works of mine, included in the P. U. O. P. series, have so far been published:
 - a. English Translation of the Nirukta, Oxford University Press.
 - A critical edition of the Sanskrit Text of the Nirukta, University of the Panjab (Messrs. Moti Lal Banarsi Das, Lahore.)
 - c. Fragments of the Commentaries of Skanda, Maheśvara on the Nirukta, Part I, U. of the Panjab. Other parts of the commentary of Skanda-Maheśvara are in the press and will be published in due course.

INDEX TO THE NICHANTU.

निघगटुकोशः

Note: - Reference is to the chapters and sections of the Nighantu.

निघगटुकोशः

श्रंसत्रम-4. 2. a bow.

श्रंहुर:-4. 3. sinful.

श्रकुपारस्य-4. 1. the sun, ocean, tortoise (N. 4. 18).

श्रक:-1. 7. night.

अक:-4. 3. castle.

श्रवरम्-1. 11; speech; 1. 12., water.

श्रहा:-5. 3. terrestrial deities.

श्रवितम्-1. 12. water.

श्रगन्-2. 14. to go.

श्रमायी-5. 3. terrestrial goddess.

শ্বামি:-5. 1. terrestrial deity; 5. 4. atmospheric deity.

श्रिमर्न ये-3. 13. simile.

श्र**म्रः**−1. 15. of Agni.

म्राग्रिया-4. 3. leader.

अप्रव:-1. 13. rivers; 2. 5. fingers.

श्रवशंसः-3. 24. thief.

श्रद्धा-2. 11. cow; 5. 5. atmospheric deity.

श्रिङ्गाङ्गाङ्गाः 5. 5. atmospheric deities.

श्रङ्गुलिनामानि−2. 5. synonyms of finger.

श्रङ्गलीनाम्-2. 5. of fingers.

अचित-2. 14. to go.

श्रच दम−3. 11. to see.

श्र**ब्ब**−4. 2. also.

श्रज एकपाद्-5. 6. celestial deity.

अजगन्-2. 14. to go.

श्रजाः पूर्वाः-1. 15. the steeds of

अजिरम्-2. 15. quick.

त्र्यजिरा:-1. 13. rivers.

श्रजीगः-4. 3. to swallow, or to praise, or to accept.

अडम-2. 17. battle; 3. 4. house.

श्रज़ा:-2. 15. quick.

শ্ব্য**্-**2. 5. fingers.

त्रतति-2. 14. to go.

श्रक्तिकर्माणः-2. 8. meaning to eat.

ग्रत्य:-1. 14. horse.

अथर्थः-2. 5. fingers.

श्रथर्यति-2. 14. to go.

ग्रथर्युम्-4. 2. to go.

अथर्वा-5. 6. celestial deity.

श्रथवाँगः-5. 5. atmospheric deities.

श्रदिति:-1. 1. earth; 1. 11. speech;

2. 11. cow; 4. 1. unimpaired;

5. 5. atmospheric deity.

श्रादिती-3. 30. heaven and earth.

श्रद्धा-3. 10. truth.

श्रद्धातय:-3. 15. wise.

श्रद्धतम्-3. 3. great.

त्रश्चसत्-4. 1. one who sits at table, or prepares food.

द्धि:-1. 10. cloud.

্যিয়:-4. 2. stanza, Agni, Indra, irresistible.

ाध्येषणाकर्माण:-3. 21. meaning to solicit.

ाध्वर:-3. 17. sacrifice.

गध्वरम्-1. 3. space.

ाध्वा-1. 3. space.

प्रनिमशस्त्य:-3. 8. praiseworthy.

प्रनवी-4. 3. self-dependent.

प्रनर्शरातिम्-4. 3. impure gift.

яла:-2. 3. man.

प्रनवदा:-3. 8. praiseworthy.

प्रनवज्ञव:-4. 3. of sovereign power.

प्रनवायम्-4. 3. uninterrupted or unvielding.

श्रनिति-2. 14. to go.

श्रनिंदा:-3. 8. praiseworthy.

श्रनुमति:-5. 5. atmospheric deity.

श्रनुष्द्रप्−1. 11. speech.

श्रनेद्य:-3. 8. praiseworthy.

ग्रनेमा:-3. 8. praiseworthy.

श्रन्तमानाम्-2. 16. near.

श्रन्तरिचनामानि-1. 3. synonyms of space.

ग्रन्तरिचम्-1. 3. space.

ग्रन्तरिचस्य−1. 3. of space.

श्रन्तिकनामानि-2. 16. synonyms of near.

म्रान्तिकस्य-2. 16. near.

भन्य:-2. 7. food; 4. 2. darkness.

श्रक्षनामानि-2. 7. synonyms of food.

श्रम-1. 12. water.

श्रवस्य-2. 7. of food.

श्रप:-1. 12. water.

अप:-2. 1. action.

श्रपत्यनामानि-2. 2. synonyms of offspring.

श्रपत्यम्-2. 2. offspring.

अपत्यस्य-2. 2. of offspring.

त्रपां नपात्-5. 4. atmospheric deity.

अपारे-3, 30, heaven and earth.

अपीच्यम-3. 25. outcast or concealed.

अप्र:-2. 1. action; 2. 2. offspring; 3. 7. beauty.

ग्रमवाना-2. 4. arm.

अप्रतिष्कृतः-4. 3. non-averse, or not to be resisted.

श्रप्रायुव:-4. 1. vigilant.

श्रप्वा-4. 3. disease, or fear; 5. 3. terrestrial deity.

अप्स:-3. 7. beauty.

श्रभिख्या-3. 9. wisdom.

श्रमिधेतन-4. 3. running.

अभीके-2. 17. battle; 3. 29. near.

श्रभीशव:-1. 5. rays; 2. 5. fingers; 5. 3. terrestrial deities.

श्रभीश्र-2. 4. arm.

अभ्यर्धयुवा-4. 3. one who sacrifices in parts.

ग्रभ्यर्ष-3. 21. to solicit.

श्रभ्रम्-1. 10. cloud.

अभ्व:-3. 3. great.

श्रभ्वम्-1. 12. water.

च्रमति:-3. 7. beauty; 4. 3. independent judgment.

भ्रमत्र:-4. 3. a vessel, without measure.

श्रमवान्-4. 3. having a minister, attacking violently, self-possessed.

श्रमा-3. 4. house.

श्रमिनः-4. 3. great, or attacking violently.

श्रमीबा-4. 3. disease, violent injury.

श्रमूर:-4. 3. wise.

श्रमृतम् -1. 2. gold; 1. 12. water.

श्रम्बरम्-1. 3. space; 2. 16. near.

श्रम्ब-1. 12. water.

श्रम्भ:-1. 12. water.

श्रम्भसी-3. 30. heaven and earth.

श्रम्मृण:-3. 3. great.

श्रम्यक्-4.3. straight, unobtainable.

श्रय:-1. 2. gold.

श्रयते-2. 14. to go.

श्रया−3. 29. this.

श्रयुथु:-2. 14. to go.

प्रयुध:-2. 14. to go.

श्चरण्यानी-5. 3. terrestrial goddess.

श्ररिन्दानि-1. 12. water.

अर्पति-2. 14. to go.

श्रहण्यो गाव उपसाम्-1. 15. ruddy cows of dawns.

श्र**रुषः**−1. 14. horses.

ग्ररुपति-2. 14. to go.

श्रह्यम्-3. 7. beauty.

अर्षी-1. 8. dawn.

श्रकः-2. 7. food; 2. 20. thunderbolt; 4. 2. stanza, tree deity.

श्रवंति-3. 14. to worship.

श्चर्वतिकर्माणः-3. 14. meaning to worship.

म्रचि:-1. 17. flame.

अर्जुनम्-3. 7. beauty.

श्रर्जुनी-1. 8. dawn.

त्रणः-1. 12. water.

श्रर्णाः–1. 13. rivers.

श्रद्दित-2. 14. to go.

श्रद्यति-2. 19. to kill.

अभेक:-3. 2. small.

श्रभंकम्-3. 29. small.

श्रर्यः-2. 22. lord.

त्रर्वा-1. 14. horse.

त्रविके-2. 16. near.

श्रलयंति-2. 14. to go.

त्रजानृख:-4. 3. a mighty cloud.

अल्प:-3. 2. small.

श्रत्पकम्-3. 2. small.

श्रवः-2. 7. food.

श्रव चाकरात्-3. 11. to see.

श्रवत:-3. 23. well.

अवति-2. 14. to go.

श्रवते-2. 14. to go.

भ्रव तिरति-2. 19. to kill.

श्रवनय:-1. 13. rivers; 2. 5. fingers.

अवनिः-1. 1. earth.

श्रवमे-2. 16. near.

श्रविष्यन्-2. 8. to eat.

श्रव्यथय:-1. 14. horses.

प्रशत-2. 18. to pervade.

प्रशीति:-4. 2. eighty.

प्रश्न:-1. 10. cloud.

प्रश्नुते-2. 18. to pervade.

मरमा-1. 10. cloud.

प्रश्व:-5. 3. terrestrial deity.

प्रश्वनामानि—1. 14. synonyms of horse.

мат:-1. 14. horses.

प्रश्वानाम्-1. 14. of horses.

प्रश्वाजनी–5. 3. terrestrial goddess.

म्रश्विनो:-1. 15. of two Asvins.

ग्रश्विनौ-5. 6. celestial deities.

ब्रष्टादश-2. 6, 20. eighteen.

ब्रष्टाविंशति:-2. 7, 9, 10. twenty-eight.

ब्रष्टो-1. 6; 3. 11, 18. eight.

ग्रसकाम्-4. 3. untransgressible.

ग्रसश्चन्ती-4. 2. supporting each other or non-ceasing.

ग्रसामि-4. 3. endless.

ग्रसिकी-1. 7. night.

श्रसिन्वती-4. 3. insatiable.

ग्रसु:-3. 9. wisdom.

श्रमुनीति:-5. 4. atmospheric deity.

श्रमुरः-1. 10. cloud.

भ्रम्तें म्तें-4. 3. wind-tossed, well-tossed, breath-tossed; i. e. groups of atmospheric gods (N. 6. 15.)

अस्कृधोयुः-4. 3. long-lived.

ग्रस्तम्-3. 4. house.

अस्तमीके-2. 16. near.

अस्मे-4. 3. we, us, our, etc.

ग्रस्य-4. 1. his.

श्रस्या:-4. 1. her.

त्रक्षेमा:-3. 8. praiseworthy.

श्रहना-1. 8. dawn.

श्रहनांमानि-1. 9. synonyms of day.

म्रहि:-1. 10. cloud; 1. 12. water; 5. 4. atmospheric deity.

श्रहिर्देश्न्यः-5. 4. atmospheric deity.

च्चही-2. 11. cow; 3. 30. heaven and earth.

সह:-1. 9. of the day.

श्रह्माय-3. 27. ancient.

त्रहयाण:-4. 2. one whose vehicle does not bring shame.

স্থা–3. 13. comparative;
4. 2. preposition.

ग्राकाशम्-1. 3. space.

श्राकीम्-3. 12. Indeclinable. (N. 3. 13.)

श्राकृतम्-3. 12. Indeclinable; arranged, (N. 3. 13.)

म्राके-2. 16. near; 3. 26. far.

म्राकेनिप:-3. 15. wise.

म्राकन्दे-2. 17. battle.

म्राचागः-2. 18. to pervade.

ग्राखरडल:-2. 19. to kill.

न्त्रा गनीगन्ति-2. 14. to go.

त्राष्ट्रिः-4. 2. brilliant.

श्राङ्गप:-4. 2. hymn, chant.

श्रा चके-2. 6. to desire.

ग्रा चन्म-3. 11. to see.

ब्राजी-2. 17. battle.

त्राणी-2. 17. battle.

त्राताः-1. 6. quarters.

त्रा तिरत्-2. 19. to kill.

श्रादित्यस्य−1. 15. of Aditya.

न्त्रादित्या:-5. 6. celestial deities.

श्रादिष्टोपयोजनानि-1. 15. specified teams (of gods.)

श्राधव:-4. 3. terror.

म्रानद्-2. 18. to pervade.

न्त्रानशे-2. 18. to pervade.

त्रानुषक्-4. 3. constant.

आप:-1. 3. space; 1. 12. water;

5. 3. terrestrial deities,

श्रापान:−2. 18. to pervade.

श्रापान्तमन्यु:-4. 2. Soma, Indra.

म्राप्या:-5. 5. atmospheric deities.

ग्रामिश्राणि–3. 12. mixed.

ग्रायती-2. 4. arms.

ग्रायवः-2. 3. men.

आयु:-2. 7. food.

ग्रायुधानि—1. 12. waters.

म्रारित:-4. 2. one who can reach everywhere.

श्रारे−3. 26. distant.

म्रात्नी-5. 3. terrestrial deity.

म्रायंति-2. 14. to go.

श्रावयति-2. 8. to eat.

ग्रावया:-1. 12. waters.

স্থায়া:-1. 6. quarters.

त्राशाभ्य:-4. 3. quarters, side-

quarters.

च्याशिष:-3. 21. to move.

त्र्याशी:-4. 3. mixing, thickening blessing.

त्राशु-2. 15. quick.

त्राशः-1. 14. horse.

त्राशुशुज्ञाणः-4. 3. fire.

স্মাছ-2. 18. to pervade.

त्राष्टाः-1. 6. quarters.

म्रासात्-2. 16. near.

श्राहन:-4. 2. one who insults.

त्राहनसः-4. 1. intoxicating.

ब्राहवे-2. 17. battle.

च्चाहिकम्-3. 12. Indeclinable (N. 3. 13.)

इत्था-3. 10. truth, 4. 2. there.

इदम्-1. 12. water.

इदमिव-3. 13. simile.

इदं यथा-3. 13. simile.

इदंयु:-4. 3. desiring this.

इदा-3. 28. new.

इदानीम्-3. 28. new.

इध्म:-5. 2. terrestrial deity.

इन:-2. 22. lord.

इन्दु:-1. 12. water; 1.17. sacrifice

5. 4. atmospheric deity.

इन्द्र:-5. 4. atmospheric deity.

इन्द्रस्य-1. 15. of Indra.

इन्द्राणी-5. 5. atmospheric deity.

इन्द्रियम्-2. 10. wealth.

इन्वति-2. 14. to go; 2. 18. to pervade.

इयचति-2. 14. to go.

इयर्ति-2. 14. to go.

इरज्यति-2. 21. to be powerful;

3. 5. to attend.

इरा-2. 7. food.

इरावत्य:-1. 13. rivers.

इल:-5. 2. terrestrial deity.

इबा-1. 1. earth; 1. 11. speech;

2. 7. food; 2. 11. cow; 5. 5. atmospheric deity.

इलीबिश:- 4. 3. cloud.

इव-3. 13. like.

इषति-2. 14. to go.

इषम्-2. 7. food.

इषिरेण-4. 1. going forward, visible, desirous.

₹9:-5. 3. terrestrial deity.

इषुधि:-5. 3. terrestrial deity.

इषुध्यति-3. 19. to beg.

इष्टि:-3. 17. sacrifice.

इत्मिण:-4. 1. they who go, desire, or see.

इंचे-4. 3. to rule.

इंड्रेन-2. 14. to go.

ईम्-1. 12. water; 4. 2. expletive.

ईमहे-3. 19. to beg.

ईतें-2. 14. to go.

ईर्मोन्तास:-4. 1. steeds.

ईपति-2. 14. to go.

इंश्वरनामानि-2. 22. synonyms of lord.

ईश्वरस्य−2. 22. of lord.

ईहते-2. 14. to go.

उक्थ्य:-3. 8. praiseworthy.

उज्ञा–3. 3. great.

उचित:-3. 3. great.

उत्तराणि-3. 12, 29. following.

उत्स:-3. 23. well.

उद्कनामानि-1. 12. synonyms of water.

उदकम्-1. 12. water.

उदकस्य-1. 12. of water.

उपजिह्निका-3. 29. ant.

उपन्दि:-1. 11. speech.

उपमा:-3. 13. similes.

उपमे-2. 16. near.

उपयोजनानि-1. 15. teams (of gods).

उपर:-1. 10. cloud.

उपरा:-1. 6. quarters.

उपन:-1. 10. cloud.

उपलप्रतिर्णी-4. 3. gruel-maker.

उपसि-4. 3. lap.

उपाके-2. 16. near.

उराण:-4. 3. broadening.

उर-3. 1. many.

उर्वशी-4. 2. nymph; 5. 5. atmospheric deity.

उर्वी-1. 1. earth; 3. 30. heaven and earth.

उच्ये:-1. 13. rivers.

उल्बल्ज-5. 3. terrestrial deity.

उत्वतमुसने-5.3. terrestrial deities.

उल्बम्-4. 3. cover.

उशिक्-2. 6. to desire.

डशिज:-3. 15. wise.

उरमसि-2. 6. to desire.

उपस:-1. 18. of dawn.

उपसास-1. 15. of dawns.

उषा:-5. 5. atmospheric deity; 5. 6. celestial deity.

उपासानऋा-5. 2. terrestrial deity.

उषोनामानि-1. 8. synonyms of dawn.

उस्रा-2. 11. cow.

उस्रा:-1. 5. rays.

डाम्निया-2. 11. cow.

ऊति:-4. 2. protection.

ऊधः-1. 7. night.

जर्क-2. 7. food.

ऊर्जस्वत्यः-1. 13. rivers.

ऊर्जाहती-5. 3. terrestrial deity.

ऊर्दरम्-3. 29. wide.

ऊर्ग्या-1. 7. night.

ऋक्−1. 11. speech.

ऋचा:-3. 29. stars.

ऋचीषमः -4. 3. equal to praise.

ऋच्छ्रति-2. 14. to go; 3. 5. to attend.

ऋजुनीती-4. 3. having straight eyes or right guidance (Durga.)

ऋआतिः-4. 3. accomplish.

ऋणद्धि-3. 5. to attend.

ऋण्तिं-2. 14. to go.

ऋगोति-2. 14. to go.

ऋ एवति-2. 14. to go.

ऋतः-5. 4. atmospheric deity.

ऋतम्-1. 12. water; 2. 10. wealth; 3. 10. truth.

ऋतस्य योनिः-1. 12. water.

ऋत्विङ्नामानि-3. 18. synonyms of priest.

ऋत्विजाम्-3. 18. of priests.

भारदूदर:-4. 3. Soma.

ऋदूपे-4. 3. protectors.

ऋधक्-4. 1. particle.

ऋझोति-3. 5. to attend.

ऋबीसम्-4. 3. earth.

ऋभवः-5. 5. atmospheric deities.

ऋभु:-3. 15. wise.

ऋभुजा:-3. 3. great.

ऋष्यदात्-3. 23. well.

ऋष्व:-3. 3. great.

ऋहन्-3. 2. short.

एकत्रिंशत्-5. 6. thirty-one.

पुकविंशति:-1.1. twenty-one.

एकशतम्-1. 15.One hundred and one.

प्कादश-1. 16, 17; 2. 13, 16;

3. 2, 9. eleven.

एजति-2. 14. to go.

पुतग्व:-1. 14. horse.

पुतशः-1. 14. horse.

प्ति-2. 14. to go.

प्नम्-4. 2. him. (N. 5. 28.)

पुना-3. 29. her.

प्नाम्-4. 2. her. (N. 5. 28.)

एन्य:-1. 13. rivers.

पुरिरे-4. 1. to stimulate.

प्ह:-2. 13. anger.

ऐश्वर्यक्रमीण:-2. 21. meaning to be prosperous.

य्रोज:-1. 12. water; 2. 9. strength.

भ्रोग्यौ–3. 30. heaven and earth.

म्रोदती-1. 8. dawn.

स्रोदन:-1. 10. cloud.

ग्रोमना-4. 3. protector.

श्रोमास:-4. 3. protectors or to be protected.

च्चोषम्-2. 15. quick.

म्रोषध्य:-5. 3. terrestrial deities.

मोजे:अवस:-1, 14, horse,

कः-5. 4. atmospheric deity.

कक्भ:-1. 6. quarters.

ककुह:-3. 3. great.

कच्याः-2. 5. fingers.

कणति-2. 14. to go.

करदति-2. 14. to go.

क्र एठति-2. 14. to go.

करवः-3. 15. wise.

कत्-3. 6. happiness.

कत्पयम्-4. 3. cloud.

कनति-2. 6. to desire.

कनकम्-1. 2. gold.

कपना-4. 3. tawny.

कम्-3. 6. happiness.

कम्पते-2. 12. to be angry.

करणानि-2. 1. action.

करन्ती-2. 1. action.

करस्नौ-2. 4. arms.

करांसि-2. 1. action.

करिकत्-2. 1. action.

कर्णम्-2. 1. action.

करूबती-4. 3. one having gaps in teeth. (N. 6. 31.)

कंते:-3. 23. well.

कर्तवै-2. 1. action.

कर्ताः-2. 1. action.

कर्त्वम्-2. 1. action.

कर्मण:-2. 1. of action.

कर्मनामानि -2. 1. synonyms of action.

कर्वरम-2. 1. action.

करपते-3. 14. to worship.

कल्मलीकिनम्-1. 17. flame.

कवते-2. 14. to go.

कवन्धम्-1. 12. water.

कवि:-3. 15. wise.

कश:-1. 12. water.

कशा-1. 11. speech.

कसति-2. 14. to go.

काकुत्-1. 11. speech.

काकुदम्-4. 2. palate.

काञ्चनम्-1. 2. gold.

काट:-3. 23. well.

काणुका-4. 2. dear.

कातु:-3. 23. well.

कानिषत्-2. 6. to desire.

कान्तिकर्माण:-2. 6. meaning to

desire.

कायमान:-4. 1. desirous.

कारः-3. 16. singer.

कारोतरात्-3. 23. well.

कालयति-2. 14. to go.

काशि:-4. 3. handful.

काष्टाः-1. 6. quarters.

कि:-4. 3. doer.

किमीदिने-4. 3. greedy.

कियेघा:-4. 3. holding much (N. 6. 20.)

किरणा:-1. 5. rays.

कोकटेषु-4. 3. country of the barbarians.

कीरि:-3. 16. singer.

कीलालम्-2. 7. food.

कीस्तास:-3. 15. wise.

कुटस्य-4. 2. action.

कुणारुम्-4. 3. cloud.

कुत्स:-2. 20. thunderbolt.

कुरव:-3. 18. priests.

कुरुतन-4. 1. to do.

कुलिश:-2. 20.; 4. 3. thunderbolt.

कुरुया:-1. 13. rivers.

कुवित्-3. 1. many.

कुशय:-3. 23. well.

इह:-5. 5. atmospheric deity.

कूप:-3. 23. well.

कृण्वति-2. 19. to kill.

कृति:-3. 4. house; 4. 2. fame or food.

कृत्वी-2. 1. action.

कृद्र:-3. 4. house.

क्रदरम्-3. 29. sowing or storehouse.

ह्य-3. 2. short.

कूपनामानि-3. 23. synonyms of well.

कूपस्य-3. 23. of well.

कृन्तति-2. 19. to kill.

कृपण्यति-3. 14. to worship.

कृपण्यु:-3. 16. singer.

ऋपा-4. 3. praise or worship.

कृपायति-3. 14. to worship.

कृपीटम्-1. 12. water.

कृशनम्-1. 2. gold; 3. 7. beauty.

कृष्टय:-2. 3. men.

केत:-3. 9. wisdom.

केत:-3. 9. wisdom.

केपय:-4. 2. evil desires.

केवट:-3. 23. well.

केशिन:-5. 6. celestial deities.

केशी-5. 6. celestial deity.

कोश:-1. 10. cloud.

कौरयाणः-4. 2. traveller.

कतु:-2. 1. action; 3. 9. wisdom.

काणा:-4. 1. doing.

क्रिवि:-3. 23. well.

किविदेती-4. 3. one having sharp teeth.

क्रध्यतिकर्माणः-2. 12. meaning to be angry.

क्रोधनामानि-2. 13. synonyms of anger.

क्रोधस्य-2. 13. of anger.

त्तत्रम्-1. 12. water; 2. 10. wealth.

चन-1. 12. water; 2. 7. food.

चप:-1. 12. water.

चपा-1. 7. night.

चमा-1. 1. earth.

चयति-2. 21. to be powerful.

जा-1. 1. earth.

चिगोति-2. 14. to go.

चितय:-2. 3. men.

चिति:-1. 1. earth.

चिप:-2. 5. finger.

चिपस्ती-2. 4. arms.

चित्रनामानि-2. 15. synonyms of quick.

चित्रस्य-2. 15. gen. quick.

चियति-2. 14. to go.

चीरम्−1. 12. water.

1-2. 7. food.

चुम्पति-2. 14. to go.

च्रगम-4. 2. mushroom.

जुलक:-3. 2. short.

त्तेत्रस्य पति:-5. 4. atmospheric deity.

चोणस्य-4. 3. dweller.

त्रोणी-1. 1. earth; 3. 30. heaven and earth.

चोद:-1. 12. water.

चोदति-2. 14. to go.

चमा-1. 1. earth.

खजे-2. 17. battle.

खबे-2. 17. battle.

खा:-1. 13. rivers.

खात:-3. 23. well.

खादो ऋणी:-1. 13. rivers.

खेदय:-1. 5. rays.

गण:-1. 11. speech.

गतिकर्माण:-2. 14. meaning to go.

गधिता-4. 2. accepted.

गध्यम्-4. 2. to be mixed.

गनीगन्ति-2. 14. to go.

गन्ति-2. 14. to go.

गभस्तय:-1. 5. rays; 2. 5. fingers.

गभस्ती-2. 4. arms.

गभीर:-3. 3. great.

गभीरम्-1. 12. water.

गभोरा-1. 11. speech.

गभोरे-3. 30. heaven and earth.

गमति-2. 14. to go.

गरभरम्-1. 12. water.

गम्भीरा-1. 11. speech.

गम्भीरे -3. 30. heaven and earth.

गय:-2. 2. offspring; 2.10. wealth;

3. 4. house.

गर्तः-3. 4. house.

गल्द्या-4. 3. pressing.

गहदा-1. 11. speech.

गवते-2. 14. to go.

गवाम्-2. 11. of cows.

गहनम्-1. 12. water.

गाति-2. 14. to go.

गातु:-1. 1. earth; 4. 1. to go.

गाथा-1. 11. speech.

गान्धर्वी-1. 11. speech.

गायति-3. 14. to worship.

गाव:-1. 5. rays; 1. 15. steeds

गिरि:-1. 10. cloud.

गिर्वणा:-4. 3. god.

गी:-1. 11. speech.

गूर्श्रेयति-3. 14. to worship.

गृणाति-3. 14. to worship.

गृहनामानि-3. 4. synonyms of

गृहाणाम-3. 4. of houses.

गृत्स:-3. 15. wise.

गोत्र:-1. 10. cloud.

गोत्रा-1. 1. earth.

गोनामानि-2. 11. synonyms of cow.

गो:-1. 1. earth; 1. 4. heaven and the sun; 1. 11. speech; 3. 16. praiser; 4. 1. ray; 5. 5. atmospheric deity.

गौरी-1. 11. speech; 5. 5. atmospheric deity.

मा:-1. 11. speech; 3. 29. women.

ग्मा-1. 1. earth.

ब्रावा-1. 10. cloud.

प्रावाण:-5. 3. terrestrial deities.

चर्म:-1. 9. day; 3. 17. sacrifice.

घृण:-1. 9. day.

चृतम्-1. 12. water.

घृतवती-3. 30. heaven and earth.

घृताची-1. 7. night.

घोष:-1. 11. speech.

व्रंस:-1. 9. day.

चकमान:-2. 6. to desire.

चक्रत-2. 1. action.

चतति-2. 14. to go.

चतुरश्चिद्दमानात्-3. 13. simile.

चतुरुत्तरमशीति:-4. 2. eighty-four.

चतुर्दश-3. 23. 24 fourteen.

चतुर्विशति:-3. 15, 30. twenty-four.

चतुश्रत्वारिंशत्-3. 14. forty-four.

चत्वार:-2. 21; 3. 21. four.

चत्वारि -2, 22, four.

चन:-4. 3. food (N. 6. 16.)

चन्द्रम्-1. 2. gold.

चन्द्रमा:-5. 5. atmospheric deity.

चमसः-1. 10. cloud.

चम्बो-3. 30. heaven and earth.

चयसे-4. 1. to go.

चरः-1. 10. cloud.

चर्षण्य:-2. 3. man.

चर्षियः-4. 2. seeing; cf. Ngh.

चहे-3. 11. to see.

चाकन्-4. 3. to see or to desire; (N. 6. 28.)

चाकनत्-2. 6. to desire; 3. 11. to see.

चिक्यत्-3. 11. to see.

चित्-3. 13. simile; 4. 2. particle if not accented and cattle if accented. (N. 5. 5.)

चित्तम्-3. 9. wisdom.

चित्रामघा-1. 8. dawn.

चेत:-3. 9. wisdom.

चोष्क्र्यते-4. 3. to abandon.

(N. 6. 22)

चोष्क्रुयमाण:-4. 3. to give (N. 6. 22.)

च्यवते-2. 14. to go.

च्यवनः-4. 1. name of a seer, promoter of stanzas.

(N. 4. 19.)

च्यवाना-2. 4. arm.

च्यौत्नम्-2. 9. strength.

छ्दयते-3. 14. to worship.

जुदि:-3. 4. house,

छन्त्सत्-2. 6. to desire.

बुन्द:-3. 16. praiser.

छ्न्दति-3. 14. to worship.

खुदि:-3. 4. house.

ज्ञाया-3. 4. house.

जगत:-2. 3. man.

जगति-2. 14. to go.

जगती-2. 11. cow.

जगन्ति-2. 14. to go.

जगाति-2. 14. to go.

जगायात्-2. 14. to go.

जङ्गान्त-2. 14. to go.

जन्मती:-4. 3. waters. (N. 6. 16.)

जञ्जणाभवन्-1. 17. flame.

जडरे-4. 1. stomach.

जन्तव:-2. 3. men.

जғн-1. 12. water.

जबार-4. 3. The disc of the sun.

(N. 6. 17.)

जमत-1. 17. flame.

जमति-2. 14. to go.

जरते-3.14. to worship; 4. 1. to

praise. (N. 4. 24.)

जरिता-3. 16. praiser.

जरूथम्-4. 3. stanza (N. 6. 17.)

जलम्-1. 12. water.

जलाशम्-3. 6. happiness.

जलाषम्-1. 12. water.

जल्पति-3. 14. to worship.

जळहव:-4. 3. devoid of lustre or cool. (N. 6. 25.)

जनति-2. 14. to go.

जसति-2. 14. to go.

जसुरि:-4.1. starved (N. 4. 24.); bound (Durga.)

जहा-4. 1. killed. (N. 4. 1.)

जा:-2. 2. offspring.

जातरूपम्-1. 2. gold.

जातवेदाः-5. 1. terrestrial deity.

जामय:-2. 5. fingers.

जामि-1, 12, water.

जामि:-4. 1. sister, tautology (N. 4. 20.)

जायति-2. 14. to go.

जार त्रा भगम्-3. 13. simile.

जारयायि-4. 3. Ao Pass. to cherish: अजायत् Skand; जारश्वासौ यायीति जारयायि । गवां यौवनस्य जरयितृत्वा- जारत्वम् । गवामभिगमनाद् यायित्वम् । Deva.

जिगाति-2. 14. to go.

जिन्वति-2. 14. to go; 4. 3. to

please (N. 6. 22.)

जिहा-1. 11. speech.

जीरा:-2. 15. quick.

जुपते-2. 6. to desire.

जहरे-4. 1. to sacrifice. (N. 4. 19.)

जूचि:-2. 13. anger; 2. 15. quick;

4. 3. speed; (N. 6. 4.); army or power. Deva.

जेहति-2. 14. to go.

जेहते-2. 14. to go.

जोषवाकम्-4. 2. nonsense (N. 5. 22.)

ज्मा-1. 1. earth.

ज्या-5. 3. terrestrial deity.

(N. 9. 18.)

ज्योतते-1. 16. to burn.

ज्रयति-2. 14. to go.

ज्वलत:-1. 17. of flame.

ज्वलतिकर्माणः-1. 6. meaning to shine.

डीयते-2. 14. to go.

तकति-2. 14. to go.

तक्म-2. 2. offspring.

तक्वा-3. 24. thief.

ततजुष्टिम्-4. 3. fond of decorating the body. (N. 6. 19.)

तथा-3. 13. simile.

तद्रपः-3. 13. simile.

तहत्-3. 13. simile.

तद्वर्णः-3. 13. simile.

तनय:-2. 2. offspring.

तना-2. 10. wealth.

तन्तपात्-5. 2. butter or fire: terrestrial deity. (N. 8. 6.)

तप:-1. 7. flame.

तपुषी-2. 13. anger.

तम:-1. 7. night.

तमस्वती-1. 7. night.

तर:-2. 9. strength.

तराणि:-2. 15. quick.

तरस्वत्य:-1. 13. rivers

तरुष्यति-4. 2. to kill. (N. 5. 2.)

तळित्–2. 16. near; 2. 19. to kill.

तवः-2. 9. strength.

तवसः-3. 3. great.

तविषः-3. 3. great.

त्रविषी-2. 9. strength.

तस्कर:-3. 24. thief.

तस्थ्रप:-2. 3. man.

ताजत्-2. 15. quick.

तामु:-3. 16. praiser.

ताम्रम्-3. 7. form.

तायु:-3. 24. thief.

तार्चः-1. 14. horse; 5. 4. atmospheric deity. (N. 10. 27,28.)

ताळ्हि-2.19. to kill.

तिग्म:-2. 20. thunderbolt.

तितड-4. 1. sieve (N. 4. 9.)

तिर:-3. 29. obtained (N. 3. 20.)

तिस्रोदेवी:-5. 2. terrestrial deity.

(N. 8. 13.)

तुक्-2. 2. offspring.

तुम्रया-1. 12. water.

तुग्वनि-4. 1. a sacred place.

(N. 4. 15.)

तुज्यमानासः-2. 15.quick.

ন্তা:-2. 20. thunderbolt; 4. 3. gift. (N. 6. 18.)

तुआति-3. 20. to give.

तुरीपम्-4. 3. water. (N. 6. 21.)

त्तरीयति-2. 14. to go.

तुर्वेग्गि:-4. 3. overpowering

Indra. (N. 6. 14.)

तुर्वशा:-2. 3. man.

तुर्वशे-2. 16. near.

सुवि-3. 1. many.

त्ताव-4. 1. to increase. (N. 4. 25.)

त्तुजान:-2. 15. quick.

त्तुजि:-2. 15. quick.

त्तुमाकृषे-4. 2. to favour soon.

(N. 5. 25.)

त्यम्-1. 12. water; 2. 15. quick.

तूर्णोशम्-4. 2. water.(N. 5. 16.)

तुर्गि:-2. 15. quick.

तृषोळिह-2. 19. to kill.

त्यु:-3. 24. thief.

तृति:-1. 12. water.

तृषु-2. 15. quick.

तेज:-1. 12. water; 1. 17. flame.

तोकम्-2. 2. offspring.

तोकम-2. 2. offspring.

तोदः-4. 2. well or a cavity

(N. 5. 7.); a householder.

तोयम्-1. 12. water.

तौरयाण:-4. 2. having a swift car. (N. 5. 15.)

त्यजः-2. 13. anger.

त्रयस्त्रिशत्-2.19. thirty-three.

त्रयस्त्रिशच्छतम्-4. 3. one hundred and thirty-three.

त्रयोविंशती-1. 7. twenty-three.

त्रिंशत्-1. 10. thirty.

खः-3. 29. half. (N. 3. 20.)

त्वचः-2. 9. strength.

त्रयोदश-3. 16; 5. 2. thirteen.

त्रीखि-5. 1. three.

खष्टा-5. 2. terrestrial deity; 5. 4.

atmospheric deity; 5. 6.

celestial deity. (N. 12. 11.)

स्सरति-2. 14. to go.

दंस:-2. 1. action.

दंसय:-4. 1. actions. (N. 4. 25.)

दचः-2. 9. strength.

दध्यति-2. 14. to go.

दत्रम्-1. 2. gold.

दिस-3. 19. to beg.

द्धिका:-1. 14. horse; 5. 4.

atmospheric deity. (N. 10.31.)

द्धिकावा-1. 14. horse.

दश्लोति-2. 14. to go.

दध्यङ्-5. 6. celestial deity.

(N. 12. 33.)

द्ध्यति-2. 14 to go.

दन:-4. 3. generous (N. 6. 31.)

दश्लोति-2. 14. to go; 2. 19. to kill.

दभ्रम्-3. 2. short; 3. 29. small.

दम्नाः-4. 1. gentle, liberal, or self-restrained. (N. 4. 5.)

दमे-3. 4. house.

द्यते-4. 1. to protect, to give, to divide, to burn, to kill,

(N. 4. 17.)

दश-1. 15; 2. 8, 12; 3. 5, 8, 20. ten.

दाति-3. 20. to give.

दानकमीण:-3. 20. meaning to give.

दावने-4. 1. gift. (N. 4. 18.)

दाशति-3. 20. to give.

दासति-3. 20. to give.

दिङ्नामानि–1. 6. synonyms of quarter.

दिचत्-2. 20. thunderbolt.

दिनम्-1. 9. day.

दिवा-1. 9. day.

दिविष्टिषु-4. 3. religious acts.

(N. 6. 22.)

दिवेदिवे-1. 9. day by day.

दिशाम्-1. 6. of quarters.

दीदयति-1. 16. to burn.

दीधितय:-1. 5. rays. 2. 5. fingers.

दीयति-2. 14. to go.

दीयते-2. 14. to go.

दुन्दुभि:-5. 3. terrestrial deity (N. 9. 12, 13.)

दुरितम्-4. 3. evil deeds.(N. 6. 12.)

दुरोणे-3. 4. house.

दुर्याः-3. 4. house.

दुवस्यति-3. 5. to attend.

दूत:-4. 2, 3. messenger.

(N. 5. 1; 6. 22.)

दूरनामानि-3. 26. synonyms of distant.

दूरस्य-3. 26. of distant.

दूरेग्रन्ते-3. 30. heaven and earth.

द्दति:-1. 10. cloud.

देवताता-3. 17. sacrifice.

देवपत्न्यः-5. 6. celestial deities.

(N. 12. 44, 45.)

देवयव:-3. 18. priest.

देवा:-5. 6. celestial deities.

(N. 12. 38, 39.)

देवाच्या-4. 3. directed or addressed to gods.

देवी ऊर्जाहुती-5. 3. terrestrial deity. (N. 9. 42, 43.)

देवी जोष्ट्री-5. 3. terrestrial deity. (N. 9. 41, 42.)

देवो देवाच्या कृपा-4. 3. directed towards gods. (N. 6. 8.)

दैन्या होतारा-5. 2. terrestrial deity. (N. 8. 12.)

दोधति-2. 12. to be angry.

दोषा-1. 7. might.

दोर्गह:-1. 14. horse.

चिवचिव-1. 9. day after day.

चावापृथिवी-5. 3. terrestrial deity. (N. 9. 38.)

द्यावापृथिन्योः-3. 30. of heaven and earth.

च:-1. 9. day.

द्यावापृथिवीनामधेयानि-3.30. synonyms of heaven and earth.

चगत्-2. 15. quick.

चमत्-1. 16. to burn.

चम्नम्-2. 10. wealth; 4. 2. glory or food. (N. 5. 5.)

चोतते-1. 16. to burn.

चोतना-1. 8. dawn.

द्रमति-2. 14. to go.

द्रवत्-2. 15. quick.

द्रवति-2. 14. to go.

द्रविणम्-2. 9. strength; 2. 10. wealth.

द्रविणोदा:-5. 2. terrestrial deity. (N. 8. 1-4.)

द्राति-2. 14. to go.

द्रवण:-5. 3. terrestrial deity.

(N. 9. 23.)

इपदे-4. 1. wooden seat. (N. 4. 15.)

द्रमति-2. 14. to go.

द्रह्मद:-2. 3. man.

द्रणाति-2. 19. to kill.

द्रळति-2. 14. to go.

ह्यात्रिशत्-5. 4. thirty-two.

द्वादश-1. 9; 2. 4; 3. 1. twelve.

द्वार:-5. 2. terrestrial deity.

(N. 8. 10.)

द्वाविंशति:-2. 5: 3. 4. twenty-two.

द्वाविशातम्-2. 14. one hundred and twenty-two.

द्विता-4. 2. twofold. (N. 5. 3.)

द्विबही:-4. 3. grown in two places, i.e. Indra. (N. 6. 17.)

द्विश:-3. 29. pairs.

द्विषष्टि:-4. 1. sixty-two.

धननामानि-2. 10. synonyms of wealth.

धनस्य-2. 10. of wealth.

ਬਤ:-5. 3. terrestrial deity.

(N. 9. 16. 17.)

भन्द-1. 3. space; 4. 2. intermediate space. (N. 5. 5.)

धन्वति-2. 14. to go.

धमति-2. 14. to go; 2. 19. to kill 3. 14. to worship.

धमनि:-1. 11. speech.

धहणम्-1. 12. water.

धर्णसि:- 2. 9. strength.

धवति-2. 14. to go.

धवा:-2. 3. man.

धाता-5. 5. atmospheric deity.

(N. 11. 11.)

घारा-1. 11. speech.

धावति-2. 14. to go.

धासि:-2. 7. food.

चिषणा-1. 11. speech.

धिष्णे-3. 30. heaven and earth.

धो:-2. 1. action; 3. 9. wisdom.

धीतय:-2. 5. fingers.

धोर:-3. 15. wise.

धनय:-1. 13. rivers.

धुर:-2. 5. finger.

धूर्वति-2. 19. to kill.

धेना-1. 11. speech.

धेनु:-1. 11. speech; 5. 5. atmospheric deity. (N. 11. 43.)

धर्जात-2. 14. to go.

ध्रति-2. 14. to go.

भ्रयति-2. 14. to go.

भ्राति-2. 14. to go.

ध्रवति-2. 14. to go. ध्वंसाते-2. 14. to go.

ध्वरति-2. 19. to kill.

ध्वस्मन्वत्-1. 12. water.

न–3. 13. particle of comparison.

नंसन्ते-4. 1. to obtain or to bend.

निक:-3. 12. ind. no, not.

नकीम् 3. 12. ind. no, nobody.

नक्रा-1. 7. night.

नचति-2. 14. to go; 2. 18. to pervade.

नचहाभम्-4. 3. striking down anyone who approaches. (N. 6. 3.)

नच्यति-2. 14. to go.

नद:-3. 16. praiser; 4. 2. a seer.

नदति-3. 14. to worship.

नद्ज:-2. 17. battle.

नदीनाम्-1. 13. of rivers.

नदीनामानि—1. 13. synonyms of river.

नद्य:-1. 13. rivers; 5. 3. terrestrial deities. (N. 9. 26.)

नना-1. 11. speech.

नपात्-2. 2. offspring.

नभ:-1. 4. the sky, the sun;

1. 12. water.

नभते-2. 19. to kill.

नभन्व:-1. 13. rivers.

नभसी-3. 30. heaven and earth.

नम:-2. 7. food; 2. 20. thunderbolt.

नमस्यति-3. 5. to attend.

नम्या-1. 7. night.

नर:-1. 14. horse; 2. 3. man.

नराशंस:-5. 2. terrestrial deity. (N. 8. 7.)

नव-2. 11; 3. 12. nine.

नवते-2. 14. to go.

नवनामानि-3. 28. synonyms of new.

नवम्-3. 28. new.

नवस्य-3. 28. of new.

नवेदाः-3. 15. wise.

नब्यम्-3. 28. new.

नशत्-2. 18. to pervade.

नसते-2. 14. to go.

नसन्त-4. 1. to obtain or to bend.

नहुषः−2. 3. man.

नाक:-1. 4. the sky and the sun.

नाद:-3. 16. praiser.

नाम-1. 12. water.

नामधेयानि- 1. 17; 3. 30. synonyms.

नामानि-3. 29. synonyms.

नाराशंसः – 5. 3. terrestrial deity. (N. 9. 9–10.)

नार्यः-3. 17. sacrifice.

नाळी:-1. 11. speech.

निघृष्व:-3. 2. short.

निचुम्पुर्यः-4. 2. Soma. (N. 5. 18.)

निरायम्-3. 25. settled and obscure.

नि तोशते-2. 19. to kill.

निधा-4. 1. snares. (N. 4. 2, 3.)

निबहेयति-2. 19. to kill.

नियुतो वायो:-1.15. team of Vāyu.

नियुत्वान्-2. 22. lord.

निऋंति:-1. 1. earth.

निर्णिक्-3. 7. form.

निर्गीतान्तर्हितनामधेयानि-3. 25. synonyms of ascertained and obscure.

नि वपन्तु-2. 19. to kill.

निवित्-1. 11. speech.

निश्चम्भा:-4. 3. swift steeds. (N.6.4.)

निष्पपी-4. 2. a lustful person.

(N. 5. 16.)

नीरम्-1. 12. water.

नीळम्-3. 4. house.

3-2. 15. quick; 3. 14. a particle.

नुकम्-3. 12. ind.

न्ब-4. 1. particle.

न्चित्-4. 1. particle.

न्तनम्-3. 28. new.

न्त्नम्-3. 28. new.

नृम्णम्-2. 9.strength; 2. 10. wealth.

नेदति-2. 14. to go.

नेम:-2. 7. food; 3. 29. half.

नेमाधता-2. 17. battle.

नेमि:-2. 20. thunderbolt.

नौ:-1. 11. speech.

नौति-3. 14. to worship.

पचता-4. 3. ripe or cooking. (N. 6. 16.)

पञ्च-3. 26. five.

पञ्चजना:-2. 3. man.

पञ्चदश-1. 2, 5; 2. 2; 3. 17. fifteen.

पञ्चविंशति:-2. 3; 3. 3. twenty-five.

पड्भि:-4. 2. with soma-drinks or

eyes. (N. 5. 3.)

पणते-3. 14. to worship.

पंखायति-3. 14. to worship.

पतङ्गाः-1. 14. horse.

पतति-2. 14. to go.

पतयति-2. 14. to go.

पस्यते-2. 21. to be powerful.

पदानि-3. 12; 4. 1, 2, 3; 5. 1, 2,

3, 4, 5, 6. words.

पथ्या-5. 5. atmospheric deity.

(N. 11. 45, 46.)

पदिम्-4. 2. a bird. (N. 5. 18.)

पनस्यति-3. 14. to worship.

पनायते-3. 14. to worship.

पप्रजा:-3. 14. to worship.

पय:-1. 7. night; 1.12. water; 2. 7. food.

पयस्वती-1. 7. night.

पयस्वत्य:-1. 13. rivers.

परश्च:-2. 20. thunderbolt.

पराके-3. 26. distant.

पराचै:-3. 26. distant.

परावतः-3. 26. distant.

पराशर:-4. 3. name of a son of Vasistha; name of Indra. (N. 6. 30.)

परि -4. 2. particle. (N. 5. 28.)

परिचरणकर्माणः-3. 5. meaning to serve.

परितक्स्या-4. 1. night (N. 11. 25.)

परि स्नव-3. 21. to move.

परीणसा-3. 1. many.

पर्जन्यः-5. 4. atmospheric deity.

(N. 10. 10, 11.)

पर्वतः-1. 10. cloud.

पवते-2. 14. to go.

पवस्व-3. 21. to move.

पवि:-1. 11. speech; 2. 20. thunderbolt; 4. 2. the tire of a wheel. (N. 5. 5.)

पवित्रम्-1. 12. water; 4.2. a stanza, rays, water, fire, air, Soma, the Sun, Indra. (N. 5. 6.)

पश्यतिकर्माणः-3. 11. meaning to see.

पस्त्यम्-3. 4. house.

पाकः-3. 8. praiseworthy.

पाज:-2. 9. strength.

पाथ:-4. 3. intermediate space. (N. 6. 7.)

पादु:-4. 2. a foot. (N. 5. 19.)

पार्वत्यः-1. 13. rivers.

पाश्ची-3. 30. heaven and earth.

पितर:-5. 5. atmospheric deities. (N. 11. 18.)

पिता-4. 1. protector or supporter. (N. 4. 21.)

पितः-2. 7. food; 5. 3. terrestrial deity. (N. 9. 24, 25.)

पिनाकम्-3. 29. an instrument of punishment; a bow. (N. 3. 21.)

पिपृत्ता:-3. 14. to worship.

पिप्पलम्-1. 12. water.

पिष्टम्-3. 7. form.

पिस्यति-2. 14. to go.

पीपरत्-3. 19. to beg.

पुरन्धिः-4. 3. very active, i. e.
Indra: or destroyer of cities;
or Varuna: he is praised
with wisdom. (N. 6. 13.);
sacrifice (Durga.)

पुरन्धी-3. 30. heaven and earth.

पुराखनामानि–3. 27. synonyms of ancient.

पुराणस्य-3. 27. of ancient.

पुरीषम्-1. 12. water.

पुर-3. 1. many.

पुरुभोजा:-1. 10. clouds.

पुरुखः-5. 4. atmospheric deity. (N. 10. 46, 47.)

पुतुकाम:-4. 3. having many desires, *i. e.* a man. (N. 6. 4.)

पुष्करम्-1. 3. space.

पूजयति-3. 14. to worship.

पूरव:-2. 3. man.

पूर्णम्-1. 12. water.

पूर्धि-3. 19. to beg.

पूर्वम्-2. 27. ancient.

र्या-1. 1. earth; 5. 6. celestial deity. (N. 12. 16, 17.)

पुरुष:-1. 15. of Puşan.

प्रज:-2. 7. food.

पृचे−2. 17. battle.

पृच्छति-3. 14. to worship.

पृ**गा**चि−3. 20. to give.

पृशाति-3. 20. to give.

पृतनाः-2. 3. man; 2. 17. battle.

पृतनाज्यम्-2. 17. battle.

पूल-2. 17. battle.

प्रथिवी-1. 3. space; 5. 3. terrestrial deity; 5. 5. atmospheric deity; 5. 6. celestial deity.

ष्ट्रियवीनामधेयानि—1. 1. synonyms of earth.

पृथिच्या:-1. 1. earth.

पशुज्ञ्या-4. 2. very swift. (N.5.10.); one whose speed is extended, (Durga.)

प्रथी-1. 1. earth; 3. 30. heaven and earth.

চুন্ধি:-1. 4. variegated; the Sun; the sky. (N. 2. 14.)

पृष्यो मस्ताम्-1. 15. the spotted horses of the Maruts.

वेलयति-2. 14. to go.

पेश:-1. 2. gold; 3. 7. form.

पेद्र:-1. 14. horse.

पौंस्यानि-2. 9. strength.

पौंस्ये-2. 17. battle.

प्रकलिवत्-4. 3. a merchant. (N. 6. 6.)

प्रजा-2. 2. offspring.

प्रजापति:-3. 17. sacrifice; 5. 4. atmospheric deity. (N. 10. 42, 43.)

प्रज्ञानामानि–3. 9. synonyms of wisdom.

प्रज्ञाया:-3. 9. of wisdom.

ष्रतह्रस्-4. 3. having obtained wealth. (N. 6. 21.)

प्रतिष्ठा-3. 2. short.

प्रतीच्यम्–3. 25. settled and obscure.

प्रतम्-3. 27. ancient.

प्रदिव:-3. 27. ancient.

प्रपित्वे-3. 29. near. (N. 3. 20.)

प्रवते-2. 14. to go.

प्रवया:-3. 27. ancient.

प्रशस्यनामानि–3. 8. synonyms of praiseworthy.

प्रशस्यस्य-3. 8. of praiseworthy.

प्रायु:-2. 15. quick.

भ्रवते-2. 14. to go.

प्साति-2. 14. to go.

प्यः-3. 7. form.

फणति-2. 14. to go.

फालिग:-1. 10. cloud.

that flows brightly and dreadfully; streams of rain or lightning. (N. 6. 26.)

बर-3. 10. truth.

बत:-4. 3. a particle used to express regret or pity. (N. 6. 28.); a child, devoid of strength (Deva.)

बन्ध:-2. 10. wealth.

बप्सति-2. 8. to eat.

बब्धाम्-2. 8. eat.

बभस्ति-2. 8. to eat.

बहेंगा-4. 3. growth or injury. (N. 6. 18.)

बाहि:-1. 3. space; 1. 12. water; 5. 2. terrestrial deity.(N.8.9.)

बर्हिषत्-3. 3. great.

बाईंची-3. 4. great.

बलनामानि-2. 9. synonyms of strength.

बलस्य-2. 9. of strength.

बाहिष्ट:-3. 3. great.

बहुनामानि-3. 1. synonyms of much.

बहुले-3. 30. heaven and earth.

बहो:-3. 1. gen. much.

बाध:-2. 9. strength.

बाहुनामानि-2. 4. synonyms of arm.

बाह्-2. 4. arm.

बाह्वो:-2. 4. of arm.

बिस्यति-2. 14 to go.

बीरिटे-4. 2. intermediate space. (N. 5. 27, 28.)

बुन्द:-4. 3. arrow. (N. 6. 33.)

बुर्बरम्-1. 12. water.

बुसम्-1. 12. water.

वृबदुक्थम्-4. 3. highly praised or one to whom praise is to be offered. (N. 6. 4.)

बृब्कम्-1. 12. water.

बृहत्-3. 3. great.

बृहस्पति:-5. 4. atmospheric deity. (N. 10. 11, 12.)

बृहस्पते:-1. 15. of Brhaspati.

बेकनाटान्-4. 3. usurers. (N. 6. 26.)

बेकुटा-1. 11. speech.

बन्न:-1. 14. horse. 3. 3. great.

बद्ध-2. 7. food; 2. 10. wealth.

ब्रह्मण्यपति:-5. 4. atmospheric deity. (N. 10. 12, 13.)

ब्राह्मणा व्रतचारिणः-3. 13. simile.

भगः-2. 10. wealth; 5. 6. atmospheric deity. (N. 12. 13, 14.)

भणति-3. 14. to worship.

भणायते-3. 14. to worship.

भनति-3. 14. to worship.

भन्दते—1. 16. to burn; 3. 14. to worship.

भन्दनाः-4. 2. greetings of praise. (N. 5. 2.)

भरता:-3. 18. priests.

भरित्रे-2. 4. arm.

भरे-2. 17. battle.

भर्म-1. 2. gold.

भवति-2. 8. to eat.

भविष्यत-1. 12. water.

भसथ:-2. 8. to eat.

भा ऋजीकः 4. 3. of well-known light; fire. (N. 6. 4.)

भानु:-1. 9. day.

भाम:-2. 13. anger.

भामते-2. 12. to be angry.

भारती-1. 11. speech.

भास्वती-1. 8. dawn.

भास्वत्य:-1. 13. rivers.

भुरण्यति-2. 14. to go.

भुरण्यु:-2. 15. quick.

भुरिजौ-2. 11. arm.

भ्वनम्-1. 12. water.

म्:-1. 1. earth; 1. 3. space.

भूत: -3. 13. simile.

भूतम्-1. 12. water.

भूमि:-1. 1. earth.

भूरि-3. 1. many.

भृगवः-5. 5. atmospheric deities.

(N. 11. 19,)

मृणीयते-2. 12. to be angry.

मृिस:-4. 3. mover. (N. 6. 20.)

भेषजम्-1. 12. water; 3. 6. happiness.

भोजते-2. 12. to be angry.

भोजनम्-2. 10. wealth.

भ्यसते-3. 29. to fear. (N. 3. 21.)

अमति-2. 14. to go.

भ्राजते-1. 16. to burn.

आशते-1. 16. to burn.

भ्राश्यति-1. 16. to burn.

भ्रीणाति-2. 12. to be angry.

भ्रेषति-2. 12. to be angry.

मंहते-3. 20. to give.

मञ्च-2. 15. quick.

मखः-3. 17. sacrifice.

मधम्-2. 18. wealth.

मज्मना-2. 9. strength.

मण्डूका:-5. 3. terrestrial deities.

(N. 9. 5.)

मतय:-3. 15. wise.

मतुथा:-3. 15. wise.

मद्ति-3. 14. to worship.

मदेमहि-3. 19. to beg.

मध्-1. 12. water.

मध्या–4. 1. in the midst of. (N. 4. 11.)

मनश्चित्-3. 15. wise.

मनामहे-3. 19. to beg.

मनीषी-3. 15. wise.

मनु:-5. 6. celestial deity. (N. 12. 34.)

मनुष्यनामानि-2. 3. synonyms of man.

मनुष्या:-2. 3. men.

मनुष्याणाम्-2. 3. of men.

मन्त्रयते-3. 14. to worship.

मन्दते-1. 16. to burn; 3. 14. to worship.

मन्दिन-4. 1. joyful. (N. 4.24.)

मन्दू-4. 1. delighted. (N. 4. 12.)

मन्द्रयते-3. 14. to worship.

मन्द्रा-1. 11. speech.

मन्द्राजनी-1. 11. speech.

मन्धाता-3. 15. wise.

मन्महे-3. 19. to beg.

मन्यते-2. 6 to desire; 3. 14. to worship.

मन्द्र:-2. 13. anger; 5. 4. atmospheric deity. (N. 10. 29, 30.)

ममसत्यम्-2. 17. battle.

मय:-3. 6. happiness.

मयूखा:-1. 5. rays.

मरीचिपा:-1. 5. rays.

मरुत्-1. 2. gold; 3. 7. form.

मस्त:-3. 18. priest; 5. 5. atmospheric deities. (N. 11.

13, 14.)

मह्ताम् -1. 15. of Maruts.

मर्ता:-2. 3. men.

मर्त्या:-2. 3. men.

मर्दति -2. 14. to go.

मर्या:-2. 3. men.

मिल्र चः -3. 24. thief.

मरमलाभवन्-1. 17. flame.

मह:-1. 12. water.

महत्-1. 12. water; 3. 3. great.

महत:-3. 3. of great.

महन्नामानि -3. 3. synonyms of great.

महयति-3. 14. to worship.

महाधने-2. 17. battle.

महिषः-3 3. great.

मही-1. 1. earth; 1. 11. speech; 2. 11. cow; 3. 30. heaven and earth.

मांश्रदा:-1. 14. horse.

माकि:-3. 12. particle.

मातर:-1. 13. rivers.

मायते-3. 19. to beg.

माया-3. 9. wisdom.

मायु:-1. 11 speech.

मायुक:-3. 2. short.

मार्ছ-2. 14. to go.

माहिन:-3. 3. great.

मित्र:-5. 4. atmospheric deity. (N. 10. 21, 22.)

मिनति-2. 14. to go.

मिनाति-2. 14. to go; 2. 19. to kill.

मिनोति-2. 19. to kill.

मिमिहि-3. 19. to beg.

मिमीहि-3. 19. to beg.

मियचति-2. 14. to go.

मिस्यति-2. 14. to go.

मीळ्हुम्-2. 10. wealth.

मीळहे-2. 17. battle.

मुषीवान्-3. 24. thief.

मूब:-4. 1. mouse. (N. 4. 6.)

मृत्यु:-5. 5. atmospheric deity.

(N. 11. 6, 7.)

मुघ:-2. 17. battle.

मेघ:-1. 10. cloud.

मेघनामानि-1. 10. synonyms of cloud.

मेघानाम्-1. 10. of clouds.

मेध:-3. 17. sacrifice.

मेधा-2. 10 wealth.

मेधाविन:-3. 15. wise.

मेघाविनाम्-3. 15. of the wise.

मेधाविनामानि-3. 15. synonyms of wise.

मेना-1.11. speech; 3. 29. women.

(N. 3. 21.)

मेनि:-2. 20. thunderbolt.

मेलि:-1. 11. speech.

मेको भूतो भि यन य:-3. 13. simile.

मेहना-4. 1. abundant, respected, what I do not possess.

(N. 4. 4.)

मोकी-1. 7. night.

म्यचति-2. 14. to go.

यज्ञ:-3. 17. sacrifice.

यज्ञनामानि–3. 17. synonyms of sacrifice.

यज्ञस्य-3. 17. of sacrifice.

यतते-2. 14. to go.

यतसूच:-3. 18. priests.

यथा-3. 13. simile.

यदवः-2. 3. men.

यन्तार:-3. 19. to beg.

यानेध-3. 19 to beg.

यम:-5. 4. atmospheric deity. (N. 10. 19, 21.); 5.6. celestial deity. (N. 12. 28, 29.)

यमी-5. 5. atmospheric deity. (N. 11. 33, 34.)

यस्या-1. 7. night.

यद्या:-1. 13. rivers.

यश:-1. 12. water; 2. 7. food; 2. 10. wealth.

यह:-1. 12. water; 2. 9. strength.

यह:-2. 2. offspring.

यहः−3. 3. great.

याच्याकर्माण:-3. 19. meaning to implore.

यातयति-2. 19. to kill.

याति-2. 14. to go.

यादु:-1. 12. water.

याद्दरिमन्-4. 3. whatever.(N. 6. 15.)

यामि-3. 19. to beg.

युध्यति-2. 14. to go.

युध्यते-2. 14. to go.

योक्त्राणि-2. 5. fingers.

योजनानि-2. 5. fingers.

चोनि:-1. 12. water; 3. 4. house.

योषिष्ट-2. 14. to go.

यौति-3. 14. to worship.

रं**स**-4. 3. delightful. (N. 6. 17.)

रंहति-2. 14. to go.

रज:-1. 7. night; 4. 1. light, water, worlds, blood and day. (N. 4. 19.)

रजति-2. 14. to go.

रजयति-3. 14. to worship.

रजसी-3. 30. heaven and earth.

रञ्जयति-3. 14. to worship.

₹**w**:-2. 17. battle.

रतम्-2. 10. wealth.

74: -5. 3. terrestrial deity. (N. 9. 11, 12.)

रथमेति-2. 14. to go; 4. 3. one who desires a chariot. (N. 6. 28.)

रमसः-3. 3. great.

रम्णाति-2. 19. to kill.

रम्भ:-3. 29. punishment.(N. 3. 21.)

रिय:-1. 12. water; 2. 10. wealth.

रशना:-2. 5. fingers.

ररमयः-1. 5. rays.

रश्मिनामानि-1. 5. synonyms of rays.

रश्मीनाम्-1. 5. of rays.

रस:-1. 12. water; 2. 7. food.

रसति-3. 14. to worship.

राका-5. 5. atmospheric deity. (N. 11. 30, 31.)

राजति-2. 21. to be powerful.

राति-2. 14. to go; 3. 20. to give. रात्रि:-5. 3. terrestrial deity.

(N. 9. 28, 29.)

रात्रिनामानि-1. 7. synonyms of night.

रात्रे:-1. 7. of night.

राघ:-2, 10, wealth.

राम्या-1. 7. night.

राय:-2. 10. wealth.

राष्ट्रा-2. 22. lord.

रासति-3. 20. to give.

रासभावश्विनोः-1.15, team of Asvins.

रास्पिन:-4. 3. noisy. (N. 6. 21.)

रिक्थम्-2. 10. wealth.

रिक्वा-3, 24, thief.

रियाति-2. 14. to go.

रिप:-1. 1. earth.

रिप्र:-3. 24. thief.

रिभ्वा-3. 24. thief.

रिरिद्धि-3. 19. to beg.

रिरीहि-3. 19. to beg.

रिशाद्स:-4. 3. destroying enemies.

(N. 6. 14.)

रिहति-3. 14. to worship.

रिहाया:-3. 24. thief.

रीयते-2. 14. to go.

रुक्मम्-1. 2. gold.

रुजाना:-1. 13. rivers; 4. 3. rivers. (N. 6. 4.)

रुद्र:-3. 16. praiser; 5. 4. atmospheric deity. (N. 10. 5, 6.)

रुद्रा:-5. 5. atmospheric deities.

(N. 11. 14, 15.)

रुरात्-4. 3. bright colour. (N. 6. 13.)

रूपनामानि-3. 7. synonyms of beauty.

रूपस्य-3. 7. of beauty.

रूवहात-2. 14. to go.

रेक्श:-2. 10. wealth.

रेजित-2. 14. to go.

रेजते-3. 29. fear and trembling. (N. 3, 21.)

रेत:-1. 12. water.

रेभ:-3. 16. praiser.

रेभाति-3. 14. to praise.

रेळते-2. 12. to be angry.

रैवत:-1. 10. cloud.

रोचते-1. 16. to burn.

रोदसी-3. 30. heaven and earth;

5. 5. atmospheric deity; wife of Rudra. (N. 11. 49, 50.)

रोधचका:-1. 13. rivers.

रोधस्त्रत्य:-1. 13. rivers.

रोहित:-1. 13. rivers.

रोहितोsभे:-1. 15. team of Agni.

रोति-3. 14. to worship.

रोहिंग:-1. 10. cloud.

लजात-2. 14. to go.

लोटते-2. 14. to go.

लोडते-2. 14. to go.

लोधम्-4. 1. greedy. (N. 4. 14.)

जोहम्-1. 2. gold.

ৰৱ:-4. 2. exalted with lustre or breast, exalted in the body. (N. 4. 16.)

वच्चा:-1. 13. rivers.

वग्नु:-1. 11. speech.

बन्न:-2. 20. thunderbolt.

वज्रनामानि— 2. 20. synonyms of thunderbolt.

वन्नस्य-2. 20. of thunderbolt.

वद्यति-2. 14. to go.

वदति-2. 14. to go.

वध:-2. 9. strength; 2. 20. thunderbolt.

वधकर्मागः-2. 19. meaning to kill.

वध्व:-1. 13. rivers.

वनम्-1. 5. ray; 1. 12. water.

वन्धु:-3. 24. thief.

वनस्पत्ति:-5. 2. terrestrial deity. (N. 8. 16-20.)

वनुष्यति - 2. 12. to be angry; 4. 2. to injure.(N. 5. 2.)

वनोति-2. 6. to desire.

बन्दते-3. 14. to worship.

ay:-1. 12. water; 3. 7. form.

वम्रक:-3. 2. short.

वम्रीभि: -3. 29. ants. (N. 3. 21.)

बयुनम्-3. 8. praiseworthy; 3. 9. wisdom; 4. 2. wisdom or brilliance, or desire. (N. 5. 15.)

वराह:-1. 10. cloud; 4. 2. cloud, boar. (N. 5. 4.)

बरिव:-2 10 wealth.

वरण:-5. 4. atmospheric deity. (N. 10. 3-5.); 5. 6. celestial deity. (N. 12. 21-25.)

वरूथम्-3. 4. house.

वर्गः-2. 9. strength.

वर्च: -2. 7. food.

वर्तते-2. 14. to go.

वर्ष:-3. 7. form.

वर्यः-1. 13. rivers.

वल:-1. 10. cloud.

वलाहक:-1. 10. cloud.

वितशान:-1. 10. cloud.

वर्गु:-1. 11. speech.

वलगूयति-3. 14. to worship.

ववित्रथ-3. 3. great.

वब:-3. 23. well.

विद्य:-3. 7. form.

विश्म-2. 6. to desire.

वाष्ट-2. 6. to desire.

वसव:-1. 5. rays; 5. 6. celestial deities. (N. 12. 41, 42.)

वसु-2. 10. wealth.

वस्तो:-1. 9. day.

वस्त-1. 7. night.

वस्बी-1 7. night.

वहते-2. 14. to go.

वहि:-1. 14. horse. वा:-1. 12. water.

वाक्-1. 11. speech; 5. 5. atmospheric deity. (N. 11. 27,28.)

वाघतः-3. 15. wise; 3. 18. priest.

वाङ्नामानि-1. 11. synonyms of speech.

वाच:-1. 11. of speech.

वाचस्पतिः-5. 4. atmospheric deity.

(N. 10. 17, 18.)

वाज:-2. 7. food.

वाजगन्ध्यम्-4. 2. possessing food. (N. 5. 15.)

वाजपस्त्यम्-4. 2. bestowing food. Soma. (N. 5. 15.)

वाजयति-3. 14. to worship.

वाजसातौ-2. 17. battle.

वाजिन:-5. 6. celestial deities.

(N. 12. 43, 44.)

वाजिनी-1. 8. dawn.

वाजिनीवर्ता-1. 8. dawn.

वाजी-1. 14. horse.

वाजे-2. 17. battle.

वाञ्छति-2. 6. to desire.

वाण:-1. 11. speech.

वार्गी-1. 11. speech.

वाग्भीची-1. 11. speech.

बात:-5. 4. atmospheric deity. (N. 10. 34, 35)

वातरंहा:-2. 15. quick.

वाताप्यम्-4. 3. water. (N. 6. 28.)

वाति-2. 14. to go.

वाम:-3. 8. praiseworthy.

बायु:-5. 4. atmospheric deity.

(N. 10. 1-3.)

वायो:-1. 15. of Vāyu.

वारि-1. 12. water.

वार्यम्-4. 2. a boon. (N. 5. 1.)

वावशानः-4. 2. desirous, or noisy.

(N. 5. 1.)

वाशी-1. 11. speech; 4. 1. speech, or ray. (N. 4. 19.)

वासरम्-1. 9. day.

वास्तोष्पति:-5. 4. atmospheric deity. (N. 10. 16, 17.)

वाह:-4. 1. Soma-juice.(N. 4. 16.); praise or the skin used in pressing Soma. (Deva.)

वाहिष्ट:-4. 2. bearer. (N. 5. 1.)

विंशति:-3. 6. twenty.

विखाद:-2. 17. battle.

विद्य:-3. 15. wise.

विचर्षशि:-3. 11. to see.

वि चष्टे-3. 11. to see.

विजामातु:-4. 3. a would-be sonin-law. (N. 6. 9.)

विद्य:-3. 17. sacrifice.

विद्थानि-4. 3. knowledge.(N. 6. 7.)

विद्वधे-4. 1. perforated. (N. 4. 15.)

विधाता-3. 15. wise; 5. 5. atmospheric deity. (N. 11. 11. 12.)

विधेम-3. 5. to attend.

विनक्कसो-2. 4. arm.

विप:-2. 5. fingers; 3. 15. wise.

विपन्यव:-3. 15. wise.

विपश्चित्-3. 15. wise.

विपा-1. 11. speech.

विपार्ञुतुद्री-5. 3. terrestrial deities.

(N. 9. 38, 39.)

विप्र:-3. 15. wise.

विभावरी-1. 8. dawn.

वियत्-1. 3. space.

वियात:-2. 19. to kill.

वियुते-4. 1. heaven and earth. (N. 4. 25.); separated. (Deva.)

विरप्शी-3. 3. great.

विवक्से-3. 3. great.

विवस्बन्त:-2. 3. men.

विवाक-2. 17. battle.

विवासति-3. 5. to attend.

विश:-2. 3. men.

विश्वकर्मा-5. 4. atmospheric deity.

(N. 10. 25, 26.)

विश्वचर्षिः-3. 11. to see.

विश्वम्-3. 1. many.

विश्वरूपा बृहस्पते:-1. 15. team of Brhaspati.

विश्वानर:-5. 5. atmospheric deity. (N. 11. 8-10.); 5. 6. celestial deity. (N. 12. 20, 21.)

विश्वे देवा:-5. 6. celestial deities. (N. 12. 39, 40.)

विषम्-1. 12. water.

विषिष्टि-2.14. to go.

विषुण:-4. 1. dreadful. (N. 4. 19.)

विष्टप्-1. 4. the sun and the sky.

विष्ट्वी-2. 1. action.

विष्णु:-3. 17. sacrifice; 4. 2. name of Viṣṇu; (N. 5. 7, 8.); 5. 6. celestial deity.(N.12. 18, 19.)

विष्पत:-4. 3. spread on all sides. (N. 6. 20.)

विस्तृह:4. 3. waters. (N. 6. 3.)

विहाया:-3. 3. great.

वीजम्-2. 2. offspring.

वीर्धः-4. 3. herbs or plants.

(N. 6. 3.)

बीळु-2. 9. strength.

बृक्-2. 9. strength.

夏季:-2. 20. thunderbolt; 3. 24. thief; 4. 2. the moon. (N. 5. 20, 21.)

वृक्तवाहिष:-3. 18. priests.

वृत्तस्य नु ते पुरुहूत वयाः-3. 13. simile.

वृजनम्-2. 9. strength.

वृष्णक्र-2. 19. to kill.

वृतम्-2. 10. wealth.

वृत:-1. 10. cloud.

वृत्रतूर्ये-2. 17. battle.

वृत्रम्-2. 10. wealth.

चृन्दम्-4. 3. arrow. (N. 6. 35.)

वृश्चति-2. 19. to kill.

वृषन्धि:-1. 10. cloud.

वृषभः -5. 3. terrestrial deity. (N. 9 22, 23.)

वृषाकपायी 5. 6. celestial deity. (N. 12. 8, 9.)

वृषाकिपः-5. 6. celestial deity. (N. 12. 27, 28.)

वेति-2. 6. to desire; 2. 8. to eat; 2. 14. to go.

वेद:-2. 10. wealth.

वेधा:-3. 15. wise.

वेन:-3. 15. wise; 3. 17. sacrifice; 5. 4. atmospheric deity; (N. 10. 38, 39.)

वेनति-2. 6. to desire; 2. 14. to go; 3. 14. to worship.

वेप:-2. 1. action.

वेवेष्टि-2. 8. to eat.

वेष:-2. 1. action.

वेषिष्टि-2. 14. to go.

वेसति-2. 14. to go.

वैतसः-3. 29. male organ. (N. 3. 21.)

वैश्वानर:-5. 1. terrestrial deity. (N. 7. 21-31.)

ब्यथि:-2. 13. anger.

च्यन्त:-4.1. to see, to eat. (N.4.19.)

न्यानशि:-3. 1. many.

च्याप्तिकर्मा गः-2. 18. meaning to pervade.

च्योम-1. 3. space; 1. 6. quarters; 1. 12. water.

व्रज:-1. 10. cloud.

वजति-2. 14. to go.

वतम्-2. 1. action.

वध:-3. 3. great.

बन्दी-4. 2. one who makes soft i.e. makes things ripe, the Sun. (N. 5. 16.)

बा:-4. 2. low caste men. (N. 5. 3.)

बाता:-2. 3. men.

ब्राधन्-3. 3. great.

বিষা:-2. 5. fingers.

शंयो:-4. 1. tranquility and removal of disease. (N. 4. 22.)

शंसति-3. 14. to worship.

शकुनि:-5. 3. terrestrial deity. (N. 9. 3, 4.)

शाक्त:-2. 1. action.

शक्म-2. 1. action.

शक्वरी-2. 4 arms; 2. 11. cow.

शाग्ध-3. 19. to beg.

श्राग्मम्-3. 6. happiness.

शची-1. 11. speech; 2. 1. action; 3. 9. wisdom.

शतम्-3. 1. many.

शतरा -3. 6. happiness.

शब्द:-1. 11. speech.

शम्-3. 6. happiness.

शमी-2. 1. action.

श्राचाति-2. 19. to kill.

शम्ब:-1.2. thunderbolt. (N. 5. 24.)

शम्बर:-1. 10. cloud.

शस्त्रस्-1. 12. water; 2. 9. strength.

शरणम्-3. 4. house.

शाराह:-4. 3. a child or fool. (N. 6. 31.)

शर्ध:-2. 9. strength.

शर्म-3. 4. house.

शर्याः-2. 5. fingers; 4. 2. fingers and arrows. (N. 5. 4.)

शर्वरी- 1. 7. night.

श्रव:-1. 12. water; 2. 9. strength.

शवति-2. 14. to go.

शशमानः-3. 14. to worship; 4. 3. praising. (N. 6. 8.)

शकत-3. 1. many.

शष्यम् -3. 7 form.

शाखा:-2. 5. fingers.

शातपन्ता-3. 6. happiness.

शाशदान:-4. 3. Indra. (N. 6. 16.)

शिचति-3. 20. to give.

शिताम-4. 1. arm, uterus, fat. (N. 4. 3.)

शिपिविष्ट:-4. 2. a name of Viṣṇu. (N. 5. 7-9.)

शिष्रे-4. 1, 3. jaws and nose. (N. 6. 17.)

शिमी-2. 1. action.

शिम्बाता-3. 6. happiness.

शिरिगा-1. 7. night.

शिरिम्बिड:-4. 3. cloud. (N. 6. 30.)

शिल्गु:-3. 6. happiness.

शिल्पम्-2. 1. action; 3. 7. form.

शिवम्-3. 6. happiness.

शिशीते-4.1. to sharpen. (N. 4. 18.)

शीभम् -2. 15. quick.

शीरम्-4. 1. pervading, fire. (N. 4. 14.)

श्र-2. 15. quick.

शुक्रम्-1. 12. water.

शुनम्-3. 6. happiness.

ग्रुनासीरो-5. 3. terrestrial deities. (N. 9. 40, 41.)

शुभम्-1. 12. water.

शुरुष:-4. 3. waters. (N. 6. 16.)

शुद्धाम्-2. 9. strength.

शुष्तम्-2. 9. strength.

शूघनास:-2. 15. quick.

भूरसातौ-2. 17. battle.

शूर्ताः−2. 15. quick.

शूपम्-2. 9. strength; 3. 6. happiness.

श्रहाणि-1. 17. flames.

ऋणाति-2. 9. to kill.

श्रेप:-3.29. male organ. (N 3.21.)

शेवम्-3. 6. happiness.

शेवृधम्-3. 6. happiness.

शेष:-2. 2. offspring.

शोकी-1. 7. night.

शोचति-1. 16. to burn.

शोचि:-1. 17. flame.

श्चोत्तति-2. 14. to go.

रनथति-2. 19. to kill.

रमशा-4. 2. moving quickly, a stream. (N. 5. 12.)

श्यावाः सवितुः–1. 15. team of the sun.

श्यावी-1. 7. night.

रयेन:-5. 5. atmospheric deity.

(N. 11. 1, 2.)

श्येनासः-1. 14. horse.

श्रत्-3. 10. truth.

श्रद्धा-5. 3. terrestrial deity. (N. 9. 30, 31.)

अव:-2. 7. food; 2. 10. wealth.

श्रायन्त:-4. 3. resorting to from all sides. (N. 6. 8.)

श्रृष्टी-4. 3. quick. (N. 6. 13.)

श्लोक:-1. 11. speech.

श्रज्ञी-4. 2. a gambler. (N. 5. 22.)

श्वसिति-2. 19. to kill.

भात्रति-2. 14. to go.

भात्रम्-2. 10. wealth; 4. 2. quick. (N. 5. 3.)

श्रेत्या-1. 8. dawn.

प्वःकति-2. 14. to go.

षद्-1. 4; 3. 10, 25, 27, 28. six.

षट्चत्वारिंशत्-2. 17. forty-six.

षद्त्रिंशत्-5. 3, 5. thirty-six.

षड्विंशति:-1. 14; 2. 1, 5; 3. 29. twenty-six.

षोडश-1. 3, 8; 3. 7. sixteen.

संयत्-2. 17. battle.

संयुगे-2. 17. battle.

संवत:-2. 17. battle.

सत्तति-2. 14. to go.

सगर:-1. 3. space.

सङ्घा:-2. 17. battle.

संख्ये-2. 17. battle.

सङ्गथे-2 17. battle.

सङ्गमे-2. 17. battle.

सङ्गे-2. 17. battle.

सङ्ग्रमनामानि-2. 17. synonyms of battle.

सङ्गमस्य-2. 17. of battle.

सचति-2. 14. to go.

सचते-3. 29. to serve. (N. 3. 21.)

सचा-4. 2. along with. (N. 5. 5.)

सत्-1. 12. water.

सतः-3. 29. reached. (N. 3. 20.)

सतीनम्-1. 12. water.

सत्यनामानि-3. 10. synonyms of truth.

सत्यम्-1. 12. water.

सत्यस्य-3. 10. of truth.

सत्रा-3. 10. truth.

सदनम्-1. 12. water.

सद्सी-3. 30. heaven and earth. सदान्वे-4. 3. noisy. (N. 6. 30.)

सञ्च-1. 12. water; 2. 17. battle; 3. 4. house.

सद्मनी-3. 30. heaven and earth. सनाभय:-2. 5. fingers.

सनुतः–3. 25. settled and obscure.

सनेमि-3. 27. ancient.

सपति–3. 5. to attend; 3.14. to worship.

सपर्यति-3. 5. to attend.

सप्त ऋष्यः-1. 5. rays; 5. 6. celestial deities. (N. 12. 36-38.)

सप्तित्रिंशत्-1. 13. thirty-seven.

सप्तदश-3. 19. seventeen.

सप्तपञ्चाशत्-1. 11. fifty-seven.

साप्तः-1. 14. horse.

सप्रथा:-4.3. extended on all sides. (N. 6.7.)

सबाध:-3. 18. priest.

समन्धु-2. 17. battle.

समनम्-2. 17. battle.

समनीके-2. 17. battle.

समर्थे-2. 17. battle.

समर्थे-2. 17. battle.

समस्य-4. 2. all. (N. 5. 23.)

समिति:-2. 17. battle.

समिथे-2, 17, battle.

समीके-2. 17. battle.

समुद्र:-1. 3. space; 5. 6. celestial deity. (N. 12. 31, 32.)

सम्मोहे-2. 17. battle.

सर:-1.11. speech; 1.12. water.

सरण्यू:-5. 6. celestial deity. (N. 12. 9, 10.)

(N. 11. 24, 25.)

सरस्वती–1.11. speech; 5.5. atmospheric deity. (N. 11.25,26.)

सरस्वत्य:-1. 13. rivers.

सरस्वान्-5. 4. atmospheric deity. (N. 10. 23, 24.)

सरित:-1. 13. rivers.

सर्गा:-1. 12. water.

सर्गीकम्-1. 12. water.

सर्पति-2. 14. to go.

सर्पि:-1. 12. water.

सर्वेपद्समाञ्चानाय-3. 12. to compile a list of all words.

सर्वम-1. 12. water.

सर्धते-2. 14. to go.

संबद्ध-4. 3. mad, apostate, outcaste. (N. 6.3.); one liable to go astray, or to be lost. (Deva.)

सन्तिन्-1. 12. water; 3. 1. many.

सवनम्-3. 17. sacrifice.

सविता-5. 4. atmospheric deity. (N. 10. 31-33); 5. 6. celestial deity. (N. 12. 12, 13.)

सवित:-1. 15. of Savitr.

सवीमनि-4.3. stimulation. (N. 6. 7.)

सश्चति-2. 14. to go.

ससम्-2. 7. food; 4. 2. dream. (N. 5. 3.); atmospheric light. (Deva.)

सस्ति-3. 22. to sleep.

सिंबम्-4. 2. cloud. (N. 5. 1.)

सम्रति-2. 14. to go.

सम्रुत:-1. 13. rivers.

सस्य:-3. 25. settled and obscure.

सह:-1.12. water; 2.9. strength.

सहस्रम्-3. 1. many.

साचीवित्-2. 15. quick.

साधारणानि-1. 4. common.

साध्या:-1. 5. rays; 5. 6. celestial deities. (N. 12. 40, 41.)

सायक:-2. 20. thunderbolt.

सिनम्-2. 7. food; 4. 2. food. (N. 5. 5.)

सिनीवासी-5. 5. atmospheric deity. (N. 11. 31, 32.)

सिन्धवः-1. 13. rivers.

सिषङ्ग-3. 29. to serve. (N. 3. 21.)

सिसर्ति-2. 14. to go.

सिम्नति-2. 14. to go.

सीम्-4. 2. particle.

सीरा:-1. 13. rivers.

सुकम्-3. 12. indeclinable.

मुचेम−1. 12. water.

सुखनामानि-3. 6. synonyms of happiness.

सुखम्-1. 12. water.

सुखस्य-3. 6. of happiness.

सुग्म्यम्-3. 6. happiness.

सुत:-2. 7. food.

सुतकः-4. 1. having noble gait, offspring, or horse. (N.4.18.)

सुदत्र:-4. 3. bountiful. (N. 6. 14.)

सुदिनम्-3. 6. happiness.

सुनीथ:-3. 8. praiseworthy.

सुपर्थः -5. 4. atmospheric deity. (N. 10. 45, 46.)

चुपर्णः–1. 5. rays; 1. 14. horse. सुपर्णा–1. 11. speech.

सुप्रायण:-4. 1. moving in a beautiful manner, or a door, according to Yāska; and flames, according to Sākapūṇi. (N. 4. 18.)

सुमत्-4. 3. one's self. (N. 6. 22.)

सुन्नम्-3. 6. happiness.

सुन्नावरी-1. 8. dawn.

सुरा-1. 12. water.

सुविते-4. 1. gone in a beautiful manner. (N. 4. 17.)

सुविदन्न:-4. 3. having noble know-ledge. (N. 6. 14.)

सुशिप्र:-4. 3. having beautiful jaws or nose. (N. 6. 17.)

सद:-3. 23. well.

सूनरी-1. 8. dawn.

सून:-2. 2. offspring.

स्नुता-1. 8. dawn; 2. 7. food.

सन्तावती-1. 8. dawn.

स्नृतावरी-1. 8. dawn.

स्रि:-3. 16. praiser.

सूर्ते-4. 3. well-stirred.

स्रे:-5. 6. celestial deity. (N. 12. 14-16.)

सूर्या-1. 11. speech; 5. 6. celestial deity. (N. 12. 7, 8.)

स्कः−2. 20. thunderbolt.

स्चि:-4. 2. goad. (N. 5. 28.)

स्प्र:-4. 3. serpent or oil. (N. 6. 17.)

सेधति-2. 14. to go.

स्रोम:-5. 5. atmospheric deity. (N. 11. 2-5.)

सोमानम्-4. 3. presser (N. 6.9, 10.)

सोमो श्रज्ञा:-4. 2. Soma has flown.

स्तामु:-3. 16. praiser.

स्तिपा:-4. 3. well. (N. 6. 17); fire. (Deva.)

स्तियानाम्-4. 3. waters. (N. 6. 17.)

ख्र-3. 16. praiser.

स्तुप्-3. 16. praiser.

स्तृणाति-2. 19. to kill.

स्तुभि:-3. 29. planets. (N. 3. 20.)

स्तेननामानि-3.24. synonyms of thief.

स्तेनस्य-3. 24. of thief.

स्तोतृनामानि–3. 16. synonyms of praiser.

स्तोतृणाम्- 3. 16. of praisers.

स्तोभति–3. 14. to worship.

स्तौति-3. 14. to worship.

स्नेहयति-2. 19. to kill.

स्पृध:-2. 17. battle.

स्फ्राति-2. 19. to kill.

स्फुलति-2. 12. to kill.

स्यन्द्रति-2. 14. to go.

स्यन्दते-2. 14. to go.

स्यन्द्रास:-2. 9. strength.

स्यमति-2. 14. to go.

स्यूमकम्-3. 6. happiness.

स्योनम्-3. 6. happiness.

स्रंसति-2. 14. to go.

स्रंसते-2. 14. to go.

स्वति-2. 14. to go.

स्रवन्त्य:-1. 13. rivers.

स्रोत:-1. 12. waters.

स्रोत्या:-1.13. rivers.

₹ :-1. 4. the Sun and heaven; 1. 12. water.

स्वज्ञा:-4. 2. of bright gait. (N. 5. 7.)

स्वद्ति-3. 14. to worship.

स्वधा-1. 12. water; 2. 7. food.

स्वधिति:-2. 20. thunderbolt.

स्वधे-3. 30. heaven and earth.

स्वन:-1. 11. speech.

स्विपिति-3. 14. to worship; 3. 22. to sleep.

स्विपितिकर्मांग्यो-3. 22. meaning to sleep.

स्वयम्भू:-1. 3. space.

स्बर:-1. 11. speech.

स्वरति-2. 14. to go; 3. 14. to worship.

स्वसराणि-1. 9. day; 3. 4. house; 4. 2. days. (N. 5. 4.)

स्वसार:-2. 5. fingers.

स्वितः-5. 5. atmospheric deity. (N. 11. 45, 46.)

स्वाहा-1. 11. speech.

स्वाहाकृतयः-5. 2. terrestrial deities. (N. 8. 21, 22.)

स्वृतीकम्-1. 12. water.

हंसास:-1. 14. horse.

हनति-2. 14. to go.

हन्ति-2. 14. to go.

हम्मति-2. 14. to go.

हंय:-1. 14. horse.

हयति-2. 14. to go.

हयन्ता-2. 14. to go.

हयन्तात्-2. 14. to go.

हर:-1. 17. flame; 2. 13. anger; 4. 1. light, water, worlds, blood and days. (N. 4. 19.)

हरयः-2. 3. man.

हरयाण:-4. 2. one whose horse is ever ready. (N. 5. 15.)

हरस्वत्यः-1. 13. rivers.

हरित:-1. 6. quarter; 1. 13. river; 1. 15. team of the Sun; 2. 5. finger.

हरित त्रादित्यस्य-1. 15. steeds of the Sun.

हरी इन्द्रस्य-1.15. steeds of Indra.

हर्ग्यम्-3. 4. house.

हर्यति-2. 6. to desire; 2.14. to go.

हवि:-1. 12. water.

हविधोने -5. 3. terrestrial deities. (N. 9. 36, 37.)

हस्तम:-5. 3. terrestrial deity. (N. 9. 14, 15.)

हासमाने-4. 2. joyful or competing against each other. (N. 9. 39.)

हिकम्-3. 12. indeclinable.

हिनोत-4. 3. to urge. (N. 6. 22.)

हिमा-1. 7. night.

हिरण्यनामानि-1. 2. synonyms of gold.

हिरण्यम्-1. 2. gold.

हिरएयस्य-1. 2. of gold.

हिरण्यवर्णाः-1. 13. rivers.

हिरुक्-3. 25. settled and obscure.

हरश्चित्-3. 24. thief.

ह्राण:-1. 7. flame; 2. 13. anger.

हेति:-2. 20. thunderbolt.

हेम-1. 2. gold; 1. 12. water.

हेळ:-2. 13. anger.

हेळते-2. 12. to be angry.

होत्रा–1. 11. speech; 3. 17. sacrifice.

हस्व:-3. 2. short.

हस्वनामानि-3. 2. synonyms of short.

हस्वस्य-3. 2. gen. short.

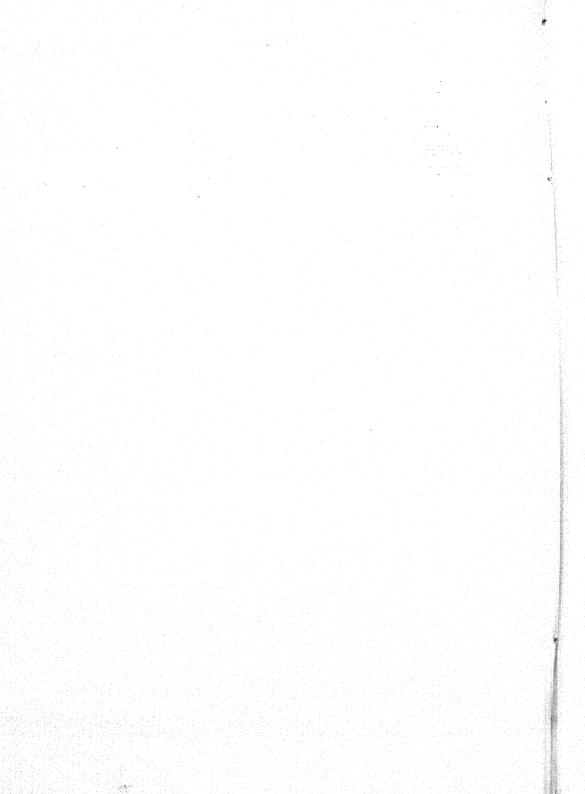
ह्वयति-2. 8. to eat.

ह्वयते-3. 14. to worship.

हर:-2. 13. anger.

ह्नरति-2. 8. to eat.

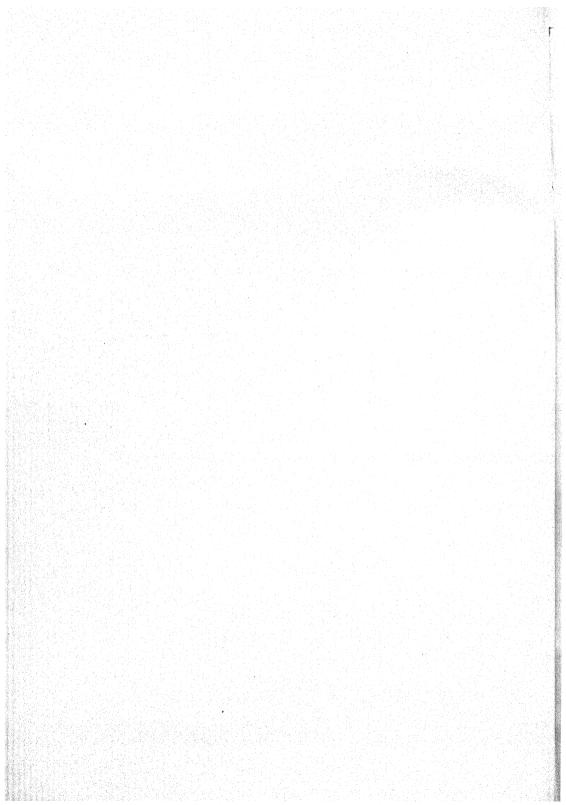
ह्वार्याणाम्-1. 14. horse.

निरुक्तस्थनिगमकोशः।

Index to the words of quoted passages occurring in the Nirukta.

N. B.-Reference is to the chapters and sections of the Nirukta.

निरुक्तस्थानगमकोशः

श्रंश:-name of a god. 12. 36. श्रंश्रम्-Soma. 2. 5; ray. 5. 11; stalk, 10, 33, श्रंसत्रकोशम्-buckets (in the form of) armour; the case of the armour which protects the shoulder, 5, 26. श्रंहति:-distress. 4. 25; 5. 22, 23. श्रंह्रः-distressed. 6. 27. श्रंहरणात्-from the distressed. 6. 27. श्रकम्-unhappy abode. 2. 14. श्रकर्म-(VS.) Ao. 1st. pl. of $\sqrt{2}$, II. cl, we have made. 12, 42, श्रकृपारस्य-of the unlimited. 4. 18. श्रकृषोत्-he made. 5. 3; 6. 2. अकृण्वत-they made. 5. 25. अकृण्वन्-they made. 7. 28. अक्रुभि:-with nights. 12. 23. श्रक्रो:-of night. 5. 28. श्रकः-inactive or fierce; fort. Durga. 6. 17.

श्रकत- $Ao. 3. pl. \overline{A}. of \sqrt{s}$, they

have made, 4, 10; 12, 7.

श्रच्यवन्तः-having eyes. 1. 9.

श्रहण्यान्-having eyes. 5.1.

श्रवरम्-imperishable, 11, 41. श्रजा:-Ao. s. of √चर, it has flown or attained, 5, 3. श्रीचतय:-imperishable; gods. 5.11 श्रितास्-(AV.)uninjured. 11. 11. ग्रांचितम्-Soma; imperishableness, 5, 11. श्रांचिर्णा-(KB.) two eyes. 12. 14. श्रग्भणत-they seized. 7. 26. श्रगोद्यस्य-of the Sun. 11. 16. श्रभय:-fires. 3. 15; 6. 22; 7. 23. श्रम्ये-dat. Agni. 1. 15. श्रम्भायी-wife of Agni. 12. 46. श्रम्नायीम्-wife of Agni. 9. 34. श्रक्षः-Agni. 1. 17; 2. 21; 3. 15; 4. 18; 5. 3; 7. 9, 16, 20, 23 27; 8. 17, 21; 9. 31; 10. 21 श्रक्षि:-(AB.) Agni. 7. 17; 12. 41; (TS.) 7. 24. श्रिप्तः-Agni. 5. 6; 7. 23. च्चिम्-fire. 3. 21; 5. 10; 6. 36; 7. 15, 17, 26, 28; 8. 2; 12. 26. **ग्रिशम्**–Agni. 7. 9, 31. अक्षिम्-(T S.) Agni. 7. 24. अभिरिव-like Agni. 1. 4. ग्रिशिरूपा:-fire-incarnate, 10, 30. **ग्राप्तिवान्**-burning. 6. 11.

श्रक्ते-O Agni. 3. 2, 21; 4. 5, 14, 19; 5. 7; 6. 1, 7, 8, 13, 14, 16; 8. 8, 22; 10. 36, 37; 11. 17; 12. 16.

च्रमी-in fire. 7. 25.

श्रमभोष्टम्-Ao. is. 3. du. of √श्रम्, they two have seized. 6. 16.

अथ्रम्-top. 6. 3., 16; foremost. 7. 14; in front. 11. 6.

त्रविया-by going, swallowing, or accomplishing first. 6. 16.

ऋग्रुव:-unmarried damsels. 3. 20.

श्रमे—in the beginning. 6. 17; 7. 3; 8. 9; 10. 23.

म्र**बम्**-sin. 6. 11.

ग्रवशंस:-praiser of sin. 10. 42.

त्रवशंसम्-praiser of sin. 6. 11.

म्रघा-(MS.) sins. 9. 42.

म्रवायत:-ab. part. of aghaya, nominal verb of $\sqrt{2}$ म्ब, from the threatening person. 5. 23.

ग्रध्न्या-not to be killed. 11. 45.

म्रध्न्ये O unkillable one. 11. 44.

ग्रङ्कांसि–Nom. pl. bends. 2. 28.

श्रङ्ग-indeed. 5. 17; 6. 8.

ग्रङ्गात्-(SB.) from limb. 3.4.

ग्रङ्गानि-limbs, 9. 33.

श्रक्षिरसः-gen, name of a seer. 10. 33; 11. 17, 19.

ग्रङ्गिरस्वत्-like Angiras. 3. 17.

ग्रचेतानस्य-of the senseless. 3. 2. ग्रच्छा=ग्रमि-to, Yāska and ग्रच्छ=

ग्रभे: स्थाने. Durga. 2. 25; 6. 16.

श्रद्धान्-Ao. s. of √छ्द्, it has appeared. 9. 8.

त्र्रच्छिद्यमानया-with unbreakable. 11. 31.

श्रज:-driver. 12. 29, 30, 32, 33.

श्रजगन्-Ppf. of √गम्, thou wentest. 4. 14.

श्रजनयन्त-they generated. 11. 29.

म्रजनिष्ट-Ao. \overline{A} . of $\sqrt{\sqrt{3}}$, he has generated. 2. 19.

श्रजयत्-he conquered. 1. 15.

त्रजरः-undecaying. 6. 3.

त्रजरम्-undecaying. 4.27; 7. 25. त्रजरेभ्य:-to the undecaying ones.

3. 9.

श्रजहात्-he left. 11. 2; 12. 10.

ग्रजामि-stranger. 4. 20.

ग्रजायत्-he was born. 11. 23.

श्रजारव-goat-teamed one, an epithet of Pūṣan. 4.25.

ग्रजीगः $-Ao.\ 2. \text{ s. of } \sqrt{\eta}$, thou hast swallowed. 6. 8.

ग्रजीजन्-Ao. red. 3. pl. of √जन्, they have generated. 7. 28.

त्रजुष्टम्-unaccepted, 12. 5.

त्रजोहवीत्-int. imf. 3. s. of √हे, she called. 5. 21.

ग्रउमम्–path. 4. 13.

ग्रक्षते-they annoint. 12. 7.

ग्रक्षन्-annointing. 3. 20.

ग्रञ्जन्ति-they annoint. 8. 18.

त्र्राणीय:-more subtle. 2. 3.

त्रत:-from that place. 12. 31.

श्रतन्त्रत-(MS.) Imp. 3. pl. of $\sqrt{\overline{a}}$ न्, they spread. 3. 21.

श्रवर:- $Imp. 2. s o / \sqrt{q}$, thou didst cross. 11. 25.

ञ्रतन्यान्-without strength, 5. 9.

श्रतसा-shrubs 5. 12.

ग्रात–across. 7. 20.

श्रति कामन्तः-transcending. 6. 12.

च्चित तस्था—he stood at the head. 12. 30.

श्रतिथि:-guest. 4. 5.

श्रति धक्-Ao. root. inj. 2. p. sing. of $\sqrt{\text{cq}}$, overreach. 1. 7.

श्रित रोचते-it shines exceedingly. 5. 5.

त्रित रोचसे-thou shinest exceedingly, 3, 11.

श्रातिष्टन्-Imf: 3. pl. of $\sqrt{*2}$, they stood. 2. 17, 22.

শ্বনিষ্ট কান্য ক

ग्रंति सपैति-crawls over. 3. 20.

त्रत्रं-unsurpassed. 9. 10.

श्रत्तेपन्था:-of unsurpassed path. 11.23.

त्रत्ते-in the illimitable, not quickly moving, 10, 32.

म्रक्ति-he eats. 3. 20.

च्चलत− $Ao.\bar{A}$. 3. pl. of \checkmark तन्, they have spread. 12. 34.

म्रत्याः-coursers. 4. 13.

श्रव—here. 2. 6, 7; 3. 12; 4. 10, 21, 25, 26; 11. 2; 12. 29, 38, 43.

अत्र-(AV.) here. 12. 38.

श्रित्रम्-Atri, fire. 6. 36.

श्रत्रिवत्-like Atri. 3. 17.

भ्रथ-now 2: 13; 4. 21; 6. 9; 11. 44; 12. 31.

अथ-(TS.) then. 7. 24.

अथ:-also. 7. 18.

ग्रथर्युम्-active. 5. 10.

अथर्वा-a celestial god. 12. 34.

अथर्वाण:-Atharvanas. 11. 19.

श्रद:-that. 2. 6.

श्रददस्त-Imf. 3. $pl.of \sqrt{\epsilon}$ ा, 1. el. they gave. 5. 14.

श्रदहु:-imf. 3. pl. of $\sqrt{\epsilon t}$, they gave. 12.10.

ग्रदधु:-they put. 7. 29.

अदन्त-let them eat. 8.21.

स्रदर्द:-imf. 2.s. of $\sqrt{\epsilon}$, thou didst pierce. 10. 9.

श्रदर्शि-it has been seen. 6. 13.

श्रदानम्-undivided. 3. 20.

श्रदाभ्या-O undeceived ones. 3. 20.

श्रदायादा-(MS.) one who cannot inherit. 3. 4.

म्रादितये-for Aditi. 8. 9.

श्रदातः-Aditi. 1. 15; 4. 23; 11. 23.

श्रदिते-O Aditi! 11. 23, 24.

শ্বदिते:-from and of Aditi. 11. 23; 12. 14.

त्रादिशुतत्त्−(AV.) Ao. red. 3. s. of $\sqrt{3}$ gq, it has shone. 6. 12.

ग्रद्धित्-imf. 3. s. $from \sqrt{4}$ ी, he

thought. 2. 12.

श्रदुःखम्-not (causing) pain. 2. 4.

ग्रदंहत्-he made firm. 10. 32.

त्राद्धि-eat. 6. 16; 7. 6; 11. 44.

श्रद्धतम्-which is not yet past.

1. 6; 6. 21.

अद्भ्य:-from waters. 6. 1. (KB.)

7. 17.

अग्रसत्-mother. 4. 16.

ग्रद्य-to-day. 1. 6; 3. 8; 4. 17; 5.

9; 7. 3; 8. 5, 14; 9. 37, 38;

11, 12, 16.

ग्रद्यम्-eatable, 7. 7.

श्रद्धयः-mountains. 5. 3; unsplit.

9. 9.

म्रद्भि:-with stones. 5. 6.

श्रद्भि-thunderbolt. 5. 4; mountain. 5. 5.

श्रद्भिनः-O wielder of thunderbolt.

4. 4.

श्रद्धाः-O free from treachery.

9.37.

अध्यतम्-imf. you bestowed. 6. 36.

अधरम्-to the lower. 1. 11; 2. 11.

श्रधा-below. 3. 3; with him.

11. 34.

त्रघाताम्-(MS.) they two have bestowed. 9.43.

श्रिध चियत:-gen. dwelling on. 9.10.

म्राधि जातः-born. 5. 14.

ग्रधि जायसे-(SB.) thou art born.

3. 4.

क्रिधि तस्थ:-they stood upon. 4, 27.

ग्रिघ दधाने-putting forth. 8. 11.

श्रधि धन्वन्–on the bow. 9. 18. श्रधि सूग्याम्–on the earth below.

1. 15.

श्रधि राजः-(AV.) overlord. 8. 2.

ग्रिधि वि चरन्ति-they flow down.

11. 41.

म्रिधि भ्रिता-resting on. 2. 9.

त्रधीत्य-having studied. 1. 18.

अधुन्तन-Ao. s. 3. p. sing of √दुह्.

he has milked. 10. 32.

ग्रधूनोत्-he shook. 7. 23.

श्रश्रपिताः-irresistible. 10. 30.

अधेन्य-with unreal cow. 1. 20.

श्रिधगवे-for Indra. 5. 11.

श्रिगो-0 Agni 5. 11; (AB.) 0

stanza. 5. 11. ग्रध्वरम्-sacrifice. 6.22; 8.6; 10. 36.

ग्रध्वरे-in the sacrifice. 6. 13; 8.

2, 18.

अध्वरेषु-in sacrifices. 10. 19.

ग्रध्वर्यो-O priest. 4. 16.

म्रध्वा-road. 11. 25.

म्रन:-chariot. 11. 48.

भ्रनमा-in the absence of fire.

1. 18.

भ्रनप्रसः-formless. 3. 11.

म्रानयत्-imf of $\sqrt{1}$ नी, he led. 2. 26.

ग्रनवैम्-unlimited.4. 27.

त्र्रनवीर्णम्−independent. 6. 23.

त्रनशेरातिम्-of refined gifts. 6. 23. त्रनवद्यवः-of irreproachable speech.

6. 29.

श्रनवायम्-unvielding. 6. 11.

अनष्टपशु:-whose cattle are not lost. 7. 9.

त्रनसः-from the chariot; cloud. 11.47.

त्रनसा–with the chariot. 2. 27.

श्रनागा:-innocent. 10. 11.

श्रनागस्त्वम्-innocence. 11. 24.

श्रनानतस्य-of the unhumbled.

म्रनावृत-without turning round 7.3.

श्रनिध्म:-fuelless. 10. 19.

श्रनिन्द्रा:-without Indra, or master, 3, 10.

त्रनिमिषा-without winking. 10.22.

ग्रानिमेषम्-incessantly. 3. 12.

ग्रानिवेशनानाम्-of those which do not rest. 2. 16.

च्चनीकम्-splendour. 12. 16.

अनीतम्-imf. You brought. 6. 36.

ग्रनु-after. 6. 8.

त्रमु त्रमीमेत्-she lowed after. 11.42.

च्रनु क्रोशन्ति-they shout after. 4.24.

श्रनु चरन्ति-they flow after. 5. 27.

श्रनु गच्छथ-you follow. 11. 16.

श्रनुगा:-following kine. 6. 6.

श्रनु गृषाति—he joins in praise. 3. 20.

ब्रनु तस्थिम-pf. from $\sqrt{\text{ स्था } w}$. ब्रनु, we stood after. 6. 6.

श्रनुत्तरा-succeeding. 4. 20.

श्रनु परेहि-depart along. 11. 7.

अनुपस्पशानम्-the clearer. 10. 20.

श्र**तु प्रयाणम्** after the departure.

श्रमु बृहि-(SB.) address. 1.15.

श्रनुमितः-(AB.) first full moonday.

श्रनुमते-(AV.) O Anumati. 11. 30.

अनुमत्या:-of Anumati. 11. 12.

श्रदु मन्यासै-(AV.) do thou approve. Yaska and Durga. 11. 30.

अन यच्छन्ति-they direct. 9. 16.

अनुयाजा:-final oblations, 8, 22.

अन्याजान-final oblations. 8. 22.

अनु वेनति-he longs after. 12. 29.

श्रनु ष्टोभति-(DB.) it praises after. 7. 12.

त्रजुष्टुया-by undertaking. 5. 15. त्रजुष्यभ्य-after food. 4. 8.

श्रमु सन्तवीत्वत्—Int. sub. of √तु (to go) with श्रमु and सम्, he goes along. 2. 28. Yaska derives it from. √तन्.

श्रन्ची succeeding. 2. 20.

श्रन्पा:-working in succession.

श्रन्पे—in the watery place; working in succession. 5. 3.

श्रम्बत- $Ao. s. \overline{A}$. from $\sqrt{3}$, they have praised. 4.19.

अनुच्रा-thornless. 9. 32.

अनुजवे-not straight forward. 2.4.

श्रन्तः-within. 2. 8; 4. 21; 8. 2;

10. 19.

ग्रन्त रिचम्-atmosphere. 1. 15; 4. 23; 5. 3; 10. 4, 32; 12. 16.

म्रन्तरिचे-in the atmosphere. 12.43.

म्मन्तित:-from close. 10. 46.

ग्रन्ते-near. 4. 25.

अन्य:-blind. 5. 1.

ग्रन्धम्-blind. 5. 21.

ग्रन्धस:-of food. 11. 9.

ग्रन्धांसि-food. 9. 36.

ग्रन्धेन-with blind. 9. 33.

भ्रन्य:-one. 3. 6; 10. 43; 11. 34; 12. 1, 3, 5.

म्रन्यके-others. 5. 23; 10. 5.

ग्रन्यजातम्-begotten by another. 3. 2.

ग्रन्यत्-another. 7. 2; 12. 17.

श्रन्यम्—another. 4. 20; 11. 34; 12. 15.

म्रन्यरूप:-of another form. 5. 8.

न्न-यस्य-of another. 1. 6. भ्रन्या-another. 6. 28; (MS.) 9.

42, 43.

म्रन्ये-others. 10. 27.

म्रन्येन-with another. 5. 2; 11. 20. म्रन्योदर्यः-born from another's womb. 3. 3.

श्चन्वा पनीफण्त्—int. sub. of √ फण् with श्चन् and श्चा, he springs along.
2. 28.

ग्रन्वेतवे-for imitation. 11. 20.

भ्रन्वेति–he sweeps down. 6. 7.

अप:-waters. 2. 11; 4. 14; 5. 5; 7. 24; 10. 19, 29, 31; 11. 36.

श्रप:-work. 4. 17; 5. 5, 7. 27; 11. 31; 12. 37.

ग्रप:-active. 4. 14.

श्रप ऊर्णुहि-uncover. 4. 3.

म्रप ऊहति-he strips bare. 6. 19.

श्रपकामम्-fruitless desire. 9. 17.

म्रप गृह-conceal 5. 8.

न्नप्रथन्त-they spread. 7. 25.

ग्रपरम्-another. 11. 38.

अपरा-later. 3. 22.

श्रप ववार-he disclosed. 2. 17.

न्नप विध्यताम्-they two drive away.

अपस:-(MS.) acc. plu. from अपस् active. 3. 21.

भ्रप सरत्-she has fled. 11. 47.

ग्रप सेघ-keep off. 9. 13.

त्रपस्यया-inst. from अपस्या-derived from अपस् active, by activity. 6.15.

अपागृहन्-they concealed. 12. 10. अपाम्-of waters. 2. 17; 5. 18, 24;

6. 20; 7. 26; 8. 22; 10. 19, 39; 12. 45.

न्नपत्-offspring of waters. 3.16.

श्रपारे-boundless. 6. 1.

अपाहन्-imf. of $\sqrt{\epsilon}$ = with अप, he slew. 2.26.

श्रपि-even. 11. 19.

ऋषिंशत्-he adorned. 8. 14.

ऋषिकचे−in the arm-pit. 2. 28. ऋषि गः–ini. of √गा (to go) with

त्राप गु.=mg. of van (to go) with व्यपि, let them approach. 4. 19.

श्रापि हितम्-concealed. 2. 17.

अपीच्यम्-seperated. 4. 25.

श्रपुष्पाम्-acc. sing. flowerless. 1.20.

अपोर्शिह-uncover. 4.3.

म्रप्यम्-watery. 11. 39.

अप्या-watery. 11. 36.

अप्रतिष्कुतः-unopposable. 6. 16.

श्रप्रमादम्-(VS.) without neglect.

अप्रायुव:-watchful. 4. 19.

क्रप्वे-0 disease or fear. 6. 12; 9. 33.

श्रम्सः-beauty. 3. 5. (VS.) uneatable. 5. 13.

भ्र**प**-in waters. 10. 19.

श्रफलाम-fruitless. 1. 20.

म्राविस्युषा-with dauntless (courage.) 4. 72.

त्रबृद्धधत्-Ao. red. from √ द्वध्, (to wake), has woken up. 4.17.

म्रडजाम्-born in waters. 10.44.

श्रवित्-imf. of $\sqrt{\mathbf{g}}$, has said. 3. 4; 4. 2; (SB.) 9. 20.

ग्रभत्त्यम्-I partook. 11.12.

ग्रभयम-free from fear. 6.1.

श्रभरत-he supported. 11. 2; 12. 10.

म्रभवः-imf. of $\sqrt{\gamma}$, thou becamest.

4. 14.

त्रभवत-imf. from $\sqrt{4}$, it became. 6. 30; 8. 21; (SB.) 9. 20. च्रभवन्-(TA.) they were. 2. 11. च्रमि च्रगच्छताम्-you two came. 12. 2.

श्रमि श्रतृ खत्-imf. of \sqrt{g} इ to split, he split. 10. 13.

श्रमि श्रसाम- Sb. from $\sqrt{2}$ with श्रमि, we will overcome. 3. 8.

ग्रमि ग्रस्जत्–discharged forth. 2.11.

च्चिम च्रस्मि-I overcome. 3. 10.

श्रभि एति-she approaches. 11. 46.

ग्रभि कन्दन्ति-they shout. 7. 7.

श्रभि गात्—Ao. from √गा to go, aug. dropped, he has transgressed. 6. 27.

श्रभि गूर्य-having greeted. 8. 3.

म्राभि गृणातु-let her praise. 11. 49.

म्रामि चष्टे-he beholds. 10.22; 12.27.

श्रभित:-on all sides. 4. 6; 10. 27.

ग्राभ धमन्तो:-blasting. 6. 26.

ग्रिभिष्ठेतन-Sb. Ipv. from √धा with ग्रिभि 2. pl., do you run towards .6. 27.

म्राभ न:-towards us. 12. 39.

म्राभ पित्वम्—obtainment of things like food, bath etc. 3. 15.

म्राभ प्र यन्तु—let them rush forwards. 10. 30.

श्रामि प्रवन्त-inj. \bar{A} . of \sqrt{a} q to win with \bar{a} and श्रामि, let them procure. 7. 17, 20.

म्मिम प्रेहि-approach. 9. 33.

ग्राभिभा-apparition. 9. 4.

श्रभि मन्यते-he thinks. 6. 31.

श्राम यन्-inj. 3. p. pl. of √इ to go with श्राम, let them come; going. Durga. 3. 16.

ग्राभियुजः-enemies. 4. 5.

ग्राभि रचति—he preserves. 12. 32.

श्राभे बहति-(AB.) it enjoins. 1. 16. श्राभे बहेयु:-may they bring to. 10. 3.

म्राभि वावशाना-desiring. 11. 42.

श्रभ वृता-covered on all sides 2.9.

ज्ञाभ श्री:-refuge. 7. 22.

श्रभि संचरेण्यम्-apt to waver. 1. 6.

श्रभि सन्ति-they prevail. 3. 11.

न्नभि सर्पन्ति-they move towards. 7. 19.

श्रभि स्जामि-I prepare. 10. 37.

न्नाम स्वर-invoke, urge. 6. 21; come. Durga. Cf. Ngh. 2. 14.

श्रमि स्वरन्ति-they invoke. they move towards, Yaska; they irradiate with heat. Durga. 3. 12.

श्रभीके-near: in battle. 3. 20.

श्रभोद्ध:-the vessel of milk. 11.43.

अभीशुभ्य:-dat., reins. 3. 9.

ग्रभीशूनाम्-of bridles, 9.16.

ग्रभीषाळ्-irresistible. 3. 3.

अभूत-he was. 1. 18.

अभूत-2. pl. Ao. of $\sqrt{4}$, you have become. 6. 16.

श्रम्ताम्-they came into existence. 7. 29.

भ्रभ्यवस्-wicked. 6.11.

श्रम्यधीताम्-Ao. \overline{A} . 3. du. of $\sqrt{3}$ with श्रमि, have secured 3.14.

अभ्यर्थयज्ञा—sacrificer in parts. 6.6.

अभ्यसेताम्-they two trembled. 3. 21: 10. 10.

श्रभ्यागात्-she has approached. 11.45.

श्रम्यानद् $-Ao\ 3.\ s.\ of\ \sqrt{}$ नश् with श्रभ he has reached. 12. 18.

अभ्यानर्षत्-(TA.) ppf. from √ऋष् to rush. w. श्रामे, he rushed forth. 2. 11.

श्रभ्यूर्धवाना-concealing. 11. 49.

स्रभातर:-(AV.) brotherless (maidens.) 3. 4.

श्रभ्राता-brotherless (maiden.) 3. 5.

श्रश्रात्रीम्-brotherless maiden. 3. 5.

अभ्रे-in the cloud. 5. 5.

श्रमंसत- $Ao. 3. pl. of \bigvee$ मन् to think, they have thought. 1. 4.

श्रमतिः–(AV) one's own intellect.

श्रमत्रः-without measure. 6. 23.

श्रमत्रेभि:-with vessels. 5. 1.

अमन्दान्-sublime. 9. 10.

श्रमन्वत-I. pl. of $\sqrt{\text{H}}$, they thought. 2. 6; 4. 25.

श्रमम्-fear or strength. 10. 21.

श्रमवान्-with a minister, with one's own attendants, aff-licted, 6, 12.

श्रमा-at home. 11, 46.

अमावास्या-(AB.) day on which the

moon is invisible. 11.31.

श्रमित्राः-unfriendly persons. 9. 33.

श्रमित्रान्-unfriendly persons. 9.40.

श्रमिथित:-unprovoked. 4. 2.

श्रमिनः-immeasurable. 6. 16, 17.

श्रमिनात्−Imp, of $\sqrt{\#}$ to injure, he injured. 5. 9.

ग्रमिमीत-he measured. 9. 10.

श्रमो-these. 3. 20.

श्रमीमयत्-twanged or lowed. 2. 6.

ग्रमीवहा-killer of disease. 10. 17.

ग्रमीवा-malady. 6. 12.

ग्रमीवा:-diseases. 12. 44.

अमीषाम्-of these. 9. 33.

श्रमुश्चतम्-imf. of √ मुच्, you two released, 5, 21.

श्रमुम्-that. 2. 14.

अमूर:-wise. 6. 8; 11. 2.

ग्रम्:-(AV.) those. 3. 4.

श्रमृतत्वम्-immortality. 11.16.

श्रमृतम्-immortality. 7. 3; 10. 3;

11. 10; nectar. 2. 4.

श्रमृतस्य-of immortality. 3. 12;

12.0.

त्रमृताम्-immortal one. 12. 10.

च्चमृते-immortal. 2. 20.

त्रमृतेषु-(KS.) among immortals. 8. 20.

श्रमेनान्-wifeless. 3. 21.

श्रमेह्यन्-they caused to shed water. 9. 23.

श्रम्यक्-towards. 1. 15; 6. 15. श्रयंसत-they have stretched out. 7. 2.

श्रयः-Sb. of $\sqrt{\xi}$ to go, do thou go; thou hast obtained. Durga. 3. 16.

श्रयच्छ्रत्-imf. of $\sqrt{24}$, stretched out. 2. 12.

श्चयजन्त-they sacrificed. 12. 41.

श्रयताय—for one who is not selfcontrolled. 2. 4.

श्रयम्-this. 1. 10, 18; 2. 9; 6. 31, 35; 8. 22; 10. 39.

श्रया-with this. 3. 21.

श्रया:-Ao. of $\sqrt{4}$ vo sacrifice, thou hast sacrificed. 4. 25.

श्रयासः-nimble. 2. 7.

श्रयुक्र-Ao. \overline{A} . of $\sqrt{3}$ to yoke, he has yoked. 4. 11.

श्रयुतम्-ten thousand. 11. 2.

अयो:-of these two. 3. 22.

अयोदंष्ट्रान्-having teeth of steel. 5. 4.

अरंकृता:-made ready. 10. 2.

त्ररणः-stranger 3. 3.

अरणस्य-of the stranger. 3. 2.

श्ररणे-in going out. 11. 46.

न्नर्ग्यानि-to the deserts. 9. 30.

ग्ररण्यानी-wilderness. 9. 30.

अरण्यो:-out of the sticks. 5. 10.

त्रसदत्-imf. of $\sqrt{\epsilon}$, he dug. 2. 26.

श्ररप:-sinless. 4. 21.

अरम्णा:-imf. of √रम् (to rejoice; to set at rest, or to emit. Yaska), thou lidst emit. 10. 9.

श्चरम्यात्-imf. of √रम्, he set (it) at rest, or held together. Durga. 10. 32.

श्ररातयः-niggards. 3. 11.

श्रराती:-acc. niggards. 11. 2.

श्रगतीयतः-belonging to the niggards. 7. 20; 14. 33.

अराधसम्-acc. one who does not worship. 5. 17.

श्ररायास:-poor. 6. 25.

ख्रायि-barren. 6. 30.

श्रारे:-devoted; enemy. 5. 7.

श्रारता-rower. 9. 4.

श्चरिषण्यन्-without injuring. 8. 3.

म्रहिनेमिम्-of uninjured wheel. 10. 28.

श्रहजत्-imf. of \sqrt{s} ज्, he shattered. 2. 24.

श्चरुद्त्-(KS.) Ao. of $\sqrt{\sqrt{2}}$, he has wept.

श्रहण:-shining. 5. 21.

अस्वी-shining. 5. 1; red. 12. 7.

ब्रोड-free from dust. 6. 14.

ग्ररेप्सा-with spotless. 12. 3.

त्ररोचत्-(VS.) he illumined. 7.23.

श्रगोदीत्-(TS.) imf. of √ रूद्, he wept. 10. 5.

अकेम्-adorable. 5. 5; 12. 18.

म्रकिंग:-worshippers 5. 5.

अकै:-with hymns. 6. 23.

श्रचेत-Inj. from. √श्रचे, (to worship), do you worship. 3. 9.

श्रवंत-worshipping. 10.33; 12.24.

श्रचीन्त-they worship. 5. 5.

ग्रर्जुनम् -white 2. 21.

अर्थः-ocean. 11. 27.

श्रर्णवान्-having water. 10. 9.

त्र्रणांसि-channels. 6. 20.

श्रश्रेज:-one who knows the meaning. 1. 18.

ऋथैम-(KS.) duty. 8. 19; meaning 1. 18.

अर्थे-in half. 12. 7.

ग्रापितम्-inserted. 4. 27.

ग्रापिता:-inserted. 4. 27.

ग्रर्भके-young. 4. 15.

अर्भकेभ्य:-to the small. 3. 20.

ऋर्यः-enemies. 4. 19; lord. 5. 9.

अर्थमा-god. 6. 31; 9. 3, 11. 23; 12. 36.

अर्थया-with quick steps D. 3.20.

श्रवी-swift 10. 31.

स्रवीक्-before. 5. 12; 12. 43.

त्रतातृषः-easy to pierce. full of water. D. 6. 2.

ग्रवगत्य—having reached. 9. 14.

श्चव च-and down. 7. 23.

श्रवततधन्वा-(VS.) with bow outstretched. 5. 22.

श्रवतम्-well. 5. 26; sunk low. 10. 13.

श्रवतरम्-lower and lower. 10.42.

<mark>श्रवनिभ्यः</mark>-dat. fingers. 3. 9.

अवन्त्र-let them come. 11. 18.; let them protect. 12. 33, 45.

श्रव भाति-shines forth. 2. 7.

श्रवभृथ:-(VS.) last sacrificial ablution. 5. 18. श्रव भेत्-Ao. of √भिद्, he has split.

7. 23.

श्रवमस्याम्-on the lowest. 12. 31. श्रवयुनम्-unintelligible. 5. 15.

भ्रवर:-lower. 7. 30, 31.

श्रव रुधत्-inj. fr. √रुध्, with श्रव, will (it) hold? 5. 12.

ख्रवरे-lowest. 11. 18.

अवर्तत-he covered. 2. 17.

श्रवर्धत-he increased. 2. 17.

श्रवर्धयन्-they increased. 10. 47.

श्रव साय -gdv. √सो with prep. श्रव, having released. 1. 17.

श्रवसाय-from √श्रव् to go, for the wanderer. 1. 17.

अवसि-thou protectest. 12. 17.

श्रवसृष्टा-hurled down. 10. 7.

ग्रवसे—for protection. 2.24; 10.33.

श्रवस्यः-desirous of protection.

श्रव स्रवेत-may he sink low. 10.42.

श्रव हन्-inj. of $\sqrt{\epsilon}$ (to strike),

thou didst strike down. 10.9.

श्रवातिरत्−imf. fr. \sqrt{q} (to cross) with श्रव, he dispelled. 2. 21.

श्रवारयेथाम्-you two covered. 6.36.

श्रविचेतनानि-unknown, 11, 28.

श्रविज्ञातम्-unknown. 1.18.

भ्रवितथेन-with truth 2. 4.

श्रविता-protector. 10. 24.

श्रविदत्-Ao. of $\sqrt{\text{pag}}$ (to find), he

has found, 5. 3.

श्रविदाम-Ao. of $\sqrt{\text{aq}}$ (VI. cl.), we have found. 6. 28.

म्राविन्दत्-imf. of $\sqrt{\text{alg}}$ (to find), he found. 5. 1; 7. 19.

चविशेषेण-without any distinction. 3. 4.

श्रवीराम्-without a hero. 6. 31.

श्रवृकाः-innocuous. 11. 18.

श्रवृणोत्-(TS.) he covered. 2. 17

श्रवन्दत-became soft. 5. 16.

श्रशकत्-he was able. 1. 8.

अशतु:-without an enemy. 1.15.

श्रशमिष्ठा:-Ao. A. of √शम् (to labour), thou hast laboured.
4. 25.

श्रशिरम्-milk. 6. 32.

ग्रश्नः-lightning; pervading. 4. 26.

न्नात-one partakes. 11. 4.

श्चरनापिनद्धम् -bound by cloud. 10.12.

श्चरनोति—it approaches, or pervades. 4. 25, 26.

श्रश्मचक्रम्—having wheels of stones. 5. 26.

श्ररमन्-stone. 4. 19.

अरमन:-from the stone. 6. 1.

अश्मनो:-in two stones. 8. 2.

भ्रश्मन्मयीभिः $-inst.\ pl.\ {
m stone-made}.$

4. 19.

श्रश्मास्यम्-pervading and flowing.

ग्रश्याम-may we get. 5. 15.

27178

अश्रवम्-I have heard. 6.9;11.38. अश्व:-horse. 4. 27; 9. 2. अश्वपणै:-having horses as their wings. 11. 14. अश्वम-horse. 1. 20; 4. 13; 7. 20; 14. 15, 32. अश्वयः-rich in horses. 6. 31. श्रशः-steeds. 4. 13; 10. 3. श्रधाजनि:-lashing rod. 9. 20. अश्वान-horses 1. 17; 5. 26; 9. 20. त्रिक्षनम्-drawn by horse. 7. 7. श्रिधना-O Asvins. 3. 15; 4. 17; 5. 21; 6. 6, 26; 12. 2, 5. श्रिश्वनी-wife of the Asvins. 12.46. अधिनौ-O Asvins. 6. 36. श्राधिनौ-two Asvins. 12. 4, 5, 10. अश्विभ्याम्-for the Asvins. 11. 45. श्रध-two mares. 9. 39. श्रधे:-with steeds. 4. 18. अवाळहाय-dat. irresistible. 10. 6. श्रष्टापदी-eight-footed. 11. 40. असकाम -not ceasing to flow. 6.29. असंख्याता:-innumerable. 1. 15. ग्रसत -Sb. will be. 5. 19. श्रसन्-Sb. fr. $\sqrt{2}$ अस् (to be), 4. 19. श्रसनाम्-dart. 11. 8. असमा: -unequal. 1. 9. असंभारती-attached 5. 2. श्रसस्तन-vou slept. 11. 16. श्रसामि-incomplete. 6. 23. श्रसि-thou art. 4. 8; 5. 1, 5, 14, 27; 6. 7, 12, 28; 8. 5, 8; 9.

12; 11. 32; 12. 17. (SB.) 3. 4.

श्रक्षिक्या-with Asikni. 9. 26. असितौ-two black. 12. 2. श्रसिन्वती-eating insatiably. 6. 4. ग्रमुनीते-O leader of breath. 10.40. असम-vital breath. 11. 18. त्रसर:-demon. 6. 18. श्रसुरत्वम्-divinity. 10. 34. श्रमुख्वम्-(TB.) evil spiritedness. 3. 8. श्रमुरा:-(MS.) evil spirits. 3, 20. असुराणाम्-(TB.) of evil spirits. 3. 8. **श्रह्मरान्**-demons. 3. 8. अस्यकाय-for one who is scornful. 2. 4. त्रसूर्ते-breath-stirred. 6. 15. श्रस्जत्-created. 1. 7; 2. 11; (DB.) emitted. 7.13. श्रस्जत-(TB.) created. 3. 8. ग्रसो:-(TB.) from evil. 3. 8. ग्रसौ-that. 9. 30; (TS.) 7. 23, 24. ग्रस्करभने-in ether. 10. 32. शस्क्रघोयु:-long-life. 6. 3. abundant. 6. 3. श्रस्तम्-evening, dwelling place. 10. 21. ग्रस्तमेषि-thou settest. 12. 28. ग्रस्ता-threw. 5. 4.; thrown. 6. 12. श्रहित-it is. 1. 6; 3. 2; 4. 4, 26; 6. 14; 12. 5. अस्त-let it be. 8. 22; 10. 27, 43; 12.17. श्रातु:-of the discharger 10. 21.

11. 8.

ग्रस्तोभत्-(DB.) it praised. 7. 12.

भ्रस्थाता-rider. 9. 12.

श्रको:-from mouth 5. 21.

श्रस्मत्-from us. 4. 2; 5. 8; 10. 42; 11. 15; 12. 5, 44.

श्रस्मत्सखा-our friend. 9. 12.

ग्रस्मभ्यम्—for us. 6. 16, 22; 9. 19; 12. 6.

ग्रस्मयु:-our friend. 6. 21.

श्रस्मा-dat. for him. 2.12; 6.20, 36.

श्रस्माकम् our. 10. 27.

श्रस्मान्-us. 2. 26; 4. 3; 11. 29.

अस्मासु-on us. 10. 16, 40.

श्राह्म-I am. 5. 8; 7. 3.

ध्रारमन्-in this. 4. 18; 10. 33, 47; 11. 33.

त्रस्मे-we, us, with us, for us, from us, our, on us. 5.5; 6.7; 11.25; 12.42.

ग्रस्मै-for him. 4. 11; 5. 19; 6. 19.

श्रस्य-his. 2. 8; 4. 6, 26; 5. 9, 21; 6. 8, 20; 8. 21; 9. 14; 10.

29, 34, 45; 12. 4, 19, 38, 43.

श्रस्य-gd. of $\sqrt{2}$ श्स् (to throw), having thrown. 6.3.

म्रस्यन्दनम्-non-flow. 6.5.

ग्रस्था:-her. 2. 20; 4. 25; 8. 9, 18; 9. 19; 11. 28, 38, 48.

श्रस्वमजौ-(VS.) two sleepless. 12.37. श्रहः—day. 2. 21; 6. 35.

श्रहनी-day and night. 3. 22; 12. 17. श्रहभि:-with days. 7. 23.

अहं-I. 2. 4; 6. 6, 24; 9. 28; 10.

33; 11. 12, 31, 33, 38, 39.

अहर्दश:-who behold the day. 6.26.

श्रहस्तम्-handless. 6. 1.

श्रहा-days. 12. 23.

श्रहानि-days. 4. 7.

अहि:-cloud. 6. 17; serpent. 9. 15; 12. 33; a deity. 10. 45.

म्रहिगोपा:-whose protector is Ahi. 2. 17.

श्राहिस्-Ahi. 10. 44; 12. 44.

श्रहेळमानः-gracious. 4. 25.

भ्रहोरात्रा-(CB.) day and night. 4. 27.

স্বল্ল:-during day. 3. 21.

श्रह्माम्-of days. 8. 9; 11. 6.

श्रहा-belonging to Ahi e.g. waters. 4. 25. or Ao. from √हि, thou hast impelled.

श्रह्माणः-whose car does not bring shame. 5.15.

श्रा-preposition. 5. 5; 10. 15.

था थ्रजेत्-may he drive away. 10. 42.

त्रा ग्रमि (RVKH.) has been well filled. 9. 29.

या ग्रभरत्-he brought. 7. 26.

थ्रा ऋअसे-thou directest 6. 21.

श्रा पुतु-let him come 3. 3; 8. 13.

म्रा कीवत:-from every side. 6. 3.

न्ना कृतुते-makes. 3. 15.

श्राकृति:-form. 11. 5. maker. D. श्राचिषु:-Ao. of √श्रच् (to reach), they have reached. 4. 13.

म्राखण्डल:-shatterer. 3. 10.

म्रा गच्छ-will come. 4. 20.

म्रा गत-come. 12. 40.

म्रा गधिता-mix on all sides. 5. 15.

श्चागन्-Ao of √गम् (to go) with श्चा, has come. 5. 2.

न्ना गन्तन imv. of $\sqrt{\eta}$ म्, come. 11. 15.

भ्रा गहि—come. 3. 20; 5. 22; 10. 36, 37.

भ्रा गात-has come. 2. 19, 20; 4. 16. भ्राप्तेया:-belonging to Agni. 8. 22. भ्राष्ट्रणे-for the glowing one. 5. 9.

श्रांगूषेण-with hymn of praise.

5. 11.

म्रा चन्नते-(SB.) they say. 9. 20.

म्रा चन्व-call upon. 1. 17.

म्रा चर-(VS.) walk about. 5. 22.

भ्राचरन्ती-approaching. 9. 40;

11. 44.

म्रा चष्टे-he observes. 6. 7.

भ्रा जगाम-came. 1. 17.

ब्रा जग्मु:-(VS.) they came. 12. 42.

म्रा जङ्कन्ति they strike 9. 20.

म्राजास:-goats. 6. 4.

ग्राजिम्-goat. 9. 17.

श्राजुह्वानः-being invoked. 8. 8.

म्राजे:-of battle. 9. 23.

श्रा ततान-he spread. out 10. 31.

न्ना तस्था-she stood. 11. 50.

न्नातृण्यति he pierces. 2. 4.

भ्रात्मा-soul. 3. 15; 8. 22; 12. 16,

37; (SB.) 3. 4.

श्रात्मानम्-(SV.) self. 5. 6.

ग्रादशसः-reaching mouth. 1. 9.

श्राददन्त-imf. of √दा with श्रा, they received. 5. 14.

न्ना द्वेते-he crushes. 11. 21.

न्नादाय-having seized. 11. 2.

न्नादितेयम्-son of Aditi. 2.13; 7.29

ग्रादित्य-0 Aditya. 2. 13.

न्नादित्यः-Āditya. 1. 7; 7. 23; (TS.)

7. 24.

म्रादित्या-Adityas. 2. 13.

म्रादित्यास:-O Ādityas. 6. 27.

म्रादित्यभ्यः-to the Adityas. 12. 36.

ब्राहुरे-0 destroyer. 6. 31.

म्रादियन्ते-they respect. 2. 4

ग्राधवम्-agitator. 6. 29.

म्राधात-bestowed. 4. 21.

ग्रा धारयत् he held. 6. 34.

न्नाधीतम्-expected. 1. 6.

म्राध्य:-oppressing cares. 4. 6.

ग्राध:-poor. 12. 14.

म्रानट्- $Ao.\ of\ \sqrt{}$ नश् (to attain), he

has attained. 6. 8.

न्नानशु:-they attained. 11. 16.

म्रा निधातोः—up to the deposit.
3.16.

श्रानुषक्-continuously. 6. 14

आप:-waters. 2. 16, 17; 6. 22; 9. 27; 12. 30.

न्ना पनीफर्णत्-int. sb. $\sqrt{\mathbf{w}}$ ण्, he sp-

rings. 2. 28.

त्रा पप्तत−imv. of $\sqrt{\sqrt{qq}}$, fly towards. 11. 14.

त्रापान्तमन्युः-with infused energy.

श्राप्त्यम्-to be obtained. 11. 21. श्राप्त्यानाम्-of the obtainables.

न्नाप्यम्-alliance. 6. 14.

ब्राप्याययन्ति -(VS.) they make him grow. 5. 11.

श्रा प्यायसे-thou thrivest. 11. 5.

श्राप्रा:-it has filled. 12. 16.

आप्रीगाति-(AB.) he pleases. 8. 4.

শ্বামানি: -(AB.) with Āpri hymns. 8. 4.

न्ना भर-bring. 4, 5; 6, 32; 12, 6, न्ना भाति-he illumines, 7, 23.

श्राभि:-with these, 1, 8,

ग्रामत्रेभि:-with vessels. 5. 1.

श्रामिनाने-measuring. 2. 20.

न्नायजन्त-(AB.) they sacrificed.

श्रायजी-worthy of being worshipped. 9. 36.

श्रायन्-moving. 11. 6.

थ्या यात-come. 11. 14.

भ्रा याहि-come. 6. 14; 7. 6; 8. 8; 10. 2.

श्रायु:-life. 5. 9; 8. 22; 10. 40; 11. 6, 30, 36; 12. 39.

श्रायु:-Āyu. wind moving (ayana) 9.3. आयुधा-weapons. 10. 30.

यायुधानि-weapons. 12. 7.

श्रायूंषि-lives.4. 7; 10. 35; 11. 30.

श्रायुग-having united. 8. 3.

आयो:-from the age. 6. 21. of the mortal, 10. 41; 11. 49.

च्चारभम्-beginning. 12. 32.

श्रा ररम्भ-grasped 3. 21.

श्रारात-at distance. 6. 7.

श्रारित:-addressed in all the hymns. D. 5. 15.

श्रारजन्त:-demolishing. 10. 30.

श्रारुपितम्-placed. 6. 17.

श्रारुहम् to ascend. 5. 25.

त्रारेक्-Ao. A. of $\sqrt{$ रिच् (to leave), has left. 2. 19, 20; 3. 6.

च्या रोह-ascend. 12. 8.

न्ना रोहथ:-climb. 3. 5.

श्राजींकीये-O Ārjīkīvā. 9. 26.

म्रात्नी-two ends of bow, 9, 40.

म्रायाय-for Arva. 6. 26.

त्रार्ष्टिषेण:-son of Rstisena. 2. 11.

ग्रालभन्त-(AB.) they seized. 12. 41.

त्र्या वत्ति $\rightarrow Sb$. of \sqrt{a} **ξ** (to carry), he will bring. 7. 16.

श्रा वद-invoke. 9. 7.

त्रावधोत्–Ao. of \sqrt{a} ष्, he has smitten. 5. 23.

म्रा वर्तते-(RVKH.) it draws round. 9. 29.

श्रा ववृत्रन्-ppf. of $\sqrt{2}$ त्, they turned round. 7. 24.

श्रा वह-bring. 8.5.

न्ना वातु-let it blow towards. 10. 35. न्नावि: कुणुते-he manifests. 5. 19. न्नाविरकृत-has manifested. 4. 16. न्ना विवासति-he serves. 11. 23. न्ना विवेश-entered. 2. 8; 3. 12;

आ विशन्-entering, 10.17. आ विशन्त-let them enter. 6.24. आविष्क्रयीत-one should expose. 3.5.

त्राविष्टयः-spreader of light. 8. 15. त्रा वृशीमहे-(TS.) we choose. 4.21.

त्राशत-have eaten. 7. 7.

न्ना शयत्–*imf.* of √शी (to lie), lay. 2. 16.

याशये—it attacks. (lit. lies). 6. 12; 11. 48.

श्राशव:-quick. 9. 9.

त्राशाभ्य:-from quarters. 6. 1.

त्राशिरम्-mixture of milk and soma. 6. 8, 32.

न्ना शिशोहि-give. 5. 23.

श्राशी:-benediction. 6. 8.

श्राश्चम्-quickly. 10. 28.

श्राशुश्रविष:-burning quickly with the flames, or obtaining quickly with the flames, or kindling again and again. 6. 1.

श्रा श्रापवाम – Sh. of $\sqrt{3}$, we hear. 2. 27.

श्रा श्र्णोतु-let him hear. 11, 46. श्रा शेकु:-they were competent. 7, 30. त्राश्रुत्कर्ण-0 having ears which hear attentively. 7. 6.

श्रासते-(AV.) they sit. 12. 38.

ग्रासदे-to sit. 7. 20.

श्रासन्-they were. 12. 41.

न्नासनि-in the mouth. 2. 28.

ग्रासभिः-with mouths. 7. 7.

त्रासस्राणासः-running rapidly.

10. 3.

त्रासाम्-of these. 6. 7.

ग्रा सिञ्च-pour down. 4. 8, 19.

श्रासीत्-was. 2. 17; 6. 35; 7. 3;

10. 23; 11. 25; 12. 10; (AB.) 12. 41.

श्रा सोदन्त-let them sit. 9. 37.

ग्रासीन:-seated. 6. 6.

श्रासु-among them. 8.15; 11.38.

ग्रा स्जत-made. 1. 10.

ग्रास्ते-sits. 1. 8.

ग्राह-he says. 12. 14.

म्राहन:-wanton. 5. 2.

ग्राहनसः-foaming. 4. 15.

न्नाहारम्-food. 5. 4.

म्राहार्षी:-thou hast brought. 5. 4.

ऋाहु:-they say. 1. 8, 20; 4. 27; 7. 18; 10. 26.

ब्राहृत:-(VS.) sacrificed. 7.24.

त्राहुतम्-sacrificed. 7. 25; 11. 32.

इच्छ-wish. 11. 34.

इच्छति-he desires. 9. 2.

इच्छन्ती-desiring. 11. 25, 45.

इच्छमानः-desirous. 9. 10.

इच्छस्व-desire. 4. 20.

इत:-from this world. 1. 11; 7. 9, 22; (TS.) 7. 24.

इतरः-different. 11. 7.

इत्था-here. 4. 25; 6. 3; 11. 8, 37.

इत्वरम्–going. 5. 3.

इदम-this. 1. 17; 2. 19; 3. 10; 7.

3, 20, 22, 30; 8, 13, 22; 10, 46; 11, 16, 25, 39; 12, 2, 11,

19, 24, 26, 42.

इन्द्रम्-kindled. 10. 21.

इन:-lord. 3. 12.

इनतमम्-most supreme lord. 11. 21.

इन्दव:-Soma juices. 6. 24.

इन्दवे-to Indu. 10. 42.

इन्दो-O Soma. 6. 6; 9. 2.

इन्द्र-O Indra. 1. 15; 4. 4; 5. 4,

22; 6. 1, 2, 3, 15, 16, 21, 22,

31; 7. 2, 6; 10. 9. (UQ.) 4.

19; 5. 15.

इन्द्र:-Indra. 1. 15; 2. 26; 4. 8; 5,

6, 11, 17, 19; 6. 1, 19, 22, 26,

29, 30, 34; 7. 2; 9. 3; 10. 10,

19; 11. 38, 39; 12. 9, 28.

इन्द्र इव-like Indra. 1. 4.

इन्द्रव्यम्-characteristic of Indra.

इन्द्रम्-to Indra. 1. 4, 17; 4. 3, 15;

5. 3, 12; 7. 2, 18; 10. 3.

इन्द्रवन्तः—having Indra. 5. 11; 11. 15.

হন্দ্রস্থানু:-whose enemy is Indra. 2. 16; 6. 4. इन्द्रस्य-of Indra. 6. 8, 18; 7. 2, 3; 10. 8; 11. 9, 37.

इन्द्राप्ती-Indra and Agni. 5, 22; 6. 9; 12, 31.

इन्द्राणि-O wife of Indra. 11.39.

इन्द्राणी-wife of Indra. 12. 46.

इन्द्राण्तिम्-acc. wife of Indra. 9.34; 11.38.

इन्द्रात्-from Indra. 7. 2.

इन्द्राय-for Indra. 4. 16; 5. 11; 6.

6, 8; 7. 2; 9. 2, 9; 11. 3.

इन्द्राविष्सू-O Indra and Viṣṇu. 11.8.

इन्द्रासोमा- O Indra and Soma. 6.11.

इन्द्रे-in Indra. 7. 2; 12. 34.

इन्द्रेण-with Indra. 4. 12; 5. 2; 7.

2; 9. 13; 10. 21.

इन्धान:-kindling 4. 24.

इभेन-with well--provided army, with elephant. 6. 12.

इमथा-like these. 3. 16.

इमस्-this. 4. 5; 9. 24, 26, 38; 10. 39.

इमा-these. 4. 27; 6. 16; 10. 26, 31, 34.

इमा:-acc. these. 10. 6; 12. 36.

इमानि-these. 6. 15. (UQ.) 3. 20.

इमाम्-this. 1. 4; 6. 13; 9. 41; 10. 23.

इमे-these. 5. 18; 6. 1; 8. 14; 9. 40; 10. 2.

इयम्-this. 2. 24; 9. 18; 11. 15, 45. इयर्ति-it impells. 9. 4.

इयाते-3. du. \overline{A} . of $\sqrt{\mathbf{g}}$ (to go), they go. 5. 28.

इरियो-on the board. 9. 8. इलीविशस-gen. lying in the bowels of earth. 6. 19.

हळा-speech. 8. 13; 11. 49.

इषम्-food. 6. 26, 29; 9. 43; 11. 29.

इषव:-arrows. 9. 19

इषवान्-rich in food. 10. 42.

इषा-with water. 10. 26; 11. 14.

इपित:-impelled. 8. 8. 14.

इपिरेख-quick, vigorous, or enlightened. 4. 7.

इबुधि:-quiver. 9. 14.

इष्टानि-desired objects. 10. 26.

इत्मिण:-enlightened. 4. 16.

इध्यन्-desiring. 6. 20.

इह-here 1. 4; 4. 14; 7. 16; 8. 13,

14, 18; 9. 21, 34, 37; 10. 21. 27, 28; 12, 3, 4, 17.

ईने-thou rulest. 6. 6.

इंडच:-to be worshipped. 7. 16; 8.8.

ईंदशे-for such. 10. 15.

ईम्-this. 2. 8.

इंग्से-thou art employed. 6. 17; 8. 3.

ईयु:-pf. of $\sqrt{\epsilon}$, they followed. 11. 18; 12. 37.

ईमें-here. 5. 25.

ईमीन्तासः-having well formed haunches. 4. 13.

ईळते-they adore. 8. 2; 10. 19.

ईके-I solicit. 7. 15.

ईशानः-lord. 6. 20.

ईशानम्-lord. 6. 24.

ईशे-he rules. 7. 2.

ईपते-pr. of \ईप् to move, he moves, 4, 2; 10, 11.

डक्था-hymns. 12. 34.

उक्थे:-with hymns. 10. 44.

उक्थ्यम्-praiseworthy. 11. 31.

उत्तण:-bulls. 12. 9.

ਤਸ਼:-fierce. 5. 24.

उप्रम्-fierce. 12. 14.

उचा-on high. 3. 20; 9. 36.

उच्यते-it is called. 12. 26.

उजिहीते-he goes up. 5. 21.

उत-even. 1. 6, 8, 19, 20; 2. 6, 28.

उत्तर:-supreme. 11. 38, 39; 12. 9, 28.

उत्तरत:-(RVKH) from north. 9. 5.

उत्तरसात्-from the higher. 2. 11. उत्तरा-(AB.) later. 11. 29, 31.

उत्तरे-later. 6. 18.

उत्तानयो:-of the two wide-spread.

4. 21.

उत्पतन्ति-they fly up. 7. 24.

उत्सम्-spring, 10. 9, 13; cloud.

Durga.

उत्सा:-springs. 11. 15; clouds. D.

डिस्सनाति—he catches hold. 5. 19.

डर्-up. 7. 20; 11. 18.

उद् अश्रेत-he has uplifted. 11. 10.

उदकम-water. 7. 23; 11. 44.

उदकात्-from water. 10. 16.

उदगन्ताम्-they two have gone up. 1. 9.

उदगात-it has gone up. 12. 16. उदनि-in water. 10. 12. उदन्यवे-for one who seeks water.

11.15; for the *Cataka* bird. D. **उद्प**तत्-it fell out. 7.12.

उदायन्-came out. 2. 22.

उदारत्-it has arisen. 7. 17.

उदियर्ति—he utters forth. 5. 2.

उदीरताम्—let them rise up. 11.18.

उदेति-(KB.) it rises. 7. 17.

उदेषि-thou risest. 12. 24.

उद्यन्-rising. 7. 27.

उद्येमिरे-they raised up. 5. 5.

उदिणम्-abounding in water.

10. 13.

उद्वहन्ति-they carry up. 12. 15.

उद्बृह-uproot. 6. 3.

उप-approach. 3. 20.

उप श्रदर्शि—has been seen up. 4.16.

उप श्रायन्-approached. 7. 31.

उप पतु-let her approach. 11. 29.

उपकज्ञास:-up to the armpit. 1.9.

उप जिल्लते-they deal blows on.

9, 20,

उप जिच्नताम्-let them smell. 5. 12.

उपजिह्निका-emmet. 3. 20.

उप जीवति-it lives. 11. 41.

उप तस्थु:-they attended. 7. 26.

उप पृक्-attached to. 6. 17.

उप प्र वद-speak forth together.

9. 7.

उप प्रागान्—it has come forward. 6. 22.

डप मेत-approach. 7. 2.

उप बर्वृहि-make pillow. 4. 20.

डप भुवः-Sb. of $\sqrt{\gamma}$ (to become) with डप, be near. 4. 25.

उपमन्त्रिणः-of the inciter. 9. 2.

उपयच्छेत्-he should marry. 3. 5.

उपयन्त-they approached. 9. 23.

उप याहि-approach. 4. 5; 5. 15.

डप रमध्वम्-imv. of $\sqrt{\epsilon}$ with डप, rest. 2. 25.

उपरस्य-of the lower part of the sacrificial post. 3. 5.

उपरा:-waters. 2. 22.

उपलग्रिक्ण-stone-grinder. 6. 6.

उप विज-carry up. 6. 7.

उप श्वासय-fill with roar. 9. 13.

डप सर्पत्-has approached 5. 3.

उपसि–in lap. 6. 6.

उप सिञ्चतम्you both sprinkle.

उप सेदिम-we honour 12. 39.

उप सेद्र:-they approached. 4. 3.

उप स्तुतौ-in invocation. 11. 12.

उप स्तुहि—praise. 6. 23.

उप स्तोषाम–*Sb. of* √स्तु, we will praise. 8. 7.

उपस्थम्-lap. 9. 37.

उपस्थात्-from the lap. 9. 39.

उपस्थे-in the lap. 4. 19; 7. 26; 8.

15, 18; 9. 40.

उप ह्वये-I invoke. 9. 34; 11. 43.

उपाके-brought near each other. 8. 11.

डपाव एज-bestow. 8. 17.

उपोदय-at the rising up. 10. 5.

डभयस्य-of both. 6. 6, 22.

उभया-with both. 4. 4.

डभयानि-hoth. 8. 7.

डमा-both. 6. 33.

डमे-both. 8. 15.

डराण:-making wide. 6. 17.

डरामथि:-sheep- killer. 5. 21.

38-wide. 6. 26, 27. (SB.) 9. 20. (UQ.) 1. 15.

उरकरम्-(SB.) spreader. 9. 20.

उरुगायस्य-of wide-paced. 2. 7.

उरुव्रय:-very swift. 12. 43,

उरुपति-he avoids. 11. 8.

उरुपथ:-you two turn aside. 11. 8.

उरौ-in the wide. 12. 43.

डवंशी-a divine woman. 11. 36, 49.

डवेश्या:-of Urvasi. 5. 14.

डविंया-widely. 8. 10.

डर्वी:-broad. 2. 26.

उल्खलक-O mortar. 9. 21.

उल्खलम्-(SB.) mortar. 9. 20.

उल्वम्-cover. 6. 35.

उशत:-desiring. 6. 13.

उशती-desirous. 1. 19; 3. 5; 9. 39.

उशती:-desiring. 12. 45.

उशन्त:-desiring. 3. 21; 5. 18.

डश्मसि-we desire. 2. 7.

उष:-0 Usa. 12. 6.

उपस:-gen. s. of dawn. 4. 25; 5.

28; 7. 31; 12. 13; nom. pl. celestial deities. 12. 7.

उपसाम्-of dawns. 11. 6.

उषसे-for dawn. 2. 19.

उपा:-dawn. 3.5; a goddess. 11.47.

उपासानक्रा-dawn and night. 8. 11.

उस्न:-bull. 6. 15.

उसा:-rays. 5. 4.

डिस्राया:-of cow. 4. 19.

उत्तये-for protection. 5. 3; 6. 17.

जती-with protection. 12. 21.

ऊध:-udder. 6. 22.

ऊर्धान-during night. 6. 19.

ऊजम्-strength. 6.36; 9.43; food.

11. 28, 29. (MS.) 9. 43.

ऊर्जयमाने-(MS.) causing strength. 9. 43.

ऊर्जन्यस्य-of the food 11. 49.

ऊर्जस्वन्त:-juicy. 8. 22.

ऊर्जस्वन्तम्-acc. juicy. 8. 22.

ऊजीद:-partaker of food. 3. 8.

कर्जाम्-strength. 6. 21.

कर्जाहुती-(MS.) worshipped with food oblations. 9. 43.

ऊर्जे-for strength 9. 27.

उद्देश्म-granary. 3. 20.

ऊर्ध्व:-uplifted. 8. 15, 18.

उद्वेबुझ:-(AV.) with bottom turned

upwards. 12. 38.

कथ्वी-(AV.) uplifted. 6. 12.

ऊर्ध्वाम्-high. 6. 6.

ऊर्भय:-waves. 10. 24.

क्रिमे:-wave. 5. 23; 7. 17.

ऊर्मिभि:-with waves. 2. 24.

ऊर्मिम्-acc. flood. 4. 8; wave. 10. 16.

ऊर्वः-submarine fire. 6. 7.

ऊषतु:-pf. of ∨वस् (to dwell), they two did dwell. 3.15.

अहे-pf. of √अह (to consider), he considered. 6. 35; 12. 3.

ऋक्-A stanza of the Rgyeda.

ऋचा:-stars. 3. 20.

ऋग्मियम्-worthy of honour. 7. 26.

ऋचाम्-of the stanzas. 1. 8.

ऋचीषमः-equal to a stanza. 6.23.

ऋच्छन्ती-going. 1. 9.

ऋजीषम्-the residue. 5. 12.

ऋजीषिन् O wielder of thunderholt. 6. 7.

ऋजीषी—armed with thunderbolt. 5. 12.

ऋजुनीती-with straight-forward policy. 6. 21.

ऋज्यताम्-of the straight-forward. 12. 39.

भाज्यन्त:-moving straight. 10. 3.

ऋज्ञा-with straight-forward. 5.15.

ऋजाश्रम्-name of a sage. 5. 21.

ऋअन्-directing. 3. 4.

श्रतज्ञा-knowing the sacred rites.

ऋतम्-sacrifice. 4. 19.

ऋतवः-seasons. 8. 22.

ऋतस्य-of the sacrifice. 3. 4; 6. 22; of law. 8. 6, 19; of the placed. 8. 21; of water. 7. 24; 10. 16, 41. (D.)

ऋतावरी:-great floods. 2. 25.

ऋतावृध:-fostering truth. 12. 33.

ऋतावृधा-upholders of law. 5.22.

ऋतु:-proper season. 12. 46.

ऋतुथा-seasonly. 8. 17; 12. 27.

ऋतुभि:-with seasons. 8. 3.

ऋत्न-acc. seasons. 7. 19.

ऋते-without. 7. 2; 11. 39.

ऋत्विजम्-priest. 7. 15.

ऋदुदरेण-with soma. 6. 4.

ऋद्पे-knocking down. 6. 33.

ऋदृह्या—increasing sweetness. 6. 33.

ऋधक्-alone; prosperous. 4. 25.

ऋन्धन्-directing. 3. 6; 8. 6.

ऋबीसे-on earth. 6. 36.

ऋभव:-the Rbhus. 11. 16.

ऋभुजा:-wide dweller, or the king of Rbhus. 9.3.

ऋभ्वम्-great. 11. 21.

ऋषय:-seers. 2. 11; 4. 3; 11. 11, 17, 19, 23; 12. 37, 38. (AV.) 12. 38.

ऋषि:-seer. 2.11.

ऋषिकृत-maker of a seer. 6. 20.

ऋषित्वम्-characteristic of a seer.

2. 11.

ऋषिभि:-by seers. 7. 16.

ऋषीणाम्-(AV.) of seers. 8. 2.

ऋष्टि:-spear. 6. 15.

ऋष्टिमाद्ध:-furnished with spears; having the power of doing injury; destroyers of famine. D. 11. 14.

अह्ह द्वा-noble. 7. 6.

एक:-alone. 1. 15; 2. 3; 3. 10.

एक:-one. 3. 10; 4. 27; 10. 23, 46; 12. 27, 40.

एकचक्रम्-having one wheel. 4. 27. एकपदी-one-footed. 11. 40.

पुकपात्-one-footed. 12. 30, 33.

एकम्-one. 3. 10; 4. 27; 7. 18; 10. 26, 34; 12. 29.

एकया-one. 5. 11.

एकस्य-of one. 12. 27.

एकाम्-one. 6. 27.

एके-some. 1. 11.

पुजति-swells. 3. 15.

एतत्-this. 4.11; 5.8; 7.23; 11.48.

(SB.) 9.20.

एतम्-acc. this. 7. 31.

पुता:-these. 5. 25; 12. 7.

एतानि-these. 10.43.

पुताम-this. 7. 27; 11. 43.

प्रत–he goes. 3, 3, 5, 20; 11, 6. (UQ.) 1, 18.

पुत-let him go. 3. 3.

पुते-these. 1. 9; 7. 2; 9. 9.

एतेभ्य:-to these. 7. 9.

एधमानद्विद्-foe of the haughty.

6. 22.

एधि-be. 10. 17.

एनम्-him. 1. 10, 15, 20; 4. 24, 25; 7. 29; 8. 2; 9. 23.

प्ना-with this. 3. 21; 5. 11.

एनान्-them. 8. 8. (UQ.) 2. 11.

एनाम्-her. 1. 19; 11. 43.

पुमि- I go. 12. 7.

एसुषम्-stealing. 5. 4.

प्युषीग्राम्—of them that are coming. 4. 16.

प्रिने-they established. 4. 23.

एवै:-with your journeys. 2. 25; with desires, 12. 21.

एष:-this. 1. 20; 6. 28; 8. 2; 12. 28. (KB.) 7. 17.

एषाम्-of these 2. 22; 4. 10; 5. 28; 8. 7; 9. 20; 11. 20; 12. 7, 27, 32.

एहि-come. 10. 18; 12. 28.

श्रोक:-abode. 3. 3.

श्रोज:-strength. 6. 23.

श्रोजस:-from vitality. 8. 2.

श्रोजसा-with their might. 5. 5; 6.

8; 9. 25; 10. 13.

श्रोदनम्-cloud. 6. 34.

श्रोमना-with protection. 6. 4.

श्रोमास:-protectors. 12. 40.

श्रोषधिम्-herb. 11. 4.

श्रोषधी:-herbs. 6. 8; 7. 28; 9. 28.

श्रोषधीनाम्-of herbs. 8. 22.

श्रोषधीभ्यः-from herbs. 6. 1.

ग्रोषधे - 0 herb! 1. 15.

श्रीशिज:-son of Usij. 6. 10.

**- who. 1. 6; 3. 15, 22; 4. 2; 6. 24; 7. 30.

कचीवन्तम्-Kaksivat, name of a seer. 6. 10.

कचे-in the flank. 2. 28.

कच्या-with breast. 6. 28.

कर्गः-O Kanvas. 7. 2.

करवाय-for Kanva. 6. 6.

कतमचन -ever. 2. 4.

कतर:-which. 7. 30.

कतरा-which. 3. 22.

कल्पयम्-having nice water. 6. 3.

कथम्-how. 11. 25.

कथा-how. 3. 22; 9. 30.

कदा-when. 5. 17; 12. 1.

कद्र-where. 6. 27.

कनिकदत्-crying violently. 9. 4.

कनीनके-two maidens. 4. 15.

कनीनाम्-of maidens. 10. 21.

कन्या-girl. 2. 27.

कपना-worm. 6. 4.

कपिअल:-bird. 9. 5.

कबन्धम्-cloud. 10. 4.

कम्-food. 6. 35.

करत्-Sb. may he make. 6. 1.

কাব:-Sb. of $\sqrt{2}$ (to make), make. 3. 35.

करन्ति-they do. 3. 10.

करुवती-having gaps in teeth.

6. 31.

कर्णम्-ear. 9. 18.

कर्णवन्त:-having ears. 1. 9.

कर्णा-ears. 10. 41.

कर्णों-two ears. 2. 4.

कर्ता-doer. 3. 6.

कर्तो:-of action. 4. 11.

कर्म-(AB.) action. 1. 16.

कर्मणा-with action, 2, 4,

कर्मिण-in action. 5. 15.

कहिंचित्-at any time. 1. 18.

कलशान्-jars. 11. 12.

कल्याणी:-beautiful. 7. 6.

कल्याण्यः-beautiful. 7.17.

कल्पयावहै-Sb. of $\sqrt{}$ चलुप्, we two will regulate. 12. 28.

कवय:-wise. 3. 22; 6. 27.

कवासलः-friend of selfish men. 6. 19.

कवि:-bard. 5. 2; 8. 5; 12. 13.

कवितमस्य-of most wise. 6. 13.

कविशस्ता:-uttered by wise men.

कश्चन-whosoever. 11.4.

कस्मै-for the god Ka. 10. 23. =kāya. Durg.

का-what. 11. 25.

काकुदम्-palate. 5. 27.

काचित्-any. 9. 4.

काचित्करम्-doing everything. 12.9.

काणुका-beloved. 5. 11.

कार्य-one-eyed. 6. 30.

काम:-love. 5. 2; 6. 7.

कामयते-he likes 9. 16.

कामा:-desires. 7. 2.

कामेन-with desire. 12 18.

काम्यानि-desired things. 11. 36.

कायमानः-delighting. 4. 14.

कारु:-bard. 6. 6; 8. 12.

कारो-O singer. 2. 27.

काशि:-fist. 6. 1; 7. 6.

काष्टा:-waters. 7. 23.

काष्ट्रानाम्-of waters. 2. 16.

काष्ट्राया:-of battle. 9. 24.

कि:-maker. 6. 35.

किंचन-any. 7. 2.

किंचित्-anything. 2. 3.

किम-what. 2. 14; 3. 10; 5. 8; 6. 32; 11. 25.

किमीदिने-to the malignant. 6. 11. कियेघा:-holder of much, or the attackers. 6. 20.

कीकटेषु-among the barbarians.

कुचर:-wandering at will. 1. 20.

कुटस्य-of deed. 5. 24.

कुणास्म-thundering. 6. 1.

कुत्साय-for a peasant. 4. 25.

कुर-(SB.) make. 9. 20.

कुरुङ्गस्य-of Kurunga, 6. 22.

कुर्वन्-doing. 2. 4.

कुलिशेन-with thunderbolt. 6. 17.

कुवित्-particle. 4. 15.

कुशिकस्य-of Kusika. 2. 25.

कुशिका:-O Kusikas. 7. 2.

बुह-where. 3. 15.

चुद्ध:-(AB.) day of the second quarter, when the moon is invisible. 11. 31.

कुहूम-(AV.) wife of a god; the day when the moon is invisible. 11. 33.

कृणवन्-they made. 4. 25.

कृण्याव-let us make. 4. 16.

कृणुध्वम्-make. 5. 26; 12. 43.

क्रुगुष्व-make. 6. 12; 11. 34; 12. 8.

क्रणुहि-make. 5. 15; 6. 10; 8. 6.

कृष्णित—it makes. 9. 17; 12. 11. कृष्वन्—Sb. III pl. they will do.

4. 20; 6. 27.

कृगवन्ति-they do. 6. 32.

कृत:-made. 6. 18; 12. 18.

कृतम्-activity. 5. 22.

क्रुत्तिः-fame or good. 5. 22.

कृत्तिम्-(VS.) garment. 5. 22.

कृत्तिवासा:-(VS.) wearing a skin garment. 3. 21; 5. 22.

कृत्वी-having made. 12. 10.

कृदरम्-granary. 3. 20.

कृषि-(AV.) make. 11. 30.

कृन्तन्नात्-from the intermediate space. 2. 22.

इन्तन्-(MS.) inj of $\sqrt{2}$ eq to cut, they cut. 3. 21.

कृपयन्-compassionate. 2. 12.

कृपा-with favour. 6.8.

कृशानो:-of Kṛṣānu. 11. 8.

कृष्टी:-tribes. 10. 22, 29, 31. कृष्णम्-black. 2. 21; 7. 24. ফুৰ-2nd. sing. pr. II. cl. from √ফ, thou doest. 5. 25.

कृष्ण-the black one. 2. 20.

· केतव:-rays. 12. 15.

केतु:-banner. 11. 6.

केतुना-with banner. 11. 27.

केतुम्-acc. banner. 12.7.

केपय:-stinking. 5. 25.

केवलाघ:-guilty alone. 7. 3.

केदलादी-who eats alone. 7. 3.

केवलान्-only. 8. 22.

केवले-exclusive. 8. 22.

केशिन:-lights. 12. 27.

केशी-rays. 12. 26.

कौरयाण:-whose car is made. 5.15.

कतुना-with strong action. 10. 10.

कतुम्-power. 2. 28.

करवा-having done. 6. 26.

करवे-(AV.) for judgment. 11. 30.

क्रव्यादे-to the eater of raw meat.

6. 11.

क्राणा:-doing. 4. 19.

क्रियमाणम्-being done. 1. 16.

क्रिविदेती-with sharp teeth. 6. 30.

क्रीळन्ती-playing. 1. 16.

5-where. 11. 28.

चत्राणि-gold. 3. 20.

चय:-dwelling. 8. 18.

चयन्तम्-dwelling. 5. 9.

चरति-it flows. 11. 41.

चिणाति-he injures. 6. 6.

चितयः-people. 4. 24.

जिपाणिम्-speed. 2. 28.

चिप्ता-despatched. 6. 4.

चित्रेषवे-of quick arrows. 10. 6.

चियन्तम्-dwelling. 10. 12.

चद्रम्-a little thing. 10. 42.

च्रुम्पम्-mushroom. 5. 17.

च्चरपविना-with the sword-edge.

5. 5.

चेत्रस्य-of abode. 10. 15, 16.

चोग्पस्य-of abode. 6. 6.

च्मया-along with earth. 10. 7.

खले-in battle. 3. 10.

खानि-channels. 10. 9.

खिद्रम्-instrument of splitting.

11. 37.

खे—in space. 1. 9.

गङ्गे-O Ganges. 9. 26.

गच्छ-go. 6. 30.

गच्छताम्-imv. 3. du. Ā, let them go. 12. 4.

गच्छति-it goes. 11. 39.

गणिश्रिभिः-with attendant groups.

8. 2.

गध्यम्-to be seized. 5. 15.

गनीगन्ति-3rd sing. pr. ind. int. of

 $\sqrt{$ गम्, he goes. 9. 18.

गन्धवै:-receiver of the ray. 2. 6.

गभस्तिपूत:-(VS.) purified with rays.

5. 6.

गभस्त्योः-between two rays. 5. 4.

गभीर:-unfathomable. 11. 20.

गमध्यै-for going. 2. 7.

गम्भीरवेपसः-inscrutable. 11. 17. गरूतमान्-Garutman. 7. 18. गर्तम्-chariot. 3. 5. गर्ताहरू-one who climbs a post. 3. 5. गर्तेष्ठा:-resting in a cemetery. 3. 5. गर्भम्-life-germ. 3. 6; 4. 21; 6. 12. गर्भा:-(TS.) children. 4. 21. गल्द्या-with the flow. 6. 24. गरदाः-extracted juices. 6. 24. गवाम्-of cows. 9. 23, 24. गवि-on the skin. 2. 5. गवि-in the sun. 2. 6. गन्यू:-rich in kine. 6. 31. गाः-cattle. 6. 2; 9. 17. गात-inj. of vगा (to go), has gone. 3. 4. गातुम्-to go. 4. 21, 25. गाथिन:-chanters. 7.2. गाम्-cow. 10. 15. गायत-sing. 7. 2. गायतः-gen. sing. while singing. 7. 12. गायति-sings. 1. 8. गायत्रम्-the Gayatri stanza. 1. 8. गायत्रिण:-chanters. 5. 5. गायत्रीम्-(DB.) name of a metre. 7. 12. गायन्ति-they sing. 5. 5. गाव:-rays. 2. 7; 12. 7; cows. 2.

17; 6. 8, 32; 10. 21; 12. 7.

गावा-two cows. 9. 39.

17; 10. 6; 12. 36. गिरा-with praise. 6. 24; 10. 5. गिरिभ्य:-from the mountains. 6. 34. गिरिम्-mountain 6. 30. गिरिष्ठा:-staying on a mountain. 1. 20. गिरीणाम्-of mountains. 2. 24. गिरे:-of mountain. 5. 16. गिर्वेणसे-for the god. 6. 14. गुरुम्-teacher. 2. 4. गुरो:- of the teacher. 2. 4. गूडम्-hidden. 7. 3. गृहते-he conceals. 5. 19. गृगाना-praising. 11. 49. गृणामि-I praise. 5. 9. मृण्पिं-thou praisest. 10. 44. गृहपतिम्-lord of house. 5. 10. गृहाग्प-seize. 9. 33. गृहीतम्-seized. 1. 18; 8. 22. गृहे-in house. 4.25; 7.6; 11.16, 46. गृहेगृहे-in every house. 9. 21. गो:-of the ray. 2. 6; 4. 25; of speech. 6. 2; of cow. 6. 20. गोधुक्-cow-milker. 11. 43. गोपयत्यम्-protection. 5. 1. गोपा:-guardian. 3.12; 7.9. (AV.) 12. 38. गोपाय-protect. 2. 4. गोपीथाय-for drinking milk. 10.36 गोभि:-with milk. 2.5; with cows. 5. 3; with cow-hides. 2. 5; 9. 12; with phlegm. 2. 5; 9. 19;

गिर:-songs of praise. 1. 10; 5.

with hymns. 4. 19.

गोमति-rich in kine. 6. 17.

गोमान्-having kine. 5. 3.

गैः-bow string. 2. 6; cow. 2. 9; atmospheric goddess. 11. 42.

गौरी:-a divine woman, 11, 40.

झा:-goers, waters, and divine women. 10.47; 12.46. (MS.) women. 3. 21.

ब्रभाय-for acceptance. 3. 3.

म्रसिष्ठ:-swallowing most. 6. 8.

ब्रामम्-village. 9. 30.

ब्रावभ्य:-to the stones. 9. 9.

आवहस्तास:-with stones in their hands, 8, 2.

ग्रीवायाम्-in the neck. 2. 28.

घर्मः-hot. 11. 43.

घर्मम्-heat. 6. 32; 11. 42.

घसत्-Sb. of $\sqrt{$ घस्, he shall eat. 12. 9.

चतप्रष्ट:-butter-backed. 4. 26; 5.7.

चृतम्-clarified butter. 8.22; 10.16.

चृतवत्-buttered. 10. 22.

घतरचुतः-distilling clarified butter, 10, 24.

चतस्त्:-whose surface is brilliant with clarified butter. 12. 36.

घृतस्य−of clarified butter. 7.17.

घुतेन-with clarified butter. 7.24, 8.17; 10.40.

घोरचन्नसे-to the man of fierce eyes. 6. 11. घोषम-sound. 9. 9.

बंसम्-day. 6. 4; heat. 6. 36.

ब्रंसे-during day. 6. 19.

चकर्थ-pf. of $\sqrt{2}$ हत्, thou didst cut. 3. 21; 6. 3.

चकार-he made 2. 8; 3. 6; 5. 15. 21.

चक्रथु:-you two made. 6.26; 9.41.

चक्रम्-wheel. 4. 27.

चक्रिया-chariot wheels. 3. 22.

चक्रे-wheels. 4. 27.

चत्रदानम्-ordering. 5. 21.

चचसा-with eye. 12. 22, 23, 24, 25.

चन्से-to look at. 9. 27.

ਚੜ:-eye. 4. 3; 12. 16.

चन्नुष्मते-to one having eyes. 11. 7.

चतस्त्र:-fem. four. 8. 22; 11. 28. 41.

चतुर:-four. 3. 16; 9. 7.

चतुर्थेन-(DB.) with the fourth.

7. 12.

चतुष्पदी-quadruped. 11. 40.

चतुष्पदे-for the quadruped. 12.13.

चन-like. 11. 38.

चनः-food. 6. 16.

चन्द्रमस:-of the moon. 4. 25.

चन्द्रमा:-the moon. 2. 6; 11. 6.

चन्द्राम्रा-neu. pl. of sparkling surface. 12. 18.

चमसः-(AV.) ladle. 12. 38.

चमसम्-cup. 10. 12.

चम्बो:-of two world-halves. 4.21.

चयसे–pr. of $\sqrt{\mathbf{e}}$ (to gather I. cl.), thou gatherest. 4. 25.

चरणे-in the wandering place.
5. 1.

चरतः-they two wander. 2. 20.

चरति—it wanders. 1. 20; 7. 27; it flies. 10. 7.

चरथ:-vou two wander. 12.2.

चरथाय-to move. 4. 19.

चरध्ये-to flow. 6. 20.

चराथा-with the moving. 10. 21.

चरिष्णू-wandering. 7. 29.

चर:-pot. 6. 11.

चर्षाः-observer. 5. 24.

चर्षग्रीध्त:-supporters of men. 12. 40.

चर्षणीनाम्-of men. 12. 21.

चलाचलासः-moving one after another. 4. 27.

चाकन्-rejoicing or looking. 6.28.

चातयामसि-we frighten away. 6.30.

चारः-beautiful. 8. 15.

चारम्–acc. beautiful. 10. 36.

चिकित्वान्-obtained. 2. 11. having knowledge. 8. 5.

चिकिते-pf. \overline{A} of $\sqrt{}$ चित्, he perceived. 6. 17.

चिकित्व:-we know. 6. 8.

चित्-even. 3. 11; 10. 29; animal. 5. 5.

चित्तम्-heart. 1. 6; 9. 33.

चित्तिभि:-by actions. 2. 9.

चित्र-neu. sing. rich. 4. 4.

चित्र:-variegated. 2. 19.

चित्रम्-acc. variegated. 12. 6, 16.

चित्रा-variegated. 4. 19.

चित्रेग-with variegated. 6.17.

चिश्चाकृग्णेति—it makes the cisca sound. 9. 14.

चुकुधम्-inj. of $\sqrt{s_0}$ घ्, be angry. 6. 24.

चेतयध्वम्-perceive. 7. 2.

चेतयन्ती-instructing. 8. 12.

चोदय-incite. 4. 15; 9. 20.

चोदयत्-he impelled. 10. 39.

चोदयासि-thou wilt impell. 11.24.

चोष्क्र्यते-he gives. 6. 22.

चोष्क्र्यमाणः-giving. 6. 22.

च्यवानम्-to Cyavana. 4. 19.

छन्दाँसि-metres. 8. 22.

जित्रवांस:-(VS.) having eaten. 12. 42.

जगत्-moving. 5. 3; 9. 13.

जगत:-of the moving. 12. 16.

जगाम-it went. 11. 28.

जगुरि:-leading. 11. 25.

जग्म:-goer. 5. 18.

जग्मुषः-of the departed. 12. 43.

जग्मुचे-for one who has departed.

जघनान्-buttocks. 9. 20. जघन्वान्-he slew. 2. 17; 7. 23.

जजान-he generated. 8. 2; 10. 34.

जन्मती:-waters. 6. 16.

जिञ्चे-pf. from √जन् to generate, thou didst generate. 1. 15.

जनयः-wives. 8. 10. जनमाने-who will be born. 6. 8. जनयन्त-they have generated. 3. 6: 5. 10.

जनयामि-I produce. 6. 9. जनश्रियम्-refuge of men. 6. 4. जनाँ श्रनु-after men. 12. 22, 23, 24, 25.

जनान्-men. 10. 22.

जनानाम्-of men. 10. 20.

जनाय-for man. 4. 25.

जनासः-0 men! 10. 10, 27.

जनिता–progenitor. 4. 21.

जिन्त्री-fem. du. generators. 8. 14.

जनित्वम्-to be born. 4. 23; 10. 21.

जनिवतः-having a consort. 3.21.

जनिष्ट:-it has been born. 11. 36.

जनीनाम्-of matrons. 10. 21; 12. 46.

जनुषम्-nativity. 9. 4.

जन्तो:-of being. 4. 19.

जन्म-nativity. 9. 4.

जन्मनि-on birth. 11. 23.

जन्मस्-in births. 11. 23.

जन्मानि-born beings. 12. 23.

जबार-the sun. 6. 17.

जमदक्षिभि:-(VS.) with blazing fires.

7. 24.

जम्भय-chew. 3. 11.

जम्भयन्तः-chewing. 12. 44.

जयताम्-of the conquerors. 9. 21

जयति-it conquers. 9. 14.

जयतु-let him conquer. 9. 12.

जयाथ-win. 5. 26.

जयामसि-we will win. 10. 15.

जयेम-may we conquer. 5. 2; 9. 17.

जरते-he praises. 4. 24.

जरसा-with old age. 11. 38.

जराबोध-voc. attending to praise.

जराय-for decay. 4. 27.

जरायू:-outer skin of the embryo. 10. 39.

जरिन्ने -for the singer. 1. 7.

जरूथम्-hymn. 6. 17.

जल्गल्यमान:-(DB.) disinclined to do anything. 7. 13.

जल्हवः-devoid of lustre. 6. 25.

जसुरिम्-let loose. 4. 24.

जहा-killed. 4. 2.

जागृत:-(VS.) they two keep watch. 12. 37.

जागृवि:-wakeful. 9. 8.

जातः-born. 7. 22; 8. 21; 10. 10, 22, 23.

जातम्-born. 4. 23; 8. 2.

जातविद्याम्-science of birth. 1. 8.

जातवेदः-voc. having created (beings) as property. 3. 17; 8. 5.

जातवेदसः-of Jatavedas. 7. 19.

जातवेदसम्-who has created things as his property. 7.20; 12.15.

जातवेदसे-to Jatavedas. 7. 20; 14. 33.

जातवेदस्वम्-characteristic of Jatavedas. 7. 19.

जातवेदाः- having all created be-

ings as its property. 5. 3; 7. 17.

जाता-du. born. 12. 3.

जाता:-pl. sprung. 9. 28.

जातानि-created. 10. 43.

जाताम्-(MS.)born. 3. 4.

जाते-to the born. 3. 22; 6. 8.

जानते-they recognise. 4. 10.

जामय:-kinsmen. 4. 20.

जामय:-(AV.)women. 3. 4.

जामये-for the sister. 3. 6.

जायते-it is born. 6. 35; 7. 27.

जायन्ते-(TS.) are born. 4. 21.

जायमान:-being born. 2.21;11.6.

जायमानात्-from being born. 8.15.

जायमाने-at birth. 10. 47.

जायसे-thou art born. 6. 1.

जाया-wife. 1.19; 3.5; 7.6; 12.11.

जार:-consumer. 3. 16; 5. 24; lover.

10. 21.

जारयायि-he has been made old. 6.15.

जारिया-a loving woman. 12. 7.

जिगाय-he conquered. 9. 23, 24.

जिन्वन्ति-they animate. 6. 22; 7. 23.

जित्रय:-decrepit. 3. 21.

जिष्णु:-victor. 12. 3.

जिह्यानाम्-of the oblique. 8. 15.

जिह्यायन्त्यः-faltering. 1. 11.

जीव-(SB.) live. 3. 4.

जीवगृभः-gen. sing. of captive bird.

3. 15.

जीवनाय-for life. 1. 10.

जीवन्ति-they live. 11. 41.

जीवसे-to live. 12. 39.

जीवातवे-for long life. 10. 40.

जीवाति-Sb. of $\sqrt{\text{जीव}}$ (to live), may he live. 4. 25.

जीवातुम्-(AV.) livelihood. 11. 11. जीवान्-alive. 6. 27.

जुजुषाणास:-silent, being attended upon. D. 6. 16.

जुषध्वम्-enjoy. 3. 8.

जुषस्व-enjoy. 11. 32.

जुषाण:-enjoying. 7. 17.

जुषाणा:-(VS.) enjoying. 12. 42.

जुवेथाम्-you both enjoy. 9. 41.

ਗੁ**ੲ:**−dear. 4. 5.

जुष्टम्-dear. 4. 16; 6. 14; 7. 25.

जुहुम:-we sacrifice. 10. 43.

जुह्रे-pl. of \sqrt{g} (to sacrifice), they sacrificed. 4. 19.

जहोत-sacrifice. 10. 22.

जुहोमि-I sacrifice. 12. 36.

ज्ञह्नत्-inj. he sacrificed. 10. 26.

ਤੁਛਾ-with ladle. 12. 36.

जुह्वान:-being sacrificed. 5. 7.

जहे-I invoke. 10. 33.

जूर्गि:-army. 6. 4.

जेलानि-things to be conquered.

9. 12.

जोषयेते-they two attend. 8. 15.

जोषवाकम्-nonsense. 5. 22.

जोब्दी-(MS.)approving. 9. 42.

जोहवीमि-(AV.) int. of \sqrt{g} , I invoke. 11. 33.

जमया-with earth. 12. 43.

ज्या-bow-string. 9. 18.

ज्याय:-greater. 2. 3.

ज्याया:-of bow-string. 9. 15.

ज्योति:-light. 2. 19; 6. 26; 8. 12;

10. 39; 11. 10, 20; 12. 26.

ज्योतिषा-with light. 2. 21; 10. 29, 31.

ज्योतिषाम्-of lights. 2. 19.

ज्वलाति-it shines. 8. 18.

तचत-fashion, 4, 19.

तचती-fashioning. 11. 40.

तचथु:-you two fashioned. 4. 19.

तत्-that. 1. 6; 2. 7, 17; 3. 8; 4.

4, 11, 14, 17, 27; 5, 1, 9; 6.

21, 35; 10. 8, 42, 43; 11. 16,

41, 43; 12. 6, 10. (TS.) 2. 17;

4. 21; 10. 5; (TB.) 3. 8; (DB.)

7. 12; (SB.) 9. 20; (UQ.) 1.

8, 18; 2. 4, 11; 7. 19, 28; 10.

5. 8.

ततः-thence. 2. 6; 7. 27; 11.5, 41; father or son. 6. 6.

ततच्च:-they fashioned. 6. 27.

ततनुष्टिम्-unrighteous, fop. 6. 19.

ततन्वत्-he spread. 5. 15.

ततर्द-it pierced. 10. 41.

ततान-he spread. 10. 29.

ततुरिम्-swift. 6. 3.

तत्र-(VS.) there. 12. 37. (UQ.)

9. 19.

तथा-so that. 2. 4.

तद्भवति-it becomes his possession.

2. 4.

तनयम्-grandson. 12. 6.

तनयेषु-loc. sons. 10. 7.

तनुते-she spreads. 4. 11.

तनूत्यजा-du. risking their life.

3. 14.

तन्तपात्-O offspring of cow or waters, 8, 6.

तन्पा:-protector of the body. 6.17.

तन्शुभ्रम्-gaily attired. 6. 19.

तन्यतुः-thunder. 12. 30.

तन्वम्-acc. body. 1. 8, 19; 3. 21;

10. 40. (AV.) 10. 18.

तन्वा-with body. 12. 3.

तपन्ति-they heat. 2. 22; 6. 32.

तपस्यमानान्-practising austerities.

2. 11.

तिषेष्टै:-with most hot. 6. 12.

तपु:-hot. 6. 11.

तपुषिम्-tormenting. 6. 3.

तम्-him. 1. 10; 3. 16, 20; 5. 5,

9, 21; 6. 15, 16; 7. 28; 8. 14;

9. 24; 10. 5, I2, 13, 21, 46;

(AB.) 12. 41. (UQ.) 2. 4.

तमः-darkness. 2. 16; 5. 15; 7. 3; 9. 29.

तमसा-with darkness. 7. 3; 9. 33.

तमांसि-acc. pl. darkness. 2. 21.

तस्तारम्-impeller. 10. 28.

तरुषेम-may we slav. 5. 2.

तर्हि-then. 7. 3.

तळित-near. 3. 11.

ताळित:-near. 3. 11.

तव-thy. 2. 13; 5. 7; 8. 22; 11. 12, 34.

तवसम्-strong. 5. 9.

तविषीम्-strength. 9. 25.

तविषेभि:-with strong. 2. 24.

ਰਵਾ-carpenter. 5. 21.

तस्करा-du. thieves. 3. 14.

तस्थिम-pf. of $\sqrt{\epsilon}$ था, we stood. 6. 6.

तस्थ्र:-they stood. 4. 27.

तस्थुष:-of the stationary. 12. 16.

तस्मात्-therefore. 1. 9; 7. 19.

तस्मात्-from him. 2.8; (MS.) there fore. 3.4.

तस्मिन-in it. 4. 27; 12. 34.

तस्मै-for him. 2. 4.

तस्य-his. 2. 26; 4. 18, 26; 7. 25; 11. 4, 34.

तस्या:-from her. 11. 41.

तस्य-(AV.) for her. 11. 33.

ता-acc. pl. neu. them. 2. 7; 10. 43; nom. du. 9. 36.

π:-them. 3. 15; 4. 20; 7. 17; 9. 27; 12. 45.

तादुरि-O swimmer. 9. 7.

तान्-them. 2. 4; 6. 13.

तानि-those. 12. 41.

तान्यव:-thunderers. 4. 19.

तान्व:-the legitimate son. 3. 6.

ताम्-her. 8. 22. (MS.) that. 9. 43.

(UQ.) 11. 29.

तायुम्-acc. thief. 4. 24.

ताच्येम्-acc. Tarksya. 10. 28.

तावत्-so much. 7. 31.

तासाम्-of them. 6. 27.

तिग्मायुधाय-dat. one having sharp weapons. 10. 6.

तिग्मेषव:-one having pointed arrows. 10. 30.

तितउना-with a sieve. 4. 10.

तिरः-obtained. 3. 20.

तिर:-across. 5. 4, 5.

तिरश्च-across, 6, 20,

तिरोदधे-he placed across. 12.32.

तिर्येग्विल:-(AV.) having side holes. 12. 38.

तिष्ठति-he stands. 2. 3.

तिष्टन्-sitting. 9. 16.

तिष्ठन्ति -(AV.) they stand. 3. 4.

तिष्टा:-thou standest. 8. 18.

तिस्र:-fem. three. 8. 13.

तीवा:-fierce, 9, 17.

तुम्बनि-on the place of pilgrimage.
4. 15.

तुजये-for offspring. 12. 45.

तुभेतुभे-at each and every gift. 6. 18.

तुभ्यम्-for thee. 5. 11; 8. 22.

त्रर:-smart. 3. 21; rich. 12. 14.

तुरण्यति-he hastens. 2. 28.

तुरीपम्-seminal fluid, water. D.

6. 21.

तुर्विश:-quick. 6. 14.

तुविचम्-most powerful. 6. 33.

तुविजात:-mighty. 12. 36.

त्ताव-pf. of $\sqrt{3}$ (to be strong), he became strong. 4. 25.

त्तुजान:-hastening. 6. 20.

त्तुमा-quick. 5. 25. Durga divides it as त्तुम् श्रा but this division is not supported by the Padapatha, Devaraja and Sayana.

त्यम्-quickly. 5. 2; 8. 13.

त्यसा-quickly. 3. 20.

तूर्णाशम्-water. 5. 16.

त्र्यि:-quick. 7. 27.

तृणम्-grass. 11. 44.

नृतीय:-third. 4. 26; 10. 21.

तृतीयम्-third. 7. 28.

तृत्सवं:-the Trtsus. 7. 2.

तृपत्तप्रभर्मा-rushing to the attack.

5. 12.

तृष्णजे–in hot season. 11. 15.

तृष्वीम्-hastily. 6. 12.

ते-thy. 1. 4, 7, 10; 2. 13, 27; 5.

8, 9, 22, 27; 6, 1, 7, 8, 12, 28, 32, 33; 7, 6, 24; 8, 3; 9.

12, 13, 40; 10. 7, 21, 24; 11.

7, 17, 24; 12. 9, 17, 41; to

thee. 6. 31; 10. 43; 11. 7,

33; they. 4. 4, 6, 7, 14, 15,

16, 18; 5. 25; 6. 4, 15; 8. 19.

(AV.) for thee. 11. 33. (UQ.)

2. 11; 5. 6; thy. 2. 4; 5. 12.

ते–they two. 9. 40.

तेन-by him. 2. 3.

तेन-with this. 5. 24; 9. 23, 41;

10. 4; 11. 41; (AB.) 12. 41.

तेभि:-with these. 4. 15; 6. 30; 10. 24.

तेषाम्-of those. 10. 2, 26; 11. 19. तेष्र-in them. 5. 22.

तोकम्-son. 12. 6. (UQ.) 3. 5.

तोकेषु-in offsprings. 10. 7.

तोदस्य-of the inciting god. 5. 7.

तौरयाणः-having a speedy car. 5. 15.

स्मना-by himself. 3. 22; 6. 21; 11. 31.

त्मन्या-inst. sing. of त्मनि, by thy-self. 8. 17.

स्यम्-him. 6. 3; 7. 20; 10. 28, 36; 12. 15.

स्याः-same. 12, 7.

न्नय:-three. 2. 22; 3. 10; 12. 27.

न्नायस्व-save. 1. 15.

त्रिंशतम्-thirty. 5. 11.

न्नि:-thrice. 3. 21; (DB.) 7. 12.

त्रित:-Trita, abiding in three places. 9. 25.

त्रिनाभि:-three-navelled. 4. 27.

त्रिपदाम्-(DB.) having three verses. 7. 12.

त्रियुगम्-three ages. 9. 28.

न्निशता:-three hundred. 4. 27.

त्रिष्टुप्त्वम्-(DB.) the characteristic of a Tristup. 7. 12.

न्निष्डुभ:-(DB.) of Tristup. 7. 12. न्नीप-(GB.) three. 4. 27. न्नेधा-three fold. 7. 28; 12. 19.

ल्ब:-one. 1. 8, 19; half. 3. 20.

खत-particle used in the sense of aggregation. 1. 9.

खन-from thee. 10. 43.

त्वम्-thou. 1. 4; 4. 14; 6. 1, 7, 8; 7. 2; 8. 3, 5, 8; 9. 21; 10. 9,

40; 11. 24, 30, 34; 12. 22,

23, 24, 25; acc. sing. one. 20.8, 1. (AV.) thou. 11.30.

ख्या-with thee. 3. 11; 10. 30.

स्वद्य-Tvastā. 6. 14, 21; 10. 34; 12. 11.

ख्टारम्-acc. Tvasta. 8. 14.

खद्ध:-of the sun. 4. 25; 8. 15.

स्वस्मै-for one. 1. 8, 19.

Real-thee 1. 17; 3. 21; 4. 4; 5. 3, 5, 7, 9, 14, 19; 6. 24, 30; 9.

4, 30; 10. 33, 37, 47; 11. 5;

(MS.) 3.21. (UQ.) 1.5;7.31.

स्वादातम्-given by thee. 4. 4.

स्वाम्-thee. 6. 28; 8. 18; 11. 34.

(UQ.) 4. 19.

. त्विषित:-brilliant. 1. 17.

स्बे-some. 1. 9.

स्वेषप्रतीका-of bright appearance.

10. 21.

त्वेषम्-impetuous. 11.8. (RVKH.) dreadful. 9. 29.

दंसय:-actions. 4. 25.

दन:-Daksa. 11. 23; 12. 36.

दत्तस्य-of Daksa 11. 23.

द्वात-from Daksa. 11. 23.

दत्ताय-(AV.) for expert. 11. 30.

द्विणतः-(RVKH.) from south. 9.5.

द्विणा-reward. 1. 7.

द्विणाभि:-with rewards. 1. 11.

दत्त-give. 8. 22.

ददमानात्-from one who holds.

3. 16.

द्दर्श-he saw. 1. 19; 2. 8; 5. 21.

ददातु-may he give. 6. 31; 11. 11, 31, 33.

ददाशः-Sb. of $\sqrt{$ दाश्, thou wilt give. 11. 24.

ददीमहि-inj. op. of $\sqrt{\epsilon}$, may we give. 3. 11.

दृहशे-it is seen. 12. 27.

दृदश्चे-for sight. 1. 9.

दधन्वे-pf. of $\sqrt{}$ धन्व् to run, he ran. 3. 4.

द्धात-bestow. 4. 21.

द्धातन-put. 9. 27.

द्धाति-he bestows. 5. 19; 7. 31;

10.21

द्धिका:-horse. 2. 28; 10. 31.

दिधरे-they appointed. 6. 35.

द्धिषे-thou supportest 5. 25.

द्धिष्व-bestow. 6. 16.

दध्यङ्-a celestial god. 12. 34.

दन:-liberal, 6. 31.

दन्त:-tooth. 9. 19.

दभाणि-small. 3. 20.

दम्नाः-devoted to house. 4. 5.

दयते-he burns. 4. 17.

दयमान:-flying. 4. 17.

द्यमानाः-(KS.) protecting. 4. 17.

दयमानाः-(MS.) partaking. 9. 43.

दर्शत-O beautiful. 10. 2.

दिविद्योत्-3. sing. imf. int. of √युत्, she illumined. 11. 36.

दवीय:-farther. 9. 13.

दश-ten. 3. 9.

दशकच्येभ्यः-dat. having ten girdling circles. 3. 9.

दशभि:-with ten. 3. 14; 7. 3.

दशयोक्त्रेभ्य:-dat. having ten yokestraps. 3. 9.

दशयोजनेभ्यः-dat. having ten thongs. 3. 9.

दशाभीशुभ्यः-dat. having ten reins. 3. 9.

दशावनिभ्य:-dat. having ten protectors. 3. 9.

दस्युम्-the fiend. 6. 26; 7. 23.

दस्युहत्याय-for slaying the barbarian. 10. 47.

दस्योः-of the demon. 5. 9.

दस्रा-du. working wonders. 6.26.

दाः-Ao. Sb. of $\sqrt{\epsilon}$, thou hast given. 10. 19.

दातम्-p. p. of √दा, given. 4. 4. =दत्तम्. It is explained as equivalent to दातव्यम् by Yaska, Durga, and Sayana.

दातवे-to give. 4. 15.

दातारम्-acc. (KS.) giver 8. 20.

दाधार-he supported. 10. 22, 23.

दानवम्-acc. giver. 10. 9.

दानुनस्पती-lords of gift. 2. 13.

दान्त्-acc. givers, demons. 11. 21.

दाय:-patrimony. 3. 4.

दायाद:-(MS.)heir. 3. 4.

दावने-loc. gift. 4. 18.

दाशति-he offers. 6 8.

दाश्चष:-of the worshipper. 12.40.

दाशुषे-(AV.)to the giver. 11. 11.

दाश्वान्-liberal. 5. 7.

दाश्वांस:-gracious. 12. 40.

दासपत्नी:-whose master is a demon. 2. 17.

दिदिङ्कि-pf. imv. 2.s. of $\sqrt{$ दिश्, grant. 11. 32.

दिश्चत-bright weapon. 10. 7, 21. दिश्चिषो-(KS.) O desirous of bestowing. Both Yaska and Durga take it as gen. sing. दिश्चिषो: and explain, 'of the giver.' But the accent shows that it can be vocative only.

8. 20.

दिव:-of heaven. 7. 2; 10. 7; 11.

15; 12. 3, 30. (RVKH.) 9. 29.

दिवम्–acc. heaven. 6. 22; 7. 23, 24.

दिवा-by heaven. 11. 49.

दिवि-in sky. 2. 3; 7. 28.

दिवि—in heaven. 7. 23, 28, 29; 9.

41; (TS.) 7. 24.

दिविष्टिषु-in sacred rites leading . to heaven. 6. 22.

दिविस्पृशम्-touching heaven. 9.38.

दिविस्पृशि-Loc. touching heaven. 7. 25.

दिवेदिवे-day after day. 4. 19.

दिव्य:-divine. 7. 18.

दिन्यम्-acc. divine. 4.13.

दिन्याः-divine. 2. 11.

दिन्यास:-divine. 4. 13.

दिन्ये-loc. divine. 8. 11.

दिशन्ता-du. pointing. 8. 12.

दीदयत्-Sb. of $\sqrt{4}$ (to shine), he will shine, 10, 19.

दीदेव-(VS.) he shone. 7. 24.

दीधितिभि:-with fingers. 5. 10.

दीचितिम्-acc. process. 3.4.

दोधिम-we thought. 6. 8.

दीने-in shallow. 10. 12.

दीयन्-flying. 6. 7.

दीर्घप्रयुज्यम्-acc. long spread. 5. 2.

दीर्घम्-deep. 2. 16; 8. 22; 11. 6, 36.

दीर्घायु:-having a long life. 4. 25.

दुग्धाभि:-inst. pl.the milked kine.

5. 3.

दुद्दहे-they milked. 11. 28.

दुन्दुभि:-drum. 9. 21.

दुन्दुभे-0 drum. 9. 13.

दुरिता-acc. pl. difficult to cross.

7. 20; 14. 33.

दुरितानि-acc. pl. evils. 6. 12.

दुरुक्वाय-for harsh speech. 3. 16.

दुरोगे-in the dwelling. 4. 5; 8. 5.

. दुर्गोणि-acc. pl. difficult to tread

7. 20; 14. 33.

दुर्शोमा-of evil name. 6. 12.

दुर्भतिम्-acc. sing. evil thought. 10. 42.

दुर्मदासः-hard-drunkards. 1. 4.

दुर्मित्रासः-bad friends. 6. 6.

दुर्वतः-difficult to be resisted.4.17.

दुवस्य-worship. 10. 20.

दुष्कृत:-evil doers. 10. 11.

दुष्टरा-acc. pl. difficult to be surplasse. 5. 25.

दुइन्त:-milking. 2. 5.

दुहन्ता-nom. du. milking. 6. 26.

दुहाना-nom. sing. milking. 11.29.

दुहाम $imv. 3. sing. \overline{A}$ of $\sqrt{\overline{\overline{\overline{\overline{g}}}}\overline{\overline{\overline{\overline{\overline{\overline{\overline{g}}}}}}}$, let her yield milk. 11. 45.

दुहित:-of the daughter. 3.4;4.21.

दुहिन्ने-for the daughter. 12. 11.

दुहे-they milk. 6. 32.

दूब्य:-perverse. 5. 2, 23.

दूत:-messenger. 1. 17; 5. 1; 6.

17; 7. 26; 8. 5.

दूतस्य-of messenger. 12. 43.

दूरान्-from afar. 2. 27; 9. 13.

दूरे-at distance. 3. 11; 4. 14, 25; 11. 25.

दूरेदशम्-seen afar. 5. 10.

इतायोः-of the lover of sacred rites. 10. 45.

दळहा-strong-holds. 6. 19.

दशीकम्-beautiful. 10. 8.

हशे-to see. 12. 15.

देश:-they harmed. 5. 12.

देव-O god. 11. 5. (UQ.) 7. 31.

देव:-god. 2. 26; 6. 8, 28, 31; 8.

5, 17; 10. 10, 34; 11. 10. देवगोपा:-having gods as guardians. 11. 46. देवजातस्य-gen. born of gods. 9. 3. देवजूतम्-god-sped. 10. 28. देवता:-deities. 1.17; (AB.) 7.17. देवताता-at the divine service: sacrifice. Yaska, Durga, and Sayana paraphrase it by यजे. 12.44. देवतायै-for deity. 8. 22. देवन्ना-to gods 8. 6. (KS.) 8. 20. देवत्वम्-divinity. 4. 11. देवने-in play. 5. 22. देवपत्नी:-wives of gods. 12. 46. देवम्-acc. sing. god. 1. 4; 6. 4; 7. 15; 8. 2, 14; 12. 15. देवयज्या-for the sacrifice to gods. 6. 22. देवयन्तः-desirous of gods. 8. 18. देवया-worship of gods. 12. 5. देवयानात्-from the path of gods. 11. 7. देवरम्-husband's brother. 3. 15. देवश्रुतम्-acc. god-heard. 2. 12. देवसुमतिम्-good will of the gods. 2. 11. देवस्य-of god. 4. 19; 6. 7; 11. 11. देवहृतय:-invokers of gods. 5.25. देवा:-gods. 3. 8, 20; 4. 19; 5. 6, 11, 14, 22; 6. 35; 7. 25, 29; 8. 2, 7, 21; 9. 37; 10. 47; 11. 29; 12. 33, 39, 41, 42, 43.

देवाच्या-turned towards gods. 6.8. देवान-gods. 7. 16; 8. 5; 10. 10; 12. 2. (TB.) 3. 8. देवानाम्-of gods. 2. 22; 5. 1; 6. 7; 8. 8, 17, 21; 10. 34; 11. 28, 32; 12, 16, 24, 39, 45. देवापि:-name of a person. 2. 11, 12. देवाय-for god. 10. 6, 23. देवास:-gods. 6.14; 7.28; 12.30, 40. देवि-O goddess. 11. 32, 33. देबी-(MS.) two goddesses. 9. 42, 43. देवी:-goddesses. 8. 10, 13; 12. 45. 46. देवीम्-acc. sing. goddess. 11. 29. देवेन-(AV.) with god. 10. 18. देवेभ्य:-for gods. 1. 4; 7. 9; 8. 9, 10, 19; 9. 28; 11. 6. देवेषु-in gods. 9. 38; 11. 39. (TS.) 6. 8. देवै:-with gods. 9. 13; 12. 29. देवौ-(VS.) two gods. 12. 37. दैच्या-du. divine. 8.12. दैब्येन-by divine. 5. 14; 8. 18. दोषा-during night. 3. 15. (UQ.) 4.17. दोहत्-Sb. of \sqrt{g} ह, he will milk. 11. 43. धाम्-sky. 3. 20; 9. 13; 10. 22, 23, 27, 32; 12. 23. (UQ.) 7. 23.

चाना-heaven. 2. 20; 9. 38.

द्यावापृथिवी-heaven and earth. 5.

3; 8. 14; 12. 16.

द्यभि:-with days. 6. 1.

द्यमत्तमम्-brightest. 9. 21.

द्यमान्-illustrious. 6. 19.

युन्नम्-fame or food. 5. 5.

द्योः-sky. 1. 15; 4. 21, 23; 12. 17.

द्रप्तम्-drop. 5. 14.

द्रविण्स:-nom. pl. priests. 8.2.

Ab. sing. cup of soma. 8. 2.

द्रविणा-acc. pl. wealth. 8. 18.

द्रविणोद:-giver of wealth or

strength. 8. 3.

द्रवियोदा:-giver of wealth or strength 8.2.

द्रविगोदाम्-giver of wealth or

strength. 8. 2.

द्राविणोदसः-descendants of the giver of wealth or strength.

8. 2.

द्रुघणम्-wooden-mace. 9. 24.

दुपदे-having wooden feet. 4. 15.

द्वधेत-one should be hostile. 2. 4.

द्र्णान:-running. 6. 12.

हो:-of the wooden vessel. 4: 19.

द्रोगाहावम्-wooden chariot. 5. 26.

дт-two. 2. 22; 3. 10; 12. 10.

द्वादश-twelve. 4. 27.

द्वादशारम्-twelve spoked one. 4.27.

द्वाभ्याम्-with two. 7. 6.

ह्रार:-doors. 8. 10.

द्विता-two-fold. 5. 3.

द्वितीय:→second. 1. 15.

द्विपदी-biped. 11. 40.

द्विपदे-for the biped. 12. 13.

द्विबही:-doubly great. 6. 17.

हिषते-to the foe. 10. 40.

द्वेष:-enimty. 6. 7, 11.

द्वेषाँसि-(MS.) defects. 9. 42.

धत्त-bestow. 6. 7; 12. 42.

धत्तम्-bear. 6. 11.

धत्तात्-bestow. 8. 18.

धनानाम्-of riches. 3. 5; 6. 22.

ਬਰੁ:-bow. 6. 33; 9. 17.

धन्त्र-desert. 5. 3; space. 5. 5.

धन्वना-with bow. 9. 17.

धमनीनाम्-of vessels. 6. 24.

धमन्ती:-blowing. 6. 2.

धहणेषु-in waters. D. 12. 32.

धर्ती-supporter. 12. 30.

धर्माण-in the law. 11. 12.

धर्मेखे-for support. 7. 25.

धर्मतः-according to law. 3. 4.

धर्माण्म्-holder. 9. 25.

धर्माण-ordinances. 12. 41.

धा:-(TS.) place. 4. 17.

धात्-he may put. 10. 45.

भात:-of Dhata. 11. 12.

धाता-creator. 10. 26; 11. 11.

धाना:-grains. 5. 12.

धाम-place. 7. 2.

धामच्छत्-(TS.) cloud. 7. 24.

धामभि:-with names. 5.2. (RVKH.)

with places. 9. 29.

धामहे-we may support. 12. 6.

धामानि-places. 9. 28.

धाय-it has been put. 6. 15, 22. धारय-hold. 10. 40.

धारयन्-they supported. 8. 2.

धारया-with stream. 11. 3.

आरा:-streams. 7. 17; 10. 9.

धिय:-devotions. 11. 27.

धियम्-thought. 12. 34.

धियंघा:-meditative. 8. 7.

धियंधियम्-every thought. 12. 18.

धियावसु:-rich in devotion. 11. 26.

धीति:-contemplation. 10. 41.

धीतिभि:-with hymns. 2. 24; with actions. 11. 16.

धीभि:-with prayers. 8.6; with actions. 12. 30.

धीमहि-(AV.) we meditate. 11.11.

धीर:-wise. 3. 12.

घोरा:-wise. 4. 10; 12. 32.

धुच्व-milk. 10. 16.

धुनि:-shaker. 5. 12.

धुनिम्-cloud. 10. 32.

धुर:-car-poles. 3. 9.

धूमकेतु:-having a banner of smoke. 6. 4.

भृद्याव:-bold heroes. 12. 7.

धृद्धो-O strong one. 8. 3.

चेतु:-cow. 10. 16; 11. 29; atmospheric deity. 11. 42.

चेतुम्-acc. cow. [6. 29; divine female. 11. 43.

धेने-milk-beverage. 6. 17.

धेहि-bestow. 5. 5.

ध्यायेत्-one should meditate. 8. 22.

ध्राजि:-sweep. 12. 27.

ध्वंसनौ-loc. destruction 2.9.cloud. (Durga.)

ध्वान्तम्-covered with darkness.
4. 3.

नंसन्ते–Sb. they bend down. 4.15.

नः-us; our. 1. 6, 7, 10; 3. 20, 21;

4. 4, 5, 7, 15, 19, 21; 5. 16, 17, 22, 23; 6, 17, 20, 21, 22,

27, 32; 7. 2, 20; 8. 6, 13; 9.

3, 5, 27, 32, 38, 10. 6, 7, 15,

17, 24, 40, 43, 45; 11. 7, 14,

11, 24, 40, 40, 11, 1, 11

18, 19, 26, 29, 30-33, 43, 46, 49; 12, 18, 29, 33, 39, 43-45.

न-like. 3. 16; 10. 4, 12, 21, 29,

39, 42; 11. 14, 15, 30.

नक्रम्-at night. 7. 27.

नच्हाभम्-one who strikes the approaching opponent or who strikes having approached the opponent. 6. 3.

नचन्त:-accomplishing. 7. 30.

नचन्ते-they obtain. 10. 21.

नदस्य-of the seer. 5. 2.

नदीनाम्-of rivers. 2. 26; 4. 17; 5.

1; 6. 7; 10. 44.

नदीभि:-with rivers. 11. 49.

नदा:-rivers. 10. 47.

नना-mother, daughter. 6. 6.

ननाश-she disappeared. 12. 11.

नपात्-offspring. 10. 19.

नप्तृभि:-with grandsons. 1. 16.

नष्यम्-state of a grand child. 3.4.

नभन्ताम्-let them be killed. 5. 23; 10. 5.

नमः-salutations. 3. 20.

नमन्ताम-let them bow. 8. 22.

नमसा–with obeisance. 4. 19.

नयति-he leads. 9. 16.

नयन्ति—they lead. 4. 14. (TS.) 7. 24.

नर:-men. 1. 10; 5. 10; 9. 19; 10, 30.

नरकम्-hell. 1. 11.

नरा-dual. two men. 5. 1, 24.

नराशंसस्य-of Narasamsa. 8. 7.

नर्यः-hero. 11. 36.

नव:-new. 11. 6.

नवग्वा:-of nine gaits. 11. 19.

नवपदी-nine-footed. 11. 40.

नवम्-(MS.) new. 9. 43.

नवे-newly-wrought. 4. 15.

नवेन-(MS.) with the new. 4. 17;

नन्य:-new 3. 3.

नव्यम्-new. 6. 9, 23.

नश्यति-perishes. 3. 15.

नश्यसि-thou disappearest. 9. 30.

नसन्त-inj. of √नस् to obtain or to bend, let them be united. 7.17.

नहि-not. 3. 3; 4. 27.

नाकम्-heaven. 12. 13, 41. (UQ.) 1. 18; happiness. 2. 14. नाधमाना:-imploring. 4. 3.

नानाधियः-planning variously. 6. 6.

10. 5.

नाभान:-brilliant. 6. 21.

नाभि:-navel. 4. 21.

नाभ्या:-(TS.) with umbilicus. 4.21.

नाम-name. 5. 9.

नामभि:-with names. 12. 3.

नारिषु-in women. 11. 38.

नावम्-acc. boat. 5. 23, 25; 9. 4.

नावा-with a boat. 7. 20; 14. 33.

नासत्या-O Asvins. 6. 7, 13.

निगदेन-by recitation. 1.18.

नि चकार-made low. 2. 9.

निचारय-having observed. 5. 21.

निचुम्युगः-soma. 5. 18. (VS.) last sacrificial ablution, ocean.

5. 18.

निर्यम्-concealment. 2. 16.

नित्यस्य-of eternal. 3. 2.

निद:-of the scoffer. 10. 42.

निद्धानि-Sb. from. √धा with नि, I will place. 1. 4.

नि दधे-he put down. 12.19.

निद्हाति-he will consume. 7. 20;

निधया-with a net. 4. 3.

निधानम्-receptacle. 3. 6.

निधिपाय-dat. protector of treasure. 2. 4.

नि नंसै-Ao. Sb. of $\sqrt{-1}$ with नि, I have bent. 2. 27.

निनद्ध:-slung. 9. 14.

निन्दन्ति—they revile. 3. 10.

निन्यथु:-you led. 6. 36.

निपातु-let her protect. 11. 46.

नियता-well-strung. 2. 6.

नियानम्-course. 7. 24.

नियुत्वान्-one having yoked team. 5. 28.

नियूय-(KS.) having fastened. 8. 19, 20.

निरजे-to drive. 6, 2.

निरामय-(AV.) make happy. 10.18.

निराविध्यत्–he pierced. 6. 34.

नि रिखीते- $pr. of \sqrt{\mathfrak{r}}$, with नि, she manifests. 3. 5.

निरुद्धा:-stopped. 2. 17.

निऋतिम्-acc. earth. 2. 8.

निर्ऋत्या-for goddess of death. 1.17.

निऋंत्या:-from or of goddess of death. 1. 17.

निर्जधान-(KB.) he smote down. 12.14.

निर्जभार-he drew out. 10. 12.

निर्णिज:-washed. 5. 19.

निर्देह-burn. 9. 33.

नि वर्तताम्-may it turn. 12. 39.

निवर्तनम्-return. 4.14.

नि वृण्चि-thou forcest down. 5.16.

निवेशनी-providing a resting place. 9. 32.

नि शिक्षथत्-Ao. red. of $\sqrt{$ रनथ्, he pierced down. 11. 47.

निश्वंभाः-proceeding firmly. 6. 4.

निषत्ते-seated, 6, 15.

निषसाद-she sat down. 11. 28.

निषीदन्-inj. from $\sqrt{4}$ सद् to sit with नि, they sat. 2. 11; 7. 31.

निष्क्रणवानाः-making ready. 12. 7.

निष्कृतम्—meeting place. 12. 7.

निष्ट्वन्त्रास:-without garments. 1.10 without pieces of bread, if it is connected with the Panjabi tukkar.

निष्वपी-libidinous. 5. 16.

निष्पाळ्-irresistible. 3. 10.

निहितम्-placed. 2. 16; 12. 38.

निहिता-placed. 4. 10.

निहितास:-placed. 3. 20.

नीचायमानम्-swooping downwards 4. 24.

नीचीनवारम्-opening downwards.

ਗੁ-like 1. 4.

न्चित्-formerly. 4. 17; old and new. 10. 3.

न्तनै:-by the new ones. 7. 16.

न्नम्-expletive. 1. 7.

नृगाम-of men. 6. 1.

नृपते-O lord of men. 6. 1.

नृपाणम्-drink (in the form of) men. 5. 26.

नृभि:-by men. 5. 6.

नृम्णम्-manly power. 11. 9.

नुम्णस्य-of manly power. 10. 10.

नेत्-lest. 1.11.

नेदीय:-nearer. 5. 28.

नेम-(MS.) half. 3. 20.
नेष्ट्रात्-from the nestra vessel 8. 3.
नेष्ट्रात्-from the low-branch. 6. 33.
नेषा-singer. 4. 16.
नो-of us 7. 30.
न्यक्रन्द्यन्-thundering. 9. 23.
न्यक्रन्द्यन्-thundering. 9. 23.
-यक्रन्द्यन्-thas cried violently.
9. 4.
-यधायि-it has been put. 6. 28.
-यविशन्त-they entered. 5. 25.
-याविध्यत्-he cleft. 6. 19.
-या सदताम्-may they sit down.
8. 11.

чъщ-ripe. 5. 3, 28; 6. 34.

पचत:-cooked. D. 6. 16. पचता-cooked. D., sing. du. and. pl. according to the context. 6. 16. (MS.) 6. 16. पचति-he cooks. 7. 28. पद्महोषिणा-gods of many sacrifices. 5. 22. que-five. 10. 29, 31. पञ्चननः-fivet ribes. 3. 8; 4. 23. पञ्चतेव:-(AB.) five seasons. 4. 27. पदारे-five-spoked. 4. 27. पद्धि:-with draughts. 5. 3. पंगिना-by a merchant. 2. 17. प्रान्-merchants. 6. 26. पतित-it flies. 2. 5; 9. 19. पतित्र-flying bird. 5. 3. पतन्ती-flying. 11. 36. पतय:-masters. 3. 2; 10. 16, 43.

पताम-Sb. of √पत, we may fall. 1.11. पति:-husband. 4. 25; 10. 21, 23; 11 38. पतिना-with the lord. 10. 15. पतिभ्य:-for husband. 8. 10. पतिम-husband. 4. 20. पते-O lord, 10, 16. पत्नी:-wives, 12, 45. पत्नीवन्त:-having wives. 5. 18. प्रत्या-with husband. 3. 21. प्रें-for the husband. 1. 19; 3.5, 12. 8. पथ:-paths. 3. 2; 6. 2; 8. 6; 12. 43. पथस्पथ:-of every path. 12. 18. पथा-along the path. 5.21;12.28 पथाम्-of the paths. 2. 28. पथिभी-(KS.) along paths. 8. 19. पद:-foot. 9. 7. पदम्-foot. 2. 7; 4. 19; 12. 19. पदा-with foot. 5. 17. पदिस-bird. 5. 19. पहते-for the footed. 1. 17. पनायत-admire. 9. 16. पन्थाम्-path. 10. 20; 11. 7. पपिवान्-has drunk. 11. 4. पिवासः-(VS.) having drunk. 12, 42. पाँपरे-pf. of $\sqrt{\mathbf{q}}$ (to drink), they drank. 10. 13. पप्ररि:-liberal. 5. 24. पप्रथे-spread. 6. 7. पय:-water. 9. 41; milk. 10. 16;

11. 45.

प्यते-it swells. 11. 42.

पयस:-of milk. 4. 19.

प्यसा-with water. 9. 39.

पयस्वती-rich in water. 5. 2.

प्याँसि-waters. 11. 25, 28.

पयोभि:-with milk. 11. 42.

पर:-beyond. 1. 17; 10. 26; higher.

7. 30.

परम्-higher. 2. 3; away. 11. 7.

чरн:-supreme. 10. 26.

परमम्-highest. 2. 7; 11.28.

परमस्याम्-in the highest. 12. 31.

परमे-in the highest. 11. 40.

पराके-far. 5. 9.

पराचै:-away. 11. 25.

परा-others. 5. 16.

परा मृश-touch. 3. 20.

परावत:-from afar. 7. 26; 11. 48.

पराश्वर:-destroyer; Vasistha; Indra.

6.30.

परासः-highest. 11. 18.

परास्यन्ति- MS.) they throw away.

3. 4.

परि श्रासते-they sit round. 12. 32.

परि स्यन्-they may look over. 9.3.

परि गधिता-mix all around. 5. 15.

परि गात्-Sb. of $\sqrt{11}$ with परि, may it go round. 6. 4.

पश्चिच्यम्-obscure. 5. 8.

परि जिल्लरे-they were born forth.

11.17.

परितक्म्या-night. 11. 25.

परि ददत-inj. of $\sqrt{\epsilon}$ (to give) with परि, may be entrust. 7.9.

परिद्वेषस:-of hateful foe. 5. 22.

परिधिम्-enclosure. 2. 26.

परिपतिम्-overlord. 12. 18.

परि पातु-let it protect from all sides. 9. 15.

परि बभूव-he encompassed. 10.43.

परिवाधमानः-preventing. 9. 15.

परि श्रायातम्-you two come round.

3. 20; 12. 31.

परिवर्तमाने-rolling. 4. 27.

परिवीतः-well covered. 2. 8.

परि वृण्कु-let it pass over. 10. 7.

परिषद्यम्—is to be avoided. 3. 2.

परिषस्त्रजाना-embracing. 9. 18. परि ष्वजाते-he will embrace. 6.

28; 11. 34.

परि स्नव-flow forth. 6. 6; 9. 2.

पर्व-brilliant. 2. 6.

परुष्या-with Parusni. 9. 26.

परेथिवांसम्-who has departed.

परेहि-depart. 6. 12; 9. 33; 11. 7.

परोत्त्रण-(SB.)indirectly. 9. 20. पर्जन्य:-cloud. 10. 11.

पर्जन्यजिन्विताम्-cloud-impelled. 9. 6.

पर्जन्या:-clouds. 6. 22; 7. 23.

पर्यपश्यत्–he saw all around. 10.12.

पर्यभूषत्-he superseded. 10. 10.

पर्याया:-formulas. 1. 9.

पर्यावर्तते-(TS.) he turns round.

7. 24.

पर्युद्धमाना-pt. of Vडह्, being married. D., suffering pain 12.11. पर्येति—it encompasses. 9. 15. पर्व-joint. 6. 20. पर्वतम्-mountain, cloud. 10. 9. पर्वता:-mountains. 9. 9. पर्वतानाम्-of mountains. 9. 39; 11. 37. पर्वतेष्ठाम्-seated on a mountain. 6. 3. पर्शव:-bricks 4. 6. पर्षद्-assembly. 7. 20; 14. 33. पर्वन्-conducting. 6. 20. पर्षान्-sheaves. 3. 10. पितस्य-benevolent. 4. 26. पवते-it becomes pure. 7. 2. पवस्त-be pure. 11. 3. **पवित्रम्**–pure. 5. 6. पवित्रवन्तः-having a purifying instrument. 12. 32. पवित्रेख-(SV.) with stanza. 5. 6. पवीरवान्-having a weapon furnished with javelins. 12. 30. पञ्चा-with the rim of the wheel. 5. 5. पश्च:-animals. 11.29. (UQ.) 7. 19; 8. 22. чश-beast. 4. 14. पशु:-(AB.) beast. 12. 41.

पश्चमत-having animals. 4. 24.

पश्चात्-from behind. 9. 5, 16.

पश्चन्-cattle. 7. 19.

पश्य-look. 9. 24.

पश्यत्-inj. of $\sqrt{$ पश्य (to see), he saw. 5.1. पश्यन्-seeing. 1. 19; 5. 4; 12. 23. पश्यन्तः-seeing. 3. 20. पश्यसि-thou seest. 12. 22, 23, 24, 25. पाँसुरे-in the atmosphere. 12. 19. पाकम्-immature. 3. 12. पाकस्थामा-of ripe wisdom. 5. 15. पाकेन-with pure. 10. 46. पाज:-strength. 6. 12, 13. पाञ्चनन्यया-having five tribes. 3.8. पातम्-drink. 4. 19. पातवे-to drink. 11. 3. पात्रा-nom. pl. earthen jars. 3. 20. पाथ:-atmosphere, water, food. 6. 7; 8. 17. पादम्-(AV.) foot. 12. 29. पाद:-foot 5. 19. पादेन-(DB.) with verse. 7. 12. पान्तम्-to be drunk. 7. 25. पापास:-sinful. 6. 25. पारम्-across 6. 20. पारयन्ती-leading to salvation. 9.18. पारियण्याः-means of salvation. 6. 3. पारावतन्नीम्-acc. one who sweeps what is far and near. 2. 24. पार्थिवम्-(RVKH.) terrestrial. 9.29. पार्थिवासः-terrestrial. 12. 45. पार्श्वत:-(VS.)by sides. 4. 3. पावक-O pure. 12. 22, 23, 24, 25. पादकशोचिषम्-of pure flame. 4. 14.

पावका-pure. 11. 26.

पाबीरवी-daughter of lightning, or the atmospheric speech. 12. 30.

पाहि-drink. 10. 2.

पितर:-manes. 11. 18, 19.

पितरम्-father. 2. 4.

पिता-father. 3. 4; 4. 21, 23; 5. 21, 24; 6. 15; 9. 14; 12. 29,

32, 34.

पितः-(RVKH.) of father. 9. 29.

पितुम्-food. 9. 25.

पितुमत्-having food. 4. 24.

पितुमतीम्-rich in food. 6. 36.

पितृगाम्-of manes. 10. 5; 11. 33.

पितृभ्य:-to manes. 1. 4; 7. 9.

पित्रा-with father. 7. 31.

पिइयस्य-of paternal. 4. 7.

पिल्वे-loc. draught. 3. 20.

पिनाकम्-(VS.) trident. 5. 22.

पिनाकहस्त:-(VS.) holding a trident. 3. 21: 5. 22.

पिन्वतम्-fatten. 6. 29.

पिपति-he fills. 5. 24.

पिब-drink. 4. 8; 7. 6; 8. 2, 3; 11. 44.

पिबत-inj. of $\sqrt{\Psi}$ (to drink), he drank. 5. 11.

पिबतम्-you two drink. 12. 31.

पिबत-let him drink. 8. 2.

पिबन्ति-they drink. 5. 11.

पियारुम्-who derides gods. 4. 25.

षिष्टतमया-(KS.) with most beauti-

ful. 8. 20.

पीतये-to drink. 12. 4.

पीप्याना-nursing. 2. 27.

पीयति-reviles. 3. 20.

पुंस:-to men. 3. 5.

पुत्र:-son. 4. 23; 8. 2; 9. 14; 12. 3.

पुत्रनामा-(SB.) having the name of a son. 3. 4.

पुत्रम्-son. 3. 20; 9. 40; 12. 14.

पुत्राणाम्-of sons. 3. 4.

पुत्रै:-with sons. 1. 16.

युन:-again. 3. 3; 4. 11, 15, 16,

19; 10. 18; 11. 5; 12. 28.

पुनते-(SV.) he purifies. 5. 6.

पुनन्त:-winnowing. 4. 10.

पुनन्तु-let them purify. 5. 6.

पुनातु-let him purify. 5. 6.

पुनान:-purifying. 6. 28.

युष्वान्-increasing. 1. 8.

पुपोष-he nourished. 10. 34.

पुमान-man. 9. 15; (MS.) 3. 4.

पुमांसम्-hero. 9. 15; (MS.) man.

3. 4.

पुर:-in front. 9. 16.

पुरन्धि:-bountiful. 11. 2,

पुरन्धिम्-very wise. 6. 13, 17.

पुरन्ध्या-with praise. 12. 30.

पुरस्तात्-(RVKH) before. 9. 5.

प्रस–formerly. 3. 15; 4. 17; 6. 2, 27; 9. 28.

पुराणान्-old ones. 12. 29.

पुराखेन-(MS.) with old. 9. 43.

पुरीषम्-vapour. 2. 22.

y₹-very. 5. 7; 6. 21.

पुरुत्रा-every where. 9. 13.

पुरुधा-in many ways. 10. 34.

पुरुप्रिय:-widely loved. 5. 2.

पुरुष:-having many chariots.

11. 23.

पुरुवपेसम्-of many forms. 11. 21.

पुरुषम्-fragrant exhalation. 8.22.

पुरुषाद:-eaters of men (arrows).

2. 6. पुरुषेण-by the supreme being.

2. 3.

पुरुह्त-O widely-invoked. 1. 4;

5. 24.

पुरुहृतम्-widely-invoked, water.

6. 2.

पुरुखः-O Pururavas. 10. 47.

पुरोगा:-leader. 8. 21.

पुरोळा-rice-oblation. 6. 16.

पुरोळाशम्-oblation. 4. 19.

पुरोहित:-priest. 2. 12.

पुरोहितम्-placed foremost. 7. 15.

पुतुकाम:-having many desires.

6. 4.

पुष्करिणी-lake with lotus-beds. 7.3.

पुष्करे-in lotus-bed. 5. 14.

पुष्ट:-of the growth. 11. 49.

पूरव:-supplicating men. 7. 23.

पूर्णम्-full. 2. 3.

पूर्धि-fill. 4. 3.

पूर्व:-former. 12. 5.

पूर्वथा-as before. 3. 16; 12. 34.

पुवेपीतये-to drink first. 10. 37.

पूर्वम्-(MS.) old. 4. 17; 9. 43.

प्वंहूती-at the first invocation.

5. 28.

पूर्वो-former. 3. 22; 9. 28; (AB.)

11. 29, 31.

पूर्वी:-earlier. 10. 41.

पूर्व-before. 7. 7; 12. 7, 41.

पूर्वभि:-by former. 7. 16.

पुष्णम्-Pusan. 6. 4.

पूषन्-O Pusan. 12. 17.

पुषा-Pusan. 5. 28; 6. 6, 31; 7. 9,

12. 18.

पृच्छ्रसि-thou seekest. 9. 30.

पृश्वत-fill. 3. 20.

पृज्नित-they fill. 1. 17.

पृतना:-battles. 9. 14.

पृतनाजम्-unconquered in battle.

10. 28.

पृतनाज्येषु-in battles. 9. 24.

पृतनासु-in battles. 5. 2.

पृथक्-separate. 5. 25.

पृथिवि-O earth. 9. 32; 11. 37.

पृथिवी-earth. 3. 21; 4. 21; 7. 24;

9. 38; 12. 33.

पृथिवीम्-earth. 1. 4; 2. 22; 7. 23;

9. 13; 10. 22, 23, 27, 32.

पृथिब्या:- of and from earth. 6. 17;

7. 2; 8. 9.

पृथिव्याम् - on earth. 12. 31.

पृथु-broad. 12. 23.

पृथुज्रया:–agile. 5. 9.

प्रथुद्धके-having broad hips. 11.32.

पृथ्वीम्-broad. 6. 12.

ve:-(VS.) surface. 7. 23.

पृष्ट-on the back. 9. 14.

पृष्ठचामची-suffering from bentback. 5. 21.

पृक्षिगर्भा:-they who are in the womb of the variegated one, i. e. waters in a cloud. 10.39.

पेस्वौ-clouds. 12. 2.

पोषम्-store. 1. 8.

पोषयिबु-O nourisher. 10. 15.

पोषाय-for prosperity. 6. 21.

पौंस्ये-in battle, atmosphere, strength. D. 6. 14.

पौंस्येभि:-with powerful. 6. 7.

पौर्श्वमासी-(AB.) day of full moon 11. 29.

प्र श्रातिरत्-Ao. of \sqrt{q} with π , has widened. 6. 16.

प्रश्च-do thou worship. 11. 9.

त्र श्रचेत-do you worship. 4. 24.

प्र श्रवादिषु:-they have uttered forth. 9. 6.

प्र श्रम्जत्-Imf. from √स्ज् (to emit) with प्र, created. 1. 7.

प्र ग्रस्त-let him be. 2. 13.

प्र अस्थः—Ao. of $\sqrt{\epsilon}$ with π , they have stood forth. 6. 10.

प्र त्रानर्—she has attained. 11. 25.

प्रकलावित्-trader. 6. 6.

प्रकेत:-illumination. 2. 19.

प्र गायत-sing forth. 7. 2.

प्र चेतयति-she causes to know.

11. 27.

प्रचेतसः-sagacious. 9. 20.

प्रचेताः-sagacious. 8. 5.

प्र चोदयन्-stimulating. 6. 7.

प्र चोदयन्ता-impelling. 8. 12.

प्र स्थावयत्-he may cause to move forth. 7. 9.

प्रजव:-great speed. 11. 20.

प्र जवेते-they two hasten forth. 9. 39.

प्रजा:-mankind. 10. 34.

प्रजानन्-knowing well. 7. 27.

प्रजापतये-(AB.) for Prajapati. 12.8

प्रजापते-O lord of creatures. 10.43

प्रजाम्-offspring. 11. 7, 32.

प्रजावती:-having offspring. 5. 2.

प्रजावता-rich in offspring. 11. 24.

प्र जिनोषि-thou impellest forth.

সনম্ভ্ৰ-who have obtained wealth.

प्रतर्ण:-promoter. 9. 12.

प्र तारिष:-(AB.) prolong. 11. 30.

प्र तारिषत्-Sb. of $\sqrt{7}$, he will prolong. 10. 35.

प्र तारी:-inj. of \sqrt{q} (to cross) with π , prolong. 4. 7.

प्रति-every. 6. 8; towards. 8. 15; 10. 36.

प्रति श्रमभोष्टाम्-(VS.) they two have seized. 6. 16.

प्रति स्रोहत-concealed. 2. 9.

प्रति गृणीहि-sing in answer. 4.16

प्रांत जागर-I kept watch. 10. 33. प्रांत दुहीयत्-op. from √दुह् (to milk), may he milk from all sides.

1. 7.

प्रतिधा-draught. 5. 11.

प्रतिधीयमानम्-being directed. 11.8. प्रतिमानानि-counter measures. 5. 12; 11. 21.

प्रति सञ्चते-he puts on. 12. 13.

प्रति यन्ति-they stride forth. 12.7.

प्र तिरत-she prolongs. 11. 36.

प्र तिरते-it prolongs. 11. 6.

प्र तिरन्त-let them prolong. 12. 39.

प्रतिलोभयन्ती-infatuating 9. 33.

प्रति श्र्योहि-mix. 4. 19; shatter down, 6. 3.

प्रति हन्मि-I thrash. 3. 10.

प्रति हर्यते-it longs for. 11. 15.

प्रतिहिता:-(VS.) placed. 12. 37.

प्रतीकम्-appearance. 7. 31.

प्रतीची-turning towards. 3. 5; 8. 15.

яа:-ancient. 12. 32.

प्रतथा-like ancient. 3. 16.

प्रत्यङ्-before. 12. 24.

प्रत्यञ्च्-against. 5. 3.

प्रथम:-first. 10. 10.

प्रथमम्-first. 3. 8.

प्रथमा-foremost. 8. 12.

प्रथमा:-first. 2. 22; 5. 25.

प्रथमानि-first. 12, 41.

प्रथस्त-spread. 1. 15.

त्रद्विणित-(KS.) moving from left

to right. 8. 19.

प्रदिय:-from days of yore. 4. 8; 6. 17; 8. 19.

प्रदिशः-quarters. 8. 22; 9. 17; 11. 41.

प्रदिशा-with injunction. 8. 9, 12. प्रदिशा-in the eastern direction. 8. 21.

प्रधने-in battle. 9. 23.

प्रधय:-fellies. 4. 27.

प्र पतान्-Sb. from √पत्, they fly forth. 2. 6.

प्र पतेत्-he may fly forth. 7. 3.

त्रपथे—in the distant space. 11.46.

प्रिंपेले-near. 3. 20.

प्र पिबन्ति-they drink forth. 11.5.

प्रवृवाण:-proclaiming. 9. 4.

प्र भर-hurl. 6. 20.

प्र भरे-I bear forth. 9. 10.

प्रभृथस्य-of the prepared. 11. 49.

प्रमगन्दस्य-of the usurer. 6. 32.

प्रमायुकः-negligent. 3. 5.

प्रमुषे-for not heeding 4. 14.

प्रयती-with gift. 6. 9.

प्र यन्धि-extend. 6. 7.

प्रयस्तान्-having food. 2. 13.

प्रयाजा:-preliminary oblations.

8. 22.

प्रयाजान्-preliminary obtations. 8. 22.

प्रवच्यामः-we will proclaim. 9. 3.

प्रवतः-heavenly heights. 10. 20.

प्रवत्वति-O abounding in high-

lands. 11. 37.

प्रवदन्त-let them speak forth. 9.9.

प्रवदाम-let us speak forth. 9. 9.

प्र ववचे-pf. of √वच्, thou didst declare. 5.8.

प्रवातेजा:-growing in windy places. 9. 8.

प्र वावृजे-pf. \overline{A} of $\sqrt{2}$ ज् (to twist) with \overline{a} , he twisted. 5. 28.

प्र बोच:-(KS.) do thou proclaim. 8. 20.

प्र वोचम्-I shall proclaim. 7. 2, 3, 23; 11. 43.

प्र वोचेयम्-may I proclaim. 10. 42.

ब्र शंसामि-I will sing forth. 5. 9.

प्रशस्तम्-glorious. 5. 10.

प्रशस्तिभि:-with panegyrics. 10.5.

प्रसवे-at the stimulation. 2. 26.

प्र संसर्ज-he sent forth. 10. 4.

प्र साचते-he overpowers. 11. 21.

प्रसितिम्-net. 6. 12.

प्र सीषधाति—Ao. Red. Sb. of $\sqrt{\pi u}$, with π , he will have accomplished. 12. 18.

प्रसूत:-flung. 9. 14.

प्रस्ता-produced. 2. 5, 19; discharged. 9.19.

प्रस्करवस्य-of Praskanva. 3. 17.

प्रस्थितस्य-set forth. 7. 6.

प्रस्थिता-prescribed. 6. 16.

प्रहराम-we thrust. 3. 21.

प्र हिनोत-impel. 7. 20.

प्र ह्यसे-thou art proclaimed. 3.

10; 10, 36,

मा-onwards. 9. 30.

प्राचीनम्-in the eastern direction. 8. 9, 12.

प्राचीम-extended. 11. 11.

प्राणा:-vital breaths. 8. 22.

प्राचै:-with vital breaths. 10. 8.

प्रातः-in the morning. 7.27; 12.5.

प्रातिरित्व:-coming at dawn. 5. 19.

प्रातर्जितम्-early-conquering. 12.14. प्रातर्थुजा-the two, who yoke early.

12. 4.

प्रापश्यन्-they beheld. 7. 29.

प्रायच्छ्र (AB.) he gave in marriage. 12. 8.

प्रायन्-they went forth. 5.25.

प्राचित-do you worship. 4. 24.

प्रावन्-imf. of $\sqrt{3}$ with $\sqrt{3}$, they protected. 6. 2.

प्रावन्त-let them befriend. 12. 45.

प्रावेषाः-sprung from the waving trees, 9. 8.

प्राशित्रम्-(KB.) name of a person. 12. 14.

प्रासाचीत्-Ao. of $\sqrt{4}$ (to generate), with π , he has generated. 12.13.

प्राहवे- $Ao.\ of\ \sqrt{g}$ with π , I have invoked. 2. 25.

प्रियम्-dear. 9. 18; 11. 39; 12. 9.

प्रियमेधवत्-like Priyamedha. 3. 17.

प्रियमेघा:-fond of sacrifices. 4. 3.

प्रियाणि-pleasant things. 4. 16.

प्रीग्रीत-refesh. 5. 26.

प्रोहाणि-let me pour out. 1. 15.

प्रवस्य-float. 9. 7.

बक्रेंग-with lightning, or flood of water. 6. 26.

बज्रबाहु:-thunderbolt-armed. 2.26.

बद्-truly. 11. 37.

बत:-alas! weakling. 6. 28.

बद्ध:-bound. 2. 28.

बद्धम्-bound. 10. 32.

बद्धान्-bound. 4. 3.

बह्धानान्-(acc. pl. of pr. pt. of \sqrt{badh} .) knocking against each other, 10, 9.

बधिरा-deaf. 10. 41.

बधै:-with slaughter. 10. 42.

बन्ध:-kinsman. 4. 21; 6. 7.

बप्सता-pt. of √भस् (to devour), devouring. 9. 36.

बप्सती-devouring. 6. 4.

बन्धाम्-let them eat. 5. 12.

बभूथ-thou becomest. 5. 8.

बम्बः-they became. 1. 9. (AV.) 12.38.

बभूवुषी-becoming. 11. 40.

बिम्र:-supporter. 6. 17.

बभु:-tawny. 12. 40.

बभ्र-tawny. 4. 15.

बभूगाम्-of the tawny ones. 9.28.

बहेगा-strongly. 6. 18.

बहि:-grass. 5. 28; 6. 14; 7. 20; 8.

9, 13.

बबात्-from strength. 7. 2.

बह-abundant. 10. 13.

बह:-much. 9. 14.

बहुधा-variously. 7. 18.

बहुप्रजा:-having many children.

2. 8.

बहुभ्य:-for many. 10. 20.

बहुद्का:-having much water. 5.6.

बह्वीनाम्-of many daughters. 9.14.

बाहुम्-arm. 4. 20; 9. 15.

बाह्न-arms. 6. 33; 7. 6.

बिभर्ति-it supports. 12. 26.

बिभर्ष-thou bearest. 11. 37.

बिभाय-pf. of $\sqrt{4}$, he was afraid. 10. 11.

बिभीयात्-op. of $\sqrt{}$ भी (to fear), one should fear. 3. 16.

बिमृत:- they two support. 3. 22.

बिमृताम्-they two bear. 9.40.

बिम्हथ-bear. 6. 23.

बिभ्यतु:-pf. du. of $\sqrt{4}$ h, they two were afraid. 8. 15.

विभ्यस्यन्त:-being afraid. 1. 10.

बिभ्युषी-being afraid. 11. 47.

बिभ्रत-(VS.) bearing. 5. 22.

बिभ्रती-bearing. 11. 50.

बिलम्-opening. 2. 17.

बिसला-digger of lotus-stem. 2.24.

बीरिट-in the atmosphere. 5. 28.

ब्रधान:-waking. 10. 41.

दुने-in the atmosphere. 10. 44.

बुध्न्य:-dwelling in the atmosphere.

10. 44; coming from the

bottom. 12. 33.

बुन्द:-arrow. 6. 33.

ब्रन्दम-arrow. 6. 34.

बुसम्-water. 5. 19.

बृबदुक्थम्-of sublime hymns. 6.4.

बृबूकम्-water. 2. 22.

बृहच्छ्वा:-far-famed. 6. 18.

बृहत्-loudly. 1. 7; great. 5. 19;

6. 14; 7. 2; 11. 49.

बृहत:-greatly. 9. 8.

बृहती-with a sublime. 2.25; nom. sing. 8.11; 9.29.

बृहती:-great. 8. 10.

बृहहिदा-with mighty heaven.

बृहस्पति:-lord of the great. 2. 12; 10. 12.

बृहस्पतिम्-lord of prayer. 6. 23.

बृहस्पते-O Brhaspati. 4. 25.

बृहस्पते:-of Brhaspati. 11. 12.

बेकनाटान्-usurers. 6. 26.

बोधतु-let her wake up. 11. 31.

बोधयन्ती-waking up. 4. 16.

बोभवीति-Int. III. s. of $\sqrt{4}$, he becomes 10.17.

ब्रवीमि-I speak. 11. 7.

बह्य-Brahman. 2. 11; prayer. 6.22.

ब्रह्मचर्योपपन्नम्-celibate. 2. 4.

ब्रह्मण्डपति:—lord of prayer. 5. 4; 10. 13.

ब्रह्मण्स्पते–O lord of prayer. 3.11; 6. 10.

ब्रह्मणा-by fervour. 5. 14.

बहाद्विपे-to the foe of prayer. 6. 3, 11.

ब्रह्मन्-O brahmana, 2. 4; 5. 14.

त्रह्मा-name of a priest. 1. 8.

त्रहाणः-the brahmanas. 5.5;11.4.

ब्रह्माचि-prayers. 12. 34.

ब्राह्मण:-brahmana. 7. 24; 7. 31.

ब्राह्मणम्-brahmana. 2. 4.

ब्राह्मण्वत्-like brahmana. 3. 16.

बाह्यणः-brahmanas. 9. 6.

ब्रुवाण:-speaking. 10. 22.

ज्या:-should explain. 2. 4.

भन्र:-draught. 9. 8.

भन्त-divide. 6. 8.

भीच-bestow. 12. 14.

भन्तीमहि-op. of $\sqrt{}$ भन् (to divide), may we divide. 4. 7.

भग:-Bhaga. 1. 7; 6. 31; 12. 36.

भगम्-fortune. 3. 16; Bhaga. 6. 13; 12. 14.

भगवती-fortunate. 1.1. 44.

भगवन्त:-fortunate. 11. 44.

भगस्य-of fortune. 9. 31.

भद्रम्-good. 1. 18; (RVKH.) auspicious. 9.5; bliss. 12.13.

भद्रा-blessed. 4. 10; 12. 17, 39.

भद्रे-in the blessed. 11. 19.

भद्रेण-with blessed. 11. 24.

भन्दते-he praises. 5. 2.

भन्दनाः-praises. 5. 2.

भयमानः-being afraid. 6. 2.

भर-bear. 4. 4.

भरत-do you bear. 10. 6.

भरथ-bear. 9. 9.

भरथ:-You two bear. 5. 5.

भरन्ती-bearing. 11. 36.

भरमाणः-bearing. 5. 4.

भरेष्ट्र-in battles. 4. 24.

भमेग्रे-for maintenance. 7. 25.

भव-be. 6. 17; 9. 32; 10. 24.

भवत-be. 8. 10.

भवत:-they two are. 1. 9.

भवति-it is. 3.4; 6.19; 7.3, 27;

11. 6.

भवत-let her be. 11. 46.

भवनस्य-of world. 7. 9.

भवन्त-let them become. 12. 44.

भवासि-Sb. thou mayest be. 9. 4.

भन्याय-to the auspicious. 10. 42.

भसथ:-you two eat. 5. 22.

भा: (AV.) lustre. 6. 12.

भाऋजीक:-of well known light.

6.4.

भागम्-share. 3. 12; 6. 8; 8. 22;

11. 6.

भागा:- portions. 8. 22.

भानुम्-the sun. 12. 7.

भारती-light of the sun. 8.13.

भारहार:-bearer of burden. 1. 18.

भान्यस्य-of Bhavya, a king. 9.10.

भासा-with light. 6. 17.

भिन्दन्-breaking. 3. 20.

भिन्दन्ति-they rend. 5. 5.

भिषक्-physician. 6. 6.

भी:-fear. 9. 30.

भीम:-dreadful. 1. 20; 4. 17.

भुनक्रि-he enjoys. 2. 4.

भुरण्यन्तम्-actively striving. 12.

22, 23, 24, 25.

भुव:-of earth. 7. 27.

सुवनम्-universe. 10.11, 46; 12.11.

भुवनस्य-of the universe. 3. 12; 7.

9; 10. 4.

भुवना-worlds. 4. 27.

भुवनानाम्-of worlds. 7. 22.

भुवनानि-worlds. 7. 29; beings. 8.

14; 10. 26; waters 10. 34.

भुवनाय-for existence. 7. 25.

भुवा-being. 5. 5.

भवे-for existence. 7. 28.

भूत-inj. was. 5. 8.

भूत:-having become. 3. 16.

भूतन-may be. 6. 22.

भूतस्य-of existing thing. 10. 23.

भूतानि-beings. 6. 15.

भूत्वा-(TS.) having become. 7.24.

भूम-earth. 10. 4.

भूमिम्-earth. 6. 22; 7. 23; 11. 37.

भूया:-thou mayest be. 9. 12;

11.44.

भूरि-very. 2. 7; 3. 10; 5. 2; 6.

22; 11. 21.

भूरितोका:-having many children.

1. 10.

भूरिदावत्तरा-more liberal. 6. 9.

भूरिधारे-having many streams. 5.2.

भूरिश्दङ्गः-having many horns. 2.7.

भूणिम-wild. 6. 24.

सूर्यतः-eating much. 6. 4.
सृगवः-the Bhṛgus. 4. 23; 11. 19.
सृगिः-whirl- wind. 6. 20.
भेदौ-parts. 9. 2.
भेषजम्-healing. 10. 35.
भेषजा-medicines. 10. 7.
भोगम्-enjoyment 6. 8.
भोगैः-with coils. 9. 15.
भोजनानि-riches. 4. 5.
भोजनीयः-to be fed. 2. 4.
भोजन्थः-of the enjoyer. 7. 3.
भाजन्यः-brilliant. 3. 15.

भ्राजसा:-brilliant. 3. 15.

भ्राता-brother. 4. 26.

मंसीय-let me think. 3. 8.

मंसेभ्य:-from the great ones.
3. 21.

मघम्-wealth. 4. 15.

मघच-O lord of wealth. 6. 1, 7,
32; 7. 6; 11. 12.

मघचा-lord of wealth. 6. 19; 10.
17, 27.

मघा-wealth. 5. 16.

मघोनी-rich. 1. 7.

मण्डूक:-frog. 9. 2.

मण्डूक:-frogs. 9. 6; 10. 16.

मण्डूकि-O frog. 9. 7.

मत-from me. 4. 20; 5. 2.

मति:-thought. 11. 15.

मतिम्-intellect. 6.16.

10, 39,

मतिभि:-with thoughts. 4. 19;

मतीनाम्-of intellects. 3. 20; 6. 29. मत्सरम्-acc. soma. 2. 5. मत्स्यम्-fish. 10. 12. मदन्त:-rejoicing. 1. 11. मदन्ती:-rejoicing. 5. 6. मदा:-gladdening. 4. 15. मदाय-for rapture. 4. 8. मदिष्टया-with the most gladdening. 11. 3. मदे-in the intoxication. 11. 2. मद्यम्-intoxicating. 5. 1. मधु-water. D. 10. 12, 31, 37. मधुधारम्-holder of water. 10. 13. मधुना-with honey. 8. 17, 18. मधुमती:-rich in sweetness 10.19. मधुमन्त:-having sweetness. 10.24. मधुमन्तम्-rich in sweet water. D. 10. 16. मधुमान-rich in sweetness. 7. 17. मधुश्रुतम्-distilling honey, distilling sweet water. 10. 16. मध्यम-middle. 6. 3. मध्यम:-middle. 4. 26; 10. 5. मध्यमस्याम्-in the middle. 12. 31. मध्यमा:-the middle ones. 11.18. मध्या-in the midst. 4. 11. मध्ये-in the middle 2. 16; 9. 7. 23, 24. मध्य:-of mead. 4. 8. मध्वा-with honey. 8. 6; 10. 31. मन-(VS.) thought. 5. 5. मनः-mind. 6. 28; 9. 16; 10. 40 11. 34.

मनसः-from mind. 5. 14. मनसा-with mind. 2. 4; 3. 3, 4: 4. 7, 10; 8. 22; 10. 18, 46, 11.45. मनस्त्रान-wise. 10. 10. मनामहे-we think. 6. 25. मनीषा-with wisdom. 2. 25; 9. 10. मनु:-name of a lawgiver. 3. 4; (VS.) 1.5; celestial god. 12. 34. मनुताम्-let them think. 9. 13. मनुष:-of man. 8. 5, 12. मनुषाय-for man. 6. 26. मनुष्यवत्-like man. 8. 13. मनुष्या-worthy of man. 3. 11. Yaska explains it as मनुष्येभ्यः, i.e. 'from men.' मनुष्यान-to men. 6. 22. मन-I know. 9. 28. मन्तवा-to be regarded. 3. 3. मनत्रा-stanzas. 12. 33. मन्दमानाय-being exhilarated, or praised, or implored. 11. 9. मन्दसानः-rejoicing. 8. 2. मन्दिने-for the praiseworthy. 4. 24. मन्द-joyous. 4. 12. मन्द्रजिह्नम्-of pleasing tongue. 6, 23, मन्द्रा-charming. 11. 28, 29. मन्म-thoughtful hymn. 6. 22; 10.42. मन्मन्-thinking. 4. 25.

मन्मभि:-sublime hymns. 10. 5.

मन्मानि-prayers. 8. 6. मन्यते-one thinks. 11. 4. मन्यथा:-think. 3. 20. मन्यमान:-thinking. 12. 14, मन्यमानाः-thinking. 4. 14. सन्ये-T think, 8, 2, मन्येत-one should think. 2. 4. मन्यो-O Manyu. 1. 17; 10. 30. मम-my. 3. 8. (AV.) 10. 18. मयि-(AV.) in me. 10. 18. मयोभु-pleasing. 10. 35. मयोभुव:-beneficent. 9. 27. मरते-he dies. 11. 38. मरुत:-the Maruts. 4. 15; 5. 5; 6. 16; 9. 3; 11. 14; (TS.) 7. 24. मरुवः-swift like the Maruts. 10, 30, मरुवान्-having Maruts. 4. 8. मरुसु-among the Maruts. 11.50. मरुद्धि:-with Maruts. 5. 15; 10. 36, 37. मरुद्वधे-O Marudvṛdha. 9. 26. मजेयन्त-thy embellished. 12. 43. मर्तः-mortal. 2. 13; 6. 8. मर्तम-mortal. 5. 17. मर्तास:-mortals, 11, 16, मर्खः-man. 6. 4. मर्लम्-acc. mortal. 2. 9. मर्त्यानाम् - of mortals. 5. 1; 6. 20. मर्खाय-for the mortal, 11, 8. मर्खेभ्य:-from mortals, 12, 10, मर्था:-0 men. 4. 2. मर्थम्-husband. 3 15.

मर्योदाः-boundaries. 6. 27.

मर्याय-for man. 2. 27.

मह:-great. 6. 6; 9. 25; 11. 27; 12. 11, 32.

महत्-great. 6. 35; 10. 34.

महत:-(AV.) of the mighty. 12.38.

महते-for great. 11. 45.

महद्भय:-to the great. 3. 20.

महस्य-of the great. 5. 7.

महान्-great. 6. 14, 23.

महान्तम्-great. 10. 9.

महावधात्-from great slaughter.

10. 11. महि-great. 11. 9.

महित्वम्-greatness. 4. 11; 6. 8; 7. 23.

महिनि-0 great. 11. 37.

महिमा-greatness. 11. 20.

महिमान:-becoming great. 12.41.

महिमानम्-greatness 8. 7; 9. 16.

महिन्नत- Voc. of great ordinances. 3. 17.

महिषा-by greatness. 7. 26.

मही-great. 5. 22.

मही:-great 10. 20.

महीनाम्-of armies. 6.17.

महीयम्-great. 4. 21.

महे-for great. 9. 27; 10. 47; 11.9.

महा-by the greatness. 10. 10;

महाम-to me. 9. 8.

ни-prohibitive particle. 1.7,15; 3. 2, 20; 5. 8 16, 23; 6. 24; 7. 2; 9. 3, 4; 10. 7, 40, 45; 11. 7.

मा-me. 2. 4; 3. 10, 12, 21; 4. 6, 17; 5. 2, 6; 9. 8.

मातर:-mothers. 3. 6; 12. 7.

मातरम्-mother. 2. 4; 10. 46.

मातरा-two mothers. 9. 39.

मातरा-measurers. D. 10. 21.

मातरिश्वः-O Matarisvan. 7. 31.

मातरिश्वा-air. 7. 26.

मातिरश्वानम्-Matarisva. 7. 18.

मातवै-for recognition. 11. 42.

माता-mother. 4. 21, 23; 9. 40; 10. 46; 11. 49; 12. 11.

मातु:-of mother. 2. 8; 8. 18.

मातु:-mothers. 4. 14.

मात्राम्-acc. measure. 1. 8.

माद्यन्ति-they intoxicate. 9. 8.

मानुषान्-men. 12. 24.

मानुषीभ्य:-(VS.) for men. 7. 24.

माने-in the creation. 2. 22.

माम्-me. 6. 31.

मायया-with illusion. 1. 20.

माया:-arts. 12. 17.

मायाम्-supernatural power. 6.

13; 7. 27.

मायुम्-lowing sound. 2. 9;11. 42.

मारुतम्-swift. 11. 50.

मास:-measurer; Soma, or the moon, 11, 5.

मासकृत्-month-maker. 5. 21.

मासि-in month. 6. 35.

मितद्रवः-of measured speed. 12.44

मित्र-O Mitra. 2. 13; 3. 5. मित्र:-Mitra. 9. 3; 10. 22; 12. 36.

मित्रम्-Mitra. 7. 18.

मित्रमह:-great on account of friends. 8. 5.

मित्रस-of Mitra. 12. 16.

मित्राय-for Mitra. 10. 22.

मित्रावरुणा-Mitra and varuna.

11. 23.

मिथुना-pairs. 12. 10.

मिथुनानाम्-of both. 3. 4.

मिथुनौ-pairs. 7. 29.

मिमाति-it lows. 2. 9; 11. 42.

मिमान:-measuring. 12. 23.

मिमाना-measuring. 8. 12.

मिमानाः–measuring. 6. 6.

मिमाय-she lowed. 11. 40.

मिषन्तम्-winking. 11. 42.

मुद्गीजया-with a net. 5. 19.

मुखान्-from the mouth. 7. 12.

मुच्यते-is released. 5. 19.

मुद्रज:-name of a seer. 9. 23, 24.

मुमुग्धि-release. 4. 3.

मुरीय-op. $\overline{A}.$ of $\sqrt{2}$ (to die), may

I die. 7. 3.

मुहूर्तम्-for a while. 2. 25.

मुद्यन्त-let them be stupified. 10.27.

मूरा:-ignorant. 6. 8; 11. 2.

मूर्धनि-at the head. 5.16; 9.31.

मुर्घा-head. 7. 27.

मूर्धानम्-forehead. 11. 42.

मुष:-mouse. 4. 6.

मृग:-animal. 1. 20; 9. 19.

सृगम्-animal. 5. 3; 6. 24.

स्गयन्ते-they seek. 5. 3.

मृत्यु:-death. 7. 3.

मृत्यो-0 death! 11. 7.

मुधः-enemies. 7. 2.

मध्रवाच:-sweet in speech. 6. 31.

मृळ-be gracious. 1. 17.

मृळयन्त्-let them be gracious.

10. 16.

मुळाति—he will be gracious. 10.15.

मे-me; to me; my. 2. 25; 3. 20;

4. 21; 5.21; 6. 8, 22; 8. 22;

9. 10, 26; 11. 36; 12. 30. (SB.) for me. 9. 20.

मेद्रुल:-(VS.) from the fat 6. 16.

मेद्यन्तु-may they become fat. 8.3.

मेधाविनम्-intelligent. 2. 4.

मेष:-ram. 3. 16.

मेषान्-rams. 5. 21.

मेहना-great, whatever does not belong to me here. 4. 4.

मैत्रावरुषः-son of Mitra and Varuna. 5. 14.

मोषथ-steal. 6. 4.

मोजवतस्य-.gen. growing on Mujavat. 9. 8.

यंसन्-they have granted. 9.19.

यः-who. 1. 18; 2. 4, 9, 13; 3. 21;

4. 17, 25; 5. 2, 15, 19, 22,

24; 6. 3, 8, 10, 12, 19, 35;

7. 23, 24; 8. 2, 14; 9. 10; 10.

5, 10, 19, 26, 29, 42, 44, 11.

7; 12. 14, 28, 46.

यचि-sacrifice. 6. 13, 17; 8. 8, 14.

यदमस्य-of consumption. 3. 15.

याचित्-whenever. 9. 21.

यच्छ-grant. 9. 32.

यच्छत-grant. 12. 45.

यच्छताम्-they may extend. 9.38.

यज-(MS.) sacrifice. 9. 42, 43.

यजतम्-holy. 12. 17.

यजतस्य-of the adorable. 8. 7.

यजते-dat. to the holy. 8. 11.

यजते–he sacrifices. 12. 5.

यजध्ये-for sacrificing. 8. 12.

यजध्वम्-sacrifice. 12. 5.

यजमान:-sacrificer. 3. 5; 12. 5.

यजमानाय-(MS.) for the sacrificer.

9. 42.

यजसि-thou sacrificest. 8. 5.

यजस्ब-sacrifice. 10. 27.

यजीयान्-better sacrificer. 8. 8, 14.

यज्ञ:-(GB.) the Yajus formula. 1. 16.

यज्ञ:-sacrifice. 8. 22; 10. 45.

यज्ञन्यो:-of the two leaders of sacrifice. 7. 30.

यज्ञपतये-(TS.) for the lord of sacrifice. 4. 21.

यज्ञम्-sacrifice. 4. 5; 5. 15; 7. 30, 31; 8. 6, 12, 13, 21; 9. 38; 11. 26; 12. 41.

यज्ञस्य-of the sacrifice. 1. 8, 16; 7. 15.

यज्ञाय-(TS.) for sacrifice. 4. 21.

यज्ञिया:-holy. 9. 37.

यज्ञियानाम्-of the accomplishers of sacrifice. 7. 27; 11. 19.

यज्ञियाम्-sacrificial. 5. 25.

यज्ञियाय-for the sacrificing man.

10. 8.

यज्ञियासः-accomplishers of sacrifice, 3, 8; 7, 29.

यज्ञे-(VS.) in the sacrifice. 4.18; (AV.) 11. 33.

यंज्ञेन-with sacrifice. 12. 41.

यज्ञेषु-in sacrifices. 8. 2, 12.

यज्ञै:-with sacrifices. 6. 8, 15; 8. 7.

यत्-which. 1. 8, 16, 18; 2. 11; 3.

5; 7. 19, 28; 10. 5, 8, 11, 47.

यत्-whatever; because; that. 1. 6; 2. 12, 17; 3. 8, 20; 4. 4,

11, 14; 5. 8, 13, 21; 6. 35;

7. 6, 27, 29; 8. 18; 9. 3, 9,

26, 41; 10. 9, 11, 47; 11. 4,

5, 16, 28, 47; 12. 10, 31;

(TS.) 2. 17; (DB.) 7. 12.

यतते-he stretches. 7. 22, 23.

यतन्ते-they endeavour. 4. 13.

यत्कामा:-with what desires. 10.43.

यत्र-where. 2. 7; 3. 4, 12; 4. 10,

20, 27; 6. 30; 7. 30; 9. 19;

10. 26; 12. 41.

यत्रयत्र-wherever. 9. 16.

यथा-just as. 2. 4, 19; 3. 15; 4. 19; 5. 3, 11; 10. 33.

यदा-when. 4.13; 6.8; 7.29; (TS.)

7. 24.

यदि-if. 7. 3.

यद्ध नाम-whatever exists. 3. 22.

यन्तम्-going. 5. 19, 21.

यन्ति-they go. 3. 4; 5. 18.

यन्त्र:-with fetters. 10. 32.

यम्-whom. 2. 4; 4. 23; 5. 11;

7. 23; 10. 13, 19; 11. 4, 24;

12. 14.

यम-0 Yama. 6. 28.

यम:-Yama. 10. 21; 12. 29.

यमम्-Yama. 7. 18; 10. 20.

यमस्य-of Yama. 6. 35; 12. 11.

यमि-0 Yami. 11. 34.

यमुने-0 Yamuna. 9. 26.

यमौ-twin brothers. 10. 21.

ययस्तु-Imv. of \sqrt{a} स्, let him be heated. 6. 11.

ययाथ-pf. of $\sqrt{2}$ wentest. 2.27.

ययो:-(MS.) of which two. 9. 42.

यवम्-grain. 6. 26; 10. 4.

यवेन-with barley. 3. 20.

यश:-(AV.) glory. 12. 38.

यसात्-from which. 2. 3.

यसिन्-in which. 11.50; 12.29, 38.

यसै-to whom. 11. 24.

यस्य-whose. 3. 21; 5. 3, 27; 6. 12;

9. 25; 10. 10; 11. 9, 39.

यस्याम्-in which. 3. 21.

यस्यै-for which. 8. 22.

यह-0 great one. 8. 8.

या-who. 9. 30; 10. 7; 11. 8, 32, 36, 37, 46; (AB.) 11. 29, 31.

या:-which. 3. 11; 9. 28; 12. 45.

याचन्-beseeching. 6. 24.

याचिषत्-Ao. Sb. of $\sqrt{2}$ याच्, he has beseeched. 6. 24.

यातम्-go. 6. 7.

यातयति-he leads. 10. 22.

यातुधान:-demon. 7. 3.

यात्नाम्-of demons. 6. 30.

यादृश्मिन्-in whatsoever. 6. 15.

यानान्-leading. 8. 6.

यानि-which. 5. 25.

याभि:-with which. 10. 19.

याम-which, 12, 34,

याम:- $pr. of \sqrt{20}$, we go. 2. 26.

यामेषु-on the courses. 4. 15.

यावन्मात्रम्-as much as. 7. 31.

याहि-go. 5. 2; 6. 12.

युक्रम्-joined. 6. 28.

युक्ता:-yoked. 3. 9. युगानि-ages. 4. 20.

युजा-accompanied by. 5. 2.

युज्यसे-thou art set to work. 9.21.

युआन्ति-they yoke. 4. 27.

युक्षम्-yoking. 9. 24.

युयवन्-Sb. of $\sqrt{2}$, they will remove. 12. 44.

युजे-he yoked. 7. 7.

युप्न-they desired to unite. 5.15.

युयोतु-let him separate. 6. 7.

युवतिम्-shot. 10. 29. श्रतिबलवता

धनुष्मता मुक्राम्। Durga.

युवम्-you. 4. 19; 12. 2.

युवानम्-young. 4. 19.

युवाभ्याम्-to you both 6. 9. यूथम्-herd. 4. 24. यूथस्य-of the herd. 11. 49. यूयवत-(MS.) it will remove. 9.42. ये-which. 1. 15; 3. 15, 20; 4. 15; 5. 25; 6. 15, 18; 8. 7; 10. 24; 11. 18; 12. 38, 42; (AV.) 12. 38; (VS.) 12. 42.

येन-with which. 2. 9; 3. 8; 5. 5, 6; 9. 24; 12. 6, 22-25. येभि:-with which. 8. 3.

योगे-at the performance. 6. 22. योग-womb. 2. 8.

योनि:-womb. 4. 21.

ये-who. 2. 4.

योनिम्-place. 2. 19; womb. 6. 12. योनी-on the seat. 8. 11.

योषग्रे-du. women. 8. 11.

योषा-woman. 2. 27; 3. 15; 9. 18.

dual. two women. 9. 40.

योषा:-maidens. 3. 4; 7. 17, 20.

रंसु-delightful. 6. 17.
रंहि:-speed. 10. 29.
रच:-demons. 6. 3.
रचन्ति-(VS.) they protect. 12. 37.
रचस:-demons. 3. 20; 6. 12; 10. 11.
रचसे-for the demon. 4. 18.
रचाँसि-demons. 12. 44.
रचिता-protector. 11. 5.
रचितार:-guardians. 4. 19.
रचोहा-killer of demons. 10. 42.

रज:-region. 9. 29; 12. 23.

रजतम्-silver. 5. 15.

रजस:-of the region. 5. 9; 10. 39; 12. 7.

रजसि-in the region. 6. 15.

रजसी-regions. 2. 21.

रजस्त्र-in waters. 10. 44.

रजासि-worlds, blood, day, light. 4. 19.

रजिष्टै:-(KS.) most straight. 8. 19. रखाय-for battle. 4. 8; 10. 47; for iov. 9. 27.

रण्या-fit for battle. 6. 33.

रतथातमम्- best bestower of gifts. 7 15.

रबम्-gift. 5. 5.

रथम्-chariot. 4. 19, 27; 5. 3, 26; 7. 7; 9. 2; 11. 50.

रथयु:-rich in chariot. 6. 31. रथयंति-he desires a chariot. 6. 28

रथानाम्-of chariots. 5. 5; 10. 28;

12. 21.

रथे-in the chariot. 6. 4; 9. 16.

रथेन-with chariot. 2. 27.

रथेभि:-with chariots. 11. 14.

रथ्यासः-they who draw the chariot.

10. 3.

रदति-it rends. 6. 30.

रधाम-we will be subjected. 10.40.

रन्त-they enjoyed. 12. 43.

रन्धय-rend. 6. 32.

रमणम्-delightful. 1. 11.

रम्भ-staff. 3. 21.

रयोणाम्-of treasures. 4. 17; 10. 43.

रराण:-generous. 2. 12.

रारिवान्-bounteous. 4. 25.

रशनया-(KS.) with a cord. 8. 19. 20.

रशनाभि:-with girdle-string. 3.14. रश्मय:-reins. 9.16.

रिमिभ:-(TS.) with rays. 7. 24.

रसाया:-of the river Rasa. 11. 25.

राका-(AB.) full moon day. 11. 29.

राकाम्-wife of a god, full moon-day. 11. 31.

राजन्-0 king. 6. 6; 10. 40.

राजभ्य:-to the king. 12. 36.

राजा-king. 2. 21; 4. 8; 6. 12, 22;

7. 22; 9. 10; 10. 4; 12. 14.

राजानम्-king. 7. 26; 10. 20.

राजाना-two kings. 11. 23.

राज्ञ:-of king. 11. 12.

सज्ञे-(AB.) for king. 12. 8.

राट्-Queen. 12. 46.

राति:-gift. 12. 17, 39.

रात्रि-(RVKH.) O night. 9. 29.

रात्रि:-night. 2. 19.

रात्री-night. 4. 11.

राघ:-wealth. 4. 4; 6. 22.

राधसा-with food. 11. 24.

राय:-of wealth. 3. 2; 4. 7; 6. 14.

राये-for wealth. 6. 17, 21.

रारण-p/. of $\sqrt{\overline{\epsilon}}$ ण, I rejoiced.

11. 39.

रारन्थि-int. of $\sqrt{\tau}$ स्य, deliver. 10.40. राष्ट्री-queen. 11. 28.

ससत्-Ao. Sb. of $\sqrt{\epsilon}$ (to give), he

has given. 12. 18.

रास्पिनस्य-of the noisy. 6. 21.

रिक्थम्-patrimony. 3. 6.

रिशादस:-tearing those who injure. 6. 14.

रिष-for injury. 10. 45.

रिहन्ति-they lick. 10. 39.

रिहाणे-licking. 9. 39.

रीरिष:-Red. Ao. inj. of √रिष्, thou hast received injury. 10. 7; 11. 7.

रुक्मवत्तसः-having golden breasts. 3. 15.

रुजाना:-rivers. 6. 4.

रुद्र-O Rudra. 1. 17.

रुद्र:-Rudra. 1. 15.

रुद्रत्वम्-(TS.) characteristic of Rudra. 10. 5.

रुद्रस्य-(TS.) of Rudra. 10. 5.

रुदा:-Rudras. 1. 15.

रुद्राय-for Rudra. 10. 6, 8.

रुद्रास:-Rudras. 11. 15.

रुधत:-of the obstructed. 5. 2.

रुपः of earth. 6. 17.

रुरह:-they grew. 6.3.

हरात्-brilliant. 6. 13.

हशती-bright. 2. 20.

स्थाद्वस्सा-having a bright calf. 2. 20.

रूपम्-form. 10. 17; 12. 27.

रूपसम्धम्-accomplishment of form. 1. 16.

रूपाणि-forms. 10. 17; 12. 13.

रूपै:-with beauty. 8. 14.

रेक्ण:-wealth. 3. 2.

रेक्णस्वती-abounding in wealth.

11. 46.

रेजति-he shakes. 10. 42.

रेजते-it trembles. 3. 21.

रेळिह-he licks. 10. 46.

रेवति-Voc. abounding in wealth. 12. 9.

रोदिसम्म—filling both heaven and earth. 7. 28.

रोदसी-heaven and earth. 3. 21; 4. 6; 5. 21; 10. 4; 11. 9; 12. 26; regions. 6. 1; wife of Rudra. 12. 46.

रोमण्वन्तौ-hairy. 9. 2.

रोस्वत-pt. of $\sqrt{\epsilon}$, roaring. 5. 16.

लच्मी:-mark. 4. 10.

लिबुजा-wood-bine. 6. 28; 11. 34.

लोककृत्-maker of room. 3. 20.

लोकम्-world. 2. 14; 12. 8, 23, 37.

लोधम्-greedy. 4. 14.

लोपाशः-fox. 5. 3.

लोहितवाससः-(AV.) wearing redgarments. 3. 4.

वंशम्-bamboo pole. 5. 5.

a:-your. 6. 14, 30; 10. 21; 11. 9, 15, 20; 12. 42.

वर:-breast. 4. 16.

वचत-(MS.) Ao. Sb. of $\sqrt{a}\xi$, it has brought. 9. 42, 43.

वज्ञति–pr. of \sqrt{a} ज्, it waxes. 6.4.

वचथ:-adj. dazzling. 11. 20.

विच-(KS.) carry. 8. 19.

वच्यन्तीव-desirous of whisper-

ing, as it were. 9. 18.

वच:-words of praise. 4. 24.

वचसा-with speech. 9. 31.

वचसे-for speech. 2. 25.

वचस्या-with speech. 12. 18.

वचांसि-words. 2. 27; 10. 31; 12. 30.

वज्रम्-thunderbolt. 6. 20.

विज्ञण:-gen. wielder of thunderbolt. 6. 18.

वज्री-wielder of thunderbolt. 6. 23.

वत्सम्-calf. 11. 42, 45.

वद-speak. 9. 5, 21.

वदत-speak. 9. 9.

वदतः-gen. chattering. 5. 22.

वदति-he expounds. 1.8.

वदस्यः-to the speaking. 9. 9.

वदन्ति-they speak. 7. 18; 11. 29.

वदन्ती-speaking. 11. 28.

बदेते-they two dispute. 7. 30.

वदेम-we may speak. 1. 7.

वनम्-forest. 3. 15.

वनर्ग्-du. haunting the forest. 3.14.

वनस्पतिः-lord of herbs. 8. 17.

वनस्पत्ते-0 lord of herbs. 8. 3, 18, 20; 9. 12.

वना-forests. 4. 14; 5. 16. वनानि-forests. 4. 17; 5. 12. वनीयान-winner of greater wealth. 12. 5.

वन्याम-may we slay. 5. 2.

वनुष्यत:-acc. pl. who seeks to injure. 5. 2.

वनुष्यति-he seeks to injure. 5. 2.

वने-on a tree. 6, 28,

बनेभ्य:-from trees. 6. 1.

वन्दमान:-bowing. 10. 33.

बन्ध:-to be adored. 8. 8.

ava-he sows. 12, 27.

वपन्ता-sowing. 6. 26.

बन्न:-emmet. 3. 20.

वम्रक:-name of a person. 5. 3.

वन्नीभि:-with emmets, 3, 20,

वय:-arrows. 2. 6; birds. 4.3; 11.

14; life. 5. 19; food. 6. 4.

वयन्ती-female weaver. 4. 11.

वयम्-we 2. 13, 26; 3. 11; 4. 18;

5. 2, 11; 6. 7, 8; 9. 9; 10. 15.

21, 43; 11. 11, 19, 44, 50;

12. 14, 39; (AV.) 11. 11.

वया:-branches. 1. 4; 6. 3.

वयुनवत-intelligible. 5. 15.

वयुनानि-rules. 5. 9; (KS.) ways.

8. 20; expedients. 9. 15.

वरन्ते-they check. 10. 29.

वरम्-boon. 1. 7; best. 5. 4.

वराहम्-cloud, boar. 5. 4.

बराह्न-groups of atmospheric deities, 5, 4,

वराहै:-with Angirasas, 5.4.

वरिष्ठम-best. 5. 1.

वरीय:- better, 8, 9.

वरुण-O Varuna. 3. 5; 5. 27; 9. 3;

10. 4; 12. 22- 25.

वरुण:-Varuna. 6. 21; 12. 32, 36.

वरुणम-Varuna. 7. 18.

वरुणस्य-of Varuna. 11. 12; 12. 16.

वरुणानी-wife of Varuna. 12. 46.

वरुणानीम-wife of Varuna. 9. 34.

वरेण्य:-excellent. 12. 13.

वर्णम्-colour. 2. 20.

वर्ति:-turning. 3. 20.

वर्तिका-dawn, the constant one.

5. 21

ਕਬੰਗੇ-he increases, 8, 15,

वर्धताम्-let her increase. 11. 45.

वर्धन्त-let them increase. 1. 10.

वर्धय-increase, 6, 23.

वर्धयस्व-increase, 10, 40

वर्ष:-shape. 5. 8.

वर्वतानाः -rolling. 9. 8.

वर्षति-(TS.) it rains. 7. 24.

वर्षम्-rain. 9. 7.

वर्षिष्ट्या-with the most wholesome. 11. 14.

वर्षा-by rain. 2. 11.

वल:-cover. 6. 2.

ववाशिरे-they desired. 1. 10.

विम्-covering. 2. 9.

वषद्करिष्यन्-utttering the sound

Vasat. 8. 22.

बद्ध-let her like. 11. 26.

वसते-they wear. 7. 31.

वसत्या-with the floral oblation.

10, 21,

वसवः-O Vasus. 6. 7; celestial deities. 4. 13; 12. 42, 43.

वसातिष्-during nights. 12. 2.

वसानः-(VS.) wearing. 5. 22.

वसाना:-wearing. 7. 24.

वसिष्ठ:-name of a seer. 5.14; 6.30.

वसिष्टा:-O Vasisthas. 11. 20.

वस-wealth. 3. 11; 4. 17; 9. 42.

वसुदाम् giver of wealth. 6. 23.

बसुधिती-(MS.) holding wealth.

9. 42.

वसुधेयस्य-(MS.) of bestowing wealth. 9. 42, 43.

वसुना-with wealth. 5. 19.

वसुपत्नी-treasure-queen. 11. 45.

वसुभि:- with Vasus. 5. 5; 8. 8.

वसुवने-,MS.) for winning wealth. 9. 42, 43.

वस्नाम्-of treasures. 11. 45.

वस्नि-treasures. 6. 7, 8; 12. 42.

वस्यवः-desirous of wealth. 4.19;

वस्य:-desirous of wealth. 6. 31.

बसो-Voc. O wealth. 5. 23. (RV.)

वसोष्पते-(AV.) O lord of wealth. 10. 18.

वस्ते-it covers. 9. 19.

वस्तो:-gen. of वस्तु f. by day. 3. 15.

बस्तो:-for covering. 8. 9.

वस्त्रमधिम्—cloth-stealer. 4. 24.

वस्पतिम्-your lord. 12. 21.

वस्व: -wealth. 6. 6.

वह-(KS.) carry. 8. 20.

वहत:-they two carry. 2. 22.

वहति-he bears. 4. 27.

वहतुम्-to bring. 12. 8, 11.

वहद्भ्य:-dat. bearing. 3. 9.

बहन्त-let them carry. 6. 4.

वह्नयः-coursers. 8. 3.

विह:-son. 3. 4.

विद्यम्-son. 3. 6.

वा-(VS.) and. 1. 5.

बा:-waters. 5. 12; pond. 9. 2.

वाक्-speech. 11. 28, 29.

वाषतः-institutors of sacrifice or wise, 11, 16.

वाच:-speech. 3. 8.

वाचम्-speech. 1. 19, 20; 2. 12; 4.

10; 9. 4, 6, 9, 41; 11. 29; 12. 32.

वाचस्पते-(AV.) O lord of speech.

वाचा-with speech. 2. 4.

वाचि-in speech. 4. 10; 8. 21.

वाजगन्ध्यम्-Soma. 5. 15.

वाजपस्त्यम्-Soma. 5. 15.

वाजम्-food. 5. 15.

वाजसातमा-best procurers of food. 9. 36.

वाजसातये-for the winning of booty. 12. 45.

वाजा:-O Rbhus. 6. 16.

वाजिन:-horses. 9. 16; celestial deities. 12. 44. gen. sing. of

the horse. 9. 3. वाजिनम्-strong. 7.20; rich in food. 10. 28.

10. 28. बाजिनीबति-O rich in food. 12. 6. बाजिनीबती-rich in food. 11. 26. बाजिनेषु-in contests. 1. 20. बाजी-horse. 2. 28; 3. 3; 10. 31. बाजी-in food. 6. 17; 10. 33. बाजीभ:-with food. 11. 26.

वाणी-speech, water. 6. 2.

बात:-air. 3. 15; 10. 35.

वातस्य-of wind. 11. 20.

वाताप्यम्-water. 6. 28.

वाम्-2. 7; 3. 15; 5. 1, 21, 22; 6.

4, 8, 9; 9. 37; 11. 8; 12. 3.

वामम्-good. 6. 22, 31; 11. 46.

वामस्य-of noble. 4. 26.

वाय:-a young bird. 6. 28.

बायु:-Vayu. 5. 28; 11. 5, 47; air.

1. 5; 5. 6.

वायुम्-acc. Vayu. 1. 17.

वायो-0 Vayu. 10. 2.

वायो:-of Vayu 10. 3.

वारण:-warder. 5. 21.

वारम्-cover. 6. 21.

वारवन्तम्-having hair. 1. 20.

वार्थम्-boon. 5. 1.

वार्यागि-(MS.)noble. 9. 42.

वावशानः-desiring. 5. 1.

वावृधान:-growing. 10. 27.

बाबृधे-pf. \overline{A} . of \sqrt{q} ध्, he grew. 10. 19.

वाशीभि:-with chisels. 4. 19.

वाशीमन्त:-orators. 4. 16.

वास:-garment. 4. 11.

वासराणि-bright. 4. 7.

वास्तूनि-places. 2. 7.

वास्तोष्पते-O lord of house. 10.17.

वाह:-hymn. 4. 16.

वाहिष्ट:-best carrier. 5. 1.

विंशति:-twenty. 4. 27.

वि ग्रस्थत्-Ao. of $\sqrt{\epsilon}$ (to see), he has seen. 12. 13.

वि श्रभिनत्-he shattered. 6. 19.

वि श्रद्यत्-he rent. 9. 25.

वि श्रस्जः-imf. of $\sqrt{4}$ स्ज्, thou didst emit. 10. 9.

वि श्रावः— $Ao.\ of\ \sqrt{2}$, (to cover), he has covered. 1. 7.

वि श्राव:-Ao. 3. sing. of $\sqrt{2}$, he has satisfied. D. 12. 5.

वि एपि-thou reachest. 12. 23.

विकटे-hideous. 6. 30.

विकृत्य-having mutilated. 10. 12.

विग्रह्म-having spread. 9.7.

वि चक्रमे-he strode. 12. 19.

वि चन्नते-they perceive. 12. 27.

वि चरन्ति—they march against. 2. 16; 4. 19.

वि चष्टे-he beholds. 7. 22; 10. 46.

विचितयन्तः-well-knowing. 4. 19.

विचिनोति-he seeks. 5. 22.

वि चेतत्-inj. of $\sqrt{\text{चित}}$ (to perceive), he perceived. 5. 1.

विजर्भृतः-held aloft. 9. 36.

वि जहि-slay. 7. 2.

वि जानामि-I know. 7. 3.

विज्ञामातु:-from the would-be sonin-law. 6. 9.

विजेषकृत्-one who brings victory. 6. 29.

विड्भ्य:-(VS.)for tribes. 7. 24.

विततम्-spread. 4. 11.

वितता-stretched. 9. 18.

वितरम्-farther. 8. 9.

वितस्तया-with the Vitasta. 9. 26.

वि तिष्टसे-(RVKH.) thou encompassest. 9. 29.

वित्तम्- $imv.\ 2.\ du.$ of \sqrt{a} द्, know ye. 4. 6; 5. 21.

विस्से-pr. 2. s. of $\sqrt{$ बिद् II cl., thou knowest. 6. 8.

विदत्न Ao. inj. 3. s. from $\sqrt{\text{विद}}$ (to find), he has found. 6. 15; 9. 4.

विद्था-with knowledge. 3. 12.

विद्थानि-knowledge. 6. 7.

विद्थे-in the assembly. 1. 7; in the sacrifice. 9.3.

विदथेषु-in sacrifices. 8. 12.

विदह्नसो-0 treasure-knower. 4. 4, 17.

वि द्धाति-he distributes. 11. 6.

वि द्घातु-may he distribute. 6. 14.

वि दयते-pr. 3. s. of $\sqrt{4}$, he distributes. 4. 17.

वि दयमानः-dividing. 4. 17.

वि दस्येत्-op. 3. s. of $\sqrt{\epsilon}$ दस्, it may be wasted, 10. 3.

विद्र:-they knew. 11. 4.

वि दुन्न:-Ao. inj. 2. s. of $\sqrt{g}\xi$ with वि, spoil. 2. 3.

विद्यनापसम्-(AV.) knowing the work. 11. 33.

विद्या-knowledge. 2. 4.

विद्या:-op. 2. s. from √विद्, thou mayest know. 2. 4.

विद्याम-may we know. 4. 18.

विद्युत्-lightning. 6. 30; 11. 36.

विद्युद्भवन्ती-becoming lightning. 2. 9.

विश्रुनमाद्गिः-with lightning charged.

विद्वधे-loc. ornamented. 4. 15.

वि द्रवन्ति-they run separately. 9.19.

विद्वान्-wise. 3. 4; 4. 5; 5. 9; 6. 7; 7. 9; 8. 20; 9. 15.

विधर्ता-supporter. 12. 14.

विधवा-widow. 3. 15.

विधातः-of Vidhatr. 11. 12.

विधाता-disposer. 10. 26.

विधावत:-runing about. 5. 4.

विधेम-op. of √विध् (to worship), we may worship. 3. 21; 10. 23; 11. 33.

विध्य-transfix. 6. 12.

विध्यस्-inj. 3. s. of $\sqrt{3}$ au pierces. 5. 4.

विनश्यति-it perishes. 1. 6.

विनिचे-to destroy. 4. 18.

विन्दति-it finds. 9. 30.

विन्धे-I obtain. 6. 18.

विपर्वम्-limb by limb. 9. 25.

विपार्ञुतुद्री-the Bias and the Sutlej. 9. 39.

विपाशि-tieless, broken into pieces. 11. 48.

वि प्रथते-he spreads. 8. 9.

विप्रा:-students. 2. 4; wise. 7. 18; 10. 39.

विप्राणाम्-of priests. 6. 29.

विप्रास:-wise men. 10. 19.

वि बोधय-awaken. 12. 4.

विभीदक:-the berry of Vibhidaka tree. 9. 8.

विभवा-diffused. 2. 19.

विमना:-sagacious. 10. 26.

विमाने-in measuring. 10. 39.

वि मिमीते-he prescribes. 1. 8.

वियुत्ते-heaven and earth. 4. 25.

वि यूया:-precative. 3. s. of $\sqrt{3}$ with वि (to separate), may he be separated. 7. 3.

विरद-rend. 6. 20.

विरप्शी-great. 6. 23.

विरवेण-with a roar. 10. 12.

वि राजति—he shines brightly. 11. 27; 12. 13.

विरूपवत्-like Virupa. 3. 17.

विरूपास:-multiform. 11. 17.

वि व:-Ao. inj. 2. s. of $\sqrt{2}$ (to cover), thou didst uncover. 10. 9.

वि वर्तेते-they two roll on. 2.21;

3. 22.

विवस्वत:-from the Sun. 7. 26; 12. 10.

विवस्वते-for the Sun. 12. 10

विवासास-thou attendest. 11. 23.

विवासेम-let us attend upon. 2. 24.

विविद्धि-imv. of $\sqrt{\text{aq}}$ to be active, be active. 10. 8.

विवृक्षा-nom. pl. of p. p. $\sqrt{$ बश्च्, cut asunder. 6. 17.

वि वेद-he knows more. 3. 22; 7. 30.

वि वोचत्-he will answer. 7. 30.

वि शंसत-praise. 7. 2.

विश:-tribes. 6. 22, 31; 7. 26; 12. 24.

विशा-people. 3. 8.

विशाम्-of people. 5. 28.

विशेविशे-for every man. 10. 8.

विश्पत्ति:—lord of all. 5. 28; lord of house, 12. 29.

विश्पतिम्-lord of all. 4. 26.

विश्वकर्मन्-O all-maker. 10.27.

विश्वकर्मा-all-maker. 10. 26.

विश्वचन्द्रम्-delight of all. 6. 28.

विश्वजन्यम्-all-impelling. 11. 10.

विश्वतः-on all sides. 9. 15.

विश्वथा-like all. 3. 16.

विश्वदानीम्-always. 11. 44.

विश्वम्-all. 3. 22; 7. 22; 10. 11, 46;

11. 41; 12. 11, 24, 26, 27.

विश्वामिन्वा:-all-impellers. 8. 10.

विश्वरूप:-omniform. 10. 34.

विश्वरूपम्-omniform. 12. 8, 38. विश्वरूपा:-of all forms. 7.28; 11.29. विश्वरमात्-from all. 11. 38, 39; 12. 9, 28.

विश्वस्य-of the entire. 3. 12; 10. 4. विश्वा-all. 4. 5, 27; 5. 25; 6. 8; 7. 20; 8. 14; 9. 15; 10. 17, 26, 34, 43; 11. 27; 12. 13, 17.

विश्वान्-all. 6. 26.

विश्वानर:-atmospheric deity. 11.10.

विश्वानरस्य-of Visvanara. 12. 21.

विश्वानराय-for Visvanara. 11. 9.

विश्वानि-all. 5. 12.

विश्वासुवे-for the all powerful. 11.9. विश्वाय-for all. 12. 15.

विश्वे-all. 5. 14; 6. 16; 10. 13; 12. 30, 33, 40, 42.

विश्वेदेवा:-all gods. 4. 23.

वि श्रयन्ताम्-(VS.) rest. 4. 18; remain. 8. 10.

विश्व्या-from all sides. 9.4. सर्वतः। Yaska and Durga.

विषम्-water. 12. 26.

विषिते-released. 9. 39.

विषुणस्य-of the hostile. 4. 19; of the destroyer of sacrifice. Durga.

विषुरूपे-du. of dissimilar form. 12.17.

विषुरूपेषु-in dissimilar forms. 11. 23.

विष्टितम्-stationary. 9. 13.

विद्धी-gd. of \sqrt{aq} , having per-

formed. 11. 16.

विष्णः-celestial god. 12. 19.

विष्णो-O Visnu! 5. 8.

विष्पितस्य - of the expanse. 6. 20.

विष्फुरन्ती-quivering. 9. 40.

वि ष्यतु-Imv. 3. s. of $\sqrt{4}$ with वि, he may release. 6. 21.

वि ष्यध्वम्-release. 6. 22.

वि ष्यस्व-open. 6. 17.

विसर्गादो-in the beginning of creation. 3. 4.

वि सस्ते-pf. from √स with वि, she yielded. 1. 8, 19.

वि सजस्व-pour down. 6. 17.

वि हत्य-having slain. 4. 5.

वि हन्ति-he strikes down. 10. 11.

विहायसः-exhilarating. 4. 15.

विहाया:-mighty, pervading. Durga. 10. 26.

वीड्रुङ्ग:-of strong limbs. 9. 12.

वीतम्-Imv. 2. du. of $\sqrt{4}$ to enjoy, you two enjoy.4. 19.

वीतये-Inf. for enjoying. 5. 18.

वीताम्-(MS.) let them both enjoy. 9. 42, 43.

वीरम्-hero. 11. 31.

वीरान्-heroes. 11. 7.

वीरुध:-herbs. 6. 3.

वारै:-with heroes. 7. 3.

वीर्यवती-strong. 2. 4.

वोर्याण-heroic exploits. 7. 2, 3;

वीयोय-for vital power. 10.19.

वीळयस्व-be strong. 2.5;8.3;9.12. वीहि-enjoy. 4.19.

वृक:-moon; dog. 5. 21.

वृक्स-wolf. 12. 44.

वृकस्य-of the Sun. 5. 21.

वृकात्-from a wolf. 1. 10.

वृकेण-with plough. 6. 26.

वृक्ये-for the jackal. 5. 21.

वृत्त:-tree. 2. 3.

वृत्तम्-tree. 6. 4, 28; 11. 34.

वृत्तस्य-of the tree. 1. 4.

वृद्धात्-from the tree. 10. 12.

वृत्तान्-trees. 10. 11.

हुचे-in a bow. 2. 6; on the tree. 12. 29.

वृजनानि-vices. 10. 41.

वृजने-in a fortified place. 6. 23.

वृज्यते-it is twisted. 8. 9.

वृण्ते-he chooses. 7. 31.

वृश्रीमहे-we choose. 5. 1.

वृत:-selected. 2. 12.

वृत्रत्वम्-(TS.) characteristic of Vrtra. 2. 17.

वृत्रम्-name of a demon, cloud. 2. 17, 26; 5. 2; 9. 25.

वृत्रस्य-of Vṛtra, 2. 16; (TS.) 2. 17.

वृत्रहणम्-the Vṛtra-slayer. 7. 23.

वृत्रहन्-O Vrtra-slayer. 1. 4.

वृत्राय-for Vṛtra. 6. 20.

बृधे-for prosperity. 4. 19.

वृक्ष-rend. 6. 3.

वृष्णौ-0 mighty lords. 12. 31.

वृषभ-0 bull. 6. 7.

वृषभ:-bull. 4. 8; 6. 17.

वृषभम्-bull. 6. 23; 9. 23.

वृषभस्य-of the bull. 7. 23; 9. 24.

वृषभाय-for consort. 4. 20.

वृषाभः-with bulls. 5. 4.

वृष्ववत्-like a low-caste man.

3. 16.

वृषा-rainer. 6. 17; 11. 47.

वृषाकपायि-O wife of Vṛṣakapi.

12. 9.

वृषाकपे-O Vṛṣakapi. 12. 28.

वृषाकपे:-from Vrsakapi. 11. 39.

वृष्टि:-rain. 10. 4.

वृष्टिम्-(TS.) rain. 7. 24.

वृष्टिवनिम्-begging rain. 2. 12.

वृष्ण:-of Visnu. 2. 7.

वृष्ण्यावतः-from the rainer. 10.11.

वेद-he knows. 1. 6; 2. 8.

वेद:-property. 6. 32; 7. 20; 14. 33.

वेदयामसि-we announce. 9. 31.

वेद्याभि:-with (activities) to be

known. 2. 21.

वेधसः-wise ones. 6. 4.

वेधसे-for the creator. 10. 6.

वेन:-wise one. 1. 7; atmospheric deity. 10. 39.

वेविषागः-Int. pt. of \sqrt{aq} , being active. 7.2.

वेश्म-dwelling place. 7. 3.

वैतसेन-with male organ. 3. 21.

वैवस्वतम्-son of Vivasvat. 10. 20.

वैश्वानर:-Vaisvanara. 2. 21; 7.

22, 23.

वैश्वानरम-Vaisvanara. 7. 26. वैश्वानरस्य-of Vaisvanara. 7. 22. वैश्वानरेण-with Vaisvanara. 7. 31. बोचे- $inj. \ \overline{A}. \ of \ \sqrt{a}$ च् , I invoke. 5. 7. बोळ्हा-draught-animal. 9. 2. च्यक्रतरे-very prominent. 1. 9. व्यचस्वती:-spacious. 8. 10. च्यद्गित-they devour. 4. 6. च्यन्तः-seeing. 4. 19. ब्यन्तु- $Imv.\ 3.\ pl.\ of\ \sqrt{a}$ ी, let them enjoy. 12. 46. च्यभिनत्-he shattered. 6. 19. च्यमिमीत-he measured. 8. 21. ब्ययु:-they killed. 5. 5. च्य सृजः-imf. 2. s. of $\sqrt{}$ सृज् with वि, thou didst emit. 10. 9. ब्यार-pf. of $\sqrt{\pi}$ with वि, he yielded. 6, 2, च्युचते-it is moistened. 7. 24. ब्युनित-he moistens. 10. 4. च्योमन्-in heaven. 11. 40. वजः-enclosure. 6. 2. व्रतचारिणः-engaged in religious practices. 9. 6. व्रतम्-ordinance. 12. 32. बते-in ordinance. 2. 13; 11. 23; 12. 45. ब्रतेन-with ordinance. 2. 13. ब्रान्दिन:-of the soft. 5. 16.

बा:-hunters. 5. 3.

शंयो:-peace and tranquility. 4. 21;

(TS.) of Samyu. 4. 21. शंसाव-let us praise. 4. 16. शक्ते-0 bird. 9. 4. शक्तिभि:-with actions. 7. 28. शक:-mighty. 6. 19. शक्वरीणाम्-of Sakvaris. 1. 8. शक्वशित्वम्-characteristic of Śakvari. 1. 8. शक्वरीषु-in the Sakvari stanzas. 1. 8. शङ्कव:-spikes. 4. 27. शची:-the pure. 1. 11. शचीभि:-with actions. 12. 27. शचीव:-voc. mighty. 5. 11. शतकतो-O having hundred powers. 4. 6; 5. 5. शतदायम्-hundredfold. 11. 31. शतपवित्रा:-hundred waters. 5. 6. शतम्-hundred. 1.15; 4.25; 5.21; 9. 28; (SB.) 3. 4. शतयातुः-having hundred demons. 6. 30. शतवत्-having hundred. 9. 23, 24. शतसाः-hundredfold. 10. 29, 31. शतानि-hundred. 4. 27. शताश्वम्-consisting of hundred horses. 6. 22. शत्रव:-enemies. 3. 10. श्रन्नून-enemies. 4. 17; 9. 13, 40. शत्रूयताम्-of the enemies. 4. 5. शत्रो:-of the enemy. 9. 17. शन्तनवे-for Santanu. 2. 12. शब्दाते-it is uttered. 1. 18.

शम्-peaceful. 12.44; (AV.) peace. 11. 30.

शमिता-pacifier. 8.17.

शमी-actions. 11. 16.

शमीध्वम्-(AB.) soothe. 5. 11.

शम्ब:-thunderbolt. 5. 24.

शम्बरम्-cloud. 7. 23.

शम्भः-source of happiness. 5. 3;

agreeable. 10. 35.

शयते-it lies. 6. 17.

शयानम्-lying. 6. 3; 9. 24.

शयुत्रा-in the bed. 3. 15.

शरणा-protection. 5. 22.

शरणे—in the protection. 5. 7.

श्रारदः-autumns. 4. 25; (SB.) 3. 4.

श्रासः-noxious creature. 6. 31. श्रास्-body. 2. 16.

शरीरे-(VS.) in the body. 12. 37.

शर्धत्– $pr. inj. of \lor श्रध् (to defy),$

may he defy. 4. 19.

शर्म-protection. 9. 19, 32; 12. 45.

शर्माण-in the protection. 11. 12.

शर्याभिः- with arrows. 5. 4.

शर्याम्-arrow. 10. 29.

शल्मिलम्-free from impurities.

12. 8.

शवस:-of strength. 12. 21.

शवसा-with power. 1. 17; 10. 29,

31; 11. 21, 24.

शवसानम्-becoming strong. 10.3.

शशमानः-praising 6. 8.

शशयानः-lying. 9. 6.

য়শ্বন-for embracing. 2. 27.

शश्चत्तमा-most constant. 4. 16.

शाशदान:-eminent. 6. 16.

शासत्-ruling. 3. 4.

িয়ান-ipv. from √িয়ান্ (to be help-

ful), be helpful. Yaska ex-

plains by 'give.' 1. 7. যিৱনি-he is helpful. 2. 13.

शिङ्के-he snorts. 2. 9; 9. 18.

शितामत:-(VS.)by arms. 4. 3.

शिपिविष्ट.-name of Visnu. 5. 8, 9.

शिप्रे-jaws. 6. 17.

शिमीवतो:-of the two mighty. 11.8.

शिमीवान्-impetuous. 5. 12.

शिशिक्विडस्य-gen. cloud; name of a seer. 6. 30.

शिशिरम्-early spring. 1. 10.

शिशोते–he sharpens. 4. 18.

शिश्चम्-a child. 10. 39.

शिश्वदेवा:-unchaste. Y; having

phallus as their god. 4. 19.

মিশ্বা:-threads covered with food.
4. 6.

शीरम्-Agni. 4. 14.

शुक्रापेशम्-radiantly adorned. 8.11.

शुक्रम्-bright. 12. 17.

शुचन्तम्-shining. 5. 3.

श्रुचमानः-purifying. 10. 41.

शुचय:-pure. 8. 7.

श्रुचि:-glowing. 6. 1.

शुचिम्-pure. 2. 4.

श्रुतुद्धि-O sutlej. 9.26.

शुद्धम्-pure. 11. 44.

ग्रुनासीरो-O wind and the Sun.

9.41.

शुन्ध्युव:-of the pure one. 4. 16.

गुआ:-bright ones. 12. 43.

शुक्रे-bright. 9. 39.

शुस्ममानाः-beautiful. 8. 10.

युरुष:-invigorating draughts. 10.

41; 12. 18.

श्रुरुमान्-great hero. 5. 12.

शुश्रवत्-p/. Sb. of $\sqrt{3}$, he would hear. 5. 17.

शुश्रुवान्-pf. pt. of $\sqrt{8}$, heard. 1.20.

ग्रुष्केघ:-dry fuel. 1. 18.

शुष्णम्-draught. 6. 19.

श्रुदणस्य-of the Sun. 5. 16.

शुष्मात्-from breath. 3. 21; 10. 10.

शुष्मेभि:-with mighty powers.

2.24.

शूर-O hero. 4. 19.

श्रक्तिणम्-lofty. 6. 19.

श्रङ्गे-two horns. 4. 18.

श्र्यावन्- $pr. Sb. of \sqrt{3}$, they will

hear. 12. 30.

श्रुणुहि-hear. 9. 26.

श्र्योति-he hears. 1. 19.

श्रणोतु-let him hear. 3. 16; 10. 6;

11. 31; 12. 33, 36.

श्रुण्वते-to one who has ears. 11.7.

श्रुग्वन्-hearing. 1. 19.

शेकु:-they were able. 5. 25; 12. 32.

शेप:-male organ. 9. 2.

शेपम्-male organ. 3. 21.

शेवधिः-treasure. 2. 4.

शेष:-issue. 3. 2.

शोकै:-with flames. 9. 33.

शोभेते-they two shine. 4. 15.

श्चोतन्ति-they ooze. 5.11.

भ्रथय:-thou hast pierced. 3. 21.

रमशा:-rivers. 5. 12.

श्येन:-falcon. 6. 7; 11. 2.

श्येनम्-falcon. 4. 24.

श्रद्धया-by faith. 9. 31.

श्रद्धाम्-faith. 9. 31

श्रव:-fame and wealth. 4. 24;

glory. 9.10;11.9; food. 10.3.

श्रवणम्-(AV.)glory. 11. 33.

श्रवस्यानि-glorious deeds. 5. 25.

श्रवस्युम्-glorious. 11. 50.

श्रायन्तः-depending. 6. 8.

श्रियम्-glory. 8. 11.

श्रीग्रीत- $Ipv.\ from\ \sqrt{2}$ to mix,

mix. 2. 5.

श्रुतम्-learning. 2. 4.

श्रुधि-hear. 3. 17; 7. 6; 10. 2.

श्रृष्टी-quickly. 6. 13.

श्रृष्टीवरी:-delightful. 6. 22.

श्रेगिश:-in rows. 4. 13.

श्रेष्टम्-best. 2. 19; 11. 43.

श्रेष्ठा-best. 11. 46.

श्रोणित:-(VS.) by hips. 4. 3.

श्रोत-imv. of $\sqrt{3}$, hear ye. 12. 43.

श्लोक:-call. 10. 41.

श्लोकम्-call. 9. 9.

श्व:-to-marrow. 1. 6.

श्वज्ञी-gambler. 5. 22.

श्वसनस्य-of the wind. 5. 16.

श्वात्रम्-quick. 5. 3.

श्वेत्या-white. 2. 20.

षळर-six spokes. 4. 27. पष्टि:-(GB.) sixty. 4. 27. षीदन्-sitting. 10. 44.

संवत्सरः-year. 7. 24. संवत्सरम्-year. 9. 6. संवत्सरम्-(GB.) of the year. 4. 27. संवत्सरे-in the year. 11. 16; 12. 27. संविदम्-contract; sexual intercourse. D. 11. 34.

संविदाने-understanding. 9. 40; speaking to each other. Durga.

संग्ररणास:-together the spirited. 4. 13.

संशग्मयेन-with a tranquil. 3. 4. संशिशाना:-sharpening. 10. 30. सं सचावहै-may we two attend together. 5. 9.

सं सजस्व-commingle. 3. 21.

H-he. 2. 8-11 13; 3. 12, 16, 21; 4. 19, 23, 25; 5. 2, 3, 6, 15, 19; 6. 14, 17, 35; 7. 3, 9, 16, 18, 20, 28; 8. 8; 9. 13; 10. 5, 10, 15, 16, 23, 42, 46; 11. 34; 12. 18; 14. 33; (SB.) 3. 4.

सकलम्-all. 1. 18.

सङ्गम्–grain. 4. 10. समा-friend. 4. 2; 10. 17. समाय:–friends. 1.9; 4. 10; 7. 30. समायम्–friend. 4. 2; 9. 18. सिंखिभः-with friends. 5. 15.
सिंखिभः-for friends. 5. 5.
सिंख्यम्-friendship. 12. 39.
सिंख्या-with friend. 6. 4.
सिंख्या-friendships. 4. 10.
सिंख्य:-from friend. 11. 39.
सिंख्य:-from friendship. 1. 8, 20.
सिंख्य:-hostile armies. 9. 14.
संगतः-associated together. 10. 21.
संगम-पुatherer together. 10. 20.
संगम-in coming together. 10. 39.
संगुभ्णः-Sb. of \प्रम् with सं, thou hast siezed. 6. 1; 7. 6.

सचन्त-they obtained. D. 12. 41. सचन्ताम्-let them be together. 9. 33.

सचन्ते-they accompany. 1.11; 7.23.

सचस्व-attend. 3. 21.

सचा-together. 5. 5; 11. 50.

सचेय-pr. op. I. s. \overline{A} . of $\sqrt{4}$ सच्, I may accompany. 6. 4.

सजात्यम्-kinship. 6. 14.

सज्ः-together. 9.13.

सजोषस:-enjoying together. 11.15; always endowed with hightest powers. D.

सजोषा:-of equal power; being pleased. D. 5. 15. 6. 7; associated together. 8. 8.

सञ्जगमान:-going together. 4. 12.

1.00

सं जभार-pf. of $\sqrt{2}$ (to bear) with सं, he gathered together. 4. 11. सत्-being. 7. 18. ਚਰ:-obtained, 3, 20, सर्ताम्-(DB.) being. 7. 12. सन्ता-existence, 5, 3. खदाभि:-with heroes, 6, 30. सत्यधर्मेण:-(AV.) of true laws. 11.11. सत्या-true, 6, 8, सत्रसदौ-(VS.) sitting at the sacrifice, 12, 37, सदनम्-place. 4. 17; 12. 42. सदनात-from the seat. 7. 24. सद्नानि-places. 2. 20. सदन्त-may they sit. 8. 13. सद्म-always. 4. 19; (VS.) seat. 12, 37, सदा-always. 5. 6; 6. 24. सदाँसि-(RVKH.) seats. 9. 29. सदान्वे-voc. screaming. 6. 30. सद्य:-all at once. 8. 21; 10. 29; indication of time, i. e. today, tomarrow, day after tomarrow, soon. D. 10. 29. सधमादम्-rejoicing together. 7.30. संघर्षात-from the stable. 4. 11. सधस्थे-in the dwelling place. 3.15. सन्-being. 3. 11; 4. 14. सनयम्-old. 4. 19. सनये-for the aquisition. 3. 5;

6. 22.

सनात-for ever. 12. 36. सनितः-of the husband. 3. 6. सनुत:-imperceptibly. 6. 7; secretly. D. सनेम-may we obtain. 5. 15. सनेमि-ind. always, quickly. 12.44. सन्त:-being. 11. 16. सं तपन्ति-they torment. 4. 6. सन्ति-they are. 10. 41; 12. 41. सन्त-let them be. 8. 22. संदक्-beholder. 10. 26. सं दत्तसे-Ao. Sb. 2. s. $\overline{A}.$ of $\sqrt{\epsilon}$ श् (to see) with सं, thou hast seen. 4, 12, संहशि-for the sight. 10. 40. सं द्रवन्ति-they run together. 9.19. सन्नद्ध:-girt. 2. 5; 9. 12. सन्नद्धा-covered. 2. 5; 9. 19; (TS.) fastened, 4, 21, सपत्नी:-rival wives. 4. 6. सपर्यतः-they two honour. 11. 9. सपर्यन्-honouring. 3. 4. सपीतिम्-(MS.) common drink. 9.43. सप्त-seven. 4. 27; 5. 1; 6. 27; 9. 28; 11. 21; 12. 37, 38. सप्तऋषीन्-seven seers. 10. 26. सप्तनामा-having seven names. 4: 27. सञ्जन-having seven sons. 4. 26. सप्तविख्रह:-seven streams. 6. 3. सप्तसिंधव:-seven rivers. 5. 27. सप्तस्वसा-having seven sisters. 10.5. सप्तहोता-having seven priests.

सहे:-of the courser. 9. 3.

सप्रथ:-extensive. 9. 32.

सप्रथा:-very broad. 6. 7.

समक्रयवन्-they made together.

6. 15.

समग्मत- $Ao. 3. pl. of \sqrt{गम}$, they have gone together. 12. 34.

समघशंसम्-vaunter of wickedness. 6. 11.

समञ्जन-anointing. 8. 6, 17.

समञ्जन्त-they anoint. 6. 35.

समतिस-thou approachest. 1. 10.

समन्यु--in battles. 9. 20.

समदः-battles. 9. 17.

समना-inst. sing. alike. 10. 5; battle. 9. 14.

समने-in battle 9. 18.

समनेव-like (women) of similar minds. 7. 17, 20; 9. 40.

समपृच्यन्त-they mixed together.

समरणम्-meeting. 11. 8.

समवर्तत-it took shape. 10. 23.

समवावशीताम्-they are praised together. 12. 3.

समन्यत्-ipf. of \sqrt{an} (to weave) with सम्, she wove. 4. 11.

समस्मिन्-on all. 5. 23.

समस्य-of all. 5. 23.

समानबन्ध्-having a common relation. 2. 20.

समानम्-alike. 7. 23.

समानवचसा-of equal valour. 4 12.

समानाम्-of years. 11. 5.

समानेभि:-with equal. 6. 7.

समान्या-alike. 4. 25.

समिथे-in battle. 5. 8; 6. 17.

समिद्ध:-kindled. 3. 20; 8. 5.

समिद्धस्य-of the kindled. 6. 13.

समिध:-fuel. 7. 17.

समिधा-with faggot. 3. 21; 6. 4.

समिध्यते-is well-kindled. 9. 31.

समिध्यमानाय-dat. being kindled.

1. 15.

समीरयति-(TS.) it causes to stir.

7. 24.

समुद्र:-ocean. 3. 15; 12. 33.

समुद्रम्-ocean. 2.11; moistener.

10. 32, 46; 12. 32.

समुद्रस्य-of ocean. 11. 20.

समुद्रा:-oceans. 11. 41.

समुद्रात्-from the ocean. 7. 17.

समुद्रिय:-oceanic. 12. 30.

समूळ्हम्-removed. 12. 19.

समृधम्-accomplishment. 1. 16.

समे-all. 5. 23; 10. 5.

समेति-it comes together. 12. 11.

समैन्धन्-they animated. 10. 8.

सं ग्रासत-they sat together. 10.47.

सं पिषन्ति-they grind together.

11. 4.

सं पिण्क्-crush. 6. 1.

सं पिपिष-he crushed down. 6. 4.

सं पिवते-he drinks together. 12.29.

संपिष्टात्-from the well-shattered.

सं प्रापन्त-let him mix together. 10.31.

संप्रयच्छन्-giving. 2. 4.

सं भवसि-(SB.) thou art born. 3.4. सं भदन्ति-they rejoice together. 10. 26.

सरण्यू:-celestial deity. 12. 10. सरथम-the same chariot. 10. 30.

सरमा–Sarma, name of a messenger of gods. 11. 25.

सरस्वति-O Sarasvati. 9. 26.

सरस्त्रती-Sarasvatī. 8. 13; 11. 26, 27; 12. 30.

सरस्वतीम्-acc. name of a river. 2. 24.

सरस्वन्-O Sarasva. 10. 24.

सरांसि-lakes. 5. 11.

सर्वः-all. 8. 22.

सर्वगणम्-the whole group. 6. 36. सर्वताता-perfect in all actions.

11. 24.

सर्वम्-all. 2. 3.

सर्वा:-all. 3. 4; 9. 14, 17; (AB.) 7. 17.

सर्वान all. 7, 19.

सर्वाभ्य:-from all. 6. 1.

संबन्ध्य-greedy, sinful, outcast.

सिंबानि-waters. 11. 40.

सवनम्-(VS.) libation. 12. 42.

सवना-Soma-pressings. 5. 25.

सवनेषु-at the time of pressing Soma. 1. 11; 6. 24.

सवम्-stimulation. 11. 43.

सवर्णाम्-of the same colour. 12.10.

सवान्-sacrifices. 9. 10; 11. 2.

सवाय-for birth. 2.19.

सवितः O Sun. 7. 31; 10. 33.

सविता-stimulator. 2, 26; 10, 32, 34; 11, 10, 43; 12, 13; (AB.)

12. 8.

सवितु:-of the sun. 2. 19; 6. 7.

सवीमनि—at the stimulation. 6.7, 12.

ससतः-acc. pl. sleepers. 4. 16.

ससम्-corn. 5. 3.

संसार-she fled. 11. 48.

सम्निम्-cloud. 5. 1.

सह-together. 10. 18; 12. 30.

सह:-strength. 11. 9.

सहमानाय-dat. resisting others.

10. 6.

सहसूजम्-together with root. 6. 3. सहसः-of strength. 5. 25.

सहस्रम्-thousand. 9. 10, 23, 24; 10. 7; 11. 2.

सहस्रसाः-thousandfold. 10.29, 31.

सहस्राचरा-having thousand syllables, 11, 40.

सहस्राणि-thousands. 1. 15.

सहस्व-prevail. 1. 17.

सहावानम्-mighty. 10. 28.

सहोभिः with forces. 6. 16, 17.

सा-that; she. 1. 7; 2. 9; 6. 8; 11.

29, 33, 40, 45, 46; (AB.) 11.

29, 31.

साकम्-together. 1. 15; 4. 27; 5.

11; 9. 9; 10. 13; 11. 2; 12. 38.

सातये-for obtainment. 4. 25.

साधनम्-perfection. 6. 29.

साधु:-good. 6.33.

साध्या:-to be propitiated. 12. 41.

सानु-peak. 2. 24.

सान्-thighs. 9. 20.

साम-name of a chant. 7. 2.

सायम्-in the evening. 12. 5.

साविषत्-Ao. Sb. of $\sqrt{4}$, he has generated. 11. 43.

सिंहम्-lion. 5. 3; 8. 15.

सिञ्चत-pour down. 5. 1, 26.

सिधम्–accomplishment. 9. 38.

सिनम्-food. 5. 5.

सिनीवालि-O Sinivali. 11. 32.

सिनीवासी-(AB.) the earlier day on which the moon is invisible. 11. 31.

सिन्ध:-river. 7. 7; 12. 30.

सिन्धुम्-acc. river. 2. 25; 7. 20; 14. 33.

सिन्धृनाम्-of rivers. 6. 17; 10. 5.

सिन्धो-on the Sindhu. 9. 10.

सिनिकमध्यमासः—having symmetrical flanks. 4. 13.

सिषक्रि-he pours down. 6. 6.

सिषक्-let her attend. 3.21;11.49.

सिसिचु:-they poured. 10. 13.

सीम्-her. 1. 7; 5. 21; 11. 47.

सीमतः-from all sides. 1. 7.

सीव्यतु-let her sew. 11. 31.

सुकिंशुकम्-very bright. 12. 8.

सुकृतो:-of good deeds. 3. 6.

सुकृतम्-well-made. 6. 33.

सुक्रतवः-skilful. 8. 7.

सुखम्-comfortable. 7. 7; 9. 2.

सुगा:-(VS.) easy to go. 12. 42.

सुगान्-easy to tread. 6. 2.

सुगु:-rich in kine. 5. 19.

सुचक्रम्-of beautiful wheels. 12. 8.

सुचके in the fine wheeled (chariot). 10. 3.

सुजात:-nobly born. 11. 36.

सुजिह्न-O having a beautiful tongue. 8. 6.

सुत:-pressed. 5. 6; 11. 3.

सुतपाः-drinkers of pressed (Soma).

11. 8.

सुतम्-the pressed Soma. 12. 40.

सुतस्य-of the pressed. 4. 7; 12. 31.

सुता:-pressed. 5. 18.

सुतानाम्-of pressed (Soma draughts.) 4. 8.

सुतक:-swift in motion. 4. 18.

सुतुकेभि:-with swift. 4. 18.

सुते-loc. pressed. 1. 10; 4. 19.

सुतेषु-in pressed (Soma libations). 5. 22.

सुदन्न:-bountiful giver. 6. 14. सुदानव:-bountiful givers. 6. 23.

सुद्रुधाम्-easy to milk. 11. 43.

सदेव:-benevolent god. 5. 27; 7. 3.

सद्भविण:-O lord of noble wealth.

11. 24.

सुनवाम-we will press. 7. 20; 14. 33.

सुनीथास:-good seekers. 4. 19.

सुनोति-he presses. 6. 19.

सुन्वन्त:-pressing. 1. 11.

सुपर्णः-having beautiful wings.

7. 18; 10. 46.

सुपर्णम्—beautiful wing. 9. 19.

सुपर्णाः-having beautiful wings.

3. 12; 4. 3; 7. 23.

सुपरेय:-having beautiful wings; nights. 7. 31.

सुपताशे-loc. of beautiful leaves. 12. 29.

सुपाणि:-having beautiful hands. 2. 26.

सुपुत्रे-voc. having noble sons. 12. 9.

स्पृतम्-well purified. 10. 16.

सु प्र तिर-well prolong. 10. 40.

सुत्रया:-soft to tread. 5.28.

सुप्रायणाः-easy of access. 8. 10.

(VS.) fleet. 4. 18.

सुभग:-blessed. 12. 3.

सुमगा-the blessed one. 11. 31.

सुभगाम्-fortunate. 11. 38.

सुभगे-O blessed one. 4. 20.

सुभद्राम्-blessed. 11. 34.

सुमखम्-great power. 11.9.

समखस्य-of noble strength. 12. 3.

सुमङ्गलः-very auspicious. 9. 4.

सुमत्-itself. 6. 22.

सुमति:-good-will. 12. 39.

सुमतिम्-(AV.) good-will. 11. 11. सुमतौ-in good-will. 7. 22; 11. 19. सुमाया:-of wise action or counsel.

11. 14.

सुरणम्-delightful thing. 7. 6.

सुरणानि-delights. 11. 50.

सुरत्वम्-(TB.) godhead. 3. 8.

सुराणाम्-(TB.) of gods. 3. 8.

सुरायाम्-loc. wine. 1. 4.

सुरुवमे-du. shining beautifully.

8. 11.

सुरुव:-bright rays. 1. 7.

सुवाचा-of beautiful speech. 8. 12.

सुवासा:-well-clad. 1. 19; 3. 5.

सुवास्त्वा:-of the Suvastu river.

4. 15.

सुविता-acc. pl. prosperous course. 12. 28.

सुविताय-for prosperity. 11. 15.

सुविते-(TS.) in good position. 4.17. सुविदित्रियेभ्यः-to the benevolent. 7.9.

सुविदन्नेभिः-Inst. pl. whose know-

ledge is good. 6. 14.

सुवीर:-noble hero. 9. 12.

सुवीरा:-having bold heroes. 1. 7.

सुवृक्तिभि:-with well-compossed.

2.24.

सुवृतम्-well-rounded. 11.33; 12.8.

सुवृधा-Inst. sing. bringer of prosperity. 3. 11.

सु शमीध्वम्-(AB.) soothe well. 5.11. सु शित्र-O very supple-limbed.

6. 17.

सुशेव:-very delightful. 3.3;10.17. सुषारथि:-skilful charioteer. 9. 16. सुषिराम्-hollow. 5. 27. सुषुम्ण:-giver of happiness. 2. 6. सुषोमया-with the Susoma, river. 9. 26. सुद्धता-well-praised. 11. 29. सुद्धितम्-noble praise. 6. 18. मुद्धती-with noble praise. 11. 31. सुष्वयन्ती-pressing. 8. 11; smiling or causing good sleep. Yaska and Durga. सुसंपिष्टम्-well-shattered. 11. 48. सुसंस्कृते-well equipped. 6. 33. सुसुवे-Voc. having beautiful daughters-in-law. 12.9. सुहवा:-easy to invoke. 12. 15. सहवाम्-of noble invocations. 11. 31, 33. सुहस्तः-deft-handed. 11. 43. सुहिरण्य:-rich in gold. 5. 19.

स्चा-with needle. 11. 31. स्नव:-sons. 11. 17. स्ज:-son. 2. 25. स्नो-O son. 5. 25. स्भवेम्-well-nourished. 9. 23. स्मयम्-well-shaped. 6. 33. स्यवसात्-on account of good pasturage. 11. 44. स्रवज्ञस:-radiant like the Sun.

स्रात्-from the Sun. 4. 13. स्रि:-inciter. 10. 27; 12. 3. स्र्वे-well-tossed. 6. 15.
स्र्यंम्-channel. 5. 27.
स्र्यं-O Sun. 12. 23.
स्र्यं:-the Sun. 4. 7; 5. 6; 7. 27; 10. 29, 31; 12. 16.
स्र्यंम्-the Sun. 2. 13; 6. 8; 7. 29; 12. 15.
स्र्यंरिम:-ray of the Sun. 2. 6.
स्र्यंविदि-in the knower of the Sun. 7. 25.
स्र्यंस्य-of the Sun. 4. 11; 10. 39, 40; 11. 20.
स्र्यंम्-(AB.) Surya. 12. 8.
स्र्यं-O Surya. 12. 8.

22, 23.
स्कारम्-flowing. 11. 42.
स्रग्य:-from the hook. 5. 28.
स्रग्रक्रसम्-supple-armed one. 6. 17.
स्था-hurled. 10. 21.
स्थान-(TS.) emitted. 7. 24.

सूर्येण-with the Sun. 5. 15; 7.

सेकम्-impregnation. 3. 4.

सेदु:-they sat. 3. 16.

सेना-spear. 10. 21.

सेना:-armies. 1. 15.

सो:-(TB.) from good. 3. 8.

सोम - O Soma. 10. 40; 11. 3.

सोम:-Soma 5. 3, 6, 12.

सोमपीतये-for drinking Soma. 9.

34, 37.

सोमम्-Soma. 4. 8; 6. 16, 19; 7.

20; 8. 2, 3; 11. 2, 4.

सोमराजन्-O king Soma. 4. 7.

सोमस्य-of Soma. 5. 11; 6. 9, 24; 9. 8; 10. 33; 11. 5, 12; 12. 4, 31.

सोमादः—Soma-draughts. 10. 2. सोमादः—Soma- eaters. 4. 4. सोमादः—Soma- eaters. 1. 11. सोमानम्—Soma-presser. 6. 10. सोमाय—(AB.) to Soma. 12. 8. सोमाय—made of Soma. 10. 37. सोम्याः—Soma-pressers. 11. 18, 19. सोम्याय-for the sweet. 2. 25. सोम्यासः—Soma-pressers. 11.18, 19. सोम्यासः—Soma-pressers. 11.18, 19.

11, 16,

सौभगाय-for good fortune. 11.45. सौमनसे-in the favour. 11. 19. स्कन्धांसि-branches. 6. 17. स्कन्नम्-fallen. 5. 14. स्तनयन्-thundering. 10. 11. स्तद्ध:-immovable. 2. 3. स्तवत्-Sb. he will praise. 5. 22. स्तवे-for praise 6. 23. स्तिपा:-guardian. 6. 17 स्तियानाम्-of waters. 6. 17. स्तुता:-praised. 12. 33. स्तुषेरयम्-praiseworthy. 11. 21. स्तृज्नि-they scatter. 6. 14. स्त्रभि:-with stars. 3. 20. स्तोतारम्-praiser. 4. 6. स्तोतृभ्यः-dat. praisers. 1. 7. स्तोम:-a laudatory stanza. 5.1; 11. 20.

स्तोमम्-hymn. 6. 9; 9. 26; 10. 8. स्तोमा:-hymns. 6. 18. स्तोमान्-hymns. 9. 10. स्तोमन-with hymn. 7. 28. स्तोषम्-I will praise. 9. 25. स्तिपम्-(MS.) woman. 3. 4. स्था-remain. 6. 27; 9. 27. स्थ:-you two are. 12. 31. स्थिवरम्-compact. 6. 35; ancient.

Durga.
स्थित्रस्य-of mighty. 7. 6.
स्था-immovable. 5. 3.
स्थान्य:-blockhead. 1. 18.
स्थान्य-place. 1. 11.
स्थित्य:-steady. 5. 15.
स्थित्यः-ad-of firm bow. 10. 6.
स्थित्पात्म-steadfast. 1. 8, 20.
स्थ्रम-abundant. 6. 22.
स्नात्वा-for bathing. 1. 9.
स्पाही-enviable. 3. 11.
स्प्रह्येत्-op. of Vस्प्रह् (to be eager),
one should be eager. 3. 16.
स्फ्रत्-inj. he will trample. 5. 17.

स्प्रस्त-inj. he will trample. 5.17. स्य-inj. 7.17. स्य-that. 2.28. स्यान-it may be. 3.5; 8.22. स्याम-I may be. 2.4. स्याम-may we be. 3.2; 7.22; 9. 43; 10.43; 11.19, 24, 44; (KS.) 4.17; (MS.) 9.43.

स्यालात्-from the brother-in-law. 6. 9. स्योनम्-comfortable seat. 8.9, 13; comfort. 12. 8. स्योना-pleasant. 9. 32.

स्विधत्-it may fail. 10. 45.

स्व:-heaven. 1. 11; light. 5. 19; one's own. 11.7.

स्वगूर्ताः-flowing by themselves. 10.47.

स्वजठरे-into one's own belly, 4.8. स्वज्ञा:-of beautiful gait. 5. 7. स्वदन्ति-they make tasteful. 8. 7. स्वदन्त-may they make tasteful.

8. 17.

स्वदय-make it tasteful. 8. 6. स्वधया-with food. 5. 3, 6; 7. 25. स्वधाव:-rich in food. 12. 17. स्वधान्ने-dat. rich in food. 10. 6. स्वधिते-0 axe. 1. 15. स्वपतः-(VS.) of the sleeping. 12.37. स्वपसः-of noble works. 8. 13. स्विपवात-voc. of authoritative speech. 10. 7.

स्वप्तनंशनः-destroyer of dreams. 12. 28.

स्वयम्-self. 5. 25; 10. 27, 42. स्वयं भु:-self-existent. 2. 11. स्वयशा-with one's glory. 8. 15. स्वरणम्-glorious. 6. 10.

स्वराज्यम्-self-government. 12. 34. स्वकी:-shining brightly, moving beautifully, praising beautifully. 12: 44.

स्वकै:-of good speed, shining

well, praising well. 11. 14. स्वर्दशः-looking like the sun. 10. 13.

स्वदेशे-for beholding light. 12. 24, 26.

स्ववीन्-bright. 6. 3.

स्वविदि-in the knower of the sun. 7. 25.

स्वथ:-rich in horses. 5. 19.

स्वसराणि-days. 5. 4.

स्वसा-sister. 11. 32.

स्वसु:-of the sister. 3.16.

स्वसः-sisters. 5. 1.

स्वस्तये-for welfare. 3. 21; 5. 28;

9. 34; 10. 28.

स्वस्ति-welfare. 6. 36.

स्बस्ति:-fortune. 11. 46.

स्वस्तिवाहम्-which brings good fortune. 5. 26.

स्वाततम्-well-directed. 6. 34.

स्वादिष्टया-with the sweetest. 11. 3. स्वाधी:-the wise man. 4. 24.

स्वाम्-his own. 6. 16.

स्वावेशा-easily accessible. 11. 46.

स्वाहाकृतम्-consecrated with, 'hail.' 8. 21.

स्विद्-a particle of doubt. 3. 15;

11. 28. स्वदा-always. 5. 7.

स्वै:-with their own. 12. 3.

हंसा:-swans. 4. 13. इतवरमेन:-(AV.) whose path is obstructed. 3. 4.

हथात्-from slaughter. 6. 27.

हन्-urging. 6. 17.

हन्त-Oh. 1. 4.

हन्ति-he strikes. 10. 11, 41.

हन्तुम्-to kill. 1. 8.

हन्तो:-from slaughter. 6. 2.

हर:-light. 4. 19.

हरयः-bay steeds. 7. 24.

हरयाखे-in the moving car. 5. 15.

हरसा-with light. 4. 19.

हरित:-steeds. 4. 11.

हरितेभि:-with green. 7. 7.

हरिभ्याम्-with bay steeds. 7. 6.

हरिम्-Soma. 4. 19.

हरी-steeds. 5. 12; 6. 21; 9. 36.

हर्यति-he is gratified. 7. 17.

हवैमाणास:-making the hair stand

on end. 10. 30.

हवनश्रुतः-hearers of our call. 6. 27.

हवम्-invocation. 3.17; 7.6; 10.2.

हवानाम्-of invocations. 5. 1.

हवामहे-we invoke. 6. 4.

हवि:-oblation. 7. 7, 25; 8. 21, 22;

9. 31; 11. 39; 12. 9.

हविभि:-with oblations. 1. 11.

हविष:-of oblation. 8. 22.

हविषा-with oblation. 5. 24; 10.

20, 23, 27; 11. 33.

हविष्मान्-rich in oblation. 11. 23.

हवींपि-oblations. 6. 16; 8. 17,

19, 20.

हवेषु-in invocations. 11.18; 12.44.

हच्य:-to be invoked. 10. 42.

हड्यम्-oblation. 8. 17; 10. 22;

हब्यवाहम्-bearer of oblation. 6.35.

हब्या-oblations. 8. 7.

इसनाम्-encouraging shout. 9. 2.

हस्तव:-brace. 9. 15.

हस्तच्युती-with the movement of the hand. 5. 10.

इस्रा-smiling. 3. 5.

हासमाने-contending. 9. 39.

हिंसी:-injure. 1. 15.

हिङ्ङकुणोत-she made the hin sound, 11, 42.

हिङ्क्रण्वती-making the hin sound.

हितम्-welfare. 5. 26.

हिति:-errand. 11. 25.

हितेन-with a friend. 10. 15.

हिनु-impel. 11. 30.

हिनोत-inpel. 6. 22; 12. 5.

हिन्बन्ति-from √िह to impel, they impel. 1. 20.

हिमेन-with snow. 6. 36.

हिरण्यगर्भ:-golden fætus. 10. 23.

हिरएयचक्रान्-having golden wheels.

5. 4.

हिरण्यपर्ण-(KS.) O golden-winged. 8. 19.

हिरण्यय:-golden. 6. 33.

हिरग्यरथा:-of golden chariots.

11. 15.

हिरण्यरूप:-golden in form. 3. 16;

10. 16.

हिरण्यवर्षः-having a golden colour. 3. 16.

हिरण्यवर्षम्-golden in colour. 12. 8. हिरण्यसंदक्-golden in appearance.

3. 16; 10. 16.

हिरण्यस्तूपः-golden in tuft of hair. 10. 33.

हिर्क्-out of sight. 2. 8.

हुवत- $pr. inj. 3. s. of \sqrt{g}$ (to call), call. 5. 1.

हुवानाः-being invoked. 12. 31.

हुवामहे-we invoke. 11. 50.

हुवे-I invoke. 11. 31; 12. 21.

हुवेम-let us invoke. 10. 28; 12. 14.

हूयते-it is offered. 9. 31.

इन्द्र-in the hearts. 9. 33.

हृदयम्-heart. 6. 28.

हृद्यात्-(SB.) from the heart. 3.4.

हदे-for the heart. 10. 35.

होतिम-weapon. 6. 3; 9. 15.

होत:-O sacrificer. 8. 14.

होता-sacrificer. 6. 35; 8. 8.

होतारम्-sacrificer. 7. 15.

होतारा-two sacrificers 8. 12.

होतु:-of sacrificer. 4. 26; 7. 7, 31; 8. 21.

होत्रम्-sacrifice. 2. 11; 3. 8. होत्राय-for sacrifice. 2. 12; 7. 31. हदस्य-of the tank. 9. 7.

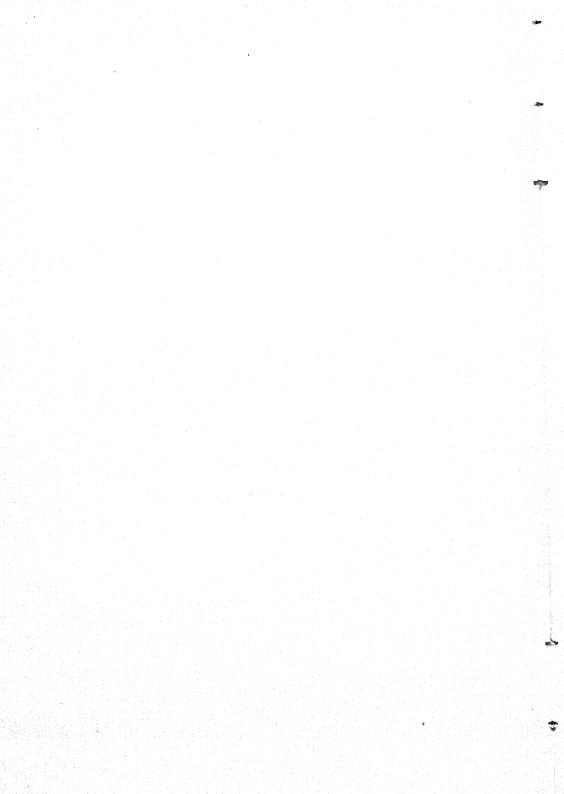
हदा:-tanks. 1. 9.

निरुक्तकोशः।

Index Verborum of the Nirukta minus the quoted passages.

Reference is to the chapters and sections of the Nirukta.

निरुक्तकोशः।

भ्रंश:-celestial deity. 12. 36.

ग्रंशस्य-of Amsa. 2. 13.

ग्रंश:-Soma. 2. 5.

ग्रंशुना-by Amsu. 12. 36.

ग्रंसन्नम्-armour to protect the shoulder. 5. 25.

श्रंसन्नाणि-armours to protect the shoulders 5. 26.

ग्रह:-distress. 4. 25.

ग्रंहस:-from distress. 5. 25.

ग्रंहस्वान्-distressed. 6. 27.

ग्रंह:-distress. 4. 25.

श्रंहुर:-distressed. 6. 27.

श्रंहूरणम्-distress. 6. 27.

ग्रंहोमुचे-for the deliverer from distress. 7.13.

श्रकरोत्-he made. 5. 3; 6. 2; 8. 14.

श्रक्षत−Imf. 3. s. \overline{A} . from $\sqrt{29}$ ष्

I. cl. (to draw), he dragged.2. 2.

ग्रकारम्-the letter a. 7. 14.

श्रकाषीत्-he has done. 1. 4.

श्रकुर्वेन्-they made. 7. 28.

श्रकूपार:-unbounded. 4. 18.

अकृष्वायु:-not small. 6. 3.

श्रकृषत-they have drawn. 4. 10;

12. 7.

म्रकात्-from moving. 7. 14.

अक्रोपनः-which does not make wet. 7.14.

अक:-fort. D. 6. 17.

त्रकृथ्यन्–not being angry. 4. 25.

ऋहर:-not cruel, name of a person. 2. 2.

श्रज्ञपरिद्यनस्य−gen. made miserable by dice. 9. 8.

ग्रज्ञम्मृतीनि-dice etc. 7. 7.

त्रज्यम्-imperishable. 2. 10.

श्रवरवर्णसामान्यत्-from the community of a syllable or letter. 2. 1.

श्रात्तस्क्रे-in the dice hymn. (Rv. X. 34). 7. 3.

भ्रज्ञ:-dice. 9. 7.

ग्रज्ञान्-dice. 3. 16.

ग्राचि-eye. 1. 9.

श्रीचमन्तः-having eyes. 1. 9.

ग्रचीभ्याम्-with eyes. 7. 3.

त्र्रज्ञ्ज्-with seed. 3. 5.

ग्रहे:-with seeds. 3. 5.

त्रगमः-thou hast gone. 4. 14.

भ्रगस्य:-Agastya, name of a seer.

1. 5.

न्नुगारी:-thou hast swallowed. 6. 8.

श्रगृह्नीयः−unconcealable. 11. 16.

श्रगृह्य-they seized. 7. 26.

अगोद्ध:-the sun. 11. 16.

श्रप्तये-dat. Agni. 1. 15; 6. 36.

श्रद्धायी-wife of Agni. 9. 33; 12. 46.

श्रीप्तः-fire. 1. 4, 17; 2. 21; 3. 15,

16; 4. 18, 26; 5. 3, 6, 10, 11;

6. 36; 7. 5, 7, 9, 10, 14, 16,

18, 20, 23, 27, 30, 31; 8. 2,

5, 6, 10, 11, 14, 17, 18, 21;

10. 7, 20, 35; 12. 27, 41; Aditi.

11. 23.

श्रक्षिकर्म-function of Agni. 7. 8.

श्रक्षिकमेणा-with the function of

Agni. 7. 23.

श्रश्निकर्माणः—destroying like fire.

ग्रक्षिजन्म-fire-birth. 11. 17.

श्रक्षिना-with Agni. 7. 5; 12. 41.

ग्रिप्तमङ्गीनि-shares of Agni. 7. 8.

श्रक्तिम्-fire. 3. 21; 6. 36; 7. 15, 17,

18, 23, 25, 28, 31; 8. 2; 12.

13, 26, 41; towards fire. 7.

19, 31.

त्रिमन्थनौ-sticks for churning fire. 3. 14.

ग्रमी-two fires. 7. 16; 12. 26.

श्रमीकृत्य-having turned into fire.

7. 28, 29.

ब्रम्ने-O Agni. 3. 2, 21; 4. 5, 14; 5.

7; 6. 1, 7, 8, 13, 16; 8. 8; 10. 36, 37.

अमे:-of Agni. 7. 26, 31; 9. 33; 11.

17; 12. 16, 43, 46.

अम्रो-in fire. 5. 7; 7. 25.

अग्रकारिण्यः-working in front. 3. 8.

भ्रम्रगमनेन-by going in front. 6. 16.

अभ्रगरचीन-by swallowing in front. 6. 16.

श्रव्रगामिन्य:-going in front. 3. 8.

श्रव्रगालिन्य:-trickling in front. 3.8.

अप्रयो-foremost leader. 7.14.

श्रग्रसम्पादिन:-accomplishing in front. 6. 16.

भ्रमसारिण्यः-moving in front. 3. 8.

अप्रे-in the beginning. 10. 23.

अवझी-destroyer of sin. 11. 43.

श्रघस्य-of sin. 6. 11.

म्रघानि-sins. 9. 42.

श्रद्भया-not to be killed. 11. 43.

ग्रङ्ग:-curve. 2. 28.

ग्रङ्कना:-bending. 3. 8, 17.

ग्रङ्गनात्-from marking. 4. 3.

ग्रङ्कितम्-bent. 5. 17.

ग्रंकुश:-hook. 5. 28.

त्रंकुशात्-from the hook. 5. 28.

श्रहम्-limb. 4. 3; 5. 26; 7. 14; 8. 10.

श्रङ्गलम्-having limbs. 9. 4.

श्रङ्गवत्-having limbs. 9. 4.

ग्रङ्गात्-from limb. 3. 4.

अङ्गारा:-charcoal. 3. 17.

अङ्गारेषु-in charcoal. 3. 17.

त्राङ्गरसः-nom. pl. the Angirasas.

5. 4; 10. 33; 11. 16- 19; gen.

s. 11. 17.

म्रंगिरा:-name of ṛṣis. 3. 17.

श्रङ्गुलयः-fingers. 3. 8, 9; 5. 4, 10. श्रङ्गुलिनामानि-synonyms of fingers. 3. 8.

अङ्गे:-with limbs. 4. 3; 7. 6, 7.

अवच्छदत-it has appeared. 9. 8.

म्रचित:-winding. 11. 25.

श्रवतनानि-inanimate objects 7. 7.

अचेतनेषु-among the inanimate objects. 7. 7.

श्रवेतयमानस्य-of the fool. 3. 2.

यच्छ-even. = ऋषि 4. 24; = ऋभि, to obtain. 5. 28.

श्रज:-driver. 12. 29, 30, 32, 33.

त्रजनः-instigator. 12. 29.

म्रजनयन्-they caused to be generated. 7. 28.

श्रजना:-not generated. 4. 25.

श्रजनात्-from dispersing. 9. 24.

अजनिम्-path. 4. 13.

श्रजरणवर्माणम्-whose characteristic is immortality. 4. 27.

श्रजा:-rams. 4. 25; 6. 4.

श्रजामि-non-tautalogy. 10. 16.

श्रजामिकमीथि-unfriendly actions.

4. 20.

श्रजायि-it is born. 6. 15.

अजेत-may he drive. 10. 42.

श्रज्ञानानिन्दा-censure of ignorance.

1.17.

अञ्चते:-from √श्रब्च्. 2. 28; 5. 28.

श्रञ्जना:- curving. 3. 8, 17.

ग्रज्ञनात्-from curving. 4. 3.

श्रश्चितम्-curved. 5. 17, 25.

श्चर्यायस्वात्-on account of its minuteness. 1. 2.

अपु:-minute. 6. 22.

श्रापुत्वात्-on account of being minute. 11. 31.

त्रस्भावकर्मणः- ab. meaning to be small. 6. 30.

श्रामानात्-on account of its being small. 9. 19.

श्रतः therefore. 1. 3; 3. 13; 7. 1, 14; 8. 4, 22; 9. 1, 35; 10. 1; 11. 13, 22; 12. 1, 35.

अतत्-different form that. 3. 13. अतते:-from √अत् to move. 3.15;

4. 25.

श्रतनम्-going quickly. 5. 3.

अतनवन्तम्-capable of quick motion. 5. 10.

श्रतनाः-coursers. 4. 13.

श्रतनिषत-they have spread. 12. 34.

श्रतसानि-bushes. 5. 12.

श्रति-beyond. 1. 7; 5. 2.

श्रतिक्रममाणाः-transgressing. 6.12.

श्रतिकान्तम्-exceeded. 6. 15.

श्रतिक्रामन्तः-transgressing. 6. 12.

त्रातिच्छुन्दा:-a metre. 7. 11.

ग्रातिथि:-quest. 4. 5.

त्रातिथिदेवत्यम्-sacred to guests. 7.4.

श्रातिथे:-of the guest. 5. 19.

श्रतिदंही:-give beyond. 1.7.

श्रतिवृहति-it greatly increases.

9. 22.

श्रतिरिच्यते-it is left behind. 5.12.

श्रतिरेकनाम-synonym of surplus. 4. 20.

म्रातिष्टन्-they stood. 2. 22.

श्रतिसर्गाः-c. abandonment. 3. 4.

श्रतिहाय-having abandoned. 1. 7.

त्रतीतः-having gone beyond. 6.28.

अतूर्ण:-not hastly. 9. 10.

अतुर्णे-in the non-quick. 10. 32.

ग्रतिकर्मा-means to eat. 5. 12; 9. 23.

ग्रितिकर्माण:-meaning to eat. 3. 9.

श्रतः-from √श्रद् (to eat). 3. 9; 4. 4: 9. 17.

भ्रत्यक्रामत्-he surpassed. 10. 10.

ग्रत्यन्तकुसीदिकुलीनाः-born in the family of great usurer. 6.32.

ग्रत्यन्तम्-extreme. 1. 15.

ग्रत्या:-coursers. 4. 13.

अत्वरमाणः-not hurrying. 9. 10.

अत्वरमाणपन्थाः-of unimpeded path. 11. 23.

अत्वरमार्ग-in the non-hastening. 10, 32,

अत्र-here. 1. 17; 2. 6; 3. 11, 12, 16, 17; 4. 10, 21, 25, 26; 5. 8, 11; 6. 24, 31; 7. 23; 8. 2,

5;9.28.

स्रत्रि:-name of a rsi. 3. 17. श्रात्रम्-to Atri. 6. 36.

ग्रमिवत्-like Atri. 3. 17.

अथ-now. 1. 4, 9, 13, 14; 2. 1, 2, 13, 14, 20, 23, 24, 27; 3. 3, 5, 11, 12, 13, 15, 16, 18; 4.

1, 11, 21, 25; 5. 1, 3, 4, 5, 12, 22, 23, 25; 6, 8, 9, 31, 35; 7. 1-4, 6, 8, 10, 11, 13, 14, 17, 20, 23, 24, 25, 26, 28, 29; 8. 2, 4, 21; 9. 1, 26, 35; 10. 1, 5, 23, 26; 11. 3, 4, 13, 19, 22, 36, 44; 12. 1, 16, 18,

26, 27, 32, 35, 37, 38. अथचेत्-now if. 1. 12, 20. etc.

अथन्वन्त:-motionless. D. 11. 18.

अथर्वा-a celestial god. 12. 33, 34. श्रथवीण:-Atharvanas, name of

a seer. 11.18, 19.

त्रथात:-now therefore. 2. 5; 3. 13. etc.

अथापि-moreover. 1. 4-6, 8, 15, 17; 2. 1, 2, 5, 6, 13; 3. 13, 16; 4. 21; 8. 2. etc.

अथेतत्-now this. 2. 23, 24, 27. etc. श्रदः-demonstrative pronoun. 1.1.

ग्रद्ते-to the eater. 6. 11.

ग्रद्नम्-food. 11. 32.

श्रदनाय-for eating. 2. 6.

ग्रदन्तक:-without teeth. 6. 31.

ग्रदन्ति-they eat. 5. 1.

अद्रयीया:-not to be split up. 9. 9.

त्रदात्-he has given. 4. 15.

अदानकर्माण:-who do not give. 3.11.

শ্रदानप्रज्ञा-whose minds are not inclined towords gifts. 3. 11.

ग्रदानान्-stingy. 11. 2.

entitled to ग्रदायादा-not inheritance. 3. 4.

श्रदायिनि-loc. destitute. 6. 30.

श्रदिति:-Aditi. 1. 15, 16; 4. 22, 23; 11. 22, 23.

ग्रदिते:-of Aditi. 2. 13; 4. 23; 7. 29. ग्रदीना-noble-minded. 4. 22.

ग्रदीनानि-noble-minded. 4. 23.

श्रहणा:-imf. of $\sqrt{\epsilon}$, thou didst pierce. 10. 9.

अदेव:-one who is not a god.

ग्रदेवताः-non-deities. 7. 4.

श्रक्ति:-with waters. 5. 18; 10. 26; 11. 39.

श्रद्धयः-from waters. 11. 36.

श्रम-food. 4. 16.

श्रद्मसादिनी-one who sits at meals (with others). 4. 16.

अद्यतनम्-today. 1. 6.

अद्योतत-she shone. 11. 36.

ग्राद्ध:-thunderbolt. 4. 4.

ग्रदिवन्-having thunderbolt. 4.4.

श्रद्धोग्ध्रव्य-voc. pl. free from treachery. 9. 37.

श्रहेषस:-free from enmity. 6. 11.

अध:-below. 2. 11.

ग्रधना:-poor. 6. 25.

ग्रधर:-lower. 2. 11.

अर्धम:-wrong. 2. 10.

अधस्तात्- below. 12. 13.

স্থাবি-Ao. from $\sqrt{}$ at to put, it has been put. 6. 15.

स्रधारयन्त-Imf. from $\sqrt{2}$ to hold, they held. 5. 14.

শ্বাঘ–prep. above, power. 1. 3. শ্বাঘিকান্বৰ্যা–having more syllables. 7. 13.

अधिकृतत्वात्-on account of being made on. 5. 11.

ऋधिजज्ञिरे-they were born. 11.17.

ग्रिधजातस्य-gen. brought forth 3.4 ग्रिधजायसे-thou art brought forth.

3. 4.

श्रधिद्धाने-putting forth. 8. 11.

श्रिवेदवतम्-with reference to the deity. 3. 12; 10. 26; 11. 4; 12. 37, 38.

त्र्यधिधनुषि-on the bow. 9. 18.

त्रिधिनिवसतः-gen. dwelling on. 9.10.

ग्राधिपतिम्-overlord. 12. 18.

ऋधियज्ञम्-with reference to sacrifice. 11. 4.

ग्रधिवित्तरन्ति—they flow down. 11.41.

श्रिधिषवण्यमंगः-of the straining skin. 2. 5.

श्रिष्टानप्रवचनानि—relating to seats. 4. 15.

श्रधिष्ठानेषु-loc. seats. 4.15.

ग्रधीत्य-having studied. 1. 18.

त्रधीयाने-loc. the root $\sqrt{\pi}$ प्रधी, to study. 1. 8.

अधोष्ट:-implored. 8. 8.

श्रश्तगमनकर्मवन्-whose motion is unrestrained and who is active. 5.11.

ग्रधोर:-lower. 2. 11.

ग्रधोरामः-having black marks on

the lower parts. 12. 13.

श्रध्ययनम्-study. 6. 25.

अध्यप:-overlord, 11, 36.

श्रध्यर्थे–in the sense of $\sqrt{20}$ श्रिष. 5. 5.

ग्रध्यात्मम्-with reference to spirit.

2. 20; 3. 12; 10. 26.

अध्यानीयम्-to be brought. 5. 1.

ग्रध्यापिताः-taught. 2. 4.

श्रध्यायि-it has been thought.

6. 22.

अध्यासते-he sits upon. 2. 5.

अध्यूदम्-exalted. 4. 16.

श्रध्येषणा-solicitation. 6. 6.

ग्रध्येषणाकर्मा-meaning to solicit.

7. 15.

अध्येषणाकर्माणः-meaning to solicit.

3. 19.

স্পন্নিয়:-stanza, injunction, Agni,

Indra. 5. 11.

अध्वर:-sacrifice. 1. 8.

अध्वरम्-acc. sacrifice. 1. 8; 6. 22.

श्रध्वरयु:-one who directs the sacrifice. 1. 8.

ग्रध्वरस्य-of the sacrifice. 1. 8.

ग्रध्वर्युः-priest. 1.8; 7.5.

अध्वानम्-road. 1. 12; 2. 27, 28; 4.

13; 12. 22.

म्रन:-air, car, cloud. 11. 47.

अनिक-it anoints. 8. 10.

अनके:-from √अञ्ज् . 1. 9; 7. 14.

श्रनिशः-absence of fire. 7. 31.

अनमो-in the absence of fire. 1.18.

श्चनत्यन्तगतः-not of wide applica-

tion. 12.40.

श्रननन्तरायाः-of that which does not come immediately after. 8. 5.

---- f life 5

भ्राननाय-for life. 2. 5.

त्रनन्तरान्तस्थान्तभोतु:-a root containing a contiguous semi-

vowel. 2. 2.

श्रनन्विते-loc. not accompanied. 1.13,14; 2.1.

श्चनपराध:-innocent. 10. 11.

श्रनपराधत्वम्-faultlessness. 11. 24.

अनमस:-formless. 3. 11.

श्रनमित्रः-without an enemy. 1. 16.

श्रनमित्रा:-not unfriendly. 11. 18.

अनया-by this. 1.19; by her. 5.13.

श्रनर्थक:-meaningless. 2.2,3; 10.1.

श्रनर्थकम्-acc. meaningless. 1. 7,

15; 6. 16.

म्रनर्थकाः-meaningless. 1.9, 15; 4.7.

श्रनथीन्- inauspicious things. 9. 4;

useless things. 10. 23, 34.

ग्रनवैम्–irresistible. 4. 27; 6. 23.

म्रनर्वा-independent. 6. 23.

अनल्पान्-not a few. 9. 10.

श्रनवित्तवचनः-one whose speech

is irreproachable. 6. 29.

श्रनवगतसंस्कारः-one whose gramma-

tical form is unknown. 5. 2.

अनवगतसंस्कारान्-whose grammatical forms are not known.

4. 1.

स्रनवत्वम्-life. 10. 34.

अनवझव:-of irreproachable

speech. 6. 29.

श्रनवयवम्-unconciliatory. 6. 11.

श्रनश्लीलदानम्-whose gifts are not bad. 6. 23.

त्रनादिष्टदेवता:-whose deities are not indicated. 7. 4.

न्ननारम्भणे-in the supportless. 10. 32.

श्रनाराध्यन्तम्-one who does not worship. 5. 17.

श्रनार्यनिवास:-abode of the barbarians. 6. 32.

श्रानित-it moves. 7. 26.

श्रनिते:-from √श्रन् (to breath) 'to live.' 11. 47.

श्रानित्यत्वात्—on account of impermanence. 1. 2.

म्रनित्यदर्शनम्-not always visible.

म्मनिदंविदे-for the ignorant. 2. 3. मनिभृतत्वे-in the unfixed state.

श्रनिमृतम्-non-stationary. 10. 4. श्रनिमिषन्-without winking. 10. 22.

श्रनिमिषन्तः—not winking, i. e. vigilant. 3. 12.

म्रानिमयन्तम्-without winking.

श्रनिर्मितम्-not made. 5. 1.

श्रनिवेचनम्-absence of explanation. 7. 24.

म्मनिर्वाहः-prohibition of marriage.

3, 4,

श्रनिविशमानानाम्—of those who do not come to rest. 2. 16.

ষ্ট্ৰ–prep. similarity and succession. 1. 3.

अनुकण्ति-it sounds after. 6. 30.

श्रनुकल्पयीत-one should frame. 7.11.

श्रनुकामयेत-may he long for. 12. 29.

अनुकृतिम्-series of descent. 7. 23.

श्रनुक्रमिष्यामः-we shall proceed in order. 2. 5; 4. 1; 7. 14; 9. 1.

श्रनुकान्ता:-they are dealt with. 7. 13; 8, 21.

श्रनुक्रान्तानि-they have been dealt with in due order. 1.12; 2.7; 10.42.

श्रनुतमोभागः-portion in darkness.

श्रनुत्सप्त:-not slipped. 12. 14.

श्रनुदात्त:-not accented. 5. 5.

श्र**बुदात्तम्**-not accented. 1. 7; 4. 25; 5, 22.

म्रनुदात्तप्रकृति-neu. whose original form is not accented. 1. 8; 5. 23.

त्रज्ञिः-intermediate quarters. 11. 28.

श्चनुध्यायाम-we contemplate. 6. 8.

श्रनुपत्तीणाम्-undecaying. 11. 11.

श्रनुपपद्यमानायाम्-in case of being not proved. 2. 2.

श्रनुपपन्नार्थाः-of inapplicable meanings. 1. 15, 16,

ग्रनुपात्तः-unseized. 7. 23.

श्रनुपसन्नाय-dat. not approached.

ग्रनुपस्पाशयमानम्-who has shown. 10. 20.

श्रजुपालम्भः-free from objection.
1. 14.

श्र**जुपृष्टे**-in asking question. 1. 4, 5, 11.

श्रनुप्रदानसामान्यात्-from the analogy of giving. 6. 19.

श्रनुप्रवदन्ति—they proclaim. 10. 20.

श्रनुप्राप्तः-they are obtained. 1. 16. श्रनुमितः-wife of gods, earlier full-moon day. 11. 29.

श्रनुमननात्-from approving. 11.29.

ग्रनुमन्यस्व-approve. 11. 30.

श्रनुमोदमानान्-applauding. 9. 6.

श्रनुययु:-they followed. 2. 24.

अनुवेपनम्-unguents. 7. 13. अनुवपन्ति-they sow in succession.

2, 22.

त्रनुविध्य-having pierced. 6. 12.

ग्रनुविष्टम्भम्-impediment. 12. 1.

श्रनुशायिनम्-lying along. 4. 14.

श्रनुशेते—it lies close to. 4. 13. श्रनुषक्रम्—in continuous order.

6. 14. भ्रानुष्ट्रप्-a metre. 7. 11, 12.

ग्रनुष्टोभनात्-from praising after.

7. 12.

श्रनुसंचरति-he wanders after. 7.27. श्रनुस्य-having pursued. 12. 10.

त्रम्चौ-succeeding each other.

ग्रन्प:-bank. 2. 22.

अन्पा:-working in order. 2. 22.

त्रन्पास्ते-he pays homage after.

श्रमूप्यते-it is sprinkled, strewn, or sown. 2. 22.

त्रमृतोद्यम्-false accusation. 6. 27.

श्रनेककर्मा-it has various meanings. 1. 4, 5; 4.17, 19.

म्रनेकपर्वसु-loc. having many members. 2. 2.

ग्रनेकशब्दम्-many worded. 4. 1.

ग्रनेकस्य-of many. 2. 15.

म्रनेकार्थानि-having many meanings. 4. 1.

स्रनेन-with him. 3. 1, 11, 21; 4.

4; 5. 4, 11; 11. 34; 12. 22. भ्रन्त:-inner part. 2. 3, 8, 10; 4.

21, 25; 6. 36.

अन्तम्-end. 2. 10.

म्रन्तर्-ending. 2. 2.

ग्रन्तकरणम्-last member. 1. 13.

म्मन्ततः-in the end. 2. 26; 10. 26.

ग्रन्तरपुरुषम्-the inner soul. 2. 3.

ग्रन्तरा-inside. 2. 10.

ग्रन्तरिज्ञनामानि-synonyms of space.

ग्रन्तरित्तम्-atmosphere. 2. 8, 10; 5,

14, 27, 28; 6. 7, 30; 11. 45.

ग्रन्तरिज्ञलोकः-atmosphere. 7.10. ग्रन्तरिज्ञलोकस्य-of the intermediate world, 11, 36; 12, 7.

भ्रन्तरिचलोके-in the world of space.

श्रन्तरिचस्थानः-atmospheric. 7. 5.

श्रन्तरिचायतनानि-atmospheric. 7. 11. श्रन्तरिचे-in the atmosphere 2.14,

17; 5. 22; 6. 2; 7. 26, 28; 8.

5; 9. 40; 10. 27, 32; 12.

19, 43.

श्रन्तरित्य-having passed over. 2. 10.

म्रन्तरेण-with reference to. 1. 15.17.

श्चन्तर्देधाति—he places within. 12. 32.

ग्रन्तर्धीयते-it disappears. 12. 11.

ग्रन्तिहितभासम्-whose light is hidden inside. 6. 35.

अन्तर्हितम-hidden. 4. 25.

अन्तलोप:-elision of the end. 2. 1.

श्रन्तच्यापितः-substitution of the last. 2. 1.

म्रन्तस्थान्तः—ending with a semivowel. 2. 2.

श्रन्तस्थान्तरोपिलङ्गी—replacing the letter next to the penultimate. 10. 17.

ग्रन्तिकम्-near. 3.9.

ग्रन्तिकतमम्-nearest. 5. 28.

भ्रन्तिकनाम-synonym of near. 3.11.

म्मन्तिकनामानि-synonyms of near 3.9.

म्रन्तिकवधयोः-in (the sense of)

'near' and 'killing.' 3. 10. श्रन्ते-at the end. 4. 25.

यन्य:-blind. 1. 16; 12. 14; food and darkness. 5. 1.

श्रन्धन्तमः-blinding darkness. 5. 1. श्रञ्जनाम-synonym of food. 3. 8;

5. 1; 6. 16; 9. 24; 10. 3.

श्रज्ञनामानि-synonyms of food. 3. 9.

श्रन्तम्-food. 1. 9; 2. 13; 3. 9;

4. 16; 5. 4, 5, 22; 6. 4, 7,

26, 35; 8. 17; 9. 43; 10. 3;

11. 29, 30, 31.

अन्नवति-O rich in food. 12. 6.

श्रन्नवती-rich in food. 11. 26, 31.

श्रन्नवतीम्-rich in food. 6.36.

श्रन्नवते-for the rich in food. 10. 6.

अन्नवन्-O rich in food. 12.17.

श्रवन्तम्-rich in food. 10. 28.

श्रज्ञवान्-having food. 10. 42.

श्रन्नसंसननाय-for winning food. 12. 45.

श्रन्नसानिनी-one who prepares food. 4. 16.

श्रनस्य-of food. 11. 9, 49.

अन्नादाः-food-givers 3. 8.

श्रज्ञानाम्-of foods. 9. 36.

अञ्चानि-foods. 9. 36.

श्रन्नाय-for food. 9. 27.

अने-in food. 10. 33.

अन्नेन-with food. 5. 19; 7. 25; 10.

26; 11. 14.

अक्रे:-with foods. 11. 26.

ग्रन्य:-another. 7. 23; 12. 2, 3, 5. ग्रन्थके-others. 10. 5.

Made office 2. 10. 0

ग्रन्यत्-one. 12. 17.

श्रन्यतरः-either. 3. 6.

म्रन्यत्र-at any other place. 7. 4.

म्रान्यदेवते-addressed to another deity. 1. 20.

ग्रन्यदेवत्या:-belonging to other deities. 5. 7.

भ्रन्यम्-other. 10. 2, 28, 32, 36; 11. 9.

ग्रन्यस्मिन्-in another. 6.23.

म्रन्यस्य-of another. 1. 6.

ग्रन्यस्याः-of another. 12. 30.

म्रन्या-another. 6. 28.

म्रन्या:-others. 12. 5.

म्रन्यान्-acc. others. 3. 13.

ग्रन्यानि-others. 8. 22.

भ्रन्याम्-another. 12. 10.

ग्रन्यासाम्*-fem.* of others. 2. 13.

भ्रन्थे-others. 1. 3; 3. 6; 6. 11; 7. 4.

अन्येन-with another. 5. 2; 7. 23. अन्येषाम्-of others. 2. 7; 4. 5.

ग्रन्यै:-by others. 1. 14; 5. 25;

10. 6. ग्रन्योत्यम्-each other. 6. 27; 7. 29.

म्रन्योन्यस्य-of each other. 2. 20.

भ्रन्वध्यायत्—he meditated. 2. 12. भ्रन्वध्यायम्—according to Vedic

sanskrit. 1. 4, 5.

श्रन्वन्नम्-after meal. 4. 8.

ग्रन्वमीमेत्-she lowed after. 11.42.

श्रन्वमोदन्त-they applauded. 9. 6.

म्रन्वादेश:-reference to what has been said before. 6. 13, 31;

7. 9.

ग्रन्वादेशे-re-employment. 4. 25.

म्रन्वाप्-to obtain in order. 2. 22.

म्रन्वाप-he obtained. 6. 8.

श्रन्वापत्-Ao. of $\sqrt{3}$ with श्रन, he has obtained. 6. 8.

ग्रन्वास्थिताः-followed. 6. 6.

म्रान्वितौ-accompanied. 1. 12, 14; 2. 1.

ग्रन्वोयु:-they followed. 11. 18.

श्रप-particle. 1. 3.

म्रप:-waters. 7. 23.

भ्रपकालियतन्यः-to be driven away. 3. 18.

5. 10.

ग्रपत्तीयते-it decays. 1. 2.

अपगतभासम्-whose light has disappeared. 6. 35.

न्नपगतम्-disappeared. 4. 25.

श्रपगूर्णः-rejected. 3. 5.

श्रपचितम्-diminished. 4. 25.

अपततः-not fully spread. 3. 20.

श्रपततम्-spread downwards. 3.1.

त्रपतिका-without a husband. 3. 5.

श्रपस्यजननाय-for begetting children. 12. 45.

ग्रपत्यनाम-synonym of offspring. 3. 2.

न्नप्रस्थनामानि-synonyms of offspring. 3. 1.

अपत्यम्-offspring. 3. 1, 6, 7; 6. 9,

32; 12. 9.

श्रपत्याय-for offspring. 11. 30.

त्रपत्रपणकर्मणः—Ab. meaning to be bashful, 3, 21.

त्रपना:-pervading ones. D. 12. 37. त्रपनानि-pervading ones. D. 12. 37.

श्रपनीत:-taken away. 3. 20.

अपर:-posterior. 2. 18.

श्रपरताः-removed. 9. 8.

श्रपरपत्तस्य-of the second half (of the month). 5. 11.

अपरपचान्तम्-end of the second fortnight. 11. 6.

श्रपरपंत्र-in the second half. 5.11.

श्रपरभावम्-acc. the latter state. 1. 2: succession. 1. 3.

अपरभावस्य-of the latter state. 1. 2. अपरम्-other view, (explanation of प्रान्धः) 6. 13; (explanation of करूबती) 6. 31; (about the shape of deities) 7. 7, 9; 8. 22; others. 2. 2; 3. 4; 5. 12; 10. 3, 16.

अपरस्मात्-from the later. 1.13,14. अपरस्याम्-in another. 12.32.

2. 19; 7. 15, 20; 8. 14, 17, 18, 19; 10. 2, 4, 6, 9, 15, 28, 36; 11. 3, 4, 9, 26, 28, 38, 40, 44, 47; 12. 2, 3, 4, 6, 15, 17, 37, 42, 45.

श्रपराधः-fault. 1. 16.

अपराम्-another. 11. 38.

अपरे-others. 1. 9.

त्रपवर्गपर्यन्तम्-ending with the final 1.1.

अपविध्यताम्—they two drive away. 9. 40.

अपवीयते-it trembles. 6. 12.

अपसेध-keep off. 9. 13.

अपहततमस्काकीर्थरिमः-with its darkness dispelled and overspread by rays (of the sun). 12. 12.

श्रपहतभासम्-whose light is shorn off. 6.35.

अपाम्-of waters. 2. 16, 17; 3. 16; 4. 8; 5. 18, 24; 6. 20; 7. 23, 26; 10. 18, 19, 39.

अपापकम्-innocent. 4. 2.

ग्रपार्जितम्-flung away. 5. 12.

अपार्णः-distant. 3. 2.

अपार्णम्—fixed or dry. 9.8; distant. 9.29.

त्रपात्रियमाणः-being disclosed. 9. 14. अपासरत्-she has fled. 11. 47.

श्रिप-prep. contact. 1. 3; as. 1. 4; also. 7. 3, 4, 5, 6, 7, 8, 13, 16, 17, 20, 21, 23, 29; 9. 8; 10. 11.

अपि तु-or else. 3. 16.

श्रपिनद्रम्-bound. 10. 12.

श्रापेबत-he drank. 5. 11.

श्रिप वा-or else. 1. 1, 7, 8; 2. 22; 3. 15; 4. 4, 6; 8. 19; 9. 6; 11. 12, 13, 23, 47; 12. 8. 19, 22, 23, 24, 29.

अपिहितम्-hidden. 2. 17; 4. 25.

अप्रजा-sonless. 3. 5.

त्रपुरुषविधम्-unanthropomorphic.

7. 7.

ग्रपुरुषविधा:-unanthropomorphic.

7. 7.

अपुरपा-flowerless. 1. 20.

अपूपुरत्-he has filled. 12. 16.

अपेतम्-gone. 6. 19.

अपेयानाम्-gen. unfit for drinking.

5. 2.

अपोर्शिह-uncover. 4. 3.

अयोहति-he strikes, he pushes.

6. 19.

अम:-from. 3. 11.

ग्रव्यातम्-unknown. 5. 8.

त्रप्रव्यापनीयम्-not to be made

known. 5. 8.

भ्रप्रच्यवमानस्य--gen. undecaying. 1.2.

श्रमज्ञानम्-non-comprehension.

5. 15.

अप्रतिपन्नरिम:-whose rays are neglected. 5. 8.

अप्रतियत:-one who does not understand. 1. 15.

স্মননিক্তন:-unopposable, unrestrainable, 6, 16.

अप्रतिष्कृतः-uninjured. 6. 16.

श्रप्रतिस्खितितः-unfaltering. 6. 16.

ग्रप्रतायाः⊢of unmarried. 3. 5.

ग्रप्रत्यृतम्-unobstructed. 4. 27;

6. 23.

श्रप्रथिष्यत्-he should have spread. 1. 13, 14.

अप्राथिता-not spread. 1. 14.

अप्रमत्तम्-diligent. 2. 4.

अप्रमाद्यन्त:-without being negligent. 4. 19; 12. 37.

अप्रमाद्यन्ति-they do not neglect. 12. 37.

अप्रादेशिके-in the absence of radical 1.13; 2.1.

त्रप्राप्य-not having obtained, 5, 12.

अप्रायुवः- assiduous. 4. 19.

अप्वा-fear or disease. 6. 12; 9. 32.

ग्रप्वे-0 disease. 6. 12.

श्रप्स:-beauty. 5. 13.

श्रप्सरा-nymph. 5. 13.

अप्साते:-from the negative of . √प्सा, to devour. 5. 13.

ग्रप्तानीयम्-not to be destroyed.

5. 13.

ग्रन्सारियी-gliding over waters.

5. 13.

श्रमु-on waters. 6. 36; 11. 39.

श्रमुजम्-born in waters. 10. 44.

श्रफला-fruitless. 1. 20.

श्रवलाम्-woman. 6. 31.

श्रवालिशान्-not childish. 9. 10.

श्राविभीताम्-they two were afraid.

10. 10.

ग्रब्रह्मचर्याः-incontinence. 4. 19.

म्रब्रुवाणा:-speaking. 9. 6.

न्रभन्तस्य-gen. not eating. 5. 13.

श्रभवत-you became. 6. 16. श्रभवन्-they became. 2. 11. श्रभविष्यत्-con. from √भू, it would have become. 6. 28. श्रभविष्यन्-they would have been. 7. 23.

ग्रिम-towards. 1. 3, 6; 2. 11; 6. 26. ग्रिमचण्य-a moment. 2. 25. ग्रिमगच्छन्-tansgressing. 6. 27. ग्रिमग्यं-having greeted. 8. 3. ग्रिभग्णानु-let her praise. 11. 49. ग्रिभग्रस्ता-caught. 5. 21. ग्रिभिज्ञांसति-he desirs to injure. 5. 2.

श्रभिजिहीते-pr. from √हा to go forth, he goes forth. 5. 21. श्रभितष्टीयम्-the hymn. (RV. III. 38.) 12. 40.

श्रभिद्रविषयम्-to be brought to (lit. to be run to). 4. 10.

श्रमिद्रवन्ति-they run towards. 8.1. श्रमिधमन्तौ-blasting. 6. 26.

ग्रिभधानम्-name. 1. 2, 20.

ग्रिभधानस्य-of name. 7. 13.

ग्रिभिधानानि-names. 7. 5, 6.

ग्रिभघानै:—with names. 7. 13.

ग्रभिधावत-run towards. 6. 27.

म्राभनत्-he split. 7. 23.

श्रभिनमन्त-let them bend down.

7. 17.

श्रभिनिन्दितारम्-scoffer. 10. 42. श्रभिपुजितः-honoured. 3. 21. श्रभिपुजितार्थे-in the sense of honoured. 1. 3. श्रमिश्रकस्पयन्-causing to quiver.

12. 27.

श्रभित्रयन्ति—they flow on. 3. 12. श्रभित्रयन्तु—let them rush forward. 10. 30.

श्रभित्रवृत्ता-turned round. 2. 9. श्रभित्रसुवन्ति-they flow towards. 9. 26.

ग्रभिप्रस्तः-induced. 11. 12. ग्रभिप्राप्तिस्-acquisition. 3. 15. ग्रभिप्राप्तैः-with purposes. 7. 3. ग्रभिप्रेतः-desired. 3. 14, 16; 6. 9, 10.

अभिप्रेतम्-expected. 1. 6; 3. 11; 4. 6; 5. 8, 11.

ग्रभिप्रेतानि-expected. 9. 28.

श्राभिष्रत्य-with reference to. 1. 7;

2. 3, 20; 9. 14, 19; 11. 2, 5, 6.

श्रभिवलायमानम् -waxing strong; thinking himself very strong. D. 10. 3.

ग्रभिभवति—he overcomes. 6. 26.

ग्रमिभवामि-I overcome. 3. 10.

ग्रभिभवेम-may we overcome. 3.8.

श्रमिभाषन्ते-they speak forth. 2.

2; 5. 1.

ग्रभिभूति:-overwhelming power.

म्राभिमत्त:-mad. 2. 5.

श्रभिमुखी-facing towards. 3. 5. श्रभियुतः-fastened. 2. 19.

ग्रभिरचति-it preserves. 12. 32.

श्रभिववाशे-it cried. 9. 4.

ग्रभिवहति-it carries towards. 6.35.

ग्रमिवहन्-carrying towards. 4.16.

श्रभिवहेद्यः-may they carry towards 10. 3.

ग्रिभवादयते-he salutes. 1. 16.

ग्रभिवादिनी-indicating. 2. 16; 5. 13;

9. 4, 6, 23; 10. 26, 32; 12. 10.

म्रिमवावशाना-desiring again and again. 11. 42.

श्रभिविचारयन्ति-they indulge in sophistry. 1. 13, 14.

श्रभिविषस्यति-he beholds. 7. 22; 10. 22, 46; 12. 26, 27.

श्रभिविपश्यसि-thou beholdest. 12. 24, 25.

श्रभिविराजित-she presides over.

श्रभिव्याहारे-loc. name. 1. 13, 14.

ग्रमिश्रयणीय:-the refuge. 7. 22.

श्रभिषवणप्रवादाम्—declaration of pressing. 4. 16.

म्रभिषवाय-having strained. 7. 20;

श्रमिषहमाणः-attacking. 3. 3.

ग्रमिषुण्वन्ति-they press. 11. 2.

त्राभिषेचयाञ्चके-they consecrated.

2, 10.

म्रभिषेचितम्-consecrated. 2. 10.

श्रमिसंचारि-fickle. 1. 6.

ग्रभिसंतिष्ठन्ते-they live. 4. 27.

श्रभिसन्नामयन्ति-they cause to bend towards. 4. 27; 11. 23.

श्रभिसन्नामात्-on account of drawing forth. 4. 27.

श्रभिसमागच्छन्ति—they come together. 12. 10.

श्रभिसृजामि-I prepare. 10. 37.

श्रमिस्टकालतमा-after the expiry of a good deal of time. 12.7, 8.

ग्रभिस्वरन्ति-they flow towards. 3. 12.

ग्रभिहन्ति-it smites. 7. 23.

म्राभिहिङ्ङकरोत्-she made hin sound.

श्रमिहृत:-sacrificed. 7. 24.

श्रभिहुतम्-sacrificed. 7. 25.

श्रभिहृतौ-loc. invocation. 5. 28.

श्रभिह्नयामि-I invoke. 5. 7.

श्रभीद्रणम्-a moment. 2. 25.

अभीशव:-bridles. 3. 9; 9. 15.

अभूत-it has been. 1.18; 6.16;

श्रम्तम्-what is not past. 1. 6.

श्रमे:-from श्रमि. 5. 28.

अभ्यक्ता-anointed or gone towards the enemy. 6. 15.

अभ्यक्ते-gone towards. 3. 20.

श्रभ्यक्षनात्-from anointing. 3. 8.

अभ्यतितः-gone towards. 4. 5.

श्रभ्यतृणत्-he split. 10. 13.

अभ्यधाताम्-they two have placed.

3. 14.

श्रभ्यधीताम्—Ao. Ā. from √घा to put with श्राभे, they two have placed. 3. 14.

श्रभ्यन्तरम्-in the interior. 10. 19. श्रभ्यमनवान्-assaulting. 6. 12. श्रभ्यमनहा-killer of disease. 10.17. श्रभ्यमनेन-by assault. 6. 12. श्रभ्यमितः-invulnerable. 6. 16, 23. श्रभ्यभ्यव्या-one who sacrifices in parts. 6. 6.

श्रभ्यर्भयन्-having divided into parts. 6. 6.

अभ्यशनात्-on accounting of pervading. 2. 15; 6. 1.

भ्रभ्यशनेन-by pervading. 6. 3.

श्रभ्यरनुवते-they obtain. 9. 7.

अभ्यस्त:-reduplicated. 2. 12; 4. 23, 25.

ग्रभ्यस्तम्-acc. reduplicated. 3.10. ग्रभ्यस्ताच्-from the reduplicated. 6.3.

ग्रभ्यादधाति-he adds. 6. 22.

अभ्यापन्न:-come in contact. 12. 18.

श्रभ्यापादम्-passing through all.

7. 26.

अभ्यास्राये -in the sacred text. 2.13. अभ्यास:-reduplication. 2.2, 3.

अभ्यासे-in repetition. 10. 42.

ग्रभ्यासेन-by reduplication. 5. 12.

अभ्युचयम्-growth. 1. 2.

श्रभ्युत्थितम्-proceeding towards.

9. 4.

अभ्यरनुवते-they pervade. 3. 9.

ग्रभ्यूर्यांना-concealing. 11. 49.

ग्रभ्यूहितन्याः-should be inferred.

1. 3.

अभ्येति—it goes towards. 4. 5; 11. 46.

अआणि-mists. 2. 21.

अभातका-brotherless. 3. 5.

अभातृका:-brotherless. 3. 4.

अभ्रातृकाया:-of a girl who has no brother 3. 4, 5.

अञ्चात्मतीवाद:-a statement relating to a girl who has no brother.
3. 4.

श्रमति:-made at home, one's own consciousness. 6. 12.

ग्रमत्रम्-vessel. 5. 1.

श्रमत्रे:-with vessels. 5. 1.

श्रमरण्धर्माणे-whose characteristic is immortality. 2. 20.

श्रमा-unartificial. 5. 1.

श्रमाङ्गा-anointed at home, or gone towards home. 6. 15.

त्रमात्यवान्-having a minister. 6.12. त्रमात्र:-measureless. 6.23.

श्रमामयी-consisting of measureles lustre or moon. 6. 12.

न्नमावास्ये-two days when the moon is invisible. 11. 31.

म्रामितमात्र:-of measureless strength. 6. 16.

श्रमिताचरेषु-whose syllables are not measured, i. e. in prose compositions. 1. 9.

म्रामित्र:-enemy. 5. 7..

अमित्रान्-unfriendly. 1. 7; 11. 2.

म्रामन:-immeasurable. 6. 16.

श्रमिश्रीभावगति:- with whose gait pace cannot be kept. 2. 24.

त्रमुत:-from there. 7. 23, 24.

श्रमुत्र-the other world. 4. 25;

भ्रमुथा-thus. 3. 16; 5. 5.

श्रमुम्-that. 2. 14.

श्रमुष्मात्-ab. that. 3. 16.

त्रमुष्य-of that one. 7. 23.

ग्रमुढ:-wise. 6. 8.

ग्रमृतम्-immortal. 7. 20; 14. 33.

भ्रम्बा-mother. 9. 10.

भ्रम्बु-water. 3. 10.

ग्रम्बुद:-cloud. 3. 10.

भ्रम्बुमत्-cloud. 3. 10.

भ्रम्यक्-towards. 1. 15.

भ्रयज्वा-non-sacrificing. 11. 4.

श्चयज्वानम्-one who does not sacrifice. 6. 19.

ग्रयनः-moving. 9. 3.

श्रयनस्य-of the living being. 10. 41; of man. 11. 49.

भ्रयनाः-nimble. 2. 7.

अयनात्-from going. 2. 17.

ग्रयनाय-for going. 5. 28.

भ्रयनै:-inst. pl. movements. 2.25; coursers.12. 21.

अथम्-this. 1. 5, 10, 16, 18, 20; 2. 8, 9, 17, 22; 3. 10, 16; 4. 18, 19; 5. 1, 4, 22, 26; 6. 1.

10, 17, 31, 32, 35, 36; 7. 8,

16, 18, 20, 23, 30, 31; 8. 2,

11; 11. 36, 39.

ग्रयमानम्-going. 4. 24.

भ्रयाची:-he has sacrificed. 4. 25.

त्रयुगपत्-not simultaneously. 1.2.

श्रयुङ्क−he has joined. 4. 11.

त्रयुतम्-ten thousand. 3. 10.

अरण:-moving; 2. 14; distant. 3.2.

अरणम्-water. 3. 10.

अरणस्थ:--that which remains at distance. 1. 18.

भ्ररणात्-from going. 6. 32.

भ्ररगी-two sticks. 5. 10; 8. 15.

ग्रारायम्-desert. 9. 29.

भ्रार्थस्य-of the desert. 9. 29.

ग्ररण्याणी-wilderness. 9. 29, 30.

भ्ररपयौ-made of wood. 9. 39.

श्ररदत्-he dug. 2. 26.

श्ररमणम्-dull. 9. 29.

च्चरमन्त-they enjoyed. 12. 43.

श्ररमयत्-he caused to be fastened.

10. 32.

न्नारा:-spokes. 4. 27.

ग्रारेचत्-he left. 2. 19, 20.

ग्रिरिषण्यौ-never failing. 9. 39.

ग्ररिष्यन्-without injuring. 8. 3.

त्रुरीन्-enemies. 11. 23.

त्रकः-god, stanza, tree. 5. 4.

श्रकंम्-food. 5. 4.

ग्रचित-it shines or honours. 5. 4.

श्चर्चतिकर्मांगः-synonyms of to worship. 3. 19.

म्रचेन्-worshipping. 10. 32, 33.

म्रर्चेनी-means of worship. 1. 8.

श्चर्चनीयम्-to be honoured. 7. 26.

ग्रर्चनीयै:-with praiseworthy. 6. 23.

श्रचिन्ति-they praise. 5. 4, 5.

श्रचीय-for worship. 7. 20.

म्राचिष:-of flame. 7. 23.

म्रचिष-loc. light, name of the mother of Dhūmaketu. 3. 17.

त्रर्थस्वतः-acc. pl. having water. 10. 9.

अर्तन्यो-two dischargers. 9. 39.

श्रते:-from श्रति (going). 1.18; 2.25.

अर्थ:-object, wealth, sense. 1.18; 5. 11; 6. 7, 22, 24, 28.

अर्थज्ञशंसा–praise of the learned.

ऋर्थनित्य:-always with reference to meaning. 2. 1.

श्रथेपृथक्त्वम्-separateness of notion.

श्रथंप्रत्ययः-certainty of meaning.

अर्थम्-object. 1. 15, 18, 20; 9. 4; 10. 27, 42; duty. 8. 19.

अर्थवन्तः-significant. 1. 16.

श्रथंविकरणम्-modification of meaning. 1. 3.

भ्रर्थस्य-of meaning. 1. 19.

श्रर्थहिति:-errand. 11.25.

न्नर्थाः-meanings. 10. 34.

श्रथान्-objects. 7.4; 9.19; meanings 1.3, 4.

त्रथानाम्-of meanings. 1. 2, 20; 2. 25. अर्थीये-in the sense of. 3. 1.

श्रर्थे—in the sense. 1. 3, 5, 9, 13, 14; 2. 1.

ऋर्थेषु-in senses. 1. 4, 11; 11. 27.

अर्थोपमानि-metaphors. 3. 18.

श्चर्दनपातिनौ-knocking down by movement. 6. 33.

अर्दनवेधिनौ-transfixing by movement. 6. 33.

श्रर्धः-half. 3. 20.

ग्रर्धचै:-hemistich. 4. 27; 12. 2.

अर्धनाम-synonym of 'half.' 1. 7. अर्थम-half. 1. 19.

ऋधेमासपर्व-a period of half month i. e. a fortnight. 1. 20.

श्रर्धमासानाम्-of half months. 5. 21.

श्रर्थमासे-in half month. 6. 35.

श्रधमासेज्याम्—half monthly offering.

त्रभेषित्वा-having been brought up. 3. 6.

त्रर्धरात्रात्-from midnight. 12. 1.

अर्थस्य-of half. 3. 20.

श्र बुंदम्-a great mass. 3. 10.

ग्रभेकम्-small. 3. 20.

श्रवंमा-Aryama, name of a god. 9. 3; 11. 23.

श्रर्थम्ण:-of Aryaman. 2. 13.

अर्वोक्-hitherward. 1. 3; 5. 12;

6. 14.

श्रवीच:-downwards. 12. 43.

श्रवीञ्चः-downwards. 7. 24.

श्रहंति-he deserves. 1. 8; 2.2.

अलद्मी:-evil fortune. 6. 30. श्रलंकरिष्णुम्-fond of ornament. 6. 19.

त्रबङ्कता:-prepared. 10. 2.

त्रुतम्-enough. 2. 3; sufficient.

9.10

ग्रलमातर्दन:-easy to pierce. 6. 2.

ग्रविङ्गाः-without any characteristic mark. 12, 40.

श्रद्पनिष्पत्तयः-of rare application. 2. 2.

श्रहपत्रयोगम्-rare use. 2. 13.

म्रह्पप्रयोगाः-pl. rare use. 1. 14.

ग्रह्पम्-small. 1. 11.

अल्पश:-a few. 7. 3.

म्रहपस्य-of small. 3. 20.

ग्रत्पीयोधेतरम्-of secondary significance. 4. 25.

श्रव-prep. down. 1. 3.

ग्रवक्रिते-loc. contempt. 1. 4.

श्रवच्यत्-he will address. 5. 7; 6. 30; 7. 23; 10. 2, 28, 32, 36;

11. 9; 12. 15.

श्रवगृह्णन्त-they analyse. 1. 17.

श्रवत:-gone down. 5. 26.

अवतरम्-lower. 10. 42.

श्रवतस्थे-he stood. 1. 15.

ग्रवताडयति-it destroys. 3. 11.

श्रवति:-the verb $\sqrt{3}$ य्, to go. 10. 20.

श्रवते:-from √श्रव 'to go.' 1. 17.

ग्रवत्तम्-p. p. p. of $\sqrt{\mathfrak{q}}$ with ग्रव, divided. 2. 1.

ग्रवधारणम्-ascertainment. 1. 2.

ग्रवनय:-fingers. 3. 9.

श्रवनात्-from √श्रव् to protect. 5.3.

श्रवनाय-for protection. 2. 24, 25;

6. 4; 10. 33.

भ्रवनीया:-to be protected. 12. 40.

ग्रवनै:-with courses. 2. 25; with protections. 12. 21.

ग्रवन्ति-they protect. 3. 9.

ग्रवयव:-limb; space. 2. 8.

अवयावयति-it causes to remove.

9. 42.

श्रवयुवती-separating. 4. 11.

श्रवरम्-this side. 2. 24.

अवरे-the subsequent preceptors.

1. 20.

त्रवरेभ्यः-dat. to the subsequent preceptors. 1. 20.

भ्रवश्याया: of dew. 2. 18.

ग्रवश्यायेन-with dew. 8. 10.

अवसम्-protection. 1. 17.

श्रवस्फुरिष्यति-he will jerk. 5. 17.

ग्रवस्यन्ति-they end. 8. 9.

म्रवस्रवेत्-may he sink low. 10. 42.

श्रवहन्-thou didst destroy. 10. 9.

ग्रवहितम्-cast. 4. 6.

ग्रवहतम्-taken away. 3. 20.

अविह्म-girl. 3. 6.

अवाङ्-down. 5. 2.

ग्रवातित:-gone down deep, cavity.

5. 26.

च्रवातितम्-sunk down. 10. 13.

श्रवाधूनोत्-he shook. 7. 23.

श्रवान्तरदिग्भि:-with intermediate

quarters. 11. 40.

अवासा-obtained. 3. 10.

अवारम्-this side. 2. 24.

श्रवारुवत्-he has obstructed. 5. 12.

श्रवाहन्-he destroyed. 2. 21; 10.9.

श्रविज्ञातनामधेयम्-synonym of un-

known. 5. 21.

ग्रविज्ञातानि-unknown. 11. 28.

ग्रविज्ञातुः-of the ignorant. 2. 3.

ग्रवितार:-protectors. 12. 40.

म्रविदग्धा-not burnt. 9. 26.

ग्रविदत्-Ao. of $\sqrt{$ विद्, he has found. 5. 3: 6. 15.

श्रविद्यमाने-on its non-existence. 2.1.

ग्रविद्वांसम्-ignorant. 1. 19.

श्रविनाशिनाम-synonym of 'imperishable.' 3. 21.

ग्रविपर्ययः-without metathesis.

5. 26.

श्रविपर्ययेग-without metathesis.

6. 1.

द्यविशिष्टा-same. 3. 8.

अविशेषेण-without distinction. 3.4.

म्रविस्पष्टार्थाः-whose meanings are obscure. 1. 15, 16.

अवृद्धे-small. 4. 15.

श्रवैयाकरणाय-one who is not a grammarian. 2. 3.

ग्रवोचत्-he spoke. 6. 25.

ग्रन्थक्रवर्णा-of indistinct colour. 8. 10.

श्रद्धश्रदाचः-of indistinct speech.
11. 29.

श्रन्युदस्यन्तौ-inexhaustible. 5. 2.

च्रशक्रुवन्-they were able. 5. 25.

ग्रशनचक्रम्-pervading wheel. D.

5. 26.

श्रशनपवनम्-an instrument of winnowing food. 6. 9.

ग्रशनवता-by the pervading one. 10. 12.

ग्रशनवन्तम्-pervading. 10. 13.

अशुक्रा-not bright. 9. 26.

न्नश्र्यावम्-I heard. 11. 38.

अश्रीतम्-eat. 4. 19.

ग्रश्नीथ:-you two eat. 5. 22.

ग्ररनुत -pervade. 5. 12.

श्ररनुते-obtains. 1: 18; trots; 2.

27, 28; pervades. 5. 13, 16; 8. 13.

अश्रुवते-they obtain. 9. 7.

श्रश्नुवानदाभम्-one who injures after having obtained the object. 6. 3.

ग्ररनुवीत-it trotted. 1. 12.

ग्रश्नोते:-from √ग्रश् 'to pervade.'

3. 10; 5. 3; 10. 27.

श्ररमचक्रम्-pervading wheel. 5. 26. श्ररममयोभि:-inst. pl. stone-made.

4. 19.

শ्रिश्रमत्-without any glory. 6. 23.

ग्रश्रोषम्-I have heard. 6. 9.

श्रश्राचाकमेण:-Ab. meaning, 'not to praise.' 4. 10.

ग्रश्लीलम्-indecent. 6. 23.

अध:-horse. 1. 1, 12; 2. 27; 4. 13,

27; 7. 4; 9. 1, 2.

अश्वकशायाः-of the horse-whip. 9.19. अश्वनामानि-synonyms of 'horse.'

2. 27.

अश्वपतनै:-having horses as the means of flying. 11. 14.

ग्रथप्रमृतीनि-horse etc. 7. 4.

अश्वभरणात्-from horse-breeding.

9. 24.

अश्वम्-horse. 1. 13, 20; 4. 13.

श्रश्रयो:-of two horses. 4. 15.

ग्रश्वरिमभिः-with horse reins. 2.15.

श्रश्वन्-like horse. 2. 27.

अश्वस्य-of the horse. 2. 2; 4. 13.

श्रश्ना:-horses. 4. 13; 5. 28; 9. 24.

श्रश्वाजनि:-lashing rod. 9. 20.

श्रश्रजनीम्-lashing rod. 9. 19.

अश्वान्-to horses.1. 17; 4.11; 5.26.

अश्वाय-to the horse 9. 19.

अधिन:-of Asvin. 6. 36.

ग्रिश्चना-du. O Asvins. 4. 17.

म्रश्विनो:-of the two Asvins. 6. 36;

12, 46,

म्रश्चिनौ-two Asvins. 5. 21; 6. 13,

26; 12. 1.

श्रश्र:-with horses. 4. 18; 12. 1.

श्रष्टा-one who trots. 2. 27; eight.

3. 13.

अष्टादश-eighteen. 3. 9, 11.

ग्रष्टाविंशति:-twenty-eight. 3. 9.

म्रष्टि-it pervades. 6. 12.

म्रहो-eight. 2. 15; 3. 10, 19; 7. 4;

9. 35.

त्रसंक्रमणीम्-not going elsewhere.

श्रसंखादन्यौ-eating insatiably. 6. 4.

ग्रसंस्तवेन-with reference to their individual praise. 12. 2.

ग्रसंस्पर्शयन्-without touching. 7.23.

ग्रसज्यमाने-not ceasing. 5. 2.

श्रसनचक्रम्-throwing wheel. 5.26.

श्रसपतः-unrivalled. 1. 16.

ग्रसभ्यभाषणात्-on account of vulgar talk. 5. 2.

त्रसाचात्कृतधर्मभ्यः-dat. who had no direct insight into truth. 1.20.

ग्रसानि-Sb. from $\sqrt{2}$ श्रस्, to be, I will be. 2. 10.

ग्रसामि-complete. 6. 23.

ग्रसि-thou art. 2. 5; 3. 4; 4. 8; 5. 1, 5, 9, 14, 27; 6. 7, 8, 12,

20, 28.

श्रसिक्री-the Asikni, name of a river. 9. 26.

श्रसितम्-not white. 9. 26.

असिता-one who throws. 6. 12; not white. 9. 26.

ग्रसिन्वती-eating insatiably. 6. 4.

श्रमु:-breath. 3.8; wisdom. 10.34.

श्रमुनीति:-leader of breath. 10. 39, 42.

श्रमुन्वतः-acc. men who do not press. 6. 22.

ग्रसुर:-evil spirit. 2. 16; 6. 18.

श्रसुरता:-delighting in evil things. (न+स+रम+क) 3. 8.

श्रमुख्यम्-the characteristic of an evil spirit. 3. 8.

श्रमुरा:-evil spirits. 3. 8, 20.

ग्रसुराणाम्-of evil spirits. 3. 8.

ग्रसुरान्-acc. evil spirits. 3. 8.

ग्रसुरे:-with evil spirits. 11. 25.

श्रसुसमाप्तः-not quite complete.

6. 9.

श्रसुसमाप्तम्-acc. not quite complete. 6. 23.

श्रसुसमाप्तात्—ab. not quite complete. 6. 9.

श्रमुसमीरिता:-stirred by breath. 6. 15.

ग्रस्न्-acc. pl. breath. 10. 39.

श्रस्या-scorn. 2. 3.

ग्रस्यायाम्-loc. scorn. 1. 5.

ग्रस्गहनी-blood and day. 4. 19.

ग्रसो-a suffix. 1. 17.

ग्रसो:-from evil. 3. 8.

ग्रसौ-that. 3. 16; 4. 11; 7. 11, 20, 23, 30; 8. 11.

ग्रस्क्रधोयु:-whose life is not short. 6. 3.

ग्रसः-thrown. 3. 8.

ग्रस्ततर:-thrown farther. 3. 16.

ग्रस्तम्-setting. 7. 23; 12. 37.

ग्रस्ता:-thrown. 3.8; 10. 34.

ग्रस्त-it is. 1. 2, 6, 11; 4. 4, 13, 26; 5. 22; 6. 14, 25, 32; 7. 4, 24, 31.

म्रास्ति:-existence. 3. 21.

अस्त-let him be. 1. 7; 2. 12, 13;

5. 26: 9. 3.

ग्रस्ते:-from √ग्रस् (to be). 1. 13; 2. 1.

ग्रस्तोषत $-Ao.s. \overline{A}$ of $\sqrt{\epsilon q}$ (to praise), they have praised. 4. 19.

श्रस्तोष्यन्- they would have praised. 7. 23.

श्रस्थावराणाम्-of the non-stationary. 2. 16.

ग्रसात्-from us. 4. 2; 5. 8.

श्रस्मभ्यम्-for us. 6. 7, 16, 22.

भ्रमा-for him. 1. 20; 2. 8, 12; 6. 4, 19, 20, 36; 9. 10.

ग्रसाकम्-ours. 6. 7.

श्रसात्-from this. 1. 20; 2. 10; 3.

16; 4. 18; 5. 5; 6. 1, 11; 9. 8, 16; 10. 11, 29.

श्रस्मान्-to us. 1. 7; 2. 26; 4. 3; 6. 7, 21.

ग्रसाभि:-by us. 6. 7; 7. 16.

त्रसासु-upon us. 5. 5; 6. 7, 25; 11. 25; 12. 42.

म्रस्मि-I am. 2. 4; 3. 10; 5. 8; 6. 6.

श्रक्तिन्-in it. 1. 6, 11, 20; 2. 2, 3,

8, 10, 20, 21; 3. 8, 19; 4. 3,

7, 18, 24, 27; 5. 1, 18, 25, 26,

27; 6. 19; 7. 23, 27; 8. 2, 6;

9. 11, 20, 23; 10. 4, 12, 26,

33, 44, 47; 11. 12, 47; 12. 21, 33.

अस्मै-for him. 1. 20; 2. 12; 4. 11,

27; 5. 19; 6. 19, 20; 9. 10; 10. 34; 11. 23.

ग्रस्य-its. 1. 17, 20; 2. 2, 3, 6, 8,

13, 16 3. 5, 11, 16, 17; 4. 6, 19, 25, 26; 5. 9, 12, 19, 21, 28; 6. 3, 18, 20, 21, 22, 27; 7. 8, 10, 11, 23, 24, 26, 28, 31; 8. 2, 21; 9. 4, 14, 24; 10. 3, 9, 11, 17, 23, 29, 33, 34, 39, 42, 45; 11. 2, 5, 24; 12. 4,19, 29, 43.

श्रस्यति-it throws. 10. 34. श्रस्यति:-√श्रस् (to throw). 1. 9; 7. 12.

श्रस्यन्दनम्—restraining the flow of water. 6. 5.

श्रस्या:-of her. 2. 20; 4. 25; 5. 13, 28; 10. 23; 11. 28, 38, 48.

भ्रस्याम्-in her. 2. 5, 14, 18; 3. 6; 4. 19, 25, 26; 8. 5; 9. 26; 10. 34; 11. 31.

प्रस्यै-for her. 4. 25; 5. 13.

श्रखपथ-you slept. 11. 16.

भ्रस्वयपृष्टे-loc. not asked by oneself.

श्रह:-day. 2. 20,21; 4.11; 6,4, 36.

अहन:-wanton. 5. 2.

श्रहनि-in the day. 6. 19.

ग्रहनी-two days. 3. 22.

श्रहन्तव्या-not to be killed. 11.43.

श्रहन्यहनि-in every day. 4. 19.

श्रहम्-I. 1. 4; 2. 4; 3. 10; 4. 2, 17;

5. 9; 6. 6, 24; 7. 2, 3; 10. 33.

अहरत्-he brought. 7. 26; 11. 2.

अहरह:-day by day. 6. 35.

ब्रह्मांम-synonym of 'day.' 6.19.

ग्रह्नोमानि-synonyms of day. 2.20

ग्रहविभोक्षि-without sharing oblations. 10. 42.

ग्रहस्स-during days. 4. 8.

श्रहस्तम्-handless. 6. 1.

श्रहह-particle of separation. 1.5.

श्रहानि-days. 4. 7; 5. 4; 6. 26; 12. 23.

ग्रहि:-name of a demon. 2. 17; 6. 17; name of a god. 10. 43, 44, 45.

श्रहिंसा-non-killing. 1. 16.

ग्रहिच्छन्नकम्-mushroom. 5. 16.

म्रहिना-by Ahi. 2. 17.

श्रहिवत्-like Ahi. 2. 16.

अहो-0! 10. 42.

ग्रहोभि:-by days. 6. 1.

श्रहोरात्रकर्मा-one who works during the day and the night. 3.14.

श्रहोरात्रा:-days and nights. 4, 27; 5, 11.

चहोरात्रे-day and night. 3. 22; 8. 15; 9. 41, 42.

ब्रहोरात्री-day and night. 12. 1.

ग्रह्मो:-of the day. 1. 6.

श्रहीतयान:-of shameless gait. 5. 15.

आ-the letter आ. 3.16; 6.1; preposition. 1.3; 2.21; 5.5.

ग्राःकारान्तम्-ending in ग्राः 1. 17.

श्राकार:-the letter \tilde{a} . 1. 4; 3. 16;

5. 5; 6. 1.

म्राकारचिन्तनम्-discussion of shape. 7. 6.

ग्राकियत:-from any. 6. 3.

শ্राकीर्णेरिसः-spread over with rays. 12. 12.

त्राकुचित:-bent. 5. 28.

श्राकुरते-he makes. 3. 15.

ग्राक्रमणात्-from attacking. 6. 17.

ग्राक्रोशकर्मा-meaning to provoke.

4. 2.

श्राचाण:-pervading. 3. 10.

ग्राखण्डियतः-shatterer. 3. 10.

म्राख्यातजानि-derived from verbs.

1. 12.

ग्राख्यातम्-verb. 1. 1; 6. 28.

ग्राख्यातस्य-of verb. 7. 1.

ग्राख्यातेन-by a verb. 1. 1.

श्राख्यातेभ्यः-from verbs. 7. 14.

न्नाख्यानम्-legend. 5. 21; 11. 19, 25, 34; 12. 41.

त्राख्यानसंयुक्ता–accompanied with a legend. 10. 10, 46.

श्राख्यानसमय:-agreement of those who are well versed in legendary lore. 7. 7.

म्राग:-sin. 11. 24.

ग्रागच्छ-come. 10. 36, 37.

न्नागच्छत-come. 11. 15; 12. 40, 42.

श्रागच्छताम्-let them come. 12. 4.

ग्रागच्छति-he comes. 7. 23; 9. 18.

त्रागच्छत्-let him come. 5. 28.

श्रागच्छन्-coming. 7. 31.

त्रागच्छन्ति-they are used. 1. 9.

म्रागच्छन्त-let them come. 11. 18.

त्रागतम्-come. 6. 3.

ग्रागतहाणि:-whose flame has app-

roached 5. 9.

त्रागतहर्णे-for him whose flame has approached. 5. 9.

श्रागन्त्न्-acc. pl. extraneous. 7. 4.

त्रागमत्- $Ao.\ of\ \sqrt{1}$ with त्रा, it has come. 2. 19; 5. 2.

न्नागमान्-ab. addition. 1. 4.

ग्रागमिष्यति-it will come. 6. 32.

त्रागमिष्यन्ति-they will come. 4. 20.

श्रागलनाः-extracted juices. 6. 24.

त्रागामिन्य:-coming in future. 5. 11.

त्राप्तापोष्णम्-addressed to Agni and Pūsan. 7. 8.

त्राप्ताची-name of a divine woman.

म्राप्तावेष्णवम्-addressed to Agni and Visnu. 7. 8.

त्राधिमारुते–loc. belonging to Agni and Maruta. 7. 23.

श्राप्तेयः-addressed to Agni. 7.23.

त्राग्नेयम्-addressed to Agni. 7. 20.

त्राप्तेया:-addressed to Agni. 8. 21, 22.

श्राक्षेये-loc. addressed to Agni.

म्राप्तेयेषु-in (hymns) addressed to Agni. 7. 23; 8. 2.

म्राप्रयण:-name of a teacher. 10. 8.

न्नामायण:-name of a teacher. 1. 9: 6.13.

त्रावृणि:-glowing all around. 5.9.

म्राघोषः-loud chant. 5. 11.

म्राप्नन्त-they strike. 3. 5; 9. 20.

श्राङ्किरसस्य-of the son of Angiras. 11. 16.

श्राङ्गुषः-hymn of praise. 5. 11.

श्राङ्पूर्वात्-ab. preceded by a. 11. 24.

म्राचचते-they say. 1. 1, 20; 2. 10, 24, 28; 3. 18; 4. 1, 21; 5. 26;

6. 9; 7. 1; 9. 23; 10. 26; 12. 11.

याचचीरन्-they should call. 1. 12, 13, 14.

श्राचरन्त्यौ-approaching. 9. 40.

भ्राचप्टे-he declares. 1. 1, 2, 8; 3. 12, 22; 4. 23; 6. 7; 10. 26; 12. 37, 38.

श्राचार:-custom. 7. 4.

श्राचारम्-acc. prescribed rules of conduct. 1. 4.

म्राचार्यः-teacher. 1. 4.

श्राचार्याः-preceptors. 7. 22.

म्राचिल्यासा-description. 7. 3.

त्राचिनोति-arranges in order, developes. 1. 4.

श्राजगाम-she approached. 2. 4.

म्राजयनस्य-of the place of conquest. 9. 23.

श्राजवनस्य-of the place of swiftness. 9. 23.

श्राजिम्-acc. course. 4. 13; strife. 9. 23.

म्राज्यन्तः-destination. 2. 15.

श्राज्यम्-butter. 8. 5.

ब्राट्यार:-wanderer. 1. 14.

म्राह्यालु:-destitute. 12. 14.

ग्रांगि:-pin. 6. 32.

श्राणी-pins. 6. 32.

म्राग्डो-testicles. 6. 32.

श्रातनोति-he spreads out. 10. 31.

श्रातृण्ति-it pierces. 10. 41.

य्रात्तम्-taken. 5. 13.

श्चात्मगतिम्-acc. metempsychosis of soul. 3. 12:10. 26; 12. 37, 38.

च्चात्मज:-one's own son. 3. 6.

श्रात्मजन्मानः-born from the self.

श्रात्मदेवता:-having self as the deities. 8. 22.

ग्रात्मन:-of self. 7. 4.

श्रात्मना-by self. 3. 22; 6. 21; 7. 23; 8. 17; 11. 31.

म्रात्मनि-in the soul. 12. 37.

श्रात्मयशा-with the glory of self. 8. 15.

श्रात्मा-soul. 3. 12; 7. 4, 23; 10. 26.

श्रात्मानम्-acc. one's ownself. 1.19; 3. 5; 7. 18; 8. 17; 9. 3; 10.

26, 40; 12. 37.

यात्रेयम्—composed by Atri. 8. 22.

श्रादत्ते-he takes. 2.9; he evaporates eclipses. 2. 13; he takes away. 5. 12; 7. 14.

श्राददीत-op. \overline{A} . of \sqrt{q} cl. III. with \overline{a} , it may take. 1. 7; 6. 16.

श्राददीमहि-we may obtain. 3. 11.

ब्राद्धाति-he puts forward. 7. 23.

श्रादरणात-from destroying. 6. 31.

श्रादरियता-one who honours. 10.8. श्रादरेग्नीयम्-to be gazed at. 5.13. श्रादितः-from the beginning. 2.15. श्रादितः-the sun. 1.7; 2.6, 13, 14, 15, 21.22; 3.12, 16; 4. 13, 16, 18, 27; 5.4, 21, 24; 7.7, 9, 20, 23, 29; 8.13; 9. 40; 10.20, 32; 11.16, 23; 12.1, 3, 10, 14, 27, 28, 29. श्रादित्यकर्म-function of the sun. 7.11. श्रादित्यकर्मण्य-with the function of

the sun. 7. 23. श्रादित्यतः-from the sun. 2. 6. श्रादित्यप्रवादाः-epithets of Aditya.

2. 13.

म्रादिखदैवतः-having the sun as its deity. 11. 6.

श्रादित्यमङ्गीनि-shares of Āditya. 7. 11.

श्रादित्यम् -acc. the sun. 2. 9; 7. 17; 11. 42; 12. 9, 26, 28, 37.

श्रादित्यमध्ये-in the midst of (a panegyric addressed to) the sun. 11, 23.

भ्रादिखरश्मयः-acc. pl. rays of the sun-1. 7; 3. 12; 4. 3, 25, 26; 7. 24; 11. 16, 28; 12. 38, 41.

च्चादिस्यरमीन्-rays of the sun. 4. 11. च्यादिस्यस्तुति:-panegyric of the sun. 4. 13.

म्रादित्यस्य-of the sun. 2.13, 19; 5.16; 7.24; 12.11, 21. म्रादित्याः-O Ādityās. 6. 27; 12. 35. म्रादित्यात्-from the sun. 4. 13; 7. 23, 24, 26; 12. 10, 15.

न्नादिखीकृत्य-having made the sun. 7. 28.

श्चादित्ये-in the sun. 7. 23; 12. 37. श्चादित्येन-by the sun. 5. 21; 11. 40. श्चादित्योदये-at sun-rise. 12. 11. श्चादित्योपहितम्-covered by the sun.

2. 8.

त्रादिदेश-he pointed out. 2. 8. त्रादिना-by the first. 5. 12. त्रादिम्-acc. beginning. 1. 2. त्रादिलुप्तम्-whose initial is elided. 10. 34.

त्रादिलोप:-elision of the first part.
2. 1.

च्चादिविषयंयः-metathesis of the first part. 2. 1.

न्न्रादिष्टोपयोजनानि-specified teams of gods. 2. 28.

म्रादी**स:**-blazing. 2. 13.

च्यादीयते-it is settled. 4. 2.

श्रादुरि:-destroyer. 6. 31.

म्राद्याति-he splits. 4. 4; 11. 21.

त्राचन्तविपर्ययः-metathesis of the first and the last part. 2. 1.

न्नाचन्तविपरीतस्य-gen. reversing the initial and the final. 10. 10.

म्राद्रियेत-one should respect. 2. 1; 7. 23.

म्राधवः-agitator. 6. 29. म्राधवनात्-from agitating. 6. 29. न्नाधार:-base. 1. 13, 14. भ्राधारयत्-he held. 6. 34. श्राध्यातम्-assigned. 1. 6. श्राध्यात्मम्-acc. self. 2. 20. श्राध्यात्मका:-relating to the self. 7. 3.

म्राध्यात्मित्रयः-relating to the self. 7. 1, 2.

च्चाध्यानीयम्-to be thought about. 5. 1.

म्राध्वर्यवे-loc. relating to priest. 7. 3.

श्राध्वस्तम्—covered with darkness.
4. 3.

भ्रानतम्-bent. 3. 9.

ग्रानद्धम्-fastened. 11. 47.

म्रानशिरे-they attained. 11. 16.

म्रानीतम्-brought forward. 3. 9, 19.

म्रानीयते-she is brought. 4. 15.

त्रानुपूर्वस्य-one after another, successively. 6. 14.

श्राप:-waters. 2. 15, 21; 4. 16, 25; 5. 5, 6; 6. 2, 3, 11, 16, 17, 22; 8. 6; 9. 26, 27; 10. 39, 44, 47; 12. 30.

म्रापतत-fly. 11.14.

म्रापद्यते-he falls into. 2. 8.

श्रापन्-they have obtained. 4.13.

श्रापन्नानाम्-gen. caught. 6. 27. श्रापातितमन्युः-with energy infused.

5. 12.

त्रापानः-obtaining. 3. 10. त्रापुपर:-thou hast filled. 9. 29. यास:-obtained. 3. 15.

न्नाप्तन्यम्-to be obtained. 11. 21.

श्रासन्यानाम्-of the obtainables.

11. 21.

न्नाप्तुम्-to obtain. 5. 28.

श्राप्तः-from √श्राप् (to obtain). 3.15.

श्राप्या-with praise or gift. 2. 11.

न्नाप्त्याः-atmospheric gods. 11.20.

म्राप्तुयाम-may we obtain. 10. 21.

श्राप्नुवन्ति-they obtain. 1.20; 10.21.

ग्राप्नुवानः-obtaining. 3. 10.

স্থা**ম**ोति–he obtains. 3. 11.

श्रामोतिकमा-meaning to obtain.

7. 17; 11. 21.

त्राप्तोते:-from √त्राप् (to obtain). 6.

14; 8. 4; 9. 26; 11. 20.

ग्राप्याययति-it causes to swell.

6. 28.

ग्राप्याययन्ति-they make him grow.

5. 11.

ग्राप्यायसे-thou thrivest. 11. 5.

श्राप्रियः-the Apri hymns. 8. 4.

ग्राप्रोदेवताः $-\overline{\mathrm{A}}\mathrm{pr}\overline{\mathrm{i}}$ deities. 8.21.

ग्राप्रीस्क्रानि-Apri hymns. 8. 22.

ग्राभासयति – he illumines, 7, 23.

श्राभि:-with these. 8. 10.

ग्राभिमुख्यम्-towards. 1. 3.

श्राभ्याम्-with these. 3. 8.

म्रामन्त्रयते-he addresses. 9. 30.

म्रामिन्वाने-measuring. 2. 20.

श्रामिश्राणि-mixed. 3. 13.

श्राह्मत:-it is handed down by tradition. 7. 23.

श्राम्रायवचनात्-by the authority of the scripture. 1.16. श्रायजन्त-they sacrificed. 6. 15. न्नायन्तम्-coming. 5. 19. भ्रायन्ति-they come. 4. 15. श्रायम्यमानम्-being stretched. 2.10. भ्राययो-he came. 2. 24. ग्रायष्टव्ये-worthy of being worshipped. 9. 36. त्रायात्-may he come. 5. 28. ग्रायात-come. 11. 14. श्रायातयति-he leads on. 10. 22. ग्रायाहि-come. 8. 8; 10. 2. ब्रायु:-Ayu, wind, moving. 9. 3; life. 10. 35, 40. म्रायुधम्-weapon. 7.4; 10.6; 12.30. **ग्रायुधानि**-weapons. 10. 30. ग्रायोधनात्-from killing. 10. 6. न्नारब्धुम्-to begin. 12. 32. म्रारभन्त-they grasped. 3. 21. ग्रारभामहे-we grasped. 3. 21. ब्राह्ब-having mounted. 10. 30. न्नारोचन:-shining. 5. 21. ग्रारोचनात्-from shining. 12. 7. न्नारोद्धम्-to ascend. 5. 25. आरोह-ascend. 12. 8. ग्राचाभ्याम्बाये-in the sacred text of the Rgveda. 2. 13. श्राजीकीयाम्-acc. the Arjikiya, name of a river, 9, 26. भ्रात्नी-two ends of bow. 9. 39. म्राल्यों-two ends of bow. 9.40. त्रार्थपत्यम्-possession of an object.

7. 1. म्रार्थ:-son of the lord. 6. 26. आर्येषु-among the Āryas. 2. 2. च्यापेम्-composition. 6. 27; 9. 8. ग्रार्ष्टिपेण:-son of ऋष्टिपेण. 2. 10, 11. म्रालिप्यमान्या-inst. s. being unstained, 12, 3. म्रावधीत-he has smitten. 5. 23. **ग्रावपति**-he sows. 6. 9. म्रावपनस्य-of granary. 3. 20. भ्रावर्तते-it draws all around. 9.29. ग्रावह-convey. 5. 26. श्रावहति-it brings. 9. 42, 43. म्रावहतु-may he bring. 7. 16. ग्रावहनात्-from conveying. 5.26. ग्रावहन्त-let them bring. 6.4. न्नावातु-let it blow towards. 10.35. म्रावापिकानि-supplementary. 8. 7. श्रावाहनम्-invocation. 7. 8. म्रावि:-light. 8. 15. म्राविदत्-he has found. 5. 3. ग्राविशति-he enters. 10.46. ग्राविष्क्रस्ते-he makes apparent. 4. 16; 5. 19. ग्राविष्ट:-covered from all sides. 5, 8, ग्राविष्टा-approached. 2. 14. त्रावृद्धे-he covers from all sides. 5. 21. म्रावृश्ोति-it covers. 2. 13. श्रावेदनात्-from making known. 8, 15,

श्रावेदयाम:-we announce. 9. 31.

आशक्तुवन्ति—they are competent. 7. 30.

त्राशाः-quarters; side-quarters.

6. 1.

श्राशास्ते:-from $\sqrt{2}$ with a (to pray for). 6. 8; from the benediction. 11. 23.

স্মায়ি:-mixture of milk and Soma. 6. 8; benediction. 6. 8; 7. 3; 10. 43.

च्चाशीनीमकः—benedictory exclamation. 5. 22.

श्राशीर्वाद:-benediction. 7. 3.

त्राद्य-soon. 5. 3; 6. 1, 12; 7. 26; 9. 26.

आशुभुद्ध:-they heard. 2. 26.

ग्राश्यावाम-we hear. 2. 27.

म्राश्याह-hear. 9. 26.

आशेते-it lies. 11. 48.

त्राशेते:-from √त्राशी, to lie down.

2. 16.

न्नाश्चर्यम्-rare. 2. 24; 11. 2.

श्रारनुवान:-pervading. 3. 10.

श्राश्रपणात्-from slight cooking.

म्राश्रयचणात्-from mixing together. 6.8.

म्राश्रितम्-dependent. 5. 22.

म्राश्चेषकर्मणः–ab. meaning to cling. 4. 10.

श्राथम्-belonging to a horse. 12. 10.

त्राश्वमोधिकः-belonging to the horse-

sacrifice, 6, 22.

त्राश्विनम्—addressed to the Asvins. 1. 9; 12. 40.

श्रासक:-united. 9. 20.

श्रासद्गात्-from being situated in front. 6. 1.

ग्रासन्न:-near. 6. 9.

श्रासन्तरय-of near. 3. 20.

यासस्वांसः-running again and again. 10. 3.

श्रासाम्-of these. 2. 24; 3. 13; 10.5.

म्रासिञ्चत-pour down. 5. 1.

ग्रासीदतु-may he sit. 7. 20.

श्रासीदन्तु—may they sit. 8. 13; 9. 37.

श्रासीना:-seated. 7. 26; 8. 6.

श्रासु-in them. 4. 27; 6. 24.

य्रासेवध्वम्-attend to. 9. 26.

श्रास्कन्नम्-attached. 6. 19.

श्रास्त-he sits. 1. 1.

म्रास्थत्-Ao. from $\sqrt{2}$ मस् (to throw), he has thrown. 2. 2.

ग्रास्नातानि-oiled. 4. 6.

च्चास्यद्ञाः-flowing upto mouth. 1.9.

ग्रास्यन्दते-it flows. 1. 9.

म्रास्यन्दनवन्तम्-capable of flowing.

न्नास्यम्-mouth. 1. 9.

ग्रास्ये-in mouth. 8. 21.

भ्राह-he said. 1. 15, 19, 20; 2. 20; 3. 16; 4. 15, 25; 5. 27; 7. 23,

25, 26, 31; 8, 2, 3, 20; 10.

5; 11. 4, 5; 12. 14, 26.

ग्राहननवन्त:-foaming. 4. 15.

ग्राह्ना-hurting. 5. 2.

च्चाहन्ति-he attacks. 2. 17; 6. 11.

च्राहंसि-thou hurtest. 5. 2.

भ्राहर-bring. 1. 4; 4. 4, 5; 6. 32; 10. 15; 12. 6.

ग्राहर्तारम्-acc. bringer. 7. 26.

म्राहाव:-chariot. 5. 26.

याहु:-they say. 1. 8, 13, 14, 20; 4.

21, 27; 7. 4; 8. 14; 9. 19, 26;

11. 18, 23; 12. 14.

श्राहुतम्-invoked. 6. 2; offered. 11. 32.

त्राहुतय:-oblations. 5. 7.

च्चाहुती:-oblations. 12. 36.

त्राह्यमानः-being invoked. 8. 8.

ग्राह्मयत्-she called. 5. 21.

ग्राह्मयन्त-they invoked. 5. 25.

च्राह्मयामहे-we invoke. 11. 50.

म्राह्वये-I invoke. 11. 33.

म्राह्मानात्-from invoking. 5. 26.

इच्छन्-desiring. 7. 1.

इत-expletive. 1. 9.

इत:-from here. 7. 9, 22, 23.

इतम्-gone. 12. 37.

इतर:-other. 2. 8, 17, 22; 3. 10; 4. 18, 19; 5. 1, 4, 26; 6. 1, 17;

11. 39.

इतरत-other. 1. 6, 20; 2. 13; 4. 8,

13, 16, 27; 5. 14; 6. 17; 8.

22; 10. 44; 11. 48.

इतरया-by the other. 2. 2.

इतरस्य-of the other. 7. 5.

इतरा-other. 2. 7; 3. 9; 5. 22; 6. 8; 9. 8; 12. 5.

इतराणि-others. 2. 7, 18; 8. 7.

इतरे-others. 2. 24; 3. 10; 12. 26.

इतरेतरजन्मान:-born from each other. 7. 4.

इतरेतरजन्मानो-born from each other. 11. 23.

इतरेतरप्रकृतयः-original forms of each other. 7. 4.

इतरेतरमञ्जती-original forms of each other. 11. 23.

इतरेतरम्-each other. 2. 15, 20.

इतरेतरोपदेशः-mutual reference.

1. 2.

इता-gone. 3. 10.

इतात्-from going. 7. 14.

इतिहासम्-legend. 2. 10, 24; 9. 23; 10. 26; 12. 10.

इतिहासमिश्रम्–accompanied with a legend. 4 6.

इत्था-here. 5. 5.

इदंयु:-wishing for this. 6. 31.

इदम-this. 1. 4, 5, 6, 15, 17, 20; 2. 13; 3. 11, 18; 4. 8, 13, 15, 16, 27; 5. 14; 6. 11, 17, 31;

10. 8, 32, 44.

इदानीम्-now. 6. 11; 11. 44.

इध्म:-fuel. 8. 4, 5.

इन्दते:-from √इन्द् (to be powerful). 10. 8.

इन्दन्-being powerful. 10. 8.

इन्दवः-soma-draughts. 4. 17.

इन्दवे-for Indu. 10. 8, 42.

इन्दु:-name of a god. 10. 41, 42. इन्द्रो-in Indu. 10. 8.

इन्द्र-O Indra. 4. 4.

इन्द्र:-Indra. 1. 5; 2. 16; 3. 10,

11; 5. 6, 11, 12, 17, 19; 6. 5, 13, 19, 26, 30, 31, 34; 7. 2, 5.

8; 8. 2; 9. 3, 25; 10. 8, 10,

19; 11. 38, 39; 12. 9, 28,

30, 41.

इन्द्रकमे-function of Indra. 7. 10. इन्द्रपानम्-Indra's drink. 8. 2.

इन्द्रप्रधाना-primarily addressed to Indra. 5. 12; 10. 3.

इन्द्रभक्तीनि-shares of Indra. 7.10.

इन्द्रम्-acc. Indra. 3. 10; 6. 8; 11. 2; 12. 21.

इन्द्रिक्कम्-acc. the characteristic mark of Indra. 1. 17.

इन्द्रशत्रु:-whose enemy is Indra. 2. 16.

इन्द्रस्य-of Indra. 6. 8, 18; 12. 46.

इन्द्राप्ती-Indra and Agni. 1. 16.

इन्द्राणी-wife of Indra. 11. 37. इन्द्राय-to Indra. 1. 5; 7. 13.

इन्द्रासोमी-Indra and Soma. 6.11.

इन्द्रियनित्यम्-permanent in the organs. 1.1.

ह्न्द्रियाणाम्-of the senses. 3. 12; 10. 26.

इन्द्रियाग्रि-senses. 3. 12; 4. 13; 10. 26; 12. 37, 38.

इन्द्रेण-with Indra. 11. 15, 25. इन:-lord. 3. 11.

इन्धते:-from $\sqrt{$ इन्ध् (to kindle). 8. 7.

इन्धे-he kindles. 10. 8.

इन्धे:-from √इन्ध् (to kindle). 10.41.

इम:-these. 3. 16.

इमम्-this 1.1, 20; 7.18, 23, 25, 31, etc.

इमा:-these. 2. 24; 4. 6; 7. 13; 8. 21.

इमानि-these. 1.1, 12; 2.7; 4.27;

6. 16, 26; 8. 22; 10. 26, 31,

34, 42, 46; 11. 27; 12. 11, 30, 37, 42.

इमे-these. 1. 1, 3, 5; 2. 10; 4. 17. इयम्-this. 3. 9; 4. 15; 5. 22; 9. 8, 18.

इस्ते:-from \र्ह. (to go). 5. 27.

इरन्ति-they move. 5. 27.

इरामृता-inst. s. brought up with food. 6. 12.

इराम्-food. 10. 8.

इरावतीम्-the Iravati, name of a river. 9.26.

इरिणम्-dice-board. 9. 8.

इलाबिलशयस्य-gen. lying in the bowels of earth. 6. 19.

इত্তা–atmospheric deity. 11. 48, 49.

इव-preposition. 1. 4; particle. 1. 10; directly. 7. 31. इव:-slight fear. 9. 30. इषते:-from \/ इष् (to go.) 9. 8. इपव:-arrows. 5. 4; 7. 4; 9. 16, 19; 10, 29. इषितसेनस्य-of इषितसेन. 2. 11. इषीकया-by a kind of rush. 9. 8. इपोका-arrow, a kind of rush. 9.8. इषु:-arrow. 6. 32; 9. 18. इषुधि:-quiver. 9. 13. इयुनाम-synonym of arrow. 2. 6. इषुम्-arrow. 9. 18; 10. 29. इपुस्तुतौ-in praise of arrow. 2. 5. इवूणाम्-of arrows. 9. 13. इपून्-acc. arrows. 2. 5; 9. 14, 17. इह-here. 1. 20; 4. 4; 5. 25; 7. 16. 31; 10. 27, 28; 11. 16, 24; 12, 3, 4, 17, 40. इहस्थानम्-belonging to this region. 7, 23,

ईचे-thou rulest. 6. 6.

ईदे:-from √ईइ (to praise.) 8. 7.

ईम्-particle. 1. 9; 5. 28.

ईर:-suffix. 2. 5.

ईरण:-furtherer. 3. 19.

ईरणवान्-swift. 10. 31.

ईरणवान्-swift. 10. 31.

ईरणवान्-swift. 10. 31.

ईरणवान्-swift. 10. 31.

ईरणवान्-swift. 10. 32.

ईर्गवान्-swift. 10. 31.

ईरणवान्-swift. 10. 31.

ईर्णवान्-swift. 10. 31.

ईंळि:-√ईळ to solicit or to worship. 7, 15, ईळितब्य:-he should be worshipped. 7. 16; 8. 8. ईशिषे-thou rulest. 6. 6. ईश्वर:-lord. 3. 12; 5. 7, 9. ईश्वरतमम्-most supreme lord. 11. 21. ईश्वरनामानि-synonyms of lord. 3. 11. ईश्वरपुत्र:-son of the lord. 6. 26. ईपिणनः-impetuous. 4. 16. ईपर्णेन-with quick. 4. 7. ईपते:-from √ईप् (to go; to kill.) 9.18. ईपरिपङ्गलः-slightly brown. 3. 18. ईषया-with intelligence. 2. 25; with power. 9. 10. **3**-particle: (1) separation (2)

उ-particle: (1) separation (2)
expletive. 1. 5, 9.
उकार:-the letter u. 1. 5.
उक्कम्-it is explained. 4. 1; 7. 8, 17.
उक्थपात्राण्-libation vessels. 5. 11.
उक्थम्-hymn. 6. 4.
उक्थानि-hymns. 12. 34.
उच्चानि-hymns. 12. 34.
उच्चान्त-they grow. 12. 9.
उच्चावचा:-various. 1. 3.
उच्चावचा;-acc. various. 1. 3.
उच्चावचेषु-in various. 1. 4.
उच्चावचेख्-with various. 7. 3.
उच्चावचे;-with various. 7. 3.

उच्चृतम्-fastened up. 2. 5.

उद्ये:-upwards. 4. 24; 9. 36.

डच्छ्रति-it shines. 2. 18.

उच्छते:-from √वस् (to shine). 12.5.

उच्यते-it is called. 2. 5, 6, 13, 15;

3. 3, 5, 15, 16; 4. 16, 18, 19,

21; 5. 1; 6. 7, 19, 30; 8. 1, 5, 22; 9. 26; 10. 4, 7, 20, 32; 11.

23; 12. 2, 24, 26.

उच्यन्ते-they are called. 1. 1; 2.

6; 4. 16, 19; 5. 4, 6, 8, 11;

8.2, 5.

उच्येते-they are called. 4. 19; 7. 16, 20; 12. 26.

डत्-prep. 1. 3.

उत्विद्ति-he draws out. 12. 29.

उत्ततानः-spread very far. 4. 21.

उत्तमपुरुषयोगाः-having the combination with the first person. 7. 2.

उत्तमम्-highest. 7. 31.

उत्तमे-in the highest. 5. 3; 6. 17; 7.11.

उत्तर:-answer. 1. 14; higher. 2. 11; next. 4. 27; the latter. 5. 3; last. 6. 1.

उत्तरम्-second part. 5. 27; the latter. 12. 13.

उत्तरस्याम्-in the following stanza. 12. 22.

उत्तरा-next. 1. 19; 2. 11; 3. 2, 4; 5. 8; 7. 17, 27, 30; 10. 26.

उत्तराणि-next. 2. 10, 13, 15, 18,

20, 21, 23, 24, 27, 28; 3. 1, 7, 8, 9, 11, 13, 19, 20, 21; 4. 20.

उत्तराभि:-by succeeding (stanzas). 9.8.

उत्तरे-next. 2. 28; 3. 9, 10, 11, 13, 19; two higher ones. 7. 16, 18, 20, 23, 31.

उत्तरेण-with the latter. 1. 5.

उत्तान:-wide spread. 4. 21.

उत्तानयो:-of two wide spread. 4.21.

उत्पन्नस्य-of the produced. 1. 2.

उत्पन्नानाम्-gen. produced. 1. 2.

उत्स:-cloud. D. 10. 9.

उत्सद्नात्-from rising upwards. 10.9.

उत्सरणात्-from moving up. 10. 9. उत्सर्पेणात्-from sun-rise. 12. 13.

उत्सहताम्-he may overpower. 4. 19.

उत्साहकमें णः-ab. meaning to encourage. 1.7; meaning to sharpen. 10. 6.

उत्स्नाता-stepped out. 7. 12.

उत्स्यन्द्नात्-from flowing upwards. 10. 9.

उद्कचर:-roaming over waters. 4.16.

उद्कवत्यौ-having water. 5. 2.

उद्कदानम्-gift of water. 6. 34. उद्कनाम-synonym of water. 2. 22, 25; 5. 19; 7. 24; 9. 26; 12. 26.

उदकनामानि-synonyms of water. 2. 24.

उदकम्-water. 2. 22, 24; 4. 19; 5. 14, 16, 19; 6. 2, 7, 28; 10. 4, 16; 11. 41, 43, 44.

उद्कवति-abounding in water.

उद्कवन्तम्-having water. 10. 13.

उदकस्य-of water. 3. 12; 7. 17, 24; 10. 41; 11. 49; 12. 8.

उदकानि-waters. 10. 34; 11. 25, 36, 50.

उदके-in water. 6. 27; 10. 12.

उदकेन-with water. 2. 22; 6. 26, 36; 7. 24; 10. 31; 12. 9.

उदकेन्धनः-with water as its fuel. 7. 23.

उदकेषु-in waters. 10. 44; 12. 32. उदके:-with waters. 6. 30.

उद्कोपशमन:-extinguishable by water. 7. 23.

उद्गमत्–it has gone up. 12. 16. उद्धि:–ocean. 6. 5.

उदन्यते:-from the verb udanya (to moisten). 11. 15.

उदन्यु:-one who seeks water.

11. 15; cataka bird. D. उदयेन-with sun-rise. 12. 14, 28. उदयेष-in sun-rises. 11. 23.

उदरम्-belly. 4. 7.

उदरेषु-in bellies. 6. 4.

उद्शिश्रियत्-he has uplifted. 11. 10. उदात्तः- accented. 5. 5. उदात्तम्-accute. 4. 25; 6. 28.

उदाहरन्ति-they quote. 3. 3, 5; 5. 27; 7. 8.

उदाहरिष्यामः-we shall quote. 3. 1; 11. 2.

उदितः-risen. 5. 9.

उदितानुवाद:-paraphrase of what was said. 1. 16.

उद्गीच-in the northern. 7. 23.

उदीच्येषु-among the northerners. 2. 2.

उदीर्गानि-raised. 3. 20.

उदेषि-thou risest. 7. 23.

उद्भततमः-most come out. 9. 32.

उद्गतम्-gone up. 2. 7.

उद्गाता-chanter. 1. 8; 7. 5.

उद्दोर्णम्-pierced at top. 3. 20.

उद्देश:-principle. 12. 40.

उद्धततर:-very high. 2. 11.

उद्धततरम्-very much raised. 6.19. उद्धर-uproot. 6.3.

उद्धतम्-extracted. 3. 20; held up. 8. 15.

उद्यन्-rising. 2. 21.

उद्यन्ति-they grow. 6. 36.

उद्वत:-uplands. 10. 20.

उद्गहन्ति-they uplift. 12. 15.

उनित-it wets. 2. 24.

उनत्ते:-from √उद् (to issue out).

10. 9; (to moisten). 10. 41.

उन्निन्यथु:-you raised up. 6. 36.

उन्नेतुम्-to uplift. 9. 3.

डप-prep. 1.3.

उपकत्तद्धा:-flowing near to the arm-pit. 1. 9.

उपक्रमप्रमृति-begining from the original. 1. 1.

उपकान्ते-brought near each other. 8. 11.

उपन्नति-they deal blows. 9. 20.

उपजन:-birth. 4. 20.

उपजनम्-accession. 1. 3.

उपजना:-additions. 4. 7. उपजिद्य:-smellers. 3. 20.

उपजिद्धिका:-emmets. 3. 20.

उपजीवन्ति-they live. 11. 41, 47.

उपतस्थ:-they attended. 7. 26.

उपतिष्टन्ते-they approach. 6. 8.

उपद्धाति-he puts. 7. 31.

उपद्याकमी-meaning to protect.

4. 17.

उपदस्यन्ति-they are destroyed. 7.23.

उपदासयति-he causes to exhaust. 2. 17; 7. 23.

उपदिशः-side-quarters. 2. 15; 6. 1. उपदेशः-reference. 1. 1.

उपदेशस्य-of reference. 3. 21.

उपदेशाय-for oral instruction.

उपदेशेन-by oral instruction. 1. 20. उपधाम्-penultimate. 5. 12.

उपघालोप:-elision of the penultimate. 2. 1.

उपधाविकार:-modification of the penultimate. 2. 1.

उपधेहि-place near. 4. 20.

उपनिषद्धर्यः-description of the Upanisad. 3.12.

उपपद्येत-it may be possible. 11.23. उपपद्यते-it is possible. 1.2, 13, 14;

7. 23; 8. 2.

उपपर्चनः-attached. 6. 17.

उपिपादियषेत्-desid. from √पद् with उप, one should try to make it possible. 2. 2.

उपप्रेतु-let it come near. 6.22.

उपवन्ध:-suffix. 1. 8.

उपबन्धम्-inflection. 1. 7; 6. 16.

उपभव-be near. 4. 25.

उपमा:-similes. 3. 5, 13.

उपमानस्य-of the particle of comparison. 7. 31.

उपमार्थीय:-it has the sense of comparison. 1. 4.

उपमार्थे-in the sense of comparison. 1. 4; 3. 16; 4. 11; 5.

22, 28; 6. 8; 7. 20; 8. 19; 9. 6; 11. 47; 12. 8, 19, 29.

उपमार्थेन-by way of comparison.

2. 16. उपमिमीते-he compares. 1. 4; 3.

13, 14; 5. 26.

उपमोत्तमया-inst. last but one. 1.19. उपयमनप्रतिषेध:-prohibition of

marriage. 3. 5. उपयोजनानि—teams. 2. 28.

उपर:-cloud, mountain. 2. 21. उपरता:-inactive. 2. 21.

डपरमन्ते-they rest. 2. 21. उपरमयति-it renders quiet. 2. 18. उपरिभावम्-above. 1.3. उपरिष्टात्-later on. 1. 4, 15, 20; 2. 6, 13, 23, 24, 27; 4, 10, 15, 16; 6, 4, 9; 7, 9, 20. उपलः-cloud, mountain. 2. 21. उपलग्निणी-stone-grinder. 6. 5, 6. उपलग्नेपिगी-one who throws on stones. 6. 5. उपिलङ्गी-replacing. 10. 17. उपलेख-on stones. 6. 5. उपन्याख्यातम्-it has been explained. 2, 12, उपशास्यन्-becoming extinguished. 4. 14. उपश्वासय-fill with roar. 9. 13. उपसन्नाय-to a resident pupil. 2.3. उपसर्गः-preposition. 3. 16; 5. 5; 6. 1, 22. उपसर्गनिपाता:-prepositions and particles. 1. 1, 12. उपसर्गाः-prepositions. 1. 3. उपसर्तेब्यम्-to be approached. 3. 2. उपसोदेम-we honoured. 12. 39. उपसृष्ट:-preceded by preposition. 1. 17; 4. 23. उपस्तुम:-we praise. 8. 7. उपस्थानम्-bosom. 9. 37. उपस्थानात-from the bosom. 9. 39. उपस्थाने-in proximity. 7. 26; 8.

15, 18; 9, 40.

उपस्थितान्-dependents. 6. 17. उपस्थे-in lap. 6. 6. उपहितेन-by accomplishing. 5.12. उपह्नये-I invoke. 11. 43. डपाइरुपे-thou favourest. 5. 25. उपागमत-he has obtained, 3, 4. उपाचार:-use. 1. 4. उपादार्श-he has been seen up. 4, 16, उपादीयमानः-being seized upon. 7, 23, उपालभ्यन्ते-they are found fault with. 1. 14. उपावसूज- bestow. 8. 17. उपाशंसनीय:-to be expected. 1. 6. उपाहरन्ति-they accomplish. 2.20. उपेचितव्यम्-to be ascertained. 1. 15, 17; 2. 6; 7. 5. उपेचितन्या:-they should be noted. 1. 3, 11. उपेयते-it is approached. 12. 13. उपेयात्-he should approach. 12, 13, उपेतु-let her approach. 11. 29. उपोनद्रम्-fastened near (the belly). 6, 19, उड्जते:-from √उड्ज् (to subdue). 6. 8; (to press down.) 7. 12. उभयप्रधाना-primarily addressed to both. 5. 12; 10. 3. डभयम्-both. 1. 4, 5. उभयन्तिङ्गा-having both

characteristic marks. 2. 8.

उभयवन्ति—addressed to both. 8.22. उभयविधाः—of both kinds. 7. 7.

उभाभ्याम्-with both. 1. 4; 4. 4.

उमे-both. 1. 1; 8. 15.

डमो-both. 4. 4; 6. 33.

डरण:-sheep. 5. 21.

उरणमथि:-sheep-killer. 5. 21.

उराण:-making wide. 6. 17.

उर-wide. 5. 13; 6. 17; 11. 15.

उरुकरम्-spreader. 9. 20.

उरुत्तयण:-wide-dweller. 9. 3.

उरुञ्जिस-the Uruñjira, name of a river. 9.26.

उस्तरम्-more wide. 8. 9.

उरुवेन-widely. 8. 10.

उरुभूतम्-very wide. 11. 21.

उरुष्यति:-to protect. 5. 23.

उरुष्याणः-protecting. 5. 23.

उर्वभ्यरनुते-she gets much. 5. 13.

डवंशी-name of a nymph. 5. 13; a divine woman. 11. 35, 36, 49.

उर्द्य:-broad. 2. 26.

उत्यतम्-mortar. 9. 20, 35.

उत्बन्धसर्वे-mortar and pestle. 9.35.

उल्वम्-cover. 6. 35.

उवाच-he said. 2. 10.

उश्रत्य:-desiring. 12. 45.

उशत्यौ-desirous. 9. 39.

उशिज्-name of a seer. 6. 10.

ত্তহিাজ:-of Usij. 6. 10.

उशीरम्-a plant. 2. 5.

उप:-of dawn. 12. 2, 6.

उपसम्-dawn. 3. 16.

डपा:-dawn. 2. 18; 4. 16; 5. 21;

7. 29; 8. 10; atmospheric deity. 11. 46-48; celestial

deity. 12. 5.

उपासानक्रा-dawn and night. 8. 10.

उषोनामानि-synonyms of dawn.

2. 18.

उष्णनाम-synonym of heat. 11. 25.

उच्चम्-heat. 2. 2.

उद्यावचै:-with heat and rain.

2. 22.

उद्यिक्-a metre. 7. 12.

उच्चीषम्-head-dress. 7. 12.

उच्चीषिणी-having a head-dress.

उम्रा-cow. 4. 19.

7. 12.

उस्राविणः-flowing. 4. 19.

उस्त्रया-cow. 4. 19.

ऊच्छ:-they said. 2.10; 3.17.

उत्तये-for protection. 4. 17.

द्धति:-protection. 2. 2; 5. 3.

ऊत्या-with protection. 12. 21.

ऊध:-udder, night. 6. 19.

ऊनाचरा-having less syllables.

7. 13.

ऊरुभ्याम्-with thighs. 5. 13.

ऊरू-thighs. 8. 10.

उद्धरम्-food-maker. 9. 20.

ऊर्ज्-food. 3. 8.

ऊर्जयति-it makes strong. 3. 8.

ऊर्जाहुती-worshipped with foodoblations. 9. 42, 43.

ऊर्जाह्मान्यों-to be worshipped with food-oblations. 9. 42, 43.

ऊर्जेदीर्णम्-pierced for food. 3. 20.

जर्जा-wool. 5. 21.

ऊर्णावान्-having wool. 5. 21.

कर्णोते:-from √कर्णु (to cover). 2. 26; 5. 21, 23; 6. 35.

ऊर्दरम्–granary. 3. 20.

ऊर्ध्वगतिप्रतिषिद्धा—upward motion is denied. 2. 11.

ऊर्ध्वतानः-spread very high. 4. 21. अर्ध्वबन्धनः-having a top-knot.

12. 38.

ऊर्ध्वबोधन:-expanding at the top. 12, 38.

ऊर्ध्वम्-after. 12. 1.

कर्ध्वस्-having a hole at the top. 9, 20.

उद्यते-it is considered. 12. 3.

東東-stanza. 1. 8; 2. 16; 3. 4; 5. 13; 9. 4, 6, 23; 10. 26, 32; 12. 10.

ऋक्संस्तविकी-a stanza of joint praise. 7. 8.

ऋचर:-thorn. 9. 32.

ऋचा:-stars. 3. 20.

ऋग्भाज:-to whom stanzas are addressed. 7. 13.

ऋग्मन्तम्-having stanzas addressed to himself. 7. 26.

ऋग्मियम्—wothy of honour. 7. 26. ऋग्यष्टा—one who sacrifices with

the stanzas of Rgveda. 3.19.

ऋङ्मिश्रम्-accompanied with a stanza, 4, 6.

ऋचः-stanzas. 1. 8; 7. 1; 10. 20.

ऋचम्-stanza. 2. 8; 7. 8.

ऋचा-stanzas. 6. 23; 7. 12.

ऋचि—in the stanza. 2. 20; 5. 27; 10. 16; 11. 11, 20; 12. 20, 29, 30-33.

ऋच्छत-seek. 3. 17.

ऋच्छ्रति—he moves. 4. 18; it raises. 9. 2.

ऋच्छते:-from $\sqrt{\pi}$. (to go, to befall, to injure). 1. 9; 2. 7; 5. 7.

ऋच्छते:-from $\sqrt{\pi}$ च्छ् (to be stiff). 9. 32.

ऋजीषम् -residue. 5. 12.

ऋजः-straight. 6. 21.

ऋजुगामिनः-going straight. 10. 3.

ऋजुगामिनाम्-of straight-forward.

ऋजुगामिनी-flowing straight. 9. 26.

ऋजुतमेः-with most straight. 8.19.

ऋजूकप्रभवा-rising in the rjūka country. 9. 26.

ऋक्षति:--the verb ऋञ्ज् to decorate. 6. 21.

ऋणाते:-from √ऋण् (to go). 9. 8. ऋणे-in debt. 5. 25.

ऋतः-name of a god. 10. 40, 42, ऋतपर्थाः-having wings of law.

8, 19,

ऋतम्-water. 2. 25.

ऋतवः-seasons. 7. 8.

ऋतवत्यः-having water. 2. 25.

ऋतावृतौ-in the turning of sacred rites. 8. 17.

ऋतु:-a moment. 2. 25.

ऋतुकालः-proper season. 12. 46.

ऋतुकालेषु-in proper seasons. 1. 19; 3. 5.

ऋतुगामिनाम्-gen. going at proper season. 12. 39.

ऋतुद्धन्दःस्तोमपृष्ठस्य-of season, metre, hymn, etc. 7. 11.

ऋतुदेवताः-having seasons as deities, 8, 22.

ऋतुयाजी-one who sacrifices in proper season. 3. 19.

ऋतुयाजेषु-in sacrifices to seasons. 8. 2.

ऋतेन-with sacred rite. 11.15. ऋत्विक-priest. 3.19.

ऋत्विक्रमेणाम्-of the duties of a priest. 1. 8.

ऋत्विङ्नामानि-synonyms of priest. 3. 19.

ऋत्विज:-priests. 7. 30; 8. 2.

ऋदुदर:-Soma. 6. 4.

ऋदूपे-knocking down from a distance. 6. 4, 33.

ऋद्रामः-most abundant. 3. 20.

ऋधक्-isolation; prosperity. 4. 25.

ऋध्नुवन्-prosperous. 4. 25.

ऋक्षोखेंथ—in the sense of prosperity. 4.25.

ऋभोते:-from √ऋध् (to increase). 3. 20.

ऋबीसम्-earth. 6. 35.

ऋभव:-Rbhus. 11. 15, 16; rays of the sun. 11. 16.

ऋमु:-Rbhu. 11. 16.

ऋभ्णाम्-of the Rbhus. 9. 3.

ऋभो:-of Rbhu. 11. 16.

ऋषय:-seers. 1. 20; 4. 27; 7. 4; 11. 19; 12. 36.

来역:-seer. 2. 11, 24; 3. 11; 4. 15, 16, 19; 5. 2; 6. 25; 7. 1, 13;

9. 23; 10. 5, 32, 42.

ऋषिपुज्या:-of a seer's daughter. 5. 2.

ऋषिम्-seer. 4. 14.

ऋषीयानि-luminaries, senses. 10.26.

ऋषीणाम्-of seers. 2. 11; 3. 17; 7. 3.

ऋषीन-seers. 6. 5.

ऋषे:-of the seer. 9. 8; 10. 10, 46. ऋष्टिषेणस्य-of ऋष्टिषेण. 2. 11.

एक:-one. 1. 8, 19; 2. 6; 3. 10; 6. 5; 7. 4; 12. 29.

एककपाजः-having one potsherd. 7. 24.

एकचारियम्-moving on one leg. 4.27.

एकतः-from one. 4. 6.

एकदेवतानि-consecrated to one

deity. 5. 11.

एकपदनिस्क्रम्-explanation of single word. 9.26.

एकपदानि-single words. 2. 2.

एकपदिका-name of a list. 1. 14.

एकपर्वसु-loc. having one member. 2. 2.

एकपात्-one-footed. 12. 29, 30, 32, 33.

एकम् one. 1. 20; 12. 40; Some. 6. 13, 31; 7. 6, 9, 20; 10. 16, 26, 34.

एकालङ्गम्-having the characteristic mark in one stanza. 12. 40.

एकवचनार्थः-having the meaning

of the singular. 6. 16.

एकविंशति:-twenty one. 2. 7.

एकविंशस्तोमः-a hymn. 7. 11.

एकशतम्-one hundred and one. 2.24.

एकशब्दानि-single words. 4. 1. एकस्मै-for one. 1. 19.

एकस्य-of one. 2. 13; 7. 4, 5.

एकस्या:-of one. 12. 7.

एकादश-eleven. 2. 28; 3. 9, 13; 8. 22.

एकार्थम्-having one meaning. 4.1. एके-some. 1.7, 8, 9, 12; 2.2; 3.

3, 4, 5, 8; 5. 3, 12; 7. 13; 8.

21; 10. 3; 11. 6; 12. 1.

एकेन-with one. 5. 11; 12. 29.

प्केषाम्-of some. 1. 14.

एकेषु-among some. 2. 2.

एकेकस्याः-of each and every one. 7. 5.

एकोपसर्गोत्-with one preposition. 7. 9.

एतत्-this. 1. 1, 4, 7, 13, 14, 16;

2. 2, 10, 13, 15, 23, 24, 27;

3. 4, 11; 4. 1, 6, 13, 15; 5. 3,

7, 8, 11; 6, 16, 27, 28; 7, 2,

3, 4, 5, 7, 23, 24; 8. 2, 9; 9.

8; 11. 16, 38, 39, 48; 12. 5, 9, 28, 40.

प्ततरः-has come nearer. 3. 16.

प्तत्सु-among them. 8. 20.

पुतवा-with this. 7. 28, 29.

एतयो:-du. of these. 1. 3.

प्तानि-these. 1. 1; 5. 25; 7. 8, 10,

11, 23; 10. 26, 42, 43.

एताभ्याम्-with these. 1. 5; 2. 21; 7. 26.

प्ताभि:-with these. 11. 12.

प्ताम-her. 2. 8; 7. 8, 27.

एतावताम्-of so many. 1. 20.

पुतस्मात्-from the same. 1. 20; 2.

5, 6, 8, 13, 17; 5, 1, 2, 4, 7,

14, 22, 26; 6. 1, 17; 7. 29; 8.

2; 9. 8; 10. 44; 11. 39, 47;

12. 13.

एतिस्मन्-in this. 1. 4, 5; 5. 11; 7. 3; 10. 26.

प्तस्य-of this. 1. 3; 2. 23; 3. 7, 9; 7. 23; 11. 3, 4; 12. 7.

पुतस्या:-of this. 6. 2.

एतस्याम्-in this. 5. 27; 12. 24. पुता:-these. 5. 11; 7. 31; 10. 20. प्तान् -these. 10. 9; 12. 9. एताम्-this. 3. 3. एतावन्त:-so many. 1. 20. प्तावन्ति-so many. 1. 20. प्ति-he goes. 2. 17; 8. 10; 9. 40; 12. 27. पुत-may he go. 8. 13. प्ते-these. 1. 4; 5. 4; 7. 7, 16, 18, 20, 23, 31; 8, 17; 9. 9; these two. 3. 13; 12. 26. प्ते:-from √इ (to go). 1. 13; 7. 14; 10. 1; 11. 24. एतेन-with it. 1. 2, 10, 11, 14, 15, 17; 2. 14; 4. 12, 25; 5. 5, 28; 6.17. प्तेभ्य:-to these. 7. 9, 25. एतेषाम्-of these. 1. 3; 3. 17. प्तेषु-in these. 7. 11. पुत्य-having come. 1. 5. एधमानान्-the haughty. 6. 22. एनत्-this. 1. 9; 8. 1; 11. 47. पुनम्-him. 1. 16; 2. 10, 12. 14; 3. 19, 21; 5. 4, 12; 6. 14; 7. 19, 21, 22, 23, 26, 28, 29; 8. 2, 3; 10. 5, 8, 9, 13, 47; 11. 2, 23. एनया-with it. 6. 12. पुनयो:-of these two. 3. 22. एनस्-sin. 11. 24. एना:-these. 3. 21; 9. 26, 27, 28.

पुनान्-them. 9. 7, 8; 12. 43.

एनानि-these. 1. 13, 14; 4. 23, 25; 5. 4. एनाम-her. 1. 13, 14, 19; 2. 19; 3. 3, 5, 6; 5, 28; 9, 26, 30; 10. 29; 11. 25, 43, 46. पुने-these two. 2. 20; 3. 22; 5. 10. एनेन-by this. 2. 5; 3. 21; 4. 4; 8. 1. पुनौ-them. 6. 36. प्रभि:-with these. 9. 7. पुभ्य:-from these. 10. 26. एयाते-3. du. \overline{A} . of $\sqrt{\epsilon}$ (to go) with III. they come. 5. 28. प्रिनेthey established. 4. 23. एव-indeed, ind. 1. 1. etc. प्वम-in this manner. 1. 3; 4. 16; 7. 3, 7. etc. एवंकमी-having the same meaning. 5. 2. एवंसति-being so. 1. 14. एष:-this. 1. 4, 5, 11, 14, 16, 20; 4. 19; 7. 7, 9, 23, 24; 8. 2, 3, 5; 9. 41, 42; 10. 5; 11. 11, 20, 43; 12. 2, 7, 20, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 40. एषि एप शिका - ambitious. 4 16. एषणेन-with vigorous. 4. 7. एष्णेषु-in rites leading to. 6. 22. एवा-this. 1. 14; 2. 7, 8, 9, 10, 16, 18, 19, 21; 3. 8, 21; 5. 13; 7. 1, 14, 15, 19, 20, 21;8. 1, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 20; 9. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13,

14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 35, 36, 37, 38, 39, 40; 10. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46; 11. 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 35, 36, 37 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49; 12. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 21, 25, 26, 27, 28, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45.

प्याम् -of these. 1. 13; 4. 13; 7. 4, 23; 9. 5, 33; 10. 26; 11. 19. पुष्र-in them. 1. 3.

ऐकारान्तम्-ending in ऐ. 1. 17. ऐतिहासिका:-legendarians. 2. 16; 12. 1, 10.

ऐन्द्रः addressed to Indra. 5. 12. ऐन्द्री-addressed to Indra. 4. 16. ऐन्द्रे-loc. addressed to Indra. 11.2. ऐन्द्र्याम्-in a (stanza) addressed to Indra. 11. 20; 12. 20, 33. ऐन्द्रयाम्याम्-in a stanza addressed to Indra and Agni. 12. 30. ऐश्वर्यकर्माणः-meaning to be prosperous. 3. 11.

ऐश्वर्यम्-power. 1. 3; 8. 2; prosperity. 3. 11.

ऐश्वर्येण-with prosperity. 3. 11.

श्रोक:-dwelling place. 3. 3; 9. 5. श्रोकार:-the letter श्रो. 2. 5. श्रोघ:-flood. 2. 2. श्रोज:-vigour. 6. 8.

श्रोजते:-from √श्रोज् (to be strong). 6. 8.

श्रोजसा-with vigour. 6. 8; 8. 2. श्रोदनम्-cloud. 6. 34; rice. 7. 13. श्रोप्यन्ते-they are crowded. 12. 5. श्रोमास:-protectors. 6. 9; 12. 40. श्रोपति-it burns. 9. 27.

भ्रोषधयः-herbs. 4. 25; 6. 3, 36; 9. 8, 27, 28.

भ्रोषधाहुत्या-with the floral oblation. 10. 21.

श्रोषधि:-herb, Soma. 8. 6; 11. 2,5. श्रोषधिपर्यन्तानि-up to herbs. 7. 4, 7. श्रोषधिवनस्पतिभ्य:-from herbs and plants. 8. 5.

च्रोषधिवनस्पतिषु-in herbs and trees. 6. 36.

स्रोपधी:-herbs. 2. 22; 6. 8.

श्रोषद्धयन्ति—they suck the burning element. 9. 27.

श्रोत्तमिकानि-addressed to celestial deities. 7. 23.

श्रोदुम्बरायणः-name of a teacher.
1. 1.

श्रोदेशिकमिव-like an enumerative one. 1. 4.

श्रोपमन्यव:-name of a teacher. 1. 1; 2. 2, 6, 11; 3. 8, 11, 18, 19; 5. 7; 6. 30; 10. 8.

श्रोपमिक:-belonging to a simile.

श्रौपिमिकम्-metaphorical. 4.8; 7. 12, 13, 17.

श्रोणंवाभ:-name of a teacher. 2. 26; 6. 13; 7. 15; 12. 1, 19. श्रोणधम्-floral. 5. 28.

कंसम्-white copper. 7. 23.

**-who. 1. 6, 13, 14; 2. 16; 4. 2; 6. 13, 24, 31; 7. 22, 30; 8. 2, 17; loving, or surpassing, or happy. 10. 22.

ककुप्-name of a metre. 7. 12. ककुभिनी-having an elevation. 7. 12.

कत्तः-arm-pit. 2. 2.

कचम्-arm-pit. 2. 2.

कचीवान्-having secluded apartments. 6. 10.

कच्या-girth. 2. 2; 6. 28.

कद्याः-girdling circles. 3. 9.

कच्यावान्-having secluded apartments. 6. 10.

कच्छ:-mouth and shell. 4. 18. कच्छप:-tortoise. 4. 18.

कच्छम्-mouth. 4. 18.

कच्छेन-with shell and mouth. 4.18. किंद्यन-some. 6. 30.

कद्रकिञ्चा-with bitterness. 5.4.

कण:-minute. 6. 30.

कण्ति:-the verb कण्. 6. 30.

कणते:-from $\sqrt{}$ कण् (to be small). 6. 30.

क्रेचात:-striking till his desire is satisfied. 5. 11.

क्षेह्त:-drinking till his desire is satisfied. 5.11.

कण्टक:-thorn. 9. 32.

कण्टते:-from \sqrt{avz} (to go). 9.32.

करवप्रभव:-born of Kanva. 3. 17.

करवस्य-of Kanva. 3. 17.

कथम्-how. 1. 4, 8; 3. 22; 5. 23;

9. 30; 11. 23, 25.

कथितम्-said. 11. 7.

कदाचित्-ever. 3. 16.

कदाति-very contemptible gait.

2. 3.

कनते:-from √कन् (to shine). 4. 15.

कनीयसा-with the lower. 3. 13.

कनीयान्-younger. 2. 10.

कनीयांसम्-lower. 3. 13.

कन्तपः-pricking whomsoever.

9, 32,

कन्यके-two girls. 4. 15.

कन्ययो:-of two girls. 4. 15.

कन्या-girl. 2. 27; 4. 15.

कन्यानाम्-of maidens. 10. 21.

कपना:-creeping. 6. 4.

कपालानि-dishes. 7. 24.

कपि:-monkey. 3. 18.

किपञ्चल:-francoline partridge. 3. 18: 9. 4.

कपूत्रम्-impure. 5. 24.

कपूया:-impure. 5. 24; 6. 19.

毒 4. 2; 10. 2, 28, 32, 36; 11. 9; 12. 15.

कमनः-loving. 10. 22.

कमनीय:-delightful. 2. 2.

कमनीयदेवः-delightful god. 5. 27.

कमनीयभोजाः-who use delightful objects. 2. 2.

कमनीयम्-delightful. 2. 3; melodious. 3. 18.

कमनीया-to be loved. 4. 15.

कमनेन-by the lover. 4. 15.

कंपना-creeping. 6. 4.

कंबल:-blanket 2. 2.

कंबलभोजा:-who use blankets. 2.2.

कंबोजा:-the Kambojas. 2. 2.

कंबोजेषु-among the Kambojas. 2.2.

करणात्-from doing. 10. 8.

करस्रो arms. 6. 17.

करिष्यति-he will do. 1. 4, 5.

करिष्यन्ति-they will act. 4. 20.

करूबती-having gaps in teeth. 6. 30, 31.

करोति-he does. 2. 6, 8, 9; 9. 18; 12. 11.

करोतिकर्मणः-ab. meaning to do.

8. 13.

करोतिकर्मा-meaning to make. 4.19. करोतिकिरती-making and scattering.

2. 8. करोत-let him do. 1. 5.

कर्ण:-ear. 1. 9.

कर्णाभ्याम-with ears. 7. 3.

कर्णी-ears. 10. 4.

कर्तन-do. 4. 7.

कर्ती-composer. 3. 11; maker. 5. 21; 6. 6, 35; 10. 25.

कर्तारौ-two workers. 8. 12.

कमे-function. 1. 12, 14; 2. 28; 3. 1, 13, 22; 4. 17; 7. 8, 10, 11, 23, 27; 12. 17, 32.

कमैकमै-every action. 12. 18.

कमेजन्मान:-born from action. 7.4. कमेख:-of the deed. 5. 24; actions.

12. 32.

कर्मणा-with action. 2. 22; 6. 26; 10. 10; 11. 27.

कर्मणाम्-of actions. 4. 11; 6. 17.

कर्मिण-in action. 11. 23; 12. 45.

कर्मेणे-for the action. 11. 15.

कमेतिषु-in the extention of works. 11. 24.

कमेनाम-synonym of action. 2. 13: 5. 12.

कर्मनामानि-synonyms of action. 3. 1.

कमेप्रथक्त्वात्-from separateness of functions. 7. 5.

कर्माभः-with actions. 2. 9, 24;

with actions, with names. D. 6. 30; with actions. 7. 6, 7, 13, 20, 28; 11. 16; 12. 27, 30.

कमेभ्य:-from actions. 7. 25.

कर्मवन्तः-active. 10. 22.

कमेवसु:-rich in actions. 11. 26.

कर्मसंपितः-accomplishment of action. 1. 2.

कर्मसु-in actions. 5. 1, 10; 11. 23.

कर्माण-works. 2. 17, 20; 3. 7, 8, 9; 4. 19, 25; 5. 4; 7. 5, 23;

11. 16; 12. 28, 34.

कमीत्मानः-whose selves are action. 7. 7.

कमीपमा-simile in action. 3. 15.

कमोपसंब्रह:-conjunction of meanings.1. 4.

कमोंपसंग्रहाथे-in the sense of conjunction. 1. 4.

कर्मोपसंयोगः-secondary meaning.

कलश:-jar. 11. 12.

कला:-small parts. 6. 6; particular quantities. 11. 12.

किल:-a particular quantity.

करुपते:-from √क्लुप् (to manage). 6. 8.

करुपयावहै-Sb. we two will regulate. 12. 28.

कल्याण्कर्माणः-of blessed actions. 11.14.

कल्याण्चके-loc. whose wheels are

good. 10. 3.

कल्याग्रजिह्न-having a blessed tongue. 8. 6.

कल्याणदान:-of bountiful gifts. 2. 24; 5. 27; 6. 14.

कत्याणदानाः-munificient givers. 6. 23.

कल्याखदेव:-benevolent god. 5.27.

कल्याणनाम-synonym of good. 9.2.

कल्याण्पाणि:-whose hands are blessed 2. 28.

कल्याणप्रज्ञा:-of blessed wisdom.

कल्याणभद्राम्-blessed. 11. 34.

कल्याणम्-good. 2. 3; 9. 2.

कल्याणमङ्गलः-of blessed auspiciousness. 9. 4.

कत्याणवर्णरूपः-whose beauty has an agreeable colour. 2. 3.

कत्त्राणवर्णस्य-of agreeable colour. 2. 3.

करपाणवासाः-clad in beautiful garments. 1. 19.

कर्याणविद्य:-one whose knowledge is excellent. 6. 14.

कल्याग्वीर:-blessed hero. 9. 12.

कल्याग्रवीराः-blessed heroes. 1. 7.

कल्याग्रसार्थः-blessed charioteer.

9.16.

कत्याणहस्तः-of blessed hands.

कल्याणीम्-blessed. 2. 11; 11. 11. कल्याणे-in blessed. 11. 19.

कल्यायोमिः-having beautiful waves. 5. 27.

कल्याण्याम्-in blessed. 7. 22; 11. 19; 12. 39.

कवचम्-armour. 5. 25.

कविनः-wearing coats of mail. 10. 30.

कवते:-from $\sqrt{$ कव् (to praise). 12.13.

कवनम्-water. 10. 4.

कशा-whip. 9. 19.

कषते:-from √कष्. (to rub against). 2. 2.

कसतेः-from $\sqrt{$ कस् (to shine). 4.10.

कस्माचित्-from a particular. 7. 3.

कस्मात्-from what. 1. 1, 4; 2. 10,

13, 15, 18, 20, 21, 23; 7. 14,

19, 21, 29; 8. 1, 4; 10. 12;

11. 12; 12. 13.

कस्यचित्-of a particular. 7. 3.

का-what. 7. 12; 11. 25.

काक:-crow. 3. 18.

काकुदम्-palate. 5. 26, 27.

कांचितम्-slightly bent. 5. 25.

कारकम्-a Kathaka passage. 10. 5.

काण:-one-eved. 6. 30.

काणुका-beloved. 1. 15.

कात्थक्य:-name of a teacher. 8.5,

6, 10, 17; 9. 41, 42.

कान्त:-beloved. 5. 11.

कान्तकानि-dear. 5. 11.

कान्तदर्शनः-of agreeable sight.

12. 13.

कान्तानि-desired. 10. 26.

कान्ति:-desire. 5. 14.

कान्तिकर्भणः-ab. meaning to desire.

4. 15; 6. 10; 7. 12; 10. 38; 11. 5; 12. 5.

कान्तिकर्माणः-meaning to desire. 3. 9.

कान्तिहतः—satisfaction of desire to full. 5. 11.

कामदेवता-optional deity. 7. 4.

कामयते-he desirse. 1. 8; 6. 28; 10. 17.

कामयन्त:-desiring. 6. 26.

कामयन्ताम्-let them desire. 12. 46.

कामयमानः-loving, 4. 14; 6. 21, 28, 31.

कामयमाना-desirous. 1. 19; 3. 5.

कामयमानाः-desiring. 5. 18; 8. 18.

कामयमानान्-desiring. 6. 13.

कामयमाने-loving. 9. 39.

कामयामहे-we desire. 2. 7.

कामयेताम्-you both desire. 9.

42, 43.

कामवान्-possessing desire. 10. 42.

कामा:-desires. 4. 6.

कामान्-desires. 1. 7, 20; 4. 16.

कामै:-with desires. 12. 21.

काय:-body. 9. 20.

कायम्-body. 12. 30.

काये-in the body. 4.16; 5.25;

6. 17.

कारितम्-caused to be made. 1. 13. कारस्न्येम्-completion. 1. 15.

कार्मनामिकः-indicatory of its meaning. 1. 13.

कार्षी:-do. 1. 5.

काल:-time. 1. 6; 2. 18, 25; 12. 1, 5, 12, 13.

कालकर्योपेत:-endowed with black ears. 6. 30.

कालयते:-from √काल् (to go). 2.25. कालानुवादम्-announcement of time. 12.13.

काले-in time. 5. 11; 8. 17.

कालेकाले-at every occasion. 8. 17; 12. 27.

कालै:-with periods of time. 8. 3. काशनात्-from shining. 12. 25.

काशि:-fist. 6. 1.

काश्चित्-some one. 7. 13.

काश्यप:-son of Kasyapa. 12. 40.

काष्टा-the sun, destination. 2. 15.

काष्टा:-quarters, side-quarters, the sun, destination, waters.

2. 15.

किंशुकम्-a flower. 12. 8.

किञ्च-anything. 2. 14.

किंचित्-whatever. 7. 8, 11, 20; 12. 40.

किञ्चित्पुष्पफला-having scanty fruit and flower. 1. 20.

कितव:-gambler. 5. 22.

कितवात्-from a gambler. 3. 16.

किम-what. 1. 13, 14; 2. 2; 5. 22; 6. 11, 32; 8. 21.

किंकृता:-what did they? 6. 32.

किमर्थम्-to what purpose. 8. 22.

कियदा:-holder of much. 6. 20.

किरति-he scatters. 2. 8.

किरते:-from $\sqrt{\mathbf{p}}$ (to scatter). 9. 14; 11. 12.

किल-particle: I. excellence of knowledge. 2. with **द** or नद्र is used in asking questions. 1. 5.

किल्बिषम् -fault. 11. 24.

किल्भिदम्-destroyer of glory. 11. 24.

कीकरा-country of the barbarians. 6. 32.

कीकटा:-barbarious. 6. 32.

कीर्तिम्-fame. 11. 24.

कु श्रंचितम्-crooked. 5. 25.

कुजते:-from ∨कुज् (to be crooked). 7. 12.

कुटते:-from √कुट् (to be crooked). 6. 30.

कुटिलगामिनी-winding. 9. 26.

कुटिलानि-bends. 2. 28.

कुणारुम्-sounding. 2. 2.

कुरसः-thunderbolt, a seer. 3. 11; name of a god. 7. 10.

कुत्सायाम्-in contempt. 3. 18.

कुत्सितम्-contempt. 1. 20; 5. 24.

कुत्सितार्थीयम्-in the sense of contempt. 5. 7.

कुपानम्-of difficult drinking. 3.19. कुप्यते:-from √कुप् (to be angry).

3. 19.

कुब्ज:-crooked. 7. 12.

कुमार:-boy. 5. 19.

कुसुदकम्-lotus. 4. 18.

कुर-do. 6. 10, 31; 10. 8; 11. 30.

₹:-name of a tribe. 6.22.

कुरुगमनात्-from going to the Kurus. 6. 22.

कुरुङ्ग:-name of a king. 6. 22.

क्रस्तन-do. 4. 7.

कुरथ:-vou make. 3. 15.

कुरुध्वम्-make. 5. 26; 12. 43.

कुरुष्व-make. 6. 12; 11. 34; 12. 8, 9.

क्यांत-may he perform. 1. 12, 14.

कुर्युः-they may do. 7. 5.

क्वंती-making. 11. 40.

कुर्वन्-making. 10. 22.

कुर्वन्ति-they do. 3. 10; 6. 15, 32.

कुर्वाण:-making. 6. 17.

क्वीण:-making. 4. 19.

कुर्वाग्ये-making. 2. 20.

कुलगमनात्-from going to the families, 6, 22.

फूलम्-family. 6. 22.

कृत्विश:-thunderbolt. 6. 17.

क्लेष्-in families. 1. 4.

क्लमाषा:-sour gruels. 1. 4.

कृत्माषान्-acc. sour gruel. 1. 4.

कुशिक:-name of a king. 2. 25.

कुष्याते:-from √कुष् (to draw out).

5. 26; (to knead). 6. 22.

कुसीदिन:-usurers. 6. 26.

क्सीदी-usurer. 6. 32.

कुह:-wife of a god; the day when the moon is invisible. 11.31.

कूप:-well. 3. 19.

कूपकमेंग्ग-with the function of well. 5. 26.

कूपनामानि-synonyms of well. 3.19.

कूपपर्शव:-bricks of the well. 4. 6.

कूपम्-well. 4. 18.

कूपे-in the well. 4. 6.

क्लम्-bank. 6. 1.

क्रूबशातनः—shatterer of banks. 6. 17.

कुलानि-banks. 6.4.

कृकवाकु:-cock. 12. 13.

कृकवाको:-of the word kṛkavaku.

कृच्छम्-adversity. 2. 8.

कृच्छापत्ति:-adversity. 2. 7.

इतः-made. 8. 18; primary forms.

1. 14; 2. 2.

कृतकानि-consecrated. 5. 11.

कृतदरम्-in which a hole is made. 3. 20.

कृतम्-done. 1. 5.

इतयानः-whose car is made. 5. 15.

कृतवान्-lucky. 5. 22.

कृत्स्ववत्-having complete form. 2. 5.

कृतस्य-of the deed. 5. 24.

कृत्तदती-with broken teeth. 6.30.

कृत्तदन्तम्-with broken teeth. 6.30.

कृति:-fame or food; garment.

5. 22.

कृत्यते-it is cut. 4. 3.

कृत्वा-having done. 1. 5; 6. 1; 11. 16; 12. 10.

इदरम्-granary. 3. 20.

क्य-small. 6. 3.

इन्तते:-from √ऋत् (to cut). 1. 9; 3. 11; 5. 22; 6. 22; 9. 32.

कृन्तत्रम्-space: division. 2. 22.

क्रप्-favour. 6. 8.

क्रपते:-from √क्रप् (to pity). 6. 8.

क्रपा-with favour. 6. 8.

कृपायमाणः-compassionate. 2. 12.

कृषिप्रशंसा-commendation of agriculture. 7. 3.

कृष्टय:-tribes. 10. 22.

कृष्ण:-black. 12. 13.

कृष्णजातीया-belonging to the dark race. 12. 13.

कृष्णम्-black. 2. 20.

कृष्णवर्णाम् -of black colour. 2. 20.

कृष्यते:-from √कृष् (to drag). 9. 19.

केन-how. 6. 5.

केनचित्-by some. 2. 1.

केपयः-impure. 5. 24.

केशा:-rays. 12. 25.

केशिनी-two lights. 12. 26.

केशी-having rays. 12. 25, 26.

कोकुवा-tongue. 5. 26.

कोक्स्यते:-from √कोक्स्य (to make sound). 5. 26.

कोक्यमाना-making sound. 5. 26.

कोशः-bucket, treasure. 5. 26.

कोशस्थानीयानि-substitutes for

buckets. 5.26.

कौ-who. 12. 1.

कौत्सः-name of a teacher. 1. 15.

कौरन्यौ-belonging to the clan of the Kurus. 2.10.

क्रोपयति-it makes wet. 7. 14.

कंशते:-from √कंश् (to cause to shine). 2. 25; 12. 8.

क्रमणः-surpassing. 10. 22.

क्रमते:-from $\sqrt{\pi}$ म् (to walk). 6.12.

क्रममाण्याः-one who holds back many attackers. 6. 20.

कन्यम्-raw meat. 6. 11.

क्रब्ये-in flesh. 6. 12.

क्रान्तकानि-full to the brim. 5. 11.

क्रान्तानि-sought after. 10. 26.

क्रान्त्वा-having gone across. 2.15.

क्रामते:-from √क्रम् (to move). 4.

किमय:-worms, 6, 4,

क्रिमि:-germ of disease. 6. 12.

क्रियते-it is done 3. 1.

क्रियमाणानाम्-of being done. 4.11.

क्रियाभि:-with sacred rites. 6. 32.

क्रिविदेती-having sharp teeth. 6.30.

क्रीतापतिम्-husband of a purchased maiden, 6, 9.

क्रुध्यतिकर्माणः-meaning to be angry.

क्रम्-cruel. 6. 22.

कोधकर्मणः-ab. meaning to be angry. 10. 29.

क्रोधनामानि-synonyms of anger

3. 9.

क्रोशते:- from $\sqrt{$ कुश् (to cry). 2. 25; 9 19.

कोद्धिः-name of a teacher. 8. 2. क-where. 1. 20; 3. 15; 4. 15; 6. 27.

क्रणन्ति-they recite. 5. 18.

क्स-suffix. 2. 2.

चणः-a second. 2. 25.

चिषः-injuring or obtaining. 6. 1.

चर्णोति-he attacks. 4. 18; 6. 1. चर्णोते:-from √चर्ण (to break).

2. 25; (to injure). 6. 1.

चय:-dwelling. 8. 18.

चयणस्य-of abode, 6, 6,

चयार्थात्-from meaning to destroy. 7. 23.

चरति-it flows. 5. 3.

चरतिनिगम:-the word meaning to flow. 5. 3.

चरते:-from $\sqrt{\exists \xi}$ (to flow). 2. 5. $\exists i$ -earth. 2. 6.

चान्तम्-upto the end of earth.

चाम्-acc. earth. 2. 6.

चित्रकारिणः-making haste. 9. 9.

चित्रत्वेन-with quickness. 11. 16.

चित्रद्वाविणी-quick runner. 9. 26.

चित्रनाम-synonym of quick. 5. 3, 17; 6. 12; 12. 22.

चित्रनामनी-synonyms of quick. 6.1. चित्रनामानि-synonyms of quick.

3. 9.

चित्रप्रहारी-quick attacker. 5. 12.

चित्रम्-quickly. 3. 9; 5. 2, 3; 8. 13; 11. 50; 12. 44.

चियति-he dwells. 5. 3; 10. 27.

चियतिनिगमः-meaning to dwell. 5. 3.

चियतिनिगमा:-quotation with meaning of dwelling. 5. 3.

चियते:-from √चि (to dwell). 2.6; 10.14.

चीरम्-milk. 2. 5.

चुभ्यते-it is trampled. 5. 16.

चेत्रम-abode. 10. 14.

चेत्रसाधा-one who divides the fields. 2. 2.

चेत्रस्य-of abode. 10. 14, 15, 16.

चेपणम्-swiftly. 2. 28.

च्रोणस्य-of abode. 6. 6.

चमा-earth. 10. 7.

खच्छ:-spread in space. 4. 18.

खच्छदः-spread in space. 4. 18.

खरडम्-fragment. 3. 10.

खरडयते:-from $\sqrt{ खरड् }$ (to break). 3. 10.

खनतिकर्मा-meaning to dig. 2. 26.

खनते:-from √खन् (to dig). 3. 13.

खम्-sense. 3. 13.

खबः-battle. 3.10; threshold.

3. 10.

खबते:-from √खब् (to fall). 3. 10. खबु-particle: (1) enough, (2)

expletive. 1. 5.

खले-in battle. 3. 9. खशया-resting in air. 9. 19. खशया-resting in the sky. 1.4. खादितकर्मा-meaning to eat. 4. 19. खादितवन्तः-having eaten. 12. 42. खेदनम्-instrument of splitting. 11. 37.

खेदानुकस्पयो:-in distress and compassion. 6. 27.

खेभ्य:-for the senses. 3. 13. ख्याते:-from √ख्या. (to make known). 2. 2; 4. 3.

स्यानम्-perception. 2. 2; 12. 16. स्यानेन-with perception. 12. 22. स्यायन्ते-they are known. 3. 20.

गकारम्-the letter g. 7. 14. गङ्गा-the Ganges. 9. 26. गच्छ-go. 5. 2.

गच्छतः-of the departing man. 4.3. गच्छति-he goes. 2. 14; 4. 24; 9. 26; 11. 28; 12. 14.

गच्छतु-let it go. 9. 4.

गच्छन्ति-they go. 2. 5, 14; 3. 21.

ग**ण**:-group. 6. 36.

गणनात्-from counting. 6. 36.

गर्भ-in the multitude. 5. 28.

गर्णन-with group. 4. 12; 6. 12.

गततमम्-gone farthest. 7. 13.

गतभयेन-with fearless. 6. 12.

गतभासम्-whose light is gone. 6. 35.

गतम्-gone. 2. 1.

गता-gone. 2. 5, 14.

गतानि-gone. 10. 26.

गति:-speed. 10. 28; 12. 27.

गतिकर्मणः-ab. meaning to go. 1. 7,

20; 2. 6, 25; 3. 6, 18, 20; 4.

13; 7, 13; 9, 8, 11, 16, 18, 32; 10, 1.

गतिकर्मा-meaning to go. 2. 2; 6. 2; 10. 20.

गतिकर्माण:-meaning to go. 3. 9. गतिक्स्सना-contemptible gait. 2. 3. गतिचलाकर्मण:-ab. meaning to be set in motion by movement. 4. 3.

गत्थर्थस्य-gen. meaning to go. 1.17. गत्था-having gone. 2. 1.

गध्यति:-√गध् (to mix). 5. 15.

गध्यत्युत्तरपदम्—having gadhyati as the second member. 5. 15.

गन्ता-goer. 5. 18.

गन्त:-of goer. 5. 18.

गन्धर्वा:-name of a tribe. 3. 8.

गमनपातिनौ-knocking down by going. 6. 33.

गमनम्-going. 4. 21.

गमनवेधिनौ-transfixing by going. 6.33.

गमनात्-from going. 9. 26; 10. 47; 12. 7.

गमनानि-passing away. 4. 7.

गमनाय-for going. 2. 7.

गमय-carry. 8. 6.

गमयति-it causes to go. 2. 5, 14.

गमयन्त-they caused to go. 12. 43. गमे:-from √गम् (to go). 11. 24. गम्भीरकर्माणः- of inscrutable actions.

11. 17.

गस्भीरत्रज्ञा:-of profound wisdom.

गम्यति-it proceeds. 9. 2.

गयशिरसि-on the mountain of the setting sun. 12. 19.

गरणवान्-rich in praise. 7. 18.

गरमाण्रोहि-it rises swallowing.

6. 17.

गरिता-singer. 1. 7.

गरूत्मन्तम्-acc. Garutman. 7. 18.

गरूथम्-hymn. 6. 17.

गर्तः-post. 3. 5.

गर्तारोहिन्यी-one who climbs a post.

गर्भः-foetus. 2. 19; 10. 23, 39.

गर्भनिधानीम्-receptacle of seed.

3. 6.

गर्भम्-life germ. 4. 21.

गर्भस्य-of the foetus. 10. 39.

गहीयाम्-loc, censure. 2. 2.

गर्छ:-blame-worthy. 1. 14.

गलनम्-extract. 6. 24.

गल्दा:-vessels. 6. 24.

गवाम्-of cattle. 6. 2.

गवि-on cow skin. 5. 11.

गन्या-made from a cow's skin; causing to go. 2. 5.

गातु:-to move. 4. 25.

गाते:-from √गा. (to go). 2. 5.

गाथामिश्रम्-accompanied with a Gatha. 4. 6.

गाध:-fordable, 2, 2,

गाभा -shallow, 2, 24.

गायते:-from √गै (to praise). 1. 8; 7. 12.

गायत्रम्-a stanza composed in Gayatri metre. 7. 20; 12. 40.

गायत्रिणः-chanters. 5. 5.

गायन्नी-name of a metre. 7. 8, 12. गार्ग्य:-name of a teacher. 1. 3, 12;

गार्त्समदम्-composed by Grtsamada. 8. 22.

गालनेन-by the flow. 6. 24.

गालव:-name of a teacher. 4. 3.

गाव:-cows. 1. 17; 2. 7; 6. 6, 32; rays. 2. 6.

गावै।-two cows. 9. 39.

गाहते:-from √गाह् (to plunge).

गिर:-songs of praise. 1. 10.

गिरति-it swallows. 9. 4; it emits. 10. 23.

गिरतिकर्मा-meaning to swallow. 6. 8.

गिरते:-from √ य (to swallow). 2. 28; (to praise). 9. 4.

गिरि:-mountain. 1. 20.

गिरिस्थायी-staying on a mountain.

1. 20.

गिर्नेगाः-to be won over by hymns. 6. 14. गिलति—he swallows. 9. 24.
गीला—with song. 10. 5.
गीनिः—with hymns. 6. 14.
गुणः—quality. 3. 14; 6. 36.
गुणः—life seed of a female. 10. 23.
गुणान—spermatozoon. 10. 23.
गुणान—with quality. 1. 12, 14; 2. 1.
गुराः—protected. 2. 17.
गुरते:—from √गुर् (to raise). 3. 5.
गुनोत्मा—whose self is great. 7. 18.
गृहते:—from √गुर् (to conceal).
11. 32.

गृणाति-he praises. 4. 24. गृणातिकर्मा-meaning to invoke. 6. 8.

गृषातु-let her praise. 11. 49. गृषाते:-from √गॄ (to praise). 1. 10; 2. 28; 3. 5; 6. 17; 9. 5, 8.

गृणात्यर्थे-in the sense of praising. 9. 4; 10. 23.

गृत्सः-wise. 9. 5. गृत्समदः-Gṛtsamada. 9. 5. गृत्समदम्-wise and happy. 9. 5. गृत्समदम्-to Gṛtsamada. 9. 4. गृभे:-from √गृभ् (to praise). 10.23. गृहहार:-door of the house. 8. 10. गृहनाम-synonym of house. 4. 4. गृहनामानि-synonyms of house.

गृहाः-houses 3. 13. गृहान्-houses. 4. 5. गृहीत्वा-having seized. 2. 24. गृहे-in house. 8. 5.

3. 13.

गृहेषु-at homes. 9. 9. गृह्णन्त-they receive. 3. 13. गृह्णाति-it receives. 10. 23. गृह्णातिकर्मा-meaning to seize. 6.8. गृह्णाते:-from √श्रह् (to seize). 2. 28; 5. 15; 9. 8. गृह्यन्ते-they are absorbed. 10.23. गो:-of cow. 2. 6. गोनाम-synonym of cow. 4. 19. गोनामानि-synonyms of cow. 3.9. गोपायतु-may she guard. 11. 46. गोपायन्त्र- may they guard. 11.46. गोवायितव्यम्-to be guarded. 5. 1. गोपायिता-guardian. 3. 12; 7. 9. गोपायितार:-guardians. 5. 1. गोपिता-father of cows. 6. 15. गोप्तृणि-guardians. 12. 38. गोप्त्री-guardian. 11. 46. गोभि:-with hymns. 4. 19. गौ:-cow. 1. 1, 12; 4. 24; 8. 5; earth and ray. 2. 5, 6; the sun, and sky. 2. 14; atmospheric deity. 11, 41, 42. गौर:-white colour. 11. 39. गौरी:-a divine woman. 11. 39, 40. मा:-women. 3. 21. प्रन्थम्-book. 1. 20. म्रन्थेषु-in compositions. 1. 9. प्रसितृतमः-swallowing most. 6. 8. प्रस्यन्ते-they are swallowed. 4. 27; they are seized. 6. 19. प्रहीतन्य:-should be accepted. 3. 3.

ब्रामात्-from the village. 9. 29.

ब्रामो-two villages. 3. 9.

श्रावस्तुति:-panegyric of stones. 7.7.

यावाण:-stones. 9. 8.

प्राह्यति-it causes to accept. 1.4.

म्रीवा-neck. 2. 28.

श्रीष्म:-summer. 4. 27; 7. 10.

ग्रीप्सान्ते-at the end of summer.

6. 36.

ग्लायन्त:-becoming weary. 1. 20.

घन:-mace. 2. 1; 9. 23.

घसे:-from √घस्. (to consume). 2. 5.

घमेधुक्-giver of warm milk. 11. 42, 43.

वर्मम्-heat. 11. 42.

धुष्यतेः-from √ धुष् (to make sound). 9. 9.

घृतप्रस्नाविन्य:-emitting clarified butter, 12, 36.

ष्ट्रतप्रसाविन्यः-distilling butter. 12. 36.

वृतम्-melted butter. 2. 2; water. 7. 24.

घृतसानिन्यः-distributing butter. 12. 36.

घृतसारिण्यः-drizzling butter. 12. 36.

घृतेन-with clarified butter. 7. 24; 8. 18.

घोरख्यानाय-to the man of fierce sight. 6.11.

घोष:-sound. 9. 9.

घोषम्-roar. 9. 13.

धन-slew. 7. 23.

ब्रन्ति-they smite. 4. 13.

व्रंस:-day. 6. 19.

ৰ-particle of aggregation. 1.1,
4. etc.

चकते:-from √चक् (to repel). 4.27.

चकदः-gait of a dog. 2. 3.

चकद्राति-very contemptible gait.

2. 3.

चकमे- she loved. 11. 34.

चक्रम्-wheel. 4. 27.

चऋयुक्ते-joined to a chariot. 3. 22.

चकुः-they made. 6. 27.

ਕਵ:-vision. 4. 3.

चतस्त्र:-four. 3. 5.

चतुर्थ्यथेप्रेज्ञा–appearance of the sense of dative. 1. 17.

चतुथ्याम्-in the dative. 1. 8.

चतुर्दश-fourteen. 3. 19.

चतुर्विंशति:-twenty-four. 3. 19, 21.

चतुश्रत्वारिंशत्-forty-four. 3. 19.

चतुष्ट्वम्-four-fold classification.

1. 2.

चतुष्पाद्भ्यः-for the quadrupeds.

चत्वार:-four. 1. 4; 3. 8, 10, 11, 19.

चत्वारि-four. 1. 1, 12; 3. 11.

चन्दतेः-from √चन्द् (to shine).

11. 5.

चन्दनम्-sandle wood. 11. 5. चन्द्र:-bright. 11. 5.

चन्द्रमस:-of the moon. 11. 3, 4. चन्द्रमसम्-the moon. 2. 6; 11. 4. चन्द्रमसा-with the moon. 7. 11. चन्द्रमा:-the moon. 5. 20; 7. 7; 11.

5, 6, 31.

चमन्ति-they sip. 10. 12.

चमसः-cup. 10. 12.

चमसस्य-of the cup. 11. 16.

चमे:-from √चम् (to drink). 11.5.

चम्बो:-of two world-halves. 4. 21.

चरणाय-to move. 4. 19; to flow. 6. 20.

चरतः-they two wander. 2. 20.

चरित-he wanders. 1. 20.

चरतिकर्भ-act of wandering. 1. 20.

चरतिकर्मा-meaning to move. 11.18.

चरते-dat, to the wanderer 6. 11.

चरते:-from Vचर (to wander).

2. 5; 4. 27; 6. 11; (to be diffused). 8. 15.

चरन्त्या-Inst. moving. 10. 21.

चरित:-acted. 2. 10.

चर्करीतवृत्तम्-reduplicated form.

2. 28; intensive form. 6. 22.

चम-skin. 2. 5.

चर्मशिरा:-name of a teacher. 3. 15. चलति-it moves. 4. 3.

चित्रतमा-gone farthest. 3. 10.

चष्टे:-from √चच् (to see). 1.9;

4. 3.

चस्कन्द-it fell. 5. 13.

चातयतिः-the verb चातय to destroy.

6. 30.

चातयसि-thou destroyest. 4. 25.

चातयामः-we frighten away. 6.30.

चान्द्रम-bright. 11. 5.

चान्द्रमस्य-of the lunar. 5. 11.

चायतिप्रभृतीनि—the verb चायति and others, 3, 13.

चायन्-rejoicing. 6. 28; noticing. 11. 5.

चायनीयम्-glorious. 4. 4; noteworthy. 12. 6, 16.

चायनीयात्राणि-of note-worthy surface. 12. 18.

चायमान:-observing. 4. 14.

चायिता-observer. 5. 24.

चारः-beautiful. 8. 15; 11. 5.

चिकीर्षित:-desired. 7. 23, 24.

चिकीपितजः-desiderative form. 6.1.

चित्-particle. 1. 4; synonym of animal. 5. 5.

चिता:-collected, 5, 5.

चित्तानि-hearts. 9. 33.

चित्रम्-variegated. 2.19; rich. 4.4.

चित्वा-having gathered. 12.13.

चिरम्-long. 10. 40; 11. 5; for long. 12. 36, 39.

चिरत्रब्धः-newly obtained. 10. 39.

चीवरम्-iron-filings. 11. 47.

चेत्-if. 1. 12.

चेतते:-from $\sqrt{चित् (to know.)}$ 1. 6.

चेतनावत्-like sentient beings.

7. 6, 7.

चेतनावान्-obtained. 2. 11; having knowledge. 8. 5.

चेतयमाना-instructing. 8. 13.
चेतयसे-thou stimulatest. 5. 5.
चोदयति-he enjoins. 7. 13.
चोदयसि-thou impellest. 11. 24.
चोष्क्रयते:-from the verb √स्ड (to bestow). 6. 22.
च्यवनः-name of a seer. 4. 19.
च्यवनम्-name of a seer. 4. 19.
च्यवनम्-to Cyavana. 4. 19.
च्यावयति-it causes to be removed.
11. 6.
च्यावयते-dat. to one who causes

च्यावियता-collector. 4. 19.

छन्द:-metre. 7. 12, 13.

छन्दांसि-metres. 7. 12.

छन्दांसि-metre deities. 8. 22.

to be removed. 11. 7.

छन्दोभ्य:-from the (vedic) hymns.

1. 1.

छादनात्-from covering. 7. 12.

छादते-it is covered. 4. 18.

छान्दोमिकम्-name of a hymn. (VS.

33. 92.) 7. 23, 24.

छेदनम्-piercing. 11. 37.

जगती-a metre. 7. 11, 13. जग्मम्-eaten. 4. 7. जग्मतः-they two went. 2. 1. जग्मः-they all went. 2. 1. जग्में-to one who has gone. 2.14. जघनम्-buttock. 9. 20. जघनानि-buttocks. 9. 20. जघान-he slew. 3. 11; 4. 1, 2. जिल्लान-he slew. 2. 17. जङ्गमम्-movable. 5. 3; 9. 13. जङ्गमस्य-of the moving. 12. 16. जङ्गस्यते:-from the int. of Vगम् (to go). 11. 25. जङ्गन्यते:-from √जङ् (to strike again and again). 9. 20. जड्मती:-waters. 6.16. जज्ञाते-they were born. 12. 10. जज्ञे-he knew. 2. 8; was born. 6, 30, जठरम्-belly. 4. 7. जनम्-to man. 2. 10; 12. 14. जनयति-he generates. 10. 34. जनयन्त-they have generated. 3. 6. जनयन्ति-they cause to generate. 3. 6; 8. 2. जनयाञ्चकार-she gave birth to. 12. 10. जनियता-progenitor. 4. 21; 10. 10. जनियतः-of the father. 3. 1. जनियार्थौ-generators. 8. 14. जना:-men. 10. 27. जनात-from man. 2. 10. जनिष्यमाण:-to be born. 10. 21. जनिष्यमार्गे-to him who will be born. 6. 8. जन्मानि-births 9.28.जन्य:-favourable to men. 10. 10.

जबार-the sun. 6. 17.

जमते:-from √जम् (to go). 3. 6.

जमद्भय:-blazing fires. 7. 24.

जयते:-from \sqrt{s} (to conquer). 9. 17.

जयथ-win. 5, 26.

जयनम् victory. 5. 26.

जयनात्-from conquering. 9. 24.

जयाम:-we win. 10. 15.

जरते:-from $\sqrt{9}$ (praise). 10. 8.

जरमाणरोहि-it rises decaying things.

6. 17.

जस्या-with the external membrane (surrounding the foetus). 10. 39; with oldage. 11. 38.

जरियता-consumer. 3. 16; 5. 24; 10. 21.

जरा-praise. 10. 8.

जरायु:-chorion. 10. 39.

जरायुस्थानीयम्-taking the place of chorion. 10. 39.

जरिता-singer. 1. 7.

जरूथम्-hymn. 6. 17.

जबचरगति:-swelling like a wave of water. 7. 13.

जलचरम्-moving in water 6. 27.

जबदुर्गाम्-very deep. 7. 20; 14. 33.

जलेभवम्—set in water. 6. 27.

जलेशयम्-lying in water. 6. 27.

जवते-it speeds. 3. 18.

जवते:-from √जू (to be quick). 5.

1; 6. 4; (to press forward).

8.9.

जवमानरोहि-rising with speed. 6.17. जस्तम्-let loose. 4.24.

जहा-killed. 4. 1.

जहाति-he leaves. 3. 13.

जा:-offspring. 6. 9.

जागरणात्-from keeping awake. 9. 8.

जागरूक:- wakeful. 1. 14.

जाउवल्यमानम्-resplendent. 5. 3.

जाट्य:-having matted locks. 1.14.

जात:-grown. 7. 19; 9. 8.

जातधनः-having all the created beings as its wealth. 7. 19.

जातप्रज्ञान:-having every created being as the object of its profound knowledge. 7. 19.

जातवित्त:-having all the created beings as its property. 7. 19.

जातिवद्यः-having every created thing as the object of its knowledge. 7. 19.

जातवेदसम्-Jatavedas, a terrestrial deity. 7. 20.

जातवेदसानाम्-of Jatavedasas. 7. 20. जातवेदसी-Jatavedasas. 7. 20.

जातवेदस्याम्-in Jatavedas. 7. 20.

जातवेदा:-one who knows, or is know to, all created beings; who pervades every created being; who has all created beings as his property or knowledge. 7. 17, 19, 20.

जातिश्रयम्-refuge of those who are born. 6. 4.

जातस्य-gen. born. 9. 3.

जातानि-created beings. 7. 19; 12. 23.

जाते-in the created being. 1. 8; 7. 19.

जाती-the two born. 12. 3.

जानते-dat. one who knows. 1. 16.

जानन्तम्-one who knows. 1. 15. 16.

जानपदीषु-in country places. 1. 16. जानामि-I know. 2. 8.

जानीतम्-know ye. 4. 6; 5. 21.

जाम्-offspring. 3. 6.

जामये-for the sister. 3. 6.

जामाता-son-in-law. 6. 9.

जामातु:-from son-in-law. 6. 9.

जामि:-sister. 3. 6; tautology, fool, and a kinsman. 4. 20; tautology. 10. 16.

जाम्या:-of the woman. 3. 5.

जायते-genesis. 1.2; is produced.

1. 2; 2. 16, 22; 5. 10; 6. 11, 35; 7. 14, 23, 27; 8. 2, 5.

जायन्ते-they are produced. 8. 5.

जायमानः-being born. 4. 14; 8. 21; 10. 10.

जाया-wife. 3. 5.

जाया:-wives. 8. 10.

जायानाम्-of wives. 10. 21.

जायेत-he may be born. 11. 36.

जार:-consumer. 3. 16.

जारयायि-Ao. pass. from the verb जारय. let him be cherished.

जाबम्-net. 6. 5, 12, 27.

जिगतिः-√गॄ to swallow, to invoke, to seize. 6. 8.

जिगाय-he conquered. 9. 23, 24.

जिंधतें:-from √ष्ट (to sprinkle).

जिनाते:-from √जि cl. IX. (to conquer). 9. 17.

जिन्वति:-the verb √जिन्व् (to animate). 6. 22.

जिहीते:-from $\sqrt{\epsilon}$ (to bound). 8.15.

जिह्मम्-oblique. 8. 15.

जिह्ना-tongue. 5. 26.

जीर्थ:-withered. 3. 18; old. 3. 21.

जीवत:-living. 6. 27.

जीवति-one lives. 6. 5.

जीवत-let him live. 4. 25.

जीवन:-life. 1. 14.

जीवनकर्मणः-from meaning to live.

11. 47.

जीवनाय-to live. 1. 10; 10. 40; 12. 36, 39.

जीविकाम्-livelihood. 11. 11.

जुह्वाञ्चकार—he made sacrifice.

जहोति—one sacrifices. 8. 20; 11. 32.

जुहोति:-the verb \sqrt{g} (to give). 10. 22.

जुहोते:-from √हु (to sacrifice).

जुद्धि-they sacrificed. 4. 19.

जुह्ने-I invoke. 10. 33.

जूति:-speed or pleasure. 10. 28.

ज्**षिः-**army. 6. 4.

जेतन्यानि-worthy of conquest. 9.12.

जेता-conquerer. 10. 10.

जैत्राय-for victory. 4. 8.

जोषयमाणाः-silent, being attended

upon. D. 6. 16.

जोषयितन्यम्-to be rosolved. 5. 21.

जोषियद्रयौ-approving. 9. 41, 42.

जोद्धी-approving. 9. 41, 42.

जोहुवा-calling out again and again. 5. 26.

ज्ञाति:-a near relative. 4. 21.

ज्ञातीन्-near relatives. 4. 21.

ज्ञानप्रशंसा-praise of knowledge.

1.17.

ज्ञानम्-knowledge. 1. 19.

ज्ञानविभूतपाप्मा-whose sins are washed off by knowledge.

1.18.

ज्ञानस्य-of knowledge. 3. 12.

ज्मा-earth. 12. 43.

ज्या-bow-string. 2. 5; 9. 17, 18.

ज्यायसा-with greater. 3. 13.

ज्यायान्-greater. 3. 14.

ज्यायांसम्-greater. 3. 13.

ज्येष्ठम्-elder brother. 2. 10; major portion. 3. 5.

ज्योति:-light. 2. 1, 19; 4. 19; 5. 3; 6. 26; 7. 31; 12. 24, 26.

ज्योतिर्भागः-portion in light. 12. 1.

ज्योतिर्भि:-with luminaries. 2. 14.

ज्योतिष:-of lightning. 2. 16; of light. 10. 41; 11. 49.

ज्योतिषा-with light. 6. 26; 12. 1. ज्योतिषाम्-of luminaries. 2. 13, 14,

19, 21.

ज्योतिषी-lights. 7. 16, 18, 20, 23, 31; 12. 26.

ज्योती-light. 4. 19.

ज्योतींषि-luminaries. 2. 14; 10. 26.

ज्वलत:-of flame. 2. 28.

ज्वलतिकर्मेणः-ab. meaning to burn.

2. 20; 6. 1, 13; meaning to shine. 8. 11; 11. 39.

ज्वलतिकमीण:-meaning to shine.

2. 28.

ज्वलनेन-with fire. 6. 25.

ज्वितः-brilliant. 1. 17.

तकति-it moves. 6. 22.

तकते-it goes. 11. 25.

तिकतुम्-to rush along. 9. 3.

तक्म-heat. 11. 25.

तचति:-to make. 4. 19.

तचा-carpenter. 1. 14.

तच्युवन्-like a carpenter. 5. 21.

तळित्-near and to kill. 3.10: lightning, 3.11.

वव-that. 1. 1, 3, 5, 6, 8, 12, 13, 14, 15, 17, 20; 2. 1, 2, 3, 4,

6, 7, 9, 11, 13, 16, 17, 23,

24, 27; 3. 1, 2, 3, 4, 8, 10,

11, 13, 14, 15, 16, 18, 19; 4.

1, 4, 8, 11, 14, 15, 17, 21,

27; 5. 1, 3, 9, 11, 12, 13, 19,

23, 27; 6. 9, 13, 21, 28, 31,

. 32, 35, 36; 7, 1, 3, 4, 7, 10, 11, 13, 20, 22, 23, 24, 28, 30; 8. 2, 9, 17; 9. 4, 6, 22, 23, 28; 10. 4, 8, 12, 16, 17, 26, 32, 42, 43, 44; 11. 2, 16, 18, 23, 41, 45; 12. 1, 6, 9, 10, 13, 16,18, 19, 22, 27, 40. ततः-thence. 2. 6, 10, 11; 7. 16, 20, 23, 27; 10. 42; synonym of offspring, father or son. 6. 5. तत्त्रधु:-you fashoned. 4. 19. ततनात्-from spreading. 5. 19; 6. 28. ततन्वत्-spreading. 5. 15. ततवत-covered with hide. 4.9. तता:-spread. 8. 5. त्रति:-woof. 5. 28. त्कर:-doer of that, 3, 14, तक्करोति-he does that. 3. 14. तस्य:-spreader. 8. 15. तत्त्वात-from element, 1, 2. तत्प्रतिषेध:-its negative. 9. 26. तस्प्रधानाः-having that predominant. 10. 21. तस्त्रेप्सू-desirous of that. 6. 28. तत्र-there 1. 1, 2, 12; 2. 2, 7, 10, 14, 15, 16, 23, 24, 27; 3. 5, 7, 9, 10, 11, 13, 14; 4, 6, 10, 21, 26; 5. 11; 7. 1, 5, 8; 11. 2, 16; 12. 10, 29; with reference to it. 2. 23, 24, 27; 3. 7, 9, 10, 11, 13 9.23; 10.26.

तत्स्यः-his friend, 3, 11. तत्सदृशम्-similar to that. 3. 13. तत्स्थम्-that which exists there. 6. 32. तथा-as. 1. 12, 13, 14; 2. 1, 4; 3. 16; 5. 11, 16; 6. 1; 7. 5, 6; 9. 4; 10. 21, 32. तथापि-also. 3. 16; 4. 11; 5. 11. तथाहि-so indeed. 6. 1. तद्र-that. 1. 5. तह:-giver of that. 3.10. तद्वतः-addressed to that deity. 7.1. तद्देवता-that deity. 10.17; 12. 30. तद्देवता:-addressed to that deity. 7.4. तद्देवत:-addressed to that deity. 7.1तिद्वतसमासान्-acc. compounds and derivatives. 2. 3. तद्भितसमासेषु-in compounds and derived words. 2. 2. तद्रा-possessing beauty. 5.13. तद्वत-like that 6. 31; possessing that. 12. 30. तद्वती-possessing that. 9. 26. तद्दन्त:-possessing that. 3. 8. तहान-possessing that. 3. 19; 4. 8; 12. 25, 30. तनयम्-grandson. 10. 7. तनित्री-roar. 12. 30. तन:-cow. 8. 5. तन्त्यक-risking life. 3. 14.

तन्त्यक्रा-du, risking life. 3. 14. तन्नपात्-offspring of the self, or cow, or waters. 8. 5, 6. तन्नपात्वन्ति-addressed to Tanunapat. 8. 22. तन्नप्रा-by the offspring of self. 10.18. तनृशोभियतारम्-decorator of body. 6. 19. तनो-0 body. 2. 12. तनोति-he spreads. 10. 29. तनोते:-from Vतन् (to stretch). 2. 16, 28; 3. 14; 10. 7. तंतु:-noose. 6. 12. तिश्वमीता-creator of offspring. 6.9. तन्मनाः-devoted to that. 4. 4. तन्व:-waters. 8. 5. तन्वा-by body. 2. 12. तपः-acc. austerity. 2. 10; 6. 25. तपते:-from $\sqrt{\pi q}$ (to heat). 6. 3, 11. तपस्त्रिने-dat. diligent. 2. 3.

beautiful. D. 8. 19. तपुषि:-burning. 6. 3. तपोदानकर्म-austerity, liberality and activity. 6. 25. तस्तमे:-with most heated. 6. 12. तम्-him. 1. 1, 3, 10; 2. 4, 10; 3. 5

तिपष्टतमै:-along with hottest; most

तम्-him. 1. 1, 3, 10; 2. 4, 10; 3. 5, 20; 4. 27; 5. 2, 5, 9, 11, 13, 15, 21; 6.8, 10, 13, 15, 16, 32, 36; 7. 14, 23, 28; 9. 6, 23, 24, 25; 10. 20, 28, 36; 11.38,

39, 43; 12. 9, 15, 28. तम:-darkness. 2. 16; 5. 1; 12.13. तया-with her. 2. 20; 10. 7, 8. तयो:-of these two. 2. 7, 10; 3. 21; 7. 23; 8. 10, 11; 9. 35-42; 12. 1-5. तरणात्-from floating. 3. 18. तरते:-from \sqrt{q} (to cross). 5. 26; 6. 12; 12. 14. तरुष्यति:-to injure. 5. 2. तर्कुः-knife. 2. 1. तर्देनम्-that which pricks. 1. 13. तर्पयन्तः-satisfying. 6. 15. तर्पयिता-satisfier. 10. 10. तलम-surface. 5. 26. तल्पारोहणम्-adultery. 6. 27. तव-thine. 5. 22. तवते:-from \sqrt{aq} (to grow). 9. 25. तवस:-synonym of great. 5 9. तवसम्-acc. great. 5. 9. त्रविषी-strength. 9. 25. तस्कर:-thief. 3. 14. तस्कराभ्याम्-with thieves. 3. 14. तसात्-therefore. 1. 17; 2. 10, 16; 3. 17; 4. 15; 8. 2; 9. 26; 11. 2, 18, 27; 12. 41. तस्मिन्-in him. 2. 16; 11. 31; 12. 5, 34. तस्मै-for him. 2. 8.

तस्य-its. 1. 19; 2. 10, 11, 20, 22,

26, 27; 3. 2, 4; 4. 16; 5. 8,

22; 6. 13, 30, 31; 7. 9, 12,

13, 14, 15, 17, 19, 20, 21, 22,

25, 27, 30; 8. 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 13, 14, 16, 17, 18, 19; 9. 1, 2, 3, 9, 11, 12, 13, 14, 16, 18, 20, 22, 24; 10. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 33, 34, 35, 36, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46; 11. 1, 2, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 16, 23; 12. 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 25, 27, 28, 29, 31.

तस्यते:-from $\sqrt{\pi q}$ (to perish). 4. 24.

तस्या:-her. 2. 7, 18, 19; 5. 13; 8. 5; 9. 17, 28, 29, 30, 31, 32, 33; 11. 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49; 12. 5, 6, 7, 8, 9, 30.

तस्याम्-in her. 10. 7; 12. 43.

बा:-them. 5. 11; they. 7. 1, 17; same. 12. 7, 45.

ताइयति-it kills. 3. 10.

तादशम्-similar. 7. 7.

ताद्वितम्-derivative. 2. 5.

ताद्धितेन-with derivative (meaning). 2. 5.

तान्-them. 4. 17.

तानि-them. 1. 1, 12; 2 1, 7, 13; 4. 1, 20; 5. 11, 12, 27; 7. 13; 9. 1; 10. 26, 43; 11. 25. तान्त्राणि-mystical. 8. 7.

ताभ्यः-from them. 8. 5.

ताभ्याम-from them. 7. 23.

ताम्-her. 2. 8; 3. 5; 5. 21; 7. 23; 10. 8; 12. 10.

तायते-it is spread. 3.13.

तायु:-thief. 4. 24.

तारयति-he helps to cross. 7. 20.

तारियतारम्-helping in taking across. 10. 28.

तार्द्यः-(1) dweller in atmosphere.

(2) quick protector (3) pervader, 10, 27.

ताच्यंम्-acc. see above. 10.28. ताज्ञ-palate. 5.26.

तावत्-so long. 7. 23, 31; 11. 16.

तावन्ति-so many. 2. 28.

तावद्भय:-from so many. 1. 12.

तासाम्-their. 3. 8; 7. 5, 8; 8. 4, 9, 12, 20; 9. 25, 26, 27; 10. 1; 12. 1, 44, 45.

तिग्मम्-sharp. 10. 6.

तित्तनिषुम्-fond of showing himself, unrighteous. 6. 19.

तितड-sieve. 4. 9.

तितिरि:-partridge. 3. 18.

तिथिषु-on days. 4. 5.

तिर:-obtained. 3. 20; across. 12. 32.

तिलमात्रचित्र:-having variegated spots like sesame seeds. 3.18.

तिलमात्रतुत्रम्-whose holes are of the size of sesame-seeds. 4. 9.

निष्ठति—he stands. 1, 1; 2, 6; 4, 13; 9, 11.

तिष्ठते:-from √स्था (to stand). 1. 18.

तिस्र:-three. 7. 5, 8; 8. 12, 13.

तीर्णतमः-most proficient. 4. 6. तीर्णतमम्-highest. 5. 26; 7. 12.

तीर्ण्तमा-most crossed. 3. 10.

तीर्णम्-crossed. 3. 20.

तीर्णान-crossed. 3. 20.

त्तीर्थे-in atmosphere. 10. 27.

त्तीर्थम्-place of pilgrimage. 4. 15.

तीत्रार्थतरम्-more emphatic meaning. 4. 25.

ਰ_particle. 1. 2. etc.

तुम्ब-place of pilgrimage. 4. 15.

तुझ:-gift. 6. 17.

तुञ्जते:-from √तुञ्ज् (to give). 6. 17.

तुदस्य-of inciter. 5. 7.

तुद्यते:-from $\sqrt{3}$ द् (to incite). 5. 6;

10.7.

तुष्ववत्-having holes. 4. 9.

तुन्ना-goaded. 9. 26.

तुष्टाव-he praised. 2. 24; 9. 6.

तृर्णेगतिः-of quick gait. 12. 14.

त्र्णम्-quickly. 2. 28; 4. 15; 5.

16, 25; 6. 20; 8. 13; 10. 27.

तूर्णयानः-having a speedy car. 5. 15.

तुर्णवनि:-quick. 6. 14.

त्यांपि-seminal fluid, water. D.

त्वः-three stanzas. 2. 1.

त्वम्-having three stanzas. 7. 20; 12. 40.

तृणम्-grass. 1. 12, 13.

नृतीय:-third. 7. 9.

तृतीयम्-third. 3. 17.

तृतीयसवनम्-third libation. 7. 11.

तृन्द्यात्-it may prick. 1. 12.

नृषे:-from√नृष् (to be satisfied).

10. 10.

तृप्ततमेः-with most flaming. 6. 12. तृप्तिकमेणः-meaning to be satisfied.

2. 5; 9. 5.

तृत्रप्रहारी-quick attacker. 5. 12.

तृष्ट्या-hastily. 6. 12.

 $\hat{\mathbf{d}}$ -they. 1. 1, 3, 4, 5, 17, 20; 2.

10; 4. 15; 6. 15; 8. 2, 3, 18,

19; 9. 36; 10. 7; 11. 18, 25;

12. 9, 17, 22, 37, 41.

तेजते:-from $\sqrt{$ तिज् (to sharpen). 10. 6.

तेन-with that. 1. 14; 3. 8; 4. 12,

18; 5. 12; 6. 36; 11. 7, 41; 12. 16, 25.

तेभ्य:-from them. 10. 26.

तेषाम्-their. 1. 2, 4; 2. 15, 21, 27;

6. 5; 7. 30; 8. 2, 22, 9. 1, 5,

7, 8, 11, 15; 12, 26, 32, 33,

35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43.

तेषु-in them. 7. 4, 23; 9. 28.

तै:-with them. 4. 15; 5. 8; 6. 18, 30; 7. 24; 12. 25.

तेजसः-lustreful. 12. 37.

तैद्योकि:-name of a teacher. 4. 3; 5. 27.

तेलम्-oil. 6. 17.

तोकम्-son. 10. 7.

तोद:-inciter. 5. 6.

तौरयाण:-whose car is speedy. 5, 15.

त्रयः-three. 3. 10, 17; 4. 6; 8. 17; 11, 16.

त्रयश्चिशत्-thirty-three. 3. 10. त्रयश्चिशस्तोमः-thirty-threefold

hymn. 7. 11.

न्नयाणि-three. 9. 28.

त्रयोदश-thirteen. 3. 19.

त्रयोविंशतिः-twenty-three. 2. 18.

त्राणम्-protection. 5. 25.

त्रायते-he preserves. 2. 11;10. 21.

त्रिंशत्-thirty. 2. 21; 5. 11.

त्रिगमना-having three courses. 7.12.

त्रिणवस्तोमः-twenty-sevenfold hymn. 7. 11.

त्रित:-from three. 4. 6; name of a seer. 4. 6.

न्नितम्-to Trita. 4. 6.

न्निता-threeness. 7. 12.

त्रिघा-three times. 12. 19.

त्रिनाभिचक्रम्-having a wheel of three navels. 4. 27.

त्रिभ्य:-from three. 7. 14.

ब्रिविधा:-of three kinds. 7. 1.

त्रिवृत-triple. 7. 8; thunderbolt. 7. 12.

त्रिष्दुप्-name of a metre. 7, 10, 12. त्रिस्थान:--abiding in three places. 9, 25.

त्रीणि-three. 4. 4; 9. 28.

त्रेधाभावाय-for threefold existence.

इयुत्र:-three seasons. 4. 27.

व—particle, mutual separateness.

खः-half, 3, 20.

त्वज्ञतः-from √त्वज् (to do). 8.13.

त्वम्-thou. 4. 4, 8; 5. 9, 16, 27;

7. 2; 8. 2, 3, 5, 8; 9. 3, 29; 10. 7, 9, 40; 11. 32, 37.

त्वया-by thee. 2. 10; 4. 4.

खिय-in thee. 5. 5.

त्वरते:-from √त्वर् (to hurry). 6. 12; 12. 14.

त्वरमाण:-hastening. 6. 20; 7. 27.

त्वरया-on account of haste. 12.14.

त्वद्य-one who moves quickly or shines, or creates something.

6. 21; 8. 13, 14; 10. 33, 34.

स्वष्टारम्-acc. Tvasta. 8. 14.

त्वच्टा-by Tvastr. 10. 27.

त्वा-thee. 2. 1, 8; 10. 33, 47.

त्वाम्-thee. 5. 7; 6. 24, 28.

त्वाष्ट्र:-name of a demon. 2. 16.

स्वाद्श्-daughter of Tvastr. 12. 10.

त्विष:-light. 1. 17.

त्विषे:-from $\sqrt{\text{त्विष्}}$ (to shine). 8. 13.

थकार:-the letter tha; a suffix. 7.29.

थर्वति:-the verb √थर्व् (to move). 11. 18.

था-a suffix. 3. 16.

y-a suffix. 7. 29.

दंश:-sting. 1. 20.

दंशवारणार्था:-for warding off the stings. 1, 20.

दंसय:-actions. 4. 25.

दंसयन्ते-they finish. 4. 25.

द्वः-the sun. 11. 23; 12. 36.

दच्चते:-from √दच् (to encourage).
1. 7.

दचस्य-of Daksa. 2. 13.

द्विण:-right. 1. 7.

दिच्या-reward. 1. 7.

द्विणा:-gifts. 11. 2.

द्रधात्-from burning. 7. 14.

दश्म-flood. 1. 9.

दश्यतेः-from $\sqrt{$ द्ध् (to flow). 1. 9.

द्र्णड:-punishment. 2.2.

द्राडपुरुष:-man deserving punishment. 2. 2.

दण्डम्-acc. punishment. 2. 2; staff. 3. 21.

त्यडस्य-of staff. 3. 21.

दगडी-having a staff. 2. 1.

दगडेन-with punishment. 2. 2

द्रव्ह्यः-to be punished. 2. 2.

दत्तम्-given. 5. 13.

दत्तवत:-of the liberal. 12. 40.

दत्तवते-to the giver. 11. 11.

दत्तवन्तः-liberal. 12, 40.

दात्त:-gift. 12. 17.

ददत -giving. 6, 22; may be give. 7, 20.

ददते-he holds. 2. 2.

ददते:-from दद् (to hold). 2.2.

ददर्श-he saw. 2. 11.

ददाति-he gives. 6. 32; 10. 8.

ददातु-let him give. 12. 18.

ददाते:-from $\sqrt{\epsilon}$ ा (to give). 7. 9.

ददासि-thou givest. 11. 24.

दहरिंगरे-they were seen. 1. 9.

दंघति-they place. 2. 12; 5. 18; 9. 28.

द्धकन्दित-he neighs bearing (a rider). 2. 27.

द्धस्त्रामति-he trots bearing, (a rider). 2. 27.

द्भदाकारी-bearing a particular shape. 2. 27.

द्धाति—he bestows. 4. 16, 21; 10. 8, 21.

द्धाते:-from √धा (to put). 1. 20s

द्धात्यर्थे-in the sense of putting. 8. 3.

द्धिका:-horse. 2. 27; 10. 30, 31.

द्धिचित्-like curd. 1. 4.

दधीमहि-we may support. 12. 6.

दध्यङ्-meditative. 12. 33, 34.

दन्तान्-teeth. 3. 5.

दभ्नुवन्ति-they harm. 5. 12.

दञ्जोति-he strikes. 6. 3.

दश्लोते:-from Vदभ् (to destroy).

3. 20.

दभ्रम्-small. 3. 20.

दम:-house. 4. 4.

दमनात्-from subduing. 2. 2.

दममना:-devoted to kindness. 4.4.

दम्ना:-guest. 1.14; belonging to the house. 2. 2; devoted to kindness, or charity, or selfrestraint. 4. 4.

दयति:-to protect, to give, to divide, to burn, to injure.

दयमान:-flying. 4. 17.

द्रशया-resting in a hole. 1. 12.

दरिद्र:-poor. 12. 14.

दविंहोमी-one who offers oblations with a wooden ladle. 1, 14.

दर्शनम्-perception. 5. 1, 10.

दर्शनासूसावात्-from the smallness of vision. 6. 30.

दर्शनात्-from seeing. 2. 11; 3. 4; 5. 13; 10. 8.

दर्शनाय-for sight. 5, 13; 9, 27; 12, 15.

दर्शनीय-O worthy of being seen. i. e. beautiful. 10. 2.

दर्शनीयम्-beautiful. 10. 8.

दर्शनीया-beautiful woman. 10. 42.

दर्शनीयौ-beautiful. 6. 26.

दर्शनेन-by sight. 1. 14.

दश-ten. 2. 28; 3. 9, 10, 13; 12. 40.

दशतयोषु—in the ten books (of the Rgveda). 7. 8, 20; 11. 16;

12, 40.

दशते:-from √दंश् (to bite). 1. 20.

दशदशतः-ten ten-times. 3. 10.

द्स्ता-exhausted. 3. 10.

दस्यते:-from Vदंस् (to exhaust).

1. 9; 2. 17; 7. 23.

दस्यु:-destroyer. 7. 23.

दस्युम्-the impious foe. 6 26.

दहति-he burns. 7. 20; 12. 27.

दहतिकर्मा-meaning to burn. 4. 17.

दहते:-from √दह् (to burn). 7. 14.

दहस्नि-thou burnest. 7. 23.

दा:-give. 1. 7.

दाचायणी-daughter of Daksa.

11. 23.

दाविषाजा:-born in South. 6. 9.

दान्तिगाजी-a woman from the South. 3, 5.

दातव्यम्-should be given. 4. 4.

दाता-giver. 8. 1.

दातार:-givers. 8. 2.

दाति:-to cut. 2. 2.

दातु:-of giver. 8. 20.

दातृतमः-the best giver. 8. 2.

दातृतमम्-the best giver. 7. 15.

दात्रम्-scythe. 2. 2.

दान्ने-to the giver. 11. 9.

दानविक्रयातिसर्गाः-gift, sale, and

abandonment. 3. 4. दानकमेण:-meaning to give. 1. 7;

2. 18; 4. 17; 6. 17; 10. 39;

11. 30.

दानकर्मा-meaning to give. 4. 17;

5, 23; 10, 15, 22, 23. दानकर्माण:-meaing to give. 3. 19. दानकर्माण्म-whose function is to give. 10. 9. दानपती-lords of gift. 2. 13. दानम्-gift. 12. 39. दानमनसः-liberal-minded. 6. 31. दानमना:-devoted to charity. 4.4. दानस्य-of gift. 4. 18. दानात्-from giving. 7. 15. दानाय-for giving. 4. 15. दाने-at (every) gift. 6. 18. दान्तमनाः-devoted to self control. 4.4. दायाद:-inheritor. 3. 6. दायादाः-heirs. 3. 4. दारयते-he rends. 10. 8. दारियता-tearer. 10. 8. दारियतृतमः-most dreadful shatterer. 6. 13. दार-wood. 4. 15. दारपाद्वो:-having wooden feet. 4, 15, दार्ष्टिविषयिकम्-relating to vision. 7.8. दाशते:-from Vदाश् (to give). 1. 7. दास:-servant. 2. 17. दासाधिपत्न्य:-whose overlord is demon. 2. 17. दास्यसि-thou wilt give. 8. 18.

दिक्-quarter. 1. 7.

2. 15.

दिङ्नामानि-synonyms of quarter.

दिगाश्रयाणि-dependent on quarters. 11.41. दिग्नि:-with quarters. 11. 40. दिव:- of heaven. 2. 13; 6. 22. दिवम्-heaven. 9. 13; 10. 22, 23, 27. दिवि-in heaven. 12. 19. दिविज:-born in heaven. 7. 18. दिविजा-born in heaven. 4. 13. दिविष्टिषु-in sacred rites leading to heaven, 6, 22. दिविस्पृशम्-touching heaven. 9. 38. दिव्यम्-divine. 7. 18. दिव्यस्य-of divine. 6. 22. द्विच्या-divine. 4. 13. दिश-grant. 11. 32. दिश:-quarters. 2. 15; 6. 1. दिशते:-from Vदिश् (to point out). 2, 15. दिशम्-acc. quarter. 1. 7. दिशि-in the direction. 8. 12. दीधितयः-fingers. 5. 10. दीपनात्-from shining. 7. 15. दीसप्रतीका-of brilliant appearance. 10, 21, दीति:-light. 2. 6. दीप्तिकमें णः-meaning to shine. 8. 13; 10, 29. दीक्षिनाम-synonym of light. 1.17. दीप्यते-it shines. 2. 6; 7. 24; 10.19. दीप्यमान:-shining. 10. 41. दीर्घम्-deep. 2. 16. दीधेप्रतत्यज्ञम्-long spread sacri-

fice. 5. 2.

दीव्यतिकर्मा-meaning to play. 3.15. द्रधाभ्य:-from the milked. 5. 3. दुग्धे-he milks. 1. 20. दुन्दुभि:-drum. 9. 12. दुन्दुभ्यतः-from Vदुन्दुभ् IV. cl. (to make sound). 9. 12. दूर-prep. disrespect. 1. 3. दुरनुकराणि-difficult to be imitated. 5, 25, दुरयम्-difficult to be approached. 3. 19. द्रश्वा:-difficult to set up. 4. 5. दुरितानि-difficult to cross. 7. 20. दुरुद्धात्-from harsh speech. 3. 16. दुरो**ण:**-dwelling place. 4. 5. दुर्गतिगमनानि - crooked ways. 6.12. दुर्गमनानि-difficult to pass. 7. 20. दुर्भाव:-difficult to wash. 4. 10. दुर्धिय:-of evil-minded. 5. 23; 10. 5. दुर्धियम्-evil-minded. 5. 2. दुर्वल:-weak. 6. 28. दुर्भिच-in famine. 6. 5.

दुवेदी:-difficult to be resisted. 4.17.
दुवार:-difficult to be resisted.
4.17.
दुविता-whose welfare is difficult.
3.4.
दुवस्यति:-the verb duvasyati (to obtain). 10. 20.
दुष्कृतस्य-of crime. 6. 27.
दुष्पुयम्-difficult to be purified.
5.24.
दुस्तपो:-difficult to satisfy. 4.5.

दुहन्ती-milking, 6, 26, दुहितर:-daughters. 3. 4. दुहिता-daughter. 3. 4; 6. 6. दुहितु:-of the daughter. 3. 4, 5; 12. 11. दुहितृदायाद्य:-advocates of daughter's right to inheritance. 3.3. दुब्यम्-perverse. 5. 2. द्त:-messenger. 6. 22. दूतस्य-of messenger. 12. 43. दूनोते:-from √दु (to hurt). 6. 4. दूरतरम्-farther. 9.13. दूरनामानि-synonyms of distant. 3, 19, द्रातिनौ-knocking down far. 6. 33. दुरपार:-immeasurable. 4. 18. दूरपारे-distant. 6. 1. दूरम्-far. 2. 5, 14; 3. 19; 4. 25. द्रवेधिनौ-transfixing from afar. 6. 33. दूराव-from afar. 3. 11. दूरे-at distance. 5. 10. द्रेहिता-whose welfare is in the distance. 3. 4. दृढधन्वने-dat. of firm bow. 10. 6. द्दानि-strong-holds. 6. 19. द्दीभव-be strong. 8. 3. ह्याति-he divides. 10. 8.

इणाते:-from √दृ (to split). 4. 15.

दश्यते-it is seen. 1.10; 3.11,16;

4. 25; 5. 5; 7. 5, 7; 10. 40; 12.

इळहांगः-firm in limbs. 9. 12.

14, 19, 27.

दृष्ट्रप्रवादाः-current expressions. 1.14.

द्दृष्ट्ययम्-whose inflection is noticed. 1. 8; 5. 23.

द्यार्थस्य-gen. who has seen the meaning. 10. 10, 46.

द्रष्टार्था-whose meaning is seen. 3. 10.

हष्ट्वा—having seen. 5. 7; 6. 30; 7. 23; 9. 6.

देव-0 God! 5. 27.

देव:-God of rain. 2. 10; god. 5. 4; 6. 14; 7. 15.

देवगण:-group of gods. 11. 19; 12. 41.

देवगणा:-groups of gods. 2. 22; 5. 4; 6. 15; 7. 8, 10, 11, 26; 11. 13; 12. 32, 35.

देवगतम्-incited by gods. 10. 28. देवता-deity. 2. 8; 7. 15.

देवता:-deities. 2. 8; 7. 5, 8, 13, 23; 8. 21; 10. 1; 12. 1, 5.

देवतातौ-at the divine service. 12.44.

देवताध्यारमे-du. (knowledge of) deity and the inner soul. 1.20.

देवतानाम्-of deities. 1. 20; 2. 13; 7. 1, 4, 6, 8.

देवतानाम-synonym of deity. 1.20. देवतानामधेयानि-names of gods.

10.42.

देवताभि:-with deities. 11. 12. देवताभिधानम्-appelation of deity. 1. 2, 20.

देवताया:-of the deity. 7. 4. देवतायाम्-in deity. 7. 1. देवतावत-like a deity. 2. 23, 27;

ग्वत–like a deity. 2.23,27; 7.4.

देवतासु-in deities. 8. 2.

देवतोषपरीचा-enquiry about deities.

7. 1, 4.

देवदेवत्यम्—sacred to gods. 7. 4. देवधर्मेण-according to the characteristic of gods. 11. 23.

देवपस्न्य:-wives of gods. 10. 47; 12. 44, 46.

देवपत्न्यो-wives of gods. 11. 29, 31.

देवपीयुम्-deriding gods. 4. 25. देवपीतम्-pleased by gods. 10. 28.

देवम्-god. 6. 30; 10. 2, 28, 32, 36.

देवमनुष्यस्थानेषु-in the abodes of the mortals and the immortals, 1, 20.

देवमाता-mother of gods. 4. 22.

देवयज्यायै-for the worship of gods. 6. 22.

देवयुगम्-epoch of gods. 12. 41.

देवर:-husband's brother. 3. 15.

देवरम्-acc. husband's brother.

3. 15.

देवशुनी-bitch of gods. 11. 25.

देवसंख्ये-in friendship with gods.

1. 20.

देवस्य-of god. 7. 4.

देवा:-gods. 2. 12; 3. 8; 6. 14; 7. 4, 5, 8, 10, 25, 28, 29; 11. 46; 12. 30, 33, 38, 39, 40, 41, 42, 43.

देवान्-gods. 1. 20; 2. 26; 5. 25; 6. 8; 8. 6, 18, 20; 11. 46.

देवानाम्-of gods. 2. 11: 7. 26, 27. देवापि:-name of a person. 2. 10. 11. देवापिम्-acc. name of a person.

2. 10.

देवी-two goddesses. 9. 41, 42, 43; 11. 46.

देवी:-goddesses. 8. 12.

देवेड्या-oblation offered to gods. 12. 5.

देवेषु-among gods. 8. 20.

देवै:-with gods. 9. 3, 13.

देवौ-two gods. 5. 22.

देख्य:-goddesses. 8. 10, 12, 13; 12. 45, 46.

देव्यौ-two goddesses. 9.41,42,43.

देश:-country. 6. 32.

देशात-from country. 6. 3.

देशौ-two countries. 1. 7.

देहि-give. 1. 7; 4. 3; 7. 13; 10. 19.

देहे-in body. 3. 17.

देर्धतमसम्-composed by Dirghatamas. 8. 22.

देवतम्-(chapter) relating to deities. 1. 20; 7. 1.

दैवतेन-inst. relating to the deity. 1.17.

दैन्या-divine. 8. 11.

दैन्यौ-divine, 7, 30; 8, 11, 12, दो:-arm, 4, 3, दोग्ध-he milks, 11, 43.

दोग्धे:-from √दुह् (to milk). 3. 4.

दोषम्-morbid element. 9. 27.

दौहित्रम्-daughter's son. 3. 4.

चते:-from √दो (to cut). 10. 7.

द्यवि-in the day. 1.6.

द्यावा-with the bright one. 2. 20. द्यावापृथिवीनामधेयानि-synonyms of

heaven and earth. 3. 21.

द्यावापृथिक्यो:-gen. of heaven and earth. 3. 22; loc. in heaven and earth. 7. 28.

द्यावापृथिक्यों-heaven and earth. 4.

6, 25; 5. 21; 6. 1; 7. 23; 8.

14, 15; 9. 37, 38, 41, 42; 10. 4, 10; 11. 9; 12. 1, 16, 26.

चाबौ-bright ones. 2. 20.

च:-day. 1. 6.

द्युते:-from √्यु (to assail). 10. 7.

चुभक्रीनि-shares of heaven. 7. 11.

खुन्नम्-fame or food. 5. 5.

द्युस्थानः-celestial. 7. 5, 15; 12. 41.

द्युस्थाना:-celestial. 12. 1, 35, 41.

चूतनिन्दा-condemnation of gambling. 7. 3.

द्योतका:-bringing into light. 1.3.

द्योतते:-from ∨ द्युत् (to shine). 1.6; 5. 5; 10. 7.

द्योतनवान्-illustrious. 6. 19.

द्योतनात्-from being bright. 2. 20;

7. 15.

चौ:-sky. 2. 14; 12. 12, 17.

द्रप्त:-drop. 5. 14.

इमति-it wanders. 11. 5.

द्रवित-it runs. 6. 25, 32; 9. 26; 10. 5, 8, 21.

द्ववन्त-they run. 11. 13.

इवते:-from √डु (to run). 4. 3; 5. 1; 6. 4; 8. 9.

द्रविणम्-wealth. 8. 1.

इविणसादिन:-they who sit down (to divide) wealth. 8. 2.

द्रविणसानिन:-they who prepare (offerings of) wealth. 8. 2.

द्रविणानि-wealth. 8. 18.

द्रवियोदसः-givers of wealth or strength. 8. 2.

द्रविष्णेदा:-giver of wealth or strength. 8. 1, 2.

द्रश्यसंयोगै:-with associations of objects. 7. 6, 7.

द्राघते:-from √द्राघ् (to lengthen). 2. 16.

द्राति-contemptible gait. 2. 3.

द्रातिकुत्सना-very contemptible gait. 2. 3.

द्राविषता-causing them to run. 10. 8.

द्राविषोदसम्-a descendant of the giver of wealth or strength. 8. 2.

दाविषोदसा:-relating to the giver of wealth or strength. 8. 2, 3. इ-wood. 4. 15.

द्वयः-wooden mace. 9. 23.

हुचणम्-acc. wooden mace. 9. 23, 24.

इततरा-flown further. 3. 10.

इतम्-drawn out. 3. 19.

इस:-tree. 9. 12.

इसमय:-made of wood. 9. 23.

ह्रममयम्-made of wood. 5. 26.

द्भमयस्य-of wooden. 4. 19.

द्र्णातेः-from \sqrt{g} (to injure). 4.15.

द्रोणम्-wooden. 5. 26.

इन्द्रानि-pairs. 7. 4; 9. 35.

ह्रयो:-in two. 6. 17.

द्वादश-twelve. 2. 20; 3. 8, 13.

द्वादशकपाल:-distributed in twelve dishes. 7. 23, 24.

ह्रादशवर्षागि-twelve years. 2. 10.

द्वादशविधम्-of twelve kinds. 7. 23.

द्वार:-door. 2. 2; 8. 9, 10.

द्वाविशति:-twenty-two. 3. 8, 13.

द्राविशम्-twenty-second. 3. 9.

द्विगुयाकारिया:-who make two-fold.

6. 26.

द्विगुणदायिन:-who advance on twofold. 6. 26.

द्विग्रथम-two-fold. 6. 26.

द्वित:-from two. 4. 6.

द्वितीय:-second. 3. 15; 11. 6.

द्वितीयायाम्-in the accusative. 1. 8.

द्विपदाः-hemistiches. 10. 21; 12. 40.

द्विपाद्भ्य:-for the bipeds. 12. 13.

द्वित्रकृतीनाम्-of two original forms.

2. 2.

द्विबही:-doubly great. 6. 17.

द्विदेशतः-twice ten. 3. 10.

द्विवचनम्-dual. 6. 16.

द्विवत-like two. 2. 24.

द्विवर्णेलोप:-elision of two letters.

2. 1.

हिश:-by pairs. 3. 20.

द्विचन्ति-they haté. 10. 5.

हे-two. 3. 10; 5. 7.

हेषसः-from foes. 5. 23.

हेहि-he hates. 6. 22.

हैंधम्-two-foldness. 5. 3.

हो-two. 3. 10, 19, 12. 10.

द्वयुपत्रगीत्-with two prepositions. 7. 9.

धत-place. 9. 27.

धत्स्व-support. 5. 25.

धननाम-synonym of wealth. 3. 2; 4. 4, 17.

धननामधेयम्-synonym of wealth.

1. 7.

धननामानि-synonyms of wealth. 3. 9.

धनम्-wealth. 2. 5; 3. 9; 4. 4; 7. 9; 8. 1; 11. 33; 12. 6.

धनजाभाय-for obtaining wealth. 3. 5.

धनवती-rich in wealth. 11. 46.

धनस्य-of wealth. 3. 2; 4. 7; 6 21, 22.

धनानाम्-of wealth. 7. 15.

धनानि-treasures. 4. 5; 5. 16; 6.

8, 32; 9. 23; 12. 18.

ਬਰ:-bow. 5. 25; 9. 16.

धनुषि-on bow. 2. 6.

धनेन-with wealth. 10, 15; 11, 24.

धन्व—space. 5. 5.

धन्वते:-from ∨धन्व् (to go; to kill) . 9. 16.

धन्वन्ति-they flow. 5. 5; they fly or kill. 9. 16.

धमति:-the ∨धम् (to go). 6. 2.

धमते:-from √धम् (to blow). 10. 31.

धमनय:-vessels. 6. 24.

धयते:-from √धे (to suck). 11. 42.

धयन्ति-they suck. 9. 27.

घर्मसन्तानात्-from the spread of righteousness. 6. 19.

धर्माय-for sacred rite. 12. 13.

धर्मे-in the law. 8. 10.

धव:-man. 3. 15.

धातवः-verbs. 1. 20; 3. 9, 10, 11, 13, 19.

धाता-creator. 11. 10, 11; 12. 36.

धातु:-root. 1. 20; 2. 2.

धातुभ्य:-from roots. 2. 2.

धात्वादी-du. first part of the root.

2. 1.

धात्रा-by Dhatr. 11. 11.

धाना:-grains. 5. 12.

धारणाय-for support. 7. 25.

धारयत:-from the man who holds.

3. 16.

धारयति-he holds. 7. 23; 10. 22,

23; 12. 26.

धारयतिकर्भणः-ab. meaning to hold.

2. 2.

धारयते-he holds. 10. 8.

भारयते:-from Vu (to hold). 3.

9, 20.

धारयसि-thou holdest. 11. 37.

धारियता-supporter. 12. 30.

धारयितार:-possessors. 8. 7.

धारियतारम्-holder. 9. 25.

धावति-he runs. 2. 11.

धिनोति-it gives delight. 3. 9. धिनोते:-from √धि (to nourish).

11. 42.

धियम्-wisdom. 8. 7.

धियावसु:-rich in devotion. 11. 26.

धिषणा-recitation. 8. 3.

धिषणाभव:-place of recitation. 8.3.

धिवे:-from √धिष् (to put). 8.3.

धिष्णा:-subordinate altars. 8. 3.

धिष्ण्यः-side-altars. 8. 3.

धिष्ण्यात्-placed on the side-altar.

8. 3.

धीमान्-intelligent. 3. 12.

धीयते-it is deposited. 3. 19; 4. 7;

5. 26; 6. 24; 7. 27; 10. 4.

धीयन्ते-they are placed. 5. 10. धीसादिनी-living in intelligence.

8. 3.

भ्रीसानिनी-procuring intelligence.

8. 3.

धू:-car-pole. 3. 9.

धूनोते:-from $\sqrt{2}$ (to shake). 5. 12.

धूमेन-with smoke. 12. 26.

धूर्वते:-from Vधूर्व (to hurt). 3. 9.

धता:-held. 10. 44.

घेना:-milk beverages. 6.17.

भेहि-bestow. 11. 30.

ध्यानम्-meditation. 5. 1; 12. 33.

ध्यानवन्तः-reflective. 4. 10.

भ्रियते-it is held. 4. 7.

ध्रुवम्-certainly. 11. 7.

ध्रुवीकरोति-it makes firm. 2. 18. ध्यरित:-the root √ध्य (to injure).

1. 8.

न-particle of negation and comparison. 1. 2, 4. etc.

नः-us. 4. 4, 7, 25; 5. 8, 16, 23;

6. 31; 7. 20; 8. 18; 10. 5,

6, 7, 15, 16, 17, 31, 40, 45;

11. 18, 26, 29, 31, 32, 46, 49;

12. 18, 25, 33, 45; our. 5. 17;

7. 20; 10. 2, 35, 40, 42, 43;

11. 19.

न+इत-in the sense of apprehension. 1. 11.

नक्रंचारीणि-nocturnal. 2. 18.

नक्रा-night. 8. 10.

नचते-he approaches. 4. 18.

नचते:-from √नच् (to go). 3. 20. नच्चत्रगण्म्-multitude of stars.

5. 21.

नत्तत्राणाम्-of stars. 3. 20.

नचत्राणि-stars. 3. 20.

नचहामम्-one who strikes the

approaching opponent or who strikes, having approached the opponent. 6. 3. नचेत्-in re-asking. 1. 11. नतम्-bent. 11. 9. **ania**-aimed, 10, 26. ਜਫ:-seer. 5. 2. नदतः-from $\sqrt{-1}$ (to praise). 5. 2. नदनस्य-of the seer. 5. 2. नदना:-sounding. 2. 24. नदितुम्-to make sound. 9. 3. नदी-river. 4. 15: 11. 25. नदी:-rivers. 2. 24. नदीकच्छ:-bank of a river. 4. 18. नदीनामानि-synonyms of river. 2, 24. नदीम्-acc. a river. 2. 24; 7. 20. नदीवत्-like a river. 2. 23. नद्य:-rivers. 2. 24, 25; 6. 4; 9. 25, 26. नन-indeed. 1. 4. नपात्-offspring which does not come immediately after. 8. 5; 10. 18, 19. नपुंसकस्य -of the neuter. 3. 21. नप्तारम्-grandson. 3. 4. नभ:-the sun, sky. 2. 14.

नमतिकमी-meaning to bend. 7. 17. नमते:-from √नम् (to bend). 5. 23; 6. 6. नमन्ते-they bend down. 4. 15. नयत:-leading. 7. 29. नयति-it leads. 7. 14, 21; 10. 39;

12, 22, नयति:-the $\sqrt{-1}$ (to lead). 7. 29. नयन्ति-they lead. 3. 19; 7. 21. नयन्ती-leading. 9. 18. नरकम्-hell. 2. 11. नरपाणम्-man-drink. 5. 26. नरराष्ट्रम्-kingdom of man. 7. 5. नरा:-men. 5. 1; 7. 21; 8. 6; 9. 9, 19. नरान्-men. 7. 21. नरापत्यम्-human offspring. 11. 36. नराशंस:-a deity. 8. 6. नरै:-by men. 8. 6. नरो–two men. 5. 1. नव-nine. 3. 9, 10, 13; 6. 5. नवगतय:-of nine gaits. 11. 19. नवजात:-newly born. 3. 3. नवजाते-du. newly born. 4. 15. नवतरम्-very new. 6. 9. नवतरै:-by the later ones, 7.16. नवनम-new. 4. 16. नवनामानि-synonyms of new. 3.19. नवनीतगतय:-whose gaits lead in nine directions. 11.19. нан-new. 3. 19; 10. 3. नसन्त-let them be united. 4. 15. नसति:-√नस् (to abtain, or to bend \, 7. 17. नसते:-from ∨नस् (to join). 6. 17. नाक:-the sun, sky. 2. 14. नाध:-refuge. 2. 2.

नानाकमीण:-working in various

नानाकर्माण-having many mean-

ways. 6. 6.

ings. 2.7.

नानानिर्वचनानि-having many derivations. 2. 7.

नानारूप:-having many forms. 3. 17.

नानाविभक्की-du. inflected in various cases. 6. 24.

नाभाक:-a seer. 10. 5.

नाभि:-navel. 4. 21.

नाभौ-in the navel. 4. 27.

नाम-noun. 1. 8; synonym. 2. 15; 4. 27; 5. 13, 23; 6. 14, 32; 9. 4.

नामकरण:-suffix. 1. 17; 2. 2, 5; 7. 29; 10. 17.

नामधेयप्रतिलम्भः-acquisition of the appellation. 1. 12.

नामधेयप्रतिज्ञस्भम्-acquisition of the appellation. 1. 14.

नामधेयम्-name. 1. 7; 2. 7; 5. 9; 8. 5, 8.

नामधेयानि-synonyms. 1. 20; 2. 28; 7. 5.

नामधेयेन-with name. 7. 18, 31.

नामनी-synonyms. 3, 10; 5, 7.

नामविभक्तिभि:-with nouns and case inflections. 7. 1.

नामाख्यातयोः—of noun and verb.
1. 1. 3.

नामाल्याते-noun and verb. 1. 1, 12. नामानि-synonyms. 1. 1, 12, 20; 3. 13, 20; 7. 1; 9. 28.

नामीभूत:-used as a noun. 6. 16.

नाराशंसः—a stanza praising men. 9. 9.

नाराशंसवन्ति—addressed to Narasamsa. 8. 22.

नाराशंसा:-addressed to Narasamsa. 7. 4.

नाराशंसान्-soma-libations. 11. 5.

नाशने-in destroying. 6. 30.

नाशयति–it causes to destroy.

नासत्यो–Asvins; ever true, promoters of truth, nose-born. 6. 13.

नासिका-nose. 6. 17.

नासिकाप्रभवौ-nose-born. 6. 13.

नासिके-nose. 6. 17.

नासुखम्-happiness. 2. 14.

नि-down. 1. 3.

निर्ऋणम्-free from debt. 9. 8.

नि.षिक्रम्-purged. 6. 1.

निकरोति-she makes low. 2. 9.

निकृत्तद्वार:-whose entrance is pierced. 1. 9.

निकृत्तम्-cut down. 6. 3.

निकृष्ट:-despised. 2. 20.

निगच्छति-it goes down. 11. 39.

निगदच्याख्याता-explained by mere reading. 6. 5; 9. 5, 7, 17, 21, 34, 41; 10. 18, 24; 11. 3, 8, 45; 12. 2, 31.

निगन्तवः-quoted words. 1. 1.

निगम:-a vedic passage. 2. 3, 6, 13; 3. 5; 5. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7,

11, 12, 15, 16, 18, 21, 22, 24, 27, 28; 6. 3, 4, 6, 7, 8, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 27, 28, 29, 30, 31, 35; 8. 2; 10. 17, 21, 40; 12. 7, 29, 30.

निगमनात्—on account of quotation.
1. 1.

निगमा:-quoted words of the Vedas. 1.1; vedic passages. 2.5, 23; 11.16.

निगमान्-vedic words. 4. 1. निगमो-vedic quotations. 5. 5. निघएटवः-the Nighantavas. 1. 1. निचमनेन-with water. 5. 17, 18. निचान्तपृषः-exhilirating when taken. D. 5. 17.

निचितम् collected downwards. 4. 24.

निचुंकुण:-low sounding. 5. 18. निस्म-always. 2. 3. निद्धिरे-they appointed. 6. 35. निद्धीनाय-for pointing out. 11. 2. निधत्ते-he puts down. 12. 19.

निधा-net. 4. 2.

निधानम्-receptacle. 9. 13.

निधानात्-from placing. 2. 7.

निधान-receptacles. 9. 36.

निधि:-treasure. 2. 4.

निधीयते-it is put down. 4. 2.

निधेहि-put down. 7. 31.

निनमा-bending low. 2. 27.

निनमाम-we bend. 2. 27.

निन्दति–he condemns. 9. 8.

निपतित-it is used. 1. 20.

निपतन्ति—they are used. 1. 4, 11.

निपरणात्-from offering (cakes).

2. 11.

निपात:-particle. 1. 8; 4. 17; 5. 5;

6. 27; incidental occurrence.

2. 20; 11. 11, 20; 12. 20, 29, 30-33.

निपातभाज:-of accidental occurrence. 7. 13.

निपातम्-of secondary character. 7. 18, 20, 31,

निपाता:-Particles. 1. 4.

निमिषन्तम्-winking. 11. 42.

नियच्छति—they may extend. 9.38. नियच्छति—he restrains. 11.23.

नियतवाचः-whose words are fixed.

1. 15, 16.

नियतानुपूर्च्याः-whose succession is fixed. 1. 15, 16.

नियमनात्-from restraining. 5. 28. नियत:-yoked. 5. 28.

नियुतम्-million. 3. 10.

नियोजनात्-from yoking. 5. 28.

निर्-prep. disrespect. 1. 3.

निऋति:-earth, adversity. 2. 7.

निरजनाय-for driving forth. 6. 2.

निरतष्टे-he made. 4. 13.

निरमणात्-from $\sqrt{4}$ with नि. 2. 7.

निर्मिमीत-he created. 8. 21; 9. 10.

निरयणम्-egression. 7. 24.

निरविध्यत्-he cleft. 6. 19, 34.

निरशिक्षथत्-he struck down. 11.47.

निराह:-they expresed. 1. 3. निरुच्यते-it is called, 10, 5. निरुणाई -it restrains. 6. 1. निरुप्य-having assigned. 1. 5. निरुप्यते–it is assigued. 7.18, 20, 31. निरूढोपधात्-ab. whose penultimate has been taken away. 4.25. निर्गतम्-gone out. 2. 7. निर्गमनप्राया-mostly going out. 6.3. निर्गमने-in going abroad. 11. 46. निर्जहार-he took out. 10. 12. निर्णामम्-a winding place. निर्णाशयाञ्चकार-he caused it to be destroyed. 6. 30. निर्धिक्रम-washed. 3. 19. निर्योत्तमा-best extended down. 8. 5. निर्णातम्-ascertained. 3. 19. निर्णीतान्तर्हितनामधेयानि-synonyms of ascertained and unascertained, 3, 19. निर्वद्धा:-unconnected. 1. 3. निर्वयात्-one should explain. 2. 1, 2, 3. निर्माणे-in the creation. 2. 22. निर्मोद्य:-measurers, 12, 7. निर्मिमानी-creating. 8. 12. निर्मिमाय-she bellowed, 11, 40. निर्मीयन्ते-they are made. 2. 8. निर्वेक्रज्यानि-they should be explained. 2. 7. निर्वचनम्-etymology. 2. 1.

निर्वचनाय-for explanation. 1. 19;

2. 11; 3. 2, 4; 5. 8; 7. 17, 27, 30; 10. 26. निर्वेष्टित:-denuded. 5. 8. निर्हसितोपसर्गः-whose preposition is shortened. 2. 17; 6. 11. निवत:-low lands, 10, 20, निवपन्तौ-sowing. 6. 26. निवर्तताम्-may it turn down. 12.39. निवसन्तम्-dwelling. 5. 9; 10. 12. निवसन्त्या-with one remaining in one place. 10. 21 निवारयाञ्चकार-he obstructed. 2. 16. निवासकर्मणः-ab. meaning to dwell. 2. 6; 10. 14, 16. निवासनाम-synonym of dwellingplace. 3. 3. निवासात्-from dwelling. 10. 44; 11, 45. निवित्-a liturgy of invocations. 7. 23, 24. निवृण्चि-thou forcest down. 5.16. निवृत्तिकर्म-meaning to desist from. 2. 13. निवृत्तिस्थानेषु-in weak forms. 2. 1. निश्यंभा:-proceeding firmly. 6. 3. निश्यति–he sharpens. 4. 18, निश्रथ्यहारिण:-firm coursers. 6.3, 4. निश्चयेन-with certainty. 7. 20. निषण्**णम**-seated. 3. 8. निषदनः-sedantary. 3. 8. निषाद:-hunter, 3, 8, निष्पन्ने -loc. complete. 1. 13, 14. निष्पहमाण:-irresistible. 3. 10.

निस्तष्टे-it was fashoned, 4, 13, नि:-substitute of सम. 12. 7. नी:-the √नी (to lead). 7. 14. नीचाशाख:-whose branch is low. 6. 32. नीचीनद्वारम्-opening downwards. 10 4. नीचै:-downwards. 2. 9; 4. 24; 5. 18: 6. 32. नीतात्-from leading. 7. 14. 3-particle, many meanings. 1.4. चुदति-he pushes. 5. 26. नूच-a particle; now. 4. 17; नूचित्-a particle. 4. 17. नृनम्-particle (1) uncertain in the Bhasa (2) is used as an expletive in the Veda and also denotes uncertainty. 1. 5, 7; certainly. 11. 36. नृत्यन्ति-they move quickly. 5. 1. नभ्य:-for men. 11. 36. नुन्*acc.* men. 11. 9. नेतन्या-to be led. 4. 15. नेता-leader, 1, 8; 2, 14. नेनेक्टि-he washes, 2, 17. नेम:-half, 3, 20, नेष्ट्रीयात्-from the Nestra vessel. 8. 3. नैघएदुकम्-secondary. 1. 20; 2. 24; 5. 12; 10. 3; 11. 2. नैघण्डुकानि-synonymous words.

1. 20.

नैगमा:-belonging to Vedic words.

2. 2. नैगमानि-homonyms. 1. 20. नैगमेभ्य:-ab. belonging to the Vedic words, 2, 2, नैदाना:-they who are well-versed in legendary lore. 6. 9; 7. 12. नैरक्रसमय:-view of the etymologists. 1. 12. नैरुक्ता:-etymologists. 2. 8, 14, 16; 3. 8, 14, 19; 4. 24; 5. 11; 6. 1, 3, 11; 7. 4, 5; 8. 13; 9. 4; 11. 19, 29, 31; 12. 10. 41. नौ:-boat. 5. 23. न्यायवान्-regular. 1.13. न्यासीदताम्-may they sit down. 8. 11. पंसनीया:-to be crushed. 12. 19. पत्रव्यः-should be matured. 3.12. पक्ति:-cooking. 1. 1. पङ्कि:-a metre. 7. 11, 12. पकम-ripe. 3. 8; 6. 34. पचति-he cooks. 1. 1.

पक्रन्थः-should be matured. 3. 12.
पिक्रः-cooking. 1. 1.
पिक्रः-a metre. 7. 11, 12.
पक्रम्-ripe. 3. 8; 6. 34.
पचित-he cooks. 1. 1.
पचितः-the verb √पच् to cook.
6. 16.
पचित-thou cookest. 7. 23.
पञ्च-five. 2. 15; 3. 8.
पञ्चकपाचः-having five dishes. 7. 24.
पञ्चजनाः-five tribes. 3. 7, 8; 4. 23.
पञ्चजनोन्या-having five tribes. 3. 8.
पञ्चदश-fifteen. 2. 10, 15; 3. 1, 19.
पञ्चदशस्तोमः-name of a hymn. 7.10.

पञ्चपदा-having five verses. 7 12.

पन्नम:-fifth 3.8.

पञ्चमनुष्यजातानि-five human tribes. 10. 31.

पञ्चमीकमीणम्-in the sense of the ablative. 1. 7.

पञ्चस्यर्थप्रेज्ञ-appearance of the meaning of the ablative. 1.17.

पञ्चरवर्थे-in the sense of the ablative. 6. 1.

प्रव्यस्याम्-in the ablative. 5. 23.

पञ्चतुतया-with reference to five seasons. 4. 27.

पञ्चविंशतिः-twenty-five. 3. 7, 13.

पण्नात्-from bargaining. 2. 17. पण्यतः-from √पण् (to worship).

2. 26.

पिय:-merchant. 2. 17.

पश्चिम:-with the niggards. 11.25.

पणीन्-acc. merchants. 6. 26.

पण्डक:-eunuch. 6. 32.

पण्डगः-fond of sexual intercourse. 6. 32.

प्रथम्-commodity. 2. 17.

पतित-he falls. 3. 1; 5. 2.

पततेः-from √पत् (to fall). 2. 28.

पति:-lord. 10. 14, 21, 23.

पतिम्-acc. husband. 3. 5.

पत्नी-wife. 9. 29, 33; 11. 37, 49;

12. 7, 8, 46.

प्रत्य:-wives. 12. 44, 45.

पत्ये-for the husband. 3. 5.

पथा-by path. 6. 7; 12. 21, 28.

पथ्यदनम्-food for the journey. 1.17.

पथ्या-well being. 11. 45.

पद्जातानि-word-classes. 1. 1, 12.

पद्प्रणः-expletive. 1. 5, 6, 7.

पदपुरणाः-expletives. 1. 4.

पदपूर्णार्थ-in the sense of an expletive. 1. 9.

पदप्रकृति:-whose original form is the Pada. 1. 17.

पद्मकृतीनि-having words as their originals. 1. 17.

पदम्-step. 2. 7; 12. 19.

पद्विभागः-division of words. 1.17.

पदानि-steps. 2. 7; words. 3. 13;

4. 4.

पदार्थ:-meaning of the word. 1.3.

पदार्थाः-meanings of words. 1. 3.

पदि:-goer. 5. 18.

पदेतराधान्-other parts of words.

1. 13, 14.

पदेभ्य:-from words. 1. 13, 14.

पदेषु-in words. 2. 1.

पद्यते-he goes. 2. 7, 28; 5. 18.

पद्यते:-from √पद् (to go). 2. 7, 28; 5. 19.

पदृद्वसम्-cow, (lit. footed protection). 1. 17.

पन्थते:-from √पन्थ् (to move). 2.28.

पन्था:-path. 2. 28; atmosphere. 11. 45.

पन्थानम्-acc. path. 10. 20.

पन्ना:-fallen. 12. 19.

पुरि:-the bountiful to fill or to

please. 5. 24. पप्रच्छ-he asked. 2. 8; 6. 5. पय:-milk. 2. 5; 8. 5; 11. 43; water. पयस:-from and of milk. 2.5;8.5. पर:-highest. 1. 17; other. 6. 32; beyond. 7. 14, 29; 10. 26; best. 10, 10. परक्रलानि-other families. 4. 5. परगृहाचि-other houses. 4. 5. परम distant. 2. 24. परमम-best. 3. 8. परस्म-to another, 3, 6, परा-thitherwards. 1. 3. पराकान्ते-very remote. 5. 9. परागतात्-from the distant. 7. 26; 11, 48, पराची-moving forward. 9. 30. पराञ्चनै:-with curves leading aside. 11, 25, पराणि-others. 6. 26. पराध्येस्थम्-highest place. 2. 7. पराशर:-name of a seer, of Indra; destroyer. 6. 30. पराशि श्री-of decrepit. 6. 30. परि-prep. all round. 1.3; particle. 5, 28, परिक्रणनम्-thundering. 6. 1. परिख्यन्-they may look over. 9. 3. परिप्रहाथींय:-having the sense of comprehension. 1.7. परिग्रहाथींयम्-in the sense of compre-

hension. 5. 22.

परिचरणकर्माण:-meaning to attend. 3, 13, परिचरतः-they two respect. 11. 9. परिचरसि-thou attendest. 11. 23. परिचरेम-let us attend upon. 2. 24. परिचर्यायाम्-in attendance. 11. 23. परित:-on both sides. 11. 25. परितकनम्-night. 11. 25. परितक्म्या-night. 4. 16; 11. 25. परित्रायमाणः-protecting. 9. 15. परिदेवना-lamentation. 7. 3. परिदेवयाञ्चक्रे-he lamented. 1. 5. परिपवनम्-winnowing basket. 4.9. परिपवनेन-with a winnowing basket, 4, 10. परिवभूव-he encompassed. 10. 43. परिवर्हणा-strongly. 6. 18. परिवर्हणात्-from great growth. 7. 12; 8, 8, परिभयार्थे-in the sense of slight fear. 9. 30. परिभये-in apprehension. 1. 10. परिमृज्य-having polished. 7. 23. परियुत:-surrounded. 2. 8. परिवृद:-very great. 1. 8; 6. 17. परिवृद्धम्-strong all round. 1. 7, 8. परिवृणक्तु-let it pass over. 10. 7. परिवेष्टयति-it encircles. 9. 15. परिवाजक -an itinerant mendicant. 1. 14. परिवाजका:-ascetics. 2. 8.परिष्वंच्यते-he will embrace. 6. 28;

11. 34.

परिष्वजनाय-for embracing. 2. 27. परिष्वजाना-embracing. 9. 18. परिहर्तन्यम्-to be avoided. 3. 2. परीचेत-one should analyse. 2. 1. परीत्य-going round. 12. 13. पहच्छेप:-name of a seer. 10. 42. परुच्छ्रेपस्य-of Parucchepa. 10. 42. परुषि परुषि-in every joint. 10. 42. परुष्यि-O Parusni. 9. 26. परुष्णी-the Parusni, name of a river. 9. 26. परोचकृता:-indirectly addressed. 7. 1, 3. परोचकृतानि-indirectly addressed. 7. 2. पर्जन्य:-cloud. 2. 22; 4. 21, 27; 7. 8; 10. 10, 11. पर्जन्यप्रीताम्-impelled by clouds. 9.6. पर्जन्यम्-cloud. 9. 6. पर्जन्येन-with cloud. 7. 5. पर्यगात्-it has gone round. 6. 4. पर्यगृह्णत्-he seized all round 10.10. पर्यभवत-he subdued. 10. 10. पर्यरचत्-he protected all around. 10. 10. पर्यागतवन्तम्-who has gone round. 10. 20. पर्यांचा:-formulas. 1. 9.

पर्यावर्तन्ते-they turn round. 7. 24.

पर्वत:-mountain. 1. 20; 6. 5; 9.8;

पर्यासते-they sit round. 12. 32.

पर्व-joint. 1. 20.

a deity. 7. 10. पर्वतनामभि:-with synonyms of mountain. 2. 21. पर्वतम्-cloud. 10. 9. पर्वतानाम्-of mountains. 9. 39. पर्ववत-like a joint. 10. 42. पर्ववति-loc. having joints. 2. 6. पर्ववती-having joints. 9. 26. पर्ववान्-having joints. 1. 20. पर्वाख-joints. 6.20. पर्श:-joint. 4. 3. पशुमयम्-made of joints. 4. 3. पर्वत्-assembly. 7. 20. प्रायते-he runs. 4. 2; 10. 11. पत्नाशनात्-from falling. 12. 29. पलाशम्-leaf. 12. 29. पवि:-Javelin. 12. 30. पवित्रम्-a stanza, rays, waters, Agni, air, Soma, the sun, Indra. 5. 6. पवी-the rim of a wheel. 5. 5. पवीरम्-pointed weapon. 12. 30. पवीरवान्-having a weapon furnished with javelins. 12.30. पश्च:-animals. 7. 5. प्र:-animal. 3.16. पशुदेवता:-having animals as deities. 8. 22. पशुनाम-synonym of animal. 2. 5; 5. 5. पशुपादपकृति:-(based on) the ana-

logy of a quadruped. 2. 7.

पशुम्-beast. 4. 14.

पश्यसमाञ्चाये-in the list of animals. 12. 13. पशो:-of animal, 6, 16. पश्यति-he sees. 1. 16, 19. पश्यतिकर्मा-meaning to see. 4. 19. पश्यतिकर्माणः-meaning to see. 3.13. पश्यते:-from √ दश् (to see). 3. 16. पश्यन्ति-they behold. 6. 26. पश्याम:-we see. 1. 14. पश्वाहुत्या-with animal oblations. 10, 21, पांसव:-dust. 12. 19. पांसुले-in a dusty place. 12. 19. पाक:-immature. 3. 12. पाचयन्ति-they cause to ripe. 2. 22. पाणि:-hand. 2. 26. पाणी-du, hands, 2, 26. पातके-in heinous crime, 6, 27, पातयति-he causes to fall. 5. 19. पाता-protector. 4. 21; 8. 3; 9. 2; 10. 11, 12, 14, 16, 17, 42; 12. 29; drinker. 5. 2. पातार:-protectors. 10. 16. पातारम्-acc. protector. 4. 26. पातारौ-protectors. 5. 28. पाति—he protects. 4. 18; 12. 29. पातु-may she protect. 11. 46. पाते:-from √पा (to protect). 9.24. पात्रम्-vessel. 5. 1. पात्रस्य-of vessel. 8. 2. पाथ:-atmosphere, water, food. 6. 7. पाद:-foot. 2. 7; 11. 6; 12. 29;

verse. 7. 9. पाद:-foot. 5. 19. पादे-in the quarter. 10. 16. पादेन-with foot. 5. 17; 12. 29. पादै:-with feet. 12. 19. पानात्-from drinking. 5. 1; 6. 7. पानाय-to drink, 5. 18; 12. 4. पानीयम्-water. 1. 16; 7. 13; to be drunk. 7. 25. पानै:-with draughts. 5. 3. पाप:-sinful. 5. 2. पापकम्-sin. 3. 8, 14, 19; 4. 24; 6. 1, 3, 23; 9. 4. पापकृत:-sinful. 10.11. पापत्यते:-from the int. of $\sqrt{4}$ (to fall). 5. 2. पापत्यमान:-committing sin. 5. 2. पापिधय:-of sinful mind. 5. 23; 10, 5, पापिधयम्-acc. sinful. 5. 2. पापनामनी-synonyms of sin. 4. 21. पापनामा-of a wicked name. 6.12. पापसंकल्पा:-of sinful thoughts. 10.5. पापा:-sinful. 6. 25. पापेन-with sin. 12. 3. पाययमाना-nursing. 2.27. पारम्-across. 2. 24; 9. 18. पारावारघातिनीम्-acc. one who destrovs what is far and near. 2.24. पारोवर्यवित्सु-loc. pl. who know the tradition. 1. 16.

पार्थिवस्य-of earthly. 6. 22.

पार्थिवन-inst. terrestrial. 2. 10. पार्श्वम्-side. 4. 3. पार्थदानि-grammatical treatises.

1. 17.

पालनात्-from bringing up. 6.12. पालयति—he protects. 6.17.

पालियता-supporter. 4. 21; 8. 3; 9.

2; 10. 11, 12, 14, 16, 17, 21, 42; 12. 29.

पालियतार:-supporters. 10. 16.

पालियतारम्-supporter. 4. 26.

पालियताराँ-benefactors. 5. 28.

पालियतु:-of benefactor. 4. 26. पावकदीसिम्-of pure light. 4. 14.

पावमानीषु-in purificatory hymns.

11. 2.

पावमान्याम्—in a (stanza) addressed

to Pavamana. 12. 31. पाबीरवी-divine speech. 12. 30.

पाश:-snare. 4. 2.

पाशयते:-from ∨पश् (to bind). 4.2.

पाशसमूह:- collection of snares. 4.2.

पाशा:-fetters. 9. 26.

पाशै:-with snares. 4. 3.

पाश्या-net. 4. 2.

पिंशते:-from √पिश् (to adorn). 6.

11; 8, 11.

पिजवन:-of enviable speed, or with whom pace cannot be kept.
2. 24.

पिजवनस्य-of Pijavana. 2. 24.

पिञ्जयति-he utters. 3. 18.

पिराडदानाय-for offering sacrificial

cake. 3. 4, 5.

पितर:-manes. 3. 8; 11. 17, 18, 19.

पितरम्-father. 7. 31.

पिता-father. 3. 4, 5; 4. 21, 23; 5.

21, 24; 6. 15.

पितापुत्री-father and son. 1. 16.

पितु:-of the father. 3.5; 6.6; food.

9.24.

पितुम्-acc. food. 9. 25.

पिनृदेवत्यम्-sacred to ancestors. 7.4.

पितृन्-acc. ancestors. 3. 5; 11. 18.

पिइयम्-ancestral. 11. 33.

पिज्यस्य-of paternal. 3. 2.

पिनाकम्-staff. 3. 21.

पिपाति-he fills or pleases. 5. 24.

पिपासते-to the thirsty. 7. 13.

पिपीलिका-ant. 7.13.

पिपीलिकमध्या-ant-waisted. 7. 13.

पिब-drink. 10. 2.

पिबतम्-drink. 4. 17, 19.

पिबति-he drinks. 12. 29.

पिबत-let him drink. 8. 2.

पिबते:-from Vपा (to drink). 2.

5; 9. 24.

पिबन्ति-they drink. 1. 11; 5. 11;

10. 13.

पिबेताम्-you both drink. 9.42,43.

पिश्चन:-malignant. 6. 11.

पिशुनाय-for slander. 6. 11.

पीतवन्त:-having drunk. 12. 42.

पीयति:-the verb √पीय् (to kill).

4. 25.

पुंस: of man. 3. 4, 21.

पुंसते:-from √पुंस् (to curse). 9.15.

पुंस्प्रजननस्य-of the male organ. 3.21.

पुर्यकृतः-the virtuous. 2. 14.

पुरवकृतौ-virtuous. 12. 1.

पुरवकृद्धि:-with the virtuous. 2.14.

पुरायम्-auspicious. 9. 2.

प्रत-hell. 2. 11.

प्रत-O son! 5. 25.

ya:-son. 2. 11, 13, 24; 3. 3, 6,

17; 4. 23; 6. 10, 28; 9. 24;

 $12.\ 21,\ 3.$

पुत्रदायाद्ये-in support of son's right to inheritance. 3. 3.

पुत्रभाव:-the state of a son. 3.5.

पुत्रभावम्-the state of a son. 3. 4.

पुत्रम्-son. 2. 13, 27; 3. 6; 7. 29.

प्रत्रस्य-of son. 6. 6.

पुत्रा:-sons. 3. 4; 11. 16, 17.

पुत्रान्-sons. 12. 6.

पुत्रिकायाः- of the daughter. 3. 5.

पुत्रेषु-in sons. 10. 7.

पुन:-again. 1. 20; 2. 9, 24; 3. 7;

4. 5, 11, 15, 16, 19, 27; 5. 1,

21, 22; 6. 27; 7. 23; 8. 2, 22;

9. 19.

पुनातिकर्भ-meaning to purify. 5.24.

पुनाते:-from √प (to purify). 5. 6.

पुमान-man. 3. 6; 9. 15.

पुर:-in front. 2. 12.

पुरन्दर:-destroyer of cities. 7.13.

पुरन्धि:-very wise. 6.13.

पुरस्तात्-before. 1. 4; 3. 15, 16; 5.

5; 6. 1, 13; 7. 8, 9, 20; 9. 16.

चुरा-formerly. 3. 19: 4. 17.

guu:-ancient. 8. 19; 12. 32.

पुराणनवयोः-of ancient and modern.

4.17.

पुराण्नामानि-synonyms of ancient.

3. 19.

पुराणम्-ancient. 3. 19; 4⁻ 19; 10. 3.

पुराम्-gen. pl. city. 6. 13.

पुरिशय:-one who lives in a city.

1. 13; 2. 3.

पुरिवाद:-one who sits in a city.

2. 3.

पुरीषम्-vapour. 2. 22.

युर-much. 2. 11.

पुरुकाम:-having many desires. 6.4.

पुरुमना:-of many minds. 9. 15.

पुरुष:-man. 1. 1, 12; 2. 2; supreme being. 2. 3.

पुरुषगही-censure of the man. 1. 14.

पुरुषम्-acc. man. 1. 13.

पुरुषविद्यानित्यत्वात्-on account of the impermanence of human knowledge. 1. 2.

पुरुषविधा:-anthropomorphic. 7. 5.

पुरुषविधानाम्-of anthropomorphic.

7. 7.

पुरुषविशेष:-distinguished person.

1.16.

पुरुषस्य-of man. 9. 28.

पुरुषान्-acc. men. 2. 6.

पुरुषापराधः-the fault of the man.

1. 16.

पुरूरव:-O Pururavas. 10. 47.

पुरुषा:-crying much. 10. 46. पुरोगामी-leader. 8. 21.

पुरोहित:-priest. 2. 10, 12, 24; placed foremost. 7. 15.

पुत्रकामः-having many desires. 6.4. पुरुक्तरम्-space, water, lotus. 5. 14.

पृष्टम्-well nourished. 10. 15. पृष्टः-of the growth. 11. 49.

पुष्पतः-from Vपुष्प् (to blossom).

5. 14.

पुष्पफलस्-acc. flower and fruit. 1. 20.

पुष्पफले-du. flower and fruit. 1. 20. पुष्पम्-flower. 5. 14.

पुष्यति-it grows. 12. 16.

पूजनार्थे-in denoting respect. 12. 7.

पूजनीयम्-to be worshipped. 7. 26. पूजयन्-worshipping. 3. 4.

पूजयन्ति-they worship. 2. 26; 8. 2;

10. 39.

पूजयामि-I worship. 9. 16.

पूजियतन्यम्-to be worshipped. 5.14.

पूजाकरम्-means of worship. 5.14.

पूजाकभेण:-ab.meaning to worship. 2. 26.

पूजाकर्मा-meaning to worship. 7.15. पूजायाम्-in respect. 1.4; 3.18.

प्यमानस्य-of being purified. 5. 12. प्रणम्-full. 7. 28.

पूरय-fill. 4. 3.

पूरयति-he fills. 2. 3; 3. 20.

प्रयते:-from \sqrt{q} (to fill). 2.3,22.

पूरियतन्या:-to be filled. 7. 23.

पूर्यते-it is filled. 5. 18.

पूर्व:-former. 3. 16; 5. 3.

प्रेपचस्य-of the first half of the month. 5. 11.

पूर्वपचादिम-beginning of the first fortnight. 11. 6.

पूर्वपद्मापरपद्मा-the first and the second fortnight of the lunar month. 11. 5.

पूर्वपत्ते—in the first-half of the month. 5. 11.

पूर्वपानाय-to drink first. 10. 37.

पूर्वभावम्-acc. former state. 1. 2.

पूर्वभावस्य of the first state. 1. 2.

पूर्वम्-former. 2. 2; 5. 7, 27; 9. 26;

11. 5; 12. 13, 41.

पूर्वया-by the former. 2. 28.

पूर्वस्य-of the former. 1. 13, 14; 5. 28.

प्रैस्पाम्-in the eastern. 8. 12; 12. 23.

पूर्वा-former. 12. 34.

पूर्वा:-formerly. 9. 28.

प्वापरीभूतम्—arisen from a former to a latter state. 1. 1.

प्रोहे-in the first period of a day. 8. 9.

पूर्वे-earlier. 7. 23.

पूर्वेण-with former. 1. 5; 5. 16.

पूर्वेषु-in former. 4. 8.

प्वै:-by former. 7. 16.

पूर्वोत्पन्नानाम्-gen. born before. 1.14.

पुष्णम्-acc. Pūsan. 4. 25; 6. 4.

प्या-a celestial god. 6. 31; 7. 9, 10; 12. 16, 18. पृथ्णा with Pusan. 7. 10. प्रका-united. 3. 8. पृ्यातिनिगमो-words meaning to fill. 5. 24. पृक्षाते:-from √प (to fill). 1. 20; 2, 22, पृतनाजितम्-victorious in battles. 10, 28, पृतनाज्यम्-battle. 9. 24. पृतनानाम्-of armies. 9. 24. प्रथम् -separate. 4. 24; 5. 25; 7. 5. पृथक्यात्-ab. separateness. 1. 4. पृथिवी -earth. 1. 13, 14; 7. 7, 8, 24; 9. 31; 10. 7; atmospheric deity. 11. 36; celestial deity.

12. 30, 32, 33, 43. पृथिवीनामधेयानि-synonyms of earth. 2. 7.

पृथिवीम्-earth. 2. 9; 6. 15; 11. 28; 12. 27.

पृथिवीस्थान:-terrestrial. 7. 5, 14. पृथिवीस्थान:-terrestrial. 12. 41. पृथिवीस्थान:-from the earth. 2. 7, 14; of earth. 2. 5; 4. 21; 7. 5. पृथिव्याम्-on earth. 6. 36; 7. 5, 28;

पृथिव्यायतनानि-terrestrial. 7. 11; 9.1. पृथु-wide. 1. 14; 2. 2; 6. 7; 9. 32. पृथुकेशस्तुके-having long tresses of

hair. 11. 32. प्रशुज्ञघने—having broad thighs.

12. 19.

11. 32.

प्रश्चन्दः-having great speed. 5.9. प्रश्चन्द्रते-well- praised. 11. 32. पृथ्वन्ता:-having broad haunches. 4.13.

पृषत:-having white spots. 2. 2. पृष्ठरोगी-suffering from pain in back. 5. 21.

पृष्ठदेशस्-the back part. 4. 3.

पृक्षि:-the sun. 2. 14.

पेबते:-from √पेब् (to go). 7. 13.

पेश:-beauty. 8. 11.

पेजनवः-son of Pijavana. 2. 24. पेजवनस्य-of the son of पिजवन. 2. 24. पोषति-it nourishes. 5. 14; 10. 31.

पोषयित-nourisher. 10. 15.

पोत्रम्-grandson. 3. 4.

पेत्रान् -grandsons. 12. 6.

पौत्रेषु-on grandsons. 10. 7.

पौरुषविधिकै:-with anthropomorphic. 7. 6, 7.

पैत्र्णमास्यौ-two full moon days.

पौष्णानि -addressed to Pusan. 7.23. प्यायते:-from ∨प्याय् (to swell). 2.

5; 9. 24.

प्यायने-loc. causing to swell. 12. 19 प्र-prep. thitherwards. 1. 3.

प्रकलविद्-merchant. 6. 6.

प्रकला:-minute parts. 6. 6.

प्रकाशनम्-manifestation. 1. 19.

प्रकाशनवन्तम्-illustrious. 6. 10.

प्रकाशनान्-from shining. 6. 1; 12. 25.

प्रकाशयति -it reveals. 9. 19.

प्रकाशयतिकर्मणः-ab. meaning to

cause to shine. 2. 25; 12. 8.

प्रकाशयन्ति—they illumine. 3. 9.

प्रकाशीभावस्य-of the state of light. 12. 1.

प्रकोर्णानि-scattered. 9. 23.

प्रकीर्तना-proclamation. 7. 9.

अकृतयः-primary forms. 2. 2.

मक्रतीतरत्सन्धिसामान्यात्-on account of the analogy of the joints of the nature of the (period). 1. 20.

प्रकृतिभूमिभि:-with a plurality of original forms. 7. 4.

प्रकृतिसार्वनाम्न्यात्-from a pantheistic view of original nature. 7.4.

प्रकृत्या-by original form. 2. 28.

प्रकेतनम्-illumination. 2. 19.

प्रचिषाति-she grinds. 6. 5.

प्रच्युत:-broken. 2. 25.

प्रख्याततमेन-with most well-known.

3. 13.

प्रस्थातम्-well-known. 3. 19; 5. 8. प्रस्थापनीयम्-to be fully made

known. 5. 8.

प्रगृह्य-having folded. 2. 26.

प्रचेतयति-she causes to know.

11. 27.

प्रचोद्यमानौ-impelling. 8. 12.

प्रच्छाच-having spread. 2. 9.

प्रच्यावयतु-he may cause to move

forth. 7. 9.

प्रजननकर्म-function of procreation.
11. 31.

प्रजननयज्ञस्य-of the natal sacrifice. 3. 4.

प्रजमिताञ्चयः-having profusely kindled fires. 7. 24.

प्रजवेते-they two hasten forward. 9. 39.

प्रजवेषु-in speeds. 1. 9.

प्रजा-offspring. 3. 1.

प्रजानन्-knowing well. 8. 20; 9. 15.

प्रजानाम्-of creatures. 10. 42.

प्रजापति:-lord of creatures. 10. 42.

प्रजाम्-offspring. 9. 22.

प्रजाया:-of offspring. 8. 5.

प्रजायाम्-in the (sense of) begetting. 4. 17.

प्रजावयति—it causes to speed forth. 9. 17.

प्रजिन्वसि-thou quickenest. 11. 37.

प्रज्ञया-with wisdom. 2. 25; 6. 13;

9. 10; 11. 27.

प्रज्ञा-wisdom. 5. 14; 10. 41.

प्रज्ञाततमम् -well-known. 2. 19.

মন্থানা-one who knows well.

10. 27.

भज्ञानम् - profound knowledge. 4. 10; 12. 7.

प्रज्ञानवत् -having intelligence. 5. 15.

प्रज्ञानवन्तः-having profound knowledge. 4. 10.

प्रज्ञानानि-devices. 8. 20; sciences.

9. 15; 11. 27; 12. 17; intellect.

9. 33.

प्रज्ञानाम-synonym of wisdom.

10.34.

प्रज्ञानामानि-synonyms of wisdom.

3. 13.

प्रज्ञापयति-she causes to know.

11. 27.

प्रज्ञाम्-wisdom. 2. 28; 7. 27.

प्रज्ञावस्वम्-sagacity. 10. 34.

प्रज्विताग्नयः-having burning fires.

7. 24.

अण्यः-leader. 2. 14.

प्रणीयते-it is led forth. 7. 14.

प्रयोतारी-promoters. 6. 13.

प्रणोत्तब्या-to be pushed. 5. 23.

प्रतहस्-have obtained wealth.

6, 21,

प्रतम:-foremost. 2. 22.

प्रति-prep. against. 1. 3.

प्रतिकामयते-he longs for. 11. 15.

प्रतिजागर्मि-I keep watch .10. 33.

प्रतिदर्शनम्-appearance. 7. 31.

प्रतिदुग्धाम्-may it milk.*1. 7.

प्रतिधानेन-with draught. 5. 11.

प्रतिनिधाय-having made substitute.

12. 10.

प्रतिपद्यते-he begins. 7. 23.

प्रतिपन्नरश्मि:-endowed with rays.

5. 8.

प्रतिपिनष्टि-he destroys. 3. 21.

प्रतिपेदे-he practised. 2. 10.

प्रतिबभौ-it was revealed. 4. 6.

प्रतिमिमते—they take countermeasures. 5. 12.

प्रतिमुञ्चते-he puts on. 12. 13.

प्रतिलोभयमाना-infatuating. 9. 33.

प्रतिलोमम्-antithesis. 1. 2.

प्रतिवचनम्-rejoinder. 6. 15.

प्रतिषिद्धम्-negatived. 2. 14.

प्रतिषिध्येत-it may be denied. 2. 14.

प्रतिषेध:-probihition. 1. 8; 3. 5;

11. 18.

प्रतिषेधति—he denies. 1. 2, 4.

प्रतिषेधव्यवहितः-divided by the

negative particle. 9. 10.

प्रतिषेघार्थीयः-having a negative sense, 1, 4.

प्रतिषेधे-loc. prohibition. 1. 5.

प्रतिश्वणीहि-shatter down. 6. 3.

प्रतिस्वरे-in the focus. 7. 23.

प्रतीतार्थानि-whose meanings are

intelligible. 1. 13, 14.

प्रतीयते–it appears. 1. 16.

प्रतम्-bestowed (प्र+दत्त). 2. 1.

प्रत:-ancient. 3. 16.

प्रत्यक्र:-directed. 12. 33.

प्रत्यक्रम्-manifestation. 7. 31;

directed. 12. 33.

प्रत्यक्रया-turned towards. 6. 8.

प्रसके-turned towards. 8. 15.

प्रत्यज्ञ:-evident. 3. 5.

प्रत्यचृत्रताः-directly addressed. 7.

1, 2, 3.

प्रत्यच्हरयम्-directly perceptible.

7.4.

प्रसङ्खानि-counterlimbs, 7. 4. मत्यवरोह:-descent. 7. 23, 24. प्रत्याख्याय-having answered. 2. 26. प्रत्याचचचे-he repulsed. 11. 34. प्रत्यादत्ते-he takes back. 5. 19. प्रत्यासेवेते-they two serve. 8. 15. प्रत्यक्र:-answered. 1. 14. प्रस्वाच-he answered. 6. 5. प्रत्युच:-they answered. 2. 25. प्रत्यृहते-it conceals. 2. 9. प्रत्युत:-pervaded. 5. 10, 15; 7. 21. प्रत्युतम्-reached all round. 2. 25. प्रतस्य-gen. deposited. 3. 4. प्रत्युता:-inserted. 4. 27. प्रथते:-from $\sqrt{$ प्रथ् (to spread). 5. 25. प्रथनात्-from spreading. 1. 13, 14. प्रथम:-first, 2, 22. प्रथमपुरुषे:-with third persons. 7.1. प्रथमम्-first. 7. 14. प्रथमया-by the first stanza. 9. 8. प्रथमसमावृत्ते-at the first turning round, 7, 23, त्रथमा-nominative, 6, 1, प्रथमागामिन:-coming first. 11. 13;

12. 35.
प्रथमागामिनी-coming first. 11. 22.
प्रथमागामिनौ-coming first. 12. 1.
प्रथमागामी-coming foremost. 8. 4;
9. 1. 11; 10. 1.
प्रथमादेशे-in indicating the prima-

प्रथमाबहुवचने-in the nominative plural. 1. 8; 5. 23.

ry object. 4. 25.

प्रथमे-in the first, 7, 8. प्रथमोत्तमाभ्याम्-with the first and the last, 11, 16, प्रथमो-foremost. 8. 12. प्रथयति-he spreads. 1. 15. प्रदक्षिणागमनात्-on account of circumambulating. 1.7. प्रदानेन-with gift. 2. 11; 6. 9. मोदेशन्ति-they prescribe. 1.1; 2.2. प्रदिशन्तौ-directing. 8. 12. प्रदीप्यते-it blazes forth. 7.23. प्रदीयते-it is given away. 3.6. प्रदीयन्ते-they are given. 2. 18. भद्रहाब-she ran away. 12. 10. प्रदेश:-specification. 1. 13, 14. मदेशाः-indications. 1. 17. ਸ਼ਬਰ:-battle, 9, 23, प्रधानाङ्गे-on the principal member. 9. 31. प्रधि:-felly. 4. 27. अपतन्ति-they fly forth. 2. 6. प्रिपेखे-near, 3, 20, प्रापष्टतमै:-with most crushing. 6.12. प्राप्यायते-it swells, 11, 42, प्रबाधते-he presses. 3. 8. प्रविश्वासि-I speak forth. 7.23; 10.42. प्रवृम:-we speak forth. 8. 19. प्रवृषे-thou speakest forth. 5. 8. प्रबृहि-speak forth. 8. 20. प्रभरे-I present. 9. 10. प्रभवति-it is produced from all sides. 2. 7; 3. 13.

प्रभागपाद:-foot of division. 2. 7.

प्रभागपाद्सामान्यात्-from the similarity of the quarter of division. 2. 7. प्रभृतस्य-of the prepared. 11. 49. प्रमगन्द:-great usurer, an epicurean, eunuch. 6. 32. प्रमत्तस्य-of the intoxicated. 3. 2. प्रमदक:-epicurean. 6. 32. ब्रमीते:-from destruction. 10. 21. प्रमुचतु:-they two released. 5. 21. अमृध्यते-it is forgotten. 4. 14. प्रयत:-of the deceased. 3. 2. प्रयाजानुयाजा:-preliminary and final oblations, 8, 21 प्रयाणमन्-after the departure. 12, 13, प्रयुक्तानि-employed. 12. 30. प्रयुड्के-he employs. 7. 1. प्रयुतम्-hundred thousand. 3. 10. प्रयुवती-joining forth. 9. 26. प्रयुवतीम्-shot forth. 10. 29. प्रयोग:-use. 7.31. प्रयोति-it rushes forth. 4. 19. प्रस्थित-it makes them enjoy. 2. 18. प्रवचनम्-expression. 4. 25. प्रवर्णवति-abounding in declivities; full of water. 11. 37. प्रवतेजा:-growing on mountain slopes. 9. 8. प्रवदन्त-let them speak forth. 9.9. प्रवदाम-let us speak forth. 9. 9.

प्रवर्धय-prolong. 4.7; 10.40; 11.30.

प्रवर्धयतु-may he prolong. 10. 35. प्रवर्धयते-it prolongs. 11. 6, 36. प्रवर्धयन्त-let them prolong. 12. 39. प्रवित्तम-drawn forth. 7.11. प्रवादाः-epithets. 2.13; expressions. 7. 23; 8. 2. प्रविभज्य-having divided. 2. 2. प्रविद्युतम्-gently. 9. 26. प्रवृज्यते-it is twisted forth. 5. 28; 8. 9. प्रवृत्तिभि:-with activities. 2. 21. प्रवृत्ते-loc. completion. 1. 9. प्रवृद्धचेतसः-of highly developed intellect. 9, 20, प्रवृद्धचेता:-profoundly wise. 8. 5. प्रवृद्धाम्-increased. 11. 11. प्रवेपिणः-of the waving. 9. 8. प्रशंसति -he praises. 9. 8. प्रशंसानाम-synonym of praise. 5.8. प्रशंसाम्-praise. 4. 24; 9. 10. प्रशंसामि-I praise. 5. 9. प्रशस्य:-praiseworthy. 1. 16; 8. 6; 11. 39. प्रशस्यनामानि-synonyms of praiseworthy. 3. 13. प्रशस्यन्ते-they are praised. 9. 9. प्रशास्ति-he regulates. 3. 4. प्रशासनम्-enjoining. 5. 11. प्रसंख्याय-having enumerated. 4.15. प्रसयनात्-from binding forth. 6.12. प्रसवाय-for birth. 2. 19; having pressed. 7. 20. प्रसविता-stimulator. 10. 31.

प्रसवितारम्-progenitor. 7. 31.

प्रसवे-at the stimulation. 6. 7.

प्रसस्यन्दिरे-they flowed forth. 2. 16.

प्रसाचते-he overpowers. 11. 21.

प्रसाधनकर्मा-meaning to decorate.

6. 21.

प्रसाधयतु-let him accomplish.

12. 18.

प्रसिखा:-of net. 6. 12.

प्रसिद्धभा:-of well-known light. 6.4.

प्रसिद्धम्-well-known. 6. 16.

प्रसुवति-he generates. 12. 13.

प्रसृत:-flung. 9. 14.

प्रसृजति-he sends forth. 10.4.

प्रस्करवः-name of a seer. 3. 17.

प्रस्थितानि-prescribed. 6. 16.

प्रसातारी-bathers, bringing to end.

D. 6. 17.

प्रकेषा:-fit for bathing. 1.9.

प्रस्मयते-it smiles. 9. 14.

महर-attack. 6. 20.

महिन्द्रत-impel. 6. 22; 7. 20; 12. 5.

प्रहित:-placed forth. 4. 27.

प्रहिता-sent. 11. 25.

मह्यसे-thou art invoked. 10. 36.

म्राक्-before. 2. 22; 12. 13.

प्राग्रम्-in front. 3. 17.

प्राचीनम्-ancient. 2. 22.

प्राच्येषु—among the easterners. 2.2.

प्राजापत्याः-addressed to Prajapati.

7. 4.

माज:-conscious. 12. 37.

भागदेवता:-having breath as deities.

8. 22.

प्राचनाम-synonym of breath. 3. 8.

प्राणम-breath. 11. 18.

प्राण:-breaths. 10. 44.

प्राणाय-for guidance. 5. 27.

प्राणिन:-living beings. 6. 36.

प्रातःसवनम्-the morning libation.

7.8.

प्रातरागामिन्-dawn-comer. 5. 19.

प्रातारित्वना-du. coming at dawn.

4.17.

प्रातयोगिनौ-the two early yokers.

12. 4.

प्रातिलोम्यम्-antithesis. 1. 3.

प्रादात्-he has given. 3. 6.

प्रादुरभूताम्-they became manifest.

7. 29.

प्रादुर्वभूव-he appeared. 2. 8.

प्रादुर्भवन्ति-they become manifest.

7. 23.

प्रादेशिकम्-radical. 1. 14.

प्रादेशिकेन-inst. radical. 1. 12.

प्राधान्यस्तुति-having chief praise addressed to it. 7. 13.

प्राधान्यस्तुतीनाम्-(of gods) to whom chief praise is addressed. 1. 20; 7, 1.

प्राधान्येन-primarily. 1. 20; 2. 13, 24; 11. 2.

प्रानर्-she has attained. 11. 25.

प्राप्तवस्-who have obtained wealth, 6, 21.

प्राप्तस्य-of the obtained. 3. 20.

ब्राप्ते-obtained. 3. 19. प्राभिह्नयामि-I call upon. 2. 25. श्रामाप्यत्-he caused it to be shortened, 5, 9, प्रायोदेवता:-having an aggregation of deities. 7.4. प्रारिचत-she has left. 3. 6. ब्रार्चत-worship. 11. 9. श्राचिन्त-they worship. 5. 5. प्राज्ञेयति-he directs, 3, 5, ब्राजीयता-bestower. 10. 10. प्राजितहोषिणौ-gods of many sacrifices, 5, 22, प्रादेक:-who overexhausts himself. 6. 32. प्रादेशति-he overexhausts himself. 6. 32. प्रावादिषु:-they have uttered forth. 9. 6. प्राशु:-quick. 1. 7. प्राश्नात-let him devour. 12. 9. प्रारनुते-it fills. 2. 14. प्राप्टवर्णगर्भाः-they who are in the womb of one who is endowed with variegated colours, (waters in a cloud). 10. 39. प्रास्त्रन्-he created forth. 1.7. সাহ্য:-they have stood forth. 6.16. ब्राह-he said. 1. 16; 8. 20. সান্ত:-they express. 1.3. प्रियमेधः name of a seer. 3. 17. प्रिया:-dear. 3. 17. प्रीणन्ति-they please. 1. 20.

प्रीगाति-it pleases. 5. 17. प्रीत्यातिनिगमौ-words meaning to please, 5, 24. श्री wiते:-from √श्री (to please). 1. 20; 8. 4. मीति:-satisfaction. 10. 10, 28. प्रीतिकर्मा-meaning to please. 6.22. प्रीती-in satisfaction. 11. 9. भेप्सा-assumption. 6. 32. प्रेप्साकर्मणः-ab. meaning to desire. 2. 10; 4. 10. प्रेप्साकर्मा-meaning to long. 7.17. प्रेप्स:-one who assumes. 6. 32. प्रेरितवत:-from the stimulator. 7. 26; 11. 48. प्रेषित:-propelled. 8. 8. प्रैषा:-panegyrics. 5. 3. प्रैषिकम्-connected with Praisas. 8, 22, प्रोवाच-he proclaimed. 10. 32. प्रोहति-he pours. 1. 15. प्सानीय:-to be sustained. 5. 14. फणते:-from √फण् (to spring). 2. 28. फलानि-berries, 9, 8. फले-on the board. 5. 12. बक्कर:-a flood of light, or water.

D. 6, 25,

बद्धा:-bound. 10. 44.

बत:-alas, weakling. 6. 27, 28.

बद्धश्रोत्र:-of closed ears. 10. 41.

बधकर्माण:-meaning to kill. 3. 10.

बिधर:-deaf. 10. 41.

बधिरस्य-of the deaf. 10. 41.

बध्:-bride. 2. 2.

बन्धिः-the verb √बन्ध्, means unfixed state. 10. 4.

बभित-he eats. 5. 12.

बभूब-it was. 1. 5; 2. 4, 25; 4. 6; 6. 22; 10. 5, 23.

बभ्वतः-they two were. 2. 10; 6. 13.

बभूद्यः they became. 1. 20; 4. 6; 11. 16.

बभुवर्णानाम्-whose colour is tawny. 9. 28.

बभ्रवो:-of tawny. 4. 15.

बहेणा-strongly. 6. 18.

बहि:-grass. 8. 8, 9, 13.

बल:-the word bala (strength). 9. 10.

बबहाति:-activity (which requires) strength. 7. 10; 8. 2;

बलघनयोः-of wealth and strength. 8. 2.

बलनाम-synonym of strength. 2. 24; 9. 25.

बत्तनामानि-synonyms of strength. 3. 9.

बत्तप्रतीका-of strong appearance. 10. 21.

बलम्-strength. 3. 9; 6. 23; 8. 1; 9. 10; 10. 21; 11. 9, 37.

बस्तवती-having strength. 9. 10.

बलवत्सु-in strong. 1. 20.

बबस्य-of strenth. 5. 25; 9. 25; 10. 10; 12. 21.

बलात्-from strength. 10. 10.

बलानि-forces. 4. 5.

बत्तेन-with strength. 6. 8; 8. 2; 9. 25; 10. 13, 15, 29, 31, 42; 11. 21, 24

बहव:-many. 1. 17; 7. 5.

बहु:-many. 3. 10, 13.

बहुकमेतमः-of various and greatest activities. 6. 13.

बहुकृष्णाजिनः-having many antilope skins. 3. 19.

बहुजवा:-O very swift ones. 12.43.

बहुजात:-of many births. 12. 36.

बहुदानृतरो-more liberal givers. 6.9.

बहुदाश्वान्-very liberal. 5. 7.

बहुदेवतायाम् -in a (stanza) addressed to many deities. 11. 11; 12. 32.

बहुदैवतम्-a stanza addressed to many deities. 12. 40.

बहुधा-variously. 7. 4, 18; 9. 13; 10. 34, 46.

बहुधारे-having many streams. 5. 2.

बहुधी:-very wise. 6. 13.

बहुनः-of many. 2. 7.

बहुनाम-synonym of many. 5. 25.

बहुनामानि-synonyms of many. 3. 13.

बहुभक्किवादीनि-speaksers of many shares. 7. 24.

बहुभि:-by many. 6. 2.

बहुरथ:-having many chariots. 11.23.

बहुरूपम्-of many forms. 11. 21. बहुरूपा:-of many forms. 11. 17. बहुत्वम्-mostly. 2. 24; 7. 3, 4; 11. 2. बहुवचनम्-plural number. 4. 3; 12. 7. बहुवचनेन-with the plural number. 11. 16.

बहुवत्-like many. 2. 24, 27; 11. 16. बहुवत्-like many. 2. 24, 27; 11. 16. बहुवत्नीयम्-much to be won. 6. 22. बहुविचेपम्-throwing far. 6. 33. बहुव्हाः-many-horned. 2. 7. बहुद्का-abounding in water. 11. 40. बहुवि-many. 7. 5; 11. 16, 21. बाट्यः-to be hired. 2. 1.

बाबध्यमानान्-acc. pl. oft he pr. pt. of the int. of √बध्, pressing hard. 10. 9.

बाईस्पत्यः-a descendant of Bṛhaspati. 4. 21.

बाल:-child. 6. 31; 9. 10.

बालिशस्य-of a fool. 4. 20.

बाहु:-arm. 3. 8.

बाहुनामानि-synonyms of arm. 3. 8. बाहुमूलसामान्यात्-on account of the similarity of arm-pit. 2. 2.

बाहू-arms. 3. 14; 6. 17, 33.

बिठम्-atmosphere. 6. 30.

बिडे-in the atmosphere. 6. 30.

बिन्द:-arrow. 6. 32.

बिन्दु:-detached (drop). 2. 1.

बिभर्ते:-from $\sqrt{3}$ (to uphold). 2.

17; 3. 9.

बिभृत-bear. 6. 23.

बिभ्यति-they are afraid.1.20;10.11

विलम्-opening. 2. 17.

बिरमग्रहणाय-in order to grasp by degrees (bit by bit). 1. 20.

विल्मम्-by degrees. (bit by bit).

1. 20.

बिरवम्-Aegle Marmelos. 1. 14.

बिल्वाद:-eater of Aegle Marmelos.

I. 14.

विसम्-lotus-stalk. 2. 24.

बिस्रते:-from √बिस् (to break open.)

2. 24.

बीरिटम् -atmosphere. 5. 27, 28.

बीरिटे-in the multitude. 5. 28.

बीरिटेन-with air. 6. 30.

ब्रद्धिम-intellect. 1. 4.

बुध्न्य:-being in space. 10. 44, 45.

बुन्द:-arrow. 6. 32, 33.

बुन्देन-with arrow. 6. 34.

बुभुचिताय-for the hungry. 7. 13.

बृबदुक्थ:-sublime hymn. 6. 4.

बुब्कम-water. 2. 22.

बृहत्-loudly. 1. 7; 2. 12.

बृहत:-of great. 10. 11.

बृहति-he tears up. 5. 4.

बृहती-a metre. 7. 12.

बृहत्य:-great. 8. 10.

बृहत्या-with a sublime. 2. 25.

बृहत्यौ-great. 8. 11.

बृहत्साम-the great Sama. 7. 10.

बृहस्पति:-Brhaspati. 2. 12; 7. 10;

10. 11, 12.

बेकनाटान् -acc. pl. usurers. 6. 26.

बोध-attend. 10. 8.

बोधयन्-awakening. 10. 41.

बोधियत:-awakener. 10. 8.

ब्रवीते:-from √ब् (to make noise).

5. 19.

बद्ध-invocation. 4. 6.

ब्रह्मचर्यम्-celibacy. 6. 25.

ब्रह्मचारिण:-of the celibate. 5. 2.

ब्रह्मण:-of prayer. 10. 12.

ब्रह्मण्स्पतिः-lord of prayer. 7. 10;

10. 12, 13.

ब्रह्मण्यते-O lord of prayer. 3. 11.

ब्रह्महत्याम्-killing of a Brahmana.

6.27.

ब्रह्मा-well-versed in divine lore.

2. 12; 7. 5.

ब्राह्मण:-a Brahmana. 1. 16.

ब्राह्मखहेष्ट्रे-to the hater of a Brah-

mana. 6. 11.

ब्राह्मणम्-a Brahmana quotation.

1. 16; 3. 20; 4. 27; 5. 4; 6.

31; 7. 12, 13, 17, 19, 23, 24,

28; 8. 4, 22; 9. 20; 12. 8;

14, 41.

ब्राह्मण्वादाः-narratives of the Brah-

manas. 2. 16.

ब्राह्मणा:-Brahmanas. 2. 10; 3. 16.

ब्राह्मगानि—the Brahmanas. 7.24.

ब्राह्मणाय-to the Brahmana. 7. 13.

ब्राह्मग्रेन-by the Brahmana. 1.

15, 16.

ब्रम:-we speak. 11.38, 39; 12.

9, 28.

ब्यात-he should explain. 1. 4.

ब्रु:-they should say. 1. 17.

भक्तिमात्रम्-mere distribution. 8. 2. 22.

भक्तिशेषम्-remaining portion. 7.11.

भक्तिसाहचर्यम्-share and companionship. 7. 8.

भन्न:-draught. 10. 3.

भन्नणाय-for eating. 6. 27.

भग:-a celestial god. 6. 13, 31;

12. 13, 14, 36.

भगस्य-of Bhaga. 2. 13.

भगिन्यै-for the sister. 3. 6.

भगेन-by good fortune. 4. 10.

भजते–he partakes. 7. 18, 20, 31.

भजते:-from √भज् (to enjoy). 1.

7; 3. 16.

भजनीयम्-to be enjoyed. 4. 10.

भजेते-they partake. 7. 18, 20, 31.

भद्रम्-blessed. 4. 10.

ਮਜ:-brightness. 2.14.

भन्दते:-from √भन्द (to praise). 5.2.

भन्दना-applause. 5. 2.

भन्दनीये-in the auspicious. 11. 19.

भयंकर:-dreadful. 6. 25.

भयदः-awe-inspiring. 6. 32.

भयप्रतीका-of dreadful appearance.

10. 21.

भयम्-fear. 6. 12; 9. 19; 10. 21;

11. 24.

भयवेपनयोः-in fear and trembling.

3. 21.

भयानाम्-of fears. 4. 21.

भर:-battle. 4. 24.

भरणात्-from enduring. 1. 14; 3. 17.

भरणानाम्-of nourishers. 9. 28.

भरणाय-for maintenance. 7. 25.

भरत:-the Sun. 8. 13.

भरते:-from √म (to carry). 4. 24, 26.

भरम्-conveyor. 2. 17; 3. 9.

भरूजा-ripe. 2. 2.

भर्तज्य:-to be brought up. 4.26; 9.10.

भवंति:-the verb √भवं (to eat). 9. 23.

ਸਕ-be. 9. 4, 12, 32; 10. 17; 11. 44. ਸਕਰ-become. 2. 24; 6. 22.

भवतः-they two are. 1. 1; 3. 20, 21; 4. 4, 21; 5. 5, 7; 12. 1.

भवित-it is. 1. 1, 4, 7, 8, 9, 14, 15, 16, 17, 20; 2, 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 24, 25, 27; 3. 1, 2, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12,

13, 14, 15, 16, 18, 19, 20, 21; 4. 2, 3, 5, 9, 10, 11, 13, 15,

16, 17, 18, 19, 21, 24, 25, 26,

27; 5. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9,

11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18,

19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26,

27, 28; 6. 2, 3, 4, 6, 7, 8, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 20,

21, 22, 23, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 35; 7. 1, 3, 4, 7, 9, 12.

13, 14, 15, 17, 19, 20, 21, 23,

24, 27, 31; 8. 1, 2, 4, 5, 6, 7,

8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15,

16, 17, 18, 19, 20; 9. 1, 2, 3,

4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13,

14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 22,

23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30,

31, 32, 33, 35, 36, 37, 38, 39,

40 41 40 40 4 6 9 4 5

40, 41, 42; 10. 1, 2, 3, 4, 5,

6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15,

16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 25,

26, 27, 28, 29, 30, 31, 33, 34,

35, 36, 38, 39, 40, 41, 42, 43,

44, 45, 46; 11. 1, 3, 4, 5, 6,

7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16,

17, 18, 20, 22, 23, 24, 25, 26,

27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 35,

36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43,

44, 45, 46, 47, 48, 49; 12. 1,

2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12,

13, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21,

or or or on on 20 21

25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32,

33, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41,

42, 43, 44, 45.

भवथ-you are. 11. 16. भवथ:-you remain. 3. 15.

भवद्रमयति-whose existence causes enjoyment. 4. 10

भवनात्-from the abode. 4. 5.

भवन्ति-they are. 1. 1, 2, 3, 4, 15, 16, 17, 20; 2. 1, 2, 5, 13, 15,

16, 23, 24, 27; 3. 7, 8, 9; 4. 5, 7, 13, 19, 25; 5. 4, 10, 11, 12, 24; 6. 1, 3, 4, 16, 17, 24, 26; 7. 2–7, 23, 24; 8. 2; 9. 23, 28; 10. 21, 22, 26; 11. 13, 16; 12. 19, 35.

भवसि-thou art. 4. 14; 5. 8, 27. भवा:-they who exist. 12. 43. भस्मीकरोति-he reduces to ashes. 7. 20.

7. 20.

भा:-light. 8. 13.

भांसि-luminaries. 5. 27.

भाग्रजीक:-of well-known light. 6.4.

भागः-portion. 5. 12.

भागधेयस्य-of prosperity. 9. 31.

भागम्-share. 4. 26.

भागानि-addressed to Bhaga. 7. 23.

भाजनवती-in excellent. 11. 19.

भाजनवती-possessing adequate merit. 12. 17.

भाति-it shines. 2. 14. भानुना-with the Sun. 12. 7. भान्ति-they shine. 11. 15.

भारद्वाज:-name of a seer. 3. 17; 6. 30.

भार्गेश्व:-son of Bhṛmyasva. 9. 23, 24.

भाव:-becoming. 1.13.

भावनाय-for existence. 7. 25.

भावमधानम्-having becoming as its fundamental notion. 1. 1.

भावप्रधाने-du. dominated by becoming. 1. 1.

भावम्-becoming. 1. 1.

भावयव्यस्य-of Bhavayavya. 9. 10. भावविकारा:-modifications of becoming. 1. 2, 3.

भावस्य-of becoming 1. 1; 4. 25; 7. 3.

भावात्-from a state. 1. 13, 14; 7. 3. भावाय-for existence. 7. 28.

भावै:-with becomings. 1. 12.

भाषन्ते-they speak. 2. 2.

भाषमाणा-speaking. 5. 2.

भाषायाम्-in the Bhasa. 1. 4, 5.

भाषिका:-words of the Bhasa. 2. 2. भाषिकभ्य:-from words of Bhasa.

2. 2.

भाष्यते-it is spoken. 2. 2, 3; 6. 30, 31.

भाष्यन्ते-they are spoken. 2. 2.

भास-of light. 12. 7. भासनम्-light. 1. 20.

भासम्-light. 2. 13, 14; 5. 19.

भासमान:-shining. 6. 25, 32.

आसा-with light. 2. 13, 14; 4. 16; 5. 28.

भासाम्-of lights. 2. 14; 3. 16.

भासो:-of lights. 7. 23.

भास्कर:-maker of light. 6. 25.

भास्त्रति–loc. brilliant. 2. 6.

भास्त्रती-brilliant. 9. 26.

भिनत्ति-it destroys. 11. 24.

भिन्द:-piercing. 6. 32.

भिन्न:-split. 9. 12.

भिय:-of fear. 5. 28.

भिरमम्-separating, bhedana. D. 1. 20.

भीत:-afraid. 4. 2; 10. 11.

भोष्म:-dreadful. 1. 20.

भुआने-eating. 9. 36.

भुरण्यु:-quick, bird, sacrificer.

12. 22.

भुवौ-being. 5. 5.

भूतांश:-a seer. 12. 40.

भूतानाम्-of beings. 3. 12; 4. 10; 7.

9, 22, 27; 10. 26; 12. 15.

भूतानि-beings. 2. 5, 8, 10, 18; 4.

13, 27; 5. 4, 5, 14; 6. 15; 7.

21; 8. 10, 14; 10. 8, 11, 26,

34, 46; 11. 31, 41; 12. 11.

भूतोपमा-past-simile. 3. 16.

सूमिज:-born from earth., e. g.

a plant; the planet Mars. 1.14.

भूमिम्-earth. 2.8; 5.5; 10.4; 11.37.

भूयस्-more. 7. 30.

भूयसा-by greater. 3. 2.

भूयसे-for greater. 1. 19; 2. 11; 3.

2, 4; 5. 8; 7. 17, 27. 30; 10. 26.

भूयांसम्- greater. 10. 42.

भूयांसि-very many. 7. 13.

भूयासम्-I may become. 7. 3.

भूयिष्ठा:-largest. 7. 3, 13.

भूयोविद्य:-deeply learned. 1. 16.

भूरि-many. 2. 7; 3. 10.

भूरिम्-very. 12. 22.

भूवन्-they shall live. 10. 5.

भृगव:-Bhṛgus. 11. 18, 19.

भुग:-name of a seer. 3. 17.

भुज्यमान:-being roasted. 3. 17.

स्मय:-wandering. 9. 24.

मृमि:-whirlwind. 6. 20.

सम्बद्ध:-name of a seer. 9. 24.

भृम्यश्वस्य-of Bhrmyasva. 9. 24.

मृशम्-quickly. 10. 28.

भेदनकर्मणः-ab. meaning to break

open. 2. 24.

भेदनम्-breaking 11. 37.

भेदनात्-from breaking. 1. 14.

भेषज्यानि-medicines. 10. 7, 35.

भोगा:-delicacies. 4. 19; enjoyments. 5. 5; 8. 5.

भोगै:-with things of enjoyment.

10, 21,

भौवन:-son of Bhuvana. 10. 26.

भ्यसते-he fears. 3. 21.

श्रंशते:-from √श्रंश् (to fall down).

2. 22; 5. 19.

भ्राजमाना:-brilliant. 3. 15.

भ्राजस्वन्त:-brilliant. 3. 15.

भ्रातरम्-acc. brother. 2. 10.

भ्रातरौ-brothers. 2. 10.

भ्राम्यते:-from Vभ्रम् (to move).

6. 20.

आहरे-in kiln. 5. 12.

ञ्जणहत्याम्-acc. abortion. 6. 27.

मंसीय-let me think. 3. 8.

मंहते:-from √मंह (to give). 1. 7.

मंहनीय:-to be respected. 3. 13.

मंहनीयम्-great. 4. 4; respectable.

12.6.

मगन्द:-usurer. 6. 32.

मधम-wealth. 1. 7.

मघवती-rich. 1. 7.

मङ्गलम्-auspicious. 9. 4.

मज्जनात्-from diving. 9. 5.

मज्जयति-it submerges. 9. 4.

मङ्ज्**का:**-divers. 9. 5.

मिशिम्-jewel. 2. 2; 7. 23.

मण्ड:-water. 9. 5.

मण्डयतेः-from √मण्ड् (to decorate).

9. 5.

मण्डूका:-frogs. 9. 5, 6.

मण्डूकान्-frogs. 9. 6.

मतानि-thoughts. 10. 26.

मति:-intellect. 6. 12.

मतिम्-will. 2. 11; 11. 11.

मतौ-in intellect. 3. 19; 7. 22; 11.

19; 12. 39.

मत्वा-having thought. 3. 7.

मन्सर:-Soma, greed. 2. 5.

मत्स्या:-the fish. 6. 27.

मत्स्यानाम्-of the fish. 6. 27.

मध्यमान:-being rubbed. 8. 2.

मदंगितः-pride-swallower. 9. 24.

मदते:-from ∨मद् (to rejoice.) 9.

5, 17.

मदनम्-passion. 9. 24.

मदना-gladdening. 11. 28, 29.

मदनीयम्-intoxicating. 5. 1.

मदनीयाय-for intoxicating. 4. 8.

मदिष्णू-full of joy. 4. 12.

मदे:-from √मद् (to rejoice). 9.5;

11.7.

मदेवता-my deity. 2. 8.

मधा-in water. 6. 27.

मधु-mead. 2. 2; 4. 8.

मधुनः-of the mead. 4. 8.

मधुना-with honey. 8. 6, 17, 18; 10. 31.

मधुपकेम्-offering of honey etc. 1.16.

मध्यम:-middle. 2. 8; 7. 16, 20, 22, 30; 8. 11; 10. 5; 11. 47; 12. 1, 3, 26, 32.

मध्यमधर्मा-having the characteristics of the middle (fire). 7.23.

मध्यमपुरुषयोगाः-having the combination with the second person. 7. 2.

मध्यमम्-middle. 7. 31; 12. 10.

मध्यमस्य-of the atmospheric. 9. 29: 12. 27.

मध्यमात्-from the atmospheric. 10. 2, 28, 32, 36; 11. 9.

मध्यमानि-middle. 4. 4.

मध्यमे-in the middle. 5. 3; 6. 17; 7. 10; 8. 14.

मध्यमेन-with the middle one. 11. 16, 40; 12. 9.

मध्यस्थानाः-of the middle region.

7. 23; 10. 1; 11. 13, 22; 12. 41. मध्ये–in the middle. 4. 11, 13.

मनस्-mind. 4. 3, 4; 6. 22, 28,

मननात्-from thinking. 7. 12;

12. 33.

मननानि-thoughts. 8. 6; 10. 42.

मननाय-for recognition. 11. 42. मननीयै:-with the worthy. 10. 5. मनसः-of the mind. 2. 25; 9. 10. मनसा-with a mind. 3. 5. मनसाम्-of minds. 1. 9. मनसि-in mind, 11, 19. मनस्यति:-the verb √मनस्य ,means to think. 3, 7. मनस्यमानेन-by a thoughtful. 3. 7. मनस्वी-wise, 10, 10, मनस्वीभावे-in the sense of intelligent. 3, 7. मनीषया-with wisdom. 2. 25; 9. 10. मनु:-Manu. 12. 10, 33, 34. मनुषः-of Manus. 3. 7. मनुष्य:-man. 3. 15; 11. 36. मनुष्यकचः-human armpit. 2. 2; 6. 10. मनुष्यजातानि-human races. 10. 29. मनुष्यजार:-human lover. 3. 16. मनुष्यध्तः-supporters of men. 12. 40. मनुष्यनाम-synonym of man. 3. 15; 4. 2; 10. 22. मनुष्यनामानि-synonyms of man. 3. 7. मनुष्यमिथुनौ-human couples. 7.29. मनुष्यवत्-like men. 1. 2. मनुष्यस्य-of man. 8. 5, 12; 10. 8, 41; 11. 49. मनुष्या:-men. 3. 7; 5. 1; 7. 5, 23. मनुष्याणाम्-of men. 5. 28; 12. 21. मनुष्यान्-men. 6. 31.

मन्द्याय-for man. 6. 26. मन्द्रभ्य:-from men. 3. 11. मनो:-of Manu. 3. 7. मनोते:-from $\sqrt{\text{मन}}$ (to think). 4. 4. मन्तच्य:-it should be regarded. 3, 3, मन्त्र:-stanza. 1. 2; 5. 4, 6, 11; 6. 22; 7. 1, 4; 9. 9. मन्त्रदृष्टय:-visions of stanzas. 7. 3. मन्त्रवर्णाः-descriptions of Vedic stanzas, 2, 16, मन्त्रा:-stanzas. 1. 15; 7. 3, 4, 12. मन्त्रान्-acc. stanzas. 1. 20. मन्त्रार्थप्रत्ययाय-for apprehending the meaning of the stanzas. 1.15. मन्त्रे-in the stanza. 1.17, 20. मन्त्रेष-in the stanzas. 1. 15; 7. 3. मन्त्र:-with stanzas, 12, 33. मन्दते:-from √मन्द (to satisfy). 2. 5; 4. 24; 9. 5. मन्द्नजिह्नम्-of delightful tongue. 6. 23. मन्दमानाय-to him who is being exhilirated or praised or implored. 11. 9. मन्दी-praiseworthy. 4. 24. मन्द्रना-with the joyful. 4. 12. मन्द्-joyous. 4. 12. मन्यताम्-let them think. 9. 13. मन्यते:-from Vमन् to shine, or to be angry or to kill. 10. 29. मन्यन्ति-they shine. 10. 29.

मन्यन्ते-they think. 4. 16; 7. 17,

27; 10. 42; 11. 2, 18, 27. मन्यमाना:-thinking. 4. 14. मन्यमाहे-we think. 6. 25. मन्य;-anger. 10. 29. मन्ये-I think. 9. 28. मन्येत-he should think. 7. 4, 16, 20. मम-my. 3. 3. मरणधर्मा-mortal. 3. 15.

मस्तः-the Maruts. 3. 15; 7. 23; 9. 3, 26; 11. 13, 14. मस्त्रयः-to the Maruts. 1. 5. मस्त्रिः-with Maruts. 4. 8; 11. 50. मस्द्र्धाः-the name of a river. 9, 26.

मर्भेणाम्-of vital parts. 9. 28. मर्भेण-in the vital part. 6. 33. मर्थ:-man. 3. 15. मर्योदा-boundary. 1. 7; 4. 2.

मर्यादातः-from the boundary. 1.7. मर्यादाभिधानम्-name of boundary.

4. 2. मर्यादिनो:-gen. having boundary.

4. 2. मर्थै:-by men. 4. 2.

महत्-great. 5. 19; 6. 21; 11. 9, 13, 27.

भहतः-of the mighty. 1. 7; 5. 9; 8. 8; 9. 8, 25; 12. 11, 21.

महति-in the wide. 7. 26; O great. 11. 37.

महती-mighty. 9. 29.

महतीयम्-great. 4. 21.

महते-for great. 9. 27; 10. 47;

11. 9.

महत्य:-mighty. 8. 10.

महत्या-with the great. 2. 25.

महत्त्वम्-greatness. 7.23.

महत्त्वेन-by greatness. 10. 4. 10;

11. 37; 12. 16.

महदुक्थ:-great hymn. 6. 4.

महदिवा-with great heaven. 11.49.

महद्भि:-with great. 2. 24.

महन्नामानि-synonyms of great.

3. 13.

महाकूला-having high banks. 9.26.

महाकूलाम्-very broad. 7. 20; 14. 33.

महागते:-gen. wide-paced. 2. 7.

महात्मा-whose self is great. 7. 18.

महान्-great. 2. 8; 3. 10, 13; 5. 26; 6. 1, 16, 22, 23; 10. 11.

महान्त:-great. 7. 26.

महान्तम्-great. 7. 18; 12. 23.

महापार:-boundless. 4. 18.

महाप्रतीका-of great appearance.

10. 21.

महाविचेपम्-throwing enormous.

6. 33.

महावतः-having great ordinances.

3. 17.

महाशन:-great eater. 2. 27.

महिमानम्-greatness. 3. 22.

मा-prohibitive particle. 1. 5, 7,

15; 2. 4; 3. 2, 10, 12, 20; 4.

6, 17, 19; 5. 2, 6, 8, 16, 23,

24; 10. 5, 7, 45.

मांसम्-meat. 4. 3.

माङ्गर:-who gives with a view to get it back. 6. 32.

मातरि-in the mother. 3. 4; 7. 26.

मातरिश्वन-Matarisvan. 7. 31.

मातरिश्वा-air. 7. 26.

मातरिश्वानम्-acc. air. 7. 26.

मातरिश्वा-two mothers. 9. 39.

माता-mother. 2. 8; 6. 6; measurer. 11. 5, 49.

मात्रा-measure. 4. 25.

मात्रा:-measures. 11. 12.

मात्राण्यभावात्-from the smallness of measure. 6. 30.

माद्यते:-form √मद् (to exhilirate.)
4. 8.

माचन्ते-they rejoice. 6. 27.

माध्यंदिनम्-mid-diurnal. 7. 10.

माध्यन्दिने-in the meridional. 5. 11.

माध्यमिक:-atmospheric 8. 14; 11. 18, 19.

माध्यमिकम्-atmospheric. 5. 3.

माध्यमिका-atmospheric. 10. 46; 11. 42, 43; 12. 5.

माध्यमिका:-belonging to the middle region. 2. 9, 22; 5. 4; 6. 15; 7. 26; 12. 32.

माध्यमिकान्-atmospheric. 10. 9; 11. 15; 7. 18; 12. 9.

माध्यमिकाम्-atmospheric. 11. 27; 12. 10, 32.

माध्यमिकाया:-of the middle. 6. 2. माध्यमिक्या-with atmospheric. 12.9. मानः-Mana. 9. 2.

माननम्-worthy of honoured persons. D. 4.3.

मानम्-measure. 11. 5.

मानयन्ति-they respect. 3. 21.

मानवानाम्-of the Manavas. 12. 34.

मानसम्-thought (delicious). 4. 3.

मानात्-from measuring. 4. 25, 27.

मानुषिभ्य:-for the human. 7. 24.

मानेन-with pride. 3. 13.

मान्यवे–addressed to Manyu. 1. 17.

माम्-me. 4. 6, 17; 6. 22, 31, 32;

9.4.

मारयति-it causes to die. 11. 6.

मारुतम्-chariot of Maruts. 11. 50.

मार्हे:-from √मृत् (to go). 1. 20.

मासा:-months. 4. 27.

मासानाम्-of months. 4. 27; 5. 21.

मासे-in month. 6. 35.

माहाभाग्यम्-pre-eminence. 7. 23.

माहाभाग्यात्-from pre-eminence.

7. 4. 5.

मितराविण:-of measured sound.

11. 13.

मितरोचिनः-of measured brilliancy.

11. 13.

मिताचरेषु-in poetic compositions.

1. 9.

मित्र:-Mitra, atmospheric deity.

7. 10; 9. 3; 10. 21, 22.

मित्रस्य-of Mitra. 2. 13.

मित्रावरुणयो:-of Mitra and Varuna.

2. 13; 5. 13.

मित्रावरुणौ-Mitra and Varuna.

11, 23,

मिथ्रना:-both. 3. 4.

मिथुनौ-twins. 12. 10.

मिनोति:- \sqrt{H} (to depend). 7. 29.

मिमान:-measuring. 12. 23.

मिषते:-from √िमप् (to blink). 3.16.

मिश्रीभावकर्मणः-from the action of mixing together. 2. 16.

मिश्रीभावकर्मा-meaning to mix.

5. 15.

भीमयति:-the verb mimaya to sound. 2. 6.

सूचीजया-with a net. 5. 19.

मुचीजा-net. 5. 19.

सुखेन-with mouth. 7. 3.

मुख्यनाम-synonym of chief. 2. 22.

मुख-release. 4. 3.

मु: -a kind of grass. 9. 8.

मुञ्जवान्-abounding in muñja. 9.8.

मुदंगितः-joy-swallower. 9. 24.

मुदेः-from √मुद् (to be merry). 9.

5; 11. 7.

मुद्रजः-Mudgala, name of a seer. 9. 23, 24.

मुद्रवान्-having beans. 9. 24.

महिल:-bean-swallower. 9. 24.

सुमूर्वत:-of the moribund. 9. 26.

मुष्टि:-fist. 6. 1.

मुज्याते:-from √मुष् (to steal). 4. 5.

मुसलम्-pestle. 9. 35.

मह:-again. 2. 25; 9. 35.

मुहूर्तः-a little time. 2. 25.

मूजवति-on the Mūjavat, name of

a mountain. 9. 8.

मूजवान्-a mountain. 9. 8.

मुद:-indolent. 2. 25.

मुदा:-ignorant. 6. 8.

मूर्तम्-embodiment. 1. 1; body. 7. 27.

मूलम्-root. 5. 4; 6. 3.

मूलानि-roots. 5. 4.

मुष:-mouse. 4. 5.

म्बिका:-mice. 4.5, 6.

स्गमय:-made of deer-horn. 9. 19.

सृगयते:-from $\sqrt{\pi}$ ग् (to seek). 9.19.

मृज्य:-heap of clay. 6.11.

मृतम्-dead. 11. 6, 7.

मृत्यु:-death. 11. 6.

मृदु:-soft. 2. 2; 6. 4.

मृद्भावकर्भणः-ab. meaning to become soft. 5. 15.

मृदुवाच:-soft in speech. 6. 31.

सद्दर:-soft-bellied. 6. 4.

मुळतिः-the verb √मुळ् (to give).

10.15.

मृळयतिः-the verb √ मृळय् (to protect or to honour). 10. 16.

मुपा-falsehood. 1. 5.

मे-mv. 4. 4, 15; 11. 36.

मेघ:-cloud. 1. 20; 2. 2, 16, 21; 3.

10; 5. 4; 6. 2, 30; 11. 47.

मेघनामानि-synonyms of cloud. 2. 21.

मेघम्-cloud. 5. 1; 6. 1, 34; 7. 23; 10. 4, 9, 32; 11. 50.

मेषस्थायी-staying on a cloud. 1.20.

5. 14.

मेघस-of cloud. 6. 20. मेघहनम्-cloud-destroyer. 7. 23. मेघः-clouds, 11, 41, मेघात्-from the cloud. 11. 47. मेघानाम् -of clouds. 2. 22; 11. 37. मेघे-in the cloud. 2. 9. मेघेन-with cloud, 10, 12, मेथति:- $\sqrt{\mu}$ य् (to provoke). 4. 2. मेथन्तौ-being united. 7. 29. मेद:-fat. 4. 3. मेद्यते:-from the causal of Vमिद् (to be fat). 10. 21. मेद्स:-of fat. 6. 16. मेद्स्तः-from fat. 4.3. मेद्यति-it grows fat. 6. 12. मेचते:-from Vामेद (to grow fat). 4. 3. मेधया-with wisdom. 3. 19; 4. 6. मेधा-wisdom. 3. 19. मेधाः-sacrifices. 3. 17. मेधाविनः-wise men. 7. 18; 10. 19; 11, 16, मेधाविनाम-synonym of wise. 9. 5. मेधाविनामानि-synonyms of wise. 3, 19, मेधाविने-dat. intelligent. 2. 3. मेधाविशस्ताः-uttered by wise. 12.33. मेधावी-wise. 3. 19; 12. 13. मेना:-women. 3. 21. मेने-he thought. 7. 12.

मेष:-ram. 3. 16.

मेहति-it sheds water. 2. 21.

मैत्रावरुणः-son of Mitra and Varuna.

मैथुने-in sexual intercourse. 8. 10, मैधातिथम्-composed by Medhatithi. 8. 22. मोचनात्-from releasing. 5. 19: 6. 1, 3. मोदतिकर्भण:-meaning to rejoice. 9. 5. मोदनजिह्नम्-of fascinating tongue. 6. 23. मोदमानाय-to the rejoicing. 11. 9. मोषणात्-from stealing. 6. 1, 3. मोहनात्-from stupefying. 6. 1, 3. मौजवत:-born on Mujavat mountain. 9.8. मोद्गल्य:-son of Mudgala. 11. 6. **ब्रियते**-he dies, 11, 38, य:-who. 1. 3, 13, 14, 18, 20; 2. 3, 4, 8, 13; 4, 17, 19, 25; 5. 2, 15, 19, 22, 24; 6, 3, 8, 10, 12, 19, 26, 28, 32, 35, 36; 7. 15, 16, 18, 20, 22, 27, 31; 8. 2, 14; 11. 21, 38, 39, 42; 12 9, 14, 28, 34, 46. यः कः-whosoever. 1. 12. यकारादिम्-beginning with the letter य्. 1. 13. यकृत-liver. 4. 3. यक्रतः-liver. 4. 3. यच्छ्रति-he governs. 10. 19.

यच्छ-त-let them grant. 9. 19, 32;

12. 45.

यज-sacrifice. 6. 13; 8. 14.

यजति—he sacrifices. 6. 6.

यजतिकर्म-act of worship. 3. 19.

यजते:-from √यज् (to sacrifice).

7. 12.

यजनाय-for sacrificing. 8.12;10.8.

यजन्ति-they sacrifice. 8. 21.

यजमानस्य-of the master of sacrifice. 7. 7.

यजीयान्-sacrificing excellent[y. 8. 8, 14.

যৱ:-a stanza of the Yajur veda.
7. 12.

यज्ञरनः-wet with formulas. 3.19.

यजुष्मत्-possessing Yajus. 11.43.

यज्ञ:सुतम्-pressed by Yajus formulas. 11. 4.

यज्ंषि-formulas of the Yajur veda. 3. 19.

यज्ञ:-sacrifice. 3. 19; 7. 4, 7, 15; 8. 6; 10. 45.

यज्ञकामस्य-of the lover of sacrifice.

यज्ञज्ञ:-knowers of sacrifice. 11.18. यज्ञनाम-synonym of sacrifice. 1. 8. यज्ञनामानि-synonyms of sacrifice.

3. 19.

यज्ञपतये-for the lord of sacrifice.

4. 21.

यज्ञम्-sacrifice. 4. 19; 5. 2; 7. 30, 31. यज्ञम्-promoters of sacrifice.

12. 33.

यज्ञसंपादिनः-accomplishers of sacri-

fice. 9. 37.

यज्ञसंपादिनाम्-of the accomplishers of sacrifice. 7. 27.

यज्ञसंयोगेन-with the association. of sacrifice. 10. 21.

यज्ञसंयोगात्-on account of association with sacrifice. 9. 11.

यज्ञस्य-of sacrifice. 6. 22; 8. 6, 19.

यज्ञाङ्गम्-portion of sacrifice. 7. 4.

यज्ञात्-from sacrifice. 7. 4.

यज्ञाय-for sacrifice. 4. 21.

यज्ञार्थम्-for sacrifice. 7. 20.

यज्ञियम्-to which sacrifice is offered. 12. 17.

यज्ञियस्य-of the holy. 8. 7.

यज्ञिया:-accomplishers of sacrifice. 3. 8; 7. 29.

यज्ञिये-du. holy. 8. 11.

यज्ञे-in sacrifice. 6. 13; 7. 30; 8. 5, 10, 20; 9. 3; 12. 21, 44.

यज्ञेन-with sacrifice. 6. 22.

यज्ञेषु-in sacrifices. 7. 14; 10. 19.

यज्वनाम्-of the sacrificers. 10. 8.

यत्-which. 1. 4, 6, 16, 20; 2. 5,

11, 12, 14, 17, 23, 24, 27; 3.

8, 13, 14, 20, 22; 4. 2, 4, 11,

13, 14, 25; 5. 3, 4, 5, 7, 8, 12,

13, 16, 18, 19, 21; 6. 1, 11,

12, 22, 36; 7. 7, 8, 11, 13, 20,

23, 25, 27; 8. 1, 18; 10. 16,

17; 11. 2, 4, 5, 28, 43, 47; 12.

1, 10, 16, 18, 19, 27, 30, 40, 41.

च्यकामः-with whatever desire. 7.1.

यत्किञ्चत-whatsoever. 1. 12.

यत्र-where. 1. 1, 12, 14; 2. 2, 7;

3. 4, 5, 12; 4. 10, 20, 27; 6. 16, 30; 7. 23, 30.

यत्र यत्र-wherever. 9. 16.

यथा-as. 1. 12, 13, 14, 16, 19; 2.

2, 5, 13, 19, 22; 3, 1, 10, 15,

16, 17; 4. 3, 15, 16, 19; 5. 3,

11, 16, 26, 27; 6. 8, 16, 22;

7. 2-5, 7, 13, 23, 24, 31; 8.2;

9. 4; 10. 3, 16, 21, 33, 42;

11. 20.

यथा कथा-some how. 4. 3; 10. 16.

यथार्थम्-according to the meaning.

2. 1, 7.

यथावचनम्-according to the sentence. 1. 3.

यदा-when. 4. 11, 13; 5. 3; 6. 8;

7. 24, 29; 10. 23; 11. 36; 12. 12.

यदि-if. 1.15.

यदेवतः-addressed to whichever

deity. 7. 4.

यद्यत्-whatever. 10. 17.

यहा-or. 1. 1.

यन्ति-they go. 12. 37.

यम्-whom. 4. 23; 5. 11; 6. 26, 28;

7. 23, 26, 28; 11. 4, 24; 12. 14.

यमः-Yama, atmospheric and celestial deity. 10. 19, 20, 21;

11. 18; 12. 14, 28, 29.

यमनात्-from restraining (√यम्)

2. 15.

यमनाम-synonym of Yama. 12.14.

यमम्-acc. Yama. 11. 34; 12. 10.

यमी-atmospheric goddess. 11. 33, 34.

यमीम्-acc. Yami. 12. 16.

यमुना-the Yamuna, name of a river. 9. 26.

यमौ-Yama and Yami. 12. 10.

यश:-fame. 5. 5, 22; 11. 9, 33.

यशः प्रतीका-of glorious appearance.

10. 21.

यशांसि–glorious deeds. 5. 25.

यष्टव्यम्-it should be sacrificed.

8. 12.

यष्ट्रतरः–good sacrificer. 8. 8.

यसै-to whom. 7. 18, 20, 31.

यस्य-whose. 1. 4; 3. 21; 5. 3, 27; 6. 12, 19.

यस्याम्-in whichsoever. 7. 1.

या-who. 3. 5.

या:-which. 5. 11; 7. 10, 11.

या च का च-whatever. 7. 10.

याचिन्त-they beseech. 8. 2.

याचमानाः-supplicating. 4. 3.

याचामि-I beg. 7. 15.

याचिष्यत-he has besought. 6. 24.

याजयानि-I shall sacrifice. 2. 10.

याज्ञदैवत:-addressed to sacrificial deity. 7. 14.

याज्ञदैवते-offered to sacrificial deity. 1. 20.

याज्ञिका:-ritualists. 5. 11; 7. 4, 23; 11. 29, 31, 42, 43.

याज्ञे-in sacrificial. 1.17; 6.22.

याज्ञेषु-in sacrificial. 7. 3.

याच्ञा-supplication. 3. 19.

याच्जाकर्माण:-meaning to beg. 3.19.

यात:-gone. 8. 8.

यातन-go. 4. 7.

यातृनाम्-of demons. 6. 30.

यादशे-whatever. 6. 15.

याद्दरिमन्-loc. of whatever kind

1. 15.

यानम्-vehicle. 3. 5.

यानि-which. 1. 1, 20; 2. 13; 4. 1;

5. 25; 7. 1, 23; 9. 1; 12. 38.

यामि(=याचामि)-I beg. 2. 1.

यावत्-as long as. 2. 25; 3. 15; 7.

23; 11. 16.

याविजः-with as many. 1. 12.

यावनम्-freedom. 4. 21.

यावयन्तु-let them remove. 12. 44.

यासि-thou goest. 8. 3.

याहि-go. 2. 27.

म्र:-the suffix yu. 1. 8.

युक्तय:-sentences. 1. 15, 16.

युक्तानि-joined. 12. 30.

युक्वा-having yoked. 9. 23.

युगानि-ages. 9. 28.

युज्यते-it is joined. 7. 20; it is employed. 12. 40.

युज्यन्ते-they are joined. 7. 1.

युद्धवर्णाः-descriptions of battle.

2. 16.

युद्धोपकरणानि-implements of war.

9. 11.

युनक्रि-he joins. 1. 8.

युवा-young man. 4. 19.

युवाम्-you two. 4. 12.

युष्मभ्यम्-for you. 5. 1.

युप:-sacrificial post. 8. 17.

यूयते-it is joined. 10. 39.

यूयम्-you. 5. 1; 9. 9; 11. 9.

चे-who. 1. 9, 15; 2. 4; 3. 10, 15,

20; 4. 15; 5. 25; 6. 15, 18, 25,

26; 7.4, 8, 10, 11; 10.5; 11.18.

येन-with which. 1. 4; 2. 9; 3. 8; 5. 5, 6, 21; 9. 9, 24.

येषु-in which. 2. 1.

बै:-with which. 5. 12; 8. 3.

योक्त्राण-yoke straps. 3. 9.

योद्यमाणः-to be conjoined. 5.21.

योग:-connection. 1. 2.

योगाय-for association. 10. 3.

योगपरीष्टि:-investigation of propriety. 1. 14.

योजनानि-binding thongs. 3. 9.

योनि:-womb. 2. 8; 4. 3.

योगी-in womb. 2. 8.

योष-two women. 9. 40.

यौते:-from √यु (to join). 3. 15;

4. 24.

रंसु:-delightful. 6. 17.

रंहते:-from √रंह् (to go). 9. 11.

रह:-demon. 4. 18.

रचति-he protects. 10. 27.

रचन्ति-they protect. 12. 37.

रचस:-demons. 4. 18.

रचांसि-demons. 3. 8; 10. 11.

रिचतस्यम्—it should be protected. 4. 18.

रचितारम्-protector. 11. 5.

रजः-light, water, regions, blood, and day. 4. 19.

रजते:-from √रज् (to dye etc.) 4. 19.

रजसा-with mist. 12. 26

रजसी-blood and day. 4. 19.

रजस्वतने:-most dusty, having the greatest quantity of water. D. 8. 19.

रजांसि-regions. 4. 19.

रज्ज:-rope. 2. 1, 2.

रणाय-for delight. 9. 27.

रण्यौ-fit for battle. 6. 33.

रथ:-chariot. 3. 5; 7. 4; 9. 11.

रथनेमि:-the rim of the chariot.

5. 5.

रथन्तरम्-name of a Sama. 7. 8. रथम-chariot. 6. 28.

रथर्येति-desirous of a chariot or of the accomplished thing.

6. 28.

रथस्तुतौ–in praise of chariot. 2. 5. रथस्य-of chariot. 10. 3.

रथे-in chariot. 10. 3.

रथै:-with chariots, 11, 14,

रध्याः-they who draw chariot, horses. 10. 3.

रदितः-the root √रद् (to dig). 2.26. रध्यति:-the verb √रघ् (to subdue). 6. 32; 10. 40. रन्धय-make us happy. 10. 40.

रप:-sin. 4. 21.

रपते:-from √रप (to make sound). 6. 21; 9. 11.

रमणान्-from enjoyment. 6. 17.

रमणाय-for enjoyment. 12. 13.

रमणीयानाम्-of delightful. 7. 15.

रमणीयाय-for delightful. 4. 8; 9.

27; 10. 47.

रमणीये-in delightful. 1. 20.

रमणीयौ-beautiful. 6. 33.

रमते-he takes delight. 10. 8.

रममाणः-rejoicing. 9. 11.

रममाणम्-enjoying. 1. 20.

रमयन्त-they caused to enjoy. 12.43.

रमे-I enjoy. 11. 39.

रम्णाति:-the verb √रम् (to restrain or to emit). 10. 9.

रम्भ:-staff. 3. 21.

रिय:-wealth. 4. 17.

ररिवान्-bounteous. 4. 25.

रश्मय:-rays. 2. 6; 4. 27; 5. 6, 8,

11; 7. 23; 10. 13; 11. 23; 12.

15, 25, 37.

रिम:-ray. 2. 6, 15.

रशिमनामानि-synonyms of ray. 2.15.

रिमपोषम्-growth of rays. 12. 16.

रिमिभि:-with rays. 5. 19; 7. 11;

12. 27, 29.

रश्मिवन्तः-having rays. 12. 32.

रसते:-from ∨रस् (to make sound).

6. 21; 9. 11; 11. 25.

रसभारणम्-holding of juices. 7. 11. रसम्-juice. 9. 43; 11. 29. रसहरणात्-from extracting juice.

3. 16; 11. 5.
रसा-name of a river. 11. 25.
रसा:-juices. 4. 27; 6. 19; 7. 23.
रसादानम्-drawing of juices. 7. 11.
रसाद्-juices. 2. 14; 4. 27; 11. 23.
रसान्-of juices. 10. 10.
रसान्-roaring. 11. 25.
रसानुदानम्-to release the juices.
7. 10.

रसानुप्रदानेन-by giving juice. 10. 34. रसेन-with juice. 6. 15; 12. 1. रहसि-in solitude. 4. 18. राका-wife of a god; second full moon day. 11. 29.

शकाम्-atmospheric goddess; second full moon day. 11. 31. राजते-it shines. 12. 46. राजते:-from √राज् (to shine). 2. 3. राजपुरुष:-royal servant. 2. 3. राजम्य:-for kings.

राजसंयोगात्-on account of royal association. 9. 11.

राजा-king. 1. 16; 2. 1, 3, 21, 25; 4. 8; 6. 5, 12, 22; 9. 3, 10, 11. राजानम्-acc. king. 7. 20, 26; 9. 23.

राजानी-kings. 5. 28; 11. 23; 12. 1.

राज:-of king. 2. 3; 9. 10. राज्ये-in kingdom. 2. 10.

राज्येन-with kingdom. 2. 10 रातिः-the root √रा (to give). 4. 25. रातिरभ्यस्तः-reduplication of √रा. 2.12.

राते:-from √रा (to give). 2. 18: 4. 17: 11. 30.

रात्रय:-nights. 7. 31.

रात्रि:-night 2. 18, 19, 20. 21; 6.

19; 7. 24; 9. 28; 11. 25; 12. 11. रात्रिनाम-synonym of night. 8. 10. रात्रिनामानि-synonyms of night.

2. 18.

रात्रिभि:-with nights. 12. 23.

रात्रे:-of night. 2. 18; 3. 16.

रात्री-during night. 3. 15; 4. 18; 6. 19.

राज्याः-of the night. 5. 28.

राध:-wealth. 4. 4. राष्ट्रवन्ति-they propitiate. 4. 4.

राध्नोतिकमी-meaning to worship.

रामः-having dark marks. 12. 13. रामा-a beautiful maiden. 12. 13. रामाप्-a beautiful maiden of the

dark race. 12. 13.

रास्पिन:-noisy. 6. 21.

रास्पी-noisy. 6. 21.

रिक्थप्रतिषेधे—in prohibition of in heritance. 3. 5.

रिक्थम्-wealth. 3. 5.

रिच्यते-it is left. 3. 2.

रिप्रम्-sin. 4. 21.

हचे:-from √हच् (to shine). 11.5.

रुजते:-from. √रुज् (to break). 6. 1.

रुजन्त:-tearing. 10. 30.

रुजन्ति-they break. 6. 4.

रुजाना:-rivers. 6. 4.

रद:-Rudra, atmospheric deity. 10. 5, 7.

रुद्रम्-acc. Rudra. 7. 23.

रहस-of Rudra. 10. 5; 11. 49; 12. 46.

रहा:-Rudras. 11. 14, 15.

रुद्रेण-with Rudra. 7. 10.

हरात्-bright colour. 2. 20; 6. 13.

रूपनाम-synonym of beauty. 2. 9;

3. 11; 5. 8, 13; 8. 11.

रूपनामानि-synonyms of beauty. 3. 13.

रूपम्-form. 2. 3; 3. 13, 16; 6. 36; 10. 17; 12. 10, 27.

रूपवती-beautiful. 5. 13.

रूपविशेषे:-with exceptional colours. 11. 5.

रूपसम्पन्ना:-accomplishment of the form. 1. 15, 16.

रूपाणि-beauteous forms. 3. 5; 4. 16. रूपोपमा-simile expressed with the word form. 3. 16.

रेक्ण:-wealth. 3. 2.

रेजते-he trembles. 3. 21.

रेजयति—he causes to tremble.

10.42.

रेत:-seminal fluid. 5. 13; seed. 9. 22.

रेतःसेकम्-marital relation. 3. 5. रेतसः-of the seminal fluid. 3. 4. रेशयदारिणः-tearing asunder those who injure others. 6. 14. रेषणाय-for injury. 10. 45.

रैवतम्-name of a Sama. 7.11.

रोगाणाम्-of diseases. 4. 21.

रोचते:-from √रुच् (to shine). 2. 3, 20; 3. 13; 6. 13; 11. 39.

रोचिष्णूरस्का:-with resplendent breasts. 3. 15.

रोदयतेः-from the causal of √ख्द् (to roar). 10. 5.

रोदसी-heaven and earth. 10. 10; wife of Rudra. 11. 49, 50.

रोध:-bank. 6. 1.

रोधसी-heaven and earth. 6.1.

रोख्यते-he cries again and again. 10. 46.

रोह्न्यमाणः-roaring. 5.16; 10. 5. रोह:-ascent. 7. 23.

रोहति-she climbs. 3. 5.

रोहात्-from ascent. 7. 23, 24.

रे।हेण-by ascent. 7. 23.

रै।ति-he cries. 10. 5.

लच्णम्-definition. 1. 1.

जन्णत्-from indicating. 4. 10.

बगते:-from \sqrt{a} ग् (to cling). 6.26.

लग्यते:-from √लग् (to cling). 4.10.

बङ्गते:-from \sqrt{a} ङ्ग (to go). 6.26.

बज्जते:-from √वज्ज् (not to praise). 4. 10.

बतते:-from √बत् (to hang). 5.26. बता-creeper. 5.27.

लप्यनात्-from a desire to obtain.

4, 10,

जवसूत्रम्-the hymn of Lava. (RV. X. 119). 7. 2.

लभते-she obtains. 3. 5.

लभन्ते-they obtain. 9. 1.

लभेत-he may obtain. 9. 11.

लम्बकर्मणः-from meaning to be long. 5. 26.

लम्बचूडकः-one having long-locks.

1. 14.

लम्बते:-from $\sqrt{\alpha}$ न्ब् (to hang down). 6. 26.

लवनार्थे-in the sense of cutting. 2. 2.

लषतः-from $\sqrt{\text{लप}}$ (to desire). 4.10. लाङ्गलम्-plough. 6.26.

लाङ्गुलम्-tail. 6. 26.

लाङ्गलवत-having a tail. 6. 26.

बाजते:-from \sqrt{a} ाज् (to fry). 6. 9.

बाजा:-parched grain. 6. 9.

बाजान्-acc. parched grain. 6. 9.

लाञ्ज्ञनात्-from marking. 4. 10. लाभात्-from obtaining. 4. 10.

विङ्गज्ञा:-knowers of the charac-

teristic mark. 1. 17.

लिहन्ति-they lick. 10. 39.

लीयते-it clings. 6. 28.

बीयते:-from \sqrt{a} (to cling). 3.5.

खुनाते:-from $\sqrt{\epsilon q}$ (to cut). 3. 5.

जुप्तनामकरणः-whose suffix is lost.

6. 22.

लुप्तोपमानि-metaphors. 3. 18.

जुड्धम्-greedy. 4. 14.

लोक:-world. 6. 32; 7. 8, 11.

लोकम्-world. 2. 14; 6. 6.

लोकस्य-of the world. 7. 5; 12. 22.

लोका:-worlds. 4. 19.

लोकान्-acc. worlds. 2. 22.

लोकानाम्-of worlds 7. 23.

लोके-in the world. 1. 2; 5. 25;

7.4.

लोभनाम-synonym of greed. 2. 5.

लोम–hair. 3. 5.

लोष्ट:-lump. 6. 1.

लोहितम्-bright red. 12. 17.

लोकिकेषु-in the speech of the common people. 1. 16.

बः-your. 5. 26; 11. 9, 15.

वकार:-the letter व्. 10. 1, 17.

बक्रे:-from √वच् (to speak). 3. 13.

वक्रव्यत्रशंसम्-whose praise should be announced. 11. 31.

वंश:-bamboo, pole. 5. 5.

वत्र:-breast. 5. 5.

वस्यन्ती-desirous of speaking.

9. 18.

वचनम्-speech. 1. 1.

वचनानि-words. 2. 27; 10. 31; 12.30.

वचनीय:-it should be called. 1. 12.

वचनेन-with speech. 9. 31; 12. 18.

वचे:-from √वच् (to speak). 2. 23;

12.13.

वज्र:-thunderbolt. 3. 11; 7. 12.

वज्रनाम-synonym of thunderbolt.

5. 24; 6. 17.

वज्रनामानि-synonyms of thunderbolt. 3. 11.

वज्रबाहु:-thunderbolt-armed. 2.26. वज्री-having thunderbolt. 5. 12; 6.32.

वञ्चनवन्तः—having praise; infatuating. D. 4. 15.

विश्वक्-trader. 2. 17; 6. 6.

वाणिज:-traders. 6. 26.

वत्-like. 3. 16.

वत्सम्-calf. 2. 20.

बदात-he chatters. 5.22.

वदनात्-from speaking. 6. 2.

वदन्ति-they say. 1. 5; 4. 26.

वदेम-may we speak. 1. 7.

वध:-slaughter. 10. 11.

वधकर्म-meaning to kill. 3. 11.

वधकमेण:-ab. meaning to hurt. 3.

9; 9. 16, 18; 10. 29.

वधात-from the wound. 9. 15.

वधेन-with slaughter. 5. 16.

वनगामिनौ-the two who frequent

the forest. 3. 14.

वननात्-from division. D. 5. 5.

वननीयम्-to be won. 6. 31.

वननीयस्य-of the worthy of honour.

4. 26.

वननीया-desirable. 3. 10.

वननीयानि-worthy of winning. 9.

42; 11. 46.

वनम्-forest. 6. 5; tree. 8. 3.

वनयन्ति-they win. 6. 14.

वनिवतृतमः-greatest winner. 12. 5.

वनशय:-growing in a forest. 5. 5. वनस्पतय:-plants. 8. 5.

वनस्पति:-lord of herbs. 8. 16, 17. वनस्पते-O lord of herbs. 8. 3, 18,

वनानाम्-of trees. 8. 3.

19, 20.

वनानि-forests. 4. 14; 5. 16; 9. 30.

वनि:-the \sqrt{a} न् (to win). 7. 29.

वनुत:-winning. 7. 29.

वनोते:-from \sqrt{a} न् (to win). 8. 3.

वन्दनाय-for salutation. 4. 17.

वन्द्मान:-bowing. 10. 33.

वन्दितन्य:-to be adored. 7. 16; 8. 8. वपुष्करम्-means of decoration.

5. 14.

वमनात्-from vomitting. 3. 20.

वस्रीभि:-with emmets. 3. 20.

वम्रय:-emmets. 3. 20.

वयते:-from \sqrt{a} (to weave). 5.27.

वयम्-we. 6. 7, 8; 7. 22.

वया:-branches. 1. 4.

वयांसि-birds. 5. 27.

वयुनम्-desire, or wisdom. 5. 14.

वर:-boon. 1. 7; husband. 3. 15;

6. 9.

वरणात-from choice. 6. 28.

वरणीय:-noble. 12. 13.

वरतमम्-best. 5. 1; 8. 16.

वरतरम्-very good. 8. 9.

वरम्-good. 5. 4.

वरियतन्य:-to be chosen. 1. 7.

वराह:-cloud, boar. 5. 4.

वराहव:-groups of gods. 5. 4.

वराहाः-the angirasas, seers. 5. 4. वराहार:-having good food. 5. 4. वरुण:-a celestial god. 6. 13; 7. 8, 10; 9. 3; 10. 3, 4; 12. 21, 32, 36. वरुणस्य-of Varuna. 2. 13. वरुणेन-with Varuna. 7.10. वर्जनीयानि-to be avoided. 10.14. वर्जयति-it separates. 3. 11. वर्ण:-colour. 2. 3, 14, 20; 11. 39. वर्षनाम-synonym of colour. 2. 20; 6. 13; 9. 26. वर्णम्-colour. 2. 20. वर्णलोप:-elision of a letter. 2. 1. वर्णसामान्यात्-from the similarity of a letter, 2, 1, वर्णस्य-of colour, 7, 31. वर्णा:-castes, 3, 8, वर्णोपजनः-addition of a letter. 2. 2. वर्ततेः-from $\sqrt{2}$ त् (to roll). 2. 17. वर्तमानाः-rolling. 9. 8. वर्धते-growth. 1. 2; he grows. 10.19. वर्धते:-from Vृष्ट्य (to increase). 2.17. वर्धनाय-for prosperity. 4. 19. वर्धयन्ति-they increase. 8.2; 9. 26; 10. 39. वर्धयन्त-they should make him grow. 1. 10. वर्धयमान:-causing to grow. 10. 27. वर्षकर्म-phenomenon of rain. 2.

8, 16.

वर्षकर्भेणा-with the phenomenon of rain. 2. 8; 7. 22, 23. वर्षकर्मवतः-from him whose function is to rain. 10. 11. वर्षकर्मा-having the function of rain, 9, 22. वर्षकामः-desirous of rain. 9. 6. वर्षकामसूक्रम्-hymn for the desire of rain. 2. 10. वर्षकामाः-desirous of rain. 7. 23. वर्षणात्-from raining. 9. 22. वर्षति-it rains. 2. 10; 4. 27; 9. 22. वर्षन्-raining. 3. 10; 5. 19. वर्षन्ति-they rain. 11. 41. वर्षाः-rainy season. 4. 27; 7. 11. वर्षिता-rainer. 4. 8; 11. 47. वर्षित:-of the rainer. 7. 23. वर्षिष्टम्-best. 5. 1. विषेष्टेन-with most wholesone. 11, 14, वर्षेण-with rain. 2. 9. ववित्तथ-p/. of \sqrt{a} च्च् (to increase); according to Yaska from √वच् (to speak). 3.13. ववर्ष-it rained. 2. 10. वि:-beauty. 2. 9. वश:-passion. 5. 13. वशगमने-in subduing. 6. 32; 10. 40. वष्ट:-from √वश् (to desire). 5. 1; 6. 10; 12. 5. वसते:-from \sqrt{a} स् (to dwell). 10. 16 वसथ:-vou dwell. 3. 15.

वसनाय-for covering. 8. 9.

वसन्त:-Spring. 7. 8.

वसवः-rays of the sun; celestial gods. 12.41,42,43.

वसिष्ट:-Vasistha. 9. 6.

वसिष्टस्य-of Vasistha. 6. 30; 9. 26.

वसुकामा:-desiring wealth. 6. 6.

वसुधानाय-for bestowing wealth.

9. 42, 43.

वसुधान्यौ-wealth-receptacles. 9.42.

वसुमान्-having wealth. 6. 31.

वसुभि:-with Vasus. 12. 41.

वसुवननाय-for winning of wealth.

9. 42, 43.

वस्नि-riches 3. 11; 9. 42; 11. 46.

वस्यः-rich in wealth. 6. 31.

वस्ते:-from \sqrt{a} स् (to wear). 4. 24.

वस्त्रमथिनम्-cloth-stealer. 4. 24.

वस्त्रम्-cloth. 4. 24.

वह-carry. 8. 19, 20.

वहते:-from √वह् (to carry). 3.13.

वहनम्-to carry. 7. 8; marriage.

12. 11.

वहनात्-from carrying. 6. 2.

वहम्-shoulder of the team. 3. 9.

वहसि-thou carriest. 7. 23.

वा-particle, used in the sense of deliberation, aggregation,

etc. 1. 4.

वाक्-speech. 1. 20; 2. 9, 23; 8. 3,

20; 9. 19; 10. 46; 11. 27, 28,

29, 42, 43; 12. 30.

वाक्प्रतिरूपया-with delusive appearance of speech. 1. 20.

वाक्यपूरणाः-to fill in the sentence.

1. 9.

वाक्यशेष:-the expression left out. 12. 22.

वाक्यसंयोगः-context. 6. 1.

वाक्सख्ये—in friendship with speech.

1. 20.

वागाम्भृणीयम्-the hymn (RV. X.

125). 7. 2.

वाक्त्रेयेषु-loc. to be known by speech. 1. 20.

वाग्दोह्यान्-acc. to be milked through speech. 1. 20.

वाग्भि:-with speeches. 4. 19; 10.5.

वाङ्नाम-synonym of speech. 4.16.

वाङ्नामानि-synonyms of speech. 2. 23.

वाच:-of speech. 1. 20; 3. 8; 6. 2;

10. 17; 12. 30; speeches, 6. 2.

वाचम्-acc. speech. 1. 19, 20; 2. 12;

4. 10; 11. 27, 29; 12. 10, 32.

वाचस्पति:-lord of speech. 10. 17.

वाचा-with speech. 1. 19; 12. 9.

वाजः-Vaja, a son of Angiras.

11. 16.

वाजपतनम्-Soma. D. 5. 15.

वाजान्-horses. 9. 19.

वाजिन:-celestial gods. 12. 43, 44.

वात:-wind. 6. 28; 10. 34, 35.

वातसमीरिता:-stirred by air. 6. 15.

वाताप्यम्-water. 6. 28.

वातायनाः-moving in the wind. 1.4.

वाति-it blows. 10. 34.

वाते:-from √वा (to blow). 10.1. वातेन-with wind. 7.10. वाध्रयश्वम्-composed by Vadhryasva. 8.22.

वाम्-you two 2. 7; 4. 17.

वामम्-good. 6. 31.

वायन्यानि-belonging to Vayu. 8. 2. वायसः-the crow. 4. 17.

वायु:-air. 2. 22; 5. 6; 7. 5, 7, 10, 26; 9. 3, 40; 10. 1.

वायुकमं-function of Vayu. 10. 3. वायुना-with Vayu. 2. 8; 7. 10, 11.

वायुम्-air. 11. 5.

वायुजिङ्गम्-the characteristic mark of Vayu. 1.17.

वारवादित्या-air and the sun. 2. 22. वारवादित्याभ्याम्-with Vayu and Aditya. 7. 5.

वारवादित्यों-air and the sun. 12. 37. वारवति-it causes to cover. 2. 13;

9. 2.

वारयते:-from the causal of √ृष्ट (to cover). 5.1; from the causal of √ृष्ट (to exclude). 8. 9.

वारयन्ति-they check. 10. 29.

वारि-water. 9. 2.

वार्च्यायिशः-name of a teacher. 1.2.

वालम्-a period. 11. 31.

वालवन्तम्-having hair. 1. 20.

वाला:-hair. 1. 20.

वालिनी-hairy. 11. 31.

· वालेन-with hair. 11. 31.

वाशी-speech. 4. 16.

वारयते-it is spoken. 4. 16.

वाश्यते:-from $\sqrt{\text{ann}}$ (to roar). 5. 1. वासराणि-bright. 4. 7.

वासवः-name of Agni and Indra.

12.41.

वासात्य:-son of night. 12. 2.

वासिष्ठम्-composed by Vasistha.

8. 22.

वास्तु:-house. 10. 16.

वास्तोष्पति:-lord of the house. 10. 16.

वि-preposition. 1. 3; to go. 2. 3.

वि:-bird. 2. 6.

विकट -hideous. 6. 30.

विकटे-O hideous. 6. 30.

विकर्तनदन्ती-with cutting teeth.

6.30.

विकर्तनम्-division. 2. 22.

विकर्तनात्-from cutting. 5. 21; 6. 26.

विकर्तनेन-by division. 2. 22.

विकर्ष:-distance. 3. 9.

विकसित:-blossomed. 4. 10.

विकारम्-modification. 1. 2; 2. 2.

विकारा:-modifications. 1. 2, 3.

विकारे-in modification. 1. 13; 2. 1.

विकारेण-with modification. 2. 1.

विकीर्णतरम्-more scattered. 8. 9.

विकीर्णमात्रा:-scattered measures.

11. 12.

विक्रिटित:-very crooked. 6. 30.

विकुषित:-drawn out. 5. 26.

विकुषितम्-kneaded. 6. 22.

विकृतय:-derived forms. 2. 2.

विकृत्तात्-from the carved. 6. 11.

विकृष्टदेहाः-having long bodies. 10. 22.

विक्रमते-he strides. 12. 19.

विकान्तगति:-of crooked gait. 6.30.

विकान्तज्योतिष्कः-whose light is incomplete. 5. 20.

विकान्तदर्शनः-of crooked sight. 6.30.

विक्रोशयिता-expounder. 2. 25.

विद्मापयन्ती-bringing destruction. 10. 7.

विखननात्-from digging. 3. 17.

विष्रहेख-by isolation. 1. 4.

विव्यत्यौ-killing. 9. 40.

विचन्ते-they see. 12. 27.

विचारणार्थे-in the sense of deliberation. 1. 4.

विचिकित्सार्थीय:-denoting uncertainty. 1. 5.

विचेतयमानाः-having precise know-ledge. 4. 19.

विजंजप:-who merely recites. 5.22.

विजयेन-with victory. 1. 2.

विजानन्ति-they know. 2. 16.

विजानाति-he knows. 1. 18; 3. 22.

विजानामि-I know. 6. 28.

विजामाता-would-be son-in-law.

6. 9.

विज्ञामानुः-from the would-be sonin-law. 6. 9.

विज्ञातार्थम्-acc. one who knows the meaning. 1. 20.

विज्ञातुम्-to know. 2. 3.

विज्ञाने-in knowledge. 2. 3.

विज्ञायते-it is known. 1. 4, 8, 9; 2.

11, 17; 3. 4, 8; 4. 4; 7. 12; 8. 22; 10.8; 11. 29, 31; 12. 13. 14.

विड्भ्य:-for tribes. 7. 24.

वितस्तम्-faded. 3. 21.

वितस्ता-the Vitasta, name of a river. 9. 26.

वितिष्ठसे-thou encompassest. 9. 29.

वित्तधन-O treasur-knower. 4. 4.

वित्तम्-wealth. 2. 24.

विदत्-it may find. 9. 4.

विद्यानि-sciences. 6. 7.

विद्थे-in the assembly; at the sacrifice. 9.3.

विदस्ततरम्-very small. 1.9.

विदस्येत-it may be wasted. 10. 3.

विदितकर्माणम्-acc. who knows the work. 11. 30.

विद:-they knew. 3. 10; 7. 19.

विद्दुष:-corrupt. 3. 2.

विद्ध:-pierced. 6. 12.

विद्य:-we know. 6. 8.

विद्यते-it exists. 1. 15, 17; 3. 18; 7. 8, 19, 20; 8. 2; 12. 40.

विद्यन्ते-they exist. 2. 7; 3. 4.

विद्या-knowledge. 12. 37.

विद्यात:-from knowledge. 1. 16.

विद्याप्रकर्षे-loc. excellence of knowledge. 1. 5.

विद्याम्-acc. science. 1.8.

विद्यास्थानम्-acc. branch of science.

1. 15.

विद्युत्-lightning. 3. 11.

विद्वनित-they run away. 9. 19. विश्वति:-the verb √विश् (to give). 10. 23.

विधवनात्-from trembling. 3. 15.

विधवा-widow. 3. 15.

विधाता-creator. 11. 10, 11.

विधातृका-a woman without a supporter. 3. 15.

विधान्रे-for creator. 10. 6.

विधानम्-process. 3. 4.

विधारयिता-supporter. 12. 14.

विधावनात्-from running. 3. 15.

विधीयते-it is applied. 11. 27. विधीयन्ते-they are prescribed. 1.

विधायन्त-tney are presented. 1. 15, 16.

विनश्यति-he perishes. 1.2, 6.

विनश्यन्ति-they perish. 5. 12.

विनाशयति-he wastes. 5. 16.

विनिन्तर्णाय-for destruction. 4. 18.

विनिग्रहार्थीयम्—having the sense of mutual separateness. 1. 7.

विनिम्रहार्थीया—having the sense of. mutual separateness. 1. 3, 5.

विनिम्रहार्थीयौ-having the sense of mutual separateness. 1. 3, 5.

विनियोगम्-application. 1. 8.

विनिर्गतसपः-devoid of vitality. 5. 16.

विन्द्ति-it finds. 9. 30.

विन्दते:-from $\sqrt{$ विद् (to find). 7. 9.

विन्दामि-I find. 6. 18.

विपक्रप्रज्ञ:-of mature wisdom. 3.12.

विपरिणमते-alteration. 1.2.

विपरीत:-reversed. 2. 14.

विपरीतस्य-gen. reversed. 3. 18; 4.

10;6. 30; 9. 11; 10. 31; 11. 5.

विपरीता-reversed. 7. 12.

विपरीतात्-ab. reversed. 3. 20; 4.

25; 5. 26; 6. 1.

विपर्येषि-thou reversest. 7. 23.

विपर्वाणम्-joint by joint. 9. 25.

विपाद-the river Beas. 9. 26.

विपार्खुतुद्ध्योः-of the Beas and the Sutlej. 2. 24.

विपाद्ञुतुद्रयौ-the Beas and the Sutlej. 9. 38.

विपादनात्-from bursting forth.

विपाशनात्-form loosening fetters. 4. 2; 9. 26.

विपिंशति-he adorns. 6. 11.

विपिशितम्-well adorned. 8. 11.

विपीतार्थम्-acc. who has drunk the sense. 1. 20.

विषुनाति-it cleanses. 5. 5; it tears open. 12. 30.

विपूर्वस्य-preceded by वि. 12. 26.

विप्रतिषिद्धार्था:-whose meanings are contradictory. 1. 15, 16.

विष्रथते-he spreads. 8. 9.

विप्रापणात्-from extending. 7. 13; 9. 26.

विप्राप्त:-out of reach. 6. 20.

विबोधय-awaken. 12. 4.

विभक्तस्तुतिम्-of divided praise. 7.8.

विभक्ती:-inflections. 2. 1.

विभन्नमाणाः-distributing. 6. 8. विभज्ञति-he distributes, 6, 8, विभजन्ती-being separate. 6. 28. विभज्य-having divided. 7. 5. विभाग:-division. 2. 7, 10; 3. 20; 4. 2. विभागकर्मा-meaning to divide. 4.17.

विभागेन-by separating. 4. 27. विभाषितगुण:-having guna optionally. 10. 17.

विभीदकस्य-of the Vibhidaka tree. 9. 8.

विभूततमम्-fully manifested. 2.19. विभूतमनाः-of a penetrating mind. 10, 26,

विभूताय-to the powerful. 11. 9. विभूतिम्-greatness. 4. 23. विभेदनात्-from piercing. 9. 8. विभ्वा-Vibhya, a son of Angiras.

11, 16,

विमक्रपाशि-free from ties. 11. 48. विमक्रे-released. 9.39. विमुच्यते-it is released. 9. 8.

विमोचने-in the sense of releasing. 1.17.

वियवनात्-from being apart. 4. 25. वियात:-he crushes, or crush. 3.10. वियुते-heaven and earth. 4. 25. वियोगात्-from separation. 3. 15. विराजित-he shines brightly. 12.13. विराजनात्-from excelling. 7. 13. विराद्-a metre. 7. 13.

विराधनात्-from disagreeing. 7.13.

विरुप:-name of a seer, 3, 17, विरोधनात-from restraining. 6.1. विरोहणात्-from growing. 6. 3. विलिपतम्-lamentation. 5. 2. विवक्से-des. of Vवच् (thou desirest

to speak). 3. 13.

विवच्यति-he will speak. 7. 30.

विवदेते-they two dispute. 7. 30.

विवर्तेते-they two roll on. 3. 22.

विवसते-they put on. 12. 41.

विवस्वत:-from the sun. 7. 26; 12. 10, 11.

विवस्वान्-the sun. 7. 26; 12. 10. विवासति:-the verb vivasati (to attend). 11. 23.

विवासनवान-driver of darkness. 7. 26.

विवासनात्-from shining. 12.41. विवासनानि-bright. 4. 7. विवासे-at the termination. 5. 28. विविड्डि-imv. of √विश्, be active.

10. 8.

विविदिषाणि-desid. sb. from √विद् (to know) I would like to know. 2. 8.

विव्याते-she shows. 1. 19; 3. 5. विवृतज्योतिष्क:-whose light is disclosed, 5, 20,

विवृद्धा-mighty. 9. 26. विवृद्ध्या-by the growth. 2. 16. विंशति:-twenty. 3. 10, 13. विशते:-from Vविश् (to pervade). 12. 18.

विशयवत्यः-doubtful. 2. 1. विशा-with the people. 3. 8. विशेष:-difference, 10, 16, विश्वकद्र:-having a despicable gait of a dog. 2. 3. विश्वकदाकर्ष:-one who drags about like a despicable dog. 2. 3. विश्रयन्ताम्—remain, 8, 10. विश्वकर्मा-all-maker. 10. 25, 26. विश्वम्-all. 8. 10. ाविश्वालिक्रम्-having the characteristic mark of all. 12, 40. विश्वान्-all. 7. 21. विश्वानर:-leader of all. 7. 21; 11. 8, 10; 12. 20. विश्वानरौ-leaders of all. 7. 23. विश्वानि-211, 7, 20, विश्वामित्र:-name of a seer. 2. 24. विश्व-all. 3. 16; 7. 21; 12. 39. विषय्यो-du. out of temper. 9. 39. विषमम्-crooked. 6. 23. विषमरूपे-of different forms. 12.17. विषमरूपेष्ट—in different froms. 11.23. विषमस्य-of the hostile. 4. 19. वृष्तः-low-caste man. 3. 16. वृषता:-low-caste people. 3. 16. वृषशील:-having a beastly nature. 3. 16. वृषाशील:-having the nature of a beast. 3. 16. विषित:-open. 4.3; set free. 12. 18.

विषीच्यति-it joins. 1. 7.

विष्टप्-the sun, sky. 2. 14. विष्णाते:-from वि √स्ना (to purify). 12, 26, विष्ण:-a celestial god. 5. 7; 7.10; 12. 18, 19. विष्णुपदे-in meridian. 12. 19. विष्णो:-of Visnu. 2. 7; 5. 7. विष्पत:-expanse. 6. 20. विष्यत-let him release. 6. 21. विसर्जनकर्मा-meaning to emit. 10.9. विस्तीर्णतरम्-more spread. 8. 9. विस्रवणात्-from flowing. 6. 3. विस्तृह:-streams. 6. 3. विहन्ति-he strikes down. 3. 9; 10, 11, विहर्यति-he longs. 7. 17. विहियेते-they two are kept apart. 9.36. वीर:-hero, 1, 7. वीरकर्मेखे-for heroic action. 10. 19. वीरयति-he subdues. 1. 7. वीरयतेः-from √वीर् (to be powerful.) 1. 7. वीरवन्तः-having heroes. 1. 7. वीरुध:-herbs. 6. 3. वीळयति:- \sqrt{a} ीळ् (to be hard). 5. 16. वीळिता-hard. 5, 16. बुक:-the moon. 5. 20, 21; the sun, dog, jackal. 5. 21; plough. 6. 26. वृकी-jackal. 5. 21. वृत्तः-tree. 2. 6; 5. 4; 12. 29. · वृत्तस्य-of a tree. 6. 17.

वृषोति-it covers. 2. 9, 13; 5. 8; 10. 3.

वृश्णेते:-from √वृ (to cover). 2. 3, 17, 26; 5. 21; 6. 2, 35; 11. 31; from √वृ (to choose). 5. 1.

वृतत्त्रये-in the chosen dwelling place. 12. 29.

वृत्तम्-usage. 2. 24; character. 11. 2.

वृत्तयः-forms. 2. 1; means of livelihood. 6. 5.

वृत्तिसामान्येन-with similarity of form. 2. 1.

वृत्र:-Vṛtra. 2. 16, 17.

वृत्रक्ते-to the slayer of Vṛtra. 7.13.

वृत्रतरे-to him who excels Vrtra. 7. 13.

वृत्रवयः-slaughter of Vrtra. 7. 10. वृत्रहा-killer of Vrtra. 7. 13.

वृत्वा-covering. 2. 6.

वृथासुतम्-uselessly pressed. 11. 4. वृद्धवाशिनी-jackal. 5. 21.

वृद्धिकर्मणः-meaning to grow. 2. 24; 9. 25; 12. 9.

वृन्दम्-arrow. 6. 34.

वृन्दारकः-arrow, elephant. D. 6.34. वृषम्-bull. 4. 8; rainer. 9. 22.

दृषाकपायी-wife of Vṛṣakapi. 12. 8. 9.

वृषाकिपः-a celestial god; violent shaker. 12. 27.

दृषाकपे:-of Vrsakapi. 12. 8.

वृषाकम्पनः-violent shaker. 12.27. वृष्टियाचिनम्-acc. begging rain. 2.12.

बृष्ट:-from rain. 6. 36. वे:-of bird. 4. 3; 6. 28.

वेजनवान्-swift. 2. 28; 3. 3; 10. 31.

वेते:-from Vवी (to go). 1.4, 7; 2.6;

10. 1; from √वी (to string). 5. 14.

वेत्थ-thou knowest. 6. 8.

वेद-he knew. 2. 8; 7. 19, 30.

वेदनानि-sciences. 6. 7.

वेदने-loc. proclamation. 1. 7.

वेदनेन-with knowledge. 3. 12.

वेदम्-acc. Veda. 1. 18, 20.

वेदयन्ते-they cause it to be known.

5. 2, 11; 6. 27; 9. 8.

वेदाङ्गानि-limbs of the Veda. 1. 20.

वेदितन्याभि:-inst. pl. should be known..2. 21.

A lun o 1

वेदितुम्-to know. 1. 8.

वेदितृषु-among the learned. 1.16.

वेदे-in the Veda. 1. 2.

वेन:-name of god. 10. 38, 39, 42.

वेनते:-from √वेन् (to long). 10.38.

वेलायाम्-in time. 12. 13.

वेसरम्-day. 4. 11.

वेसराणि-of diverse courses. 4. 7.

वैकुण्ड:-son of Vikuntha. 7. 2.

(RV. X. 48-49.)

वैखानसः-ascetic. 3. 17.

वैतसः-male-organ. 3. 21.

वैद्यत:-belonging to lightning.

7. 23.

वैरयाकरणाः-grammarians. 9. 5. वैदयाकरणानाम्-of the grammarians. 1. 12.

वैराजम्-name of a Sama. 7. 11. वैरूपम्-name of a particular Sama. 7. 11.

वैश्वदेवम्-stanza addressed to allgods. 12. 40.

वैश्वदेवानाम्-gen. addressed to allgods. 12. 40.

वैश्वदेव्यानि-addressed to all-gods. 7. 23.

वैश्वदेखाम्-in a (stanza) addressd to all-gods. 12. 29.

वैश्वानर:-Vaisva-nara. 7. 21, 22, 23, 24.

वैश्वानरख-of Vaisva-nara. 7.22,26. वैश्वानरीय:-addressed to Vaisvanara. 7. 23, 24, 31,

वैश्वानरीयाः-addressed to Vaisvanara. 7. 23.

वैश्वानरीयायाम्-loc. addressed to Vaisvanara. 2. 20.

वैश्वानरीयेण-inst. addressed to Vaisvanara. 7. 23.

वैष्णवानि-addressed to Visnu. 7.23. वाढा-husband. 3. 4; carrier. 12, 22,

वोढार:-draught-animals. 10. 3. बोद्दतमः-best carrier. 5. 1. बोल्हार:-draught-animals. 8. 3; in-

stituters of sacrifice. D. 11.16. ब्यक्रवाचः-of distinct speech. 11. 29. व्यचिष्यपत्-he has seen. 12. 13. न्यञ्चनवत्यः-spacious. 8. 10. च्यञ्जनमात्रम् -mere indication. 7.13. च्यद्नित-they devour. 4. 6. ब्यन्त:-seeing, eating. 4. 19. च्यपाश्यन्त-they were loosenend. 9. 26.

च्ययम्-inflection. 1. 8.

न्यर्दयति -rends. 9, 25.

च्यवने-in heaven. 11. 40.

ज्यवहारार्थम्-for the every day affairs. 1.2.

न्यवहत्य-having fought. 9. 23.

ब्यवृष्णोः-thou didst uncover. 10.9.

ज्यवृष्णेत्-he manifested. 1. 7.

च्यवृधम्-he incomplete. 1. 7. न्यवेयु:-they may conciliate. 6. 11.

च्यरनुवाते-they pervade. 12. 1.

ब्यश्नोते:-from वि √ श्रश् (to pervade). 12. 18.

ब्यसुजः– $(imf. \text{ of } \sqrt{\text{सुज}} \text{ with } \mathbf{a}) \text{ thou}$ didst emit. 10.9.

व्याकरणस्य-of grammar. 1. 15.

व्याकरिष्यति-he will expound. 1.5.

ब्याख्यात:-it is explained. 1. 2; 3.

16; 4. 24, 25; 5. 5; 6. 12, 22;

7. 15; 8. 16; 9. 1, 2; 10. 18,

23, 27, 30, 33, 35, 40, 43, 45;

11. 1, 8, 11; 12. 12, 13, 20,

21, 28, 31, 32, 33, 36.

न्याख्यातम्-it is explained. 2.26, 28; 3. 9, 16; 4. 10, 12, 20,

25; 5. 5, 28; 6. 7, 17, 30, 34;

7. 2; 9. 14, 19, 23, 35; 10. 22, 23; 11. 33.

ज्याख्यातच्यः—to be explained. 1. 1. ज्याख्याताः—they are explained. 2.

14; 6. 5; 7. 23; 8. 10; 9. 15,

25, 28, 31, 32; 11. 14, 16-18,

22, 25, 27, 33, 35, 36, 41, 46,

48; 12. 30, 32, 35, 36, 38, 43.

च्याख्याते-they two are explained. 9. 37.

न्याख्यास्यामः-we shall explain. 1.

15; 2. 6, 13, 23, 24, 27; 4. 10,

15, 16; 5. 3; 6. 4, 9; 7. 8, 14, 20.

च्याद्र:-tiger. 3. 18.

च्याद्राणात्-from smelling. 3. 18.

च्यादाय-having separated. 3. 18,

च्याघि:-disease. 6. 12.

च्यापनीयम्-to be pervasive. 5. 13.

ज्यापिन:-of the pervasive. 5. 13.

च्यासा-pervader. 10. 26.

व्याप्तिकर्माणः-meaning to pervade.

3. 10.

क्याप्तिभूतः-having become omni-

present. 3. 15.

क्याप्तिमत्त्वात्-on account of (its). comprehensiveness. 1. 2.

न्यदस्यति-he scatters. 6. 22.

च्युष्टिषु-at dawns. 6. 21.

ब्युद्धयो:-pierced. 4. 15.

ब्येषि-thou reachest. 12. 23.

वजित-he goes. 1. 1; 6. 2.

बज्या-going. 1. 1.

व्रति:-creeper. 1. 14; 6. 28.

वतम्-synonym of action, ordinance, food. 2. 13.

बन्दते:-from \sqrt{a} द् (to become soft). 5. 15.

ब्रन्दी-soft. 5. 15.

बश्चनात्-from felling. 2. 6; 12. 29.

ब्रात्या:-low-caste men. 5. 3.

ब्रीडयति-he paralyses. 6. 32.

बोळयति:- $\sqrt{}$ बीळ् to be hard. 5. 16.

शंयु:-descendant of Bṛhaspati, desirous of place. 4. 21.

शंसति-he chants. 7. 23.

शंसनीय:-praiseworthy. 10. 39.

शंसनीयम्-praiseworthy. 4. 24.

शंसन्ति-they praise. 8. 6.

शंसमान:-praising. 6. 8.

शंसितारम्-praiser. 6. 11.

शकट:-car. 6. 5.

शकटम्-car. 6. 22; 11. 47.

शकटात्-from the car. 11. 47.

शकदे-in the car. 6. 22.

शकुनि:-bird. 4. 16; 9. 3; 12. 22.

शकुनिनाम-name of a bird. 2. 6.

शकुनिषु-among birds. 3. 18.

शकृदितम्-besmeared with excre-

शक्तवन्ति-they are able. 12. 32.

शक्तोति-it is able. 9. 3.

ment. 6. 22.

शक्तोते:-from √शक् (to be able). 1.

4, 8; 5. 12; 6. 32; 9. 3.

शकर्यः-stanzas. 1. 8.

शङ्कर:-auspicious. 9. 3.

शतकतो-O having hundredfold power. 4. 6.

शतप्रदम्-giver of hundred. 11. 31. शतबबाचः-name of a teacher. 11. 6.

शतम्-hundred. 3. 9, 10. शतसानिनी-gaining hundred.

10. 29.

शत्रव:-enemies. 3. 10.

शत्रूणाम्-of enemies. 4. 5; 10. 8. शनकः-slowly. 6. 22.

शंतनुः-name of a person. 2.10, 12. शंतनोः-of Santanu. 2.10.

शत्त्रमज्ञम्-whose impurity has been removed. 12. 8.

श्रापते:-from √श्राप् (to touch). 3. 21. श्रापथाभिशापो-imprecation and malediction. 7. 3.

शब्द:-sound. 9. 4.

शब्दकर्मणः-ab. meaning to make sound. 1. 9; 2. 22, 25; 5. 19; 9. 12; 11. 25.

शब्दकर्मा-meaning to sound. 2. 6. शब्दकारिके-screeching. 6. 30.

शब्दकारिण:-making sound. 5. 16.

शब्दकारिएय:-noisy. 6. 16.

शब्दपातिनौ-knocking down with sound. 6. 33.

शब्दम्-sound. 2. 6, 9; 3. 18; 9. 18; 10. 22.

शब्दवरः-having sound. 2. 24. शब्दविधनौ-transfixing with sound. 6. 33. शब्दसामान्यात्-from the similarity of words. 1.16.

शब्दस्य-of word. 1. 2.

शब्दाग्रभावे-in the sense of minute. 6. 30.

शब्दानाम्-of words. 1. 2.

शब्दानुकरणम्—imitation of sound. 9. 12, 14; 12. 13.

शब्दानुकृति:-imitation of sound. 3. 18: 5. 22.

शब्दायते-it makes sound. 2. 9.

शब्दायमानाय-for one who is being implored. 11. 9.

शब्देन-with sound. 1.2; 6.22; 10.12.

शम्-peace. 2. 5, 12.

शमनम्-tranquility. 4. 21.

शमयते:-from √शम् (to kill). 5.24; from √शम् (to exert one's self). 5.12.

शमयिता-killer. 2. 16.

शक्नाते:-from √शम् (to destroy).

1. 10; 2. 7, 16; 3. 5.

शक्ब:-thunderbolt. 5. 24.

शयनात्-from lying. 5. 19.

शयने-on the couch. 3. 15.

शर:-Saccharum Sara. 5. 4.

शरणम्-protection. 5. 22; 7. 23; 9.

19, 32; 12, 45.

शरणाय-for protection. 2. 7.

श्रास्त्-autumn. 4. 25; 7. 11.

शरमयीम्-made of reeds. 10. 29.

शरमय्यः-made of Saccharum Sara.

5. 4.

शरवान्-having thorns. 12. 8. शरीरदोशिः-shining in bodies. 7.23. शरीरम्-body. 2.13, 16; 3.5; 12.37. शरीरस-of the body. 2.16. शरीरेण-with body. 3.8. शरीरेण-with body. 1.2. शरीरेष-in bodies. 2.10.

शरीरोपशमनः-extinguishable in bodies. 7. 23. शर्या:-fingers, arms. 5. 4.

शल्मिलः-silk-cotton tree. 12. 8. शल्मिलम्-silk-cotton tree. 12. 8. शल्यः-javelin. 12. 30.

शव:-to go. 2. 2.

शवति:-to go. 2. 2.

शवते:-from √शव् (to go). 3. 18.; from √श (to go). 4. 13.

शशमान:-praising. 6. 8.

যাষ্ট্ৰ—particle: (1) denotes uncertainty in the Bhasa. (2) is also used in asking question, always. 6.9.

शक्ते-in instrument. 7. 23.

शस्यते-it is praised. 4.16.

शाकटायन:-name of a teacher. 1. 3, 12, 13.

शाकपूणि:-name of a teacher. 2. 8; explanation of talit. 3. 11; derivation of महान्. 3. 13; derivation of ऋतिक् 3. 19; meaning of Sitama. 4. 3; 4. 15; meaning of अन्तः 5. 3;

explanation of urvasi. 5. 13; meaning of স্বান্থ. 5. 28; derivation of Agni. 7. 14; view about Vaisvanara, threefold existence of Agni. 7. 28; 8. 2, 5, 6, 10, 14, 17, 18; 12. 19, 40.

साकर्य:-name of the author of the Rgvedapadapatha. 6.28.

शाकिनी-pot-herbs. 6. 5.

शाक्वरम्-name of a Sama. 7. 11. शाखा:-branches. 1. 4; 6. 32.

शातयते:-from the causal of √शद् (to knock off). 5. 24.

शातियता-destroyer. 2. 16; 6. 30.

शाशदानः-eminent. 6. 16.

शाशासमान:-making himself distinguished. 6. 16.

शाश्वतिकतमा-most constant. 4.16.

शास्त्रकृतः-grammatical. 1. 2.

शास्त्रगहीं-fault of the science. 1.14. शिताम-arm, uterus, liver, and fat.

4. 3.

शिति:-white. 4. 3.

शितिमांसतः-from white meat. 4. 3. शिपयः-rays. 5. 8.

शिपिविष्ट:-name of Visnu. 5. 7, 8.

शिपिविष्टनाम-the name of Sipivista.

5. 9.

शिम्रो–jaw or nose. 4. 10; 6. 17. शिम्री–action, 5. 12.

शिर:-head, 4, 13.

शिरस:-from head. 2. 7.

शिरिन्विड:-cloud, name of a seer-

6. 30.

शिवम्-auspicious. 10. 17.

য়িয়িন-pf. from √িয়ন্. he sought to present. 2. 10.

शिशिर:-dewy season 7. 11.

शिशिरम्-winter. 1. 10.

शिशीति:- $\sqrt{2}$ शो to give. 5.23.

शिशीते:-from $\sqrt{$ शी (to give). 10. 39.

शिश्र:-child. 10. 39.

शिश्यानः-lying. 9. 6.

शिश्रम्-unchaste. 4. 19.

शिश्वानि—threads. 4. 6.

शिष्यते-it is left. 3. 2.

शिष्यतेः-of the verb √शिष्. 10.17.

शिष्येते-they two are left. 2.1.

शीतीभावकर्मेणः-ab. meaning to cool.

1. 9.

श्रोतोष्यवर्षे:-with heat, cold and rain. 2. 22.

शीर्णाः-scattered. 4. 25.

शीर्थते-it is shattered. 6. 30.

शिषंमध्यमा:-having their head in the middle. 4. 13.

शीलम्-characteristic. 10. 42.

श्र-quick. 6. 1; 9. 40.

श्र श्रश्तुते-it races quickly. 5. 12.

श्रक्-flame. 6. 1.

शुक्रपेशसम्-radiantly adorned. 8.11.

शुक्रम्-radiant. 8. 11.

शुक्रम्-bright. 2. 21.

श्चम्-heat. 6. 16.

श्रुचा-with flame. 6. 1.

श्रुचि:-flame, pure. 6. 1.

श्रुद्धी-the sutlej. 9. 26.

श्रद्ध्-pure. 1. 13.

शुद्ध वर्षस्य-meaning to purify.

12. 26.

श्रद्वाविणी-rapid runner. 9. 26.

श्चन:-wind. 9. 40.

श्चनासीरौ-wind and the sun. 9. 40.

श्रुन्ध्यु:-pure one. 4. 16.

शुयायी-swift runner. 3. 18.

श्रुरूध:-waters. 6. 16.

शुशोभिषमाणाः-desirous of making themselves beautiful. 8. 10.

शुष्कगोमयम्-dried up cow dung. 7. 23.

शुष्णम्-draught. 3. 11.

श्रुष्म-might. 2. 24.

श्रार:-hero. 4. 13.

शूर्पम्-swine. 6. 9.

श्क्रम्-horn. 2. 7.

श्वणाते:-from √शॄ (to break). 1.

10; 2. 7, 16; 3. 5; 5. 4; 6. 9.

श्रु-hear. 3. 7; 10. 2.

श्युत-hear ye. 12. 43.

श्वणोति-he hears. 1. 19.

श्रुग्वन्ति-they hear. 2. 12.

श्र्यवन्त-may they hear. 12. 30.

श्तम्-cooked. 11. 39.

श्वतः-ripe. 4. 25.

शेते-he sleeps. 1. 1.

शेष:-male organ. 3.21; 5.8; 10.42.

शेपम्-male organ. 9. 2.

शेरते-they lie down. 11.12; 12.19.

शेव:-happy. 10. 17.

शेवधि:-treasure. 2. 4. शेष:-issue. 3. 2. शोचते:-from \/ शुच् (to shine). 6. 1; 8. 11. शोधनात-from purifying. 4. 16. शोभनाभि:-with beautiful. 2. 24. शोभने-Nom. du. beautiful. 9.39. शोभमाना:-shining ones. 12. 43. शोपणै:-with crushing might. 2.24. शोपयति-it exhausts. 2. 24. शोषयित्-drving. 5. 16. शौनःशेपे-in the case of Sunah sepa. 3. 4. क्षथते:-from $\sqrt{\text{seq}}$ (to pierce). 4.19. श्म-body. 3. 5. रमनि-in the body. 3. 5. रमशयनम्-tranquil sleep. 3. 5. रमशा-river or vein. D. 5. 12. रमशानम्-cemetery. 3. 5. रमशानसंचय:-cemetery heap. 3.5. रमश्र-beard. 3. 5. रमारनुते-it runs in the body. 5.12. श्यते:-from $\sqrt{2}$ शो (to whet). 4. 3. श्यामत:-from being dark-red. 4.3. श्यामम्-dark-red. 4. 3. श्यायते:-from √श्यै (to cause to congeal). 4. 3. श्येन:-falcon. 4. 24; 11. 1, 2. श्रदा-faith. 9. 30. श्रद्धानात्-from placing in truth. 9. 30.

श्रयतिकर्मा-meaning to depend.

7, 29,

श्रयते:-from √िश्र (to fasten). 2. 7; 4, 13, श्रव:-food, 10, 3, श्रवणीयम्-worthy of hearing. 11. 9, 50. श्रवणीयानि-to be heard. 5. 25. श्रितम्-placed. 3. 5. श्रुततः-from wisdom. 1. 8. श्रुतवान्-heard. 1. 20. श्रुष्टी-quick. 6. 12, 13. श्रूयते-it is heard. 5. 5; 10. 3. श्रोण:-row. 4. 13. श्रेष्ट:-best. 11.43 श्रोणते:-from Vश्रोण (to be set in motion). 4. 3. श्रोणि:-hip. 4. 3; श्रोप्यति-he will hear. 5. 17. श्लेष्मा-phlegm. 2. 5. श्लोकाभ्याम्-with two verses. 3. 4. श्वगतौ-loc. dog's gait. 2. 3. श्वमी-gambler. 5. 22. श्वसित-it breathes. 7. 26. श्वासिते:-from Vश्वस् (to breathe). 3. 18. श्वस्तनम्-to-morrow. 1. 6. श्वा-dog. 3. 18; 5. 21. श्वेतते:-from √श्वित् (to be bright). 2. 20. श्वेत्या-white 2, 20, षद्-six. 1. 2; 2. 13; 3. 13, 19; 4.

27; 12. 37.

षड्तुतया-with reference to six

seasons, 4, 27,

षद्चत्वारिंशत्-forty-six. 3. 9.

षड्विंशति:-twenty-six. 2. 27; 3. 1, 9, 19.

षण्ड्यथंप्रेज्ञ-appearance of the meaning of the genitive. 1. 17.

षोडश-sixteen. 2. 10, 18; 3. 13.

 H:-he. 1. 1, 12, 14, 16, 19; 2. 9, 12,

 24, 28; 3. 3, 10, 16; 4. 16, 25;

 5. 4, 12, 16; 6. 8, 13, 19, 31,

 35; 7. 1, 4, 9, 14, 15, 16, 18,

 20, 23, 27, 31; 8. 2, 8, 19; 9.

 6, 9, 13; 10. 5, 10, 15, 19, 23,

 26, 37, 42, 44, 46; 12. 10,

 18, 28.

संयतते-he stretches together. 7. 22, 23.

संयत्रश्मः-with rays gathered together. 5. 8.

संयमनकर्मा-meaning to restrain. 10. 9.

संयुष्य-having joined together. 7. 13.

संयोगेन-with good connection. 6. 9. संरिहाणे-licking together. 9. 39.

संरुद्धप्रजननस्य-whose function of procreation is obstructed. 5.2.

संदन्धन्ति–they restrain well 6.16.

संजुब्धम्-greedy. 6. 3.

संवत्सर:-year. 4. 27.

संवत्सरप्रधानः-having the year predominant. 4. 27.

संवत्सरम्-year. 4. 27; 12. 37. संवत्सरायाम्-of years. 11. 5. संवत्सरेय-with Saṃvatsara. 7. 11.

संवसन्ते-they live together. 4. 27. संविज्ञातानि-conventional terms.

1. 12.

संविज्ञानभूतम्—used as a conventional term. 7. 13.

संविदाने-understanding together. 9, 40.

संवृत्तः—well-covered. 5. 4. संशिशरिषु:—desirous of mischief. 6. 31

संशिखमाना:-sharpening together. 10. 30.

संसङ्ग्-conjunction. 7. 23.

संस्तम्-moved together. 2. 24; joined together. 3. 20.

संस्तमध्यमाः-having compact flanks, 4, 13.

संस्थ्यमं-having a mixed meaning. 3. 10.

संसेवावहै-may we attend together. 5. 9.

संसेन्यन्ताम्-let them grope together. 9. 33.

संस्कार:-grammatical form. 1. 13. संस्कारम्-acc. grammatical form.

2. 1.

संस्कृतम्–seasoned. 11. 39.

संसम्भक्षींचौ-meaning to make firm, 5, 16.

संस्तम्भस्व-be firm. 9. 12.

संस्तव:-joint panegyric. 4. 15; 7. 8, 11.

संस्तविका:-jointly praised. 7. 8, 10. संस्तवेन-with joint praise. 11. 16.

संस्तुतप्राययो:-gen. du. who are generally praised together. 12.2.

संस्त्यते-he is jointly praised. 7. 10. संस्त्यन्ते-they are praised together. 7. 6. 7.

संस्त्येते-they two are praised together. 12. 3.

संस्तौति—he praises together. 2. 20. संस्थानम्—storehouse. 3. 19; 4. 24. संस्थायान्—acc. pl. heaps of clouds. D. 10. 9; 12. 9.

संस्थानैकल्बम्-coincidence of place.

संस्नातम्-well-washed. 5. 1. संस्पृष्ट:-brought into contact with.

2. 14.

संस्पृष्टम्-touched. 4. 3.

संस्पृष्टा-brought into contact with.

2. 14; 4. 3.

संस्प्रदा-close uniter. 2. 14.

संहाय-having collected. 3. 18.

संदिता-samhita. 1. 17.

संदियते-it is gathered together.

4.11.

सकारादिम्-beginning with the letter स. 1. 13.

सङ्गः-meal of wheat. 4. 10.

सङ्खारिका-one who prepares meal of wheat. 6. 6.

सङ्ग्-meal of wheat. 4. 10. सिन्थ:-thigh-bone. 9. 20.

संवर्धानि-thigh-bones. 9. 20.

सखाय:-friends. 6. 19.

संकल्पयाञ्चके-he determined. 2. 8.

संचित्र:-short 3. 9.

संस्था-number. 3. 8, 10; 4. 26.

संख्यानाम-synonym of number.

4. 6.

संगच्छते-he goes together. 12. 29.

संगच्छन्ताम्-they may come to-

gether. 12.34.

संगच्छमानः-going together. 4. 12.

संगतौ-come together. 3. 9.

संगमनात्-from going together. 3.9.

संगमने-at the coming together.

10.39.

संगमेन-with a tranquil (mind). 3.5. संगरणात्-from shouting together.

3. 9.

संगुभ्यासि-thou hast seized well.

6. 1.

संप्राम:-battle. 3. 9.

संप्रामनाम-synonym of battle. 3.

10; 4. 24; 9. 23, 24.

संद्रामनामानि-synonyms of battle.

3. 9.

संग्रामम्-acc. battle. 5. 26.

संग्रामाय-for battle. 4. 8; 10. 47.

संप्रामे-in battle. 5. 8; 9. 18, 23.

संग्रामेषु-in battles. 4. 24; 9. 19, 20.

संग्राम्यौ-well equipped for battle.

6. 33.

संघात:-collection. 10. 33; 11. 32. सचते-he serves. 3. 21. सचते:-from \/ सच्(to be associated).

संचरः-from √सच्(to be associated).
4. 10; 9. 14, 20; 12. 26.
संचयः-collection. 3. 5.
संचरकार-he made. 1. 13, 14.
संजनी-that which fits in. 1. 12.
संजानते-they well recognise. 4. 10.
संज्ञाकरणम्-giving of designations.

1. 2.

संज्ञानात्-from knowing well. 4.21. सत:-gen. being. 1.6;2.3,7,9,13, 21,24; 3.1,8,9,10,11,13, 20; 5.8; 7.5; 9.16; 10.3,5, 19,34; 11.6.25.

सताम्-gen. the good. 3. 13; being. 7. 7.

सती-being. 11. 32.

सत्त्वनामभि:-by nouns. 1. 1.

सन्तप्रं:-preceded by being. 1. 13. सन्तप्रधानानि-having being as their fundamental notion. 1. 1.

सत्त्वभूतम्-which has become a being. 1. 1.

सन्तम्-being. 1. 12, 14.

सत्त्वस्य-of being. 1. 2; of object.

1. 2, 20; 2. 15.

सरवानाम्-of beings. 1. 1, 14; 2. 7; 7. 4.

सचानि-beings, 9. 1.

सम्प्रभवम्-of true origin. 3. 13. सत्यज्ञा:-knowing the truth. 11. 18.

सत्यनामानि-synonyms of truth.

3. 13. **H**-trutl

सत्यम्-truth. 1. 5; 3. 13; 4. 19; 11. 37.

सत्यवृध:-promoters of truth. 12. 33. सत्यसंगर:-of true invocation. 3. 5. सत्यस्य-of truth. 6. 13. सत्या:-gen. being. 2. 18; 4. 16.

सत्यौ-true. 6. 13.

सत्सु-among the good. 3.13.

सदनानि-places. 2. 20.

सदा-always. 4. 19.

सदानोनुवे-ever-screaming. 6. 30. सघस्थाने-in the dwelling-place.

3. 15.

सनगय-for the acquisition. 6.22. सनाभय:—having a common umbilicus. 4.21.

सनितः-endowed. 3. 11.

सनितम्-endowed. 3. 11.

सनोति-it obtains. 6. 1; 12. 9.

सन्तः-being. 1. 1; 9. 16.

सन्ततकमा-of manifold activities.

3. 14.

सन्तानकर्ती-begetter of offspring. 3. 6.

सन्तानकर्मेणे-for the duties of offspring. 3. 4, 5.

सन्ताननाम-synonym of offspring. 6. 6.

सन्ति-they are. 1. 14; 2. 1.

सन्त-let them be. 5. 26.

संद्धाति-he puts well. 3. 5.

संदर्शनाय-for the sight. 10. 40.

संदर्शयता-manifester. 10. 26.
संदिग्धौ-in doubt. 2. 8.
संदिग्धौ-it is confused. 2. 7, 10.
संदर्शसे-thou art seen. 3.11; 4. 12.
संद्र्हा:-doubts. 2. 7.
संद्र्हा:-doubts. 2. 7.
संद्र्हा:-beholder. 10. 26.
संद्र्हा:-beholder. 10. 26.
संद्र्हा:-armed. 10. 30.
सन्नम्मान:-inclining. 7. 14.
सन्नमयेत्-one should interpret. 2. 1.
संन्र्ह्नात्-from a common fastening. 4. 21.
सन्निक्षं:-combinatin. 1. 17.

सिन्निकर्षः-combinatin. 1. 17.
सपतः-from √सप् to touch. 5. 16.
सपत्नाः-rivals. 10. 27.
सपत्नाः-rivals. 3. 3, 10.
सपत्नाः-rival wives. 4. 6.
सप्त-seven. 4. 26, 27; 5. 27; 10.
26; 11. 23.
सप्तम्यः-seven seers. 12. 36, 37.

सप्तक्षपयः-seven seers. 12. 36, 37. सप्तित्रंगत्-thirty-seven. 2. 24. सप्तद्श-seventeen. 3. 19. सप्तद्शस्तोमः-name of a hymn. 7.11. सप्तद्गत्-seven givers. 11. 21. सप्तद्गन्वान्-seven gift-makers. 11. 21.

सप्तपञ्चारात्-fifty-seven. 2. 23. सप्तमपुत्रम्-whose son was seventh. 4. 26.

सप्तमयोदाः-seven-boundaries. 6.27. सप्तमी-seventh. 12.37.

सप्तम्याः-of locative. 4. 15. सप्तम्याम्-in locative. 5. 23. सप्तविश्वतिः-twenty-seven. 10. 42. सप्तश्वतम्-seven hundred. 9. 28. सप्तस्वसारम्-having seven sisters. 10. 5.

सप्रथा:-very broad. 6. 7. सभास्थाणु:-post of the assemblyroom. 3. 5.

सम्-prep. combination. 1.3. सम:-equal. 6.23. समझते-they anoint together. 12.7.

समद:-battle. 9. 17; eating together. 9. 17.

समननात्-from breathing together. 7. 17.

समनम्-of similar mind. 7. 17. समनसः- of similar minds. 7. 17. समनसो-du. of the same mind. 9. 40.

समनास्तीत्-she gathered together. 4. 11.

समभवत्-it came into existence. 10. 23.

समभिद्रवन्ति-they flow towards. 2. 10.

समम्-together. 5. 22; equal. 7. 12. सममंसत-they approved. 4. 25. समरणात्-from attrition. 5. 10. समरणेषु-in contests. 9. 20. समथौ-regular. 1. 12, 14; 2. 1. समधेय-promote. 8. 6.

समधेयति-it causes to accomplish.

समध्यतिकर्मणः-meaning to cause to accomplish. 1. 7.

समरनुवन्ति-they enjoy. 6. 35.

समरतुवानम्-pervading everywhere. 7. 20.

समरनुवानाम्-of the accomplishers. 7. 30.

समसेवन्त-they enjoyed together. 12. 41.

समसार्थः-general meaning. 9. 26.

समसात्-from all. 5. 23. समा-year. 9. 41, 42.

समाख्या-explanation. 12. 41.

समानकभेणाम्-whose action is the same. 1. 14.

समानकर्मणोः-gen. du. of the same functions. 12. 2.

समानकर्माण:-synonyms. 1. 20.

समानकमोणि-having the same meanings. 2. 7.

समानकालयोः—gen. du. of the same time, 12. 2.

समानगति:-of uniform gait. 2.11. समानजन्मानौ-having similar births. 11.23.

समानजातिता-kinship. 6. 14. समानजातीयस्य-of the same tribe.

4. 20.

समानिवेचनानि—having the same derivations. 2. 7.

समानबन्धने-having a common

relation. 2. 20. समानम्-equality. 4. 25. समानया-with equal. 10. 5. समानाख्यानाः-of the same tales. 7. 30.

समानाभिन्याहारम्-the same expression, 10, 16.

समाने-in the same. 10. 16.

समान्यम्-in the same. 10. 16.

समाप्तिम्-perfection. 6. 18.

समाम्-year. 11. 38.

समामनन्ति-they enlist. 7. 13.

समामने-I have collected. 7. 13.

समास्नातः-handed down by tradi-

tion. 1.1; enumerated. 8.14. समाग्नाता:-handed down by tradition. 1.1; enumerated. 7.

8, 10, 11.

समाम्नानात्-from enlisting. 7. 13.

समान्नाय:-traditional list. 1. 1.

समाम्नायम्-acc. traditional list. 1.1. समाम्नासिष्ठ:-they compiled. 1.20.

समायुतम्-joined together. 4. 24.

समारोहणे-on the mountain of sunrise, 12, 19.

समाश्रितमात्र:-with all the measures collected together. 6. 22.

समाधिता:-dependent 6. 8; combined. 4. 12.

समाश्रितानि-dependent. 4. 13.

समाश्रितौ-dependant. 7.29.

समासत-they sat together. 10. 47.

समासेन-by combining. 4. 27.

समास्कन्न:-scattered over. 3.10: attached, 6, 17. समाहता:-thrust together. 1. 1. समाहता:-collected together. 1.1. समाहत्य-having collected. 1. 1. समिध्यते-it is kindled. 9. 31. समिन्धनात-from kindling. 8. 4. समीरिततर:-very much raised. 5.25. समीरितान्ता:-having protruding haunches, 4, 13. समच्यार्थ-in the sense of aggregation. 1. 4 9. समुचरन्ति-they ow out together. 6, 11, समुच्छितम्-well raised. 2. 24. समुद्रक:-reservoir. 2. 10. समुद्रितारम्-the moistener. 10. 32. समुद्रीर्थः-ejected. 1. 20. समुद्द्रवन्ति-they flow out. 2. 10. समुद्र:-ocean, space. 2. 10; 4. 18; 5. 18; celestial god. 12. 31, 32, 33. समुद्रिया:-oceanic. 12. 30. समुद्रेण-with ocean. 2. 10. समुनत्ति-it wets. 2. 10. समुन्तुन्नम्-very high. 2. 24. समुब्धौ-full. 4. 4. समूदे-she conversed. 11. 25. समृद्धम्-well kindled. 10. 21. सम्पद्यते-it is accomplished. 2. 2; 7. 23.

संपाती-flying together. 12. 22.

संपि विड-crush. 6. 1.

सम्पूर्णाचरा-whose syllables are complete. 7. 13. सम्पूर्वस्य-gen. preceded by sam. 3, 18, सम्पूर्वात्-abl. preceded by sam. 9. 14: संप्रणक-let him mix together. 10, 13, संप्रति—now. 6. 22. संम्प्रत्यर्थे-in the sense of directly. 7. 31. संप्रदित्साञ्चकार-he desired to give. 1. 5. संप्रयुज्यते-it is connected. 1. 4, 5. संप्रयुज्येत-it may be connected. 1, 12, संप्रयुज्येते-they two are joined together. 1. 5; 5. 16. संप्रादु:-they handed down. 1. 20. संप्रेष्यति-he urges. 1. 15, 16. संप्रेष:-invitation. 9. 41, 42, 43. सम्बन्धनात्-from a common tie. 4. 21. सम्बन्धवः-having a common tie. 4. 21. सम्बन्धेन-with connection. 11. 2. सम्बभूव-he was born. 3.17; he became united, 12, 10, सम्भक्तमे-best distributors. 9. 36.

सम्भूतस्य-gen. produced. 3. 4.

सम्भृतम्-made. 6. 21.

संभेदम-confluence. 2. 24.

सम्भृत:-brought together. 5. 14.

सम्भोगः-enjoyment. 7. 5. सम्भोगेकत्वम्-coincidence of enjoyment. 7. 5.

सम्मदः-rejoicing together. 9. 17. सम्मननात्-from thinking together. 7. 17.

सम्मानमात्रम्-of equal measure. 4. 25.

सम्मितम्-of equal measure. 7. 12. संमिन्वानः-measuring together. 10. 21.

संमोदन्ते-they rejoice together. 2. 10; 10. 26.

सयनात्-from entwining. 6. 28. सरः-water. 9. 26.

सरणकर्मणः-ab. meaning to move. 6. 12.

सरणम्-motion. 11. 42.

सरणस-gen. racer. 9. 3.

सरणात्-from moving. 5. 28; 9. 40; 11. 24; 12. 9.

सरणानि-movements. 9. 20.

सरप्य:-a celestial deity. 12. 9, 10. सरम्-moving. 9. 35.

सरमा-divine woman. 11. 24, 25.

सरस्कम्-moving everywhere. 6.3. सरस्वती-name of a goddess and

a river. 2. 23; 8. 13; 9. 26; 11. 25- 27.

सरस्वतीम्-name of a river. 2. 24. सरस्वान्-having water. 10. 23. सरांसि-lakes. 5. 11.

सर्ते:-from √स (to move). 6. 3;

9. 26; 12. 14. सर्पण्युत्रम्-whose sons have gone. 4. 26.

सर्पेणात्-from moving. 6. 17. सर्पे:-clarified butter. 6. 17. सर्वेचरणानाम्-of all schools. 1. 17. सर्वेजन्यम्-all-impelling. 11. 10. सर्वेत:-from all sides. 1. 7, 8; 5.

23; 6. 7; 9. 3, 4, 32. सर्वतोभावम्-all round. 1. 3. सर्वदा-always. 7. 29; 11. 44. सर्वनाम-pronoun. 1. 17; 5. 22. सर्वनामानम्-having all names. 6. 36. सर्वनाम्ना-with pronoun. 7. 2. सर्वपदी-lords of all. 5. 28. सर्वपदसमाम्नानाय-for giving a list of all word-classes. 3. 13.

सर्वम्-all. 1. 8, 12, 14, 15, 16; 2. 24; 3. 22; 7. 4, 22; 11. 9; 12. 1, 24, 26, 27, 41.

सर्वमात्राभि:-with all measures. 4. 27. सर्वमित्र:-friend of all. 2. 24. सर्वमित्रं-in all-sacrifice. 10. 26.

सर्वरसा:-all the juices. 1. 16.

सर्वरूप:-omniform. 10. 34.

सर्वेरूपम्-omniform. 12. 8.

सर्वेरूपा:-of all forms. 11. 29.

सर्वविद्य:-omniscient. 1. 8.

सर्वस्मात-from all. 4. 11; 11. 38.

39; 12. 9, 28.

सर्वस्य-of all. 4. 26; 5. 23, 28; 7. 31; 10. 4, 25, 31; 11. 10, 11,

49; 12. 14, 29.

सर्वा:-all. 2. 8; 4. 5; 8. 2; 9. 26. सर्वाणि-all. 1. 12; 4. 13, 27; 5. 12, 25; 6, 8, 12; 7, 21, 22, 27; 8. 14; 9. 15; 10. 11, 17, 26, 34, 43, 46; 11. 27, 41; 12. 11, 13, 17. सर्वान्-acc. all. 6. 26. सर्वाभि:-with all. 7. 1. सर्वास-in all. 8. 2; 11. 24. सर्वे-all. 1. 14; 2. 6; 5. 3, 14; 6. 16; 7. 29; 10. 5, 13; 12. 30, 33, 39, 40, 42. सर्वेभ्य:-from all. 7. 25. सर्वेषाम_of all. 2. 21; 3. 12; 7. 9, 22, 27; 8. 2; 11. 43; 12. 15. सललूकम्-greedy. 6. 3. सवनम्-libation. 7. 10. सवनानाम्-of libations. 7. 23. सवनानि-libations. 12. 42. सवने-in the pressing. 5. 11. सवर्णायाम्-in her of the same appearance. 12. 10. सवानाम्-of stimulations. 11. 43. सविता-stimulator, the sun. 10. 31, 32, 34; a celestial god. 12. 12, 13. सावितारम्-acc. stimulator. 7. 31. सवीमनि-at the stimulation. 6. 7. स्रास्त-he sleeps. 3. 19. सस्यम्-crop. 9. 41, 42. सह-together. 5. 5, 11; 9. 9, 26; 10. 13, 26, 36, 37; 11. 2, 50;

12. 23, 30, 38; with. 7. 31.

सहचारिगौ-wandering together. 7. 29. सहजिंधम—common meal. 9. 43. सहजोषणः-associating together. 8. 8; 9. 13. सहजोषणाः-enjoying together, always endowed with highest powers. D. 11. 15. सहते:-from √सह (to bear). 4.27. सहनम्-vanquisher. 8. 15. सहनात्-from vanquishing. 3.18. सहपीतिम्-common drink. 9. 43. सहमदनम्-enjoying together. 7.30. सहयुजम्-voking together. 9. 24. सहसस्प्रत्रम्-son of strength. 8. 2. सहसःसृतुम्-offspring of strength. 8. 2. सहसोयहुम्-child of strength. 8.2. सहस्थानात्-from the common dwelling place. 7. 24. सहस्रम्-thousand. 3. 10. सहस्रसानिनी-thousand-times gaining. 10. 29. सहस्रसान्यम्-thousand-fold somapressing. 11. 2. सहस्वत्-having strength. 3. 10. सहस्वन्तम्-mighty. 10. 28. सा-she. 1. 14; 2. 7, 8, 9; 3. 5, 11; 5. 26; 6. 5; 7. 1, 23, 24; 9. 5, 7, 17, 21, 34, 41; 10. 7, 18, 24, 29; 11. 3, 8, 45, 46; 12. 2, 10, 31.

सांयौगिकानाम्-gen. closely-associa-

ted 1. 2.

सांशायिक:-doubtful 7 9

साचति:-the verb Vसाच to obtain.

11 21

साचात्क्रतधर्माण:-having direct intuitive insight into duty. 1.20.

सारवम-relating to the quality of a being. 6. 16.

साहरयापरभावम्-similarity and succession, 1, 3,

साधनम्-accomplishment. 9. 38.

साधना:-leading to goal. 12. 41. साधनात-from accomplishing.

12. 40.

साधियता-accomplisher. 6. 33.

साधारणा-common. 11. 18; 12. 26.

साधारणानि-common. 2. 13, 15, 21.

साध-well. 2. 25; 9. 31.

साधुसादिनी-sitting well. 12. 9.

साधुसानिनी-procuring well. 12. 9.

साध्या:-to be propitiated. 12.

40, 41.

सानु-peak. 2. 24.

सानूनि-thighs. 9. 20.

साभ्यासात्-with reduplication.

3, 13,

साम-name of a particular chant.

7. 8, 11, 12.

सामान्यात्-from similarity. 2.2; 12. 13.

सामान्ये-loc. similarity. 2. 1.

सामि-incomplete. 6. 23.

सामिप्रतिषिद्धम्-the opposite of in-

complete. 6. 23.

सार्यति—he causes them to move.

5 4

सारीणि-moving. 5. 4.

सावित्र:-sacred to Savitr. 12. 13.

सावित्राणि-addressed to Savitr.

7. 23.

साहचर्यज्ञानाय-for the knowledge of companionship. 2. 28.

साहचर्यात्-from companionship.

2, 20; 3, 16; 11, 5,

सिंह:-lion. 3. 18.

सिकता:-sands, 2, 1,

सिञ्चत-pour down. 5. 26.

सिञ्चतिकर्मणः-meaning to sprinkle.

7. 24.

सिञ्चन्ति-they pour. 10. 13.

सितम-white colour. 9. 26.

सिद्ध:-accomplished. 6. 28.

सिद्धायाम्-loc. accomplished. 2. 2.

सिद्धोपमा-an accomplished simile.

3. 16.

सिनम्-food. 11. 31.

सिनाति-it binds. 5. 5; it makes strong. 11. 31.

सिनीवाली-wife of a god; the day when the moon is invisible. 11. 31.

सिन्धव:-rivers. 5. 27.

सिन्ध:-river. 5. 27; the Sindhu. 9, 26,

सिलिकमध्यमा:-having symmetrical flanks. 4. 13.

सिष्कु-let him serve. 3. 21. सीदताम्-may they sit. 8. 11. सीदति-it sinks. 4. 3; she sits. 11. 32.

सीदन्-sitting. 10. 44.

सीदन्ति-they waste away. 1. 4. सीम-particle. (1) totality. (2)

expletive. 1. 7; 5. 28.

सीमत:-from a boundary. 1. 7.

सीमा-boundary. 1. 7.

सीमात:-from the boundary. 1. 7.

सीमिका-ant. 3. 20.

सीमिकानाम्-of emmets. 3. 20.

सीम्न:-from a boundary. 1. 7.

सीर:-the sun. 9. 40.

सीब्यते:-from √िसव् (to sew). 11.31.

सीव्यन्ति-they connect. 3. 7.

y-prep. respect 1. 3; offspring. 12. 9.

सुत्रज्ञन:-one who walks in a beautiful manner. 5. 7.

सुत्रारण:-very distant. 2. 14.

सुत्रस्ति-it is well. 3. 21.

सुत्रासा-sitting well. 11. 32.

सइते-well-gone. 4. 17.

सुईरण:-very elevated. 2. 14.

सुकर्माणः-of noble deeds. 8. 7, 13.

सुकाशनम्-shining well. 12. 8.

सुक्तिंग्रकम्-very bright like a kimsuka flower. 12. 8.

सुकृतकर्भणः-from the performance of a noble deed. 11.24.

सुख:-happy. 10. 22.

सुसंयु:-desirous of happiness.

सुखकरम्-bringing happiness. 12.9.

सुखनाम -a synonym of happiness.

2. 14; 8. 9; 10. 17.

सुखनामानि-synonyms of happiness. 3. 13.

सुखपयसम्-having nice water. 6.3.

सुखभू:-source of comfort. 5. 3.

सुखभुन:-sources of comfort. 9. 27.

सुखर-happiness. 3. 13; 6. 3; 8.

13; 11. 30; 12. 8.

सुखवती:-full of happiness. 6. 22.

सुखवत्य:-full of happiness. 6. 22.

सुखा-comfortable. 9. 32.

सुखाः-comfortable. 12. 44.

सुखाचयकरम्-bringing infinite happiness. 12. 9.

सुगते-gone well. 4. 17.

सुगमान्-easy to go. 6. 2.

सुचत्ता:-having good sight. 7. 3.

सुजाततर:-of exceedingly noble birth, 11, 36.

सुता:-pressed. 4. 17; 5. 18.

सुतुकन:-agile. 4. 18.

सुतुकनै:-with impetuous. 4. 18.

मुद्रमम्-easily destroyed. 3. 20.

सुदा:-liberal. 2. 24.

सुदास:-name of a king. 2.24.

सुदोहनाम्-easy to be milked.

11. 43.

सुधन्वनः-of Sudhanvan. 11. 16. सुनोति-he presses. 6. 19. सुनोतु-let him stimulate. 11. 43. सुनोते:-from √सु (to press). 1. 11; 11. 2.

सुन्वतः-to the pressers. 6. 22.

सुपतना:-flying. 3. 12; falling in a beautiful manner. 4. 3; 7. 31.

सुपतनानि-falling with ease. 3. 12.

सुपथानि-good paths. 12. 42.

सुपर्यः-having beautiful wings. 10.45,46.

सुपनाशे-loc. of beautiful leaves. 12. 29.

सुप्रगमनाः-moving swiftly. 4. 18. सप्रजा:-of noble birth. 4. 18.

सुप्रजोभि:-with steeds of noble breed. 4. 18.

सुप्रविचामि-I proclaim well. 11. 43. सुप्रवृक्षम्-easily divided. 3. 8.

सुप्रवृत्ताभि:-with well-composed.

2, 24,

सुप्रसूतानि-well-stimulated. 12. 28.

सुप्रायणम्-soft to tread. 5. 28.

सुमद-one's self. 6. 22.

सुमतौ-in good will. 12. 39.

सुमहत्-very great. 5. 22; 11. 9.

सुमहतः-of very great. 12. 3.

सुमितद्रव:-of well-measurd speed.

12. 44. सरमणीयानि-delightful. 11. 50.

स्रा-wine. 1. 11.

सुरापानम्-drinking of wine. 6. 27.

स्राम्-acc. wine. 1. 11.

सुरूपतमया-with most beautiful.

8. 20.

सुरोचनात्-on account of being bright. 1. 7.

सुरोचने-du. shining beautifully. 8. 11.

सुवते:-from √सु (to stimulate).

सुवर्चा:-radiant. 7. 3.

सुवर्धयिन्ना-bringer of good prosperity. 3. 11.

सुवाचौ-having beautiful speech. 8. 12.

सुवास्तः-name of a river. 4. 15.

सुविज्ञायेते-they both are well-known. 1. 10.

सुविदन्नः-of noble knowledge. 6.14. सुविदन्नम्-wealth. 7. 9.

सुविदु:-they knew well. 1. 10.

सुशर:-easy to injure. 12.8.

सुशिष्रम्-supple-limbed. 6. 17.

सुश्रुत-having good hearing. 7. 3.

सुषिरम्-hollow. 5. 27.

सुविराम्-acc. hollow. 5. 27.

सुषोमा-the Susoma, name of a river. 9. 26.

सुद्ध्या-with noble praise. 11. 31.

सुष्वापयन्त्यौ-causing good sleep.

8.11.

सुसमीरितान्ता:- having well-protruding haunches. 4. 13.

सुसमीरिते-well-stirred, 6. 15.

सुसुख:-very kind. 10. 17.

सुसुखतमः-most comfortable. 3. 3.

सस्खम-very comfortable. 6. 33. सहितम्-very useful. 3. 13; 5. 26; 9. 2. सहितेन-with a very friendly person, 10, 15, सुह्वानम्-easy to be invoked. 11. 31, 33, सूक्रभाक्-having a hymn addressed to him. 2.13. सूक्रभाज:-to whom a hymn is addressed. 7. 13. सूक्रमाञ्जि-having hymns addressed to them. 10. 42. स्क्रम-hymn. 4. 6; 7. 18, 20, 23, 24; 10. 32; 12. 40. स्क्रानि-hymns 7. 23; 11. 16. सूक्ते-in a hymn. 7. 3; 11. 2. सूक्रेन-with a hymn. 7. 23. सक्तेष्ठ-in hymns. 7. 23; 8. 2. सूची-needle. 11. 31. सते-she gives birth. 4. 17. सूत्रमयी-made of threads. 5. 22. सूत्राणि-threads. 4. 6. सूयन्ते-they are produced. 12. 19. स्यवसादिनी-having a good pasturage. 11. 44. स्रख्याना:-looking like the sun. 11. 16. स्रव्यः-wise like the sun. 11. 16. सुर्मि:-channel, wave. 5. 27. सूम्यम्-acc. channel. 5. 27. सूर्य:-the sun. 5. 6; 7. 5, 27; 12.

14, 16.

26; 10. 13. सूर्यम्-the sun. 2. 20. सूर्यवत्सा-having the sun as a calf. 2. 20. सूर्यस्य-of the sun. 12. 7. सूर्या-wife of Sun. 12. 7. सर्याचन्द्रमसौ-the sun and the moon. 12. 1. सूर्येण-with the sun. 5. 15. सूर्योदयपर्यन्तः-up to the sun-rise. 12, 5, स्जन्ति-they emit. 5. 4. स्थि:-hook. 5. 28. स्यः-supple, clarified butter, oil. 6. 17. स्प्रप्रहारी-nimble attacker. 5.12. समा-extended. 4. 26. सृष्टा:-created. 3. 7. सेना-army. 2. 11. सेवताम-let him serve. 3.21; 11. 49. सेवते-it serves. 2. 2. सेवन्ते-they serve. 7. 23. सेवमानस्य-of the serving man. 3.21. सेवस्व-serve. 3. 21. सेवाम-addiction. 6. 27. सेवितव्य:-to be served. 11. 31. सेवितन्यम्-to be resorted to. 8. 9. सेष्मीयमाणे-smiling. 8. 11. सेश्वरा-having a lord. 2. 11. स्रोतारम्-Soma-presser. 6. 10. सोम:-Soma. 2. 5; 4. 19; 5. 6, 12,

सर्यदश:-looking like the sun. 6.

17; 6. 4; 7. 8, 10, 20; 11. 2, 5. सोमकर्म-function of Soma. 5. 12. सोमकलशान-jars of Soma. 11. 12. सोमपात्राणाम् of Soma vessels. 8. 2. सोमपानाय-for drinking Soma. 9. 37; 10. 36. सोमपानेन-with Soma-drinking. 8. 2: 11. 2. सोमभन्ता:-Soma-draughts. 11. 2. सोमम-Soma. 4. 8; 6. 19; 8. 7; 9. 9. सोममयम्-made of Soma. 10. 37. सोमसंपादिन:-pressers of Soma. 11. 18, 19. सोमसंपादिने-dat. one who accomplishes Soma. 2. 25. सोमस्य-of Soma. 5. 12; 6. 9, 24. सोमा:-Soma-draughts. 5. 18. सोमानम्-Soma-pressing. 6. 10. सोमानाम्-of Soma draughts. 6.10. सौर्यः-(oblation) addressed to Sun. 7. 24. सौर्यवैश्वानरम्-addressed to Sun and Vaisvanara. 7. 23, 24. सौर्यवैश्वानरी-addressed to Sun and Vaisvanara. 7. 23. सौर्यागि-addressed to Sun. 7. 23. स्कन्ध:-branch, shoulder. 6. 17. स्खलते:-from $\sqrt{\epsilon}$ खल् (to kill). 3. 10. स्र:-they two are. 2. 1. स्तवनात्-from praising. 3. 19; 7. 12. स्तिपा:-guardian of waters, of dependants, well. D. 6. 17.

स्तिया:-waters. 6. 17.

स्तियापालनः-guardian of waters. 6. 17. स्तक:-thigh, 11, 32. स्तुत:-praised. 10. 32; 11. 2, 23. स्तुततमम्-most praiseworthy. 3. 5. स्तुतय:-lauds. 1. 10; 2. 13; 7. 3-7. स्तुति:-praise. 7. 3; 10. 8. स्तृतिकर्मणः-ab. meaning to praise. 1. 8; 4. 24; 5. 2; 7. 12; 8. 7; 9. 5: 10. 8. स्तुतिभि:-with songs of praise. 2. 24. स्तुतिम्-acc. praise. 4.16; 7.1; 9.1, 11; 11. 9. स्तुते:-of praise. 6. 18. स्तुत्या-with (song of) praise. 2.11, 25; 4. 16; 6. 24; 9. 10; 10. 5; 12. 30. स्तुम:-we praise. 12. 22. स्तुवन्ति-they praise. 4. 27; 7. 4; 8. 2; 10. 19, 39; 11. 23. स्त्प:-tuft of hair. 10. 33. स्तूयते-it is praised. 6. 23; 7. 4. स्त्यन्ते-they are praised. 7. 4, 7; 11. 19. स्त्यमानाय-to the being praised. 11. 9. स्त्रभि:-with stars. 3. 20. स्तेन:-thief. 3. 19. स्तेननाम-synonym of thief. 4.24. स्तेननामानि-synonyms of thief. 3.19. स्तेयम्-theft. 6. 27. स्तोका-drop of water. 2. 1.

स्तोतच्यम-to be praised. 11.21. स्तोतन्यानि-objects of praise. 7. 2. स्तोता-praiser. 3. 19. स्तोतार:-praisers. 7. 2. स्तोतृनामानि-synonyms of praiser. 3. 19. स्तोत्रियम्-relating to the hymn. 7. 23. स्तोभति-it praises. 7. 12. स्तोभत्युत्तरपदा-whose last member is derived form the root √स्तुभ 7. 12. स्तोम:-hymn of praise. 5. 11; 7. 8, 12. स्तोमान्-hymns of praise. 2. 11; 5. 15. स्तोमानाम्-of hymns. 3. 11; 4. 19; 5, 9; 6, 6, स्तोमेन-with hymn of praise. 5.11. स्तोमै:-with hymns. 6. 23; 10. 5. स्तौति-he praises. 4. 27; 5. 22; 6. 13, 36; 7. 13, 22, 23, 26, 28, 29; 8. 2. स्तौमि-I praise. 5. 9; 9. 25. स्त्यायते:-from √स्त्ये to be bashful. 3. 21; to be collected into a heap. 10. 33; 11. 32. स्यायनात्-from being collected into a mass. 6. 17. स्त्रिय:-women. 3. 21; 7. 8, 10, 11; 11. 22. खियम-woman. 3. 6. खिया:-of woman. 3. 21.

खी-woman, 10, 23, स्त्रीकाम:-fond of women, 5, 16, स्रीणाम्-of women. 3. 4, 21 स्रीपुंनपुंसकेषु-in the masculine, feminine and neuter genders. 3.8. स्त्रीभग:-fortune in (the form of a) woman. 3. 16. स्त्रीयोनि:-womb of a woman. 2.19. स्थ-you are. 5. 1; 9. 9, 27. स्थविरस्य-of old. 6.30. स्थाणो:-of the post. 1. 16. स्थानम्-place. 2. 2, 19. स्थानयो:-in two places. 6. 17. स्थानन्यृहेषु-in the distribution of places. 7. 11. स्थानानि-places. 5. 25; 7. 20, 26, 27; 9, 28, स्थाने-in place. 1. 20; 5. 3; 6. 17; 7. 8, 10, 11, 20; 8. 14; 12. 7, 29, 40. स्थानेभ्य:-from places. 3. 8. स्थानेषु-in places. 3. 8. स्थानै:-with places. 9. 29. स्थानैकल्बम्-coincidence of place. 7. 5. स्थावरम्-immovable. 5. 3; 9. 13. स्थावरस्य-of the stationary. 12. 16. स्थावराणाम्-of the immovables. 2. 15. स्थास्यास-thou wilt stand. 8. 18. स्थित:-situated. 2. 15. स्थिता:-situated. 2. 15. स्थिति:-settled view. 8. 22.

स्थिरते:-from √स्थिर (to be firm).
9. 11.
स्थूणा-pillar. 1. 12.
स्थूर:-abundant. 6. 22.
स्थोजाष्टीवि:-name of a teacher. 7.
14; 10. 1.

स्नाताय-to one who is bathed. 7.13. स्नातः-from √स्ना (to bathe). 12.26. स्नानाहा:-good for bathing. 1.9. स्नायते:-from √स्ने (to wrap round). 7.12.

स्नाव-tendon. 2. 5. स्निद्यते:-from √स्निह् (to shine). 7. 12.

स्तुषा-daughter-in-law. 12. 9. स्रोहयति-it makes wet. 7. 14. स्रोहानुप्रदानसामान्यात्-from the similarity of giving dews. 6. 19. स्पर्धनीयजवः-of enviable speed.

2. 24.

स्पर्धायाम्-in emulation. 9. 39. स्पर्धनै:-with touches. 5. 3. स्पष्टम्-clear. 5. 13. स्पष्टम्-clear. 5. 13. स्प्रानै:-with songs of praise. 5. 3. स्पृश्रातिकर्मणः-ab. meaning to touch. 3. 21; 5. 16.

स्पृश्रते:-from √स्पृश् (to touch). 4. 3. स्पृह्णीयानि-enviable. 3. 11. स्माह-expletive. 1. 3. स्यति:-the root सो. 1. 17. स्यते:-from √सो (to finish). 6. 9, 23; 8. 9.

स्यन्द्रनात्-from flowing. 9. 26.

स्यन्दन्ते-they float. 6. 27.

स्यन्दमानानाम्-of the flowing streams. 10. 5.

स्यम्-winnowing basket. 6. 9.

स्यमनात्-from crawling. 3. 20.

स्यात्-it may be. 1. 7-9, 12; 2. 3, 10, 14, 18, 20; 5. 2, 8,

11, 23, 26, 28; 6. 3, 8, 10,

12, 16, 30; 7. 4, 9, 12, 13,

20, 21; 8. 13, 19; 9. 6, 11,

12, 32; 10. 1, 39; 11. 47; 12.

7, 8, 19, 29; from the winnowing basket. 6. 9.

स्याताम्—they may be. 1. 12, 14; 2. 1; 11. 23.

स्याजः-brother-in-law. 6. 9.

स्याजात्-from the brother-in-law. 6. 9.

Ex:-they may be. 1.1, 12, 13, 14; 3.8; 4.19; 7.5, 6, 7.

स्रवणात्-from flowing. 5. 27.

स्रवतिकर्मण:-ab. meaning to flow.

1. 9.

स्रोतः-stream. 5. 27; 6. 1. स्रोतांसि-channels. 2. 10; streams.

5. 27.

स्त्र:-sky. 2. 14; the sun. 5. 4. स्त्रज्ञन:-moving gracefully. 12. 44. स्त्रज्ञन:-instr. turning well. 11. 14. स्त्रज्ञा:-having a beautiful gait.

5. 7.

स्वदयन्त-may they make tasteful. 8. 7, 17. स्वपत:-sleeping ones. 4. 16.

स्विपति-he sleeps. 3. 19.

स्विपितिकर्माणी-meaning to sleep.

3, 19,

स्वमनंशनः-destroyer of dreams. 12. 28.

स्वम्-dream. 5. 3.

स्वमान्-dreams. 12. 28.

स्वभिष्टोमि-I praise well. 10. 5.

स्बम्-self. 1. 19; 4. 25; 5. 22; 8. 20.

स्वयम्-of one's own accord. 5.4; 6.22.

स्वयंगामिन्य:-going by themselves.

स्वरसंस्कारोदेश:-ascertainment of accent and grammatical form. 1. 15.

स्वरसंस्कारो–accent and grammatical form. 1. 12, 14; 2. 1.

स्वरात्-ab. vowel. 2. 2.

स्वकी:-shining brightly. 12. 44.

स्वर्गस्य-of heaven. 12. 22.

स्वचैन:-praising beautifully.

12.44.

स्वर्चनै:-well-worshipping. 11. 14.

स्विचिभ:-well-shining. 11.14.

स्वचिष:-shining brightly. 12. 44.

स्ववान्-having one's self. 6. 12.

स्वसारम्-sister. 3. 16.

स्वस्ति-imperishable. 3. 21; welfare. 5. 28.

स्वस्ति:-fortune. 11. 45, 46.

स्वस्तिवाहनम्-bringer of welfare.

5. 26.

स्वा-his own. 8. 20.

स्वागमनानि-easy to traverse. 12.42.

स्वाङ्गाभिधानम्-name of one's limb.

4. 6.

स्वाङ्गाभ्युचयम्-growth of one's limbs. 1. 2.

स्वासवचन-voc. of authoritative speech. 10. 7.

स्वायं सुवः-descendant of the selfexistent. 3. 4.

स्वाराज्यम्-self-government. 12. 34.

स्वार्थसाधकम्-means of accomplishing one's object. 1. 15.

स्वाहा-hail. 8. 20.

स्वाहाकृतयः-consecrations with hail. 8. 20.

स्वाहृतम्-well-invoked. 8. 20.

स्वीर्यते:-from √स्वीर् (to promote). 12. 14.

स्वृत:-penetrated. 2. 14.

स्वे-in our own. 1. 7.

स्वेन-by one's own. 2. 22.

स्वेष्ठ-among one's own (people). 11. 32.

ह-particle. 1. 3, 4. etc.

हतवत्र्मानः-whose path is obstructed. 3. 4.

हते-loc.killed. 2. 16.

हननात्-from slaughter. 1. 1; 6. 2. 27.

हनने-in striking. 1, 7.

हन-jaw. 6. 17.

हनू-jaws. 6. 17.

हन्तन-kill. 4. 7.

हन्ति-he kills. 3. 18; 5. 22.

हन्तिकर्मा-meaning to slay. 5.2.

हन्ते:-from √हन् (to kill). 1. 7; 3.

18; 4. 13, 25, 27; 6. 3, 11, 17; 9. 8.

हन्यते-it is held firmly. 9. 14.

ex:-light, water, worlds, blood and day. 4. 19.

हरणम्-carrying away. 11. 42.

हरणा:-drawers. 7. 24.

हरणान्-steeds. 4. 11.

हरणानाम्-of removers. 9. 28.

हरतिकर्मणः-ab. meaning to take. 4. 26.

हरते-he takes. 4. 26.

हरते:-from √ह (to take away). 3. 20; 4. 19, 24.

हरन्ति-they take away. 11. 28.

हरन्ती-carrying. 11. 36.

हरमाणयानः-one whose car is moving. 5.15.

हरयाण:-having a moving car. 5. 15.

हरसी-blood and day. 4. 19.

हरांसि-worlds. 4. 19.

हरि:-Soma. 4. 19.

हरित:-steeds. 4. 11.

हरितवर्णः-of golden colour. 4.19.

हर्ग्यम्-fire-hearth. 6. 32.

हर्यति-he is gratified. 7. 17.

हर्यति:-√हर्य् to desire to obtain. 7.17.

हर्यते:-from \/ हर्य् to desire to obtain. 2. 10.

हर्योः-of steeds. 5. 12.

हर्षमाणे-excited. 9. 39.

हवनाई:-worthy of being invoked. 10. 42.

हवि:-oblation. 1. 5; 7. 8, 13, 18, 20, 25, 31, 8. 20, 21, 11. 32, 39.

हविधान-two receptacles of oblations. 9. 36.

हविभाज:-partakers of oblations. 7.13.

हविभाक्षि-partakers of oblations. 10. 42.

हविष:-of oblation. 8. 2.

हविषाम्-of oblations. 7. 8; 9. 36.

हविष्णान्तीयम्-name of a hymn (RV.

X. 88). 7. 23, 24.

हवींचि-oblations. 6. 16; 8. 7, 17, 19, 20.

हसना-smiling. 3.5.

हसैता-causing laughter. 9.2.

हस्त:-hand. 1. 7.

हस्तब्राहस्य-gen. one who seizes her hand, husband. 3. 6.

हस्तज्ञ:-brace. 9. 14, 15.

हस्तप्रकृति:-natural to the hand. 1. 7.

हस्तप्रच्युत्या-by the movement of the hand. 5. 10.

हस्ताभ्याम्-with two hands. 4. 4.

हस्तिना-with an elephant. 6. 12.

हस्ती-elephant. 1. 1, 12. हस्ते-on the hand. 9. 14. हारिद्विकम्-a Haridravika passage. 10. 5. हार्षी:-carry away. 1. 5. हासित:-the verb Vहास् (to emulate). 9, 39, हासमाने-nom. du. emulating. 5.3. हि-particle (1) denotes cause. (2) asks question (3) denotes contempt. 1. 4. etc. हिंसन्-injuring. 1. 15. हिंसाकर्मा-meaning to kill. 1. 8; 4. 17, 25. हिंसे:-from √िहंस (to kill). 3. 18. हित:-favourable. 11. 36. हितरमणम्-useful and deligtful. 2. 10. हिता:-placed. 5. 12. हिनोते:-from √हि (to hasten). 4.27. हिमम्-snow. 4. 27. हिमवान्-full of snow. 4. 27. हिरण्यगर्भः-golden foetus. 10. 23. हिरएयनामानि-synonyms of gold. 2, 10, हिरण्यपर्ण-voc. having golden wings. 8. 19. हिरएयम्-gold. 2. 10. हिरण्यमय:-golden. 10. 23, 33. हिरण्यवर्णपर्ण-voc. whose wings glitter like gold. 8. 19.

हिरएयवर्णस्य-of the golden colour.

3. 16.

हिर्ग्यस्त्रप:-name of a seer. 10. 32, 33. हीन:-expired. 1.6. हीना:-devoid. 6. 25. हता:-invoked. 8. 8. हयते-it is invoked. 11. 32. हयन्ते-they are sacrificed. 5. 7. ह्यमानाः-being invoked. 12. 33. हृद्यरमण्म्-delight of the heart. 2. 10. हृद्यात्-from the heart. 3. 4. हृदयानि-hearts. 9. 33. हृदयाय-for the heart. 10. 35. होति:-weapon. 6. 3. हेत्वपदेशे-in denoting cause. 1. 4, 5. हेमन्त:-winter. 4. 27; 7. 11. हेमन्तशिशिरयोः-of winter and dewy seasons. 4.27. हैरण्यस्तूपे-in the hymn (attributed to) Hiranyastupa. (RV. X. 149.) 10.32. होता-sacrificer. 1. 8; 7. 5, 15, 23, 31. होतारा-du. sacrificers. 8. 11. होतारी-sacrificers. 7. 30; 8. 11, 12. होतृजप:-recitation of the sacrificer. 7. 31. हा:-vesterday. 1. 6. हद:-tank. 1. 9. इसते:-from √इस् (to become small). 3. 13. हस्व:-small. 3. 13. हस्वनाम-synonym of small. 6. 3.

हस्वनामानि-synonyms of small. 3. 13.

हादते:-from √हाद् to sound. 1. 9. हियते-it is circulated. 2. 10.

ह्णादते:-from √ह्णाद् (to cool). 1.9.

ह्नयामि-I invoke. 12. 21.

ह्रये-I invoke. 11. 31.

ह्वयंस-let us invoke. 10. 28; 12. 24. ह्वातच्यस्य-gen. worthy of being

invoked. 4.26.

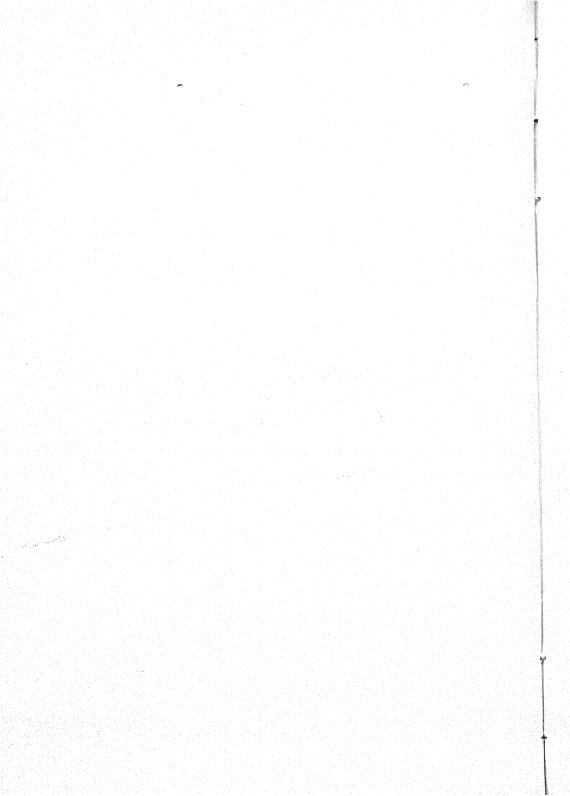
ह्वातारम्-invoker. 7. 15.

ह्वानम्-call. 3. 17; 10. 2.

ह्वानश्रुतः-hearers of (our) call. 6.27.

ह्वानाम्-of invocations. 5. 1.

हानेष्ठ-in invocations. 11. 18; 12. 44. An Alphabetical List Of Etymologies
Occurring In The Nirukta.

A List of Etymologies of the Nirukta.

श्रंशः- $\sqrt{3}$ श् with शम्; $\sqrt{3}$ q with शम्. 12. 36.

श्रंशु:-(Soma)-√श्रश् with शम्:√श्रन् with शम्. 2. 5.

श्रंहः-√हन्. 4.25.

ग्रंहित:-√हन्. 4. 25.

श्रंहु:-√हन्. 4. 25.

श्रक्रपार:-from पार; $\sqrt{\pi}$ with क्र्प. 4. 18.

श्रक:-श्रा √कम्. 6. 17.

শ্বৰা:-√শ্বৰ্ according to one view; √িৰ; √ৰু according to another view. 5. 3; √শ্বৰ্

श्राचि:-∨चन्;∨श्रञ्ज् (to be beautiful) according to Agrayana. 1. 9.

श्रगारी:-√गॄ to consume or to invoke, or to seize. 6. 8.

श्राप्तिः - √नी with श्राप्त or श्राप्तः; from the negative of √ क्रुप् according to Sthaulasthivi; from √इ+√श्राब्ज् and √नी according to Sakapūṇi. 7. 14.

श्रयम्-श्रा √गम्. 6.3.

श्रवम्-√हन् with preposition आ shortened. 6. 11.

श्रध्नया-negative of $\sqrt{\epsilon \eta}$; $\sqrt{\epsilon \eta}$ with श्रघ. 11. 43.

श्रङ्गः-√श्रब्च्. 2. 28.

श्रङ्कुशः-√श्रञ्च् ; श्रा √कुञ्च्. 5. 28.

श्रङ्गम् $-\sqrt{\pi}$ ङ्गः $\sqrt{\pi}$ ञ्च्. 4.3.

श्रङ्गारा: $-\sqrt{2}$ श्रङ्; $\sqrt{2}$ श्रञ्च्. 3.17.

श्राङ्गुल्यः $-\sqrt{\eta}$ म्, $\sqrt{\eta}$ ल्, $\sqrt{\epsilon}$, $\sqrt{\epsilon}$, $\sqrt{\epsilon}$, $\sqrt{\epsilon}$, with श्राय; $\sqrt{\epsilon}$, $\sqrt{\epsilon}$

श्रतिथि: $-\sqrt{2}$ श्रत्ः from तिथि and श्रामे $+\sqrt{2}$. 4. 5.

त्रथर्वाणः-negative form of √थर्व् (to move.) 11. 18.

श्रद्भुतम्-negative form of भूत p. p. p. of $\sqrt{4}$, 1. 6.

श्रासत् $-\sqrt{44}$ with श्राः $\sqrt{44}$ with श्राः 4.16.

म्रादिः-म्रा $+\sqrt{q}$; $\sqrt{\pi}$ य्. 4.4.

श्रधरः- $\sqrt{\Re}$ with श्रधः 2. 11.

श्रिश्रु:-from श्रिष and गो; negative of √श्+गो. 5. 11.

শ্বভা• negative form of √ভূ (to kill.) 1. 8.

अध्वर्युः-अध्वर+ $\sqrt{2}$; $\sqrt{3}$ with the suffix युः. 1. 8.

धनः- $\sqrt{$ धन् ; आ $\sqrt{}$ नह् ; धन् to live. 11.47.

श्रनुमतिः-श्रनु √मन्. 11.29.

श्रनुष्टुप्-श्रनु √स्तुभ्. 7. 12.

श्रनूपः-श्रनु+√वप् ; श्रनु+श्रप्. 2. 22.

श्रन्त:-√श्रत्. 4. 25.

श्रन्तरित्तम् → √त्ति with श्रन्तर्; √त्तम् with श्रन्तरा. 2. 10.

श्रीन्तकम्–श्रा+√नी. 3. 9.

ग्रन्धः-ग्रा+√ध्ये. 5.1.

श्रन्नम्-श्रा+√नम्; √श्रद्. 3. 9.

श्रपत्यम्-श्रप+ \sqrt{a} न् ; negative form of $\sqrt{4}$ न् 3. 1.

ग्रमः- $\sqrt{$ श्राप्. 3. 11.

श्रप्स:-from the negative of $\sqrt{4}$ प्सा; negative of $\sqrt{4}$ प्स. 5. 13.

श्रप्सराः- $\sqrt{\pi}$ with श्रप्ः from the negative of $\sqrt{\pi}$; श्रप्सस्+ $\sqrt{\pi}$. 5. 13.

म्रभीशवः-ग्राभि $+\sqrt{$ ग्रश्.3.9.

श्रभ्यर्भयज्वा- $\sqrt{2}$ with श्रभ्यर्भय्=श्रभि+ $\sqrt{2}$ श्र्भय्. 6. 6.

श्रमत्रम्- $\sqrt{$ श्रद् with श्रमा. 5.1.

श्रमा-negative form of $\sqrt{1}$ मा. 5. 1.

श्रयम्- $\sqrt{\xi}$; $\sqrt{3}$ स्. 3. 16.

श्ररणी- $\sqrt{\pi}$. 5. 10.

श्ररण्यम्-श्रप+ $\sqrt{\pi}$; negative form of $\sqrt{\tau}$ म. 9. 29.

श्ररम्णाः $-\sqrt{\mathbf{t}}$ 'to stop or emit.' 10. 9.

श्ररा: $-\sqrt{\pi}$. 4. 27.

श्रारि:- $\sqrt{\pi}$ (to injure). 5. 7.

श्रह्षी:-श्रा $\sqrt{ हच्. 12.7.}$

श्रके:-√श्रर्च्. 5.4.

भ्रर्थः- $\sqrt{\pi}$ ः भ्ररण्+ $\sqrt{\epsilon}$ था. 1. 18.

श्रधंम् $-\sqrt{\epsilon}$ by metathesis; $\sqrt{\epsilon}$; $\sqrt{2\epsilon}$, $\sqrt{20}$.

श्रुर्बुदः- \sqrt दा with श्ररण्म्; \sqrt भा with श्रम्बु; \sqrt भू with श्रम्बु. 3. 10.

श्रभंकम्-श्रव+ $\sqrt{\epsilon}$. 3. 20.

श्रर्यमा- $\sqrt{24}$ with श्रार. 11. 23.

श्रवतः-श्रव+√श्रत्. 5. 26.

श्रवत्तम्-श्रव+√दो (to divide). 2. 1.

श्रवनय:–(fingers) $\sqrt{$ श्रव्. 3. 9.

श्रवसाय- $\sqrt{$ श्रव् (to go); श्रव+ $\sqrt{$ सो (to release). 1. 17.

श्रश्च:- $\sqrt{$ श्चश् (to reach); $\sqrt{$ श्चश् (to eat). 1. 12; 2. 27.

श्रश्चिनौ-√श्रश्; on account of their having horses श्रश्च according to Aurnavabha. 12. 1.

ग्रष्टौ $-\sqrt{7}$ ग्रश्. 3.10.

श्रसु:- $\sqrt{$ श्रस्. 3. 8; 10. 34.

श्रमुनीति:- $\sqrt{1}$ with श्रमु. 10. 39.

त्रसुरा: $-\sqrt{1}$ with त्र+सु; $\sqrt{2}$ स्स् ; $\sqrt{1}$ with त्रसु (breath). 3. 8.

श्रसौ-√श्रस् . 3. 16.

ग्रह:-ग्रा+ $\sqrt{\epsilon}$. 2. 20.

ग्राहि:- $\sqrt{\xi}$; ग्रा+ $\sqrt{\xi}$ न्. 2. 17.

म्राचागः- $\sqrt{$ म्रश्. 3.10.

ग्रागः-ग्रा $\sqrt{1}$ गम्. 11.24.

म्राचार्य:-म्रा+ $\sqrt{\exists \tau}$; म्रा+ $\sqrt{\exists \theta}$ with म्राध and ब्रिह. 1. 4.

म्राणि: $-\sqrt{\pi}$. 6. 32.

ब्रात्मा $-\sqrt{24}$ रं $\sqrt{24}$ एं 3.15.

श्रादित्यः—श्रा $+\sqrt{2}$ दाः श्रा $+\sqrt{2}$ प्पः श्रदितेः प्रतः. 2. 13.

म्रादुरि:-म्रा $\sqrt{2}$. 6.31.

श्राधव:-ग्रा+√ ध्र. 6. 29.

श्रानुषक्-श्रनु+√सच् . 6.14.

म्रापः $-\sqrt{2}$ प्राप्. 9.26.

म्रापान: $-\sqrt{}$ म्राप् . 3.10.

श्राप्त्या: $-\sqrt{2}$ श्राप् . 11. 20.

म्राप्यम् $-\sqrt{\pi}$ ाप् . 6.14.

म्राप्रिय: $-\sqrt{\pi}$ ाप्; म्रा $+\sqrt{\pi}$ ा. 8. 4.

श्रायुः (air)-√इ. 9. 3.

श्रायुधम्-ग्रा $+\sqrt{2}$ युध् . 10.6.

त्रातीं-त्रा+√ऋ; negative form of √रिष्; from ऋरण्य. 9. 39.

ग्रावह:-ग्रा+√वह . 5. 26.

म्राविः (light)- $\sqrt{$ विद् with भ्रा. 8.15.

ग्रा शयत्-ग्रा $+\sqrt{2}$ शी. 2.16.

ग्राशा:-ग्रा $+\sqrt{44}$ सद् ; $\sqrt{34}$ श्रश्. 6.1.

त्राशी:-त्रा+ $\sqrt{2}$; त्रः+ $\sqrt{2}$ श; त्रा+ $\sqrt{2}$ शास् . 6. 8.

श्राशुश्रुविषः-from श्राशु and श्रु and वृश्यि (√वण्); श्राशु+शुवा+ √वण्; श्राशु+शुवा+ √व्यः; श्राशु+शुवा+√सन्; from the desiderative of √श्रुव् with श्रा. 6.1.

ग्रास्यम् $-\sqrt{7}$ श्रस् ; श्रा+ $\sqrt{2}$ स्यन्द् . 1. 9.

म्राहाव:-म्रा $+\sqrt{a}$. 5. 26.

इध्म:-√इन्ध् . 8. 4.

इन्दु:- $\sqrt{$ इन्ध्; $\sqrt{3}$ न्द्. 10.41.

manyava; √इन्द. to be powerful. 10. 8.

इरिणम्-√ऋ; from negative of ऋण (debt); अप+√रम्. 9. 8.

इपीका- $\sqrt{$ इप् (to go). 9.8.

इषु:- $\sqrt{$ इष् (to go or to kill). 9. 18.

इचुधि:-√धा with इचु. 9. 13.

उच्र्यः-√उच् (to grow). 12. 9.

उत्सः $-\sqrt{4}$ with उद्; $\sqrt{4}$ with उद् $\sqrt{4}$ with उद् $\sqrt{4}$ with उद् $\sqrt{4}$ 3. 10. 9.

उदकम्-√उन्द्. 2. 24.

उदन्यु:- $\sqrt{3}$ दन्य . 11. 15.

उपजिह्निका:-उप+ $\sqrt{9}$ प्रा. 3. 20.

उपर: (cloud)-उप+\/रम्. 2. 21.

डपलः-डप $+\sqrt{1}$ रम् . 2. 21.

उराण:-from उर. 6. 17.

उर्वशी- $\sqrt{3}$ श् with उरु or ऊरु; $\sqrt{4}$ श् with उरु 5. 13.

उच्चे:-√ऊर्फं; √ृ according to Aurnavabha. 2. 26.

उत्खलम् $-\sqrt{2}$ with उर and ऊर्ज्; ऊर्ध्व with खम्. 9. 20.

उल्बम् $-\sqrt{3}$ अंधुं; $\sqrt{2}$ ह. 6. 35.

उशिक्- \sqrt{a} श् (to desire). 6. 10.

उषा:- \sqrt{a} श् (to desire); \sqrt{a} स्. 2. 18; 12. 5.

उष्णिक्-उद्+ $\sqrt{\pi}$; $\sqrt{\pi}$ ह; or furnished with a head dress (=उष्णीषिणी). 7. 12.

उष्णीषम्-√से. 7. 12. उस्रा-√स. 4. 19. उस्रिया-√स with उद्. 4. 19.

कति:- $\sqrt{\pi}$ व्. 2. 2, 5. 3. कथ:-उद्+ $\sqrt{\epsilon}$ द् ; उद्+ $\sqrt{\epsilon}$. 6. 19. कर्क्- $\sqrt{\pi}$ वं ; $\sqrt{\pi}$ वं . 3. 8. कर्णा- $\sqrt{\epsilon}$; $\sqrt{\pi}$. 5. 21. कर्दरम्- $\sqrt{\epsilon}$ with उद् or कर्ज्. 3. 20. कर्थम्-उद्+ $\sqrt{\pi}$ 8. 15. कमि:- $\sqrt{\pi}$ 9. 5. 23.

भ्र. चरः- $\sqrt{2}$. 9. 32. भ्र. चाः- $\sqrt{2}$.+ $\sqrt{2}$. 3. 20. भ्र. जीवम्- $\sqrt{2}$. 5. 12. भ्र. तम्- $\sqrt{2}$. 25.

ऋतु:-√ऋ (to go). 2. 25.

ऋत्विक्-√ऋ; √यज् with ऋतु; √यज् with ऋक् according to Sakapūni. 3. 19.

ऋभवः- $\sqrt{}$ भा with उरु or ऋत; $\sqrt{}$ भू with ऋत. 11. 15.

ऋषिः $-\sqrt{ दश्;} \sqrt{ ऋष्. 2. 11. }$

एक: $-\sqrt{\xi}$. 3. 10. एन: $-\sqrt{\xi}$. 11. 24. एरिरे-म्ना+ $\sqrt{\xi}$ र् . 4. 23.

श्रोद्यः- $\sqrt{$ वह् . 2. 2. श्रोदः- $\sqrt{$ श्रोद् ; $\sqrt{$ उड्द. 6. 8. श्रोद्यः- $\sqrt{$ श्रे with श्रोद्यः; $\sqrt{$ श्रे with दोष. 9. 27.

कः- $\sqrt{$ कम्; $\sqrt{}$ कम्. 10.22.

ककुप् $-\sqrt{3}$ ज्; $\sqrt{3}$ डज्. 7.12.

कत्तः-√गाह with suffix क्स; √ख्या with redundant reduplication; √कप् (to rub). 2. 2.

कच्याः $-\sqrt{$ काश् . 3.9.

कच्छ: $-\sqrt{$ छद् with कम् ; $\sqrt{$ छद् with खम्. 4.18.

कच्छप:- $\sqrt{\text{पा with कच्छ;}} \sqrt{\text{पा (पिब्)}}$ with कच्छ. 4. 18.

कर्ण:- $\sqrt{$ कर्ण. 6. 30.

कण्टक:- $\sqrt{\text{aq}}$ with कम्; $\sqrt{\text{कृत}}$; $\sqrt{\text{कण्ट}}$ (to go). 9. 32.

कन्या- $\sqrt{$ कम्; $\sqrt{}$ नी with कः; $\sqrt{}$ नी with $\sqrt{}$ कम्; $\sqrt{}$ कन् (to shine). 4. 15.

कपनाः $-\sqrt{कम्प्. 6.4.}$

किपिक्षतः- \sqrt{q} with किपः; \sqrt{q} with किपः; from पिङ्गत with कः \sqrt{q} with \sqrt{q} with \sqrt{q} . 3. 18.

कपूयम्- $\sqrt{\mathbf{q}}$ with क (कुल्सितम्). 5.24. कवन्धम्- $\sqrt{\mathbf{q}}$ with कवनम्; $\sqrt{\mathbf{q}}$ = \mathbf{q} with \mathbf{q} . 10.4.

कम्बलः $-\sqrt{$ कम्. 2.2.

कियेधा:- $\sqrt{}$ धा with कियत् or क्रम. 6.20.

करसः- $\sqrt{}$ with कर्म ($\sqrt{}$ कृ.) 6.17.

कर्षः-√ছুব; √ऋ (to go) according to Āgrayana. 1. 9.

कर्मन् $-\sqrt{2}$ हु. 3. 1.

कलशः- $\sqrt{20}$ with कला. 11. 12.

कला:- \sqrt कॄ. $11.\ 12.$

कालि:- \sqrt{ap} . 11. 12.

कवचम्- $\sqrt{ श्रुब्च् }$ with a or with a

or with काय. 5. 25.

कवि:- $\sqrt{$ कम्; $\sqrt{$ कु. 12. 13.

कशा- $\sqrt{$ काश्; $\sqrt{$ कृष्; $\sqrt{$ शी with ख; $\sqrt{$ कृश्. 9. 19.

काक:-onomatopoetic word; $\sqrt{$ कल्. 3. 18.

काकुरम्- $\sqrt{}$ धा with कोकुवा. 5.26.

काण:-√कण (to be small); √ऋम् according to Aupamanyava. 6.30.

कासुका- $\sqrt{3}$ कम्; $\sqrt{3}$ क्ः, $\sqrt{5}$ कः, $\sqrt{5$

कारु:- $\sqrt{2}$ हा. 6. 6.

काल:- $\sqrt{}$ कल् (to go). 2. 25.

काशि:- $\sqrt{$ काश्. 6.1.

काष्टा:- $\sqrt{$ कम् and $\sqrt{$ स्था. 2. 15.

किंशुकम् $-\sqrt{\dot{\pi}}$ श् (to illumine). 12. 8. कितव:-onomatopoetic word=किं तव

or=कृतवान् (\sqrt{s}). 5.22.

किलिमदम् $-\sqrt{40}$ with $\sqrt{2}$; $\sqrt{40}$ with कीर्तिं. 11. 24.

कीकटा:- $\sqrt{2}$ with किम्=िकंकृताः . 6. 32.

कुचर:- $\sqrt{2}$ with क and कु (कुल्सितम्). 1. 20.

कुणारुम् $-\sqrt{कण}$. 2.2.

कुत्सः-√इत्; √क according to Aupamanyava. 3. 11.

कुब्ज:- $\sqrt{$ कुज्; $\sqrt{$ डब्ज्. 7. 12.

कुर:- $\sqrt{2}$ कृत्. 6. 22.

कुरुङ्गः- $\sqrt{$ गम् with कुर or कुल. 6.22.

कुलम् $-\sqrt{3}$ ष्. 6.22.

कुलमाबा:- \sqrt सद् with कुल. 1. 4.

कुशिक:- $\sqrt{$ कुश् (to cry); $\sqrt{$ कंश् (to

cause to shine). 2.25.

कह:- \sqrt{g} ह्; \sqrt{g} with कः \sqrt{g} with कः, \sqrt{g} with क. 11. 32.

कूप:- $\sqrt{\text{ur}}$ with कु; $\sqrt{\text{seq}}$. 3. 19.

कूलम् $-\sqrt{ हज् }$ by metathesis. 6. 1.

कृकवाकु:-the first part is onomatopoetic, the second is derived from √वच्. 12. 13.

कृत्ति:- $\sqrt{2}$ कृत्. 5. 22.

कृदरम्- \sqrt{q} with \sqrt{g} . 3. 20.

कृषु-√कृत्. 6. 3.

कृप् $-\sqrt{$ कृप् $;\sqrt{}$ क्लुप्.6.8.

कृष्टय:-√कृ; √कृष्. 10. 22.

कृष्णम् $-\sqrt{कृष्. 2.20.}$

केपय:- $\sqrt{\mathbf{q}}$ with क (कुल्सितम्). 5. 24.

केशी- $\sqrt{}$ काश्. 12. 25.

कोकुवा-कोकूय् (int. of $\sqrt{\pi}$) (to make sound). 5. 26.

कोश:- $\sqrt{3}$ क्ष. 5. 26.

क्रव्यम् $-\sqrt{2}$ कृत्. 6.11.

किमि:- $\sqrt{\text{मिद् with कन्य; }\sqrt{\text{क्रम्; }\sqrt{\text{काम्.}}}$ 6. 12.

क्रम् $-\sqrt{$ कृत्. 6. 22.

चण:-√चण्; √चणु. 2. 25.

चिशः-√चण्. 6. 1.

चा (earth)-√िच (to dwell). 2. 6.

चित्र**म्**-√चिप्. 3. 9.

चीरम् $-\sqrt{\pi \tau}$; $\sqrt{\pi t}$ with the suffix $\frac{1}{2}$ st like उशीर. 2. 5.

चुम्पम् $-\sqrt{19}$ म्. 5.16.

चेत्रम्-√िच (to dwell). 10.14.

चोणस्य-√िच. 6. 6.

खरडम्- $\sqrt{$ खरड्. 3. 10. खम् (sense-organ)- $\sqrt{$ खन्. 3. 13. खतः- $\sqrt{$ खल् ; $\sqrt{$ स्खल् . 3. 10.

गङ्गा-√गम्. 9. 26. गणः-√गण्. 6. 36. गध्यम्-√ग्रह्. 5. 15. गरुसान्-√गृ; from गुरु and श्रात्मन्. 7. 18.

गरूथम्- $\sqrt{\eta}$. 6. 17. गर्तः- $\sqrt{\eta}$; $\sqrt{\eta}$ र्. 3. 5. गर्भः- $\sqrt{\eta}$ म् (to praise); $\sqrt{\eta}$. 10.23. गरुदाः- $\sqrt{\eta}$ with $\sqrt{\eta}$ ज्. 6. 24.

गाधः $-\sqrt{1}$ गाह्.2.2.

गायत्रम्- $\sqrt{1}$ (to praise). 1. 8. गायत्री- $\sqrt{1}$ (to praise); $\sqrt{1}$ म with $\sqrt{1}$ by metathesis. 7. 12.

गाव: $-\sqrt{1}$ गम्. 12.7.

गिरः (songs)- $\sqrt{\eta}$ (to speak). 1.10.

गिरि:- $\sqrt{7}$. 1. 20.

गिर्वेगाः- $\sqrt{$ वन् with गिर्. 6.14.

गुगः- $\sqrt{10}$ ाग्. 6. 36.

गुल्स:-√गृ (to invoke). 9. 5.

गृहा: $-\sqrt{9}$ प्रह्. 3.13.

गौ:- $\sqrt{114}$; $\sqrt{11}$ with the suffix श्रो. 2. 5.

गौरः- \sqrt रुच्. 11. 39.

गौरी- $\sqrt{ रुच्. 11.39. }$

मा:-√गम्. 3. 21; 10. 47.

प्रावा**गः**- $\sqrt{ हन्;} \sqrt{ गृ;} \sqrt{ श्रह्. 9. 8.$

भ्रीवा- $\sqrt{\pi \epsilon}$; $\sqrt{\eta}$ (to swallow); $\sqrt{\eta}$ (to call out). 2. 28.

ग्रीष्मः $-\sqrt{$ त्रस्.4.27.

घनः $-\sqrt{ हन्. 2.1.}$

ष्टतम्-√ष्ट (to sprinkle). 7. 24.

वृतस्नू:-√स्तु with वृत: √स with वृत: √सन् with वृत. 12. 36.

घोषः $-\sqrt{3}$ षुष्. 9.9.

प्रंसः-√ प्रस्. 6. 19.

चक्रम्- $\sqrt{}$ चक्; $\sqrt{}$ चर्; $\sqrt{}$ क्रम्. 4.27.

चन्तुः- \sqrt{eq} ाः; \sqrt{eq} . 4. 3. चत्वारः- \sqrt{eq} . 3. 10.

चन्दनम् $-\sqrt{}$ चन्द्.~11.~5.

चन्द्र:- $\sqrt{$ चन्द् (to shine). 11. 5.

चन्द्रमा:- $\sqrt{2}$ द्म् with $\sqrt{2}$ चाय्, चारु, चिरम्; $\sqrt{2}$ मा with चन्द्र; $\sqrt{2}$ चन्द्; $\sqrt{2}$ म्म्. 11. 5.

चमसः- $\sqrt{3}$ चम्. 10.12.

चरः- $\sqrt{$ चर्; मृज्ञयो भवति i. e. $\sqrt{$ चि with मृद्. 6. 11.

चर्मन्- $\sqrt{ चर् } ; \sqrt{ चृत्. 2. 5. }$

चार- $\sqrt{=}$ र. 8.15; $\sqrt{=}$ र्च. 11.5.

चित्तम्-√चित् 'to know.' 1. 6.

चित्रम् $-\sqrt{$ चि. 12.6.

चोष्क्रयमाणः- $\sqrt{}$ स्कु (int). 6. 22.

च्यवनः $-\sqrt{}$ च्यु. 4.19.

छन्दांसि $-\sqrt$ छद्.7.12.

जगती- $\sqrt{1}$ गम्; $\sqrt{1}$ गल्. 7. 13.

जगुरि:-intensive of $\sqrt{14}$. 11. 25.

जधनम् $-\sqrt{$ जङ्गन्य् i. e. int. of $\sqrt{$ हन्. 9. 20.

जठरम् $-\sqrt{2}$ with जग्ध ($\sqrt{2}$ द्); $\sqrt{2}$ धा with जग्ध ($\sqrt{2}$ द्). 4. 7.

जबारु- $\sqrt{\epsilon}$ with जव $(\sqrt{\epsilon}, \sqrt{\epsilon})$; $\sqrt{\epsilon}$ with $\sqrt{\eta}$. 6. 17.

जरा- $\sqrt{9}$ (to praise). 10. 8.

जरिता- $\sqrt{\eta}$ (to invoke). 1. 7.

जरूथम् $-\sqrt{7}$. 6. 17.

जागृवि:- $\sqrt{}$ जागृ. 9.8.

जातवेदाः- $\sqrt{$ विद् II. with जात($\sqrt{$ जन्); जात with वेद and वेदस्; $\sqrt{$ विद् VI. with जात. 7. 19.

जामाता- $\sqrt{}$ मा with जा (श्रपत्यम्). 6. 9. जामि:- $\sqrt{}$ जा; $\sqrt{}$ जम् (to go). 3. 6. जार:- $\sqrt{}$ जू. 3. 16.

जालम्-is derived from जल i. e.

(1) whatever moves in water: जलचरम्-√चर with जल; (2) whatever exists in water: जलेभवं वा-√भू with जल; (3) whatever rests in water: जलेशयं वा-√शी with जल, 6.27.

जिह्मम् $-\sqrt{}$ हा. 8.15.

जिह्ना $-\sqrt{\hat{\mathbf{g}}}$. 5. 26.

जूर्गि:- $\sqrt{3}$; $\sqrt{3}$; $\sqrt{3}$. 6. 4.

जोषवाकम् $-\sqrt{3}$ ष् . 5.21.

ज्ञाति:- $\sqrt{\pi}$ ा. 4. 21.

sया-√िज cl. I and IX.; causal of √जू. 9. 17.

ज्योतिः $-\sqrt{ खुत्. 2.1.}$

तक्मन् $-\sqrt{}$ तक्. 11.25.

तळित् $-\sqrt{$ तड्. $3.\ 10,\ 11.$

ततः- $\sqrt{तन्. 6.6}$.

तनयम् $-\sqrt{$ तन्. 10. 7.

तनू:- $\sqrt{1}$ तन्. 8.5.

तन्शुभ्रम्-तन्+ $\sqrt{3}$ श्म्. 6.19.

तन्यतः- $\sqrt{\pi}$ न् or $\sqrt{\pi}$ न् (to roar.) 12. 30.

तांपछै:- $\sqrt{\pi q}$; $\sqrt{\pi q}$; \sqrt{q} with π . 6. 12.

तपुः $-\sqrt{\pi q}$. 6. 11.

तपुषिः $-\sqrt{\pi q}$. 6. 3.

तमः $-\sqrt{तन्. 2.16}$.

तर्कः- $\sqrt{2}$, 2. 1.

तलम्- $\sqrt{$ लत्. 5.26.

तविषी- $\sqrt{3}$ (to increase). 9. 25.

तस्कर:- $\sqrt{2}$ with तत्; $\sqrt{3.14}$.

तायु:- $\sqrt{}$ स्त्यै; $\sqrt{}$ तस् . 4.24.

ताचर्यः - $\sqrt{ }$ चि with \sqrt{q} ; $\sqrt{ }$ च् with \sqrt{q} $\sqrt{ }$ श्रम् $\sqrt{ }$ श्रम् $\sqrt{ }$. 10. 27.

तालु- \sqrt{q} ; \sqrt{qq} by metathesis. 5. 26.

तिग्मम् $-\sqrt{$ तिज्. 10. 6.

तितड- $\sqrt{\mathbf{a}}$ र्, $\sqrt{\mathbf{g}}$ द्with तिख. 4. 9.

तिचिरि:-√तृ; from तिब+चित्र (तिब मात्रचित्रः।) 3.18.

तिरः- $\sqrt{7}$. 3. 20.

तुग्व- $\sqrt{1}$ गम् with तूर्णम् . 4. 15.

तुझ:-√तुज् (to give.) 6. 17.

तुरः $-\sqrt{q}$; \sqrt{a} र्. 12. 14.

तुरीपम्-तृर्ण्+श्रप्. 6. 21.

तुर्विशः-√वन् with तृशेम्. 6.14.

तुविचम्-∨िचप् with वि and तु. 6. 33.

तूर्णाशम् $-\sqrt{ श्रश् }$ with तूर्णम्. 5. 16.

त्तुमाकृषे-√क with उप and आ and त्र्यंम्. 6. 25.

तूर्णि:-√त्वर्. 7. 27.

तृणम्-√तृद्. 1. 12, 13.

तृष्णक्-√तृष्. 11. 15.

तृष्वी- $\sqrt{\sigma}$; $\sqrt{\sigma}$ र्व. 6. 12.

तोकम् $-\sqrt{3}$ द्. 10. 7.

तोदः- $\sqrt{3}$ द्. 5.6.

त्रय: $-\sqrt{q}$. 3. 10.

त्रित:-√तृ. 4. 6.

त्रिष्टुप्-√स्तुम् with तीर्थं or त्रि. 7. 12.

 $ख:-\sqrt{तन्. 3.20}.$

स्वष्टा-√श्रश् with त्र्णंम्; √ित्वष् (to shine); √त्वच् (to do). 8.13.

दंशः (gad-fly)- $\sqrt{$ दंश्. 1. 20. दंसयः- $\sqrt{$ द्स्. 4. 25.

दिच्यः-√दच्(to work strenuously); √दाश् (to give.) 1. 7.

दिश्वण- $\sqrt{3}$ द् (to cause to accomplish); 1. 7.

दशम्- $\sqrt{3}$ द्य (to flow); $\sqrt{3}$ दस् (to be wasted). 1. 9.

दगड:-√दद् (to hold); √दम् according to Aupamanyava. 2. 2.

दिश्वका:- $\sqrt{$ कम् with दशतः; $\sqrt{$ कन्द् with दशतः; श्रा+ $\sqrt{$ कृ with दशतः. 2.27.

दध्यङ् $-\sqrt{ध्ये with <math>\sqrt{3}$ ज्ज, 12. 33. दन: $-\sqrt{3}$, 6. 31.

दभ्रम् $-\sqrt{3}$ दभ् $-\sqrt{3}$. 3. 20.

दम्ता:-from मनस् with दम or दान or दान्त. 4. 4.

दश- $\sqrt{3}$ दस्: $\sqrt{3}$, $\sqrt{3}$

दाभम्- $\sqrt{$ दम्. 6.3.

दारु- $\sqrt{2}$; $\sqrt{3}$, 4, 15.

दासः-√दस् . 2. 17.

दिशुत् $-\sqrt{ }$ दो; $\sqrt{ }$ शुः, $\sqrt{ }$ शुत्. 10.7.

दिविष्टिषु- \sqrt इष् with दिव्. 6. 22.

दिशः- $\sqrt{$ दिश्; श्रा+ $\sqrt{$ सद्; श्राभ+ $\sqrt{$ श्रश् $}$ 2.15.

दीधितयः- $\sqrt{ घा. 5. 10.}$

दीर्घम् $-\sqrt{$ दाव् . 2.16.

दुन्दुभि:-onomatopoetic: √भिद् with दुम;√दुन्दुभ्य (to make a sound). 9. 12.

दुरवा:-दुर्+ $\sqrt{3}$ अव्. 4.5.

दुरोगाः-दुर्+√श्रव्. 4.5.

दुर्वर्तः- $\sqrt{2}$ with दुर. 4. 17.

दुहिता-दुर्+ $\sqrt{3}$ भा; दूर+ $\sqrt{3}$ भा; $\sqrt{3}$ दुह. 3.4 दुख्यम्- $\sqrt{3}$ with दुर. 5. 2, 23.

द्तः $-\sqrt{3}$; $\sqrt{3}$; causal of $\sqrt{3}$. 5. 1. दूरम् $-\sqrt{3}$; दुर्+ $\sqrt{3}$. 3. 19.

देवः $-\sqrt{ }$ दाः $\sqrt{ }$ दीप् ; $\sqrt{ }$ धुतः $\sqrt{ }$ दिव् . 7. 15.

देवर:- $\sqrt{2}$ with द्वि; $\sqrt{2}$ देव . 3. 15. देवापि:- $\sqrt{2}$ आप् with देव. 2. 11.

देवी कर्जाहुती-√ह with कर्ज् and देवी.

9. 42, 43.

देवी जोध्द्री- $\sqrt{3}$ ष्ण् with देवी. 9.41,42.

दोः (forefoot)- $\sqrt{3}$. 4. 3.

द्यावा- $\sqrt{3}$ सुत्. 2. 20.

गु:-√युत्. 1. 6.

चुमान्-√चुत्. 6. 19.

चुन्नम्-√चुत्. 5.5.

इप्स: $-\sqrt{4}$ प्सा. 5.14.

द्रविणम् $-\sqrt{3}$. 8. 1.

इविग्रस:- $\sqrt{$ सद् or $\sqrt{$ सन् with द्विग्र. 8. 2.

द्रविगोदाः- $\sqrt{\overline{c}}$ with द्रविग. 8. 1.

हार:- $\sqrt{2}$. 2. 2; $\sqrt{3}$; $\sqrt{3}$; causal of $\sqrt{2}$. 8. 9.

हो-√ड़. 3. 10.

धनम् $-\sqrt{1}$ ध. 3. 9.

धनुः-√धन्व (to go) or (to kill). 9. 16.

धन्व $-\sqrt{$ धन्व्.5.5.

धाता- $\sqrt{11.10}$.

धातु:- $\sqrt{}$ धा. 1. 20.

धानाः $-\sqrt{धा. 5. 12.}$

धामानि- $\sqrt{}$ धा. 9.28.

धिषणा- $\sqrt{$ धिष् (to put); $\sqrt{$ सद् or $\sqrt{$ सन् with धी. 8. 3.

धिष्णय:- $\sqrt{$ धिष् . 8.3.

धुनि: $-\sqrt{$ धू. 5.12.

धृ: (pole)-√धृर्व, (to hurt); √ध. 3. 9.

धेना- $\sqrt{2}$ घा. 6. 17.

धेनुः $-\sqrt{ध}$; $\sqrt{ध}$. 11. 42.

नंसन्ते-√नस् (to obtain or to bend).

4. 15; cf. 7. 17.

नक्का-√ग्रञ्जुः ग्रब्यक्रवर्णा. 8. 10.

नत्तत्राणि- $\sqrt{-1}$ न्त् (to go); negative of त्रत्र. 3. 20.

नत्तदाभम्- $\sqrt{$ नत् with $\sqrt{$ दभ् . 6. 3.

नदः (seer)- $\sqrt{}$ नद् (to praise). 5. 2.

नद्य:- $\sqrt{-1}$ न्द् (to roar). 2. 24.

नना- $\sqrt{-1}$ नम् . 6. 6.

नपात्- $\sqrt{1}$ नम् . 8.5.

नभः-√नी; from भनः reversed; √भा (to shine) with the negative particle न. 2. 14.

नरकम्-नि+ $\sqrt{\pi}$; negative form of $\sqrt{\tau}$ म् . 1. 11.

नरा:- $\sqrt{7}$ न्त्. 5. 1.

नराशंस:-√शंस् with नरा: . 8. 6.

नव (nine)-√वन् with the negative particle नः √आए with the negative particle न. 3.10

नवग्वाः $-\sqrt{\eta}$ म् with नव (nine) .11.19.

नवम् (new)-श्रा+√नी. 3. 19.

नसन्त $-\sqrt{}$ नस् (to obtain or to bend). 7. 17.

नाक:- $\sqrt{1}$ double negative of क. 2. 14.

नाध:-√नह (Durga). 2. 2.

नाभिः- $\sqrt{}$ नह्. 4.21.

नामन् $-\sqrt{1}$ नम् . 4. 27.

नाराशंसः (stanza)-√शंस् with नराः. 9. 9.

नासत्यो-from the double negative of सत्य according to Aurnavabha; from √नी and सत्य according to Āgrāyaṇa i. e. (promoters of truth); from the derivative of नासा i. e. (noseborn). 6. 13.

नासिका $-\sqrt{1}$ नस् . 6.17.

निघगदुः-नि $+\sqrt{1}$ गम् ; नि $+\sqrt{1}$ हन् ; नि $+\sqrt{1}$ ह.

1. 1.

निचुग्पुण:-√प्री with √चम् with the

preposition नि. 5. 17.

निधा-नि $+\sqrt{}$ धा. 4.2.

निपाताः-नि+ $\sqrt{4}$ पत्. 1. 4.

नियानम् $-\sqrt{2}$ with नि. 7. 24.

नियुतः-नि+ $\sqrt{2}$ यम् ; नि+ $\sqrt{2}$ ज् . 5. 28.

निऋतिः (earth)-नि+ \(\star*\); (cala-

mity); Vऋ (to befall) with

नि. 2. 7.

निर्णीतम्-निर्+ $\sqrt{$ निज् . 3. 19.

निषादः-नि $+\sqrt{44}$ द् . 3. 8.

निष्पाह्- $\sqrt{\text{सह}}$ with नि. 3. 10.

नीचै:-नि+ $\sqrt{24.24}$

नृपाणम्- $\sqrt{\mathbf{q}}$ with नर. 5. 26.

नृम्णम्-√नम् with नृ. 11. 9.

नेमः $-\sqrt{}$ नी. 3.20.

नोधाः $-\sqrt{धा}$ with नव. 4. 16.

नौ: $-\sqrt{ नुद्; \sqrt{ नम्. 5. 23.}}$

पङ्कि:-√पद् with पञ्च. 7. 12.

पञ्च- $\sqrt{2}$ च्. 3.8.

पणि:- $\sqrt{4}$ पण्. 2.17.

पगडकः=पगडगः-√गम् with √पगड्;

प्र+ $\sqrt{$ ऋर्द् with अग्रड. 6. 32.

पदिः- $\sqrt{4}$ पद्. 5.18.

पन्थाः- $\sqrt{ 4 }$ पत्ः $\sqrt{ 4 }$ पद्ः $\sqrt{ 4 }$ पन्थ्. 2.28.

पपुरि:- \sqrt{q} ; $\sqrt{श्री}$. 5.24.

पयः $-\sqrt{\mathbf{u}}$; $\sqrt{\mathbf{u}}$ याय्. 2.5.

परावतः-प्र $+\sqrt{\xi}$ र्; परा $+\sqrt{\eta}$ म्. 11. 48.

पराशर:-परा+ $\sqrt{2}$; परा+ $\sqrt{2}$ शद् . 6. 30.

परितक्स्या- \sqrt{a} क् with परि. 11. 25.

परुच्छ्रेप:-शेप with पर्वन् or with परुस्. 10. 42.

परवे-from पर्वन् i. e. having joints.

2. 6.

परुषी-from पर्वन् i. e. having joints. 9. 26.

पर्जन्य:-√र्प् by reversing the first and the last letter with जन्य;

 $\sqrt{\text{s}}$ with \mathbf{q} ; $\sqrt{\text{s}}$ with \mathbf{q} ; $\sqrt{\text{s}}$ with \mathbf{q} . 10. 10.

पर्व- $\sqrt{\eta}$; $\sqrt{\eta}$ 1. 20.

पर्वतः-from पर्वन् . 1. 20.

पर्श्चः $-\sqrt{ स्पृश् . 4. 3. }$

पत्ताशम् $-\sqrt{\sqrt{\sqrt{2}}}$ (to fall) with $\sqrt{2}$ शर्. 12. 29.

पवि:- $\sqrt{\mathbf{q}}$. 5. 5; 12. 30.

पवित्रम्- $\sqrt{\mathbf{q}}$. 5. 6.

पशु:- $\sqrt{$ पश् (= $\sqrt{\epsilon}$ श्). 3. 16.

पांसव:- $\sqrt{4}$ with पाद; $\sqrt{2}$ with पद; $\sqrt{4}$ with पद; $\sqrt{4}$. 12. 19.

पाक:- $\sqrt{4}$ च्. 3. 12.

पाजः- $\sqrt{}$ पाल् . 6.12.

पाणि:-√पण् (to worship). 2. 26.

पात्रम् $-\sqrt{1}$ पा. 5.1.

पाथः- $\sqrt{4}$ पा. 6. 7.

पादः $-\sqrt{\mathsf{q}}$ पद्.2.7.

पादु:- $\sqrt{4}$ पद्. 5. 19.

पापः $-\sqrt{}$ पाः, $\sqrt{}$ पत्. 5.2.

पारावतन्नीम्- $\sqrt{\epsilon}$ न् with पारावार. 2.24.

पार्श्वम्-from पर्श्च. 4. 3.

पाशः $-\sqrt{$ पश्.4.2.

पिजवनः-जव $(\sqrt{3})$. 2. 24.

पिता- \sqrt{q} ा (to protect). 4. 21.

पितुः (food)-√पा (to protect); √पा (to drink); √प्याय्. 9. 24.

पिनाकम्- $\sqrt{$ पिष्. 3. 21.

पिपर्ति- \sqrt{q} ; \sqrt{q} 1. 5. 24. पिपीलिका- $\sqrt{\dot{q}}$ (to go). 7. 13. पियारम् $-\sqrt{1}$ पीय (to deride). 4. 25. पिशुन:- $\sqrt{{\rm पिश}}$. 6. 11. प्रजः $-\sqrt{3}$ with पुर or पुत्; $\sqrt{4}$. 2. 11. प्रमान- $\sqrt{\mu}$ with पुरु; $\sqrt{\dot{g}}$ स्. 9. 15. पुरनिध:-पुरु+धी $(\sqrt{4})$; पुर्+ $\sqrt{2}$. 6. 13; cf. 12. 30. पुराणम्-from पुरा and नव. 3. 19. पुरीषम्-√पः from causal of √पृ. 2. 22. पुरुषः-पुर्+ $\sqrt{सद}$; पुर्+ $\sqrt{शी}$; $\sqrt{पृ. 2.3.}$ cf. 1. 13. पुरूरवा:- $\sqrt{\epsilon}$ with पुरु. 10. 46. पुरोगा:- $\sqrt{1}$ म् with पुरस् . 8. 21. पुरोहित:- $\sqrt{\text{धा with पुरस्}}$. 2. 12. पुलुकाम:- $\sqrt{$ कम् with पुरु. 6. 4. पुष्करम्- \ पुष् with \ कः \ क with पूजा $(\sqrt{4})$; $\sqrt{2}$ with $\frac{1}{2}$ 5. 14. पुष्पम्- $\sqrt{9}$ ष्. 5.14.पूरवः $-\sqrt{9}$. 7. 23. पूषा- $\sqrt{3}$ ष्. 12. 16. पृतनाज्यम् $-\sqrt{2}$ अज् or $\sqrt{3}$ with पृतना. 9. 24. पृथक्- $\sqrt{$ प्रथ्.5.25. पृथिवी - $\sqrt{$ प्रथ् . 1. 13, 14. पृथु:- $\sqrt{9}$ प्रथ्. 2.2.पृथुज्रयाः- $\sqrt{3}$ with पृथु. 5. 9. पृक्षिः-प्र $+\sqrt{2}$ श्रश्ः $\sqrt{2}$ स्पृश् . 2 . 14 . पृषतः (drop)-√पृष्. 2. 2. पृष्ठम् $-\sqrt{ स्पृश् . 4. 3. }$ पेश:-√पिश्. 8. 11.

प्रकलावित् $-\sqrt{1}$ विद् with प्रकला. 6.6. प्रजापति:-√पा or √पाल with प्रजा. 10.42. प्रत्तम्-प्र+√दा. 2. 1. प्रतहसू-प्र+√त्राप with वस. 6. 21. प्रतिमानानि $-\sqrt{4}$ with प्रति. 5.12.प्रतीकम्-√श्रञ्ज with प्रति. 7. 31. प्रतीची- $\sqrt{3}$ अब्ज with प्रति. 8.15. प्रथम:-the superlative of प्र i. e. foremost, 2, 22. মঘন:-from ঘন (wealth) with ম. 9. 23. प्रधि:-प्र $+\sqrt{}$ धा. 4.27.प्रिपत्वे $-\sqrt{2}$ प्राप् with प्र. 3. 20. प्रसिति:-प्र+ $\sqrt{\frac{1}{12}}$. प्रस्करव:-from करव with प्र. 3. 17 प्रस्तेया: $-\sqrt{\pi}$ with प्र. 1. 9. प्रात्युंजा- $\sqrt{2}$ ज् with प्रात्र 12.4. प्रियमेध:-from मेधा with प्रिय. 3.17. बकुर:- $\sqrt{2}$ ह (कर) with भास् or भयः \sqrt{g} with भासमान. 6. 25. बत:-श्रतीत (श्रति $\sqrt{\xi}$) with बल. 6. 28. बधिर: $-\sqrt{ब्रुध}$. 10. 41. बन्धु: $-\sqrt{$ बन्ध्.4.21.बब्धाम् $-\sqrt{ भस् . 5. 12.}$ बभ्रुणाम्- $\sqrt{2}$. 9. 28. बर्हणा- $\sqrt{2}$ ह. 6. 18. बर्हि:- $\sqrt{9}$ ह. 8. 8. बलम् $-\sqrt{2}$. 3. 9. बहु- $\sqrt{4}$. 3. 13. बाट्य: $-\sqrt{\text{भट्. }2.1.}$ वातः – $\sqrt{2}$; श्रतम् with श्रम्बा; ब्रतम्

with ऋग्वा; from बताम् with the particle of negation placed in the middle. 9. 10.

बाहु:- $\sqrt{$ बाघ् . 3. 8.

बिन्दुः $-\sqrt{1}$ भेद्. 2.1.

विलम्-√मृ. 2. 17.

बिल्वम् $-\sqrt{2}$; $\sqrt{4}$ भेद्. 1.14.

बिसम्-√बिस् (to split or to grow). 2. 24.

बीरिटम्-according to Taitiki the first part is derived from va and the second from रहेर्. 5. 27.

बुप्तम् $-\sqrt{ब्रुच् . 10.44.}$

बुन्दः- $\sqrt{\text{Haq}}$; $\sqrt{\text{qr}}$ with भय ($\sqrt{\text{Hi}}$); $\sqrt{\text{g}}$ with भास्. 6. 32.

बुसम्- $\sqrt{2}$ (to sound); $\sqrt{2}$ श्. 5. 19. बुबद्धः- $\sqrt{2}$ द्दं and $\sqrt{2}$ व्. 6. 4.

इन्हम्-√ब् (to make a sound); √अंश्. 2. 22.

बृहत्- $\sqrt{2}$ हंह्. 1. 7.

बृहती-√बृंह्. 7. 12.

बृहस्पति:- $\sqrt{\text{un}}$ or $\sqrt{\text{unq}}$ with बृहत् $(\sqrt{3})$. 10. 11.

ब्रह्मण्रस्पतिः- $\sqrt{\mbox{qr}}$ or $\sqrt{\mbox{qr}}$ with ब्रह्मन्. 10.~12.

ब्रह्मा- $\sqrt{2}$ हंह्. 1. 8.

भगः- $\sqrt{$ भज्. 1. 7; 3. 16.

भद्रम्- $\sqrt{$ भज्ः श्रिमि+ $\sqrt{$ दुः; $\sqrt{$ रम् with $\sqrt{$ भूः 4.10; $\sqrt{$ भन्दः. 11.19; from भाजन. 4.10; 11.19; 12.17.

भन्दनाः- $\sqrt{भन्द}$ (to praise). 5. 2.

भरः- \sqrt म्हः, $\sqrt{\epsilon}$. 4. 24.

भरूजा $-\sqrt$ भ्रस्ज् . 2.2.

भागम्- $\sqrt{2}$. 4. 26.

भारद्वाज: $-\sqrt{2}$. 3. 17.

भीम: $-\sqrt{1}$ भी. 1. 20.

भीष्मः $-\sqrt{1}$ भी. 1. 20.

सुरायु:- $\sqrt{}$ नी with भूरि. 12. 22.

भूरि-√भू. 2.7.

भृगु:-√भ्रस्ज् . 3.17.

मृिमः-√भ्रम्. 6. 20.

भ्राता- $\sqrt{2}$ (to take or to bear). 4. 26.

मगन्दः- $\sqrt{\overline{q}}$ and $\sqrt{\overline{q}}$ with आ and मा. 6. 32.

मधम्- $\sqrt{$ मंह (to give . 1. 7.

मङ्गलम्-√गृ (to invoke); √गृ (to swallow); √मस्ज् with श्रङ्ग and suffix तः; √गम् with माम्. 9. 4.

मज्जूका: $-\sqrt{$ मस्ज्. 9.5.

मण्डः- $\sqrt{$ मद्; $\sqrt{$ सुद्. 9.5.

मण्डूका:-√मर्ज्; √मर् (to rejoice); √मन्द (to be satisfied); √मण्ड् according to grammarians; from मण्ड (water) and श्रोकस् (abode). 9. 5.

मत्सरः- $\sqrt{$ मन्द् (to satisfy). 2. 5.

मत्स्याः- $\sqrt{}$ स्यन्द् with मधुः $\sqrt{}$ मद्.6.27.

मधु- $\sqrt{$ मद्. $2.2;4.8;\sqrt{}$ धम्. 10.31.

मनः $-\sqrt{$ मन् \cdot 4.4.

मनु:- $\sqrt{$ मन्. 12. 33.

मनुष्याः- $\sqrt{$ मन्; $\sqrt{$ मनस् γ (to be wise);

descendants of **H**3 or **H**3¶. 3. 7.

मन्त्रा: $-\sqrt{$ मन्. 7. 12.

मन्दी- $\sqrt{\text{मन्द}}$ (to praise). 4. 24.

सन्द- $\sqrt{$ सद्. 4.12.

मन्द्रा $-\sqrt{$ मद्. 11.28.

मन्द्रजिह्नम्- $\sqrt{$ मद् or $\sqrt{$ मुद् with जिह्ना. 6. 23.

मन्यु:-√मन् (to shine, to be angry; to slay). 10. 29.

मरुत:- $\sqrt{\pi}$ with $\sqrt{\pi}$ or $\sqrt{\pi}$; $\sqrt{\pi}$ or $\sqrt{\pi}$ with महत्त. 11. 13.

मरुद्बृधाः $-\sqrt{2}$ with मरुत. 9. 26. मर्थः $-\sqrt{2}$ स. 3. 15.

मर्यादा-श्रा+ $\sqrt{\overline{q}}$ with मर्थ. 4. 2.

महान्-√हा with मान according to Sakapuni; √मंह. 3. 13.

मांसम्- $\sqrt{\text{सद}}$ with मनस्. 4. 3.

माङ्गदः-श्रा+√गम् with √दा and माम् =मामागमिष्यतीति ददाति. 6. 32.

मातर:- $\sqrt{\text{मा. }12.7; \text{ cf. }2.8.}$

मातरिश्वा- $\sqrt{2}$ शस् with मातृ (=श्चन्तरिज्ञम्); $\sqrt{2}$ श्वन् with श्राशु and मातृ. 7. 26.

माता-\/मा. 2. 8; cf. 12. 7.

मान्रा $-\sqrt{1}$ मा. 4.25.

मासाः $-\sqrt{1}$ मा. 4.27.

मासकृत्- $\sqrt{2}$ with मास. 5. 21.

मित्र:- $\sqrt{3}$ with $\sqrt{41}$; $\sqrt{4}$ with $\sqrt{41}$; causal of $\sqrt{44}$. 10. 21.

मिथुनो-√िम (to depend) with the suffix धु or थ and having √िनी or √वन् as the last member. 7.29.

मुचीजा- \sqrt मुच्+ $\sqrt{2}$ शी+ $\sqrt{2}$ तन्. 5.19. मुज्जः- $\sqrt{2}$ मुच्जः- $\sqrt{2}$ मुच्जः- $\sqrt{2}$ सुच्जः- $\sqrt{2}$

मुद्रजः-√गॄ with मद् or मुद् or मदन; from मुद्र with the possessive suffix ज. 9. 24.

मुष्टिः $-\sqrt$ मुच्; \sqrt मुष्; \sqrt मुह्. 6.1.

मुसलम्- $\sqrt{2}$ with मुहु: . 9. 35.

मुहु:-√मुह्. 2. 25.

मुहूर्तः-from ऋतु with मुहु: . 2. 25.

मूर्घा- $\sqrt{27}$ with मूर्त. 7. 27.

मूलम् $-\sqrt{ मुच्; \sqrt{ मुच्; \sqrt{ मुह्. 6. 3.}}$

मूषः-√सुष्. 4. 5.

मृषिकाः $-\sqrt{ मुष्. 4.5.}$

मृग:-√मृज् (to go). 1. 20; √मृग्. 9. 19.

मृत्यु:-causal of \sqrt{n} ; \sqrt{n} with मृत (\sqrt{n}) ; \sqrt{n} मद्; \sqrt{n} सुद. 11. 6.

मृदु:- $\sqrt{9}$ द्. 2.2.

मेघः $-\sqrt{14}$ मह्. 2.2,21.

मेदः $-\sqrt{\mu}$ द्. 4.3.

मेधा- $\sqrt{$ धा with मति. 3. 19.

मेधावी-from मेधा with the possessive suffix वत् (विन्). 3. 19.

मेनाः- $\sqrt{$ मन्. 3. 21.

मेष:- $\sqrt{14}$ म् . 3. 16.

मेहना $-\sqrt{\dot{\mathbf{H}}}$ ह् . 4.4.

यकृत्- $\sqrt{2}$ कृत् with यथा. 4. 3.

यजतस्य- $\sqrt{$ बज् . 8. 7; cf. 8. 11; I2. 17.

यजुः $-\sqrt{$ यज् . 7.~12.

यज्ञ:- $\sqrt{2}$ यज्; $\sqrt{2}$ यज्ज्; from यजुस् with $\sqrt{3}$ दु or $\sqrt{-1}$, 3. 19.

यमः $-\sqrt{$ यम्. 10.19.

यसुना- $\sqrt{2}$, 9, 26. यह:-√या and √हे. 8. 8. युज्ञम् $-\sqrt{2}$ ज्. 9.24.युवा- $\sqrt{2}$. 4. 19. यूथम्- $\sqrt{3}$. 4. 24. योक्त्राणि- $\sqrt{2}$ ज्. 3.9. योनि:- $\sqrt{2}$. 2. 8; cf. 2. 19.

योषा $-\sqrt{3}$. 3. 15. रंसु- $\sqrt{2}$ रम्. 6.17.रचः- $\sqrt{रच्;} \sqrt{चया}$ with रहस्; $\sqrt{-1}$ न् with रात्रि. 4. 18. रजः-√रञ्ज् . 4. 19. रञ्ज:-√सज् (Durga). 2. 1. रखाय- $\sqrt{7}$ रम्. 4.8; 9.27; 10.47. रण्यौ -√रम्. 6. 33. रथ:-√रंह (to go); from स्थिर by metathesis; \ श्या with \ रम्; $\sqrt{\epsilon q}$: $\sqrt{\epsilon q}$. 9. 11. रम्भ:- $\sqrt{2}$ रभ् . 3. 21, रिय:-√रा (to give). 4. 17. रराण: $-\sqrt{\tau}$ ा. 2. 12. रिवान् $-\sqrt{1}$ रा. 4.25. रश्मि:- $\sqrt{$ यम्. 2.15.

रसा- $\sqrt{\epsilon}$ स् (to make a sound). 11. 25. राका- $\sqrt{\tau}$ (to give). 11. 30. राजा- $\sqrt{$ राज्. 2. 3.

राड् $-\sqrt{1}$ राज् . 12.46. रान्नि:- $\sqrt{\tau}$ म् ; $\sqrt{\tau}$ (to give). 2.18. राधः- $\sqrt{$ राध्.4.4.

रामा- $\sqrt{12.13.13}$

रास्पिनः- $\sqrt{\epsilon q}$; $\sqrt{\epsilon q}$. 6. 21.

रुजाना: $-\sqrt{ रुज्. 6.4.}$ रुद्र:- 🗸 इ with 🗸 इ; causal of $\sqrt{\epsilon \epsilon}$. 10. 5. रुधतः $-\sqrt{2}$ रुध् . 5.2.रुशत्-√रुच् (to shine). 2. 20; 6. 13. रूपम् $-\sqrt{2}$ रुच् . 2. 3; 3. 13. रेक्णः $-\sqrt$ रिच्. 3.2.रोदसिप्राम्-√पृ with रोदसी. 7. 28. रोदसी- $\sqrt{64}$. 6. 1. रोध: $-\sqrt{ रुध् . 6.1.}$

बद्मी:- $\sqrt{\alpha}$ भ्; $\sqrt{\alpha}$ च्; desid. of \sqrt{a} भ्; \sqrt{a} व्य (todesire); √लग् (to cling); $\sqrt{$ खज्ज् (to be ashamed). 4.10. बता- $\sqrt{$ बत्. 5.26.लाङ्गलम्- $\sqrt{\alpha\eta}$; from लाङ्गल with the possessive suffix. 6. 26. लाङ्गुलम् $-\sqrt{$ लग् $;\sqrt{}$ लङ् $;\sqrt{}$ लम्ब्.6.26.लाजा: $-\sqrt{}$ लाज्. 6.9. तिबुजा- $\sqrt{}$ ती with वि+ $\sqrt{}$ भज्. 6.28. लोधम् $-\sqrt{ लुभ् . 4.14.}$ लोम- \sqrt{q} ; $\sqrt{6}$ ली. 3. 5. लोष्टः $-\sqrt{$ रुज् . 6.1.

वंशः- $\sqrt{}$ शी with वनः $\sqrt{}$ वन् and $\sqrt{}$ श्रु. 5. 5. वन्नः $-\sqrt{3}$ ह् or $\sqrt{4}$ वह्. 4.16. वज्र:- $\sqrt{2}$ ज्. 3.11. विशिक् $-\sqrt$ निज् . 2. 17. वधू: $-\sqrt{2}$ वह्.2.2वनम् $-\sqrt{}$ वन्. 8.3.वनर्गू- $\sqrt{14}$ with वन. 3. 14.

वामस्य- $\sqrt{29}$, 4. 26; cf. 6. 31; 11. 46.

वाय:- \sqrt{a} : \sqrt{a} (to g_0): \sqrt{s} accoring to Sthaulasthivi.

वारि-causal of \/ वृ. 9. 2.

वालम् $-\sqrt{2}$. 11. 31; cf. 1. 20.

10. 1.

वार्यम्- $\sqrt{2}$. 5. 1.

वनस्पति:- $\sqrt{\text{qr}}$ or $\sqrt{\text{qr}}$ with वन. 8.3. वच्य:-√वम्. 3. 20. वयाः (branches)-\/वी (to move). 1. 4. वयुनम् $-\sqrt{a}$ ी. 5. 14. बर: $-\sqrt{2}$ (to choose). 1. 7. वराह:- $\sqrt{\epsilon}$ with वर $(\sqrt{2})$; $\sqrt{2\epsilon}$. वरीय:-comparative of वर. 8. 9. वरुण:-√वृ. 10. 3. वरेण्यः- $\sqrt{2}$ (to choose). 12. 13. वर्णः (colour)-\/ वृ. 2. 3. वर्ष: $-\sqrt{2}$. 5. 8. वर्षा:- $\sqrt{29}$, 4. 27. वल: $-\sqrt{2}$. 6. 2. वदत्तिथ- \sqrt{a} च्; \sqrt{a} ह्. 3. 13. विद्र:- $\sqrt{2}$, 2. 9. वसव:-√वस् cl. II; √वस् cl. VI. 12.41. वसुधिती- $\sqrt{\text{unwith}}$ वसु. 9. 42. वस्त्रम्- $\sqrt{$ वस् . 4.24.

वावशान: $-\sqrt{a}श; \sqrt{a}$ श्, 5.1. वाशी- $\sqrt{2}$ वाश्. 4.16. वासरागि- \sqrt{a} स; $a+\sqrt{a}$ स. 4. 7. वास्तु:- $\sqrt{$ वस् (to dwell). 10. 16. वास्तोध्यति:- Vपा or Vपान् with वास्तु. 10. 16. वाहिष्ट:-superlative from \sqrt{a} ह. 5. 1. वि: (bird)- \/ बी (to go). 2. 6. विकट:- $\sqrt{3}$ ट् with वि; वि+ $\sqrt{3}$ म्. according to Aupamanyava. 6.30. विद्थानि- $\sqrt{1}$ विद्. 6. 7; cf. 1. 7; 3. 12. विधर्ता-वि+ $\sqrt{9}$. 12. 14. वस्त्रमथिम्- $\sqrt{$ मथ् with वस्त्र. 4.24.विधवा-वि+\/धाः, वि+\/धाव् accord ing to Carmasiras; वि and वह्नय:- \sqrt{a} ह. 8. 3. धव: वि and धात. 3. 15. वाक् $-\sqrt{2}$ वच् . 2. 23. विपार्-वि $+\sqrt{}$ पर्; वि $+\sqrt{}$ पाश्; वि+प्र+वाचस्पति:- Vपा or Vपाल् with वाच् $\sqrt{2}$ आप्. 9. 26. 10.17. विभीदक:-वि+ $\sqrt{\mu}$ द. 9. 8. वाजगन्ध्यम् $-\sqrt{11}$ with वाज. 5. 15. वियुते- $\sqrt{2}$ with वि. 4. 25. वाजपस्त्यम्- $\sqrt{\sqrt{q}}$ with वाज. 5. 15. विराट्-वि+ \sqrt राज्; वि+ \sqrt राध्; वि+प्र+ वाजी $-\sqrt{$ विज्.2.28. वात:- $\sqrt{10.34}$. $\sqrt{ श्राप्. 7.13.}$ वाताप्यम्-श्रा+ $\sqrt{2}$ with वात. 6. 28. विवन्नसे $-\sqrt{वच}$; \sqrt{a} ह्. 3.13. विवस्तान्-वि+\/वस् with the posses-वामम् $-\sqrt{$ वन्. 6. 22, 31; cf. 4. 26; sive suffix. 7. 26. 11.46

विवासित:-वि $\sqrt{2}$ वास् : श्रा $\sqrt{2}$ शास् 11.23. विश्वकद्राकष:-ग्रा+ / कृष् with चकद and बि. 2. 3. विश्पति:-√पा or पाल् with विश्व. 12. 29; cf. 4, 26; 5, 28. विश्वतिम्- Vu or Vula with विश्व. 4. 26; cf. 5. 28; 12. 29. विश्वती- Vul or Vula with विश्व. 5. 28; cf. 4. 26; 12. 29. विश्वकर्मा $-\sqrt{2}$ with विश्व. 10. 25. विश्वमिन्वा:- $\sqrt{\epsilon}$ with विश्व. 8. 10. विषम्- \sqrt{a} ष् ; वि+ $\sqrt{\pi}$ (to purify); वि+ $\sqrt{44}$. 12. 26. विषिते-वि+ $\sqrt{\text{H}}$; वि+ $\sqrt{\text{H}}$ द्. 9. 39. विषुणस्य-(विषमस्य) from सम with वि. 4. 19. विष्टप्- $\sqrt{$ विश् . 2.14.विष्टितम्-वि+ $\sqrt{2}$ स्था. 9.13.विष्णुः-वि $+\sqrt{1}$ सिः $\sqrt{1}$ विशः वि $+\sqrt{1}$ श्रशः 12, 18, विसुह:-वि+ $\sqrt{4}$, 6.3. वीर:-वि+ $\sqrt{\hat{\mathbf{g}}}$ र; $\sqrt{\hat{\mathbf{q}}}$ (to go); $\sqrt{\hat{\mathbf{q}}}$ र (to be powerful). 1. 7. वीरुध:-वि $+\sqrt$ रुह् . 6.3. युकः-वि $+\sqrt{2}$; वि $+\sqrt{2}$; वि $+\sqrt{2}$ $\sqrt{2}$ न्; वि+ $\sqrt{2}$ न्त्. 5.20,21; वि+ $\sqrt{$ ऋत्. 6.26.वृत्तः- $\sqrt{$ वरच् ; जा $+\sqrt{2}$. 2. 6; $\sqrt{$ वरच्. 12. 29. बृत्र:-√बृः √बृत्; √बृध् . 2. 17. वृषभः - \sqrt{a} ष्; \sqrt{a} ह्. 4. 8; 9. 22. वृषत:-from शील with वृष. 3. 16.

वषा-√वष . 11. 47.

वृषाकिपः- $\sqrt{$ कम्प् with वृषा. 12. 27. वेद्याभि: $-\sqrt{1}$ वद्. 2.21.वेन:- $\sqrt{2}$ न् (to long for). 10. 38. वैखानसः-वि+ $\sqrt{$ खन्. 3.17.वैतसः-वि+ $\sqrt{\pi}$ स्. 3.21.वैश्वानर:-from विश्वानर=√ऋ with विश्वः √नी with नर and विश्व. 7. 21. ब्याघ:-वि+न्ना+ $\sqrt{$ घा; वि+न्ना+ $\sqrt{$ हन्. 3. 18. बजः $-\sqrt{$ बज.6.2.वति:- $\sqrt{q}+\sqrt{R}+\sqrt{R}$ तन्. 6.28. वतम् $-\sqrt{7}$ वृ. 2.13. बन्दी- $\sqrt{ब्रन्द}$, (to become soft). 5. 15. शंयु:- $\sqrt{शम्+\sqrt{3}}$. 4. 21. शकटम्-√तक् with शनकै: or शब्द; from शकृत् with इत ($\sqrt{\xi}$). 6. 22. शकुनि:-√शक्; √शक् with √नी or $\sqrt{\text{ac}}$ or $\sqrt{\text{ae}}$; $\sqrt{\text{ge}}$ with शम्. 9. 3. शकर्यः $-\sqrt{$ शक्. 1.8. शत्रः- $\sqrt{शम्: \sqrt{शद्. 2. 16.}}$ शन्तनु:-from तनु with शम्. 2. 12. शम्बः $-\sqrt{शम्; \sqrt{शद्. 5. 24.}}$ शर: $-\sqrt{शृ. 5.4.}$ शरद् $-\sqrt{शृः},\sqrt{श्रा.}$ 4. 25.शरारु:- $\sqrt{शृ. 6.31}$. शारीरम् $-\sqrt{शृ}; \sqrt{शम्. 2. 16}; 3. 5.$ शर्म- $\sqrt{3}$. 9. 19, 32; 12. 45. शर्या:-√स्ज्; from शर. 5. 4. शर्थाम्-from शर. 10. 29.

शल्माजि:- $\sqrt{2}$ ाः from शर. 12. 8. शशमानः – $\sqrt{शंस. 6.8.}$ शाखा:- $\sqrt{2}$ शी with ख; $\sqrt{2}$ शक्. 1. 4; $\sqrt{$ शक. 6. 32. शाशदान: $-\sqrt{शद. 6.16}$. शिताम- $\sqrt{}$ सि; from श्याम ($\sqrt{}$ श्ये) according to Taitiki; from शिति and मांस according to Galava. 4. 3. शिति:- $\sqrt{शो.}$ 4. 3. शिपिविष्ट:- Vविश with शिपि or शेप. 5, 8, शिमि- $\sqrt{$ शम् ; $\sqrt{$ शक्. 5.12. शिरः- \sqrt शी; $\sqrt{श्र. 4. 13}$. शिशिशिबड:- $\sqrt{2}$ with बिड. 6. 30. शिवम्- $\sqrt{शिष्. 10.17.}$ शिशिरम् $-\sqrt{2}$; $\sqrt{2}$ शम्. 1. 10. शिशु:- \/ शंस् ; \/ शि (to give). 10. 39. शिक्षम्- $\sqrt{24}$ श्रथ्. 4. 19. युक्- $\sqrt{2}$ युच्. 6. 1. शुक्रम्-√श्रच् (to shine). 8. 11. शुक्रपिशम् $-\sqrt{$ िपश् with शुक्र. 8.11. शुचि:- $\sqrt{3}$ यु (to glow). 6. 1. श्रुतुद्दी-√द्ध with श्रुः √द्ध with श्रु and \sqrt{g} द्. 9. 26. श्चनासीरौ-from शु with √स. 9. 40. शुन्ध्युः $-\sqrt$ शुध् . 4.16. श्रुआ:-√श्रम्. 12. 43; cf. 9. 39. शुभ्रे-√शुभ्. 9. 39; cf. 12. 43. शुरुध:-√रुघ् with शुच्. 6. 16.

शुष्मम्- \sqrt शुष्. 2.24.

श्रः-√श्र or √शव् (to go). 4. 13.

शूर्पम् $-\sqrt{शृ}$; $\sqrt{ श्रश् with <math>\sqrt{q}$. 6. 9. श्रङ्गम् $-\sqrt{19}$; $\sqrt{19}$; $\sqrt{19}$; $\sqrt{19}$ with शरण or शिरस्. 2. 7. शेप:- $\sqrt{2}$ शप् (to touch). 3. 21. शेवः- $\sqrt{शिष्. 10.17.}$ शेषः $-\sqrt{शिष्. 3. 2.}$ रमशा- $\sqrt{2}$ श्रश् with शु or रम. 5.12. श्मशानम्-श्म $+\sqrt{शी. 3. 5.}$ रमश्र-रम+ $\sqrt{8}$ ्र. 3. 5. श्यामम् $-\sqrt{2}$ ये. 4.3.श्येनः $-\sqrt{शंस्. 4. 24.}$ श्रद्धा-√धा with श्रद्. 9. 30. श्रव:- $\sqrt{8}$. 10. 3. श्रृष्टी-√श्रश् with श्र. 6. 12. श्रेणि:- $\sqrt{श्र. 4. 13.}$ श्रोणि:- V श्रोण (to go forward). 4. 3. श्लोक: $-\sqrt{9}, 9, 9$. श्व:-√शंस् . 1. 6. श्वज्ञी- $\sqrt{\epsilon}$ न् with स्व. 5. 22. श्वा- $\sqrt{2}$ with 3; $\sqrt{2}$ (to go); $\sqrt{24}$ स्. 3.18. श्वात्रम् $-\sqrt{3}$ त् with आशु. 5.3.श्वेत्या $-\sqrt{श्वित्. 2. 20.}$ षट् $-\sqrt{4}$ सह . 4. 27. संवत्सरः-सम् $+\sqrt{2}$ वस् . 4.27. सङ्गः- $\sqrt{सच्:\sqrt{\pi}}$ by metathesis. 4. 10. सक्थि $-\sqrt{4}$ सच् . 9.20. सखाय:-√ ख्या with स (सह=समान).

7. 30.

सङ्का:- $\sqrt{$ सच्; सम्+ $\sqrt{}$ कॄ. 9. 14.संग्रामः-सम्+√गम्; सम्+√गृः from **ब्राम** with सम्. 3. 9. सजोषा:- $\sqrt{3}$ ष् with स (सह). 8. 8. सत:- $\sqrt{2}$ स्. 3. 20. सलम्-√इ and √अस् (to be) 1.13; $\sqrt{$ तन् with सत्; ${
m from}$ सत् $(\sqrt{ % {
m s}})$ to be). 3. 13. सदान्वे-from the intensive of $\sqrt{3}$ (to shout) with सदा. 6. 30. सधमादम्-Vमद् with सध (together). 7.30. संतवीत्वत् $-\sqrt{$ तन् with सम्. 2.28.सप:-√सप् (to touch). 5. 16. सप्त $-\sqrt{$ सृप्. 4. 26.सप्रथाः– ${
m from}$ पृथु $(\sqrt{
m yay})$ with सर्व. 6.7; cf. 9. 32. समदः-सम् $+\sqrt$ श्रद्; सम् $+\sqrt{}$ मद्. 9.17. समनम्-सम् $+\sqrt$ श्रन् ; सम् $+\sqrt$ मन्. 7.17.समुद्रः-सम्+उद्+ $\sqrt{हु};$ सम्+श्रमि+ \sqrt{g} ; सम् $+\sqrt{3}$ द्; सम् $+\sqrt{4}$ द्; सम्+3दक. 2. 10. सर:- $\sqrt{}$ स. 9.26.सरण्युः- $\sqrt{ स. 12.9. }$ सरमा- $\sqrt{4}$. 11. 24. सरस्कम्-formed by reduplicating √₹. 6. 3. सर्वम् $-\sqrt{2}$ स्. 2.24. सर्वताता- $\sqrt{$ तन् $m with}$ सर्वे. 11.~24.सललूकम् $-\sqrt$ लुम् with सम् $:\sqrt{}$ स with reduplication. 6. 3.

सविता- $\sqrt{4}$. 10. 31.

सवीमनि $-\sqrt{4}$ स. 6.7.

सिन्तम्-सम्+ $\sqrt{1}$ सा. 5.1.सहस्रम्-from सहस् with the possessive suffix. 3. 10. साधु: $-\sqrt{}$ साध्. 6.33.साध्याः $-\sqrt{12.40.12}$ सानु–सम्+उद्+ $\sqrt{श्रिः, सम्+उद्+<math>\sqrt{नुद्.}$ 2. 24. साम $-\sqrt{2}$ स्; $\sqrt{1}$ with सम्; $\sqrt{1}$ with सम. 7. 12. सामि- $\sqrt{}$ सो. 6.23.सिंह:- V सहः V हिंस् by metathesis; सम् $+\sqrt{}$ हन्; सम् $+\sqrt{}$ हा. 3.18; $\sqrt{{}$ सह. 8.15.सिकता:- $\sqrt{$ कस् Durga. 2.1.सिनम् $-\sqrt{1}$ सि. 5.5; 11.31.सिनीवाली-from सिन with वाल 1. period; 2. hair. see सिनम् and ्रवालम्. 11. 31. सिन्धुः- $\sqrt{7}$ सु. 5.27; $\sqrt{24}$ स्यन्द्. 9.26. सिलिकमध्यमाः- ${
m from}$ मध्यम ${
m with}\ \sqrt{\pi}$ or शिरस्. 4.13. सीमा $\dashv \sqrt{$ सिव् $\langle 1...7.$ सीमिका: $-\sqrt{ स्यम्. 3. 20.}$ स्रीर: $-\sqrt{3}$ स्. 9.40. सुलम्-from सु and ख (sense-organ). 3.13. सुदत्र:-√दा with सु. 6. 14. सुदा:-सु+ $\sqrt{}$ दा. 2. 24. सुदानव:- $\sqrt{\zeta}$ दा with सु. 6. 23. सुपर्या:- $\sqrt{4}$ with सु. 3. 12; 4. 3. सुपर्ग्यः-√पत् with सु. 7.31. सुरगानि- $\sqrt{\overline{\tau}}$ with सु. 11. 50. सुरा-√सु. 1. 11.

٠ ﴿

सुरुवमे- $\sqrt{2}$ ह्य with सु. 8. 11. सुरुवः (rays)-सु+ $\sqrt{2}$ रुव् . 1. 7.

सुवासा:- $\sqrt{2}$ वस् with सु. 1. 19.

सुविते- $\sqrt{\xi}$ with सु; $\sqrt{\xi}$. 4. 17.

सुविदत्रम्-सु+ $\sqrt{$ विद्; सु+वि+ $\sqrt{$ दा. 7. 9. सुपोमा- $\sqrt{$ सू. 9. 26.

सुष्वयन्ती – $\sqrt{ स्वप् ; \sqrt{ सद्; नि+ श्रा+ } \sqrt{ सद्.}}$ 8. 11.

सूची- $\sqrt{$ सिव्. 11. 31.

सूभर्वम्- $\sqrt{$ भर्व् with सु. 9. 23.

सूर्ते- $\sqrt{\xi}$ र with सु. 6. 15.

सूर्मि:-अर्मि with सु. 5. 27.

सूर्थः- $\sqrt{स}$; $\sqrt{स}$; सु+ $\sqrt{\xi}$ र. 12. 14.

सृश्यि:- $\sqrt{\pi}$. 5. 28.

स्रः- $\sqrt{$ स्प्. 6.17.

सेना-इन (lord) with स (together). 2.11.

सोमः- $\sqrt{4}$. 11. 2.

सोमपीतये- Vपा with सोम. 9. 37.

सोमानम् $-\sqrt{3}$. 6. 10.

स्कन्धः- $\sqrt{}$ स्कन्द्. 6.17.

स्तिपाः– $\sqrt{\mathsf{qr}}$ with स्तिया or स्थित ($\sqrt{\mathsf{xar}}$)

6. 17.

स्तिया:- $\sqrt{स्त्यै. 6.17}$.

स्तुक:-√स्त्ये. 11. 32.

स्तूप:- $\sqrt{स्त्ये}$. 10. 33.

स्तृभि:- $\sqrt{}$ स्तृ. 3.20.

स्तेनः $-\sqrt{}$ स्त्ये. 3.19.

स्तोका- $\sqrt{}$ रचुत्. 2.1.

स्तोता- $\sqrt{}$ स्तु. 3. 19.

स्तोमः $-\sqrt{+3}$. 7. 12.

स्त्रिय:-√स्त्रे (to be bashful). 3. 21.

स्थागुः $-\sqrt{1}$ स्था. 1. 18.

स्तुषा- $\sqrt{$ सद्: $\sqrt{}$ सन् with सु. 12. 9. स्यम्- $\sqrt{}$ सो. 6. 9.

स्याजः-सम् $+\sqrt{3}$ ज्; from स्य and जाज.

स्योनम् $-\sqrt{4}$ सोः $\sqrt{4}$ व्. 8.9.

स्व:- $\sqrt{\pi}$ with सु; $\sqrt{\xi}$ with सु; सु with श्ररण. 2. 14.

स्बद्धाः- $\sqrt{$ श्रञ्च् with सु. 5.7.

स्त्रापिवात- $\sqrt{2}$ श्राप् and $\sqrt{2}$ at with सु. 10. 7.

स्वम् $-\sqrt{19}$ ा. 5.22.

स्वर्का:-सु+ $\sqrt{$ श्रन्च् ; सु+ $\sqrt{$ श्रच्ं . 12. 44; cf. 11. 14.

स्वसराणि-√स with स्वयम्; from the causal of √स with स्वः. 5. 4.

स्त्रसा-सु ग्रसा ($\sqrt{2}$ श्रस्); $\sqrt{4}$ सद् with स्त्र. 11. 32.

स्त्रस्त- $\sqrt{2}$ स्स् with सु. 3. 21.

हंसाः $-\sqrt{ हन्. 4. 13.}$

हनु:-√हन्. 6. 17.

हर:- $\sqrt{\epsilon}$. 4. 19.

हरयाण:- $\sqrt{\epsilon}$ with यान. 5. 15.

हवम् $-\sqrt{\mathbf{a}}$. 10. 2; cf. 5. 1; 11. 18; 12. 44.

हवानाम् $-\sqrt{\mathbf{a}}$. 5. 1; cf. 10. 2; 11. 18; 12. 44.

हविधाने- $\sqrt{}$ घा with हविः . 9.36.

हविष्पान्तम् $-\sqrt{\text{पा with हिवः. 7. 25.}}$

हवेषु-√हे. 11. 18; 12. 44; cf. 5. 1; 10. 2.

हस्तः $-\sqrt{$ हन् . 1.7.

हस्तन्न:- $\sqrt{\epsilon}$ न् with हस्त. 9. 14.

हासमाने-√हास्; √ह्रष्. 9. 39. हिनोत-√हि. 6. 22; 7. 20. हिमम्-√हन्; √हि. 4. 27. हिरग्यम्-√हर्य् (to yearn after); √रम् with हित or हृद्य; √ह. 2. 10. हेति:-√हन्. 6. 3. होता-√ह according to Aurnavabha; √हे. 7. 15; cf. 4. 26. हा:-√हा. 1. 6. हद:-√हाद् (to make sound); √हाद् (to make cool). 1. 9. हस्ब:-√हस्. 3. 13.

A LIST OF PASSAGES OF THE NIRUKTA,

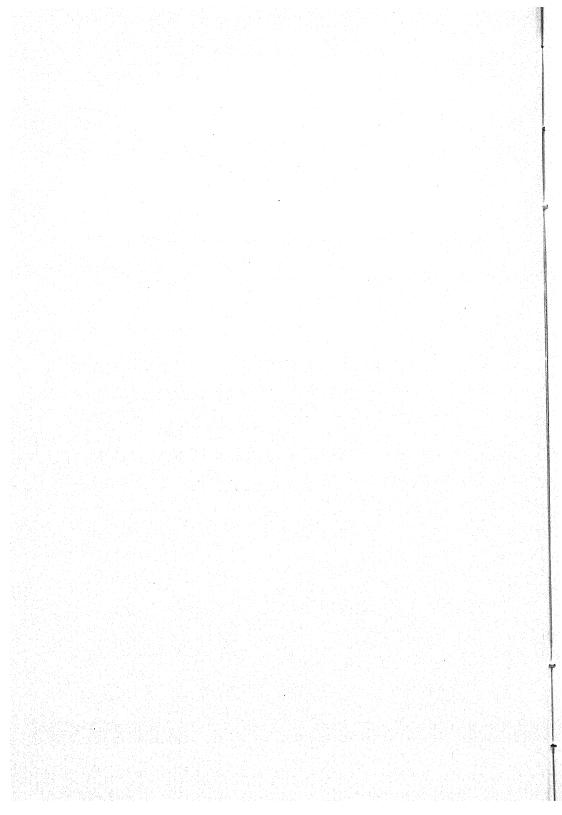
PRESERVED AS QUOTATIONS

BY SAYANACARYA IN HIS

COMMENTARY ON

THE RGVEDA

べんかんかんかんかんかんかん

ऋग्वेदभाष्ये सायणाचार्योद्धृतनिरुक्तसंदर्भाः।

- तद्याख्यानं च समाञ्चायः समाञ्चात इत्यारभ्य तस्यास्तस्यास्ताद्भाव्यमनुभवत्यनुभवती-त्यन्तेद्वांदशभिरध्यायेर्यास्को निर्ममे । तदिप निस्क्रमित्युच्यते । SIRV. p. i. 21.
- N. 1. 1:-तत्र हि चत्वारि पद्जातानि नामा-ख्याते चोपसर्गानिपाताश्च । SIRV. p. i. 21.
- 1. 3:-अन्नावशब्दो विनिग्रहाथींयो न्यवेति विनिग्रहाथींयो । इति यास्केनोक्नत्वात् । SRV. I. 124. 11. p. i. 566.
- 4:-उचावचेष्वर्थेषु निपतन्ति । SIRV. p. i. 21.
- 4:-उच्चावचेष्वर्थेषु निपतन्ति। इति यास्के-नोक्रत्वात्। SRV. I. 124. 12. p. i. 566.
- 1. 4:-नेति प्रतिषेधार्थीयो भाषायामुभयम-न्वध्यायं नेन्द्रं देवममंसतेति प्रतिषेधा-र्थीय इति । दुर्मदासो न सुरायामित्युप-मार्थीय इति च । SIRV. p i. 21.
- 4:-उभयमन्वध्यायम् नेन्द्रं देवममंसतेति
 प्रतिषेधार्थीयः पुरस्तादुपाचारस्तस्य यत्प्रतिषेधति । दुर्मदासो न सुरायामित्युपमार्थीय उपिरष्टादुपाचारस्तस्य यनोपिम-

- मीते। SRV. I. 8. 5. p. i. 61.
- 4:-तथा च यास्कः। पुरस्तादुपाचारस्तस्य यत्प्रतिषेधति । उपिष्टादुपाचार-स्तस्य येनोपाममित इति । SRV. I. 124. 4. p. i. 563.
- 4:-चिदित्युपमार्थे । इति यास्केनोपमार्थ-स्योक्तत्वात् । SRV. I. 169. 3. p. i. 737.
- 4:- कुल्माषांश्चिदाहरेत्यवकुत्सित इति या-स्केनोक्नत्वात् । SRV. I. 129. 10. p. i. 588.
- 4:-तदुई यास्केन । श्रथाप्युपमार्थे भवति वृत्तस्य नु ते पुरुहूत वयाः । SRV. I. 91. 3. p. i. 403.
- 1. 4:- वयाः शाखा वेतेर्वोतायना भवन्ति । SRV. I. 59. 1. p. i. 291.
- 4:-एतस्मिन्नेवार्थे देवेभ्यश्च पितृभ्य एत्याकारः । SRV. I. 48. 16. p. i. 246.
- 5:-अत्र यास्कः । अगस्त्य इन्द्राय हिविनि-रूप्य मरुद्रथः संप्रदित्सांचकार स इन्द्र एत्य परिदेवयांचके । SRV. I. 170. 1. p. i. 739.
- 7:-उक्नं च यास्केन । अथापि पदपूरणः । नूनं सा ते प्रति वरं जिरत्रे । SRV. VIII. 10. 21. p. iii. 290.
- 1. 7:- उक्नं यास्केन । हस्तो। हन्तेः प्राशुईनने ।

- SRV. VI. 30. 2. p. ii. 770.
- 1. 7:-हस्तो हन्तेरिति निरुक्तम् । SRV. IX. 79. 4. p. iii. 729.
- 7:-मंहतिर्दानकर्मा । SRV. I. 57. 1.
 p. i. 284.
- 7:-वीरो वीरयत्यिमत्रान्वेतेर्वा स्याद्गिति-कर्मेणो वीरयतेर्वा । इति निरुक्रम् । SRV. X. 10. 2 p. iv. 21.
- 1. 7:-वॉरो वीरयत्यमित्रान् वेतेवी स्याद्गति-कर्मणो वीरयतेवेत्यन्तं निरुक्रमनुसंधेयम्। SRV. II. 11. 21. p. ii. 32.
- 1. 7:-यदाह त्व इति विनिग्रहार्थीयं सर्व-नामानुदात्तम् । SRV. I. 113. 5. p. i. 498.
- 1. 8:-ऋचामेक: पोषमास्ते पुपुष्वान् होतर्ग-र्चनी । इत्यादिनिस्क्वानुसारेखार्थोऽभ्य-धायि । SRV. X. 71. 11. p. iv. 223.
- 1. 8:-ऋचामेक: पोषमास्ते पुषुष्वान् होत-र्गर्चनी । SIRV. p. i. 1.
- 8:-ब्रह्मेको जाते जाते विद्यां वदित ब्रह्मा सर्वविद्यः सर्व वेदितुमहीति । SRV. I. 162. 5. p. i. 685.
- 1. 8:-श्रत्र यास्क: । श्रध्वर्गुरध्वरयुरध्वरं युनक्रयध्वरस्य नेताध्वरं कामयत इति । SRV. II. 14. 1. p. ii. 41.
- 1. 8:- अध्वर्युरध्वर्युरध्वरं कामयत इति वेति हि निरुक्रम् । SRV. II. 1. 2. p. ii. 2.
- 9:-अित्मन्तः कर्णवन्तः सखायोऽित्त चष्टेरित्यादिकं निरुक्तमत्र द्रष्टन्यम् । SRV. X. 71. 7. p. iv. 222.
- 1 9:-मिताचरेष्वनर्थकाः क्रमीमिदिति ।

- SRV. I. 50. 1. p. i. 248.
- 9:- अथ ये प्रवृत्तेऽथेंऽमिताचरेषु प्रन्थेषु वाक्यपूर्णा आगच्छान्त पदपूरणास्ते मिताचरेष्वनर्थकाः कमीमिद्विति। SRV. I. 9. 2. p. i. 64.
- 1. 9:-तथा च यास्काचार्यः । मिताचरेष्वन-र्थकाः कमीमिद्धिति । SRV. I. 123. 11. p. i. 561.
- 1. 10:-एमेनं सृजता सुते। श्रासृजतैनं सुते। SRV. I. 9. 2. p. i. 65.
- 1. 10:-कमित्ययं शिशिरं जीवनाय कम्। SRV. V. 83. 10. p. ii. 678.
- 1. 12: नामान्याख्यातजानीति शाकटायनो नैस्क्रसमयश्च।न सर्वाणीति गाग्यों वैया-करणानां चैके । SRV. I. 1. 1. p. i. 25.
- 1. 15:-तिद्दं विद्यास्थानं न्याकरणस्य कात्स्नर्यं स्वार्थसाधकं च । SIRV. p. i. 21.
- 1.17:- श्रत्र निरुक्षम् । श्रवसायाश्वानिति स्यतिरुपसृष्टा विमोचने । SRV. I. $104.1.~\mathrm{p.i.457}.$
- 1. 17:-स्यतिरूपसृष्टो विमोचने । SRV. VII. 28. 4. p. iii. 62.
- 1. 18:-म्रथापि ज्ञानप्रशंसा भवत्यज्ञान-निन्दा च ।
- स्थागुरयं भारहारः किलाभूद्धीत्य वेदं न विजानाति योऽर्थम् ।
- योऽर्थज्ञ इत्सकलं भद्रमरनुते नाकमेति ज्ञान-विधूतपाप्मा ॥
- यद्गृहीतमविज्ञातं निगदेनैव शब्द्यते । श्रन-ग्नाविव शुष्केधो न तज्ज्वलति कहिं-चित् ॥ SIRV. p. i. 15.

- 1. 18:-ग्रथोंऽर्तेरिति यास्कः । SRV. II. 39. 1. p. ii. 117; SRV. V. 43. 1. p. ii. 587.
- 9:-ग्रप्येकः पश्यन्न पश्यति वाचिमित्यादि निरुक्तमत्र द्रष्टन्यम् । SRV. X. 71.
 p. iv. 221.
- 1. 19:-उत त्वः पश्यन्न ददर्शः सुवासाः । म्रप्येकः पश्यन्न पश्यति वाचमिप च श्रुण्वन्न श्रुणोत्येनामित्यविद्वांसमाहार्ध- मिति स्वमात्मां विवृण्जते ज्ञानं प्रकाशनमर्थ- स्याहानया वाचेति स्वमात्मां विवृण्जते ज्ञानं प्रकाशनमर्थ- स्याहानया वाचेति स्वमायमाना सुवासा च्याचा जायेव पत्ये कामयमाना सुवासा ऋतुकालेषु सुवासाः कल्याण्वासाः कामयमाना ऋतुकालेषु यथा स एनां पश्यति स श्रुणोतीत्यर्थज्ञस्य प्रशंसेति । स्व
- 1. 20:-तस्योत्तरा भूयसे निर्वचनाय । उत त्वं सख्ये·····श्रफलामपुष्पामिति ॥ SIRV. p. i. 17.
- 20:-श्रप्येकं वाक्सख्ये स्थिरपीतिमित्यादि निरुक्तमनुसंधेयम् । SRV. X. 71.
 p. iv. 221.
- 1. 20:-मृगो मार्ष्टेगीतिकर्मणः। इति यास्कः। SRV. I. 145. 5. p. i. 645.
- 1. 20:-भीमो विभ्यत्यस्मात्। SRV. I. 55. 1. p. i. 278.
- 1. 20:-श्रिसिश्वर्थे निरुक्तम् । मृगो न भीमः कुचरो गिरिष्ठाः । मृग इव भीमः कुचरो गिरिष्ठाः मृगो मार्छेर्गतिकर्मणो भीमो बिभ्यत्यस्माद्भीष्मोऽप्येतस्मादेव । कुचर इति चरित कर्म कुत्सितमथ चेदेवताभिधानं कायं न चरतीति वा। गिरिष्ठा गिरि-

- स्थायी गिरि: पर्वतः ससुद्गीर्थो भवति पर्ववान् पर्वतः पर्व पुनः पृथातेः प्रीखानेर्वा । SRV. I. 145. 2. p. i. 662.
- 1. 20:-पर्व पुनः पृणातेः प्रीणातेर्वेति निस्क्रम् । SRV. VIII. 63. 12. p. iii. 481.
- 1. 20:-पर्ववान्पर्वतः पर्व पुनः पृखातेः प्रीखातेर्वा । इति निरुक्तम् । SRV. V. 56. 4. P. ii. 627.
- 1. 20:-पर्ववान् पर्वतः । पर्व पुनः पृशाते: प्रीशातिर्वा । SRV. I. 51. 5. p. i. 255.
- 2. 1:-ग्रथ निर्वचनं तथेषु पदेषु स्वरंसस्कारी समधीं प्रादेशिकेन गुणेनान्विती स्यातां तथा तानि निर्वृ्याद्थानन्वितेऽर्थेऽप्रादेशके विकारेऽर्थनित्यः परीचेत केनचिद्- वृत्तिसामान्येनाविद्यमाने सामान्येऽप्य- चरवर्णसामान्यान्निर्वृ्यान्न त्वेव न निर्वृ्यान् । SRV. I. 1. 1. p. i. 25.
- 2. 2:-कच्या रज्जुरश्वस्थेति यास्केनोङ्गत्वात् । SRV. I. 126. 4. p. i. 571.
- 2. 4:-तत्रायं प्रथमो मन्त्रः ।
 विद्या ह वै ब्राह्मण्माजगाम गोपाय मा
 शेविधिष्टेऽहमस्मि ।
 श्रस्यकायानृजवेऽयताय न मा ब्र्या
 वीर्यवती तथा स्यामिति ॥
 य श्रातृण्त्यवितथेन कर्णावदुः खं कुवैश्वमृतं संप्रयच्छन् ।
 तं मन्येत पितरं मातरं च तस्मै न
 बुद्येत् कतमचनाहेति ॥ SIRV.
 p. i. 22.
- 2. 5:-तथा च निरुक्षम् । गौरिति पृथिन्या नामधेयं यद्दूरं गता भवति यचास्यां

- भूतानि गच्छन्ति गातेचौंकारो नामकरणः। SRV. I. 158. 2. p. i. 672.
- 2. 5:-मत्सरः सोमो मन्दतेस्तृप्तिकर्मणः । SRV. I. 14. 4. p. i. 89.
- 2. 5:-मत्सरः सोमो मन्दतेस्तृप्तिकर्मणः। इति निरुक्रम् । SRV. I. 125. 3. p. i. 568; SRV. IX. 13. 8. p. iii. 621.
- 2. 5:-मन्सरः सोमो मन्दतेस्तृप्तिकर्मणः इति यास्कः । SRV. I. 137. 1. p. i. 615.
- 2. 5:-श्रंशुः शमष्टमात्रो भवतीति यास्कः। SRV. IX. 89. 6. p. iii. 759; IX. 97. 14. p. iii. 780.
- 2. 6:-तथा च यास्कः । वृत्ते वृत्ते धनुषि धनुषि। वृत्तो वश्चनाद् वृत्वा त्तां तिष्ठतीति वा। त्ता त्तियतेर्निवासकर्मणः नियता मीमयद्गोः शब्दं करोति । मीमयतिः शब्दकर्मा । SRV. VI. 75. 11. p. ii. 890.
- 2. 6:-श्रत्र निरुक्तम् । श्रथाप्यस्येको रश्मिश्चनद्गमसं प्रति दीप्यते तदेतेनोपेज्ञितव्यमादित्यतोऽस्य दीप्तिभवतीति । सुषुम्णः
 सूर्यरश्मिश्चन्द्रमा गन्धर्व इत्यपि निगमो
 भवति । सोऽपि गौरुच्यते । श्रत्राह गोरमन्वतेति । SRV. I. 84. 15.
 p. i. 379.
- 2. 7:-श्रयं मन्त्रे। यास्केन व्याख्यातः ।
 तानि वां वास्त्नि कामयामहे गमनाय
 यत्र गावो भूरिश्रङ्गा बहुश्रङ्गा भूरीति
 बहुनो नामधेयं प्रभवतीति सतः श्रङ्गं
 श्रयतेर्वा श्र्यातेर्वा शस्त्रातेर्वा शर्याः
 योद्वतमिति वा शिरसो निर्गतमिति

- वायासोऽयनाः। तत्र तदुरुगायस्य विष्णो-र्महागतेः परमं पदं पराध्यस्थमवभाति भूरि। पादः पद्यतेः। SRV. I. 154. 6. p. i. 664.
- 2. 8:-मातान्तिरित्तं निर्मीयन्तेऽस्मिन्भूतानि। इति निरुक्तम् । SRV. I. 160. 2. p. i. 674.
- 2. 8:-सा चायं स शिङ्क इत्येषा मद्देवता तत्र प्रतीयमानं मत्स्वरूपिमत्युपदिदेश । SRV. I. 164. 29. p. i. 709.
- 2. 10:-हिरएयशब्दं यास्को बहुधा निर्विक्षि । हिरएयं कस्माद्धियत श्रायम्यमानमिति वा हियते जनाज्जनमित्यादिना । SRV. III. 54. 11. p. ii. 309.
- 2. 10:-तथा च यास्कः । हिरण्यं कस्मादि-त्युपक्रम्य हितरमणं भवतीति वा । SRV. VI. 72. 3. p. ii. 882.
- 2. 10:-हिरण्यं कस्माद्ध्रियते द्यायस्यमान-मिति वा हियते जनाजनमिति वा हितरमणं भवतीति वा हृद्यरमणं भवतीति वा ह्यंतेवी स्यात्प्रेप्साकर्मणः। SRV. I. 22. 5. p. i. 115.
- 2. 10:-तथा च यास्कः । समुद्रः कस्मा-त्समुद्दवन्त्यस्मादापः समभिद्रवन्त्येन-मापः संमोदन्तेऽस्मिन्भ्तानि समुद्को भवति समुनत्तीति वा । SRV. VI. 72. 3. p. ii. 884.
- 2. 10:-समुद्रः कस्मात्समुद्द्रवन्त्यस्मादापः समिन्द्रवन्त्येनमापः संमोदन्तेऽस्मिन्भू-तानि समुद्को भवति समुनत्तीति वा। SRV. I. 30. 18. p. i. 156.
- 2. 10:-स चैवं यास्केन निरुद्धः । समुदः कस्मात्समृदद्ववन्त्यस्मादापः समभिद्रव-

- न्खेनमापः संमोदन्तेऽस्मिन्भूतानि समु-दको भवति समुनत्तीति वा । SRV. I. 160. 4. p. i. 675.
- 2. 10. श्रस्य स्कूक्त्याख्यानं निरुक्तकारः अदर्शयति । देवापिश्वाष्टिषेणः शंतनुश्च कीरक्यों श्रातरी बभूवतुः । स शंतनुः कनीयानभिषेचयांचके देवापिस्तपः प्रतिपेदे । ततः शंतनो राज्ये द्वादश वर्षाणि देवो न वर्ष । तम् चुर्काह्मणा श्रप्यमंस्वया चरितो ज्येष्टं श्रातरमन्तरित्याभिष्वतं तस्माचे देवो न वर्षतीति । स शंतनुर्देवापिं शिशिच राज्येन । तमुवाच देवापिः पुरोहितस्तेऽसानि याजयानि च त्वेति । तस्येतद्वर्षकामस्क्रम् । SRV. X. 18. 1. p. iv. 324.
- 2. 11. श्रत्राष्टिषेण ऋष्टिषेणस्य पुत्र इत्यादि निरुक्तं द्रष्टव्यम् । SRV. X. 98. 5. p. iv. 325.
- 2. 11. पुत्र: पुरु त्रायते निपरणाद्वा पुत्रस्कं ततस्त्रायत इति वेति यास्कः । SRV. I. 68. 10. p. i. 329.
- 2. 11. पुत्रः पुरु त्रायते निपरणाद्वा । SRV. I. 40. 2. p. i. 212.
- 2.11. पुत्र: पुरु त्रायते इति यास्कः। SRV. I. 125. 3. p. i. 568.
- 2. 11. ऋषिर्दर्शनात् । SRV. IX. 96. 6. p. iii. 770.
- 2. 11. चिकित्वांश्चेतनावान् इति यास्क:। SRV. I. 70. 6. p. i. 333.
- 2. 12. पुर एनं द्धाति। SRV. I. 1. 1. p. i. 24.
- 2. 14. स्वः शब्दं यास्क एवं निरुवाच । स्वरादित्यो भवति सु श्ररणः सु ईरण:

- स्त्रुतो रसान्त्स्त्रुतो भासं ज्योतिषां स्त्रुतो भासेति वा । SRV. I. 148. 1. p. i. 650.
- 2. 14. तथा च यास्कः । स्वरादित्यो भवति सु श्ररणः सु ईरणः । SRV. VII. 10. 2. p. iii. 25.
- 2. 14. तदुक्रं यास्केन । स्वरादित्यो भवति सु श्ररणः सु ईरणः । SRV. I. 112. 5. p. i. 488.
- 2. 14. पृश्चिरादित्यो भवति प्रारनुत एनं वर्ण इति निरुक्तम् । SRV. IX. 83. 3. p. iii. 734.
- 2. 14. न वा श्रमुं लोकं जग्मुपे किंचनाक-मिति । SRV. I. 125. 5. p. i. 569.
- 2. 15. आज्यन्तोऽपि काष्टोच्यते कान्त्वा स्थिता भवति । इति यास्क: । SRV. VIII. 80. 8. p. iii. 529.
- 2. 15. श्राज्यन्तोऽपि काष्ठोच्यत इति निरुक्तम् । SRV. X. 103. 9. p. iv. 340.
- 2. 15. श्रापोऽपि काष्ठा उच्यन्ते कान्त्वा स्थिता भवन्ति । SRV, I. 37. 10. p. i. 202; SRV. I. 32. 10. p. i. 170.
- 2. 16. त्र्यतिष्ठन्तीनामनिविशमानामामित्य-स्थावराणां काष्ठानां मध्ये निहितं शरीरं मेघः । शरीरं श्रुणातेः शस्त्रातेर्वा । वृत्रस्य निण्यं निर्णामं विचरन्ति विजान-न्त्याप इति दीर्घं द्राघतेस्तमस्तनोतेरा-शयदाशेतेरिन्द्रशत्रुरिन्द्रोऽस्य शमयिता वाशातयिता वा तस्मादिन्द्रशत्रु:। तत्को वृत्रो मेघ इति नैस्क्रास्त्वाष्ट्रोऽसुर इत्यै-

- तिहासिकाः । SRV. I. 32.11. p. i. 170.
- 2. 17. पिर्वाणिग्भवतीति यास्कः। SRV. I. 124. 10. p. i. 566.
- 2. 18. प्रसमयति भूतानि नक्तंचारीण्युपर-मयतीतराणीति यास्कः । SRV. III 34. 4. p. ii. 249.
- 2. 19:-अत्र निरुक्षम् । इदं श्रेष्ठं ज्योतिषां ज्योतिरागमत् चित्रं प्रकेतनं प्रज्ञाततमम- जिनष्ट विभूततमं यथा प्रसूता सवितुः प्रसवाय रात्रिरादित्यस्यैवं रात्र्युषसे योनि- मरिचत्स्थानम् । SRV. I. 113. 1. p. i. 496.
- 2. 20:-रशदिति वर्णनाम । इति यास्कः । SRV. VI. 64. 1. p. ii. 865.
- 2. 20:- रुशदिति वर्णनाम रोचतेर्ज्वलति-कर्मणः । इति यास्कः । SRV. I. 92. 2. p. i. 410.
- 2. 20:-क्रष्णं क्रष्यतेर्निक्रष्टो वर्णः । SRV.

- I. 35. 2. p. i. 186.
- 2. 20:-कृष्णं कृष्यतेर्निकृष्टो वर्णः। इति यास्कः। SRV. I. 123. 2. p. i. 557.
- 2. 20:- अत्र निरुक्तम् । रुशद्वत्सा सूर्यवत्सा रुशदिति वर्णनाम रोचतेज्वेलितिकर्मणः । सूर्यमस्या वत्समाह साहचर्याद्वसहरणाद्वा । रुशती रवेत्यागात् रवेत्या रवेततेरिचत्कृष्णा सदनान्यस्याः कृष्णवर्णा
 रात्रिः कृष्णं कृष्यतेनिकृष्टो वर्णः । अथैने संस्तौति समानवन्ध्य समानवन्धने
 अमरणधर्माणावन्ची अन्च्यावितीतरेतरमिभन्नेत्य द्यावा वर्णं चरतस्ते
 एव द्यावो द्योतनादिप वा द्यावा चरतस्तया सह चरत इति स्यादामिनाने
 आमिन्वाने अन्योन्यस्याध्यात्मं कुर्वाणे ।
 SRV. I. 113. 2. p. i. 497.
- 2. 21:-उपर उपलो मेघो भवत्युपरमन्ते-ऽस्मिन्नभ्राण्युपरता भ्राप इति वा । SRV. I. 54. 7. p. i. 275.
- 2. 22:-मेघा एव माध्यमिका देवगणा इति। SRV, X. 27. 23. p. iv. 80.
- 2. 22:-प्रथम इति सुख्यनाम प्रतमो भवतीति यास्क: । SRV. I. 123. 2. p. i. 557.
- 2. 22:-प्रथम इति मुख्यनाम प्रतमो भवति । इति यास्कः । SRV. VI. 72. 1. p. ii. 883.
- 2. 22:-पुरीषं प्रणातेः पूरयतेर्वा । इति यास्कः । SRV. III. 22. 4. p. ii. 194.
- 2. 23:-तत्र सरस्वतीत्येतस्य नदीवदेवतावच निगमा भवन्ति । SRV. I. 3. 12.

- p. i. 40.
- 2. 24:-सानु समुच्छितं भवतीति यास्कः । SRV. I. 128. 3. p. i. 580.
- 2. 24:-सानु समुच्छितमिति यास्क: । SRV. II. 23. 7. p. ii. 65.
- 2. 24:-पारावतझीं पारावारघातिनीम् । SRV. VI. 61. 2. p. ii. 855.
- 2. 24:-सुदाः कल्याणदानः । इति यास्कः। SRV. I. 63. 8. p. i. 313.
- 2. 25:-ऋतमित्युद्कनाम । SRV. I. 2. 8. p. i. 33.
- 2. 25:-श्रत्र निरुक्तम् । उपरमध्वं मे वचसे सोम्याय सोमसंपादिन ऋतावरीऋत-वत्य ऋतामित्युदकनाम प्रत्यृतं भवति सुदूर्तमेवेरयनेरवनेवां । प्राभिद्धयामि सिन्धं बृहत्या महत्या मनीषया मनसईषया स्तुत्या प्रज्ञया वावनाय कुशि-कस्य स्नुः । कुशिको राजा बभूव । SRV. III. 33. 5. p. ii. 243.
- 2. 26:-पाणिः पणायतेः पूजाकर्मणः । SRV. I. 22. 5. p. i. 115.
- 2. 26:-पाणिः पणायतेः पूजाकर्मणः । SRV. III. 54. 11. p. ii. 309
- 2. 26:-उक्रार्थं यास्को ब्रवीति। इन्द्रो श्रस्मानरदद्वज्रबाहू रदित: खनतिकर्मापाहन्वृत्रं
 पिरिधिं नदीनामिति व्याख्यातम्। देवोऽनयत् सविता सुपाणिः कल्याणपाणिः।
 पाणिः पणायतेः प्जाकर्मणः प्रगृह्य पाणी
 देवान् पूजयति। तस्य वयं प्रसवे याम
 उर्वीरुव्यंः। SRV. III. 33.6.
 p. ii. 244.
- 2. 27:-एतामृचं यास्क एवं व्याचष्टे श्राश्ट-एवाम ते कारो वचनानि याहि दूराद-

- नसा च रथेन च निनमाम ते पाययमा-नेव योषा पुत्रं मर्यायेव कन्या पिष्वज-नाय निनमा इति वा । SRV. III. 33.10. p. ii. 246.
- 28:-ग्रिप स वाजी वेजनवानित्यादि नि-रुक्तमनुसंघेयम् । SRV. IV. 40. 4. p. ii. 458.
- 2. 28:-तथा च निरुक्तम् । क्रतुं दिधिकाः कर्म वा प्रज्ञां वा । SRV. I. 123. 8. p. i. 560.
- 3. 2:-शेष इत्यपत्यनाम शिष्यते प्रयत इति यास्कः । SRV. I. 93. 4. p. i. 418.
- 3. 2:-तथा च यास्कः । परिहर्तव्यं हि नोपसर्तव्यमरणस्य रेक्णोऽरणोऽपाणों भवति
 रेक्ण इति धननाम रिच्यते प्रयतः ।
 नित्यस्य रायः पतयः स्याम । न शेषो
 अग्ने अन्यजातमस्ति । शेष इत्यपत्यनाम
 शिष्यते प्रयतोऽचेतयमानस्य तत्प्रमत्तस्य
 भवति मा नः पथो विदूदुषः । SRV.
 VII. 4. 7. p. iii. 14.
- 3. 4:-दुहिता दुहिता दूरे हिता । SRV. I. 34. 5. p. i. 182.
- 3. 4:-एतमर्थं यास्कोऽप्याह । प्रशास्ति वोढा संतानकर्मणे दुहितुः पुत्रभावम् । दुहिता दियाने प्रत्यानिक्यादिना। SRV.III. 31.1. p. ii. 226.
- 3. 5:-श्रयं मन्त्रो निरुक्ते स्पष्टं न्याख्यातः । श्रश्रातृकेव पुंसः पितृनेत्यभिमुखी संता-नकर्मणे पिगडदानाय न पतिं गर्तारोहि-

णीव घनलाभाय दाचिणाजा । गर्तः सभास्थाणुर्गृणाते: सत्यसंगरो भवति । तं तत्र याऽपुत्रा याऽपतिका सारोहति तां तत्राचैराझन्ति सा रिक्थं लभत इति SRV. I. 124. 7. p. i. 565.

- 3. 5:-रथोऽपि गर्त उच्यते । इति यास्कः । SRV. V. 62. 5. p. ii. 643.
- 3. 6:-उक्रनिर्वचनद्वयमभिग्रेत्य यास्क म्राह ।
 न जामये भगिन्ये जामिरन्येऽस्यां जनयन्ति जामपत्यं जमतेवी स्याद्गतिकर्मयो
 निर्गमनप्राया भवति। SRV. I. 123.
 5. p. i. 558.
- 3. 6:-तथा च निरुक्षम् । न जामये भगिन्ये । जामिरन्येऽस्यां जनयन्ति जामपत्यं जमतेवां स्याद्गतिकर्मणो निर्गमनप्राया भवति ।
 तान्व श्रात्मजः पुत्रो रिक्थं प्रारिचत्प्रादाचकारैनां गर्भनिधानीं सनितुर्हस्तप्राहस्य
 यदिह मातरोऽजनयन्त वाह्नं पुत्रमवाह्नं
 च स्त्रियमन्यतरः सन्तानकर्ता भवति
 पुमान्दायादोऽन्यतरोऽर्धयित्वा जामिः
 प्रदीयते परस्मे । SRV. III. 31. 2.
 p. ii. 227.
- 7:-तदुक्रं यास्केन । गन्धर्वाः पितरो देवा श्रमुरा रचांसीत्येके चत्वारो वर्णा निषादः पञ्चम इत्यौपमन्यवः । SRV. I. 89. 10. p. i. 399.
- 3. 8:-अत्र तदद्य वाच इत्यादि निरुक्तं द्रष्ट-ब्यम् । SRV. X. 53. 4. p. iv. 158.
- 3. 8:-तथा च यास्कः । गन्धर्वाः पितरो देवा श्रसुरा रचांसीत्येके चत्वारो वर्णा निषादः पञ्चम इत्यौपमन्यवः । SRV.

- 3. 9:-श्रवनयोऽङ्गुलयो भवन्त्यवन्ति कर्माः ग्रीति यास्कः । SRV. I. 62. 10. p. i. 309.
- 3. 9:-श्रभीशवोऽभ्यरनुवते कर्माणीति निरु-क्रम्। SRV. I. 38. 12. p. i. 206.
- 3. 9:-श्रत्र यास्कः । श्रवनयोऽङ्गुलयो भव-न्त्यवन्ति कर्माणि कच्याः प्रकाशयन्ति कर्माणि योक्त्राणि योजनानीति व्याख्या-तमभीशवोऽभ्यरनुवते कर्माणि दश धुरो दश युक्ता वहन्नयः। धूर्धूवंतेर्वधकर्मण इय-मपीतरा धूरेतस्मादेव विहन्ति वहं धार-यतेर्वा। SRV. X. 94. 7. p. iv. 306.
- 3. 10:-श्रत्राभिभवामीत्यादि निरुक्तं द्रष्टव्यम्। SRV. X. 48. 7. p. iv. 146.
- 11:-तदुक्रं यास्केन । दूरेऽपि सन्नान्तिक इव सन्दश्यसे । SRV. I. 94. 7. p. i. 423.
- 3. 11:-अत्र निरुक्तम्। त्वया वयं सुवर्धायेत्रा ब्रह्मण्यत्ते स्पृह्मण्यानि वसूनि मनुष्ये स्य आददीमहि याद्य नो दूरे तळितो याश्रान्तिकेऽरातयोऽदानकर्माणो वादान-प्रज्ञा वा जम्भय ता अनमसोऽम इति रूपनाम । SRV. II. 23. 9. p. ii. 66.
- 3. 11:-इन्द्रः शुष्यं जघान । SRV. I. 11. 7. p. i. 78.
- 12:-अस्य मन्त्रस्य यिक्तरक्कं यत्र सुपर्गाः सुपतना आदित्यरश्मय इत्यादिकं तदत्र इष्ट्यम् । SRV. I. 164. 21. p. i. 705.
- 3 12:-पाकः पक्रव्यो भवति । SRV.

- I. 31. 14. p. i 163..
- 3. 12:-पाकः पक्तन्यो भवतीति यास्कः । SRV. I. 129. 1. p. i. 583.
- 3. 13:-सुहितं खेभ्यः खं पुनः खनतेरिति यास्कः । SRV. V. 30. 1. p. ii. 551.
- 3. 13:-तथापि हिकं नुकिमत्यादीनि नवी-त्तराणि पदानीत्युक्तवान्यास्काचार्यः । SRV. X. 50. 5. p. iv. 152.
- 3. 14:-तथा यास्क: । तन्त्यक् तन्त्यका वनर्गू वनगामिनाविद्यमन्थनौ बाहू तस्क-राभ्यामुपिमाति । SRV. X. 4. 6. p. iv. 9.
- 3. 15:-तथा च यास्कः । कस्विद्धन्नौ भवथः को वां शयने विधवेव देवरं देवरः कस्मा-द्दितीयो वर उच्यते विधवा विधातृका भवति विधवनाद्वा विधावनाद्वेति चर्म-शिरा श्रपि वा धव इति मनुष्यनाम । SRV. X. 40. 2. p. iv. 121.
- 15:-तद्वियोगाद्विधवा देवरो द्वियतिकर्मा मर्यो मनुष्यो मरण्धर्मा योषा यौतेरा- कुरुते सधस्थाने । SRV. X. 40. 2. p. iv. 121.
- 16:-चतुरोऽचान्धारयत इति तद्यथा कित-वाद्विभीयादेवमेव दुरुकाद्विभीयाच दुरु-क्ताय स्पृह्येत् । SRV. I. 41. 9. p. i. 217.
- 3. 17:-प्रियमेघः प्रिया ऋस्य मेघा इति यास्कः। SRV. I. 139. 9. p. i. 623.
- 3. 17:-प्रस्करवः कर्यवस्य पुत्रः कर्यवप्रभवः। SRV. I. 44. 6. p. i. 225.
- 3. 17:-ग्रिक्सरा ग्रङ्गारा: I SRV. I. 1.6.

- p. i. 27.
- 3. 17:-म्ब्रिंश ग्रङ्गारा इति यास्कः। SRV. I. 127. 2. p. i. 574.
- 3. 17:-श्रज्ञारेष्विङ्गराः । SRV. X. 67. 2. p. iv. 206.
- 3. 17:-येऽङ्गारा श्रासंस्तेऽङ्गिरसोऽभवन् । इति ब्राह्मणम्। श्रत्र निस्कं च द्रष्टन्यम्। SRV. X. 62. 5. p. iv. 186.
- 3. 17:-श्रित्रने त्रय इति निरुक्तम्। SRV. I. 139. 9. p. i. 623.
- 3. 17:-प्रियमेधः प्रिया श्रस्य मेधा यथैते-षामृषीणामेवं प्रस्कण्वस्य श्रणु ह्वानम् । प्रस्कण्वः कण्वस्य पुत्रः कण्वप्रभवो यथा प्राग्रमिति । विरूपो नानारूपो महिन्नतो महान्नत इति च । SRV. I. 45. 3. p. i. 229.
- 3. 20:-स च प्रिपेत्वेडभीक इत्यासन्नस्येति यास्केनोक्रत्वादासन्नवचन: । SRV. I. 126. 3. p. i. 571.
- 3. 20:-प्रपित्वे प्राप्तेऽभीकेऽभ्यके । इति यास्कः । SRV. I. 104. 1. p. i. 457.
- 3. 20:- दश्रमभैकमित्यल्पस्य । SRV. I. 31. 6. p. i. 160.
- 20:-दभ्रमर्भकमित्यल्पस्येति दभ्रं दभ्नो-तेरिति यास्कः । SRV. I. 127. 7. p. i. 573.
- 3. 20:-तथा च यास्कः । तिरः सत इति प्राप्तस्य तिरस्तीर्थं भवति सतः संहतं भवति । SRV. VI. 75. 9. p. ii. 890.
- 3. 20:-यदाह यास्कः । तिरः सत इति प्राप्तस्य । SRV. VII. 104. 21.

- p. iii. 220.
- 3. 20:-सत इति प्राप्तस्य । इति यास्कः । SRV. I. 61. 7. p. i. 299.
- 3. 20:-तिरः सत इति प्राप्तस्येति निरुक्तम् । SRV. V. 75. 2. p. ii. 661.
- 3. 20:-तथा च यास्कः। त्वो नेम इत्य-र्धस्य। SRV. I. 72. 4. p. i. 340.
- 20:-अत्र यास्कस्त्वो नेम इत्यर्धस्येत्यु-क्त्वेतद्वोदाजहार । SRV. I. 147.
 p. i. 648.
- 3. 20:-स्वो नेम इत्यर्थस्येति निरुक्तम्। SRV. V. 61. 8. p. ii. 639.
- 3. 20:-उक्नं च । त्वो नेम इत्यर्धस्य । SRV. VI. 33. 5. p. ii. 777.
- 3. 20:-ऋताः स्तृभिः । SRV. I. 24. 10. p. i. 132.
- 3. 20-ऋज्ञाः स्तृभिरिति नज्ञत्राणाम्। इति निस्कृत्वात् । SRV. I. 166. 11. p. i. 728.
- 20-नचत्राणि नचतेर्गतिकर्मणो नेमानि चत्राणीति च ब्राह्मण्म् । SRV. I. 50.
 p. i. 248.
- 3. 21:-तथा च यास्कः । त्रारभामहे त्वा जीगी इव दण्डम् । SRV. VIII. 45. 20. p. iii. 432.
- 3. 21:-मेना झा इति स्त्रीणामिति निस्क्रम्। SRV. 1. 161. 4. p. i. 679.
- 3. 21:-मेना मा इति स्त्रीखामिति निस्क्रम्। SRV. IV. 34. 7. p. ii. 445.
- 3. 21:-मेना झा इति खीणाम्। इति यास्कः। SRV. V. 43. 6. p. ii. 588.
- 3. 21:-तथा च यास्कः । मेना मा इति स्त्रीणां मेना मानयन्त्येना इति । SRV.

- I. 62. 7. p. i. 308.
- 3. 21:-मेना झा इति स्त्रीखां मेना मानय-न्त्येना झा गच्छन्त्येनाः । SRV. I. 15. 3. p. i. 93.
- 3. 21:-मेना मानयन्त्येना इति । SRV. I. 51. 13. p. i. 260.
- 3. 21:-शेपो वैतस इति पुंस्प्रजननस्येति यास्क: । SRV. IX. 113. 4. p. iii. 829.
- 3. 21:-शेपो वैतस इति पुंस्प्रजननस्येति निस्क्रम् । SRV. X. 95. 4. p. iv. 310.
- 3. 21:-सिषक्क सचत इति सेवमानस्य । SRV. I. 18. 2. p. i. 104.
- 3. 21:-सिषकु सचत इति सेवमानस्य । SRV. I. 38. 8. p. i. 205.
- 3. 21:-तदाह यास्क: । सचस्वा नः स्वस्तथे सेवस्व नः स्वस्तथे । SRV. VIII. 5. 2. p. iii. 255.
- 3. 21:-स्वस्तीत्यविनाशनाम । SRV. I. 35. 1. p. i. 186; I. 89. 6. p. i. 397.
- 3. 21:-तथा च यास्कः । स्वस्तीत्वविनाश-नामास्तिरभिपूजितः स्वस्तीति । SRV. VII. 1. 1. p. iii. 6.
- 3. 21:-भ्यसते रेजत इति भयवेपनयोः । SRV. I. 31. 3. p. i. 159.
- 3. 21:-भ्यसते रंजत इति भयवेपनयोरिति यास्कः। SRV. I. 87. 3. p. i. 390.
- 3. 21:-भ्यस भयवेपनयोरिति नैरुक्ताः । SRV. II. 12. 1. p. ii. 32.
- 3. 22:-श्रत्र कतरा पूर्वा कतरापरेनयो-

- रित्यादि निरुक्तं द्रष्टच्यम् । SRV. I. 185. I. p. i. 772.
- 4. 2:-तथा च यास्कः। मेथितिराक्रोशकर्मा। श्रपापकं ज्ञान कमहं जातु क्रोऽस्मद्गीतः पत्नायते। SRV. VIII. 45. 37. p. iii. 435.
- 4. 3:-श्रत्र वयो वेर्बहुवचनिमसादि निरुक्तं दृष्टन्यम् । SRV. X. 73. 11. p. iv. 229.
- 4. 3:-चच्च: ख्यातेर्वा चष्टेर्वेति निरुक्तम् । SRV. I. 164. 14. p. i. 701.
- 4. 3:-पूर्धि पूरय देहीति वा। SRV. I. 35. 12. p. i. 195.
- 4. 3:-पृष्टं स्पृशतेरिति निरुक्रम्। SRV. I. 164. 1. p. i. 696.
- 4. 4:-श्रन्न यदिन्द्र चित्रं चायनीयं मंहनीयं धनमस्तीत्यादि निरुक्तं द्रष्टन्यम्। SRV. V. 39. 1. p. ii. 573.
- 4. 4:-यदाह यास्क: । यदिन्द्र चित्रं चाय-नीयं मंहनीयं धनमस्ति । यन्म इह ना-स्तीति वा त्रीणि मध्यमानि पदानि । SRV. VIII. 4.21. p. iii. 254.
- 4. 4:-म्रद्भिवन्नद्भिरादणात्यनेनापि वात्तेः स्यादिति निरुक्षम् । SRV. I. 129. 10. p. i. 588.
- 4. 4:-दमूना दममना वा दानमना वा दानमना वेति निरुक्तवचनम् । SRV. I. 123. 3. p. i. 558.
- 4. 4:-तथा च यास्कः। दम्मूना दममना वा दानमना वा दान्तमना वा। SRV. VI. 71. 4. p. ii. 883.
- 4. 4:-यास्कस्त्वाह । दमूना दममना वा

- दानमना वा दान्तमना वापि वा दम इति गृहनाम तन्मना: स्यात् । SRV. I. 60. 4. p. i. 295.
- 4. 4:-दमूना दममना वा दानमना वा दानमना वा दान्तमना वापि वा दम इति गृहनाम तन्मनाः स्यादिति यास्क्रेनोक्रत्वादिति । SRV. IV. 11. 5. p. ii. 381.
- 4. 5:-म्रातिथिरभ्यतितो गृहान्भवतीत्यादि निरुक्तम् । SRV. V. 4. 5. p. ii. 507.
- 4. 5:-तथाह यास्कः । श्रातिथिरभ्यातितो गृहान्भवत्यभ्येति तिथिषु परकुलानीति वा परगृहाखीति वा । SRV. V. 18. 1. p. ii. 534.
- 4. 5:-दुरोण इति गृहनाम दुरवा भवन्ति । इति यास्कः । SRV. III. 25. 5. p. ii. 200.
- 4. 5:-तथा च यास्क: । मूषो मूषिका इत्यथों मूषिकाः पुनर्मुष्णातेर्मूषोऽप्ये-तस्मादेव । SRV. I. 105. 8. p. i. 464.
- 4. 6:-श्रत्र निरुक्तम् । संतपन्ति मामभितः सपत्न्य इवेमाः पर्शवः कूपपर्शवो मृषिका इवास्नातानि स्त्राणि व्यदान्ते । स्वाङ्गाभिधानं वा स्यात्।शिक्षानि व्यदन्तीति । SRV. I. 105. 8. p. i. 464.
- 4. 6:-तथा च यास्कः। संतपन्ति मामभितः सपत्न्य इवेमाः पर्शवः कूपपर्शवो मूषिका इवास्नातानि सूत्राणि व्यदन्ति स्वाङ्गा-भिधानं वा स्याच्छिश्चानि व्यदन्तीति संतपन्ति माध्यः कामाः। SRV. X. 33. 3. p. iv. 99.
- 4. 6:-एकतो द्वितस्त्रित इति त्रयो बभूवु:।

- इति यास्केनोक्रम् । SRV. X. 1. 3. p. iv. 2.
- 4. 7:-जठरमुद्रं भवति जग्धमस्मिन्ध्रियत इति यास्कः । SRV. I. 112. 17. p. i. 492.
- 4. 8:-उक्रमध्य यास्को ब्रवीति । मरुत्वानिन्द्रे मरुद्धिस्तद्वान् वृषभो विषेतापां रखाय- रमखीयाय संग्रामाय पिव सोममनुष्वध- मन्वन्नं मदाय मदनीयाय सन्नायासिक्च स्वजठरे मधुन कर्मिम् । मधु सोममि-त्यौपमिकं माद्यतेरिद्मपीतरन्मध्वेतस्मा- देव। त्वं राजासि पूर्वेष्वप्यद्वःसु सुतानाम्। SRV. III. 47. 1. p. ii. 284.
- 4. 10:-तितउ परिपवनं भवति ततवद्वा तुन्नवद्वा तिलमात्रतुन्नमिति वा सङ्कृमिव तितउनेत्यादि निरुक्तमनुसंघेयम्। SRV. X. 71. 2. p. iv. 220.
- 4. 11:-श्रत्र निरुक्षम् । तत्सूर्यस्य देवत्वं तन्महित्वं मध्ये यत्कर्मणां क्रियमाणानां
 विततं संहियते यदासावयुक्ष हरणानादित्यरश्मीन्हरितोऽश्वानिति वाथ रात्री
 वासस्तनुते सिमस्मे वासरमहरवयुवती
 सर्वस्मात् । SRV. I. 115. 4. p. i.
 511.
- 4. 12:-इन्द्रेण हि संदरयसे संगच्छमानोऽ विश्युषा गर्थान मन्दू मदिष्णू युवां स्थो- ऽपि वा मन्दुना तेनेति स्यात्समानवर्चसे- त्येतेन व्याख्यातम्। SRV. I. 6. 7. p. i. 52.
- 4. 13:-श्रयं मन्त्रो यास्केनैवं ब्याख्यातः ।

- ईर्मान्ता: समीरितान्ताः पृथ्वन्ता वा सिलिकमध्यमा: संस्तमध्यमा: शीर्ष- मध्यमा वा हंसा इव श्रेणिशो यतन्ते हंसा हन्ते यदाशिषुर्यदा- पुर्दिन्यमज्ममजनिमाजिमश्वाः। SRV. I. 163. 10. p. i. 694.
- 4. 14:-ग्रस्मिन्नर्थे यास्कः । कायमानश्चाय-मानः कामयमान इति वा । वनानि त्वं यन्मातृरपोऽगम उपशाम्यन् । न तत्ते ग्रम्ने प्रमुप्यते निवर्तनं दृरे यस्पन्निह भवसि जायमानः । SRV. III. 9.2. p. ii. 160.
- 4. 14:-तथा च यास्कः । श्रनुशायिनमिति वाशिनमिति । SRV. VIII. 102. 11. p. iii. 596.
- 4. 15:-कन्या कमनीया भवति क्रेयं नेतन्येति वा । इति यास्कः । SRV. I. 123. 10. p. i. 560.
- 4. 15:-म्राहननवन्तो वचनवन्तः । इति यास्कः। SRV. IX. 75. 5. p. iii. 723.
- 4. 16:-नोधा ऋषिर्भवति नवनं दधातीति यास्कः। SRV. I. 61. 14. p. i. 302.
- 4. 16:-श्रत्र निरुक्तम् । उपादिशे शुन्ध्युवः शुन्ध्युरादित्यो भवति शोधनात्तस्यैव वस्रो भासोऽध्यूव्हिमिदमपीतरद्वच एतस्मादे-वाध्यूव्हं काये । शकुनिरिप शुन्ध्युरुच्यते शोधनादेवोदकचरो भवति । श्रापोऽपि शुन्ध्युव उच्यन्ते शोधनादेव। नोधा ऋषि-भवति नवनं दधाति स यथा स्तुत्या कामानाविष्कुरुत एवमुषा रूपाययावि-ष्कुरुते। श्रद्धासदद्भानं भवत्यद्भसादिनीति

- वान्नसानिनीति वा । ससतो बोधयन्ती शरवत्तमागात्पुनरेयुपीणां स्वपतो बोध-यन्ती शारवतिकतमागात्पुनरागामिनी-नाम्। SSV. I. 124. 4. p. i. 563.
- 4. 17:-नृचिदिति निपातः पुराणनवयो-रिति यास्केनोक्रत्वात् । SRV. I. 136. 1. p. i. 612.
- 4. 18:-श्रत्र यास्कः । श्रादित्योऽप्यकृपार उच्यतेऽकृपारो भवति दूरपारः । SRV. X. 109. 1. p. iv. 364.
- 4. 18:-निश्यति श्वङ्गे रचसो विनिचणाय। इति यास्कः । SRV. V. 2. 9. p. ii. 502.
- 4. 18. रज्ञो रज्ञितव्यमस्मादिति । SRV. I. 35. 10. p. i. 190.
- 4. 18:-रचो रचितन्यमस्मादिति यास्क: । SRV. I. 129. 11. p.i. 588.
- 4. 19:-तथा च यास्क:। युवं च्यवानं सनयं पुराणं यथा रथं पुनर्युवानं चरणाय ततचथुर्युवा प्रयोति कर्माणि तचितः करोतिकर्मा । SRV. X. 39. 4. p. iv. 117.
- 4. 19:-रजो रजतेज्योंती रज उच्यते। इति यास्केनोक्रत्वात्। SRV. VI. 62. 2. p. ii. 859.
- 4. 19:-उदकं रज उच्यत इति निरुक्तम् । SRV. I. 161. 1; 164. 14; II. 39. 7; pp. i. 676, 701; ii. 119.
- 4. 19:-- 南部 रजांस्युच्यन्ते | SRV. I. 33. 7; 35. 2; 50. 7; 90. 7; 110. 6; VI. 70. 5; X. 129. 1; pp. i. 176, 186, 250, 401, 482; ii. 879; iv. 423.

- 4. 19:-श्रसगहनी रजसी उच्येते इति यास्केनोक्रत्वात् । SRV. I. 124. 5. p. i. 564.
- 4. 19:-रजो रजतेज्योंती रज उच्यते । उदकं रज उच्यते लोका रजांस्युच्यन्तेऽस्माहनी रजसी उच्येते । SRV. I. 19. 3. p. i. 107.
- 4. 19:-तथा च यास्कः । हरो हरतेज्योति-हर उच्यते । SRV. X. 87. 25. p. iv. 278.
- 4. 19:-उन्नियति गोनामोत्स्नाविषोऽस्यां भोगा इति यास्कः। SRV. III. 31. 11. p. ii. 231.
- 4. 19:-क्राणा: कुर्वाणा इति यास्कः । SRV. I. 134. 2. p. i. 605.
- 4. 19:-शिश्रं श्रथतेरिति निर्वचनात्। SRV. X. 27. 19. p. iv. 79.
- 4. 19:-सत्यं वा यज्ञं वा। SRV. I. 2. 8. p. i. 33.
- 4. 19:-तथा च यास्कः। स उत्सहतां यो विश्वणस्य जन्तोर्विषमस्य मा शिक्षदेवा प्रज्ञह्मचर्याः । शिक्षं क्षथतेः । प्रापि गुर्ऋतं नः सत्यं वा यज्ञं वा । SRV. VII. 22. 5. p. iii. 50.
- 4. 21:-रपो रिप्रमिति पापनामनी भवत:। इति यास्कः। SRV.I. 157. 4; VIII. 67. 21. pp. i. 670; iii. 493.
- 4. 21:-उक्नं च यास्केन । शामनं च रोगाणां यावनं च भयानाम् । SRV. I. 93. 7. p. i. 419. शं योख्तियत्पदृद्वयं यास्केनवं व्याख्यातं शामनम् । etc. S. on. I. 106. 5. p. i. 470.
- 4. 23:- उक्नं च यास्केन । इत्यदितेर्विभूति-

- माचष्टे। SRV. I. 89. 10. p. i. 399.
- 4. 24:-श्रिप स्मैनं वस्त्रमिथिमिव वस्त्रमा-थिनमित्यादि निस्क्रमत्रानुसंधेयम् । SRV. IV. 38. 5. p. ii. 454.
- 4. 24:-भर इति संग्रामनाम भरतेर्वा हरतेर्वा इति यास्कः | SRV. I. 132. 1. p. i. 598.
- 4. 24:-तदुक्तं यास्केन। मन्दी मन्दतेः स्तुति-कर्मणः ISRV. I. 101. 1. p. i. 446.
- 4. 25:-श्रत्र ह गोः सममंसतादित्यरस्मयः स्वं नामापीच्यमपचितमपगतमपिहित-मन्तर्हितं वा | SRV. I. 84. 15. p. i. 379.
- 4. 25:-बृहस्पते यञ्चातयसि देवपीयुमिति निस्क्रम्।SRV. I. 190.5. p. i. 788.
- 4. 25:-तथा च यास्कः।ऋधागिति पृथामाव-स्यानुप्रवचनं भवत्यथाप्यृक्षोत्यथें दश्यते। SRV. IX. 64. 30. p. iii. 683.
- 4. 25:-तथा च यास्कः । ग्रस्येति चोदात्तं प्रथमादेशेऽनुदात्तमन्वादेशे तीवार्थतरमु-दात्तमन्पीयोऽर्थतरमनुदात्तम् । SRV. VII. 34. 4. p. iii. 78.
- 4. 25:-अजाश्वेति पृष्णमाहेति यास्कः। SRV. I. 138. 4. p. i. 618.
- 4. 26:- वृषभं कामानां वर्षितारं पतिं सोमस्य पातारं यजमानानां पालियतारं वा। पाता वा पालियता वा। SRV. I. 9. 4. p. i. 65.
- . 4. 27:-श्रयमि मन्त्रो यास्केन सप्त युक्जन्ति स्थमेकचक्रमेकचारिणामित्यादिना च्या- ख्यातः। SRV. I. 164. 2. p. i. 697.
- 4. 27:-चकं चकतेर्वा चरतेर्वा कामतेर्वेति निरु-

- ऋम्। SRV. X. 101. 7. p. iv. 336.
- 4. 27:-द्वादश प्रधयश्रकोमकिमिति मासानां मासा मानादित्यादि निरुक्तम् । SRV. I. 164. 48. p. i. 718.
- 5. 1:-नरा मनुष्या नृत्यन्ति कर्मस्विति यास्क:। SRV. I. 149. 2. p. i. 652.
- 5. 1:-श्रत्र यास्कः । श्रा सिज्जतामत्रेर्भदनी-यमन्धोऽमत्रं पात्रममा श्रस्मिन्नदन्ति । SRV. II. 14. 1. p. ii. 41.
- 5. 1:--तमोऽप्यन्ध उच्यते नास्मिन्ध्यानं भवति । इति यास्कः । SRV. I. 62. 5. p. i. 307.
- 5. 2:-तथा च यास्कः । श्रसज्यमाने इति वा व्युद्स्यन्त्याविति वा बहुधारे उदक-वत्यो। SRV. VI. 70. 2. p. ii. 880.
- 5. 2:-वनुष्यतिर्हन्तिकर्मानवगतसंस्कारो भव-ति । इति यास्कः । SRV. I. 73. 9. p. i. 347.
- 5. 2:-तथा च यास्कः । वनुष्यतिर्द्दन्तिकर्मा-नवगतसंस्कारो भवति । ${\rm SRV}$, ${\rm I.}\ 121$. $10.\ {\rm p.}\ {\rm i.}\ 547$.
- 5. 2:-नदनस्य मा रुधतः काम आगम-दिति निरुक्तम्। SRV. I. 179. 4. p. i. 758.
- 5. 3:-तथा च यास्कः। स पतित्र चेत्वरं स्थावरं जङ्गमं च यत्तत्तित्रमिप्तरकरोजा-तवेदाः। SRV. X. 88. 4. p. iv. 279.
- 5. 3:-श्रत्र यास्कः । स्वप्तमेतन्मध्यमं ज्यो-तिरनित्यदर्शनम् । SRV. VIII. 72. 4. p. iii. 509.
- 5. 3:-द्वितीयपादमेवं यास्को व्याचल्यो । द्विता च सत्ता स्वधया च शंभुः । द्वैधं सत्ता मध्यमे च स्थान उत्तमे च शंभुः सुखभुः । SRV.

III. 17. 5. p. ii. 184.

- 5. 4:-श्रत्र निरुद्धम् । वराहो मेघो भवति । वराहारः। वरमाहारमाहार्षीरिति च ब्राह्मण-मिति । SRV. I. 61. 7. p. i. 299.
- 5. 4:-श्रत्र निरुक्षम् । श्रथाप्येते माध्यमका देवगणा वराहव उच्यन्ते पश्यन्हिरण्य- चक्रान् । SRV. I. 88.5. p. i. 394.
- 5.4:-स्वसराण्यहानि भवन्ति स्वयंसारीण्यपि वा स्वरादित्यो भवति स एतानि सारयति । उस्रा इव स्वसराणीत्यपि निगमो भवति । SRV.~I.~3.~9.~p.~i.~39.
- 5. 4:-श्रत्र यास्कः । स्वसराण्यहानि स्वयं-सारीण्यपि वा स्वरादित्यो भवति स एनानि सारयति । SRV. VIII. 88. 1. p. iii. 543.
- 5. 4:-शर्या इषवः शरमय्य इति यास्कः। SRV. I. 148. 4. p. i. 651.
- 5. 4:-श्रकों देवो भवति यदेनमर्चन्त्यकों मन्त्रो भवति यदेनेनार्चन्त्यकेंमन्नं भव- त्यचेति भूतान्यकों वृत्तो भवति स वृतः कदुकिन्ना। SRV. I. 10. 1. p.i. 68.
- 5. 4:- अर्को मन्त्रो भवति यदेनेनार्चन्ति । SRV. I. 7. 1. p. i. 55.
- 5. 4:- श्रकों मन्त्रो भवति यदेनेनार्चन्ति । इति यास्कः । SRV. I. 62. 1; VI. 73. 3. pp. i. 304; ii. 886.
- 5. 5:-गायिनत त्वा गायित्रिणः प्राचैन्ति तेऽ-कैमिक श्री ब्राह्मणास्त्वा शतकत उद्येमिरे वंशमिव । वंशो वनशयो भवति वनना-च्छ्रयत इति वा । SRV. I. 10. 1. p. i. 68.
- 5. 5:-पवी रथनेमिभवित यद्विपुनाति भूमि-मिति निस्क्रम् । SRV. I. 138. 3.

- p. i. 620.
- 5. 5:-पवी रथनेमिभेवतीति यास्कः ISRV. I. 88. 2. p. i. 393.
- 5. 5:-पवी रथनेमिभेवति । इति यास्कवच-नात् । SRV. V. 62. 2. p. ii. 642.
- 5. 5:-धन्वान्तरित्तं धन्वन्त्यस्मादाप इति यास्कः ISRV. I. 95. 10. p. i. 431.
- 5. 5:-सिनमन्नं भवति सिनाति भूतानीति यास्कः । SRV. I. 61. 4. p. i. 297.
- 5. 4:-सचा सहेत्युक्रम् । SRV. I. 7. 2. p. i. 55.
- 5. 5:-सचा सहेत्यर्थ इति । SRV. I. 34. 11. p. i. 185.
- 5. 5:- खुझं धोततेर्थशो वाश्वं वा। SRV. I. 37. 4; 48. 16; 127. 9; VIII. 103. 9; IX. 61. 29; 98. 1; X. 115. 7. pp. I. 200, 246, 578; iii. 600, 670, 792; IV. 385.
- 5. 5:-तथा च यास्कः । बुझं बोततेर्यशो वात्रं वा । अस्मे बुझमधिरतं च धेहि । अस्मासु बुझं च रतं च धेहि । SRV. VII. 25. 3. p. iii. 57.
- 5. 7:-श्रत्र निरुद्धम् । बहुदाश्वांस्त्वामेवाभि-ह्वयाम्यरिरिमित्र ऋच्छतेः । ईश्वरोऽप्यरि-रेतस्मादेव । यदन्यदेवत्या श्रमावाहुतयो हूयन्त इत्येतद्दष्ट्वैवमवच्यत् तोदस्येव शरण् श्रा महस्य तुदस्येव शरणेऽधि महतः। SRV. I. 150. 1. p. i. 653.
- 5. 8:-अत्र निरुक्तम् । शिपिविष्टो विष्णुरिति विष्णोर्द्वे नामनी भवतः । कुल्सितार्थीयं पूर्वं भवतीत्यौपमन्यवः । किं ते विष्णो प्रख्यातमेतद्भवत्यप्रख्यापनीयं यज्ञः प्रबृषे शेप इव निर्वेष्टितोऽस्मीत्यप्रतिपन्नरियः।

- श्रिप वा प्रशंसानामैवाभिन्नेतं स्यात्। SRV. VII, 100. 6. p. iii. 208.
- 5. 8:-किं ते विष्णो प्रख्यातमेतद्भवति प्रख्या-पनीयं यदुत प्रवृषे शिपिविष्ठोऽस्मीति प्रतिपन्नरश्मिः । शिपयोऽत्र रश्मय उच्यन्ते तैराविष्ठो भवति । मा वर्षो श्रस्मदप गृह एतत्। वर्ष इति रूपनाम वृणोतीति सतः । यदन्यरूपः समिथे संग्रामे भवसि संयतरश्मिः । SRV. VII. 100. 6. p. iii. 208.
- 5. 9:-अत्र निरुक्तम् । पृथुज्जयाः पृथुजवः । पृथुज्जया अमिनादायुर्दस्योः । प्रामापय-दायुर्दस्योः । SRV. III. 49. 2. p. ii. 288.
- 5. 10:-दीधितयोऽङ्गुलयो भवन्ति धीयन्ते कर्मसु। श्ररणी प्रत्यृत एने श्रप्तिः समर-णाजायत इति वा। इस्तच्युती इस्त-प्रच्युत्याजनयन्त प्रशस्तं दृरेदर्शनं गृह-पतिमतनवन्तम् । SRV. VII. 1. 1. p. iii. 1.
- 5. 11:-नैरुक्तप्रसिद्ध्या तुकालाभिमानीनदः। त्रिंशद्परपचस्याहोरात्रास्त्रिंशत्पूर्वपचस्य च सन्ति। तानेकरूपमनुभवतीति। एत- स्ववंमेकेन प्रतिधानेनापिबत्। इत्यादि निरुक्ते तद्याख्याने च स्पष्टमुक्तम्। तदत्र द्रष्टन्यम्। SRV. VIII. 77. 4. p. iii. 523.
- 5. 11:-श्राङ्गूषः स्तोम श्राघोषः । इति यास्कः । SRV. I. 61. 2; 62. 1. pp. i. 297, 304.
- 5. 11:-तथा च यास्कः । श्रधतगमनकर्म-वित्वन्द्रोऽप्यिश्रगुरुच्यते । SRV.I. 61. 1. p. i. 296.

- 5. 11:-अत्र यास्कः । आङ्गूषः स्तोम आ-घोषः । अनेन स्तोमेन वयमिन्द्रवन्तः । SRV. I. 105. 19. p. i. 468.
- 5. 12:-तदुक्तं यास्केन । तृपलप्रभर्मा जिप्र-प्रहारीति । SRV. IX. 97. 8. p. iii. 778.
- 5. 12:-तथा च यास्कः। श्रापातितमन्युस्तृप्रप्रहारी चित्रप्रहारी सोमो वेन्द्रो वा धुनिधूनोतेः शिमीति कर्मनाम शमयतेवी
 शक्कोतेवी । ऋजीषी सोमो यस्सोमस्य पवमानस्यातिरिच्यते तहजीषमपार्जितं भवति
 तेनजीषी सोमोऽथाप्येन्द्रो निगमो भवस्यूजीषी वज्रीति । सोमः सर्वाययतसानि
 वनानि नार्वागिन्दं प्रतिमानानि दभ्नुवन्ति ।
 SRV. X. 89. 5. p. iv. 284.
- 5. 13:- उर्वन्यरनुत ऊरुभ्यामरनुत इति यास्कः। SRV. IV. 2. 18. p. ii. 353.
- 5. 13:-तथा च यास्कः । श्रप्स इति रूप-नाम । SRV. VII. 4. 6. p. iii. 14.
- 5. 15:-गध्यं गृह्णांतेरिति यास्कः । SRV. I. 126. 6. p. i. 572
- 5. 15:-ऋज्ञा वाजं न गध्यं युयूषित्रत्यिष निगमो भवतीति निस्क्रम्। SRV. IV. 16. 11. p. ii. 391.
- 5. 15:-गध्यतिर्मिश्रीभावकर्मेति यास्कः । SRV. I. 126. 6; V. 38. 4. pp. i. 572; ii. 454.
- 5. 15:-तथा च यास्कः । य श्रारितः कर्मेणि कर्मेणि स्थिरः प्रत्यृतः स्तोमान् । SRV. VIII. 33. 5. p. iii- 392. Cf. also. I. 101. 4. p. i. 447.
- 5. 16:-वीळयतिश्च बीळयतिश्च संस्तम्भकर्मा-

- णाविति यास्कः । SRV. II. 24. 3. p. ii. 70.
- 5. 16:-श्रत्र निरुद्धम्। निष्पपी स्त्रीकामो भवति विनिर्गतसपः । सपः सपतेः स्पृशतिकर्मणः। मा नो मघेव निष्पपी परादाः स यथा धनानि विभजति मा नस्त्वं तथा परादाः। SRV. I. 104. 5. p. i. 459.
- 5. 16:-सपतिः स्पृशतिकर्मेति नैस्काः । SRV. IX. 97. 37. p. iii. 786.
- 5. 16:-व्रन्दी व्रन्दतेमृद्भावकर्मणः। निवृण्चि यच्छ्रसनस्य मूर्धिन शब्दकारिणः शुण्ण-स्यादित्यस्य च शोषियत् रोख्यमाणो वना-नीति वा धनानीति वा। SRV. I. 54.
 5. p. i. 275.
- 5. 16:-तथा च यास्कः । त्र्णांशमुदकं भवति तर्र्णमश्तुते । SRV. VIII. 32. 4. p. iii. 387.
- 5. 17:-अत्र निरुक्षम्। ज्ञुम्पमिहच्छुत्रकं भवति यत् ज्ञुभ्यते। कदा मर्तमनाराध्यन्तं पादेन ज्ञुम्पिनावस्फुरिष्यति । कदा नः श्रोष्यिति गिर इन्द्रोऽङ्ग । अङ्गेति जिप्रनाम । SRV. I. 84. 8. p. i. 376.
- 5. 17:-किंच निचुम्पुगाः। निचान्तपृगाः। इति यास्कः। SRV. VIII. 93. 22. p. iii. 563.
- 5. 19:-पदिरिति पदं ब्याचन्नाणेन यास्केन तदुदाहरणमयं मन्त्रो व्याख्यात:। सुगुर्भ-वित ततनाचेति । SRV. I. 125.2. p. i. 568.
- 5. 20:-श्रत्र निरुक्षम् । वृकश्चन्द्रमा भवति विवृतज्योतिष्को वा विकृतज्योतिष्को वा विकृतज्योतिष्को वा विकानतज्योतिष्को वा । श्ररुण श्रारोचनो

- मासकृन्मासानां चार्धमासानां च कर्ता भवति चन्द्रमा वृकः पथायन्तं दृद्शं नचन्न-गण्मभिजिहीते निचाय्य येन येन योच्य-माण्यो भवति चन्द्रमास्तच्छ्यन्निव पृष्ट-रोगी। SRV. I. 105. 18. p.i. 468.
- 5. 21:-तथा च यास्कः । श्रादित्योऽपि वृक उच्यते यदावृङ्के । श्राह्मयदुषा श्रिश्चना-वादित्येनाभिग्रस्ता तामिश्वनौ प्रमुमुचतु-रित्याख्यानम् । SRV. I. 117. 16. p. i. 528.
- 5. 22:-श्रत्र निरुक्षम्। जोषवाकमित्यविज्ञात-नामधेयं जोषयितच्यं भवति। य इन्द्रामी सुतेषु वां सोमेषु स्तौति तेष्वृतस्य वर्ध-यितारौ न तस्याश्रीथ:। योऽयं जोषवाकं वद्ति विजञ्जपः प्रार्जितहोषिगौ देवौ न तस्याश्रीथ:। SRV. VI. 59. 4. p. ii. 849.
- 5. 22:-श्रत्र यास्कः । कृत्तिः कृन्ततेर्यशो वान्नं या महीव कृत्तिः शरणा त इन्द्र सुमहत्त इन्द्र शरणमन्तरिचे कृत्तिरिवेति। SRV. VIII. 90. 6. p. iii. 549.
- 5. 22:-तथा च यास्क: । श्वझी कितवो भवति स्वं हन्ति । SRV. VIII. 45. 38. p. iii. 435.
- 5. 23:-श्रत्र मा नः सर्वस्य दुर्धियः । इत्यादि निरुक्तं दृष्टन्यम् (SRV. VIII. 75. 9. p. iii. 519.
- 5. 23:-उरूपती रज्ञाकर्मा । SRV. I. 58. 8; 91. 15; 119. 6; 158. 4; VIII. 71. 7; X. 176. 4; pp. i. 290, 406, 537, 672; iii. 506; iv. 501.
- 5. 24:-हविषापां जरियता पिपर्ति पपुरि-

- रिति प्रणातिनिगमो वा प्रांणातिनिगमो वा पिता कृतस्य कर्मणश्चायितादित्यः । SRV. I. 46. 4. p. i. 232.
- 24:-तथा च यास्कः। शम्ब इति वज्रनाम शमयतेर्वा शातयतेर्वा । N. X. 42. 7. p. iv. 127.
- 5. 25:-तथा च यास्कः । पृथक् प्रायन् पृथक् प्रथतेः प्रथमा देवहूतयो ये देवानाह्वयन्ताकुर्वत श्रवणीयानि यशांसि
 दुरनुकराण्यन्येर्येऽशक्नुवन्यज्ञियां नावमारोळ्हुमथ ये नाशक्कुवन्यज्ञियां नावमारोळ्हुमीर्मेव ते न्यविशन्त ऋणेनेव
 ते न्यविशन्तास्मिन्नेव लोक इति वा ।
 SRV. X. 45. 6. p. iv. 132.
- 6. 1:-श्रत्र त्वमग्ने ग्रुभिरहोभिरित्यादि निरुक्ष-मनुसंधेयम्। SRV. II. 1. 1. p. ii. 1.
- 1:-श्राशु इति च शु इति च चिप्रनामनी भवत इति निरुक्तम् । SRV. IV. 58.
 p. ii. 493.
- 6. 1:-काशिमुंष्टिः। इति यास्कः। SRV. III. 30. 5. p. ii. 219.
- 6. 1:-रोधः कूलं निरुणद्धि स्रोतः। SRV. I. 38. 11. p. i. 206.
- 6. 1:-तथा च यास्कः । श्रहस्तिमिन्द्र कृत्वा संपिणिढ परिक्रणनं मेचम्। SRV. III. 30. 8. p. ii. 220.
- 6. 2:-एतामृचं यास्क एवं व्याख्यत् । श्रला-तृणो वल इन्द्र वजो गोः । श्रलातृणोऽल-मातर्दनो मेघो वलो वृणोतेर्वजो वजस्यन्त-रिचे गोरेतस्या माध्यमिकाया वाचः पुरा इननाद्मयमानो व्यार । सुगान्पथो श्रक्त-णोक्विरजे गाः । सुगमान्पथोऽकरोक्विगमनाय गवाम् । प्रावन्वाणीः पुरुहूतं धमन्तीः ।

- श्रापो वा वहनाद्वाचो वा वदनाद्बहुभिरा-हूतसुदकं भवति । धमतिर्गतिकर्मा । SRV• III. 30. 10. p. ii. 221.
- 6. 2:-धर्मातर्गतिकर्मेति । .SRV I. 33. 9; 51. 5; iv. 50. 4. pp. i. 117, 255; ii. 475.
- 6. 3:-उक्रमर्थं यास्कोऽब्रवीत् । उद्धर रचः सहमूलिमन्द्र । मूलं मोचनाद्वा मोषणाद्वा मोहनाद्वा । वृश्च मध्यं प्रति श्वणीद्धप्रम् । श्रुप्रमागतं भवति । श्रा कियतो देशात्म-लल्कं सँक्लुब्धं भवति पापकमिति नैस्क्राः सरस्कं वा स्थात्मतेरम्यस्तात् । तपुण्यस्त-पतेहितिहेन्तेः । SRV. III. 30. 17. p. ii. 224.
- 6. 3:-तथा च यास्कः। श्रस्कृधोयुरकृध्वायुः। कृष्विति हस्वनाम निकृत्तं भवति । SRV. VI. 67. 11. p. ii. 874.
- 6. 4:-तथा च यास्कः । बृबदुक्थो महदुक्थो वक्तव्यमस्मा उक्थम् । SRV. VIII. 32. 10. p. iii. 388.
- 6. 4:-ऋदूदरो मृदूदर इति यास्कः। SRV. II. 33. 5. p. ii. 98.
- 6. 4:-भाऋजीकः प्रसिद्धभाः । SRV. I. 44. 3. p. i. 224.
- 6. 4:-रुजाना नद्यो भवन्ति रुजन्ति कूलानि । SRV. I. 32. 6. p. i. 168.
- 6. 4:-जूर्णिर्जवतेर्वा। इति यास्केनोक्तत्वात्। SRV. VI. 63. 4. p. ii. 863.
- 6. 4:-जूर्यिर्जवतेर्वा द्वतेर्वा दूनोतेर्वेति यास्कः। SRV. I. 129. 8. p. i. 587.
- 6. 5:-अत्र निरुक्तम् । उपलप्रिचियोत्युपलेषु प्रिच्यात्युपलप्रचेपियी वा । कारुरह-मिस्म कर्ता स्तोमानां ततो भिषक् तत

इति संताननाम पितुर्वा पुत्रस्य वा। उपलप्रतिणी सक्तुकारिका नना नमते-मीता वा दुहिता वा। नानाधियो नाना-कर्माणो वसूयवो वसुकामा श्रन्वास्थिताः स्मो गाव इव लोकम्। SRV. IX. 113. 3. p. iii, 829.

- 6. 6:-श्रभ्यर्थयज्वाभ्यर्थयन्यज्ञति। इति यास्कः। SRV. VI. 50. 5. p. ii. 829.
- 6. 6:-तदुक्तं यास्केन । चोणस्य चयणस्य । SRV. I. 117. 8. p. i. 525.
- 6. 7:-पाथोऽन्तरित्तं पथा व्याख्यातम्। SRV. I. 113. 8:154. 5. pp.i. 499,663.
- 6. 7:-तथा च यास्कः। सवीमनि प्रसवे। SRV. IV. 72. 2. p. ii. 882.
- 6. 7:-तथाह यास्कः। सप्रथाः सर्वतः पृथुः। SRV. V. 13. 4; VI. 68. 9.pp. ii. 529, 876.
- 6. 8:-तथा च यास्कः । समाश्रिताः सूर्यसुपतिष्ठन्ते । श्रीप वोपमार्थे स्यात् । सूर्यमिवेन्द्रसुपतिष्ठन्त इति सर्वाणीन्द्रस्य
 धनानि विभन्त्यमाणाः । स यथा धनानि
 विभजति जाते च जनिष्यमाणे च तं
 वयं भागमनुध्यायाम । SRV. VIII.
 99. 3. p. iii. 585.
- 6. 8:-जीगर्तिगिरतिकर्मा वा । इति यास्कः। SRV. VI. 65. 1. p. ii. 867.
- 6. 8:-जिगतिंगृह्णतिकर्मेति द्युक्तम्। SRV. X. 29. 1. p. iv. 85.
- 6. 8:-मूरा श्रमूरेत्यत्र यास्क एवं व्याचल्यो। मृदा वयं स्मोऽमूदस्त्वमसि। SRV. I. 68. 8. p. i. 329.
- 6. 8:-शशमानः शंसमान इति यास्कः। SRV. J. 141. 10; III. 18. 4; IV. 31. 8.

- pp. i. 633; ii. 185, 435.
- 6. 8:-देवान्त्रत्यक्तया कृपेति यास्कः। SRV. I. 127. 1. p. i. 573.
- 6. 9:-ग्रत्र निरुत्तम्। ग्रश्नोषं हि बहुदातृतरे। वां विजामातुरसुसमासाजामातुः। विजामातेति शश्वदाज्ञिणाजाः क्रीतापतिमाच्चतेऽसुसमास इव वरोऽभिषेतो जामाता जा ग्रपस्यं तिन्नमीता। उत वा घा स्याजादिप च स्याजात् स्याज ग्रासन्नः संयोगेनिति नेदानाः। स्याज्ञाजानावपतीति वा। जाजा जाजतेः स्यं ग्रूपं स्यतेः। ग्रूपंमशनपवनं श्र्यणातेः शन्नातेवां। ग्रथ सोमस्य प्रदानेन युवाभ्यामिनदामी स्तोमं जनयामि नन्यं नवतरम्। SRV. I. 109. 2. p. i. 477.
- 6. 10:-कत्तीवान् कत्त्र्यावान् । SRV. I. 51. 13. p. i. 260.
- 6. 10:-सोमानं सोतारं प्रकाशनवन्तं कुरु ब्रह्मण्यपते कज्ञीवन्तमिव य श्रोशिजः । कज्ञीवन्तमिव य श्रोशिजः । कज्ञीवान्कज्ञ्यावानोशिज उशिजः पुत्र उशिग्वष्टेः कान्तिकर्मणोऽपि त्वयं मनुष्यक्ष्य एवाभिप्रेतः स्थानं सोमानं सोतारं मा प्रकाशनवन्तं कुरु ब्रह्मण्यपते । SRV. I. 18. 1. p. i. 103.
- 6. 11:-तथा च यास्कः । किमीदिने किमि-दानीमिति चरते किमिदं किमिदमिति वा । SRV. X. 87. 24. p. iv. 277.
- 6. 12:-तथा च यास्कः प्रसितिः प्रसयनात्त-न्तुर्वा जालं वा । SRV. X. 87. 15. p. iv. 275.
- 6. 12:--श्रत्र निरुक्तम् । कुरुष्व पाजः । पाजः पालनात् । प्रसितिमिव पृथ्वीम् । प्रसितिः प्रसहनात्तन्तुर्वा जालं वा । याहि राजे-

वासात्यवानभ्यसनवान्त्स्ववान्वेरावता ग-योन गतभयेन हस्तिनेति वा । तृष्व्यानु प्रसित्या दूणानः । तृष्वीति चिप्रनाम त्रतेवां त्वरतेवां । अस्तासि विध्य रच-सस्तिपष्ठैस्तप्ततमैस्तिपष्ठतमेशिति वा । SRV. VI. 4. 1. p. ii. 359.

- 6. 12:-तथा च यास्कः। श्रृष्टीति चिप्रना-माशु श्रष्टीति। SRV. I. 67. 2; IV. 68. 2. pp. i. 326.; ii. 874.
- 6. 13:-उक्तं च भगवता यास्केन । सत्या-वेव नासत्यावित्योर्श्यवाभः । सत्यस्य प्रश्रोतारावित्याप्रायशः । नासिकाप्रभवौ बभूवतुरिति वा । SRV. VIII. 5. 23. p. iii. 260.
- 6. 13:-सत्यावेव नासत्यावित्यार्थवाभः । सत्यस्य प्रयोतारावित्याप्राययाः । SRV. I. 3. 3. p. i. 36.
- 6. 13:-सत्यावेव नासत्यावित्यौर्णवाभः । SRV. I. 34. 7. p. i. 183.
- 6. 13:-तथा च यास्कः । सत्यावेव नास-त्यावित्योर्भवाभः सत्यस्य प्रयोतारौ । SRV. VIII. 42. 4. p. iii. 519.
- 6. 13:-पुरंघिर्वहुधीरिति यास्कः । SRV. I. 5. 3; 116. 7; 134. 3; VII. 9. 6. pp. i. 46, 515, 605; iii. 24.
- 6. 14:-सुदन्नः कल्याणदान इति निरुक्तम् । SRV. I. 164. 49; VII. 8. 3. pp. i. 719; iii. 22.
- 6. 14:-यदाह यास्कः। श्रानुषगिति नामा-नुपूर्व्यस्य। SRV. VIII. 12. 11. p. iii. 297.
- 6. 14:-तुर्विणस्तूर्णविनः । SRV. I. 56. 3; 61. 11; 128. 3; 168. 1;

- pp. i. 283, 301, 580, 734.
- 6. 14:-गिर्वेणा देवो भवति गीर्भिरेनं वन-यन्ति। इति यास्कः। SRV. I. 5. 7; 11. 6; 45. 2; 62. 1; III. 40. 6. pp. i. 47, 77, 229, 304; ii. 271.
- 6. 16:-जज्भतीरापो भवन्ति शब्दकारिण्यः। इति निस्कतम्। SRV. V. 52. 6. p. ii. 613.
- 6.16:-श्रप्रतिष्कृतोऽप्रतिष्कृतोऽप्रतिस्खालितो वा । SRV. I. 7. 6. p. i. 56.
- 6. 16:-शाशदानः शाशाद्यमान इति यास्कः। SRV. I. 123. 10; 124.6. pp. i. 560, 564.
- 6. 17:-करस्तो बाहू कर्मगां प्रस्नातारो । इति यास्कः । SRV. III. 18. 5; VIII. 32. 10. pp. ii. 186; iii. 388.
- 6. 17:-शिप्रे हन् नासिके वा। इति यास्कः। SRV. I. 9. 3; 29. 2; III. 30. 3. pp. i. 65, 150; ii. 218.
- 6. 17:-तथा च यास्कः। द्विबर्हा द्वयोः स्था-नयोः परिवृदः। SRV. VII. 8. 6. p. iii. 23.
- 6. 17:-उराण डरु कुर्वाणः। इति यास्कः। SRV. III. 19. 2; IX. 109. 9. pp. ii. 187; iii. 822.
- 17:-स्तिया त्रापो भवन्ति स्त्यायनादिति यास्कवचनात् । SRV. VII. 5. 2. p. iii. 16.
- 6. 17:-जबार जरमाखरोहीति वा जवमान-रोहीति वेति यास्कः । SRV. IV. 5. 7.'p. ii. 367.
- 6. 18:-तुअस्तुअतेर्दानकर्मणः । दाने दाने

- 6. 19:-इलाबिलशयस्य + SRV. 1. 33. 12. p. i. 178.
- 6. 20:-श्रत्र निरुक्तम् । कियेधाः कियद्धा इति वा क्रममाण्धा इति वेति । SRV. I. 61. 6. p. i. 299.
- 6. 20:-श्रत्र निरुक्तम् । श्रस्मै प्रहर तूर्णं त्वर-माणो वृत्राय वञ्जमीशानः कियेधाः किय-द्धा इति वा क्रममाणधा इति वा गोरिव पर्वाणि विरद् मेघस्येष्यन्नर्णांस्यपां चरणा-य । SRV. I. 61. 12. p. i. 302.
- 6. 21:-ऋज्जितिः प्रसाधनकर्मेति यास्कः । SRV.I.6.9;37.3;54.2;IV.21.5. pp. i. 53, 200, 273; ii. 411.
- 22:-चोष्क्यमाण इन्द्र भूरि वामं दददिन्द्र बहु वननीयम् । SRV. VIII. 7. 41. p. iii. 270.
- 6. 22:-तेनाधिषवणचर्मण ऊधसोऽधस्ताद-वस्थितेनेति मन्यमानो निरुक्तकारो ब्रवीति याज्ञे शकट इति वा । SRV. X. 30. 11. p. iv. 90.
- 6. 22:-उक्रं च यास्केन । सुमत् स्वयमि-त्यर्थ:। SRV. I. 100. 16; 156. 2; 162. 7. pp. i. 444, 667, 685.
- 6. 23-श्रमत्रो श्रमात्रो महान्भवत्यभ्यमितो वे-ति यास्कः । SRV.I.61.9.p.i.300.
- 6. 23:-ऋचीषम ऋचा समः। इति यास्कः। SRV. I. 61. 1. p. i. 296.
- 6. 23:-तथा च यास्कः । श्रनशंरातिमनश्ची-बदानमश्चीलं पापकम् । SRV.VIII. 99. 4. p. iii. 586.
- 6. 23:-श्रत्रानर्वाण्मप्रत्यृतमन्यस्मित्रित्यादि निरुक्तं द्रष्टव्यम् । SRV. I. 190. 1. p. i. 787.

- 6. 23:--तथाह यास्कः। मन्द्रजिह्नं मन्द्रजिह्नं मोद्रनजिह्नमिति वा। SRV. V. 25. 2. p. ii. 541.
- 6. 23:- श्रसामि सामिप्रतिषिद्धं सामि स्यते: । श्रसाम्योजो विभृथा सुदानव: । श्रसु-समाप्तं वर्तं विभृथ कल्याग्यदानाः । SRV. I. 39. 10. p. i. 211.
- 6. 25:-श्रत्र न पापा सन्यामहे । इत्यादि निरुक्तं द्रष्टव्यम् । SRV. VIII. 61. 17. p. iii. 474.
- 6. 26:- चुको लाङ्गलं भवति विकर्तनात् । इति यास्कः । SRV. VIII. 22.6. p. iii. 344.
- 6. 27:-स्तेयं गुरुतल्पारोहणं ब्रह्महत्यां सुरा-पानं दुष्कृतकर्मणः पुनः पुनः सेवां पात-केऽनृतोद्यम् । इति निरुक्ते निर्दिष्टाः सप्त मर्योदाः । SRV. X. 5. 6. p. iv. 11.
- 6. 29:-श्रसंक्रामसंक्रमणीम् । इति यास्केनो-क्रत्वात् । SRV.VI.63.8.p.ii.864.
- 6. 29:-श्रनवज्ञवोऽनवात्तिसवचन इति यास्कः। SRV. X. 84. 5. p. iv. 252.
- 6. 31:-वामं वननीयं भवतीत्यादि निरुक्तम् । SRV. IV.30.24;VI.71.4;VII. 18. 1; pp.ii. 434, 883; iii. 36.
- 6. 31:-यास्करूवेवं व्याख्यात् । दनो दान-मनसो नो मनुष्यानिन्द्र मृदुवाचः कुरु । SRV. I. 174. 2. p. i. 748.
- 6. 31:-म्रथापि तद्वदर्थे भाष्यते । इति या-स्कोक्रमनुसृत्य तंद्रयुक्त इत्युक्रम् । SRV. VIII. 92. 30. p. iii. 557.
- 6. 31:-इदंयुरिदं कामयमानोऽथापि तद्वदर्थे भाष्यते । वस्युरिरन्द्रो वसुमानित्यर्थः। श्र-श्वयुर्गच्यू रथयुर्वसूयुरित्यपि निगमो भव-

- ति । SRV. I. 51. 14. p. i. 260.
- (6. 32:-एतमर्थं यास्कोऽण्याह । किं ते कुर्वन्ति कीकटेषु गावः । कीकटो नाम देशोऽनार्थ-निवासः । कीकटाः किंकृताः किं किया-भिरिति प्रेप्सा वा । नैव चाशिरं दुहे न तपन्ति घम वस्त्यम् । त्रा हर नः प्रमग-न्दस्य धनानि । मगन्दः कुसीदी माझदो मामागमिष्यतीति च ददाति । तदपत्यं प्र-मगन्दोऽत्यन्तकुसीदिकुलीनः । प्रमदको वा योऽयमेवास्ति लोको न पर इति प्रेप्सुः । पण्डको वा पण्डकःपण्डगःप्रार्दको वा प्रा-द्यत्याण्डौ । श्राण्डावाणी इव बीडयति। तत्स्यं नैचाशाखम् । नीचाशाखो नीचैः-शाखः । शाखाः शक्तोतेः । श्राण्यररणात्। तन्नो मघवन्नन्थयेति रध्यतिर्वशगमने । SRV. III. 53. 14. p. ii. 302.
- 6. 32:-रध्यतिवैशगमन इति यास्कः । SRV. I. 51. 8; 53. 10; II. 32. 2; VI. 43. 1; X. 128. 5. pp. i. 257, 272; ii. 94, 790; iv. 421.
- 6. 32:-तथा च यास्कः। बुन्द इष्ठभैवति। SRV. VIII. 45. 4. p. iii. 430.
- 6. 33:-एषा निरुक्त एकमिप पदं विहाय यास्केन व्याख्याता। तदेव लिख्यते। तुविचं बहुविचेपं महाविचेपं वा ते सुकृतं सूमयं सुसुखं धतुः साधियता ते बुन्दो हिरण्य-यः। उभो ते बाहू रण्यो सांप्राम्यो वर्दृपे अर्दनपातिनो गमनपातिनो मर्भण्यदंनवे-धिनौ गमनवेधिनौ वा। SRV. VIII.
 - 77. 11. p. iii. 525.
- 6. 36:-श्रयं पत्तो यास्केन हिमेनोद्केनेत्या-दिनोक्त: I SRV.I.116.8.p.i.516.
- 7. 1:-तास्त्रिविधा ऋचः परोचकृताः प्रत्यच-

- कृता आध्यात्मिक्यश्च । तत्र परोचकृताः सर्वाभिर्नामविभक्तिभिर्युज्यन्ते प्रथमपुरुषे-श्चाख्यातस्य । SRV. I. 6.9. p.i. 53.
- 7. 3:-यास्कोऽपीमं परिदेवनार्थस्वेनोदाजहार। स्रथापि परिदेवना कस्माचिद्धावात् न वि जानामि यदि वेदमस्मि। SRV. I. 164. 37. p. i. 713.
- 7. 12:-मन्त्रा मननाच्छन्दांसि छादनात्स्तोम: स्तवनाद्यजुर्यजते:। SIRV. p. i. 2.
- 7. 14:-श्रद्धाः कस्माद्म्यणिर्भवतीति निरुक्रम्। SRV. I. 188. 9. p. i. 784.
- 7. 14:-श्रथातोऽनुक्रमिष्यामोऽग्निः पृथिवी-स्थानस्तं प्रथमं न्याख्यास्यामोऽग्निः कस्मा-द्म्यणीर्भवत्यग्रं यज्ञेषु प्रणीयतेऽक्नं नयति संनममानोऽक्रोपनो भवतीति स्थालाष्टी-विन क्रोपयति न स्नेह्यति। त्रिभ्य श्राख्या-तेभ्यो जायत इति शाकप्णिरितादकाइ-ग्याद्वा नीतात्स खल्वेतेरकारमाद्ते गका-रमनक्तेवी दहतेवी नीः परः। तस्यैषा भवत्यग्निमीळे। SRV.I.1.1.p.i.14.
- 7. 15:-श्रिप्तमीळेऽप्तिं याचामीळिरध्येषणाकर्मा पूजाकर्मा वा पुरोहितो व्याख्यातो
 यज्ञस्य देवो दानाद्वा दीपनाद्वा द्योतनाद्वा
 द्युस्थानो भवतीति वा यो देवः सा देवता
 होतारं ह्वातारं जुहोतेहींतेत्यौर्णवाभो
 रत्नधातमंरमणीयानां धनानां दातृतमम्।
 SRV. I. 1. I. p. i. 24.
- 7. 15:-जुहोतेहींतेत्यौर्णवाम इति यास्क: । SRV. I. 127. 1. p. i. 573.
- 7. 17:-हर्यतिः प्रेप्साकर्मा । SRV. I. 57. 2; 63. 2. p. i. 285, 311.
- 7. 18:-श्रयं मन्त्रो निरुक्त एवं व्याख्यातः । इससेवाग्निं महान्तमात्मानमेकमात्मानं ब-

- हुधा मेधाविनो वदन्ति इन्द्रं मित्रं वरु-णमग्नि दिव्यं च गरुत्मन्तम्। दिव्यो दिवि-जो गरुत्मान् गरणवान् गुर्वात्मा महात्मेति वा। SRV. I. 164. 46. p. i. 718.
- 7. 19:-जातवेदाः कस्मात् । जातानि वेद जातानि वेनं विदुर्जाते जाते विद्यते इति वा जातवित्तो वा जातधनो जातविद्यो वा जातप्रज्ञानो यत्तज्ञातः पश्चनविन्दतेति तज्जातवेदसो जातवेदस्त्वमिति ब्राह्मणम्। तस्मात्सर्वानृतृन्पश्चोऽग्निमभिसर्पन्तीति च। SRV. I. 44. 1. p. i. 223.
- 7. 19:-जातवेदसं जातानां वेदितारं जातप्रज्ञं जातवर्षं वा।जातवेदःशब्दो यास्केन बहु-धा निरुक्तः। SRV.I.127.1.p.i.573.
- 7. 21:-वेश्वानरशब्दो यास्केन ब्याख्यातः । वेश्वानरः कस्माद्विश्वान्तरान्नयति विश्व एनं नरा नयन्तीति वा । श्रपि वा विश्वानर एव स्यात् प्रत्यृतः सर्वाशि भूतानि तस्य वेश्वानरस्तस्यैषा भवति । SRV. III. 2. 1. p. ii. 133.
- 7. 21:-एतत्सर्वं यास्केन वैश्वानरः कस्मादि-त्यादिना बहुधा प्रपञ्चितम् । SRV. I. 60. 6. p.i. 293.
- 7. 21:-तथा च यास्क: । वैश्वानरः कस्मा-द्विश्वान्नरान्नयति विश्व एनं नरा नयन्तीति वा । SRV.VII. 5. 4. p. iii. 16.
- 7. 23:-सचन्ते सेवन्ते । इति यास्कः । SRV, III. 13. 2. p. ii. 171.
- 7. 23:-श्रत्र निरुक्तम् । प्रव्नवीमि तन्महित्वं महाभाग्यं वृषभस्य वर्षितुरपां यं पूरवः पूरियतन्या मनुष्या वृत्रहण्ं मेघहनं सचन्ते सेवन्ते वर्षकामा दस्युर्दस्यतेः च्यार्थोद्दुपदस्यन्त्यास्मित्रसा उपदासयित

- कर्माणि तमप्तिवेशानरो प्रज्ञवाधूनोदपः काष्टा श्राभनच्छम्बरं मेघम् । SRV. I. 60. 6. p. i. 293.
- 7. 23:-म्रयमेवाग्निवैधानर इति शाकपूणिः। इति यास्कः। SRV. V.52. 13. p. ii. 611.
- 7. 23:-तथा च यास्कः । श्रमुतोऽमुष्य ररमय: प्रादुर्भवन्तीतोऽस्यार्चिषस्तयोभी-सो: संसङ्गं दृष्ट्वैवमवद्यत् । SRV. I. 98. 1. p. i. 437.
- 7. 23:-श्रक्षित्रविद्युदादित्यास्त्रयोऽपि मतभेदे-न वैश्वानरशब्दाभिधेया इति यास्क्रेनोक्ष-त्वात् । SRV. IV. 5. 7. p. ii. 366.
- 7. 24:-कृष्णं निरयणं रात्रिरादित्यस्य हरयः सुपर्णा हरणा श्रादित्यरश्मय इत्यादि निरुक्तं द्रष्टन्यम् । SRV. I. 164. 47. p. i. 718.
- 7. 25:-तथा च यास्कः। हिवर्थत्पानीयमजरं सूर्यविदि दिविस्पृश्यिभिहुतं जुष्टमम्मौ तस्य भरणाय च भावनाय च धारणाय चैतेभ्यः सर्वेभ्यः कर्मभ्यो देवा इममिम्निमन्नेनापप्रथन्त । SRV. X. 88. 1. p. iv. 278.
- 7. 26:-तथाह यास्कः। मातर्यन्तरिच्चे श्वासिति मातर्याश्वनितीति वा । SRV, III. 6. 9. p. ii. 145.
- 7. 27:-मूर्तमस्मिन्धीयत इति मूर्था । SRV. I. 59. 2. p. i. 291.
- 7. 27:-तथा च यास्कः । मूर्धा मूर्तमस्मि-न्धीयते मूर्धा यः सर्वेषां भूतानां भवति नक्षमभिस्ततः सूर्यो जायते प्रातस्त्यन्त्स एव प्रज्ञां त्वेतां मन्यन्ते याज्ञियानां देवानां यज्ञसंपादिनामपो यत्कर्भ चरति प्रजान-न्त्सर्वाणि स्थानान्यनुसंचरति त्वरमाणः।

- SRV. X. 88. 6. p. iv. 279.
- 7. 28:-श्रत्र यास्कः। स्तोमेन यं हि दिवि दे-वासोऽग्निमजनयञ्झिन्तिभिः कर्मभिर्धावा-पृथिन्योः पूर्णं तमकुर्वस्त्रेधाभावाय पृथि-न्यामन्तिरेत्ते दिवीति शाकपूणिः । यदस्य दिवि नृतीयं तदसावादिस्य इति हि ब्राह्म-णम् । SRV. X. 88.10.p.iv. 280.
- 7. 29:-नयतिः परो वनिर्वा समाश्रितावन्यो-न्यं नयतो वनुतो वा । मनुष्यमिथुनावण्ये-तस्मादेव मेथन्तावन्योन्यं वनुत इति वा । SRV. X. 88. 11. p. iv. 281.
- 7. 29:-अन्न यास्कः। यदैनमद्धुर्यज्ञियाः सर्वे दिवि देवाः सूर्यमिदितेः पुत्रं यदा चिरिष्णू मिश्रुनौ प्रादुरभूतां सर्वदा सहचारिणावु- वाश्रादित्यश्च। मिश्रुनौ कस्मान्मिनोतिः अयतिकमी थु इति नामकरणस्थकारो वा। SRV. X. 88. 11. p. iv. 281.
- 7. 30: तथा च यास्कः । यत्र विवदेते देव्यो होतारावयं चाग्निरसो च मध्यमः कतरो नो यज्ञे भूयो वेदेत्याशक्तुवन्ति तत् सहमदनं समानख्याना ऋत्विजस्तेषां यज्ञं समरनुवानानां को न इदं विवच्यति । SRV.X.88.17.p.iv.282.
- 7. 31:-तथा च यास्कः । यावन्मान्नमुषसः प्रत्यक्तं भवति प्रतिदर्शनमिति वास्त्युपमानस्य संप्रत्यथें प्रयोग इहेव निधेहिति यथा सुपर्यः सुपतना एता रात्रयो वसते मातिश्विञ्ज्योतिर्वर्णस्य तावदुपद्धाति यज्ञमागच्छन्द्राह्मगो होतास्याग्नेहोतुरवरो निषीद्न् होतृजपस्त्वनिध्येशनरीयो भवति । SRV. X. 88. 19. p. iv. 283.
- 7. 31:-तदुक्तं यास्केन । श्रस्युपमार्थस्य संप्र-

- त्यर्थे प्रयोग: 1 SRV. I. 88. 6; VI. 4. 3. pp. i. 394; ii. 697.
- 7. 31:-श्रस्त्युपमार्थस्य संप्रत्यर्थे प्रयोग इहेव निधेहि । SRV. I. 57. 3. p. i. 285.
- 8. 1:-द्रविणोदाः कस्माद्धनं द्रविण्युच्यते यदेनद्भिद्रवन्ति वर्तं वा द्रविणं यदेननाभिद्रवन्ति तस्य दाता द्रविणोदास्तस्येषा भवति । द्रविणोदा द्रविणसः इत्यादि । SRV. I. 15. 7. p. i. 94.
- 8. 2:-तथा द्राविखोदसाः प्रवादा भवन्ति । SRV. I. 15. 7. p. i. 95.
- 8. 2:-ऋत्विजोऽन्न द्विचोद्स उच्यन्ते हविचे दातारस्ते चैनं जनयन्ति । SRV. II. 37. 4. p. ii. 113.
- 8. 5-21:-इदं सूकं यास्केन सम्यगभ्यधायि। तद्त्रानुसंधीयताम् । SRV. X. 110. 11. p. iv. 370
- 8. 6:-नराशंसो यज्ञ इति कात्थक्यो नरा श्रिस्मन्नासीनाः शंसन्त्यग्निरिति शाक-पूर्णिनरैः प्रशस्यो भवति । SRV. I. 18. 9. p. i. 106.
- 8. 6:-तथा च यास्क:। नरा श्रास्मिन्नासीनाः शंसन्ति। श्रिप्तिरिति शाकपूणिनेरै: प्रश-स्यो भवति। तस्येषा भवति। नराशंस-स्य महिमानमेषामुपस्तोषाम यजतस्य यज्ञेर्ये सुकर्माण: श्रुचयो धियं धार्ययतारः स्वद्यन्तु देवा उभयानि हवींषि सोमं चेत-राणि च। SRV.VII. 2.1. p.iii.8.
- 8. 9:-तथा च यास्कः। द्वारो जवतेर्वा द्ववते-र्वा वारयतेर्वा । SRV. VII. 17. 2. p. iii. 35.
- 8. 11:-पेश इति रूपनामेति । SRV. I.

- 49. 2. p. i. 247.
- 8. 13:-त्वष्टृशब्दो यास्केनैवं व्याख्यात: । त्वष्टा तूर्णमरनुत इति नैस्वतास्त्विषेवी स्याद्वृद्धिकर्मणस्त्वचतेवी स्यात्करोति-कर्मण: । SRV.I.142.11.p.i.637.
- 8. 13:-भरत ग्रादित्यः । SRV. I. 22. 10. p. i. 117.
- 8. 15:-यास्कस्त्वाह । स्राविरावेद्नात्तस्यो वर्धते चास्रासु चारु चरतेर्जिद्धं जिहीते- रूर्ध्व उन्द्रितो भवति स्वयशा स्रात्मयशा उपस्थ उपस्थाने उभे त्वष्टुर्बिभ्यतुर्जायमा- नात्प्रतीची सिंहं प्रति जोषयेते द्यावापृथि- व्याविति वाहोरात्रे इति वारणी इति वापि चैते प्रत्यक्रे सिंहं सहनं प्रत्यासेवेते । SRV. I. 95. 5. p. i. 429.
- 8. 15:-यास्केनारणी विभ्यतुरित्युक्तत्वात् । SRV. I. 162. 3. p. i. 684.
- 8. 18:-तथा च निरुक्तमि । श्रञ्जान्ति त्वा-मध्वरे देवान्कामयमाना वनस्पते मधुना देव्येन च घृतेन च यदृ्ध्वः स्थास्यसि द्राविणानि च नो दास्यसि यद्वा ते कृतः चयो मातुरस्या उपस्थ उपस्थाने । SRV. III. 8. 1. p. ii. 155.
- 8. 21:-निरुक्ते किंदेवताः प्रयाजानुयाजा इति च्छन्दोदेवता इत्यादि पत्तान्तरं बहुंधा प्रदश्ये तद्धें ब्राह्मणानि चोदाहृत्य इतरे पत्ता अर्थवादा आग्नेया एवेति सिद्धान्ति-तम्। अथ किंदेवताः प्रयाजानुयाजा इत्यादिना। SRV. I.142. 1.p.i. 634.
- 8. 22:—सिमिद्धाञ्चितन्तपादादय एकादश प्रत्यृचं देवता यास्केन किंदेवताः प्रयाजा इत्युपकम्याञ्चेयाः प्रयाजा ऋतुदेवता-रखन्दोदेवताः पशुदेवताः प्राण्देवता

- श्रात्मदेवता इत्यादिना बहून्पत्तानुपन्यस्य ब्राह्मणानि च प्रदर्श्योग्नेया एवेति सिद्धा-निततम् । SRV.I.188.1.p.i.782.
- 9. 4:-न्यक्रन्दीजनम प्रबुवाणो यथास्य शब्द-स्तथा नामेरयति वाचमीरयितेव नावं सु-मङ्गलश्चशकुने भव कत्त्याणमङ्गलो मङ्गलं गिरतेर्गृणात्यर्थे गिरत्यनर्थानिति वेति यास्कः। SRV.II. 42.1.p.ii.125.
- 9. 5:-तथा च यास्कः । गृत्स इति मेधा-विनाम। SRV.VII. 4.2.p.iii.13.
- 9. 5:-श्रत्र यास्कः । गृत्समदो गृत्समदनो गृत्स इति मेधाविनाम गृणातेः स्तुति-कर्मणः। SRV.II. 20.8.p.ii. 57.
- 9. 5:-मण्डूका मज्जूका मज्जनान्मदतेवा मोद्-तिकर्मणो मन्दतेवा तृप्तिकर्मणो मण्डय-तेतिति वैयाकरणा मण्ड एपामोक इति वा मण्डो मदेवा सुदेवा तेषामेषा भवति। SRV. VII. 103.1.p. iii. 211.
- 9. 6:-अत्र निरुक्तम् । वासिष्ठो वर्षकामः पर्ज-न्यं तृष्टाव तं मग्डूका अन्वमोदन्त स मग्डूकाननुमोदमानान् दृष्ट्वा तृष्टाव । SRV. VII. 103. 1. p.iii. 211.
- 9. 8:-जागृविजांगरणात् । इति यास्कः । SRV. III. 24. 3. p. ii. 198.
- 9. 8:-तथा च यास्कः । प्रवेषिणो मा महतो विभीदकस्य फलानि मादयन्ति प्रवातेजाः प्रवर्णेजा इरिणे वर्तमाना इरिणं निर्ऋण-मृणातेरपार्णं भवत्यपरता ग्रस्मादोषधय इति वा सोमस्येव मौजवतस्य भन्नो मौजवतो मृजवित जातः । SRV. X. 34. 1. p. iv. 101.
- श:-मूजवान्पर्वतो मुझवान्मुझो विमुच्यत इषीकयेषीकेषतेगैतिकमैण इयमपीतरेषी-

- केतस्मादेव विभीदको विभेदनाज्ञागृविर्जागरणान्महामचच्छदत् । SRV. X. 34. 1. p. iv. 101.
- 9. 12:-अत्र निस्क्रम्। दुन्दुभिरिति शब्दानु-करणं दुमो भिन्न इति वा दुन्दुभ्यतेवी स्याह्यकर्मणः। SRV. VI. 47. 29. p. ii. 815.
- 9. 13:-तथा च यास्कः। इषुधिरिष्णां निधा-नम् । SRV. VI. 75. 5. p. ii. 888.
- 9. 15:-तथा च यास्कः । श्राहिरिव भोगैः परिवेष्टयति बाहुं ज्याया वधात्परिश्राय-माणो हस्तव्नः सर्वाणि प्रज्ञानानि प्रजा-नन् पुमान्पुरुमना भवति पुंसतेर्वा । SRV. VI. 75. 14. p. ii. 891.
- 9. 15:-तथा च यास्कः। पुमान् पुरुमना भवति पुंसतेर्वा। SRV. VII. 6. 1. p. iii. 18.
- 9. 16:-तथा च यास्कः । रथे तिष्ठन्नयति वाजिनः पुरस्तात्सतो यत्र यत्र कामयते सुषारथिः कल्याणसारथिरभीशूनां महि-मानं पूजयत मनः पश्चात्सतोऽनुयच्छन्ति रश्मयः। SRV.VI.75.6.p.ii.889.
- 9. 17:-तथा च यास्कः।समदः समदो वात्तेः समदो वा मदतेः। SRV. VI. 75. 2. p. ii. 888.
- 9. 18:-तथा च यास्कः। वद्ध्यन्तीवागच्छ्रिति कर्षं प्रियमिव सखायमिषुं पारिष्वजमाना योषेव शिङ्के शब्दं करोति वितताधि धनुषि ज्येयं समने संप्रामे पारयन्ती पारं नयन्ती। SRV.VI.75.3.p.ii.888.
- 19:-तथा च यास्कः । सुपर्णं वस्त इति वा-जानभिप्रेत्य मृगमयोऽस्या दन्तो मृगयते-र्वा गोभिः संनद्धा पतित प्रसुतेति व्याख्या-

- तम्। यत्र नराः संद्रवन्ति च विद्रवन्ति च तत्रास्मभ्यमिषवः शर्मे शरणं प्रयच्छन्तु। SRV. VI. 75. 11. p. ii. 890.
- 9. 20:-जधनं जङ्गन्यतेरिति । SRV. I. 28. 2. p. i. 147.
- 9. 20:-तथा च यास्कः । स्राञ्चान्ति सानून्येषां सरणानि सक्थीनि । सिक्थि सचतेरासक्तोऽस्मिन् कायः । जघनानि चोपन्नन्ति। जघनं जङ्घन्यतेः। स्रश्वाजनि प्रचेतसः प्रवृद्धचेतसोऽश्वान् समन्सु समरणेषु संग्रामेषु चोदय । SRV. VI. 75. 13. p. ii. 891.
- 9. 20:-उल्खलमुरुकरं वोर्ध्वं वोर्करं वोरु मे कुर्वित्यव्रवीत्तदुल्खलमभवदुरुकरं वे तत्तदुल्खलमित्याचन्तते परोन्नेखेति च ब्राह्मसम्। SRV. I. 28. 5. p. i. 148.
- 9. 23:- अर्वेतिरात्तिकर्मा । SRV. I. 56. 1;143. 5; pp. i. 282, 640.
- 9. 23:-प्रधनमिति संग्रामनाम । प्रकीर्णान्य-स्मिन्धनानि भवन्ति । SRV. I. 52. 9. p. i. 265.
- 9. 23:-तथा निरुत्तेऽपीयं कथा सूचिता ।
 सुद्रलो भार्ग्यश्व ऋषिर्वृषमं च द्रुघणं
 च युक्त्वा संग्रामे न्यवहत्याजिं जिगाय ।
 SRV. X. 102. 1. p. iv. 338.
- 9. 26:-श्रत्र गङ्गा गमनादित्यादि निरुक्तं इष्टन्यम्। SRV.X.75.5.p.iv.232.
- 9. 26:-सिन्धुः स्यन्दनादिति यास्कः । SRV. I. 125. 4. p. i. 569.
- 9. 28:-अत्र निरुक्तं च । या त्रोषधय: पूर्वा जाता देवेभ्यस्त्रीिण युगानि पुरा मन्ये नु तद्वअ्रूणामहं वअ्रुवर्णानां भर-णानां हरणानामिति वा शतं धामानि

- सप्त चेति । धामानि त्रयाणि भवन्ति स्थानानि नामानि जन्मानीति । जन्मान्यत्राभिष्रेतानि सप्तशतं प्रकारम मर्भणां तेष्वेना द्रधति। SRV. X. 97. 1. p. iv. 319.
- 9. 30:-श्रत्र निरुक्षम् । श्ररणयान्यरण्यस्य पत्न्यरण्यमपार्णं भवति प्रामादरमाणं भवतीति वा।श्ररण्यानीत्येनामामन्त्रयते। यासावरण्यानि वनानि पराचीव नश्यसि कथं प्रामं न प्रच्छिति न त्वा भीविन्दती-वेतीवः परिभयार्थे वा। SRV. X. 147. 1. p. iv. 462.
- 9. 32:-ऋचरः कण्टक ऋच्छतेः । SRV. I. 41. 4. p. i. 215.
- 9. 32:-सुखा नः पृथिवि भवानृत्तरा निवे-शन्यृत्तरः कण्टक ऋच्छतेः कण्टकः कंतपो वा कुन्ततेवी कण्टतेवीस्याद्गतिकर्मण उद्ग-ततमो भवति यच्छ नः शर्मशरणं सर्वतः पृथु । SRV. I. 22. 15. p. i. 118.
- 9. 36:-म्रायजी म्रायष्टन्ये म्रज्ञानां संभक्तृ-तमे ते ह्युचैविहियेते हरी इवान्नानि भुञ्जाने । SRV. I. 28. 7. p. i. 148.
- 9. 39:-अत्र निरुक्षम् । पर्वतानामुपस्थादुप-स्थानादुशस्यौ कामयमाने अश्वे इव विमु-क्रे इति वा विषयेण इति वा हासमाने हासितः स्पर्धायां हर्षमायो वा गावाविव शुश्रे शोभमाने मातरौ संरिहाणे विपाट्-खुतुद्वयौ पयसा प्रजवेते । SRV. III. 33. 1. p. ii. 242.
- 9. 40:-तथा च यास्कः । ते श्राचरन्त्यौ सम-नसाविव योषे मातेव पुत्रं बिस्ततासुपस्थ उपस्थानेऽपविध्यतां शत्रृन् संविदाने श्रा-त्न्यौविमे विष्नत्याविमत्रान् । SRV. VI.

- 75. 4. p. ii. 888.
- 9. 40:-शुनो वायु: शु एत्यन्तरिचे सीर श्रा-दित्यः सरणात् । इति यास्कः । SRV. IV. 57. 5. p. ii. 490.
- 10. 2:-वायवायाहि दर्शनीयेमे सोमा श्ररंकृता श्रकंकृतास्तेषां पिव श्रः नो ह्वानम्। SRV. I. 2. 1. p. i. 30.
- 3:-श्रव इत्यन्ननाम श्रूयत इति सतः।
 इति यास्कः। SRV. I. 11. 7; 49.
 91. 17. pp. i. 78, 247, 407.
- 10. 3:-श्रव इत्यन्ननाम श्रृयते । SRV. III. 11. 6. p. ii. 167.
- 10. 4:-अत्र नीचीनवारं वरुणः कवन्धमित्या-दि निरुक्तं द्रष्टव्यम् । SRV. V. 85. 3. p. ii. 680.
- 10. 5:-तथा च यास्कः । तं स्वभिष्टोमि समानया गिरा गीत्या स्तुत्या पितृषां च मननीयैः स्तोमैर्नाभाकस्य प्रशस्तिभिः। ऋषिर्नाभाको बभूव।यः स्यन्दमानानामा-सामपामुपोदये सप्तस्वसारमेनमाह वाग्भिः स मध्यम इति निरुच्यते ऽथेष एव भवित । नभन्तामन्यके समे मा भूवस्रन्यके सर्वे ये नो द्विषन्ति दुर्धियः पापधियः पापसंकल्पाः। SRV. VIII. 41. 2. p. iii. 416.
- 10. 5:-रुद्रो रौतीति सतः। इति यास्कः। SRV. I. 158. 1. p. i. 671.
- 10. 6:-तथा च यास्कः । तिग्मं तेजतेरूसा-हकर्मणः । SRV. VII. 18. 18. p. ii. 141.
- 10. 8:-जरा स्तुतिः । SRV. X. 59. 2. p. iv. 171.
- 10. 8:-जरा स्तुतिर्जरतेः स्तुतिकर्मणः।

- इति यास्कः । SRV. I. 123. 5. p. i. 558.
- 10. 8:-जरिता। "स्तुतिकर्मेति । SRV. I. 38. 5. p. i. 204.
- 10. 8:-जरा स्तुतिर्जरतेः स्तुतिकर्मणस्तां बोध तथा बोधियतरिति वा तद्विविड्ढि तत्कुरु मनुष्यस्य मनुष्यस्य यजनाय स्तोम रुद्राय दर्शनीयम् । SRV.I. 27. 10. p. i. 145.
- 10. 8:-तथा च यास्कः। इन्द्र इरां दणातीति वेरां दारयत इति वेरां घारयतीति वेन्धे भूतानीति वा तद्यदेनं प्राणः समैन्धत तदिन्द्रस्थेन्द्रस्वमिति विज्ञायते। SRV. IX. 5. 7. p. iii. 609.
- 8:-इन्द्र इरां इखातीति इदंकरखादित्या-प्रायण इति यास्केनोक " SRV. I. 156. 5. p. i. 668.
- 10. 8:-इन्द्रः शत्रूणां दारियतेति निरुक्तम्। SRV. X. 48. 6. p. iv. 146.
- 10. 8:-इन्द्र इरां द्यातीति वेरां ददातीति वेरां द्यातीति वेरां दारयतीति वेरां धारयतीति वेन्दवे द्रवतीति वेन्दौ रमत इति
 वेन्द्रे भूतानीति वा तद्यदेनं प्रायोः समेन्धंस्तदिन्द्रस्येन्द्रत्वमिति विज्ञायते इदंकरणादित्यात्रायण इदंदर्शनादित्यौपमनयव इन्दतेवैंशवर्यकर्मण इक्छ्नत्रूणां दारयिता वा दावियता वा दरियता च यज्वनाम् । SRV. I. 3. 4. p. i. 36.
- 10. 9:-श्रत्र निरुक्षम्।श्रदणा उत्सम् । उत्स उत्सदनाद्वोत्स्यन्दनाद्वोनत्तेर्वो स्थात् । व्य-सृजोऽस्य खानि त्वमर्णवानर्णस्वत एता-नित्यादि । SRV. V. 32.1.p.i.559.
- 10. 10:-श्रत्र निरुक्तम् । यो जायमान एव

- प्रथमो मनस्वी देवो देवान्क्रतुना कर्मणा पर्यभवत्पर्यगृह्णात्पर्यरचदत्यक्रामदिति वा यस्य बलाद् द्यावाष्ट्रिथिन्यावप्यविभीतां नृम्णस्य मन्हा बलस्य महत्त्वेन सजनास इन्द्र इत्यृषेर्देष्टार्थस्य प्रीतिर्भवत्याख्यानसं-युक्रा। SRV. II. 12. 1. p. ii. 32.
- 10. 10:-पर्जन्यशब्दो यास्केन बहुधा निरुक्तः । पर्जन्यस्तृपेराद्यन्तविपरीतस्य तर्पयिता ज-न्यः परो जेता वा जनयिता वा प्रार्जयिता वा रसानाम् । SRV. V. 83. 1. p. ii. 676.
- 10. 11:-श्रयं मन्त्रो निरुक्षे स्पष्टं व्याख्या-तः। तदेवात्र खिख्यते। पर्जन्यो विहन्ति वृज्ञान्विहन्ति च रज्ञांसि सर्वाणि चास्मा-द्भुतानि बिभ्यति महावधात् महान् ह्यस्य वधः । श्रप्यनपराधो भीतः पलायते वर्षकर्मवतो यत्पर्जन्यः स्तनयन्हन्ति दुष्कृतः पापकृतः। SRV: V. 83. 2. p. ii. 676.
- 10. 13:-यास्कस्त्वाह। अशनवन्तमास्यन्दन-वन्तम्। SRV. II. 24. 4. p. ii. 71.
- 10. 15:-चेत्रस्य पतिनेत्यादि निरुक्तम् । SRV. IV. 57. 1. p. ii. 489.
- 10. 15:-मृळतिरुपदयाकर्मेति यास्कः। SRV. X. 64. 1. p. IV. 193.
- 10. 17:-यद्यद्र्पं कामयन्ते तत्तद्देवा विशन्ति। इति यास्कः। SRV. VII. 56. 1. p. iii. 114.
- 10. 21:-श्रत्र निस्ततम् । सेनेव सृष्टा भयं वा बत्तं वा द्धात्यस्तुरिव दिशुस्वेषप्रती-केत्यादि । SRV. I. 66. 8. p. I.325.
- 10. 21:-यास्कस्त्वाह । तृतीयो अप्तिष्टे पति-रित्यपि निगमो भवति । SRV. I. 66.

- 8. p. i. 325.
- 10. 21:-श्रत्र यास्कः । तं वश्चराथा चर-न्त्या पश्वाहुत्या वसत्या च निवसन्त्योष-धाहुत्यास्तं यथा गाव श्राप्नुवन्ति तथा-प्नुयाम । SRV. I. 66. 10. p. i. 326.
- 10. 21:-प्रभीतेस्त्रायत इति निस्कतम्। SRV. I. 156. i. p. i. 667.
- 10. 22:-जक्रार्थं यास्का ब्रवीति । मित्रो जनान्यातयति ब्रुवाणः शब्दं कुर्वन्। मित्र एव धारयति पृथिवीं च दिवं च । मित्रः कृष्टीरनिमिषन्नाभिविपरयतीति । कृष्टय इति मनुष्यनाम कर्मवन्तो भवन्ति विकृष्टदेहा वा । मित्राय हव्यं घृतवज्ज्जहोतेति व्याख्यातम् । जहोतिर्दानकर्मा । SRV. III. 59. i. p. ii. 328.
- 10. 26:-श्रत्र विश्वकर्मा विभूतमना ज्या-स्रेत्यादि निरुक्तमनुसंधेयम्। SRV. X. 82. 2. p. IV. 247.
- 10. 26:-अत्र निरुक्तम् । विश्वकर्मा सर्वमेधे सर्वाणि भूतानि जुहवांचकार स आत्मानमप्यन्ततो जुहुवांचकार । तद्भिवादिन्येषम्भवति य इमा विश्वा भुवनानि जुहदिति। SRV. V. 81.1. p. IV.244.
- 10. 27:-श्रत्र विश्वकर्मन्हविषा वर्धमान इत्यादि निरुक्तमनुसंधेयम् । SRV. V. 81. 6. p. IV. 246.
- 10. 28:-यदाह यास्कः। जूतिगैति: प्रीतिवी देवजूतं देवप्रीतं वा। SRV. X.178. 1. p. IV. 503.
- 10. 29:-श्रत्र निरुक्तम्। सद्यो अपि य: शवसा बलेन तनोत्यप: सूर्य इव ज्योतिषा पञ्च मनुष्यजातानि सहस्रसानिनी शतसानि-न्यस्य सा गतिने स्मैनां वारयन्ति प्रयुव-

- तीमिव शरमयीमिषुम् । SRV. X. 178. 3. p. IV. 504.
- 10. 29:-मन्युर्भन्यतेर्दीप्तिकर्मण: क्रोधकर्म-खो वधकर्मखो वा । इति यास्कः । SRV. II. 24. 2; X. 83. 1; 87. 13. pp. ii. 70; IV. 249, 275.
- 10. 30:-- ग्रत्र त्वया मन्यो सरथमारुहा रुजंत इन्यादि निरुक्तमनुसन्धेयम् । SRV. X. 84. 1. p. IV. 251.
- 10. 32:-श्रथ निरुक्षम् । सविता यन्त्रैः पृथि-वीमरमयदनारम्भणेऽन्तरिचे सविता द्याम-दंहदश्वमिवाधुचद्धुनिमन्तरिचे मेघं बद्ध-मतुर्ते बद्धमतुर्णे इति वात्वरमाण इति वा सविता समुदितारम् । SRV. X. 149. 1. p. IV. 467.
- 10. 33:-अत्र निरुक्तम् । हिरण्यस्तूपो हिर-ण्यमयस्तूपो हिरण्यमयः स्तूपो ऽस्येति वा । स्तूपः स्त्यायतेः संघातः । सवित-यथा त्वाङ्गिरसो जुह्ने वाजेऽन्नेऽस्मिन्नेवं त्वार्चन्नवनाय वन्दमानः सोमस्येवांशुं प्रतिजागर्म्यहम् । SRV. X. 150. 5. p. IV. 468.
- 10. 36:-तं प्रति चारुमध्वरं सोमपानाय प्रहूयसे सोऽग्ने मरुज्ञिः सहागच्छ । SRV. I. 19. 1. p. i. 107.
- 10. 38:-वेनतेः कान्तिकर्मण इति यास्कः। SRV. IX. 73. 2; 97. 22; X. 64. 2. pp. iii. 717, 782; iv. 193.
- 10. 44:-तथा च यास्क:। ब्रिझमन्तिरेत्तं बद्धा ग्रास्मिन्धता ग्राप इति वा । SRV. VII. 6. 7. p. iii. 19.
- 44:-बुझे नदीनां रजःस्दकेषु सीदन् बुझमन्तरिचं बद्धा श्रास्मिन्धता श्राप इति।

- SRV. VII. 34.16. p. iii. 80.
- 11. 5:-चन्द्रश्चन्द्तेः कान्तिकर्मणः । इति यास्कः । SRV.VI.65.2.p.ii.867.
- 11. 13-14:- अत्र निरुक्षम् । अथातो मध्य-स्थाना देवगणास्तेषां मरुतः प्रथमागा-मिनो भवन्ति । मरुतो मितराविणो वा मितरोचिनो वा महद्द्रवन्तीति वेति । विद्युन्मद्भिमेरुतः स्वकैंः स्वज्ञैनिरिति वा स्वचैनैरिति वा स्वचिभिरिति वा रथरा-यात ऋष्टिमद्भिरश्वपणैरश्वपत्तनैर्विष्ठेन च नोऽन्नेन वय इवापतत सुमायाः कल्याण्कर्माणो वा कल्याण्प्रज्ञा वा । SRV. I. 88. 1. p. i. 392.
- 11. 15:-ऋभव उरु भान्तीति वर्तेन भान्तीति वर्तेन भवन्तीति । SRV. I. 20. 4. p. i. 110.
- 11. 16:-वोडारो मेधाविनो वेति यास्कः । SRV. III. 60. 4. p. ii. 332.
- 11. 16:-तदुक्तं यास्केन । ऋभुविभ्वा वाज इति सुधन्वन श्राङ्गिरसस्य त्रयः पुत्राः बभुवः। SRV.I. 110. 2. p.i. 480.
- 11. 16:-श्रत्र निरुक्षम् । कृत्वा कर्माणि चिप्रत्वेन वोढारो मेधाविनो वा मर्तासः सन्तोऽमृतत्वमानशिरे सौधन्वना ऋभवः सूरख्याना वा सूरप्रज्ञा वा संवत्सरे समपृच्यन्त धीतिभिः कर्मभिर्ऋभुविभ्वा वाज
 इति सुधन्वन श्राङ्गिरसस्य त्रयः पुत्रा बभूवः
 SRV. I. 110. 4. p. i. 481.
- 11. 16:-तदुक्रं यास्केन । प्रथमोत्तमाभ्यां बहुवित्रगमा भवन्ति न मध्यमेन। SRV. I. 111. 4. p. i. 485.
- 11. 16:-तथा च यास्को निरुक्ते श्रादित्य-रश्मयोऽप्यभव उच्यन्त इत्युक्त्वा…

- SRV. I. 161. 11. p. i. 682.
- 11. 18:-तथा च यास्कः। सोम्याः सोम-संपादिनः। SRV. VI. 75. 10. p. ii. 890.
- 11. 19:-नवग्वा नवनीतगतय इति यास्को व्याचक्यो । SRV.I.62.4.p.i. 306.
- 11. 21:-साचितराप्नोतिकर्मेति यास्कः । SRV. X. 120. 8. p. IV. 399.
- 11.23:-श्रत्र निरुक्तम्। दृत्तस्य वादिते जन्म-नि कर्मणि व्रते राजानौ । SRV.~X.64.~5.~p.IV.~194.
- 11. 23:-यास्काचार्य इदमेव वाक्यमुदाहत्य विरोधमाशंक्य पर्यहरत्। तथाहि ।
 श्रादितेर्द्वो श्रजायत द्वाहदितिः परीति
 च तत्कथमुपपचेत समानजन्मानौ स्यातामित्यपि वा देवधमेंग्येतरेतरजन्मानौ
 स्यातामितरेतरप्रकृती । SRV. X.
 72. 4. p. IV. 225.
- 11. 24:-सरमा सरणात् । इति यास्कः । SRV. I. 62. 3. p. i. 305.
- 11. 25:-अत्र किसिच्छुन्ती सरमेदं प्रानिख-त्यादिकं निरुक्तं दृष्टन्यम् । SRV. X. 108. 1. p. IV. 361.
- 11. 25:-पराचै: पराञ्चनैरिति निस्कतम् । SRV. I. 63. 4. p. i. 312.
- 11. 25:-परितक्म्या रात्रिः परित एनां तकतीति यास्कः । SRV. I. 116. 15. p. i. 519.
- 11. 25:-रसा नदी भवति रसतेः शब्दकर्मण इति यास्कः । SRV. I. 112. 12. p. i. 490.
- 11. 25:-रसा नदी भवतीति निस्कतम्। SRV, V. 53. 9. p. ii. 618.

- 11. 26:-पावका न सरस्वत्यक्षेरस्ववती यज्ञं वष्टु धियावसु: कर्मवसु: । SRV. I. 3. 10. p. i. 39.
- 11. 27:-महद्र्णः सरस्वती प्रचेतयित प्रज्ञा-पर्यात केतुना कर्मणा प्रज्ञया वेमानि च सर्वाणि प्रज्ञानान्यभिविराजित । SRV. I. 3. 12. p. i. 40.
- 11. 28:-तथा च यास्क:। यद्वाग्वदन्त्यविचे-तनान्यविज्ञातानि राष्ट्री देवानां निषसाद मंद्रा मदना चतस्रोऽनु दिश ऊर्ज दुदुहे पयांसि क स्विदस्थाः परमं जगामेति यत्प्रथिवां गच्छतीति वा यदादित्यरसम-यो हरन्तीति वा। SRV. VIII. 100. 10. p. iii. 589.
- 11. 20:-तथा च यास्कः । देवीं वाचमजनयन्त देवास्तां विश्वरूपाः पशवो वदन्ति
 व्यक्तवाचश्राव्यक्तवाचश्च सा नो मदनान्नं च रसं च दुहाना धेनुवींगस्मानुपेतु सुष्टुता । SRV. VIII. 100.
 11. p. iii. 590.
- 11. 40:-अयं मन्त्र श्राचार्ये ग्रैवं व्याख्यातः।
 गौरीर्मिमाय सिंबलानि तत्तती कुर्वत्येकपदी मध्यमेन द्विपदी मध्यमेन चादित्येन च चतुष्पदी दिग्भिरष्टापदी
 दिग्भिश्वावांतरदिग्भिश्व नवपदी दिग्भिश्वावांतरदिग्भिश्वावादित्येन च सहस्रात्तरा
 बहूदका परमे व्यवने। SRV. I. 164.
 41. p. i. 716.
- 11. 41:-श्रयमपि यास्केन व्याख्यात: ।
 तस्याः समुद्रा श्रिधिविचरन्ति वर्षन्ति
 मेघास्तेन जीवन्ति दिगाश्रयाणि भूतानि
 ततः चरत्यचरमुद्कं तत्सर्वाणि भूतान्युपजीवन्ति । SRV. I. 164. 42.

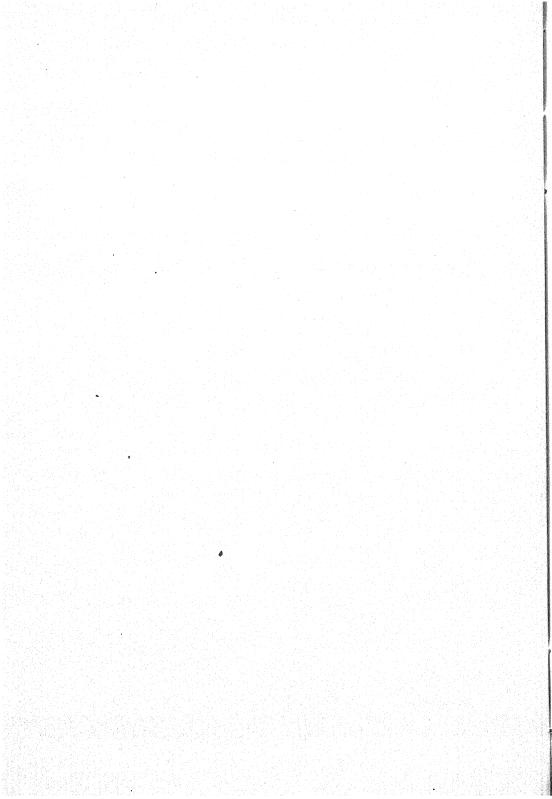
- p. i. 716.
- 11. 44:-श्रयं मन्त्रो यास्केनेवं व्याख्यातः । सुयवसादिनी भगवती हि भवाथेदानीं वयं भगवन्त: स्यामाद्धि तृणमध्न्ये सर्वदा पिव च शुद्धमुद्कमाचरन्ती । SRV. I. 164. 40. p. i. 715.
- 11. 45:-पंथा श्रन्तरित्तम् । SRV. X. 59. 7. p. iv. 172.
- 11. 49:-महद्दिवेति यास्कः । SRV. X. 64. 10. p. iv. 195.
- 11. 49:-प्रभृथस्य तेजसो वोदकस्येति निरू-क्रम्। SRV. V. 41. 19. p. ii. 582.
- 12. 1:-तदुकं यास्केन । तत्काविश्वनौ द्यावापृथिन्यावित्येकेऽहोरात्रावित्येके सू-र्याचन्द्रमसावित्येके । SRV. I. 92. 17; 112. 1. pp. i. 416, 486.
- 12. 1:-सूर्याचन्द्रमसावित्येके। इति निरुक्तम्। SRV. I. 181. 4; 184. 3; X. 106. 5. pp. i. 764, 771; iv. 354.
- 12. 1:-तथा च यास्कः । श्रश्विनौ यद्ध-रनुवाते सर्वं रसेनान्यो ज्योतिषामन्यो ऽश्वेरश्विनावित्यौर्णवाभस्तत्कावश्विनौ द्या-वापृथिव्यावित्येके उहोरात्रावित्येके सूर्या-चन्द्रमसावित्येके राजानौ पुण्यकृतावित्यै-तिहासिका: ISRV.I.89.3.p.i.396.
- 12. 3:-अत्र निरुक्तम् । इहेह जातौ संस्त्येथे पापेनालिप्यमानया तन्वा नामभिश्र स्वैजिंष्युर्वामन्यः सुमहतो बलस्येरियता मध्यमो दिवोऽन्यः सुभगः पुत्र उद्यत आदित्यः। SRV. I:181.4.p.i.764.
- 12. 6:-श्रत्र निरुक्तम् । उपस्ति त्रे नायनीयं धनमाहरास्मभ्यमञ्जवति येन पुत्रांश्च पौ-त्रांश्च द्धीमहि । SRV. I. 92. 13.

- p. i. 415.
- 12. 7:-निरित्येष समित्येतस्य स्थाने। इति यास्कः। SRV. I. 2. 6; iii. 58. 9. pp. i. 32; ii. 328.
- 12. 7:-श्रत्र निरुक्षम् । एतास्ता उपसः केतुमकृषत प्रज्ञानमेकस्या एव पूजनार्थे बहुवचनं स्यात् पूर्वेऽधेंऽन्तरिचलोकस्य समक्षते भाजुना निष्कृणवाना श्रायुधानीव धण्णवः । निरित्येष समित्येतस्य स्थाने । एमीदेषां निष्कृतं जारिणीवेत्यपि निगमो भवति । प्रति यन्ति गावो गमनादरुषी-रारोचनान्मातरो भासो निर्मांत्यः । SRV. I. 92. 1. p. i. 410.
- 12. 8:-श्रत्र निरुक्तं दृष्टन्यम् । SRV. X. 85. 20. p. iv. 258.
- 12. 9:-तथा च यास्कः । वृषाकपायि रेवति सुपुत्रे मध्यमेन सुस्तुषे माध्यमिकया वाचा । स्तुषा साधुसादिनीति वा साधु-सानिनीति वा । प्रियं कुरुष्व सुखाचय- करं हविः सर्वसाद्य इन्द्र उत्तरः । SRV- X. 86. 13. p. iv. 269.
- 12. 15:-उद्वहन्ति तं जातवेदसं देवमश्वाः केतवो रश्मयो वा सर्वेषां भूतानां संदर्श- नाय सूर्यम्। SRV.I.50.1.p.i.248.
- 12. 19:-विष्णुर्विशते वा व्यक्षोतेवा । य-दिदं किंच तिहक्रमते विष्णुस्त्रिधा निधत्ते पदं त्रेधाभावाय पृथिव्यामन्तिरचे दिवीति शाकपृश्णिः समारोहणे विष्णुपदे गयशि-रसीत्यौर्णवाभः समृव्हमस्य पांसुरेऽप्या-यनेऽन्तिरचे पदं न दश्यतेऽपि वोपमार्थे स्यात् पांसुर इच पदं न दश्यत इति पांसवः सूयंत इति वा पन्नाः शेरत इति वा पंसनीया भवन्तीति वा । SRV.

- I. 22. 17. p. i. 120.
- 12. 22:-तत्ते वयं स्तुम इति वाक्यशेषोऽपि वोत्तरस्यामन्वयस्तेन व्येषि । SRV. I. 50. 6. p. i. 250.
- 12. 27:- अयमि मन्त्रो यास्केनैवं व्याख्या-तः। त्रयः केशिन ऋतुथा विचत्तते काले कालेऽभिविपश्यन्ति संवत्सरे वपत एक एपामित्यग्निः पृथिवीं दहति सर्वमेको-ऽभिपश्यति कर्भभिरादित्यो गतिरेकस्य दश्यते न रूपं मध्यमस्य । SRV. I. 164. 44. p. i. 716.
- 12. 28:-तथा च यास्कः । सुप्रसूतानि वः कर्माणिकल्पयावहे य एष स्वप्ननंशनः स्वप्ना- न्नाशयस्यादित्य उदयेन सोऽस्तमेषि पथा पुनः। SRV.X. 86. 21. p.iv. 271.
- 12. 30:-पवि: शस्यो भवति यद्विपुनाति कायमित्यादि निरुक्तमनुसंधेयम्। SRV. X. 65. 13. p. iv. 201.
- 12. 39:-तया च यास्को ब्याचख्यौ। देवानां सख्यमुपसीदेम वयं देवा न आयु: प्रवर्धयन्तु चिरं जीवनाय । SRV. I. 89. 2. p. i. 395.
- 12. 40:-श्रवितारो वावनीया वा मनुष्यप्रतः सर्वे च देवा इहागच्छत दत्तवन्तो दत्तवतः सुतिमिति तदेतदेकमेव वैश्वदेवं गायत्रं तृचं दशतयीषु विद्यते यत्तु किंचिद्वहुदैवतं तद्वेश्वदेवानां स्थाने युज्यते यदेव विश्व-ित्कृमिति शाकपृष्णिः । SRV. I. 3. 7. p. i. 38.
- 12. 41:-श्रक्षिनाग्निमयजन्त देवा इत्यादि निरुक्षमनुसंधेयम् । SRV. I. 164. 50. p. i. 719.
- 12. 46:-श्रत्रापि च मा ब्यन्तु देवपत्न्यः।

- इत्यादि निस्कं द्रष्टन्यम् । SRV. V. 46. 8. p. ii. 602.
- 13. 3:-श्रत्र यास्कः । यदुद्धो वृषाकपे गृहमिन्दाजगमत कस्य पुरुवधो सृगः क स बह्वादी सृगः।सृगो मार्ष्टेगीतिकमेणः। कमगमदेशं जनयोपन: । SRV. X. 86. 22. p. iv. 271.
- 13. 5:-श्रत्र निरुक्तं द्विविधा स्रणिर्भवति भर्ता च हन्ता च तथाश्विनौ चापि भर्तारौ जर्भरी भर्तारावित्यर्थस्तुर्फरीत् हन्तारावित्यादि। SRV.X.106.6.p.iv. 354.
- 13. 5:-जर्भरी भर्तारावित्यर्थस्तुर्फरीत् हन्ता-रावित्यर्थः । SIRV. p. i. 5.
- 13. 6:-श्रस्या ऋचो यास्केनोक्नोऽथीं द्रष्ट-च्यः । तद्यथा । तरित सपापं सर्वे मन्दी यः स्तौति धावति गच्छत्यूर्ध्यां गतिम् । धारा सुतस्यांधसो धारयाभिषुतस्य सोमस्य मन्त्रपूतस्य वाचा स्तुतस्य ।

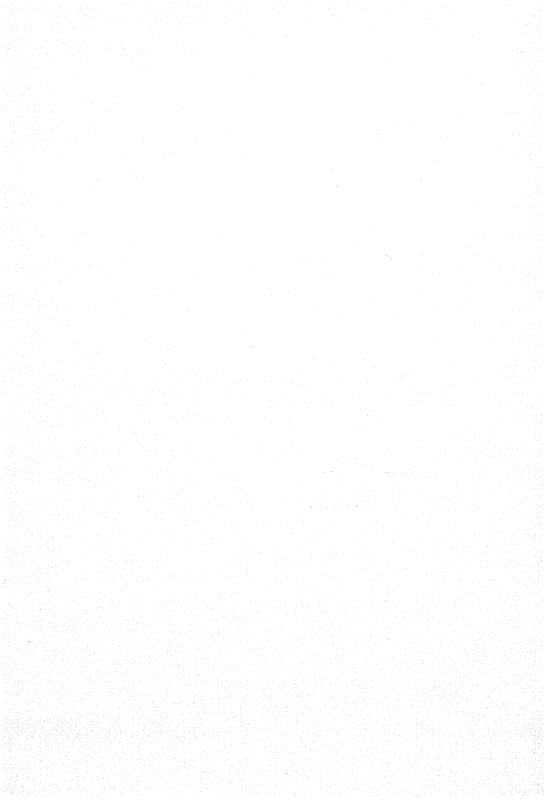
- SRV. IX. 59. 1. p. iii. 664.
- 13. 7:-श्रत्र यास्कश्चरवारि श्वङ्गेति वेदा वा एत उक्ता इत्यादिना निरवोचत् । तदत्रानु-संधेयम् । SRV.iv.58.3.p.ii.492.
- 13. 9:-श्रयं मन्त्रो निरुक्ते व्याख्यातः । सो-ऽत्राप्यनुसंधेयः । SRV. I. 164. 45. p. i. 717.
- 13. 10:-(ऋचो श्रत्तरे परमे etc.) श्रयं मन्त्रो निरुक्ते व्याख्यातः । SRV. I. 164. 39. p. i. 714.
- 13. 13:-हृदा तष्टेषु मनसां प्रजवेष्वित्यादिकं निरुक्तं द्रष्टव्यम् । SRV. X. 71. 8. p. iv. 222.
- 13. 42=14. 29:-श्रत्र हो हो प्रतिष्ठितो सुकृतो धर्मकर्तारावित्यादि निरुक्ते गतमस्य मंत्रस्य व्याख्यानमनुसंधेयम् । SRV. I. 164. 20. p. i. 704.

निघग्दुटीकायां देवराजयज्वो-द्धृतनिरुक्तसंदर्भाः ।

NIRUKTA. PASSAGES OF BY DEVARĀJA QUOTED HIS COM-YAJVAN IN MENTARY ON THE NIGHANTU.

Note:—Reference is to the Bib. Ind. ed. of the Nirukta, vol. I.

देवराजयज्वोद्धृतनिरुक्तसंदर्भाः।

Ngh. 2. 7:-वाज इत्यक्षनाम । Ngh. 1. 8. p. 51.

Ngh. 2.15:-त्राशुरिति चिप्रनाम। Ngh. 1.14. p. 149.

Ngh. 3. 7:-ऋर्जुनिमिति रूपनाम। Ngh. 1. 8. p. 50.

N. 1.1:-भावप्रधानमाख्यातम्। p.387.

1. 3:-श्रा इत्यर्वागर्थे। Ngh. 4.2.p. 411.

1. 4:-चिदित्येषोऽनेककर्मा । Ngh. 4. 2. p. 411.

मंहतिदीनकर्मा । Ngh. 1. 8 p. 50. Cf. N. 1. 7:-मंहतेदीनकर्मण:।

1. 7:-वीरवन्तः कल्याणवीरा वा । Ngh. 1. 5. p. 39.

1. 8:-ध्वरतिहिंसाकमां तत्प्रतिषेध:। Ngh. 1. 3. p. 31.

1. 10:-शिशिरं श्र्याते: श्रम्नातेवी। Ngh.
 2. 19. p. 285.

1. 11:-शचीर्भदन्त उत...पताम। Ngh. 1. 11. p. 93.

न संस्कारमाद्भियेत ऋथोंनित्यः परीचेत। Ngh. 1.1.p.14. Cf. N.2.1:-ऋथेनित्यः परीचेत...न संस्कारमाद्भियेत।

2. 2:--गाहते: क्स इति नामकरण:। ख्याते-र्वा । Ngh. 2. 5. p. 194.

 5:-गौरिति पृथिच्या नामधेयं यद्द्रं गता भवति यच्चास्यां भूतानि गच्छन्ति। गाते- वौंकारो नामकरणः। Ngh.1.1.p. 7.

2. 7:-श्रङ्गं श्रयतेः। Ngh. 1.17.p.161.

2. 7:-निऋंतिर्निरमणात्। Ngh.1.1.p.15.

8:-मातान्तिश्त्रं निर्मीयन्ते श्रस्मिन्मूतानि।
 Ngh. 1. 12. p. 116.

2. 8:-थोनिरन्तरित्तं महानवयवः परिवीतो वायुना । Ngh. 1. 3. p. 26.

श्रथवा हर्यते: प्रेप्साकर्मणः । Ngh. 1. 2. p. 20. Cf. N. 2. 10:-हर्यतेवी स्थात् प्रेप्साकर्मणः।

2. 10:-श्रन्तरिचं कस्मात् । Ngh. 1. 3. p. 27.

2. 11:-ऋषिर्देशेनात्। Ngh. 3.3. p. 300.

वतिमिति कर्मनाम वृश्योतीति सतः ।...इद्म-पीतरद् वतम्....एतसादेव....वारयतीति सतः । Ngh. 2. 1. p. 165. Cf. N. 2. 13......वतिमिति कर्मनाम निवृत्तिकर्म वारयतीति सत: ।

स्वरादित्यनाम । Ngh. 1. 9. p. 56; cf. N. 2. 14:-स्वरादित्यो भवति ।

प्राश्तुत एनं शुक्को वर्णः । संस्पृष्टा रसान् । संस्पृष्टा भासं ज्योतिषाम् । श्रस्पृष्टो भासेति वा । पृश्चिरादित्यः । द्यौस्तु संस्पृष्टा ज्योतिभिः पुण्यकृद्धिश्च । Ngh. p. 378; cf. N. 2. 14:— पृश्चिरादित्यो भवति । प्राश्तुत एनं वर्णे इति नैरुक्ताः संस्पृष्टा...ज्योतिषाम् ।

संस्पृष्टा भासेति वा । श्रथ द्योः । संस्पृष्टा ज्योतिर्भिः पुण्यकृद्धिश्च ।

- नेता रसानां नेता भासामात्मीयानाम् । ज्योतिषां प्रणायकश्चादित्यः । द्योस्तु कमिति सुखनाम । न कम् श्रकम् श्रसुखम् । न श्रकं यत्र स नाकः । Ngh. p. 378; cf.
 N. 2. 14. नाक श्रादित्यो भवति । नेता रसानां नेता भासाम्। ज्योतिषां प्रण्यः । श्रथ द्योः । कमिति सुखनाम। तत्प्रतिषिद्धं प्रतिषिध्येत ।
- 2. 14:-न वा श्रमुं लोकं जम्मुषे किंच नाकम्। इति ब्राह्मणम्। Ngh. p. 378.
- 2. 15:-तेषामादित: साधारणानि पञ्चाश्व-रश्मिभि: । Ngh. 1. 5. p. 32.
- 2. 15.:-काष्टा दिशो भवन्ति। Ngh. 1. 6. p. 41.
- 2. 18:-उच्छतिति व्याख्याता । Ngh. 5. 5. p. 489.
- 2. 21:-श्रा उपर उपत्त इत्येताभ्यां साधार-गानि पर्वतनामभि:।Ngh.1.10.p.59.
- 2. 23:-तत्र सरस्वतीत्येतस्य नदीवद् देवता-वच्च निगमा भवन्ति। Ngh.1.11.p.83.
- 2. 24:-शुष्मामिति बलनाम । शोषयतीति सतः । Ngh. 2. 9. p. 118.
- 2. 25:-ऋतमित्युद्कनाम । Ngh. 1. 13. p. 140.
- 2. 25:-काल: कालयते गैतिकर्मण: I Ngh. 2. 14. p. 242.
- एषामष्टावुत्तराणि बहुवद् । Ngh.1.14.p. 150.Cf.N.2.27:—तेषामष्टा उत्तराणि बहुवत् ।
- 2. 27:--तत्र द्धिका इत्येतद् द्धत् कामतीति वा द्धत् कन्दतीति वा द्धदाकारी भव-

- तीति वा। Ngh. 1. 14. p. 146.
- 2. 28:-दशोत्तराययादिष्टोपयोजनानीत्याचचते साहचर्यज्ञानाय। Ngh. 1.15. p. 152.
- 3. 1:-कर्मनामान्युत्तराणि। Ngh. 2. 1. p. 163.
- 3. 2:-रेक्या इति धननाम । रिच्यते प्रयतः । Ngh. 2. 10. p. 222.
- गृणातिस्तुतिकर्मा । Ngh. 1. 10. p. 60. Cf. N. 3. 5:-गृणाते: स्तुतिकर्भणः ।
- 3. 7:-मत्वा कर्माणि सीव्यन्ति । Ngh. 2. 3. p. 176.
- 3. 7, 8:-तन्न पंचजना इत्येतस्य निगमा भवन्तिपंच पृक्ता संख्या । लिङ्ग-न्नययोगेष्वविशिष्टा । Ngh. 2. 3. p. 185, cf. N. स्त्रीपुंनपुंसकेष्वविशिष्टा ।
- 3. 8:-श्रसुरिति प्राणनाम । Ngh. 3. 9. p. 325.
- 3. 8:-क्रिंगित्यञ्चनाम । क्रजंयतीति सतः । पक्वं सुप्रवृक्तमिति वा । Ngh. 2. 7. p. 209. N. reads सुप्रवृक्ष्णम् for सुप्रवृक्षम् ।
- 3. 9:-कच्याः प्रकाशयन्ति कर्माणि । Ngh. 2. 5. p. 194.
- 3. 9-चित्रनामान्युत्तराणि षड्विंशतिः। Ngh.2. 15. p. 258.
- 3. 10:-दश दशत: I Ngh. 3. 1. p. 295.
- 3. 10:-तत्र वियात इत्येतद् वियातयत इति वियातयेति वा। Ngh.2.19.p.283-4.
- $3.\ 13$:-मानेनान्यान् जहातीति शाकपूणिः। मंहनीयो भवतीति वा। $Ngh.\ 3.\ 3.$ $p.\ 299.$
- 3. 13:-तत्र वविचिथ विवत्तस इत्येते । Ngh. 3. 3. p. 303.

- 3. 13:-सुखं कस्मात् । सुद्धितं खेभ्यः । Ngh. 1. 12. p. 113.
- 3. 13:-खं पुनः खनतेः । Ngh. 1. 12. p. 114.
- 3. 14:-करोति यत् पापकम् । Ngh. 3. 24. p. 363.
- 3. 19:-प्रख्यातं यजितकर्मेति नैरुक्ताः । Ngh. 3. 17. p. 347.
- 4. 5:-दुरोण इति गृहनाम । दुःखा भवन्ति दुस्तर्पाः । Ngh. 3. 4. p. 308. N. reads दुरवा for दुःखा.
- 4. 7:-वासराणि वेसराणि। Ngh. 1.9p. 56.
- कर्तन-इन्तन-यातनेत्यनर्थका उपजना भवन्ति।
 Ngh. 4.1.p. 391; cf. N. 4.7:कुरुतनेत्यनर्थका उपजना भवन्ति। कर्तन
 इन्तन यातनेति।
- 4. 19:- उदकं हर उच्यते । Ngh. 1. 13. p. 142.
- 4. 19:-व्यन्त इत्येषे। Sh. 4. 1. p. 399.
- 4. 19:-उस्त्रियेति गोनाम। उत्स्नाविणोऽस्यां भोगाः। उस्नेति च। Ngh. 2. 11. p. 230.
- 4. 21:-पिता पाता वा पालियता वा । Ngh. 2. 22. p. 293.
- 4.21:-शमनं रोगाणां यावनं च भयानाम्। Ngh. 4.1. p. 400. N.adds च after शमनं।
 - 4. 22:-अदितिरदीना। Ngh.1.14.p.14.
 - 4. 24:- श्येनः शंसनीयं गच्छति । Ngh. 1. 14. p. 151.
 - 4. 25:-अपीच्यमपगतमपचितम् । Ngh. 3. 25. p. 366. cf. N.

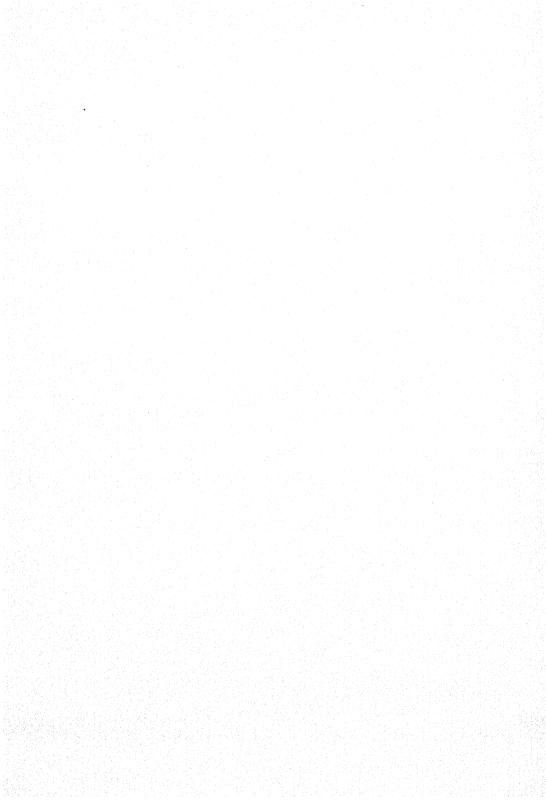
- 4. 25:-दंसयः कर्माणि दंसयन्त्येनानि । Ngh. 4. 1. p. 402.
- 4. 25:-श्रन्तो श्रततेः । Ngh. 3. 30. p. 376.
- 4. 25:-ज्यथाप्यृझोत्यर्थे दरयते । Ngh. 4. 1. p. 402.
- 4. 26:--सस श्रादित्यरश्मयः। Ngh. 1. 5. p. 38.
- 5. 1:- श्रन्ध इत्यन्ननाम। श्राध्यानीयं भवति। Ngh. 2. 7. p. 204.
- 5. 2:-वनुष्यति हेन्तिकर्मा। Ngh. 2. 12. p. 233.
- 5. 6:-श्रक्षिः पवित्रं स मी पुनातु वायुः सोमः सूर्य इन्द्रः । पवित्रं ते मी पुनन्तु। Ngh. 4. 2. p. 412.
- 5. 12:-वभस्तिरत्तिकर्मा। Ngh.1.5.p.35.
- 5. 13:-अप्स इति रूपनाम । अप्सातेः । Ngh. 3. 7. p. 320.
- 5. 14:-वयुनं वेते: । कान्तिर्वा प्रज्ञा वा । Ngh. 3. 8. p. 324.
- 5. 16:-तूर्णमरनुते। Ngh. 4. 2. p. 418.
- 5. 18:-नीचैरस्मिन् कणन्ति । Ngh. 4. 2. p. 419.
- 6. 1:-श्राशु इति शु इति च चिप्रनामनी भवतः। Ngh. 2. 15. p. 262.
- 6. 1:-शोचते ज्वेलितकर्मणः। Ngh. 1. 12. p. 128.
- 6. 4:-ज्र्षे जैवतेर्वा द्वतेर्वा जीयंतेर्वा । Ngh. 2. 13. p. 135. N. reads दूनोतेर्वा for जीयंतेर्वा।
- समुद्रः पर्वतो राजा इव दुर्भिचनाशक: ।

- Ngh. 1. 10. p. 62, cf. N. 6. 5:- उद्धिः पर्वतो राजा दुर्भिन्ने नव वृत्तयः।
- 6. 8:-शशमानः शंसमानः । Ngh. 3. 14. p. 334.
- 6. 12:-त्र्यतिकामन्तो दुरितानि विश्वा । Ngh. 4. 3. p. 437.
- 6. 14:-गीर्भिरेनं वनयन्ति । Ngh. 4. 3. p. 440.
- 6. 16:-तं मेदस्तः प्रति पचतात्रभीष्टाम् । Ngh. 4. 3. p. 442.
- 6. 17:-कर्मणां प्रस्तातारो । Ngh. 2. 4. p. 190.
- गृह्यन्तेऽस्मिन् रसा श्रवश्याया श्रादित्येन । Ngh. 1. 9. p. 57, cf. N. 6. 19:-प्रेस इत्यहर्नाम । प्रस्यन्तेऽस्मित्रसाः।
- गोरूघ उड्दततरं भवति ... उपोन्नद्धम् ... तत् स्नेहं रसानुप्रदानसामान्याद् रात्रिरप्यूध उच्यते। Ngh.1.7.p.47,cf.N.6.19.
- सामि प्रतिषिद्धमसामि : श्रमुसमाप्तम् । Ngh. 4.3. p. 451. Cf. N. 6. 23. श्रसामि सामिप्रतिषिद्धम् । : श्रमुसमासम्
- 6. 31:-इदं कामयमान उच्यते। Ngh. 4.3. p. 456. उच्यते is omitted by N.
- 6. 31:- अथापि तद्वदर्थे भाष्यते । Ngh. 4. 3. p. 456.
- 7. 10:-या च का च बलकृतिरिन्द्रकर्मैंव तत्। Ngh. 2. 9. p. 221.
- 7. 11:- अथास्य कर्म रसादानं रश्मिभिश्व रसधारणम्। Ngh. 1. 5. p. 35.
- $7.\,13$:-पिपीलिका पेलतेर्गतिकर्मणः। ${
 m Ngh.}$ $2.\,14.\,$ p. 242.
- 7. 24:-जिघतें: सिंचतिकर्मण:। Ngh.1. 12. p. 101.
- 8. 8:-यह इति महतो नामधयम् । यातश्च

- हूतश्च भवति । Ngh. 3. 3. p. 303.
- 8. 9:-स्योनमिति सुखनाम् । स्यतेरवस्य-न्त्येतत् । Ngh. 3. 6. p. 317.
- 8. 20:-स्वाहेत्येतत् सु श्राहेति वा स्वा वागा-हेति वा स्वं प्राहेति वा स्वाहुतं हवि-जुहोतीति वा। Ngh. 1. 11. p. 83.
- 9. 11:-रथो रहते गंतिकर्मणः। Ngh. 2. 14. p. 245.
- 9. 18:-इपुरिषते गीतिकर्मणः। Ngh. 2. 14. p. 253, cf. N.
- 9. 32: कण्टकः कन्तपो वा कृन्ततेवी कण्ट-तेवी स्थाद् गतिकर्मणः । Ngh. 2. 14. p. 242.
- 10. 3:-श्रव इत्यन्ननाम । Ngh. 2. 7. p. 206.
- 10. 4:-बन्धिरनिम्दतःवे । Ngh. 1. 12. p. 99.
- 10. 17:-शेविमिति सुखनाम । Ngh. 3. 6. p. 318, cf. N.
- 10. 31:-श्रवेररणवान् । Ngh. 1. 14. p. 144, cf. N.
- 11. 5:-चन्द्रमाश्चायं द्रमति । Ngh. 2. 14. p. 256.
- 11. 5:-चन्द्र श्रन्दतेः कान्तिकर्मणः । Ngh. 1. 2. p. 19.
- 11. 9:-नुम्णं · · नृन् नतम्। Ngh. 2.9. p. 217.
- 11. 43:-श्रहन्तन्या भवतीति । श्रवशीति वा। Ngh. 2. 11. p. 229.
- 12. 13:-कविः क्रान्तदर्शनो भवति कवते-र्वा । Ngh. 3. 15. p. 341.
- 12. 41:-म्रिश्चित्रं सुभिर्वासव इति समाख्या। तस्मात पृथिवीस्थानाः। Ngh. 5. 6. p. 497.

ऋग्वेदभाष्ये वेङ्कटमाधवोद्धृत-निरुक्तसंदर्भाः ।

PASSAGES OF THE NIRUKTA,
QUOTED BY VENKATA
MĀDHAVA IN HIS COMMENTARY ON THE
RGVEDA.

वेङ्कटमाधवोद्धतनिरुक्तसंदर्भाः।

- RV. I. 15. 7:-यास्कस्त्वाह । द्रविणोदा यस्त्वं द्रविणसादिन इति वा द्रविण-सस्तस्मात् पिबत्विति वा यज्ञेषु देवमीळते याचन्ति स्तुवन्ति वर्धयन्ति पूजयन्ति वेति । cf. N. 8. 2.
- I. 22. 17:-म्बन्न यास्क: । पृथिब्यामन्तरिचे दिवीति शाकपूणि:। समारोहणे विष्णुपदे गयशिरसीत्यौर्णवाभ इति । N.12.19.
- I. 38. 3:-श्रत्र यास्कः। सुविते सु इते सूते सुगते प्रजायामिति वेति। cf.N.4.17.
- I. 41. 9: चतुरश्चिद्त्तान् धारयत · · कित-वाद्यथा विभीयात् । एवं दुरुक्ताय विभी-यात् । न दुरुक्काय स्पृहयेदिति । cf. N. 3. 16.
- 1. 50. 6:-पश्यिस तत्ते वयं स्तुम इति वाक्यशेष इति यास्कः। N. 12. 22.
- I. 62. 5:-यास्कस्त्वाह । नवगतयो नवनी-तगतयो वेति । N. 11. 19.
- I. 84. 15:- श्रत्र यास्कः । श्रथाप्यस्यैको रिश्मश्चन्द्रमसं प्रति दीप्यते । तदेतेनो- पेज्ञितन्यम् । श्रादित्यतोऽस्य दीप्तिर्भ- वतीति । सुषुन्नः सूर्यरिश्मश्चन्द्रमा गन्धर्व इत्यपि निगमो भवति । सोऽपि गोरुच्यते । श्रत्राह गोरमन्वतेत्यत्राह गोः सममन्वमंसतादित्यरश्मयः सन्नामापी- च्यमवसितमवगतमपहृतमन्तिहीतं वासुत्र चन्द्रमसो गृह इति । cf. N. 2.6;4.25.

- I. 92. 1:-ता एता उपसः प्रज्ञानमकृण्वन् पूर्वेऽधेंऽन्तरिज्ञलोकस्य...दीसिमञ्जते । कोशादायुधानि निष्कृण्वाना वीरा इव प्रतियन्ति । गन्त्र्य त्रारोचमाना उपसो मानृष्यानीया निरुक्तं च द्रष्टन्यम् । cf. N. 12. 7.
- I. 95. 5:-त्वण्टुर्जायमानात् चावा-पृथिवी उभे । श्रिप विभ्यतः । श्रिप चनं सिंहमिव बिलनमिसुखे सेवते। श्रत्र निरुक्तं दृष्टन्यमिति । cf. N. 8. 15.
- 1. 105. 8:-सन्तपन्ति मामिसतः सपत्नीरिव सपत्न्यः कूपपर्शवो मूषिका इवास्नातानि सूत्राणि व्यद्नित स्वाङ्गा भिधानं वा स्यात् । शिश्नानि व्यद्नित । सन्तपन्ति माध्य दुःकामाः स्तोतारस्ते शतकतो… cf. N. 4. 6.
- I. 105. 18:-यास्कपचे तु-उदितश्चन्द्रमा इति मन्त्रार्थः । तदुक्रम् । वृकश्चन्द्रमा इति । विवृतज्योतिष्को वा विक्रान्त-ज्योतिष्को वा । श्ररुण श्रारोचमानः । मासानां चार्धमासानां च कर्ता चन्द्रमा वृकः पथा यन्तं दद्शं नचन्नगण-मिजिहीते निचाय्य येन येन योच्यमाणो भवति चन्द्रमास्तद्द्ण्यन् इव पृष्ठरोहीति । cf. N. 5. 20, 21.
- I. 105. 19:-त्रित एवाथवा द्रष्टा नजु कुत्सस्य दर्शने । विरुध्यतेऽरुणो मेति

- माशब्दस्तत्र का गतिः ॥ उच्यते पदका-रस्य त्रितस्यार्धिमदं मतम् । ग्रन्थथापि पदच्छेदस्तत्र यास्केन दर्शितः ॥ cf. N. 4. 6; 5. 21.
- I. 110. 4:-क्रत्वा कर्माणि चित्रत्वेन वोढारो मरणधर्माणः सन्तोऽमृतत्व-मानशिरे। सोधन्वाना ऋभवः सूच्म-दर्शनाः "cf. N. 11. 16.
- I. 113. 2:-सूर्यं वत्समाह साहचर्यात्। अरिचत् कृष्णा सद्नान्यस्य रात्रिः। अर्थेने संस्तौति समान अमरण-धर्माणौ। अनुची द्योतमाने अन्योन्यस्य अध्यात्मं अर्वीणे चरतः ••cf. N. 2.20.
- 1. 117. 16:-अन्न यास्क: । आदित्योऽपि वृक उच्यत इत्यादि । N. 5. 21.
- I. 163. 10:-यास्कः । समीरितान्ताः पृथ्वन्ता वा संस्तमध्यमाः शीर्ष- मध्यमा वा । शिर प्रादित्यो भवति यद्नुशेते सर्वाणि भूतानि मध्ये चैषां तिष्ठति । इदमपीतरिष्ठ्यः एतस्मादेव । समाश्रितान्येतदिन्द्रियाणि भवन्ति । संश्रुरणासः श्रूरः शवतेर्गतिकर्मणः । दिव्या दिविजा । ग्रत्या ग्रतनाः । हंसा इन्तेर्झन्त्यध्वानम् । श्रेणिः श्रयतेः समाश्रितो भवति । यदािषषु यदापन् । दिव्यमजमजनीयमाजिमश्रस्यादित्यस्तुतिः। ग्रश्वस्य । ग्रादित्यादश्चो निस्तष्ट इति । स्रादश्चं वसवो निरतष्टेत्यपि निगमो भवतीति । cf. N. 4. 13.
- I.164. 1:-आदित्यररमय इति वदन्तीति। N. 4. 26.
- I. 164. 2:-सप्त रश्मयो यस्मै स्सान-

- भिसन्नामयन्ति ... संवत्सरो प्रीष्मो वर्षा हेमन्त इति । सर्वाणीमानि भूता न्यधितिष्ठन्ति ... ef. N. 4. 27.
- I. 164. 41:-यास्कस्त्वाह । एकपदी मध्य-मेन। द्विपदी मध्यमेन चादित्यन । चतु-ष्पदी दिग्भि: । श्रष्टापदी दिग्भिश्चावान्तर-दिग्भिश्च । नवपदी ताभिरादित्येन च वहूदका परमे स्थान इति। Cf. N.11.40.
- I. 164. 47:-अत्र यास्कः। ते यदामुतोऽर्वाञ्चः
 पर्यावर्तन्ते सहस्थानादुदकस्यादित्यात्।
 अथ घृतेनोदकेन पृथिवी व्युद्यत इति।
 N. 7. 24.
- I. 170. 1:-अगस्त्य इन्द्राय हिविनिंद्ध्य मरुद्धयः संप्रदित्सांचकार । स इन्द्र एत्य पिरेदेवयांचके । नूनिमिति विचिकित्सार्थों न नूनमस्त्यद्यतनं नो एव श्वस्तनं कस्त-जानाति यद्द्धतं ... श्रस्य चित्तमभिसंचारि। ... cf. N. 1. 5, 6.
- 1. 174. 2:-दानमनसो नो मनुष्यानिन्द्र मृदुवाचः कुर्वन्तीति यास्कः । cf. N. 6. 31.
- II. 12. 1:-यो यजमान एव प्रथमो मनस्वी देवो देवान् कर्मणा पर्यगृह्णात् पर्यग्रह्णात् पर्यग्रह्णात् पर्यग्रह्णात् पर्यग्रह्णात् । Cf. N. 10. 10.
- II. 13. 9:-श्राशुपुष्टीति शुष्टिरिति यास्कः। Cf. N. 6. 12.
- II. 23. 9:-सुवर्धयिता ब्रह्मण्स्पते स्पृह्णीयानि धनानि मनुष्येभ्य आददी-महि याश्च नो दूरेऽरातयः शत्रुसेना याश्च तळितो ऽन्तिकस्था अभिसन्ति विनाशय ता अम इति रूपनाम रूपा इति यास्कः अकमेणे वेति दृष्टन्यमिति हिंसका वास्त-

- ळितस्ताडयन्तीति। cf. N. 3. 10, 11.
- II. 32. 4:-सुष्टुत्या हुवे श्र्योत्वस्मान् · · · सिन्यतु · · · श्रपः सूच्या · · · · · प्रजननकर्म सूच्येति ददातु वीरं शतप्रदम् · · · cf. N. 11. 31.
- II. 32. 6:-यास्कः। सिनीवालि पृथुजघने स्तुकः स्त्यायतेः संघातः पृथुकेशस्तुका पृथुष्टुतेर्वा। या देवानामसि वा जुपस्व हन्यमाहुतं प्रजां च देवि दिश नः। cf. N. 11. 32.
- II. 42. 1:-न्यक्रन्दीज्जन्म प्रब्रुवाण इति यास्कः । "प्रेरयित वाचः क्रमेण प्रेरियतेव नावम् "कल्याणमङ्गलश्च त्वां काचिद्-भिभूतिः सर्वतो विद्तिति यास्कः । cf. N. 9. 4.
- III. 1. 12:- अक आक्रमणादिति यास्कः। ... हिविषां प्रेरियत्रे प्रसिद्धभागा ऋजिन इति यास्कः। cf. N. 6. 17.

Introductory remark to chapter I of the IIIrd Astaka:— वाक्यार्थेष्वप्रवृत्तेषु निपाताश्चेदनन्विताः । ऋक्पादपूरणास्ते स्युरिति यास्कस्य दर्शनम् । cf. N. 1. 9.

- III. 19. 2:-उराण उरु कुर्वाण इति यास्कः। N. 6. 17.
- III. 30. 5:-(sic.) मुष्टिमोहानिति शेषस्तथैव यास्केनोक्रमिति । cf. N. 6. 1.
- III. 30. 17:-उद्धर रक्तः सहमूलामिन्द्र · · · श्रत्र यास्कः । श्राकियतो देशात् सल-

- लूकं संरुद्धं भवति पापकमिति नैस्काः सररूकं वा स्यात् सर्तेरभ्यस्तात् तपुषि-स्तपतेः हेति ईन्तेरिति। cf. N. 6. 3.
- III. 31. 1:-प्रशास्ति बोळ्हा सन्तानक-भैगा इत्यादिकं निरुक्तं द्रष्टव्यम् । cf. N. 3. 4.
- III. 31. 2:-यास्कस्त्वाह । यदि हि मातरो जनयन्त विद्वं पुत्रमविद्वं च स्त्रियमन्यतरः सन् सन्तानकर्ता भवति पुमान् दायादो- ऽन्यतरो वर्धयित्वा जामि प्रदीयते परस्मा इति । cf. N. 3. 6.
- III. 33. 1:-यास्कः । विश्वामित्रो वतं गृहीत्वा विपादछुतुद्योः संभेदमाययौ । श्रज्ययुरितरे । स विश्वामित्रो नदीस्तु- ष्टाव गाधा भवतेति । श्रिप द्विपद् । श्रिप बहुपदिति । cf. N. 2. 24.

पर्वतानामुपस्थानान्निर्गत्य कामयमाने बडवे इव विमुक्ते हासतिः स्पर्धाकर्मा परस्परं स्पर्धमाने हर्षकर्मा वा हर्षमाणे गावाविव शोभमाने "इतरेतरं संन्निहाने विपाट्- शुतुद्यो पयसा प्रजवेते। cf. N. 9. 39.

- III. 33. 5:-यास्कः । उपरमध्वं मे वचसे सोम्याय सोमसंपादिने । ऋतावरी ऋत-क्त्यः। ऋतमित्युद्कनाम । प्रत्यृतं भवति । मुहूर्तमेवैरयनैरवंनर्वा । मुहूर्तो मुहुः ऋतुः । ऋतुरतेंगेच्छ्रतिकर्मणः । मुहुर्मूळ्ह इव काल इति । प्राभिद्धयामि सिन्धुं बृहत्या महत्या मनीषया मनस ईषया स्तुत्या प्रज्ञया वावनाय कुशिकस्य सूनुरिति । N. 2.25.
- III. 33. 6:-नद्यः प्रत्युत्तुः । इन्द्रोऽस्मान-रदद्वज्रवाद्धः । रदितः खनितकर्मा वा परिधानं नदीनामस्मान् देवोऽनयत् सविता कल्याणपाणिः । तस्य वयं सवितः प्रसवे

यामः । cf. N. 2. 25, 26.

III. 33. 10:-यास्कः। आश्वरणवाम ते कारो वचनानि याहि दूरादनसा च रथेन च निन-माम ते पाययमानेव योषा पुत्रं मर्यायेव कन्या परिष्वजनायेति। cf. N. 2. 27.

III. 36. 4:-मंहनीयो महानिति यास्कः । ef. N. 3. 13.

III. 36. 6:-श्रत्र यास्कः । श्रंशु शु शमष्ट-मात्रो भवतीति । cf. N. 2. 5.

III. 53. 8:-यास्कः । यद्यद्र्पं कामयते तत्तदेव भवतीति । cf. N. 10. 17.

III. 53. 14: यास्कः। कीकटा नाम देश श्रमार्थनिवासः कीकटा किंकुतां किंकुतां किंकिया- भिरिति प्रेप्सन्ति "मगन्दः कुसीदी मांगदो मां गमिष्यतीति च ददाति तदपत्यं प्रमगन्द श्रस्यन्तकुसीदिकुलीनः प्रमदको वा योऽयमेवास्ति लोको न पर इति प्रेप्सः पण्डको वेत्यादि। cf. N. 6. 32.

III. 53. 17:-ददतिधारणकर्मेति यास्कः । cf. N. 2. 2.

III. 54. 6:-योनिरित्युद्कनाम । cf. Ngh. I. 12.

III. 54. 10:--यास्कः । मृदुः सोमः । cf. N. 6. 4.

III. 58. 5:-तिर इति प्राप्तनामेति यास्कः। ef. N. 3. 20.

III. 59. 6:- खुझं चोततेर्थश इति यास्कः । cf. N. 5. 5.

IV. 16. 11:-गधिर्मिश्रीभावकर्मेति यास्कः। cf. N. 5. 15.

IV. 30. 11:-श्रत्र यास्कः । श्रपासरदुषाः । श्रनः संपिष्टो मेघो बिभ्युषी । श्रनो वायुरनितेः । श्रपि वोपमार्थे स्यात् ।

श्रनस इव शकटादिव । श्रनः शकटम् । श्रानद्धमस्मिन् विवरमनिते वा जीवन-कर्मणः । उपजीवन्त्येनं मेघोऽप्यन एत-स्मादेव यन्निरशिश्चद् । वृषा वर्षिता मध्यमस्तस्या एषापरा भवति। एतदस्या श्रन श्राशेते सुसंपिष्टमिव विपाशि विमुक्तपाशीति । cf. N. 11. 47, 48.

IV. 32. 23:-शोभेते सशफे निरुक्तं दृष्ट-व्यम् । cf. N. 4. 15.

IV. 57. 1:- चेत्रस्य पितना वयं सुहितेनेव जयामो गामश्रं पोषियितृ चाहरेति यास्कः। ... स नो मृळातीदशे बलेन वा धनेन वेदशेनेति यास्कः। चेत्रस्य बलेनेति यास्कः। cf. N. 10. 15.

IV. 57. 2:-चेत्रस्य पते मधुमन्तमूर्मिं गोसंघं यथा धेतुः पयो दुग्धे एवमस्मा-सु धुक्व "यशस्य पतयोऽस्मान् मृळयन्तु ""निरुक्तं दृष्टच्यम् । cf. N. 10. 16.

IV. 57. 8:-श्रुनासीरमिन्दं यास्कस्तु मेने। cf. N. 9. 40

VII. 1. 6:-स्यातेरिति यास्कः । cf.

N. 5. 28.

VII. 4. 7:-शेष इत्यपत्यनाम शिष्यते
मृतमिति "ततश्चाचेतयमानस्य तत्प्रमत्तस्य भवति मास्मात्पथो विद्दुष " श्रस्योत्तरा भ्रयसे निर्वचनाय । cf. N. 3. 2.

VII. 4. 8:-मनसापि न मन्तन्यो ममाय-मिति "एतु नो वाजी वेजनवान् "" श्रमिषहमाणः सपत्नान् नवजातः स एव पुत्र इति यास्कस्त्वाह श्रारणो ऽपाणों भवतीति । cf. N. 3. 3.

VII. 34. 16:-म्बहिं गृखीषे नदीनां ब्रभ्न उदकेषु सीदन् निस्क्रं द्रष्टन्यम् । cf. N. 10. 44.

VII. 39. 2:-सुप्रयाणमेषां बर्हि: "रा-जानाविव "मनुष्याणां राज्या विवासेश्च पूर्वस्यामभिहृतौ वायुः नियुत्वान् पूषा चास्माकं स्वस्तये निरुक्तं द्रष्टन्यम् । cf. N. 5. 28.

VII. 69. 4:-श्रत्र यास्कः । पर्यगाद्वां व्रसमहरवसानोऽन्नामित । cf. N. 6. 4.

VII. 76. 1:-यास्कः-उदशिश्रय ज्योतिर-मृतं सर्वजन्यं विश्वानरः सविता देवः। cf. N. 11. 10.

VII. 87. 4:-एकविंशतिनामानि····इति
पृथिवीमाह तस्या हि यास्कपठितानि
एकविंशतिनामानि । cf. N. 2. 7.

VII. 100. 6:-यास्कः । शिपिविष्टो विष्णुरिति विष्णो धेय? (हे) नामनी भवतः।
कुत्सिताथींयं पूर्वं भवत्यौपमन्यवः । कि
मित्ते विष्णो प्रख्यापनीयमेतत् भवत्यप्रख्यापनीयं यज्ञ ? (:) प्रबूषे शेपे ? (प)
इव निर्वेष्टितो ऽस्मीत्यप्रतिपन्नरश्मि:। श्रिपे
वा प्रशंसानामेवाभिष्रेतं स्यात् । किं ते

विष्णो प्रस्थातमेतद् भवति प्रस्थापनीयं यदुत प्रमूषे शिपिविष्टो अस्मीति प्रति-पन्नरिमः । शिपयोऽत्र रश्मय उच्यन्ते । तेराविष्टो भवति । मा वपों अस्मद्पगृह एतिद् वपं इति न ? रूपना (म)। वृणोतीति सतो यदन्यरूपः सिमधे सङ्-प्रामे भवसि संयतरिंगः । cf. N. 5. 8.

VII. 104. 21:-इन्द्रोपि पराश(र) उच्यते पराशारियता यात्नामिति यास्कः । cf. N. 6. 30.

VIII. 19. 37:-श्रत्र यास्क: । सुवास्तुर्नदी तंघ ? (तुग्व) तीर्थं भवति तूर्णमेतद्यं ? (दायन्ति) cf. N. 4. 15.

VIII. 41. 2:-यास्कः । तं स्विहिरिहामि ? (स्विभिष्टोमि) समान्यिगरा गीत्या स्तु-त्यापि पितृणां च मननीयैः स्तोमैः नाभाकस्य प्रशस्तिभिः । ऋषि नीभाको बभूव स्यन्दमानानामपामुपोद्ये सण्त स्वसारमेनमाह वाग्भिः स मध्यम इति निरुच्यते । श्रथेष एव भवतु । नभन्ता-मन्यके समे । मा भूवन्नन्यके सर्वे ये नो द्विषन्ति दुर्धियः पापिधयः पाप-सङ्कलपा इति । cf. N. 10. 5.

VIII. 45. 4:-यास्कः । बुन्द इषुर्भवति भिन्दो वा भयदो वा भासमानो द्रवतीति। N. 6. 32; cf. also N. 6. 25.

VIII. 45. 38:-कितवो भवन्ति स्वं इन्तीति

यास्कः । cf. N. 5. 22.

VIII. 61. 11:-यास्कः। न पापा मन्यामहे नाधना न ज्वलनेन हीना श्रस्त्यसासु ब्रह्मचर्यमध्ययनं तपो दानं कर्मेत्यृषिरवो-चित्ति। cf. N. 6. 25.

VIII. 66. 10:-अत्र यास्कः । एवकनदा ? (बेकनाटाः) खलु कुसीदिनो भवन्ति । द्विगुणकारिणो वा द्विगुणदायिनो द्विगुणं कामयन्त इति वा । इन्द्रः सर्वान् हेक-दानः ? (बेकनाटान्) स्पूर्यदेशो य इमान्यहानि पश्यन्ति न पराणीति वाभिभवति कर्मणा पणीरच विणिज इति । cf. N. 6. 26.

VIII. 67. 5:-यास्कः । जीवतो नोऽभि-धावतादित्या न परा ? (पुरा) हननात् । क नु स्थ वानः-? (ह्यान-) श्रुत इति मत्स्यानां जालमापन्नानां एतदार्षं वेद-यन्त इति । cf. N. 6. 27.

Introductory remark to the Vth Astaka:-मन्स्यानां जालबद्धानां आर्ष यास्कोऽव्यविति ।

VIII. 77. 4:-प्केनेव प्रतिधानेनापिबत् । सहेति शतं सरांसीन्द्रस्सोमस्य पूर्णांनि कान्तादीनि वा कान्त इति वा निरुक्तं च द्रष्टस्योमित । cf. N. 5. 11.

VIII. 90. 6:-यास्कः। कृत्तिः कृन्तते येशो वा। श्रन्नं वा। सुमहत्त इन्द्र शरण्मन्त-रिचे (कृत्तिः) रिवेति। cf. N. 5. 22.

VIII. 93. 13:-परुष्णी पर्ववतीति यास्कः। cf. N. 9. 26.

VIII. 93. 22:-पत्नीवन्तः सुता इमे ऽद्भिः सोमाः कामयमाना यन्ति पानायापां गन्ता भवति निचुम्पुणः सोम इति यास्कः। cf. N. 5. 18.

VIII. 99. 4:-अनशैरातिमनश्लीलदान-मिति यास्कः । cf. N. 6. 23.

VIII. 100. 10:-श्रत्र यास्कः। यहाग्वद्-न्त्यविचेतनानि । राष्ट्री देवानां निषसाद मदना । चतस्तो निश ? (श्रनुदिश) ऊर्जं दुदुहे पयांसि । क स्विदस्याः परमं जगा-मेति यत्पृथिवीं गच्छतेति वा यदादित्य-ररमयो हरन्ति वेति । cf. N. 11. 28.

VIII. 100. 11:-यास्कः । देवीं वाचम-जनयन्त देवास्तां सर्वरूपाः पश्चो वद्-न्ति व्यक्कवाचश्चाव्यक्कवाचश्च । सा नो मदनान्नं च रसं च दुहाना धेनुर्वागस्मा-नुपेतु सुष्टुता । इन्द्रसाहचर्यात साध्य-मिका वागत्र स्तुतेति। cf. N. 11. 29.

VIII. 102. 11:-शीरमनुशायिनमिति वेति यास्कः । cf. N. 4. 14.

VIII. 102. 19:- अस्योत्तरा भूयसे निर्व-चनाय। cf. N. 1. 19; 2. 11; 3. 2, 4; 5. 8; 7. 17, 27, 30; 10. 26.

Introductory remarks to chapter I of the 7th Astaka:— तपोविशेषयुक्तानां युगेष्वन्येषु देवताः । श्रासनृषीणां प्रत्यचाः प्रभावे विविधे युंताः॥ cf. N. 1. 20:—साचात्कृतधर्माण ऋषयो बभूदुः ।

किञ्च वैदिकवाक्यानि सदशानोह लौकिकै: । cf. N. 1. 16:-शब्दसामान्यात् । नानाविधैद्यमिप्रायेर्केचो दृष्टा महर्षिभि: । cf. N. 7. 3:-एवमुच्चावचैरभिप्राये-र्क्ष्यां मन्त्रदृष्टयो भवन्ति ।

Introductory remarks to chapter
II of the 7th Astaka:—

प्रत्यचाश्च परोचाश्च द्विविधास्तत्र देवता: । cf. N. 7. 1:-तास्त्रिविधा ऋचः। परो-चक्रताः प्रत्यचक्रता: ।

Introductory remarks to chapter III of the 7th Astaka:— ऋषियंस्य गुणान् बृते यस्माचार्थमभीप्सति । निवेशयति तन्नाम तामाहुस्तस्य देवताम्॥ cf. N. 7. 1:-यत्काम ऋषिर्यस्यां देवतायामार्थपस्यमिच्छन्स्तुतिं प्रयुंके तद्-देवतः स मन्त्रो भवति ।

IX. 89. 6:-श्रंशुः शमष्टमान्नो भवतीति यास्कः। N. 2. 5.

Introductory remarks to chapter IV of the 7th Astaka:—
स्त्यन्ते यज्ञसंयोगादिष चान्ये स्थादयः ।
प्रथापि युद्धसंयोगाद्वथादीनां स्तुति भेवेत्॥
cf. N. 9. 11:-यज्ञसंयोगादाजा
स्तुतिं लभेत । राजसंयोगाद् युद्धोपकरणानि । तेषां स्थः प्रथमागामी भवति ।

Introductory remarks to chapter V of the 7th Astaka:—
प्रमिवीचकशब्दानां स्पष्टां याज्यां स्वदर्शनात्।
प्राम्नेयप्रवादो अयमिति यास्कस्य दर्शनम्॥

cf. N. 8. 22:-म्ब्राग्नेया इति तु स्थितिः। IX. 112. 3:-यास्कः । उपलप्रचिण्युप-

खेषु प्रचिग्गोति। उपलप्रचेपिग्गीव। कारु-रहमस्मि कर्ता स्तोमानाम्। तत इति सन्ताननाम। पितुर्वा पुत्रस्य वा। स भिषक्। उपलप्रचिग्गी सक्षुकारिका। नना नमतेर्माता दुहिता वा नानाकर्माणो वसुकामा ग्रन्वास्थिताः स्मो नि गाव इव खोकमिति। cf. N. 6. 5, 6.

X. 13. 5:-यति ? (अवति:) गैतिकर्मेति

यास्कः । cf. N. 10. 20.

X. 14. 1:-यास्कस्त्वाह । पर्यागतवन्त-मिति : दुवस्यातिरामोतिकमेंति यास्कः । cf. N. 10. 20.

Introductory remarks to chapter VII of the 7th Astaka:— पठिता देवताध्याये त्रिषु स्थानेषु देवता:। विद्यन्ते स्तुतयो यासां ता एता यास्क-दर्शिता:॥ cf. N. 7. 8, 10, 11, 13.

X. 28. 4:-जरिता गरिता द्विणा इति यास्कः । N. 1. 7.

X. 29. 1:-वन इव वायो वे: पुत्रश्चायन् इति वा कामयमान इति वा पय इवेति चकार शाकल्य: । उदात्तं त्वेवमाख्यातमभविष्यत् सुसमासश्चार्थ इति । cf. N. 6. 28.

Introductory remark to chapter I of the 8th Astaka:—
नानाविधेरभिश्रायैभैन्त्रा दष्टा महर्षिभिः।
cf. N. 7. 3.

X. 64. 5:-म्रादित्यो दच इत्यादि निरुक्तं दृष्टन्यम्। cf. N. 11. 23.

X. 71. 4:- अप्येक: परयन्नि न परयित वाच-मि च श्र्यवन्न श्र्योत्येनामिति अविद्वां-समाहार्धम् । अप्येकस्मै तन्वं विसस्न इति स्वमात्मानं विवृद्धते ज्ञानप्रकाशनमर्थस्य स्वाहानया वाचोपमोत्तमया बाचा जायेव पत्ये कामयमाना सुवासा ऋतुकालेषु यथा स एनां परयित स श्र्योत्यर्थज्ञप्रशंसेति । cf. N. 1. 19.

X. 71. 5:-श्रप्येकं वाक्सख्ये स्थिरपीत-माहुः। "विज्ञातार्थं वाग्ज्ञेयेषु बल-वत्स्वप्यर्थेष्विति यास्कः। cf. N. 1. 20.

X, 71. 11:- ऋचामेको होता पोषं पुपुष्वान्

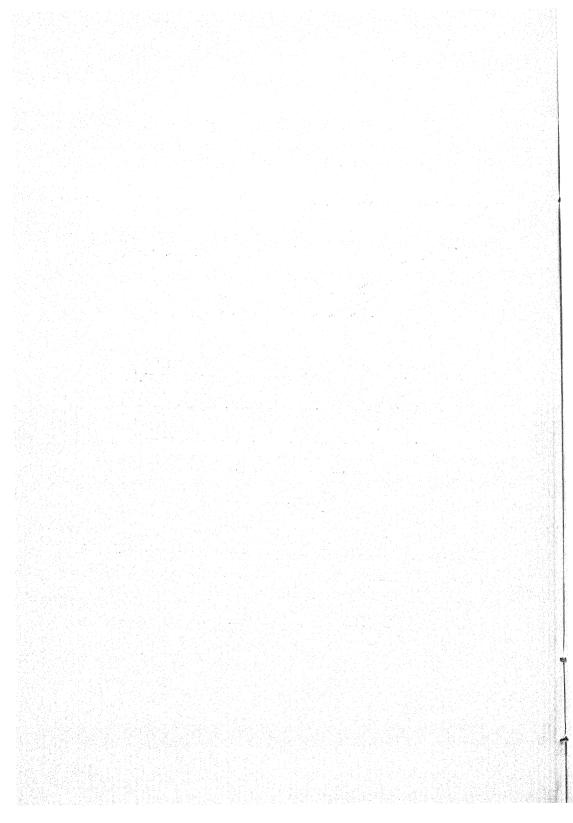
- …गायित शक्वरीषु । शक्वर्य ऋच इति यास्कः । ब्रह्मा भूत्वा एको वदित जाते जाते एको ऽध्वर्युरिति । cf. N. 1. 8.
- X. 85. 19:-यास्कः । नवो नवो भवति जायमान इति पूर्वपचादिमभिप्रेत्य । श्रह्मां केतुरुषसामेत्यप्रमित्यपरपचान्तम- भिप्रेत्य । श्रादित्यदेवतो द्वितीयः पाद इत्येके । भागं देवेभ्यो विद्धात्यायन् इत्यर्धमासेज्यामभिप्रेत्य वर्धयति चन्द्रमा दीर्धमायुरिति । cf. N. 11. 6.
- X. 85. 20:-- किंशुकं शालमाति "आरोह सूर्ये अमृतस्य "सुत्तं पत्ये वहतु " निरुक्तं दृष्टन्यमिति । cf. N. 12. 8.
- X. 86. 21:-पुनिरिति निरुक्तं द्रष्टव्यमिति । ef. N. 12. 28.
- X. 88. 17:-म्ब्रंथ चाग्निरसौ च मध्यम इति यास्कः । N. 7. 30.
- X. 97. 1:-शतं धामानि सप्त चेति····· निरुक्तं च दृष्टव्यमिति । N. 9. 28.
- X. 98. 1:-तत्र यास्क: । देवापिश्चाष्टिषेणः शन्तनुश्च कौरव्यौ आतरौ बभूवतु: । स शन्तनुः कनीयान् अभिषेचयांचके । देवापिस्तपः प्रतिपेदे । ततः शन्तनो राज्ये द्वादश वर्षाणि देवो न ववर्ष ।

- तम् चुर्बोह्मणाः । श्रधर्मस्त्वया चरितः । ज्येष्ठं श्रातरमन्तिरित्याभिषेचितम् । तस्मात्ते देवो न वर्षतीति । स शन्तनुर्देवापिं शिशित्त राज्येन । तमुवाच देवापिः पुरोहितस्तेऽसानि याजयानि च त्वेति । तस्यैतद्वर्षकामसूक्तमिति। N. 2. 10.
- X. 98. 7:-होत्राय वृतः कृपायमाणो …… देवा एनं श्रुणवन्ति वृष्टियाचिनम्…… N. 2. 12.
- X. 103. 12:-यास्कः। ग्रप्ता यदेनया बृद्धो-ऽपमीयते। व्याधिर्वा भयं वा। cf. N. 6. 12.
- श्रमीषां चित्तं प्रतिखोभमाना गृहाणाङ्गान्यप्वे परेहि । श्रभिप्रेहि । निर्देहैषां हृदयानि शोकै: । श्रन्धेनामित्रास्तमसा सेन्यन्ता-मिति । cf. N. 9. 33.
- X. 105. 2:-शेप: सपतेः स्पृशतिकर्मण इति यास्कः। cf. N. 3. 21.
- X. 110. 4:-सुखकरं सेवितमिति यास्क: । cf. N. 8. 9.
- X. 110. 10:-मधुना च घृतेन चेति यास्कः। N. 8. 17.
- X. 169. 1:-इति प्रस्थापयन्नाह निरुक्तं द्रष्टव्यमिति । cf. N. 1. 17.

ऋग्वेदभाष्य उद्गीथोद्धृतनिघग्टु-निरुक्तसंदर्भाः ।

PASSAGES OF THE NIGHANTU
AND THE NIRUKTA QUOTED
BY UDGITHA IN HIS COMMENTARY ON THE
RGVEDA.

Note:—Reference is to a Devanāgarī transcript of a Malyalam Ms. of the commentary of Udgītha from the Government Library of Sanskrit Mss., Madras.

उद्गीथोद्धृतनिघग्टुवचनानि

- Ngh. 1. 3:-श्राप इत्यन्तरित्तनाम । RV. X. 10.4; 16.3;45.1;65.9.
- Ngh. 1. 7:-श्रक्तुरिति रात्रिनाम । RV. X. 40. 5.
- Ngh. 1. 9:- चुरित्यहर्नाम। RV. X.11.7.
- Ngh. 1. 11:-धेनेति वाङ्नामदर्शनेन । RV. X. 43. 6.
- Ngh. 1. 12:-योनिरित्युद्कनाम । RV. X. 65. 8.
- Ngh. 1. 13:-वज्ञणा इति नद्य उच्यन्ते। RV. X. 27. 16.
- Ngh. 2. 1:-वेप इति कर्मनाम । RV. X. 46. 5.
- Ngh. 2. 2:-तोकिमित्यपत्यनाम । RV. X. 25. 9.
- Ngh. 2. 4:-गभस्तिरिति बाहुनाम। RV. X. 44. 2.
- Ngh. 2. 7:-वाजमन्नम्। RV. X. 40. 12; 67. 10.
- Ngh. 2. 7:-श्रव इत्यन्ननाम । RV. X. 27. 21.
- Ngh. 2. 7:-पृत्त इत्यन्ननाम । RV. X. 65. 4.
- Ngh. 2. 9:-शव इति बलनाम । RV. X. 22. 10.
- Ngh. 2. 9:-बाध इति बलनाम। RV. X. 49. 8.

- Ngh. 2. 9:-शुष्मं बलम्। RV.X.44.3.
- Ngh. 2. 9:-तुविष्मान् · · बलवानित्यर्थः । RV. X. 43. 6.
- Ngh. 2. 10:-- रत्नमिति धननाम । RV. X. 18. 7.
- Ngh. 2. 11:-उस्नेति गोनाम । RV. X. 67. 4.
- Ngh. 2. 15:-- तु इति चिप्रनाम । RV. X. 49. 11.
- Ngh. 2. 15:-त्थि: चित्रम्। RV. X. 73. 4.
- Ngh. 2. 15:-त्तुजान: चित्रनामैतत्। RV. X. 43. 8.
- Ngh. 2. 17:-भरे संग्रामे । RV. X. 67. 9.
- Ngh. 2. 18:-म्ब्रानडिति व्याप्तिकर्मा । RV. X. 27. 7.
- Ngh. 2. 18:-नशतिः व्यासिकर्मा । RV. X. 40. 6.
- Ngh. 2. 20:-पविरित्ति वज्रनाम । RV. X. 27. 6.
- Ngh. 2. 20:-वध इति वज्रनाम । RV. X. 22. 8.
- Ngh. 2. 22:-परशु वज्रम् । RV. X. 43. 9.
- Ngh. 2. 22:-श्र्यं: स्वामित्वमि । RV. X. 42. 1.

- Ngh. 3. 1:-तुविरिति बहुनाम्नः। RV. X. 43. 8.
- Ngh. 3. 1:-कुविद् बहु । RV. X. 64. 13.
- Ngh. 3. 3:-बाधान् इति महन्नाम । X. 69. 10.
- Ngh. 3. 4:-पस्त्यमिति गृहनाम । RV. X. 46. 6.
- Ngh. 3. 4:-दमेति गृहनाम । RV. X. 46. 7.
- Ngh. 3. 6:-भेषजिमिति सुखनाम । RV. X. 9. 5.
- Ngh. 3. 9:-श्रसुरीति प्रज्ञा । RV. X. 12. 4.
- Ngh. 3. 14:-सपतिरचेतिकमा । RV. X. 48. 9.
- Ngh. 3. 14:-श्रथवा मन्यत इत्यर्चन्ति-कर्मसु पाठात्। RV. X. 8. 9. Cf. मन्यतिरर्चतिकर्मा। X. 26. 4; मन्य-तेर्रचतिकर्मण:। X.63.17;X.64.16.
- Ngh. 3. 16:-जरित: स्तोत:। RV. X.

- 42. 2.
- Ngh. 3. 16:-नद इति स्तोतृनाम । RV. X. 11. 2.
- Ngh. 3. 16:-कीरिति स्तोतृनाम । RV. X. 67. 11.
- Ngh. 3. 17:-सवनमिति यज्ञनाम। RV. X. 41. 1.
- Ngh. 3. 17:-होत्रेति यज्ञनाम । RV. X. 11. 5.
- Ngh. 3. 17:-मखशब्दो यज्ञनाम। RV. X. 11. 6.
- Ngh. 3. 18:-मरुत इति ऋत्विङ्नाम। RV. X. 73. 1.
- Ngh. 3. 20:-शिचितिर्दानार्थ: । RV. X. 42. 2.
- Ngh 3. 23:- अवत इति कूपनाम। RV. X. 25. 4.
- Ngh. 3. 30:-रोद्सी द्यावापृथिन्यो: । RV. X. 45. 6. Cf. also रोद्सी द्यावापृथिन्यो। X. 65. 5.

उद्गीथोद्धृतनिरुक्तसंदर्भाः।

- X. 5. 6:-स्तेयं गुरुतत्पारोहणं ब्रह्महत्यां भ्रूण-हत्यां सुरापानं दुष्कृतस्य कर्मणः पुनः पुनस्सेवां पातकेऽनृतोद्यमिति । N.6.27.
- X. 8. 6:-श्रक्षिको इतो वृष्टिं समीरयतीति श्रुतिः । N. 7. 24.
- X. 10. 2:-वीरो वीरयत्यिमत्रान् वेतेवी स्याद्गतिकर्मणो वीरयते वी इति निर्वच नात्। N. 1. 7.
- X. 12.4:-शिशीते श्रङ्गे इति । N. 4. 18.
- X. 12. 5:-म्राति सु इत्यभिपूजितार्थे। N. 1. 3.
- X. 14. 1:-यास्कमहर्षिणात्र वाक्यार्थसामन्दे (सामान्यादे०) व तिर्यगतजातिवशेषार्थ-माद्ध्याहृतम् । cf. N. 10. 20.
- X. 18. 4:- अर्तेरथ: । N. 1. 18.
- X. 22. 10:-नत्तृत्रं नत्तर्तर्गतिकर्मणः। N. 3. 20.
- X. 23. 2:-ऋभुवींज इति सौधन्वानामु-च्यते। cf. N. 11. 16.
- N. 23. 7:-जाम्यतिरेकनाम बालिशस्य वा समानजातीयस्य वा इति वचनात्। cf. N. 4. 20.
- X. 26. 1:-नियुतो नियमनाद्वा नियोज-नाद्वा । N. 5. 28.
- X. 27. 8:-समित्येकीभावे। cf. N. 1. 3.
- X. 27. 14:-धेनुध्यते र्वा धिनोतेर्वा । N. 11. 42. श्रथवा गर्भो गृह्णात्यर्थे ।

- गिरत्यनथानिति वा। N. 10. 23.
- X. 27. 17:-मन्त्रः पवित्रमुच्यते। N. 5.6.
- X. 27. 19:-शिश्नं श्नथतेरिति वचनात्। N. 4. 19.
- X. 27. 22:-म्रथापि ताद्धितेन कृत्स्नव-न्निगमा भवन्ति । अनुरत्न वृत्त इत्यु-च्यते । N. 2. 5.
- X. 27. 22:-मीमयति: शब्दकर्मा। N.2.6.
- X. 27. 23:-भाष्ये च मेघा एव माध्यमिका देवगणा इत्युकाः । अवपरा मेघाः । N. 2. 5.
- X. 28. 2:-तिग्मं तेजतेरुत्साहकर्मणः । N. 10. 6.
- X. 31. 4:-दमूना दममना वा दान्तमना वा। N. 4. 9.
- X. 40. 2:-सघस्थे सहस्थाने । cf. N. 3. 15.
- X. 40. 6:-न शब्दोऽत्र पुरस्तादुपाचारेपि सामध्योदुपमार्थः । cf. N. 1. 4.
- X. 40. 8:-उरुव्यतीति रचार्थः । cf. N. 5. 23.
- X. 40. 9:-दंसय इति कर्माणि । cf. N. 4. 25.
- X. 40. 11:- उसु इति पद्पूरणे । cf. N. 1. 9.
- X. 40. 11:-उिलया उत्साविणी दात्री । cf. N. 4. 19.

- X. 40. 11: उरमसि कामयामहे । N. 2. 7.
- X. 41. 1:-उ इति पदपूरणः। cf. N. 1.9.
- X. 41. 1:-मध्विति सोमोच्यते । cf. N. 4. 8.
- X. 42. 2:-जाराया जरियतारम् । cf. N. 3. 16; 5. 24; 10. 21.
- X. 42. 3:-म्राभर म्राहरं। N. 6. 32; 12. 6.
- X. 42. 7; 43. 5; 45. 12:-श्रस्मे श्रस्स-भ्यम् । N. 6. 7.
- X. 42. 9:-श्रद्धी कितवः। N. 5. 22.
- X. 42. 9; 48. 9:-इदिति पदपूरणः । N. 1. 9, 10.
- X. 42. 10:- अथापि ताद्धितेन कृत्स्नविन्न-गमा भवन्तीति । N. 2. 5.
- X. 42. 11:-श्रघं पापस्। cf. N. 6. 11; 9. 42.
- X. 43. 3:-सप्त संख्यकाः सिन्ध्रवो नद्यः । cf. N. 5. 27.
- X. 43. 4:-अधिषवणचर्मणि। N. 2. 5.
- X. 44. 3; 45. 4:-ईमिति पदपूरण: । cf. N. 1. 9.
- X. 44. 6:-केपयः कपूयाः दुष्पूया वा अप-कर्माण इत्यर्थः । cf. N. 5. 24.
- X. 44. 9:-श्रोको निवास:। cf. N. 3. 3.
- X. 45. 6:-पञ्चजनाः निषादपञ्चमाः पञ्चमवर्णाः 1 cf. N. 3. 8.
- X. 48. 10:-नेमोऽर्थ:। cf. N. 3. 20.
- X. 49. 11:-रसानुप्रदानं वृत्रवधादिकर्म। cf. N. 7. 10.
- X. 49. 12:-निपातानामुक्त्वावचार्थस्वात् । ef. N. 1. 4.
- X. 49. 12:-चिच्छुब्दो हेत्वर्थे। cf. N. 1.4.
- X. 50. 7:-सचा शब्दश्च सहार्थे । cf.

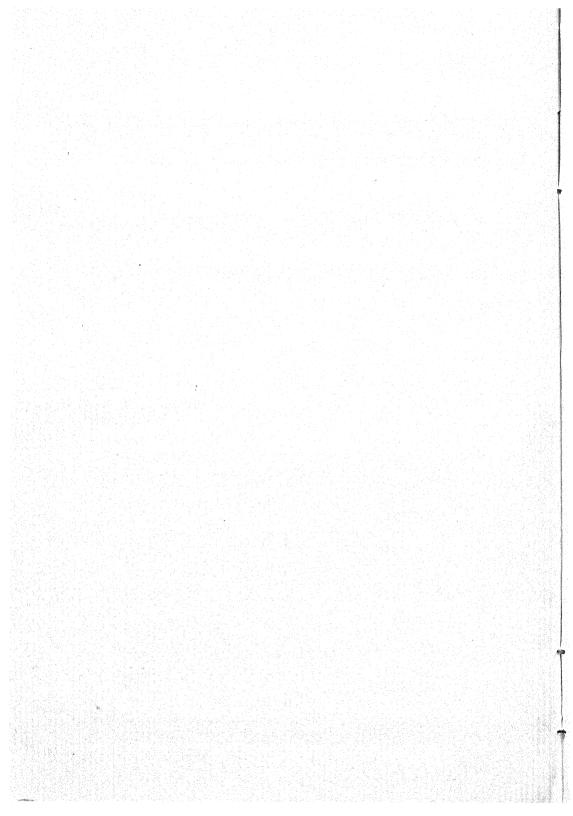
- N. 5. 5.
- X. 53. 3:- श्रदितिर्देवमाता। cf. <math>N. 4. 23.
- X. 64. 3:-वेति समुचयार्थे। cf. N. 1. 5.
- X. 64. 5:-द्त्तस्यादिते श्रदितिरत्र नैस्क्त-पत्ते मध्यस्थाना। cf. N. 11. 22, 23.
- ऐतिहासिकपन्ने श्रदितिर्देवमाता। cf. N. 4.22.
- X. 64. 6:-वाजिनो देवाश्वा रश्मयो वा। cf. N. 12. 43.
- X. 64. 16:- श्रभ्यासे भूयांसमर्थं मन्यन्ते। N. 10. 42.
- X. 65. 7; 66. 1:-ऋतावृध ऋतस्य सत्यस्य यशस्योदकस्य वा । cf. N. 12. 33.
- X. 65. 10:-उ इति पदपुरखः । cf. N. 1. 9.
- X. 66. 6:--माध्यमिका देवगणा: I cf. N. 12. 32.
- X. 66. 9:-व्रता व्रतानि च कर्माणि । cf. N. 2. 13; 11. 23; 12. 32, 45.
- X. 66.14:- अस्मे अस्मभ्यम्। cf. N.6.7.
- X. 67. 5:-ईमिति पद्पूरणः। cf. 1. 9, 10.
- X.67.9:-सधस्थे सहस्थाने। cf. N. 3.15.
- X. 69. 12:-जाम्यतिरेकनाम । N. 4. 20.
- X. 70. 5:-यज्ञदैवतेषु पुष्पफले उच्यते देवताध्यात्मे वा। cf. N. 1. 20.
- X. 73. 11:-सुपर्णाः सुपतनाः... श्रादित्या इत्यर्थः । cf. N. 4. 3.
- X. 73. 11:-पूर्धि पूर्य देहीत्यर्थ: । N.4. 3.
- X. 73. 11:-वायुर्वेन्द्रो वान्तरिकस्थानः। N. 7. 5.
- X. 74. 1:- स्तुतिभागं हविभागं वेति। cf. N. 7. 13.
- X. 74. 1:-वनु वननीयम्। cf. N. 6. 31.
- X. 75. 3:-इदिति पदपुरकाः । cf. N. 1. 9, 10.

शुक्लयजुर्वेदे माध्यन्दिनशाखायां वाजसनेयिसंहिताभाष्ये श्रीमदुव-टाचार्योद्धृतनिघगटुनिरुक्तसंदर्भाः

PASSAGES OF THE NIGAHNTU AND THE NIRUKTA QUOTED BY UVATA IN HIS COMMENTARY CALLED THE MANTRABHĀSYA ON THE WHITE YAJURVEDA, I-E. THE VĀJASANEYI SAMHITĀ IN THE MĀDHYANDINA RECENSION.

Note:—Reference is to Panasīkara's edition, Bombay, 1912.

The letters MD. after a quotation mean that the passage is also cited by Mahīdhara, a commentator of the Vājasaneyi Samhitā.

श्रीमदुवटाचार्योद्धृतनिघग्टुसंदर्भाः

- I. 27:-दमा इति पृथिवीनाम। Ngh. 1. 1.
- II. 19:-सुन्नमिति सुखनाम । cf. XVII. 62; Ngh. III. 6.
- II. 20:-श्रायुरिति मनुष्यनाम । MD; cf. Ngh. II. 3.
- $II.\ 20$:-दिशुदिति वज्रनाम । $Ngh.\ II.\ 20$.
- II. 20:-योनिरिति गृहनाम । Ngh. III.4.
- II. 22:-नभ इत्यादित्यनाम । cf. Ngh.I.4.
- III. 6.:-स्व: ... श्रादिसः। cf. Ngh. I. 4.
- III. 8:-वस्तो: । द्युः । भानुतित्यहर्नामसु पठितम् । Ngh. I. 6.
- III. 12:-ककुदिति महन्नामसु पठ यते। cf. Ngh. III. 3.
- III. 15:-विश् इति मनुष्यनाम । Ngh. II. 3.
- III. 18:-वय इत्यन्ननाम। cf. Ngh. II. 7.
- III. 18:-सह इति बलनाम । Ngh. II. 9.
- III. 20:-श्रन्ध इसम्बनाम । Ngh. II. 7.
- III. 22:-दोषेति रात्रिनाम । Ngh. I. 7.
- III. 22:-नम इत्यन्ननाम । Ngh. II. 7.
- III. 23:-दम इति गृहनाम । cf. Ngh. III. 4.
- III. 25:-वरूथिमिति गृहनाम । Ngh. III. 4.
- III. 26:-शोचिरिति ज्वालानामसु पठितम्। Ngh. I. 17.
- III. 30:-ध्वरति धूर्वति इति वधकर्मसु

- पठितम्। Ngh. II. 19.
- III. 32:-श्रमाशब्दो गृहवचनः । cf. Ngh. III. 4.
- III. 34:-सश्चितः सेवनकर्मा । cf. Ngh. 2. 14.
- III. 43:-शिवं शग्मं द्व अप्येते सुखस्य नाम्नी । Ngh. III. 6.
- III. 43:-शमिति सुखनाम। Ngh. III.6.
- III. 46:-पृत्स्विति संग्रामनाम । Ngh. II. 17.
- III. 46:-शुष्म इति बलनाम। Ngh. II. 9.
- III. 47:-मय इति सुखनाम। Ngh. III. 6.
- III. 47:-श्रस्तमिति गृहनाम। Ngh. III.4.
- III. 51:- जु चित्रनाम । Ngh. II. 15.
- III. 56:-व्रतमिति कर्मनाम। Ngh. II. 1.
- IV. 3:-महीति गोनामसु पठितम् । Ngh. II. 11.
- IV. 5:-ईमह इति याच्जाकर्मसु पठितम्। Ngh. III. 19.
- IV. 8:-इबुध्यति यांच्याकर्मसु पठितः । Ngh. III. 19.
- IV. 11:-मनामह इति या? (याच्या) कर्मसु पठितम्। Ngh. III. 19.
- IV. 21:-श्राचक इति कान्तिनामसु पठितम्। Ngh. II. 6.
- IV. 25:-श्रोख्यो द्यावपृथिवीनामसु पठितम् । Ngh. III. 30.

- IV. 32:-एतश इसश्वनामसु पठितम् । Ngh. I. 14.
- IV. 35:-केतुरिति प्रज्ञानामसु पठितम् । Ngh. III. 9.
- IV. 35:-सपर्यतीत्यचीकर्मसु पठितम् । Ngh. III. 5.
- IV. 37:-गय इति गृहनाम । Ngh. III. 4.
- IV. 37:-दुर्था इति गृहनाम। Ngh. III. 4.
- V. 11:-घोष इति वाङ्नामसु पठितम् । Ngh. I. 11.
- VI. 3:-ज्वलनामसु श्रङ्गाणीति पठितम् । Ngh. I. 17.
- VI. 22:- अध्न्या गोनाम । Ngh. II. 11.
- VI. 29:-वाज इत्यन्ननाम । Ngh. 2. 7.
- VII. 8:-प्रय इत्यन्ननाम। cf. Ngh. II. 7.
- VII. 11:-कशेति वाङ्नाम । Ngh. I. 11.
- VII. 12:-वृजनिमिति बल्जनाम । Ngh. · II. 9.
- VII. 16:-रिहतिर्हि श्रचेतेः कर्मसु पठितः। Ngh. III. 14.
- m VII.~17:-शचीति कर्मनाम। m Ngh.II.~1.
- VII. 21:-पवत इति गतिकमेसु पठितम्। also MD. Ngh. II. 14.
- VII. 24:-पृथिवीशब्देनात्रान्तरिक्तमभिधी-यते । पिठतं चैतदन्तरिक्तनामसु । cf. XIII. 4; XVIII. 73; XXVIII. 1; also MD. Ngh. I. 3.
- VII. 35:-श्रोज इति बलनाम । also MD. Ngh. II. 9.
- VIII. 4:-वरिव इति धननाम । cf. XX. 83; Ngh. II. 10.
- VIII. 5:-श्रदिति सत्यनामसु पठितम् । Ngh. III. 10.

- VIII. 6:-दिवेदिव इत्यह्नो नामसु पठितम्। Ngh. I. 9.
- VIII. 6:-धीरिति कर्मनाम । Ngh. II. 1.
- VIII. 19:-श्रप्सु इत्यन्तरिज्ञनामसु पठितम्। cf. Ngh. I. 3.
- VIII. 38:-अप इति कर्मनानसु पठितम्।
 - cf. X. 7; XXII. 3; XXVIII.
 - 8; XXIX. 33; XXXIII. 2;
 - XXXIV. 12; Ngh. II. 1; also MD.
- VIII. 45:-श्रव इत्यन्ननाम। Ngh. II. 7.
- VIII. 53:-चतिर्गतिकमा । also MD.
 - Ngh. II. 14.
- VIII. 53:-इनचितव्यांतिकमा । cf. Ngh. II. 18.
- VIII. 54:-श्रन्धोऽन्नमुच्यते। Ngh. II. 7.
- IX. 16:-सनेमीति पुराणनाम । Ngh. III. 27; also MD.
- IX. 35:-पृथिच्यत्र निर्ऋतिशब्दनोच्यते । cf. Ngh I. 1.
- X. 4:-वज इति मेघनामसु पठितम् । Ngh. I. 10.
- X. 7:-पस्त्यमिति गृहनामसु पठितम् । Ngh. III. 4.
- X. 9:-मर्था इति मनुष्यनाम । Ngh. II. 3.
- X. 19:-रीयतिर्गत्यर्थः । cf. Ngh. II.14.
- X. 32:-कुविदिति बहुनाम। Ngh.III.1.
- X. 34:-दंस इति कर्मनाम । cf. XII. 51; also MD. Ngh. II. 1.
- XI. 8:-सन्नाशब्द सत्यवचन: । cf. Ngh. III. 10.
- XI. 14:-तव इति बलनाम। Ngh. II:9.

- XI. 32:-वाघत इति ऋत्विङ्नामसु पठितम्। cf.XX.88; Ngh.III.18.
- XI. 47:-इरेत्यन्ननाम । Ngh. II. 7.
- XI. 49:-पाज इति बलनाम। Ngh.II.9.
- XI. 71:-संवत इति संग्रामनामसु पठितम्। Ngh. II. 17.
- XI. 72:-रोहितोऽझेः । हरित श्रादित्यस्य । इति निघण्दः । Ngh. I. 15.
- XI. 72:--परावत इति दूरनामसु पठितम्। Ngh. III. 26.
- XII. 6:-चामाशब्देन पृथिव्युच्यते । cf. XVII. 10; also MD; cf. Ngh. I. 1.
- XII. 69:-तोशतिर्वधकर्मा । cf. Ngh. II. 19.
- XII. 69:-शुनमिति सुखनाम । Ngh.III.6.
- XII. 71:-शेविमिति सुखनाम । cf. IV. 12; X. 28; XVIII. 59; also MD. Ngh. III. 6.
- XII. 108:-वर्ष इति रूपनाम । Ngh. III. 7.
- XII. 110:-राध इति धननाम । Ngh. II. 10.
- XII. 110:-भगशब्दो धनवचनः । cf. XXXIV. 30. Ngh. II. 10.
- XIII. 9:-द्र्णान इति हिंसाकर्मा । cf. Ngh. II. 19.
- XIII. 15:-नियुतो वायोरित्यादिष्टोपयोज-नानि । Ngh. I. 15.
- XIV. 8:-श्लोक इति वाङ्नामसु पठितम् । Ngh. I. 11.
- XV. 15:-हेति वैद्रः। Ngh. II. 20.
- XV. 37:-तिग्ममिति बच्चनाम । Ngh.

- II. 20.
- XV. 40:-शर्थ इति बखनाम। cf. XVII. 35; XX. 38; XXXIII. 26; Ngh. II. 9.
- XVI. 6:-हेड इति क्रोधनामसु पठितम्। Ngh. II. 13.
- XVI. 21:- स्क इति वज्रनामसु पठितम् । Ngh. II. 20.
- XVI. 21:-वज्रतिर्गत्यर्थः। Ngh. II.14.
- XVI. 31:-श्रीघ्रशीभशब्दौ चित्रनामनी। ef. Ngh. II. 15.
- XVI. 55:-त्र्यर्थ उदकनामसु पठितम् । Ngh. I. 12.
- XVI. 61:-स्क इत्यायुधनाम । Ngh. II. 20.
- XVII. 37:-गोशब्दो वाग्वचन: । cf. Ngh. I. 11.
- XVII. 38:-गोत्र इति मेघनामसु पठितम्। Ngh. I. 10.
- XVII. 38:-श्रुडमेति संप्रामनाम । Ngh. II. 17.
- XVII. 78:-होन्नेति यज्ञनामसु पठितम्। Ngh. III. 71.
- XVII. 94:-धेना इति वाङ्नामसु पिठ-तम्। Ngh. I. 11.
- XVII. 95:-शु इति विप्रनाम । Ngh. II. 15.
- XIX. 5:-तनेति धननाम। Ngh. II. 10.
- XIX. 83:-पेश इति हिरययनाम रूपनाम च। XXVIII. 29; MD. Ngh. I. 2; III. 7.
- XX. 44:-पाक इति प्रशस्यनाम । Ngh. III. 8.

- XX. 48:=श्रासादित्यन्तिकनाम । Ngh. II. 16.
- XX. 48:-सङ्गे संग्रामे । समन्तु । एतद्पि संग्रामनाम । cf. MD:-सङ्गः सम-दिति हे संग्रामनामनी । cf. Ngh. II. 17.
- XX. 52:-सनुतरिति निर्यीतान्तर्हितनाम। Ngh. III. 25.
- XX. 87:-श्रयच्य इत्यङ्गुलिनाम। Ngh. II. 5.
- XXI. 5:-तुवीति बहुनाम। Ngh. III. 1.
- XXI. 31:-चन्द्रमिति हिर्ग्ययनाम । Ngh. I. 2.
- XXI. 43:-रुद्ध इति हि स्तोतृनामसु पिटतम्। Ngh. III. 16.
- XXI. 46:-पिष्टशब्दो रूपवाची । Ngh. III. 7.
- XXI. 56:-भामशब्दः क्रोधवचनः । Ngh. II. 13.
- XXIII. 12:-पिशमिति रूपनाम । cf. Ngh. III. 7.
- XXIII. 22:-हन्तिर्गत्यर्थ:। Ngh.II. 14.
- XXIII. 28:-क्रुपु इति हस्वनाम। Ngh.
- XXV. 16:-निविच्छुब्दो वाग्वचनः । ... Ngh. I. 11.
- XXV. 20:- पृष्यो मस्तामिति निघण्डु-
- XXV. 25:-रेक्ण इति धननाम। Ngh.

- II. 10.
- XXV. 45:- नैघरटुको वादितिशब्द:। Ngh.I.1,11; II.11; IV.1; V.5.
- XXVI. 22:-द्रविखं धनवाची । Ngh. II. 10.
- XXVII. 13:-नत्तति व्यासिकमा । Ngh. II. 18.
- XXVIII. 12:-वस्तोरहर्वचनः । Ngh. I. 9.
- XXVIII. 12:-श्रक्तो रात्रिवचन: । cf. Ngh. I. 7.
- XXVIII. 41:-शूषशब्दो बलवचन: । Ngh. II. 9.
- XXXIII. 67:-चोणी चोण्यो द्यावा-पृथिच्यो । Ngh. III. 30.
- XXXIII. 90:-रियरिति धननाम। Ngh. II. 10.
- XXXIII, 94:-तुगित्यपत्यनाम । Ngh. II. 2.
- XXXIII. 95:-धमतिगंतिकर्मा । Ngh. II. 14.
- XXXIV. 25:-धन्व इत्यन्तरिक्ताम । Ngh. I. 3.
- XXXIII. 29:-श्रम इति कर्मनाम । Ngh. II. 1.
- XXXIV. 35:-मन्यतिरचेतिकर्मा । cf. Ngh. III. 14,
- XXXV. 8:-धृगिरित्यहर्नाम । Ngh.I.9.

A Contract Control of the Pic

उवटोद्धृतनिरुक्तसंदर्भाः

- P. 2:-तत्र चत्वारि पद्जातानि नामाख्यातो-पसर्गनिपाता इति नैरुक्षाः पठन्ति । cf. XVII. 89:-नामाख्यातोपसर्ग-निपातलच्याः। cf. N. 1. 1.
- P. 2:-सत्त्वप्रधानानि नामानि। N. 1. 1.
- P. 2:-ग्रथ भावप्रधानमाख्यातम्। cf.N.1.1.
- P. 2:-श्रथ विंशतिरुपसर्गाः क्रियाविशेषकरा इति । cf. N. 1. 3.
- P. 3:-कमित्यनर्थको निपात: I cf. N. 1. 9.
- I. 1:-देवो दानाद् द्योतनाद् दीपनाद्वा इति यास्कः। cf. VII. 41; cf. N. 7. 15.
- I. 1:- 'ऊर्गित्यन्ननामोर्जयित सतः ' इति यास्कः । cf. X. 25:-ऊर्जमन्नमुच्यते। MD; N. 9. 27.
- 1. 1:- ' श्रव्या श्रहन्तच्या भवन्त्यघन्नीति वा ' इति यास्क: 1 MD; N. 11.43.
- I. 2:-धामानि त्रीणि भवन्ति स्थानानि नामानि जन्मानीति च। I. 30; II. 6; त्रयाणि • III. 8; IV. 37; XII. 19; cf. N. 9. 28; also MD. on III. 8.

- I. 8:-धू ··· धूर्वतेर्वधकर्मणः । N. 3. 9.
- I. 12:-इदंयुरिदं कामयमान इति यास्कः । III. 43; XVI. 27; also MD. N. 6. 31.
- I. 20:-प्रसितिः प्रसयनात् (प्रसहनात् I. 20) तन्तु वी जालं वा। II. 20; XIII. 9; also MD. N. 6. 12.
- I. 20:-स्योनमिति सुखनाम । IV. 27; X. 26; also MD. on I. 20; N. 8, 9.
- I. 30:-दश्चोतिर्हिसाकर्मा । cf. III. 36; IV. 27; V. 39; VI. 2; also MD. on I. 30; III. 36; VI. 2; cf. Ngh. II. 19; cf. N. 3. 20.
- II. 20:-श्रद्मेत्यन्ननाम । cf. N. 4. 16.
- III. 2:-कुरुतनेत्यनर्थका उपजना भवन्ति कर्तन-हन्तन-यातनेति। cf. also VIII. 5; XII. 83; N. 4.7.
- III. 4:- हर्यतिः प्रेप्साकर्मा । XVII. 96; XXXIII.78; also MD. N.7.17.
- III. 8:- श्रह इति निपातो विनिग्रहार्थीय: । cf. VII. 3; cf. N. 1. 5.
- III. 12:-जिन्बतिः शीतिकर्मा । VIII. 7; XI. 52; XIII. 26; XIV. 8, 17; XXXIV. 58; also MD. N. 6-22.
- III. 25:-श्रच्छाभेराष्त्रमिति शाकपृथाः ।

- IV. 20; VIII. 54; IX. 28; XI. 16; XII. 26, 49; XV. 24; XVI. 4; XXVII. 27; XXIX. 24; also MD. N. 5. 28.
- III. 25:-नशितरामोतिकर्मा । also MD. cf. N. 7. 17.
- III. 29:-सिषक्षि सचत इति सेवमानस्य । also MD. cf. N. 3. 21.
- III. 38:-शुक्तं द्योतते पैशो वाक्तं वा। IV. 8; XI. 62; XXXIII. 12; also MD. N. 5. 5.
- III. 47:-सचा सहेत्यर्थ: । cf. XX. 68; also MD., N. 5. 5.
- III. 59:-सुहितं खेभ्यः । also MD. N. 3. 13.
- IV. 1:-उ इति पादपूरणे । cf. VIII. 61; XI. 41; XIX. 67; also MD. N. 1. 9.
- IV. 2:-रपो रिप्रमिति पापनामनी भवतः। cf. VIII. 5; XII. 84; XXXV. 11; also MD. N. 4. 21.
- IV. 3:- अन्ति । cf. N. 1. 9.
- IV. 12:-श्वात्रमिति चित्रनाम । cf. V. 31; VI. 34; also MD. N. 5.3.
- IV. 16:-ईडिरध्येषणाकर्मा वा पूजाकर्मा वा । also MD. cf. N. 7. 15.
- IV. 19:-श्रदितिरदीना देवमातेति यास्क:। cf. XXI. 5, 6; also MD. N. 4. 22.
- IV. 19:-द्वे शीर्षे प्रायणीयोदयनीय इति यास्कोकेः । N. 13. 7.
- IV. 21:-रम्णातिः संयमनकर्मा । also MD. N. 10. 9.

- IV. 25:-रमणीयानां धनानां दातारम्। cf. N. 7. 15.
- IV. 25:-स्वरादित्यः सु श्ररणः। N. 2. 14.
- V. 14:-वयुनं वेतेः कान्तिर्वा प्रज्ञा वा । also MD. N. 5. 14.
- V. 18:-लोका रजांस्युच्यन्ते। cf. VIII. 59; XI. 6; XVII. 28; XX. 56; XXI. 8; also MD. N. 4. 19.
- V. 20:-भीमः विभेत्यस्मादिति भीमः । कुचरः कुत्सितं चारी ... गिरिष्ठाः पर्वत-स्थानः ।... भीमो भीषणः । कुचरः कार्यं चरतीति कुचरः ।... गिरिष्ठाः गिरिभेंघः । cf. XVII. 33; also MD. N.1.20.
- V. 23:-वजो वृत्योतेः । cf. XX. 68; also MD. N. 6. 2.
- V. 32:-न भातीति नभ:। cf. N. 2. 14.
- VI. 5:-इवोऽनर्थकः। cf. N. 1. 10.
- VI. 23:-विवासितः परिचर्यायाम् । cf. VII. 35; XXXIII. 76; N.11,23
- VI. 24:-अथापि समुचयार्थे भवतीति । N. 1. 4.
- VI. 26:-चशब्द समुचयार्थः । cf. N. 1. 4.
- VI. 26:-धिषणा धीसादिन्यो वा धी-मानिन्यो वा lalso MD; cf. N. 8.4.
- VI. 26:-उपमार्थीय उपरिष्टादुपाचारो न-कार: 1 cf. N. 1. 4.
- VI. 32:-श्रथेतान्यग्निभक्रीन्ययं लोकः प्रातः स्वनं वसन्तो गायत्री वा। N. 7. 8.
- VII. 12:-था उपमार्थीय:। cf. N. 3.16.
- VII. 12:-प्रत्नशब्द: पुराण्यवचनः । cf. N. 3. 16.

- VII. 16:-वेनो वेनतेः कान्तिकर्मणः। also MD. N. 10. 38.
- VII. 16:-पृश्निरादित्यो वा। cf.N.2.14.
- VII. 17:-तिग्मं तेजतेरूसाहकर्मणः। cf. XIII. 12; XVII. 17; XVIII. 71: also MD. N. 10. 6.
- VII. 19:-चियति निवासार्थः । also MD. cf. N. 2. 6.
- ' VII. 20:-नामधेयप्रतिलम्भः । cf. N. 1. 14.
 - VII. 32:-श्रानुषगिति नामानुपूर्वस्यानु-शक्रं भवति । also MD; N. 6. 14.
 - VII. 33:- अवितारो वावनीया वेति यास्को-क्रे: I also MD; N. 12. 40.
 - VIII. 3:-चकारगर्भ सवितुर्निधानम् । श्रस्य भाष्यं चकारैनां गर्भनिधानमिति यथा यास्केन दर्शितम् । N. 3. 6.
 - VIII. 6:-श्र उपांशुशंसनीयः काल इति हि यास्क श्राह । cf. N. 1. 6.
 - VIII. 7:-चन इत्यक्षनाम। cf. XXX-III. 92; also MD; N. 6. 16.
 - VIII. 8:-हरि: सोमो हरितवर्ण:। XXX-
 - VIII. 15:-स्वस्तीत्यविनाशिनाम । N. 3. 21.
 - VIII. 28:-जरायुर्गभेवेष्टनम् । MD; cf. N. 10. 39.
 - VIII. 39:-शिमे हनू नासिके वा । cf. IX. 4; MD; N. 6. 17.
 - VIII. 43:-सर इत्युदकनाम सर्ते: IMD; N. 9. 26.
 - VIII. 53:-इच्छुब्दोऽनर्थकः । cf.N.1.9. VIII. 53:-आसीषां स्थो भवत्यात्माश्व

- त्रात्मायुधमिति । N. 7. 4.
- IX. 2:-कमिति सुखनाम तत्प्रतिषिद्धं दुःखं प्रतिषिध्यते । cf. N. 2. 14.
- IX. 14:-स वाजी वेजनवान्....चपणमनु ...
 त्र्णमरनुतेऽध्वानम् । प्रीवायां बद्ध....ऋतुं
 दिधिका कर्म प्रज्ञां वा दिधिका श्रश्व....दधत्
 कामति ।...पथामङ्कासि...पथां छुटिलानि...फणतेः...चर्करीतवृत्तम्। N.2.
 27, 28.
- IX. 16:-स्वकीः सुरोचना: स्वंचना वा। MD; cf. N. 12. 44.
- X. 16:-गर्तो रथः । cf. MD; रथोऽपि गर्त उच्यते । गृणातेः स्तुतिकर्मणः। इति यास्कोक्नेगर्तो रथः । N. 3. 5.
- X. 24:-हन्त्यध्वानमिति हंसः। cf. MD; cf. N. 4. 13.
- X. 32:-अङ्गेति चित्रनाम । N. 5. 17.
- XI. 17:-जातवेदा जातप्रज्ञानः । cf. XII. 16:-जातं जातं वेत्तीति... जातप्रज्ञानः । cf. XVIII. 66:- जातं जातं जातं विन्दते तस्माजातवेदाः । MD; N. 7. 19.
- XI. 25:-कविः कान्तदर्शनः । MD; N. 12. 13.
- XI 31:-इदिति पादप्रणः। cf. XV. 30; N. 1.9.
- XI. 35:-उकारो विनिश्रयार्थीयः । cf., N. 1. 5.
- XI. 42:-उस् पादपूरणे। cf. N. 1. 5, 9.
- ${
 m XI.}\ 42$:-नकार उपमार्थीयः। ${
 m cf.}\ {
 m N.}\ 1.4.$
- XI. 58:-विश्वान्नारयन्ति तारयन्ति वैश्वा-नरा: 1 cf. MD:-विश्वेनरैनीयन्ते विश्वान्नराम्नयन्ति वा। विश्वेषां नराणां

- संबन्धिनो वा । विश्वेभ्यो नरेभ्यो हिता वा वश्वानरा: । cf. $N.\ 7.\ 21.$
- XI. 77:-तस्करस्तत्करोति यत्पापकमिति निरुकाः। MD: N. 3. 14.
- XII. 6:-ईम् निपात: पादपूर्थे । MD; cf. N. 1. 9.
- XII. 23:-चत्वारो वर्णा निषादपञ्चमाः पञ्चजना उच्यन्ते । cf. XXVI. 9; cf. N. 3.8.
- XII. 58:- उकारः समुचयार्थीयः । MD; ef. N.1.5.
- XII. 63:-निर्ऋति: कृच्छ्रापत्तिर्भूमिवा । cf. N. 2. 7.
- XII. 68:-इच्छब्दोऽनर्थकः । cf. N.1.9.
- $XII. \ 69:$ —शुनो वायु: ।शु एत्यन्तरिचे सीर श्रादित्यः सरगात्। MD; N. 9.40.
- XII. 79:- प्रथापि तद्धितेन कृत्स्नविज्ञगमा भवन्तीति । cf. XVII. 87; XX-IX. 48, 52; MD; N. 2. 5.
- XII. 79:-किलेति विद्याप्रकर्षे । N. 1. 5.
- XII. 86:-परुशब्द: पर्ववचनः । cf. N.10.42.
- XII. 102:-वाशब्दः समुच्चयार्थीयः। cf. N. 1. 4, 5.
- XII. 110:-राध इति धननाम । cf. XX. 11; cf. MD:-राध इति धननाम । राध्रुवन्त्यनेन इति यास्कोक्नेः। N. 4. 4.
- XIII. 3:-सीमतः मध्यतो मर्योदातः । cf. N. 1. 7.
- XIII. 15:-नियुतो वायोरित्यादिष्टोपयो-जनानि । cf. N. 2. 28.
- XV. 15:-गृत्सो मेधावी गृणाते: स्तुति-कर्मण इति यास्कोक्नेः। cf. N. 9. 5.

- XV. 16:-मेना मानयन्त्येनाः । MD; ef. N. 3. 21.
- XV. 19:-उर्वशी च उरु: पृथु: वश: कामो यस्या इति उर्वशी । cf. N. 5. 13.
- XV. 27:-जागृविः जागरणशीलः । cf. N. 9. 8.
- XV. 35:-यहु इति पुत्रस्यनाम । मध्यमानो जायते तस्मादेवमाह सहस्रस्पुत्रमित्यादि । cf. MD:-यहुरिति पुत्रनाम । मन्थना-ज्जायमानत्वाद्वलस्य पुत्रत्वम्।cf.N.8.2
- XVI. 17:-त्विषदींप्तिः। cf. N. 1. 17; 8. 13.
- XVI. 35:-बिल्मं भासनम् । cf. N. 1. 20.
- XVII. 17:-ऋषिः साचात्कृतधर्मा। cf. N. 1. 20.
- XVII. 20:-तत्त्वतिः करोतिकर्मा । cf. N. 8. 13.
- XVII. 28:-श्रम्ते श्रमुसमीरिते।...स्ते सुद्धसमीरिते रजस्यन्तरिचलोके । cf. N. 6. 15.
- XVII. 71:-विधतिर्दानकर्मा । MD; N. 10. 23.
- XVII. 95:-न तु हीनोपमानमग्नेरश्चो ज्यायांस्तत्र गुर्गोऽभिन्नेत इति परिहृतं यास्केन। cf. N. 3. 13, 14.
- XVII. 96:-नसितरामोतिकमी वा नमित-कर्मा वा। MD; N. 7. 17.
- XVIII. 1:-श्रोक इति निवासनाम । cf. XXXIV. 57; cf. N. 3. 3.

- XVIII. 16:-यास्कोक्ता इन्द्रशब्दस्य ना-नाथी कार्यो: । cf. N. 10. 8.
- XVIII. 32:-वाशब्द:समुचयार्थीय: । cf. N. 1. 4.
- XVII. 77:-भूयोविद्य: प्रशस्यो भवति । N. 1. 16.
- XIX. 32:-अर्को देवो भवति यदेनमर्चन्ति अर्को मंत्रो भवति यदेनेनार्चन्ति । अर्क-मन्नं भवत्यर्चति भूतान्यको वृत्तो भवति संवृत: कडुकिन्ना इति यास्कः । N. 5. 4.
- XIX. 65:-समुचयार्थीय त्राकारः । MD; N. 1. 4.
- XX. 9:-पस: पसते: स्पृशतिकर्मण: । cf. XXIII. 22; MD; N. 5. 16.
- XX. 20:-तथा च यास्कः । 'कनीनकेव विद्वधे नवे द्वपदे' इति । N. 4. 15.
- XX. 37:-नरा श्रसिन्नासीना: शंसन्तीति । ef. XXI. 55; XXIX. 27; MD; N. 8. 6.
- XX. 44:-त्वष्टा त्वचतेः करोत्यर्थस्य । इति यास्कोक्रेः । cf. N. 8. 13.
- XX. 47:-तिविषीति बल्जनाम । तवतेर्वृद्धि-कर्मण:,। cf. XXXIV. 7; MD; N. 9. 25.
- XX. 52:-विरिति शकुनिनाम। cf.XXIII. 6; N. 2. 6.
- XXI. 6:-श्रनागसमनपराधम्। MD; cf. 10. 11.
- XXI. 15:-श्रमले श्रमरणधर्मा । cf. XXI. 17; MD; cf. N. 2. 20.
- XXI. 20:-तुरीप: तूर्थमापन्नः । cf. N. 6. 21.
- XXI. 33:-नासखा नासिकाप्रभवावश्विनौ।

- N. 6. 13.
- XXI. 34:-व्यचस्वती व्यव्चनवत्यः । N. 8. 10.
- XXI. 35:-रजःशब्दो ज्योतिर्वचनः । cf. 4. 19.
- XXI. 43:-अब श्रस्मिन्दावि । MD; N. 1. 6.
- XXI. 43:-पार्श्व परशुमयमङ्गं भवति ।... शितामशब्देन यक्टद्वा शिताम योनिर्वा शिताम मेदो वा शिताम इति व्याख्या- भेदा: । cf. N. 4. 3.
- XXI. 51:-ये देव्यो जोषियन्यो द्यावापु-थिव्यो इति वा । म्रहोरात्रे इति वा शस्यं च समा चेति कात्थक्य: । MD; cf. N. 9. 41.
- XXI. 56:-जूतिर्जवतेः । cf. N. 6. 4. XXIII. 6:-वेतेगैतिकमैण:। cf. XXX-IV. 25; N. 2. 6; 1. 7.
- XXV. 12:-रसा नदी रसतेः शब्दकर्मेण इति निरुक्ते यास्कः। MD; N. 11. 25.
- XXV. 30:-'सुमत्स्वयमित्यथें' इति यास्कः। MD; N. 6. 22.
- XXV. 32:-क्रड्यं विकृन्ताजायत इति नैरुकाः । N. 6. 11.
- XXVI. 9:-पुरोहितः पुर एनं द्धाति। N. 2. 12.
- XXVIII. 16:-दयतिरुपद्याकर्मा । cf. N. 4. 17.
- XXIX. 42:-संकाः सचते: संपूर्वोद्वा किरते-इति यास्कोक्रेः । N. 9. 14.
- XXIX, 48:-मृगो मृगयतेः। इति यास्कः। ef. N. 9. 19.
- XXXIII. 67:- 'यस्य बलाद् धावापृथिव्या-

वप्यविभीताम्' इति यास्कः। N. 10.10.

XXXIII. 69:-हिरण्यं कसादित्यादि हितरमणीयं भवतीति वा इति यास्केकिः। cf. N. 2. 10.

XXXIII 76:-श्राङ्ग्यः स्तोम श्राघोषः। N. 5. 11.

XXXIII. 82:-शेवधिर्निधिः । N. 2. 4.

XXXIII. 82:-तथा च यास्कः। पविः शल्यो भवति यद्धि पुनाति कायं तद्द-त्पवीरमायुधं तद्वानिन्दः पवीरवान्। cf. N. 12. 30.

XXXIII. 89:-ब्रह्मण्स्परिः 'ब्रह्मणः पाता पालयिता वा' इति यास्कः । cf. N.

10. 12.

XXXIII. 89:- 'वीरो वीरयत्यमित्रान्' इति यास्कः । N. 1. 7.

XXXIII. 90:-रियरिति धननाम इति यास्कः। N. 4. 17.

XXXIII. 94:-मन्युर्भनतेदीं तिकर्भण इति यास्कः । N. 10. 29.

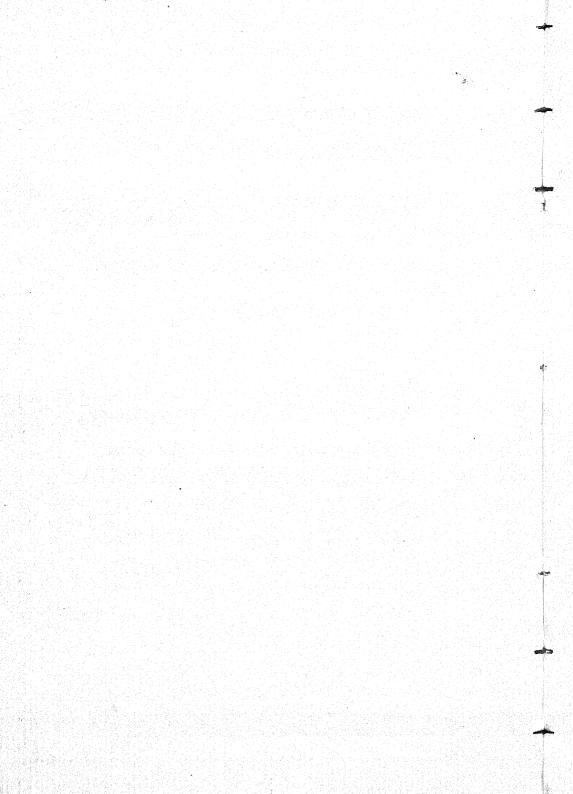
XXXIII. 95:-धमतिगैतिकमी इति यास्क: । N. 6. 2.

XXXV. 21:-ऋचर: कण्टकः ऋच्छतेः कण्टकः कन्तपो वा कण्टतेवी कृन्ततेवी स्थाद्गतिकर्मण इति यास्कः । cf. N. 9. 32.

मनुस्मृतिभाष्ये भट्टमेघातिथ्यु-द्धृतास्तथा बोधायनधर्मसूत्र-भाष्ये गोविन्दस्वास्युद्धृता निरुक्तसंदर्भाः ।

PASSAGES OF THE NIRUKTA
QUOTED BY BHATTA MEDHĀTITHI IN HIS COMMENTARY
ON THE MANUSMRTI AND
GOVINDASVĀMIN IN HIS
COMMENTARY ON THE
BAUDHĀYANA-DHARMASŪTRA

Note:—References are to Gharpure's edition, published as no. 9 in the Collections of Hindu Law Texts, Bombay, 1920; and to no. 34 Bibliotheca Sanskrita Mysore, respectively.

भट्टमेधातिथ्युद्धृतनिरुक्तसंदर्भाः।

- P. 18, line 28:-तिस्न एव देवता अप्ति-प्रमृतय इति नैस्काः । Manu. I. 23; ef. N. 7. 5.
- 70, l. 12:-यथा निरुक्तम् । साचात्कृत-धर्माण इति । Manu. II. 12; cf. N. 1. 20.
- 120, 1. 18:-निस्क्रेडप्युक्तम् । श्रधोभागः सानित्र इति । Manu. II. 101; cf. N. 12. 13.
- 142, 1. 1-3:-तथा च निरुक्तकारः । श्रध्यापिता ये गुरूबादियन्ते विशा वाचा मनसा कर्मणा वा। यथेव ते शिष्या न गुरोर्भोजनीयास्तथेव तान्न भुनकि श्रुतं तत्। Manu. II. 144; cf. N. 2.4.
- 142, l. 17-18:-इहाचार्यो नैस्क्रदर्शनेना-ध्यापक: ॥ श्राचार्य श्राचारं प्राहय-तीति। Manu.II.145; cf. N.1.4.

- 278, 1. 19:-निरुक्तकारा हि दैवते मध्य-स्थान् पितृन् समामनन्ति 'मरुतः रहा-चन्द्रतः पितर' इति । Manu. III. 220; ef. N. 7. 23; 11. 13-17.
- 288, l. 14-15:-तथा च निरुक्तकार: । एता उत्था उपस इति । एतास्ता उपास इत्येकस्या एव पूजनार्थे बहुवचनमिति । Manu. III. 248; cf. N.12.7.
- 385, 1. 23:-तथा च निरुक्तकार:। च्रुएए-महिच्छुत्रकं भवति यत् च्रुद्यत इति। Manu. V. 5; cf. N. 5. 16.
- 591, 1. 9-10:- सं ह्यपदासयित कर्मा-ग्रीति नैस्क्रे निस्क्रः । Manu. VIII. 67; cf. N. 2. 17.
- 609, 1. 19:-तथा च निरुक्तकाराः । श्रापि वा सा कामदेवता स्थादिति । Manu. VIII. 107; cf. N. 7. 4.

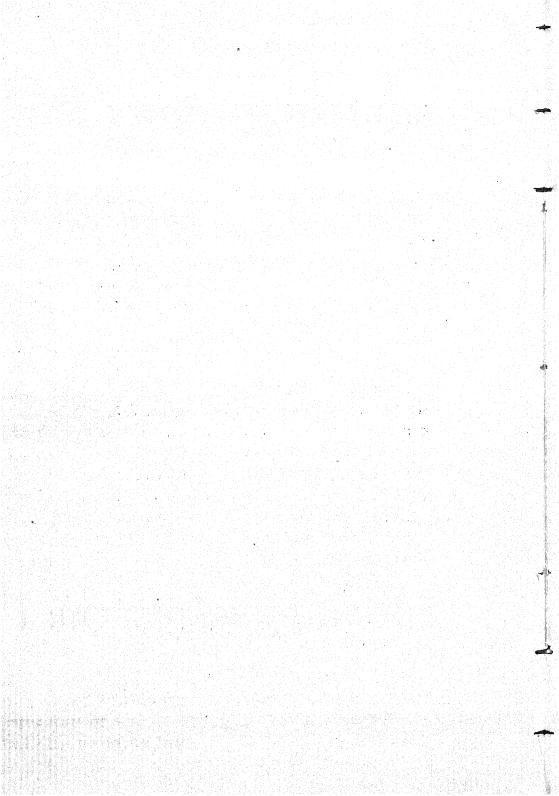
गोविन्दस्वाम्युद्धृतनिरुक्तसंदर्भाः ।

2. 4. 5; P. 220:-तथा च यास्कः ।

"स्वरादित्यो भवति सु श्ररणः सु
ईरणः स्वृतो रसान् स्वृतो भासं ज्योतिषां

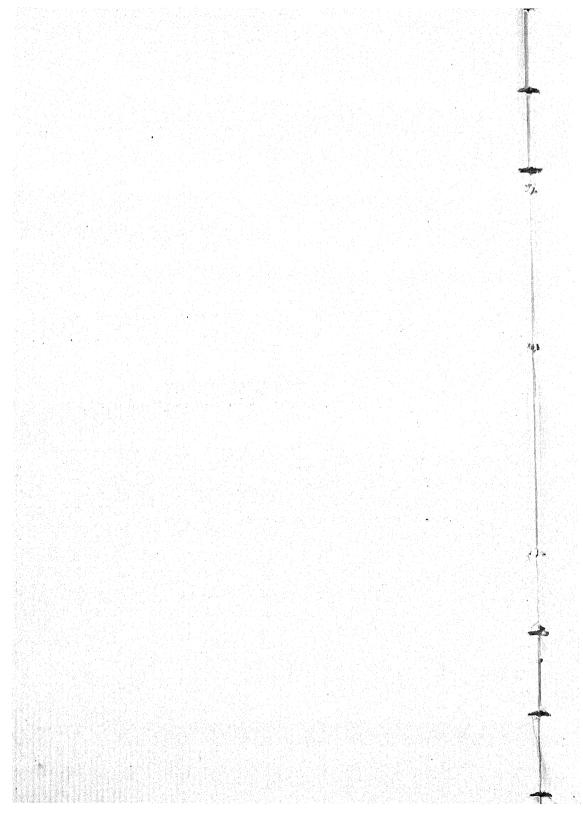
स्वृतो भासेति " । N. 2. 4.

4.6.6; P. 381:-"च्चाः च्यातेः प्रच्छतः काजः" इति निर्वचनात् । cf. N.2.25.

निरुक्ते यास्कोद्धृतसंहिताब्राह्मणा-दिवचनसंग्रहः ।

A LIST OF PASSAGES QUOTED BY YĀSKA IN THE NIRUKTA

यास्कोद्धृतवेदब्राह्मणादिसंदर्भाः।

श्रंश्चं दुहन्तो श्रध्यासते गवि। RV. X. 94. 9; N. 2. 5.

श्रकान्समुद्र: प्रथमे विधमेन्। RV.IX.97. 40; SV. 1. 529; 2. 603; N. 13. 29=14. 16.

श्रको न बिभ्रः समिथे महीनाम् । RV. III. 1. 12; N. 6. 17.

श्रज्ञखन्त: कर्णवन्त: सखाय: । RV. X. 71. 7; N. 1. 9.

ऋगोद्यस्य यदसस्तना गृहे। RV. I. 161. 11: N. 11. 16.

श्रमये समिध्यमानायातुवृहि । TS. 6.3.7. 1: MS. 1. 4. 11; N. 1. 15.

श्रक्तिः पूर्वेभिर्श्वाषिभिः। RV.1.1.2;N.7.16. श्रक्तिं नरो दीधितिभिः। RV. VII. 1. 1; SV. 1. 72; 2. 723; N. 5. 10.

श्रक्षिमीळे पुरोहितम् । RV.I.1.1; N.7.15. श्रिशिक्षा जन्मना जातवेदाः । RV. III.

26. 7; N. 13. 14, 15=14.1,2.

श्रक्षिति । RV-X.84.2;106.3; N.1.4.

श्रिप्तिर मन्यो विषित: सहस्व। RV. X. 84. 2; AV. 4. 31. 2; N.1.17.

श्रक्तिनं ये आजसा रुक्मवचस:। RV.X.78. 2: N. 3. 15.

श्रप्ति: सुतुकः सुतुकेभिरश्वै:। RV. X. 3.7; N. 4. 18.

श्रुधे रूप श्रारुपितं जबार । RV, IV, 5, 7;

N. 6. 17.

श्रङ्गाद्झात्संभवसि । $\widehat{SB}.14.9.4.8$; N.3.4. श्रङ्गिरसो नः पितरो नवग्वाः। RV.~X.14.

6; AV. 18. 1. 58; N. 11. 19.

श्रजोहवीदश्विना । RV.I.117.16; N.5.21.

श्रक्षन्ति त्वामध्वरे देवयन्तः। RV. III. 8. 1; N. 8. 18.

त्राति कामन्तो दुरितानि विश्वा। cf. AV. 12. 2. 28; N. 6. 12.

श्रातितस्थौ पवीरवान् । RV. X. 60. 3; N. 12. 30.

श्रतिष्ठन्तीनामनिवेशनानाम्। RV. I. 32. 10; N. 2. 16.

श्रत्राह गोरमन्वत। RV. I. 84. 15; AV. 20. 41. 3; SV. 1. 147; 2. 265; N. 2. 6; 4. 25.

श्रथा नः शंयोररपो द्धात। RV. X. 15. 4; VS. 19. 55; N. 4. 21.

भ्रथा वयमादित्य वते तव। RV. I. 24, 15; VS. 12. 12; N. 2. 13.

श्रद्देरूसमस्जो वि खानि। RV. V. 32.1; SV. 1. 315; N. 10. 9.

श्रदितिद्योरिदितिरन्तिरेचम्। RV. I. 89. 10; AV. 7. 6. 1; VS. 25. 23; N. 1. 15; 4. 23.

श्रदितेर्देको श्रजायत । RV. X. 72. 4; N. 11. 23.

- हीदिन्द्र प्रस्थितमा हवींषि। RV. X. 116. 8; N. 6. 16.
- द्दीन्द्र पित्र च प्रस्थितस्य। RV. X. 116. 7; N. 7. 6.
- या चिन्नू चित्तद्यो । RV. VI. 30.3; N. 4. 17.
- बा मुरीय यदि यातुधानो श्रस्म । RV.VII. 104. 15; AV. 8. 4. 15; N.7.3.
- धा स वीरैर्दशभिविं यूया: IRV. VII. 104.15; AV. 8. 4. 15; N.7.3.
- ध्यापिता ये गुरुं नादियन्ते । Vasisthadharma-Sāstra. 2. 11; N. 2. 4; cf. SUB. 3.
- भिगव श्रोहमिन्द्राय। Fragment of RV. I. 61. 1; AV. 20. 35. 1; N. 5. 11.
- नवीयां वृषमं । RV.I.190.1; N. 6. 23. नशरातिं वसुदासुप स्तृहि । RV.VII.99. 4; AV. 20. 58. 2; N. 6. 23.
- नुष्ड्रया ऋखुद्धाह्याणः। RV. IV. 4.14; N. 5. 15.
- नूपे गोमान्गोभिरचाः । RV. IX. 107. 9; SV. 2. 348; N. 5. 3.
- न्यम् षु त्वं यम्यन्य उ त्वां। RV. X.10. 14: N. 11. 34.
- न्येन मदाहनो याहि। RV. X. 10. 8; AV. 18, 1. 9; N. 5. 2.
- ान्विद्नुमते स्वं मन्यासे। AV. 7. 20. 2; VS. 34. 8; N. 11. 30.
- ापश्यं गोपामनिषद्यमानम् । RV. I. 164.
 - 31; X. 177. 3; AV. 9. 10. 11;
 - VS. 37. 17; N. 13. 16=14. 3.
- ापागृहत्रमृतां मत्येभ्यः । RV. X. 17. 2;

- AV. 18. 2. 33; N. 12. 10.
- अपाङ् प्राङेति स्वधया गृभीतः। RV. I. 164-38; AV. 9-10.16; N. 13.36=14.23.
- अपासुपस्थे महिषा अगृभ्यत । RV. VI.8. 4; N. 7. 26.
- श्रपोषा श्रनसः सरत्। RV. IV. 30.10; N. 11. 47.
- अप्वे परेहि। N. 6. 12; fragment of RV. X. 103. 12; N. 9. 33.
- श्रव्जासुक्थेरहिं गृणीषे । RV. VII. 34. 16; N. 10. 44.
- श्रम कन्दन्ति हरितेभिरासभिः। RV. X. 94. 2; N. 7. 7.
- श्रभि त्वा पूर्वपीतये। RV.I.19.9; VIII. 3. 7; AV. 20. 99. 1; SV. 1. 256; 2. 923; N. 10. 37.
- श्रमि न इळा यूथस्य माता। RV. V. 41. 19; N. 11. 49.
- श्रभ प्रवन्त समनेव योषा: । RV.IV.58. 8; VS. 17. 96: N. 7. 17,20.
- श्रभीके चिदु खोककृत्। RV. X. 133.1; AV. 20. 95. 2; SV. 2. 1151; N. 3. 20.
- श्रभी३ दमेकमेको श्राह्म निष्पाट् । RV. X. 48. 7; N. 3. 10.
- अभ्र भ्राँ भ्रपः। N. 5.5; fragment of RV. V. 48. 1.
- श्रश्रातर इव योषाः। N. 3. 4; cf. AV. 1. 17. 1.
- अभ्रातेव पुंस एति प्रतीची । RV.I.124. 7; N. 3. 5.
- श्रमन्दान्स्तोसान्त्र भरे मनीषा । RV. I.

126. 1; N. 9. 10.

श्रमिनः सहोभिः। N.6. 16; fragment of RV. VI. 19. 1; VS. 7. 39; cf. N. 6. 17.

श्रमी य ऋका निहितास उचा। RV.I.24. 10; N. 3. 20.

अमीवहा वास्तोष्पते विश्वा। RV. VII. 55. 1; N. 10. 17.

श्रमीषां चित्तं प्रतिबोभयन्ती। RV. X. 103. 12; SV. 2. 1211; VS. 17. 44; N. 9. 33.

श्रमूर्या यन्ति जामय:। N. 3.4; cf. AV. 1. 17. 1.

श्रमेनाँश्रिज्ञानिवतश्रकर्थ । RV. V. 31. 2; N. 3. 21.

श्रम्यक्सा त इन्द्र। RV. I.169.3; N.6.15.

श्रयं यो होता । RV.X.52.3; N.6.35. श्रयं वेनश्रोदयत्पृक्षिगर्माः । RV. X. 123.

1; VS. 7. 16; N. 10. 39.

भ्रयं स शिक्ते येन गौ:। RV. I. 164. 29; AV. 9. 10. 7; N. 2. 9.

श्रयमु ते समति । RV. I. 30. 4; AV. 20. 45. 1; SV.1.183; N.1.10.

श्रया ते श्रहे। RV. IV. 4. 15; N. 3.21.

श्वरचयान्यरच्यान्यसौ । RV. X. I46.1; N. 9. 30.

श्चरायि काणे विकटे। RV. X. 155. 1; N. 6. 30.

श्रहणो मासकृद्वृकः। RV. I. 105. 18; N. 5. 21.

श्रयं: पुष्टेषु मत्सला। RV. X. 86.1; AV. 20. 126.1; N. 13.4. श्रतातृषो वत इन्द्र। RV. III. 30. 10; N. 6. 2.

श्रवततधन्या पिनाकहस्तः । TS. 1. 8.6.2; cf. VS. 3. 61; N. 5. 22; cf. N. 3. 21; KS. 9. 7.

अव्या निचुम्प्रस: 1 VS. 3. 48; 8. 27; 20. 18; N. 5. 18.

श्रव रमशा रुधद्वा: IRV. X. 105.1; SV. 1. 228; N. 5. 12.

श्रवसाय पद्धते रुद्ध मृळ। RV. X. 169. 1; N. 1. 17.

श्रवसायाश्वान् । Fragment of RV. I. 104. 1; N. 1. 17.

श्रवीरामिव मामयं। RV. X. 86. 9; AV. 20. 126. 9; N. 6. 31.

अवदन्त बीळिता। Fragment of RV.II. 24. 3; N. 5. 16.

श्रशत्रुरिन्द्र जिल्ले। RV. X. 133.2; AV. 20. 95. 3; SV.2.1152; N.1.15.

श्रास्तापिनद्धं मधु पर्यपश्यन् । RV. X.68. 8; AV. 20, 16, 8; N. 10, 12.

श्रश्मास्यमवतं ब्रह्मण्स्पतिः। RV. II.24. 4; N. 10, 13.

श्रश्याम वाजगन्ध्यम्। RV. IX. 98. 12; SV. 20. 1030; N. 5. 15.

न्नश्रवं हि भूरिदावत्तरा । RV. I. 109. 2; N. 6. 9.

अश्वं न त्वा वारवन्तम् । RV. I. 27. 1; SV. 1. 17; 2. 984; N. 1. 20.

श्ररवयुर्गेन्यू रथयुः। RV. I. 51. 14; N. 6. 31.

भ्रश्वो वोळ्हा सुखं रथं। RV. IX. 112. 4; N. 9. 2.

ग्रसंख्याता सहस्राणि। VS. 16. 54; N.

1, 15,

प्रश्चन्ती भूरिधारे। RV. VI. 70. 2; N. 5. 2.

साम्योजो बिभ्रुथा। RV. I.39. 10; N. 6. 23.

सिन्वती बप्सती । RV.X.79.1; N.6.4. सुनीते मनो अस्मासु धारय । RV. X.

59. 5; N. 10. 40.

ास्तें स्तें रजिस । RV. X. 82.4; VS. 17. 28; N. 6. 15.

गस्ति हि वः सजात्यं। RV. VIII. 27. 10; N. 6. 14.

प्रस्मभ्यमप्रतिष्कुतः। RV. I.7. 6; AV. 20. 70. 12; SV. 2. 971; N.

6. 16.

प्रस्मा इदु प्रभरा तृतुजानः । RV. I. 61. 12; AV. 20. 35. 12; N. 6. 20.

ब्रस्मे श्राराञ्चिद्द्वेषः । Fragment of RV.VI. 47. 13; N. 6. 7.

ग्रस्मे ते बन्धुः। VS. 4. 22; N.6.7.

श्रसमे शुक्रमधि रत्नं च घेहि। RV. VII. 25. 3: N. 5. 5.

श्रस्मे धत्त वसवो । VS. 8.18; N.6.7; 12. 42.

श्रस्मे प्रयन्धि मधवन्। RV. III. 36.10; N. 6. 7.

श्रस्मे यातं नासत्या । RV. I. 118. 11; N. 6. 7.

श्वस्मे समानेभिर्शृषम । RV. I. 165. 7; N. 6. 7.

ग्रस्य वामस्य पत्तितस्य । RV. I. 164. 1; AV. 9. 9. 1; N. 4. 26.

भस्या ऊ षु ख उप सातये । RV. I. 138.

4; N. 4. 25.

श्रहं च त्वं च वृत्रहन्। RV. VIII.62.11; N. 1. 4.

अहमस्मि प्रथमजा ऋतस्य । ARS. 1. 9; TB. 2. 8. 8. 1; TA. 9. 10. 6; N. 13.14, 15=14. 1. 2.

श्रद्ध ऋष्णमहर्त्जुनं च। RV. VI. 9. 1; N. 2. 21.

च्रहस्तिमिन्द्र। RV. III. 30.8; VS. 18. 69; N. 6. 1.

श्रहिरिव भोगै: पर्येति बाहुम्। RV.VI.75. 14; VS. 29. 51; N. 9. 15.

श्राखण्डल प्र हूयसे। RV. VIII. 17. 12; AV. 20.5.6: SV. 2.76; N.3.10. 1

श्रागधिता परिगधिता। RV. I. 126. 6; N. 5. 15.

श्रा गल्दा धमनीनाम्। Mānava-srautasūtra. 1. 7. 2. 18; N. 6. 24.

श्राप्ते याहि सुविदन्नेभिरवाङ्। RV. X. 15. 9: AV. 18. 3. 48: N. 6. 14.

था घा ता गच्छानुत्तरा। RV. X. 10.10:

AV. 18. 1. 11; N. 4. 20.

श्रापृणे सं सचावहै। $\mathrm{RV.VI.}55.1; \mathrm{N.}5.9$.

श्रा चष्ट श्रासां पाथो । RV. VII. 34. 10; N. 6. 7.

म्राजंबन्ति सान्वेषाम् । RV. VI. 75.13; VS. 29.50; N. 9. 20.

श्राजास: पूष्णं रथे। RV.VI.55.6;N.6.4. श्राजुद्धान ईड्यो वन्यश्र । RV. X.110.3;

> AV. 5. 12. 3; VS. 29. 28; N. 8. 8.

था जुह्नानो घृतपृष्ठः। RV.V.37.1;N.5.7.

- श्रात् विश्व हरिमीं हो: IRV. X. 101.10; N. 4. 19
- श्रा ते कारो श्र्णवामा वचांसि । RV. III. 33. 10: N. 2. 27.
- श्रात्मा यच्मस्य नश्यति। RV.X. 97. 11; VS. 12. 85; N. 3. 15.
- श्रा त्वा रथं यथोत्तये। RV. VIII. 68. 1; SV. 1. 354; 2. 1121; N. 5. 3.
- श्रा त्वा रम्भं न जित्रयः। RV. VIII. 45. 20; N. 3. 21.
- श्रा त्वा विशन्त्वन्द्वः। RV. I. 15. 1; VIII. 92. 22; SV. 1. 197; 2. 1010; VS. 8. 42; N. 6. 24.
- श्रा दिवकाः शवसा पञ्च कृष्टीः। RV. IV. 38.10;TS.1.5.11.4;N.10.31.
- चादाय श्येनो च्रभरत्सोमम्। RV.IV.26. 7; N. 11. 2.
- श्चादित्या दानुनस्पती। RV. I. 136. 3;II. 41. 6; SV. 2. 262; N. 2. 13.
- श्रा द्वाभ्यां हरिभ्यामिनद् याहि । RV. II. 18. 4; N. 7. 6.
- श्रा नो यज्ञं भारती त्यमेतु। RV.X.110. 8; AV. 5. 12. 8; VS. 29. 33; N. 8. 13.
- श्रापान्तमन्युस्तृपत्तप्रभर्मा । RV. X. 89. 5: N. 5. 12.
- श्रापित्वे नः प्रपित्वे तूथमा। RV. VIII.4. 3; SV. 1. 252; 2. 1071; N. 3. 20.
- श्रापो हि छा मयोभुवः। RV. X.9.1; AV. 1. 5. 1; SV. 2. 1187; VS. 11. 50; 36. 14; N. 9. 27.
- श्रामन्नेभि: सिञ्चता मद्यमन्थः । RV.II.14. 1; N. 5. 1.

- श्रायजी वाजसातमा । $\mathrm{RV.I.28.7; N.9.36}$.
- श्रा याहीन्द्र पथिभिरीळितेभि:। RVkh. 7. 55. 8: N. 13. 43=14. 31.
- श्रा यो द्यां भात्या पृथिवीम्। Sānkh. Śrauta-sūtra 8. 22. 1; N.7.23.
- श्रा रात्रि पार्थिवं रजः। RVKh. 10.127. 1; AV. 19. 47. 1; VS. 34. 32; N. 9. 29.
- श्रा रुद्रास इन्द्रवन्तः सजोषसः। RV. V. 57. 1; N. 11. 15;
- श्वारोह्थो वरुण मित्र गर्तम्। RV. V. 62. 8; N. 3. 5;
- श्राष्टिषेणो होत्रमृषिनिषीदन्। RV. X. 98. 5; N. 2. 11.
- ग्रा व ऋक्षस ऊर्जा। RV. X. 76. 1; N. 6. 21.
- त्रा वामुपस्थमदुहा। RV. II. 41. 21; N. 9. 37.
- न्ना वियुन्मित्रिर्मरुत: स्वकैं: IRV. I. 88. 1; N. 11. 14.
- श्राविष्टयो वर्धते चारुरासु । RV. I. 95. 5; N. 8. 15.
- श्राविः स्वः कृषुते । RV. X. 27. 24; N. 5. 19.
- श्राश्रुत्कर्णे श्रुधी इवम् । RV. I. 10. 9; N. 7. 6.
- श्रासस्त्राणासः श्रवसानमच्छ । RV.VI.37. 3; N. 10. 3.
- श्रासीन जन्त्रीमुपसि । RV. X. 27. 13; N. 6. 6.
- श्रासुष्वयन्ती यजते उपाके। RV. X.110. 6; AV. 5. 12. 6; 27. 8; VS. 29. 31; N. 8. 11.

- ; विष्णुविचक्रमे । RV. 1. 22. 17; AV. 7. 26. 4; SV. 1. 222; 2. 1091; VS. 5. 15; N. 12. 19.
- दं श्रेष्ठं ज्योतिषां ज्योति:। RV. I. 113. 1; SV. 2. 1099; N. 2. 19.
- द्ध। RV. IV. 51. 1; N. 1. 5.
- न्द्र आशास्यस्परि । RV. II. 41. 12; AV. 20. 20. 7; 57. 10; N.6.1.
- न्द्र इव । RV. X. 84. 5; 166. 2;
 - 173. 2; KS. 35. 7; N. 1. 4.
- ्न्द्रं न त्वा शवसा देवताः । RV. VI. 4. 7: VS. 33. 13; N. 1. 17.
- श्न्द्रिमिट्गाथिनो बृहत्। RV. I. 7. 1; AV. 20. 38. 4; 47. 4; 70. 7; SV. 1. 198; 2. 146; N. 7. 2.
- इन्द्रं मित्रं वरुणमिश्रमाहुः। RV. I. 164. 46; AV. 9. 10. 28; N. 7. 18; 13. 14=14. 1
- इन्द्रस्य नु वीर्याणि प्रवोचम् । RV. I. 32. 1; N. 7. 2, 3.
- इन्द्राणीमासु नारिषु । RV. X. 86. 11; AV. 20. 126. 11; N. 11. 38.
- इन्द्राय गाव श्राशिरम् । RV. VIII. 69. 6; AV. 20. 22. 6; 92. 3; SV. 2. 841; N. 6. 8.
- इन्द्राय साम गायत। RV. VIII. 98.1; AV. 20. 62. 5; SV. 1. 388; 2. 375; N. 7. 2.
- इन्द्रा सोमा समघशंसमभ्यघम्। RV. VII. 104. 2; AV. 8. 4. 2; KS. 23. 11; N. 6. 11.
- इन्द्रेश युजा तरुषेम। RV. VII. 48. 2; KS. 23. 11; N. 5. 2.

- इन्द्रणे सं हि दत्तसे। RV. 1. 6. 7; AV. 20. 40. 1; 70. 3; SV. 2. 200; N. 4. 12.
- इन्द्रें खेते तृत्सवो वेविषासाः । RV. VII. 18. 15; N. 7. 2.
- इन्द्रो अस्माँ अरदद्वज्ञबाहु:। RV. III. 33. 6; N. 2. 26.
- इन्द्रो दिव इन्द्र ईशे पृथिन्याः । RV. X. 89. 10; N. 7. 2.
- इन्द्रो यात्नामभवत्। RV. VII. 104. 21: AV. 8. 4. 21; N. 6. 30.
- इन्द्रो विश्वान् बेकनाटाँ । RV. VIII. 66. 10; N. 6. 26.
- इन्धान एनं जरते स्वाधीः। RV. X. 45. 1; VS. 12. 18; N. 4. 24.
- इमं तं पश्य वृषभस्य युक्षम् । RV. X. 102. 9; N. 9. 24.
- इमं मे गङ्गे यमुने सरस्वति । RV. X. 75. 5; N. 9. 26.
- इमा गिर श्रादित्येभ्यो घृतस्त्ः। RV. II. 27. 1; VS. 34. 54; N. 12. 36.
- इमामू तु कवितमस्य । RV. V. 85. 6; N. 6. 13.
- इमा रुद्राय स्थिरधन्वने गिर: । RV. VII. 46. 1: N. 10. 6.
- इमे चिदिन्द रोदसी। RV. III. 30. 5; N. 6. 1.
- इयं शुष्मीभ विंसखा इव। RV. VI. 61. 2: N. 2. 24.
- इषिरेण ते मनसा सुतस्य। RV. VIII. 48. 7; KS. 17. 19; N. 4. 7.
- इहेन्द्राचीसुप ह्रये । RV. I. 22. 12; N. 9. 34.

- इहेह जाता समवावशीताम्। RV. I. 181. 4; N. 12. 3.
- ईत्ते हि वस्व उभयस्य । RV. VI. 19. 10; N. 6. 6.
- ईर्मान्तासः सिविकमध्यमासः । RV. I. 163. 10; VS. 29. 21; N. 4. 13.
- उम्रो यः शम्बः। RV. X. 42. 7; AV. 20. 89. 7; N. 5. 24.
- उत भा व्यन्तु देवपत्नीः । RV. V. 46.8; AV. 7. 49. 2; N. 12. 46.
- उत त्वः पश्यन ददशे वाचम् । RV. X. 71. 4; N. 1. 19.
- उत त्वं सख्ये स्थिरपीतमाडुः । RV. X. 71. 5; N. 1. 8, 20.
- उत द्विवही श्रमिनः । RV. VI. 19. 1; N. 6 17.
- उत नोऽहिर्बुध्न्यःश्र्योतु । RV. VI. 50. 14; VS. 34. 53; N. 12. 33.
- उत पच्या रथानाम् । RV. V. 52. 9; N. 5. 5.
- उत स्मैनं वस्त्रमधिं। RV. IV. 38. 5; N. 4. 24.
- उत स्य वाजी चिपणि । RV. IV. 40.4; N. 2. 28.
- उताद: पुरुषे गवि। RV. VI. 56.3; N. 2.6.
- उतासि मैत्रावरुणो। RV. VII. 33. 11; N. 5. 14.
- उतो त्वस्मै तन्वं १वि सस्त्रे। RV. X. 71.4; N. 1. 8, 19.
- उतो समस्मिन्ना शिशीहि। RV. VIII.21.

- 8; N. 5. 23.
- उदीरतामवर उत्परास: । RV. X. 15. 1; AV. 18. 1. 44; N. 11. 18.
- उदु ज्योतिरमृतं विश्वजन्यम् । RV. VII. 76. 1; N. 11. 10.
- उदु त्यं जातवेदसम् । RV. I. 50. 1; AV. 13. 2. 16; 20. 47. 13; SV. 1. 31; VS. 7. 41; 33. 31; N. 7. 20; 12. 15.
- उद्वृह रचः सहमूलिमन्द्र । RV. III. 30. 17; N. 6. 3.
- उप प्रवद मण्डूकि। AV. 4. 15. 14; N. 9. 7.
- उप प्रागात्सुमन्मेऽधायि। RV. I. 162. 7; VS. 25. 30; N. 6. 22.
- उप प्रेत कुशिकाश्चेतयध्वम् । RV. III. 53. 11; N. 7. 2.
- उपश्वासय पृथिवीमुत बाम् । RV. VI. 47. 29; AV. 6. 126. 1; VS. 29. 55; N. 9. 13.
- उप ह्नये सुदुघां धेनुमेताम्। RV. I. 164. 26; AV. 7. 73. 7; 9. 10. 4; N. 11. 43.
- उपावस्त्र त्मन्या समञ्जन्। RV. X. 110. 10; AV. 5. 12. 10; VS. 29. 35; N. 8. 17.
- उपो श्रद्शि शुन्ध्युवो । RV. I. 124. 4; N. 4. 16.
- उपोप मे परा मृश । RV. I. 126. 7; N. 3. 20.
- उरु प्रथस्व। VS. 1. 22; KS. 1. 8; 31. 7; N. 1. 15.
- उरुव्या यो अधायतः । RV. V. 24. 3६

VS. 3. 26; N. 5. 23.

स्तचित्रमा भर। RV. I. 92. 13; SV.

2. 1081; VS. 34. 33; N. 12.6.

त्र: पितेव जारयायि। RV. VI. 12. 4; N. 6. 15.

त्रा इव स्वसराणि । RV. I. 3. 8; N. 5. 4.

व्वा यस्यामतिर्भाः । AV. 7.14. 2; SV. 1. 464; VS. 4. 25; N. 6. 12.

वै इव पप्रथे कामो। RV, III, 30, 19; N. 6, 7,

चां त्वः पोषमास्ते। RV. X. 71. 11; N. 1. 8.

चो अन्तरे परमे व्योमन् । RV. I. 164.

39; AV. 9. 10. 18; N. 13. 10. इजीपी बज्री। RV. V. 40. 4; AV. 20.

12. 7; N. 5. 12.

ध्युनीती नो वरुणः। RV. I. 90. 1; SV. 1. 218; N. 6. 21.

हज़ा वाजं न गध्यं। RV. IV. 16. 11; N. 5. 15.

श्रुवारवं तं पितान्धं चकार। RV. I. 116. 16: N. 5. 21.

द्यतस्य हि शुरुधः सन्ति पूर्वीः । RV. IV. 23. 8; N. 6. 16; 10. 41.

ऋदूदरेख संख्या संचेय। RV. VIII. 48. 10; N. 6. 4.

ऋधगया ऋधगुताशमिष्टाः । VS. 8. 20; N. 4. 25.

ऋषीयाां पुत्रो ऋधिराज एषः। AV. 4. 39.

9; VS. 5. 4; N. 8. 2.

ऋष्वा त इन्द्र स्थविरस्य बाहू । RV. VI. 47. 8; N. 7. 6.

एक एव रुद्रो श्रव तस्थे न द्वितीयः। N. 1. 15; एक एव रुद्रो न द्वितीयाय तस्थे। TS. I. 8. 6.1.

एकं पादं नोत्खिदति। AV. 11. 4. 21; N. 12. 29.

एकया प्रतिधापिवत । RV. VIII. 77. 4; N. 5. 11.

एकः सुपर्थः स समुद्रमा विवेश। RV. X. 114. 4; N. 10. 46.

एतदस्या श्रन: शये। RV. IV. 30. 11; N. 11. 48.

एतद्वे यज्ञस्य समृद्धं यद्ग्पसमृद्धं यत्कर्मे क्रिय-माणमृग्यजुर्वाभिवदति । GB. 2. 2.6; 2. 4. 2; N. 1. 16; cf. AB. 1. 4; 1. 13; 1. 16; 1. 17.

पुता उ त्या उपस: केतुमकत । RV. I. 92. 1; SV. 2. 1105; N. 12. 7.

पुता विश्वा सवना। RV. X. 50. 6; N. 5. 25.

एधमानद्विळुभयस्य । RV. VI. 47. 16; N. 6. 22.

एनाङ्ग्षेण वयमिन्द्रवन्तः । RV. I. 105. 19;KS.12. 14; 23.11; N.5.11.

पना पत्या तन्वं १ सं सृजस्व। RV. X. 85. 27; N. 3. 21.

एना वो ऋभि । RV. VII. 16. 1; SV. 1. 45; 2. 99; VS. 15. 32; N. 3. 21.

प्रमीदेषां निष्कृतं जारियाव । RV. X. 34. 5; N. 12. 7.

- एमेनं सजता सुते। RV. I. 9. 2; AV. 20. 71. 8; N. 1. 10.
- एष देवो रथयंति । RV. IX. 3. 5; SV. 2. 609; N. 6. 28.
- श्रोजसो जातमुत मन्य एनम् । RV.X.73. 10; N. 8. 2.
- श्रोमासर्थांपाएतः। RV. I. 3. 7; VS.7. 33; 33. 47; N. 12. 40.
- भ्रोषधे त्रायस्वैनम् । TS. 1, 2, 1, 1; 3. 5, 1; 9, 2; 6, 3, 3, 2; 9, 1; MS. 1, 2, 16; 26, 12; 3, 6, 2; 61, 3; 3, 9, 3; 115, 8; N, 1, 15.
- क ईषते तुज्यते को बिभाय। RV. I. 84. 17; N. 13. 39=14. 26.
- करावा अभि म गायत । RV. I. 37. 1; N. 7. 2.
- कतरा पूर्वा कतरापरायोः । RV. I. 185.1; N. 3. 22.
- कदा मतेमराधसम्। RV. I. 84. 8; AV. 20, 63, 5; SV. 2.693; N.5.17.
- कनिकद्जानुषं प्र बुवाणः । RV. II. 42. 1; N. 9. 4.
- कनीनकेव विद्रधे । RV. IV. 32. 23; N. 4. 15.
- कल्याणीजांया सुरखं गृहे ते। RV.III.53. 6; N. 7. 6.
- कायमानो वना त्वम् । RV. III. 9. 2; SV. 1. 53; N. 4. 14.
- कारु हं ततो भिषक् । RV. IX. 112. 3; N. 6. 6.

- किं ते कृपवन्ति कीकटेषु । RV. III. 53. 14; N. 6. 32.
- किमिच्छन्ती सरमा प्रेदमानट्। RV. X. 108. 1; N. 11. 25.
- किमित्ते विष्णो परिचच्यं । RV. VII. 100. 6; N. 5. 8.
- कुत्साय मन्मन्नहाश्च दंसयः। RV. X. 138. 1: N. 4. 25.
- कुविशंसन्ते मस्तः पुनर्नः। RV. VII. 58. 5; N. 4. 15.
- कुह स्विद्योषा कुह वस्तोः । RV. X. 40. 2; N. 3. 15.
- कुहूमहं सुवृतं विद्यनापसम्। N. 11. 33; cf. AV. 7. 47. 1.
- कृशुष्व पाज: प्रसितिं। RV. IV. 4. 1; VS. 13. 9; N. 6. 12.
- कृष्वश्रंहूरणादुरु। RV. I. 105, 17; N. 6. 27.
- कृतं न श्रज्ञी वि चिनोति । RV. X. 43. 5; AV. 20. 17. 5; N. 5. 22.
- कृति वसान श्रा चर। VS. 16. 51; TS. 4. 5. 10. 4; N. 5. 22.
- कृत्तिवासाः पिनाकहस्तोऽवततधन्वा । N. 5. 22; KS. 9. 7; cf. श्रवततधन्वा पिनाकावसः कृत्तिवासाः । VS. 3. 61; cf. पिनाकहस्तः कृत्तिवासा श्रवततध्वा । MS. 1. 10. 4: 144. 15; 1. 10. 20: 160. 16.
- कृष्णं नियानं हरयः सुपर्णाः। RV. I. 164. 47; AV. 6. 22. 1; 9. 10. 22; 13. 3. 9; N. 7. 24.
- केवलाघो भवति केवलादी। RV. X.117. 6: N. 7. 3.

पश्चिं केशी विषम्। RV. X. 136. 1; N. 12. 26.

श्रिमिगेट्टे हविषा घृतेन । RV. I. 84. 18; N. 13. 40=14. 27.

श्रद्ध यंक्रे धारे गा ऋतस्य। RV. I. 84.

16; AV. 18. 1. 6; SV. 1. 341; N. 13. 38=14. 25.

ा नु मर्या श्रमिथितः । RV. VIII. 45.

37; N. 4. 2.

किन्तौ पुत्रेनेप्तृभिः। RV. X. 85. 42; AV. 14. 1. 22; N. 1. 16.

हाता जूर्विं नं वज्ञति । RV. I. 129. 8; N. 6. 4.

ात्रस्य पतिना वयं। RV. IV. 57. 1; N. 10. 15.

श्त्रस्य पते मधुमन्तम्भिम्। RV. IV. 57. 2; N. 10. 16.

गमस्तिपूतः। MS. 1.3.4: 31.7; KS. 4.1; N. 5.6; fragment of VS. 7.1.

गमस्तिपूतो नृभिरद्गिभः । RV. IX. 86. 34; N. 5. 6.

गातुं कृणवन्तुषसो जनाय । RV. IV. 51. 1; N. 4. 25.

गायन्ति त्वा गायत्रियाः । RV. I. 10. 1; SV. 1. 342; 2. 694; N. 5. 5.

गोभि: श्रीचीत मत्सरम् । RV IX. 46. 4: N. 2. 5.

गोभिः संनद्धा पतित प्रस्ता। RV. VI. 75. 11; VS. 29. 48; N. 2. 5; 9. 19.

ें चर्चे पाकि बीलयस्व । BV VI.

47. 26; AV. 6. 125. 1; VS. 29. 52; N. 2. 5; 9. 12.

गौरमीमेदनु वस्तं मिषन्तम्। RV. I. 164. 28; N. 11. 42.

गौरीर्मिमाय सिंत्रतानि तत्रती। RV. I. 164. 41; N. 11. 40.

प्रास्त्वाकृन्तन्नपसो । MS. 1. 9. 4: 134. 8; KS. 9. 9; N. 3. 21.

चतुरश्चिद्दमानाद्विभीयात्। RV. I. 41. 9; N. 3. 16.

चत्वारि वाक् परिमिता पदानि । RV. I. 164. 45; AV. 9. 10. 27; N. 13. 9.

चत्वारि श्रद्धा त्रयो श्रस्य पादाः। RV. 1V. 58. 3; VS. 17. 91; N. 13. 7.

चित्रं देवानामुद्रादनीकं । RV. I. 115. 1;

AV. 13. 2. 35; 20. 107. 14; VS. 7. 42; 13. 46; N. 12.16.

चिद्रसि मनासि । VS. 4. 19; 12. 53; N. 5. 5.

चोष्क्यमास इन्द्र । RV. I. 33. 3; N. 6. 22.

जराबोध तद्विविड्ढि। RV. I. 27 10; SV. 1. 15; 2. 1013; N. 10. 8. जरूथं इन्यक्तिराये। RV. VII. 9. 6; N.

जरूथं हन्यक्तिराये । $\mathrm{RV.\ VII.\ 9.\ 6; 1}$ $6.\ 17.$

जातवेदसे सुनवाम सोमम्। RV. I. 99.1; N. 7. 20; 13. 46=14, 33.

जार त्रा भगम्। N. 3. 16; fragment of RV. X. 11. 6; AV. 18. 1. 23.

जीवाजो श्रभि धेतनादित्यासः । RV. VIII.

- 67. 5; N. 6. 27.
- जुष्टं गिर्वेण्से बृहत् । RV. VIII. 89. 7; SV. 2. 781; KS. 8. 16; N.6.14.
- जुष्टो दमूना श्रतिथि:। RV. V. 4. 5; AV. 7. 73. 9; N. 4. 5.
- जुहुरे वि चितयन्त: । RV. V. 19. 2; N. 4. 19.
- उमया श्रत्र वसवो रन्त देवा: । RV. VII. 39. 3; N. 12. 43.
- तं वश्चराथा वयं वसस्या । RV. I. 66. 5; N. 10. 21.
- तच्छंयोरा वृश्णिमहे। RVKH. 10. 191. 5; TS. 2. 6. 10. 2; N. 4. 21.
- तत्स्येस्य देवत्वं । RV. I. 115. 4; AV. 20. 123. 1; VS. 33. 37; N. 4. 11.
- तिद्दास भुवनेषु ज्येष्टम् । RV. X. 120. 1; AV. 5. 2. 1; 20.107. 4; VS. 33. 80; N. 13. 37=14. 24.
- तदद्य वाचः प्रथमं मंसीय। RV. X. 53. 4; N. 3. 8.
- तद् यदाभिर्वृत्रमशकद्धन्तुं तच्छक्वरीणां शक्वरीस्वम्। N. 1. 8; cf. KB. 23. 2.
- तदु। RV. I. 62. 6; N. 1. 5.
- तद्यदेनांस्तपस्यमानान्। N. 2. 11; Tait. Ar. 2. 9.
- तद्वार्थं वृष्णीमहे । RV. VIII. 25. 13; N. 5. 1.
- तन्त्यजेव तस्करा वनर्ग् । RV. X. 4. 6; N. 3. 14.
- तन्तपाल्पथ ऋतस्य यानान् । RV. X. 110. 2; AV. 5. 12. 2; VS. 29.

- 26; N. 8. 6.
- तन्नस्तुरीपमद्भुतं पुरुवारं। RV. I. 142. 10; AV. 5. 27. 10; VS. 27. 20; N. 6. 21.
- तम श्रासीत्तमसा गूडमग्रे। RV. X. 129. 3; N. 7. 3.
- तमिद्वर्धन्तु नो गिरः। RV. VIII. 92. 21; IX. 61. 14; AV. 20. 110. 3; N. 1. 10.
- तमूर्दरं न पृण्ता यवेन । RV. II. 14. 11; N. 3. 20.
- तम् समना गिरा। RV. VIII. 41. 2; N. 10. 5.
- तं प्रत्नथा पूर्वथा विश्वथेमथा। RV. V. 44. 1; VS. 7. 12; N. 3. 16.
- तं मेदस्तः प्रतिपचत। N. 6.16; cf. मेदस्तः प्रति पचत। VS. 21. 60; 28. 23, 46; MS. 4. 13. 9: 211. 8; KS. 19. 13; TB. 2.
- तरस्स मन्दी धावति । RV. IX. 58. 1, 2, 3, 4; SV. 1. 500; 2. 407, 408, 409, 410; N. 13. 6.

6. 15. 2; 3. 6. 15. 1.

- तव प्रयाजा अनुयाजाश्च केवले । RV. X. 51. 9; N. 8. 22.
- तस्मात्पुमान्दायादः । MS. 4. 6. 4; cf. also 4. 7. 9; N. 3. 4.
- तस्मिन्त्साकं त्रिशता न। RV. I. 164. 48; N. 4. 27.
- तस्याः समुद्रा ऋषि वि चरन्ति । RV. I. 164. 42; AV. 9. 10. 21; 13. 1. 42; N. 11. 41.
- ताँ श्रध्वर उशतो । RV: VII. 39. 4;

N. 6. 13.

ता वां वास्तून्युरमसि । RV. I. 154. 6; KS. 3. 3; N. 2. 7.

तिरश्चिद्यया परि वार्तः । RV. V. 75.7; N. 3. 20.

तिरो धन्वाति रोचते। RV. X. 187. 2; AV. 6, 34, 3; N. 5, 5.

तिर्थेग्विलश्रमस अर्थ्वंबुझः । AV. 10. 8. 9; N. 12. 38.

तिस्रो वाच ईरयति प्र वन्हि: I RV. IX. 97. 34; SV. 1. 525; 2. 209; N. 13. 27=14. 14.

तक्षे तक्षे य उत्तरे स्तोमा। RV. I. 7.7; AV. 20, 70, 13; N. 6, 18.

तुभ्यं श्रोतन्त्यधिगो । RV. III. 21. 4; N. 5, 11.

त्विचं ते सुकृतं। RV. VIII. 77. 11; N. 6. 33.

त्तर्णाशं न गिरेरधि। RV. VIII. 32. 4: N. 5. 16.

नुतीयो ग्रॅंसिष्टे पति: I RV. X. 85.40; AV. 14. 2. 3; N. 10. 21.

ते श्रा चरन्ती समनेव योषा। RV. VI. 75. 4; VS. 29, 41; N. 9, 40.

ते वाशीमन्त इधिमणः। RV. I. 87. 6; N. 4. 16.

ते सोमादः । RV. X. 94. 9; N. 4. 4. तोदस्येव शरण श्रा महस्य। RV. I. 150. 1; SV. 1. 97; N. 5. 7.

स्यं चिदिथा कत्पयं। RV. V.32.6; N.6.3. स्यमुख वाजिनं देवजूतम्। RV. X. 178.1;

त्रयः केशिन ऋतथा वि चत्तते। RV.I.164.

AV.7.85.1;SV.1.332;N.10.28.

44;AV.9.10.26;N.12.27.

त्रिः सा माहः रनथयो । RV. X. 95, 5; N. 3. 21.

इयंबक यजामहे। RV. VII. 59. 12; N. 13. 45=14. 35.

स्वमञ्ज श्रीभस्त्वमाश्रुश्चचिशः । RV. II. 1. 1; VS. 11. 27; N. 6.1;13. 1.

त्वमञ्चे सप्रथा श्रांस RV.V.13.4;SV.2. 757; N. 6. 7.

स्वमङ्ग प्र शंसिषो देव: । RV. I. 84. 19; SV. 1. 247; 2. 1073; VS. 6. 37: N. 13. 41=14. 28.

स्वमिन्द बलादधि । RV.X.153. 2;AV. 20. 93. 5; SV. 1. 120; N. 7. 2.

त्वया मन्यो सरथमा रुजन्तः । RV.X.84. 1; AV. 4, 31, 1; N. 10, 30.

स्वया वयं सुवृधा ब्रह्मण्स्पते । RV. II.23. 9; N. 3. 11.

त्वष्टा दुहिन्ने वहतुं कृष्णोति । RV. X. 17. 1; .AV 3. 31. 5; 18. 1. 53; N. 12. 11.

त्वष्टा सुदन्नो वि द्धातु । RV. VII. 34.22; VS. 2. 24; 8. 14; N. 6. 14.

त्वेषमित्था समरणं शिमीवतोः । RV.I.155. 2; N. 11. 8.

दत्तस्य वादिते जन्मनि वते । RV. X.64. 5: N. 11. 23.

दनो विश इन्द्र । RV.I.174.2; N.6.31. दशावनिभ्यो दशकच्येभ्यः । RV. X. 94.

दासपत्नीरहिगोपा अतिष्ठन्। RV.I.32.11; N. 2.17.

7; N. 3. 9.

- दिवि पृष्टो अरोचत । VS.33.92; N.7.23. दीधप्रयज्युमित यो वनुष्यति । RV. VII. 82. 1; N. 5. 2.
- दीर्घायुरस्या यः पतिः । RV. X. 85.39; AV. 14. 2.2; N. 4. 25.
- दुर्भदासो न सुरायाम् । RV. VIII.2.12; N. 1. 4.
- दुर्मित्रासः प्रकलविन्मिमानाः । RV. VII. 18. 15; N. 6. 6.
- दुर्वर्तुर्भीमो दयते वनानि । RV. VI. 6.5; N. 4. 17.
- दूत ईयसे प्रदिव उराणः । RV. IV. 7. 8; N. 6. 17.
- दूतो देवानामसि मर्त्यानाम् । RV. X. 4. 2; N. 5. 1.
- दूतो निर्ऋत्या इदमा जगाम। RV. X. 165. 1; AV. 6. 27. 1; N. 1. 17.
- दूरे चित्सन्तळिदिवाति । RV. I. 94. 7; N. 3. 11.
- देवस्त्वष्टा सविता विश्वरूपः । RV. III. 55. 19; X. 10. 5; AV. 18. 1. 5; N. 10. 34.
- देवस्य वयं सवितुः। RV. VI. 71. 2; N. 6. 7.
- देवा श्रिप्त धारयन्द्रविखोदाम् । RV. I. 96. 1-7; N. 8. 2.
- देवानाम् पत्नीरुशतीरवन्तु । RV. V. 46. 7: AV. 7. 49. 1: N. 12. 45.
- देवानां पाथ उप विश्त I RV. X. 70.10; N. 6.7.
- देवानां भद्रा सुमति ऋज्यताम् । RV. I. 89. 2; VS. 25. 15; N. 12. 39. देवानां माने प्रथमा श्रतिष्टन् । RV. X. 27.

- 23; N. 2. 22.
- देवा नो यथा सदमिद्वृधे। RV. I. 89. 1; VS. 25. 14; N. 4. 19.
- देवी कर्जाहुती इषमूर्जमन्या-MS. 4. 13. 8: 210. 4. 7; KS. 19. 13; N. 9. 43; cf. देवी कर्जाहुती दुघे सुदुघे। VS. 21. 52; 28. 16, 39.
- देवी जोब्ट्री वसुधीती ययोः। MS. 4. 13. 8:210.1; KS. 19. 13; N. 9. 42.
- देवीं वाचमजनयन्त देवाः। RV. VIII. 100. 11; N. 11. 29.
- देवेभ्यश्च पितृभ्य आ। RV. X. 16. 11; VS. 19. 65; N. 1. 4.
- देवेभ्यो वनस्पते हवींषि। MS. 4. 13. 7: 208. 10; KS. 18. 21; TB. 3. 6. 11. 2; N. 8. 19.
- देवो देवाच्या कृषा। RV. I. 127. 1; AV. 20. 67. 3; SV. 1. 465;2. 1163; VS. 15. 47; N. 6. 8.
- दैन्या होतारा प्रथमा सुवाचा । RV. X. 110. 7; AV. 5. 12. 7; VS. 29. 32; N. 8. 12.
- द्यावा नः पृथिवी इमं। RV. II. 41.20; N. 9. 38.
- धोमें पिता जनिता। RV. I. 164. 33; N. 4. 21; धोर्न: पिता etc. AV. 9. 10. 12.
- द्रवियोदाः पिबतु द्रावियोदसः। RV. II. 37. 4; N. 8. 2.
- द्रवियोदा द्रवियस: । RV. I. 15. 7; N. 8. 2.
- द्वादश प्रधयश्रकमेकम् । RV. I. 164. 48; AV. 10. 8. 4; N. 4. 27.

- द्वादशारं नहि तजाराय । RV. I. 164. 11; AV. 9. 9. 13; N. 4. 27.
- द्वा सुपर्या संयुक्ता संखाया। RV. I. 164. 20; AV. 9. 9. 20; N. 13. 42= 14. 30.
- द्विता च सत्ता स्वधया। RV. III. 17. 5; N. 5. 3.
- धन्वना गा धन्वनाजिं जयेम । RV. VI. 75. 2; VS. 29.39; N. 9. 17.
- धाता ददातु दाशुषे। N.11.11; cf. धाता दधात etc. AV. 7. 17. 2.
- धूमकेतु: समिधा भाऋजीकः । RV.X.12. 2; AV. 18. 1. 30; N. 6. 4.
- धेतुं न इपं । RV. VI. 63. 8; N. 6. 29.
- नचहामं ततुरिं। RV. VI. 22.2: AV. 20. 36. 2; N. 6. 3.
- न जामये तान्वो रिक्थमारैक्। RV. III. 31. 2; N. 3. 6.
- न तं विदाथ य इमा जजान । RV.X.82. 7;VS.17.31;N.13.23=14.10.
- नदस्य मा रुधतः। RV. I. 179. 4; N. 5. 2.
- न नूनमस्ति नो थः। RV.I.170.1; N.1.6. न पापासो मनामहे । RV.VIII. 61.11; N. 6. 25.
- नभन्तामन्यके समे । RV. VIII. 39. 1. to. 40. 11; 41. 1-10; 42. 4-6; N. 5. 23; 10. 5.
- न मृत्युरासीदमृतं न तर्हि । RV. X. 129. 2; N. 7. 3.

- 13; N. 3. 20.
- न यस्य द्यावापृथिवी । RV. X. 89. 6; N. 5. 3.
- नराशंसस्य महिमानमेषाम् । RV. VII. 2. 2; VS. 29. 27; N. 8. 7.
- न विज्ञानामि यदिवेदमस्मि । RV. I.164. 37; AV. 9. 10. 15; N. 7. 3; 13. 35=14. 22.
- नवेन पूर्व दयमानाः स्थाम । MS. 4. 13. 8: 210. 5; KS. 19. 3; N. 4. 17: 9. 43.
- नवो नवो भवति जायमानः। RV, X.85. 19; N. 11. 6; cf. नवो नवो भवसि etc. AV, 7. 81. 2.
- निह प्रभायारण: सुशेवो । RV. VII. 4. 8; N. 3. 3.
- नहि त्वदारे निमिषश्च नेशे । RV. II. 28. 6; N. 13. 1.
- नाभाकस्य प्रशस्तिभि: । RV. VIII. 41. 2; N. 10. 5.
- नाम्या सम्बद्धा गर्भा जायन्ते । N. 4. 21; cf.TS.6.1.7.2: यदबद्धमवद्ध्याद्गभीः भजानां परापातुकाः स्युर्बद्धमवद्धाति गर्भाणां ध्रत्ये ।
- नाहमिन्द्राणि रारण । RV. X. 86. 12; AV. 20. 126. 12; N. 11. 39.
- नियद्वृश्वि श्वसनस्य। RV. I. 54. 5; N. 5. 16.
- निराविध्यदिरिभ्य आ। RV. VIII. 77. 6: N. 6.34.
- नीचीनवारं वरुणः कवन्धम् । RV. V.85. 3; N. 10. 4.
 - -- = azzi (RV. I. 96. 7;

N. 4. 17.

न्तं सा ते प्रति वरं जित्ते । RV. II. 11. 21; 15. 10; 16. 9; 17. 9; 18. 9; 19. 9; 29. 9: N. 1. 7.

नेदीय इत्स्पय: I RV. X. 101.3; VS. 12. 68; N. 5. 28.

नेन्द्रं देवममंसत । RV. X. 86. 1; AV. 20, 126. 1; N. 1. 4; 13. 4.

नेन्द्राहते पवते धाम किञ्चन । RV. IX. 69. 6; SV. 2. 720; N. 7. 2.

नेमे देवा नेमे श्रसुराः । N 3. 20; cf. MS 2. 9: नमे देवा श्रासन्नेमे ऽसुराः। न्यकन्दयन्नुपयन्त एनम् । RV X. 102.

5; N. 9. 23.

न्यविध्यदिजीविशस्य । RV. I. 33. 12; N. 6. 19,

पञ्चतेवः संवत्सरस्य । N. 4. 27; cf. AB.
1. 1: द्वादशमासाः पञ्चतेवो हेमन्तशिशिरयोः समासेन तावान्संवत्सरः । cf.
also SB. 1. 3. 5. 11; 1. 7. 2.
8; 12. 3. 2. 1.

पञ्चारे चक्रे परिवर्तमाने | RV. I. 164. 13; AV. 9: 9. 11; N. 4. 27.

पत्नीवन्तः सुता इमे । RV. VIII. 93. 22; N. 5. 18.

पथस्पथः परिपतिं वचस्या। RV.VI.49.8; VS. 34.42; N. 12.18.

पदं देवस्य नमसा वयन्तः। RV. VI. 1. 4; N. 4. 19.

पदम्रकृतिः संहिता। N.1.17;R.Pra. 2.1. परः सन्तिकर्षः संहिता। N. 1. 17; Pāņ. 1. 4. 109. परं मृत्यो अनु परेहि पन्थाम्। RV. X.18. 1; AV. 12. 2. 21; VS. 35. 7; N. 11. 7.

पराशर: शतयातु वंसिष्टः । RV. VII.18. 21; N. 6. 30.

परि वंसमोमना वां। RV. VII. 69. 4; N. 6. 4.

परिषयं हारणस्य रेक्णः । RV. VII. 4.7; N. 3. 2.

परेयिवांसं प्रवतो महीरनु । RV. X. 14. 1; N. 10. 20.

परो निर्ऋत्या ग्रा चच्च। RV. X. 164. 1; AV. 20. 96. 23; N. 1. 17.

पर्याया इव त्वदाश्विनम् । N. 1. 9; KB. 17. 4.

प्वित्रवन्तः परि वाचमासते । RV. IX. 73. 3; N. 12. 32.

पश्यदत्त्राप्वान्न वि चेतदन्धः। RV.I.164. 16; AV. 9. 9. 15; N. 5. 1; 13. 33=14. 20.

परयन्तो द्यामिव स्तृभिः। RV.IV. 7. 3; N. 3. 20.

पश्यन्हिरण्यचकान् । RV. I. 88. 5; N. 5. 4.

पाकस्थामा कौरयाण: । RV. VIII. 3. 21; N. 5. 15.

पात्रेव भिन्दन् सत एति । RV.VII. 104. 21; AV. 8. 4. 21; N.3. 20.

पारं नो अस्य विष्पितस्य । RV. VII.60. 7; N. 6. 20.

पार्श्वत: श्रोखितः शितामतः। N. 4. 3; frag. of VS, 21. 43.

पावका नः सरस्वती । RV. I. 3. 10:

- SV.1.189;VS.20,84;N.11.26. पावीरवी तन्यतुरेकपादजः । RV. X. 65. 13; N. 12. 30.
- पितुं तु स्तोषं मह:। RV. I. 187. 1; VS. 34. 7; N. 9. 25.
- पीयति त्वो अनु त्वो। RV. I. 147. 2; VS. 12. 42; N. 3. 20.
- पुनरेहि वाचस्पते। AV.1.1.2:N. 10.18.
- पुनरेहि वृषाकपे। RV. X. 86. 21; AV. 20. 126. 21; N. 12. 28.
- पुनः समन्यद्विततं वयन्ती । RV. II. 38. 4; N. 4. 11.
- पुनानो वाताप्यं । RV. IX. 93. 5; N. 6. 28.
- पुरु त्वा दाश्वान्वोचे । RV I. 150. 1; N. 5. 7.
- पुरुषियो भन्दत धामाभि:। RV. III. 3. 4: N. 5. 2.
- पुरोळा श्रश्ने पचतः। RV. III. 28. 2; N. 6. 16.
- पुलुकामो हि मर्स्थः 1 RV. I. 179. 5; N. 6. 4.
- पूषा त्वेतरच्यावयतु प्र विद्वान् । RV. X. 17. 3; AV. 18. 2. 54; N. 7. 9.
- पृथक् प्रायन्त्रथमा । RV.X.44. 6; AV. 20. 94. 6; N. 5. 25.
- पृथुन्नया श्रमिनादायुः । RV.III. 49. 2; N. 5. 9.
- प्रजापते न स्वदेतान्यन्यो । RV. X. 121. 10; AV. 7.80. 3; VS. 10.20; 23. 65; N. 10. 43.
- प्र तत्ते प्रदा शिपिविष्ट। RV. VII. 100.

- प्र तद्वोचेयं भन्यायेन्दवे । RV. I. 129. 6; N. 10. 42.
- प्रति त्यं चारमध्वरम् । RV. 1. 19. 1; SV. 1. 16; N. 10. 36.
- प्रत्यक्षे हरसा हरः। RV. X. 87. 25; SV. 1. 95; N. 4. 19.
- प्रत्यङ्देवानां विशः। RV. I. 50. 5; AV. 13. 2.20; 20.47. 17; N.12.24.
- म नूनं जातवेदसमश्चं हिनात । RV. X. 188. 1; N. 7. 20.
- म नू महित्वं वृषभस्य वोचम् । RV. I. 59. 6; N. 7. 23.
- प्र पर्वतानामुशती उपस्थात् । RV. III. 33. 1; N. 9. 39.
- प्र मन्दिने पितुमत् । RV. I. 101. 1; SV. 1. 380; N. 4. 24.
- प्रयाजान्मे श्रनुयाजांश्च केवलान् । RV. X. 51. 8: N. 8. 22.
- प्र वावृजे सुप्रया बहि: 1 RV. VII. 39. 2; VS. 33. 44; N. 5. 28.
- प्र बोऽच्छा जुजुषासासो । RV. IV. 34. 3; N. 6. 16.
- प्रवो महे मन्द्रमानायान्धसः। RV. X. 50.1; VS. 33.23; N. 11.9.
- प्र स मित्र मर्तो श्रस्तु प्रयस्तान्। RV. III. 59. 2; N. 2. 13.
- प्र सीमादित्यो श्रयः तत् । RV. II. 28. 4; N. 1. 7.
- प्र स्वां मितिमितिरच्छाशदानः । RV. I. 33. 13: N. 6. 16.
- प्राचीनं बर्हिः प्रदिशा पृथिन्याः । RV. X. 110. 40; AV. 5. 12. 4; VS. 29. 29; N. 8. 9.

- प्रातर्जितं भगमुत्रं हुवेम । RV. VII. 41. 2; N. 12. 14.
- प्रातर्यज्ञध्वमश्चिना हिनोत । RV. V. 77. 2; N. 12. 5.
- प्रातर्युजा वि बोधय । RV. I. 22. 1; N. 12. 4.
- प्रावेषा मा बृहतो मादयन्ति। RV. X. 34. 1: N. 9. 8.
- प्रियमेधवदित्रवत् । RV. I. 45. 3; N. 3. 17.
- प्रीग्णिताश्वान्हितं जयाथ । RV. X. 101. 7; N. 5. 26.
- प्रेते वदन्तु प्र वयं वदाम। RV. X. 94. 1; N. 9. 9.
- भोहार्गाति । N. 1. 15; cf. VS. 2. 15.
- बळित्था पर्वतानां। RV. V. 84. 1; KS. 10. 12; N. 11. 37.
- बतो बतासि यम। RV. X. 10. 13; AV. 18, 1. 15; N. 6. 28.
- बह्वीनां पिता बहुरस्य पुत्रः । RV. VI. 75. 5; VS. 29. 42; N. 9. 14.
- बृबदुक्थं हवामहे । RV. VIII. 32. 10; SV. 1. 217; N. 6. 4.
- बृहच्छ्रवा श्रमुरो बर्हणा। RV. I. 54. 3; N. 6. 18.
- बृहस्पते चयस इत्पियासम् । RV. I. 190. 5; N. 4. 25.
- ब्रह्मणस्पतिवृषाभि: । RV. X. 67.7; AV. 20.91.7; N. 5.4.
- अक्षा देवानां, पदवी: कवीनां । RV. IX. 96. 6; SV. 2. 294; N.13. 26= 14. 13.

- भद्रं घद दिचिखतः। RVKh. 2. 43. 1; N. 9. 5.
- भूमिं पर्जन्या जिन्बन्ति । RV. I. 164. 51; N. 6, 22; 7, 23.
- भृमिरस्प्रिषिकुन्मत्योनाम् । RV. I. 31.16; N. 6. 20.
- भोजस्थेदं पुष्करिखीव वेश्म। RV.X.107. 10; N. 7. 3.
- भ्राजन्तो श्रमयो यथा । RV. I. 5. 3; AV. 13. 2. 18; 20. 47. 15; VS. 8. 40; N. 3. 15.
- मण्डूका इवोदकात् । RV. X. 166. 5; N. 10. 16.
- मतीनां च साधनं । RV. X. 26. 4; N. 6. 29.
- मस्तो जन्मतीरिव । RV. V. 52. 6; N 6 16.
- मरूवाँ इन्द्र चुषभो रखाय । RV. III. 47. 1; VS. 7. 38; N. 4. 8;
- महः चोणस्याश्विना। RV. I. 117, 8; N. 6, 6,
- महत्त्त्तोमो महिषश्चकार। RV. IX. 97. 41; SV. 1. 542; 2. 605; N. 13. 30=14. 17.
- महत्तदुरुषं स्थितिरं। RV. X. 51. 1; N. 6. 35.
- महाँ अमन्नो वृजने। RV. III. 36. 4; N. 6. 23.
- महीव कृत्तिः शरणा त इन्द्र । RV. VIII. 90. 6; SV. 2. 762; N. 5. 22.
- महो अर्थाः सरस्वती। RV. I. 3. 12; VS. 20. 86; N. 11. 27.

- मा चिदन्यद्विशंसत। RV. VIII. 1. 1; AV. 20. 85. 1; SV. 1. 242; 2. 710; N. 7. 2.
- मा ते राधांसि मा त ऊतयः। RV. I-84. 20; SV. 2. 1074; N. 13. 48= 14. 37.
- मा त्वा सोनस्य गल्दया। RV. VIII. 1. 20; N. 6. 24.
- मा नः समस्य दूख्यः । RV. VIII. 75. 9; N. 5. 23.
- मा नोऽहिर्बुध्न्यो रिषे धात्। RV. V. 41. 16; VII. 34, 17; N. 10, 45.
- मा नो मधेव निष्पपी । RV. I. 104. 5; N. 5. 16.
- मा नो मित्रो वरुखो अर्थमायुः । RV. I. 162. 1; VS. 25. 24; N. 9. 3.
- मा रधाम द्विषते सोम राजन् । RV. X. 128. 5; AV. 5, 3. 7; N.10.40.
- मित्रो जनान्यातयाते बुवाणः। RV. III. 59. 1: N. 10. 22.
- मूरा श्रम्र न वयं। RV.X.4.4; N.6.8.
- मूद्धां भुवो भवति नक्तमग्निः। RV. X.88. 6; N. 7. 27.
- मृगं न बा मृगयन्ते । RV. VIII. 2. 6; N. 5. 3.
- मृगो न भीम: कुचरो गिरिष्टाः । RV. I. 154. 2; X. 180. 2; AV. 7. 26.
 - 2; 84. 3; SV. 2. 1223; VS.
 - 5. 20; 18. 17; N. 1. 20.
- मेद्यन्तु ते बह्वयो येभिरीयसे । RV. II. 37. 3; N. 8. 3.
- मेचो भूतो३भि यन्नयः । RV. VIII. 2.

- मोषथा वृत्तं कपनेव। RV. V. 54. 6; N. 6. 4.
- य भ्रातृण्स्यवितथेन । SUB. 3; Va. Dh. 2, 10; N. 2, 4.
- य आरित: कर्मीख। RV. I. 101. 4; N. 5. 15.
- य इन्द्रामी सुतेषु । RV. VI. 59. 4; N. 5. 22.
- य इमा विश्वा भुवनानि जुह्नत्। RV. X. 81. 1; VS.17.17; N.10.26.
- य इमे बावापृथिवी जनित्री। RV.X.110. 9; AV. 5. 12. 9; VS. 29. 34; N. 8. 14.
- य ई चकार न सो अस्य वेद। RV. I. 164.32; AV. 9.10.10; N. 2.8.
- य एक इहिदयते वसु । RV. I. 84. 7; AV. 20. 63. 4: SV. 1. 389; 2. 691: N. 4. 17.
- यांचाद्धि त्वं गृहे गृहे। RV. I. 28. 5; N. 9. 21.
- यज्ञेन यज्ञमयजन्त देवाः । RV. I. 164. 50; X. 90. 16; AV. 7. 5. 1; VS. 31. 16; N. 12. 41.
- यस्वा देव प्रपिबन्ति । RV. X. 85. 5; N. 11. 5.
- यत्पाञ्चजन्यया विशा । RV, VIII, 63. 7; N. 3. 8.
- यत्रा वदेते स्रवरः परश्च। RV. X. 88.17; N. 7. 30.
- यत्रा वो विद्युद्दति। RV. I. 166. 6; N. 6. 30.
- यवा सपर्या श्रमृतस्य भागं। RV. I.164.

- 21; N. 3. 12.
- यत्सं गृभ्णा मघवन् काशिरित्ते । RV. III. 30. 5; N. 6. 1; 7. 6.
- यथा देवा श्रंशुमाप्याययन्ति । N. 5. 11; cf. MS. 4. 9. 27: 140. 3; 4. 12. 2:181. 7; KS. 1. 12; AV. 7. 81. 6.
- यथा वातो यथा वनं । RV. V. 78. 8; N. 3. 15.
- यद्स्युपजिह्निका। RV. VIII. 102. 21; N. 3. 20.
- यदरोदीत्तद्भदस्य रदत्वम्। N. 10. 5; attributed to Hāridravikam; TS. 1. 5. 1. 1.
- यदवृशोत्तद्वृत्रस्य वृत्रत्वम् । N. 2. 17; TS. 2. 4. 12. 2: यदिमाँक्षोकान-वृशोत्तद् वृत्रस्य वृत्रत्वम् ।
- यदा ते मर्तो । RV. I. 163. 7; X. 7. 2; VS. 29. 18; N. 6. 8.
- यदिनद चित्र मेहनास्ति । RV. V. 39. 1; N. 4. 4.
- यदिनद्राप्ती परमस्यां पृथिन्याम् । RV. I. 108. 10; N. 12. 31.
- यदुदबो वृषाकपे। RV. X. 86. 22; AV. 20. 126. 22; N. 13. 3.
- यदेदेनमद्ध्रयंज्ञियासः । RV. X. 88. 11; MS. 4. 14. 14: 239. 17; N. 7. 29.
- यद्गृहीतमविज्ञातं । N. 1. 18; cf. SUB. 3; see Mahābhāṣya. 1. 1. 1. vol. 1. p. 2.
- यहेवापिः शन्तनवे पुरोहितः। RV. X. 98. 7; N. 2. 12.

- यद्चाव इन्द्र ते शतं। RV. VIII. 70.5; AV. 20, 81. 1; 92. 20; SV.
 - 1. 278; 2. 212; N. 13 2.
- यद्गाग्वद्न्त्यविचेतनानि । RV. VIII.100. 10: N. 11. 28.
- यमचितिमचितयः । N. 5. 11; cf. TS.
- 2. 4. 14. 1; cf. AV. 7. 81. 6; cf. MS. 4. 9. 27: 140. 3; KS. 10. 12.
- यमाविहेह मातरा । RV. VI. 59. 2; N. 10. 21.
- यमेव विद्या: शुचिमप्रमत्तं। SUB.3; N.2.4.
- यमेरिरे भूगवः। RV. I. 143. 4; N. 4. 23.
- यमो ह जातो यमो जनित्वम्। RV. 1. 66. 4; N. 10, 21.
- यवं वृकेसाश्विना । RV. I. 117. 21; N. 6. 26.
- यस्ते गर्भममीवा। RV. X. 162. 2; AV. 20. 96. 12; N. 6. 12.
- यस्मात्परं नापरमस्ति । TA. 10. 10. 3; N. 2. 3.
- यस्मिन्दृत्ते सुपताशे । RV. X. 135. 1; TA. 6. 5. 3; N. 12. 29.
- यस्मै त्वं सुद्रविष्णो ददाशः। RV. I. 94., 15; N. 11. 24.
- यस्य शुष्माद्गोदसी। RV. II. 12. 1; AV. 20. 34. 1; N. 3. 21; 10. 10.
- यस्यासुशन्तः प्रहराम शेपम्। RV. X. 85. 37; N. 3. 21.
- या श्रोषधी: पूर्वी जाता: । RV. X. 97. 1; VS. 12. 57; N. 9. 28.
- या ते दिश्दवसृष्टा दिवस्पति । RV. VII.

: 46. 3; N. 10. 7.

याहरिमन्थायि-RV. V. 44. 8; N. 6.15.

यामथर्वा मनुब्पिता-RV. I. 80. 16;

N. 12. 34.

यावन्मात्रमुषसो न प्रतीकम्-RV. X. 88.

19; N. 7. 31.

युवं च्यवानं सनयं-RV. X. 39. 4;

N. 4. 19.

ये ते मदा श्राहनसो-RV. IX. 75. 5;

. N. 4. 15.

ये ते सरस्व ऊर्मय:-RV. VII. 96. 5;

N. 10. 24; cf. ये ते सरस्वन्नूर्भय:-

KS. 19. 14.

येन देवाः पवित्रेख-RVKh. 9. 67. 4;

SV. 2. 652; N. 5. 6.

येन स्मा सिनं भरथ:-RV, III. 62.1;

N. 5. 5.

येना पावक चत्रसा-RV. I. 50. 6; AV.

.7 13: 2. 21; 20. 47. 18; V.S.

33. 32; N. 12. 22. to 25.

स्रो श्रनिध्मो दीद्यदण्स्व १नतः-RV. X. 30.

4; AV. 14. 1. 37; N. 10. 19.

यो श्रश्मनोरन्तर्कि जजान-RV: II. 12.

3; AV. 20. 34. 3; N. 8, 2.

यो अस्क्रधोयुरजर:-RV. VI. 22. 3;

AV. 20. 36. 3; N. 6. 3.

यो श्रस्मे वंस उत वा-RV. V. 34. 3;

N. 6. 19.

यो जात एव प्रथमो मनस्वान्-RV: H: 12,

1; AV. 20. 34. 1; N. 10. 10.

यो वां यज्ञै:- RV. I. 151. 7; N. 6. 8.

यो विड्भ्यो मानुषीभ्यो दीदेत्- ${
m SS.8.22.}$

रजतं हरवाणे-RV. VIII. 25, 22; N. 5, 15.

रजांसि चित्रा वि चरन्ति-RV. V. 63. 5; N. 4. 19.

रथं जु मारुतं वयम्-RV. V. 56. 8; N. 11. 50.

रथे तिष्टजयित वाजिन: पुर:-RV. VI. 75. 6; VS. 29. 43: N. 9. 16.

रमध्वं मे वचसे सोम्याय- ${
m RV.~III.}~33.$

5; N. 2. 25.

राकामहं सुहवां सुद्धती हुवे-RV. II. 32.

4; AV. 7. 48. 1; N. 11. 31.

रास्पिनस्यायोः-N. 6. 21; frag. of. RV. I. 122. 4.

रुशद्वत्सा रुशती श्रेत्यागात्-RV. I. 113. 2; SV. 2. 1100; N. 2. 20.

रूपं रूपं मघवा बोभवीति-RV. III. 53. 8, N. 10. 17.

रंजते श्रम्ने पृथिवी-RV. VI. 66.9; KS. 20. 15; N. 3. 21.

तोधं नयन्ति पशु मन्यमानाः-RV. III.

बोपाश: सिंहं प्रत्यञ्चमत्सा: । RV. X. 28. 4; N. 5. 3.

वच्यन्तीवेदा गनीगन्ति कर्ण । RV. VI. 75. 3; VS. 29. 40; N. 9. 18.

वनस्पते रशनया नियुवा। RV. X. 70.

10; N. 8. 20.

वनस्पते वीड्वङ्गो हि भूया: । RV. VI. . . 47. 26; AV. 6. 125. 1; VS.

90 59 N 0 19

- वनुयाम वनुष्यतः । RV. I. 132. 1; VIII. 40. 7; N. 5. 2.
- वने न वायो न्यधायि। RV. X. 29. 1; AV. 20. 76. 1; N. 6. 28.
- वस्रकः पड्भिरुप सपैदिन्द्रम् । RV. X. 99. 12; N. 5. 3.
- वन्नोभिः पुत्रमयुवो श्रदानम् । RV. IV. 19. 9; N. 3. 20.
- वयः सुपर्णा उप सेदुरिन्द्रम् । RV. X. 73. 11; SV. 1. 319; N. 4. 3.
- वया इव रुरुहु: । RV. VI. 7. 6; N. 6.3.
- वराहमिन्द्र एमुषम् । RV. VIII. 77. 10; N. 5. 4.
- वसुभि: सचा भुवा। N. 5. 5; fragment of RV. II. 31. 1; VIII. 35. 1.
- वाजे सुशिप्र गोमति । RV. VIII. 21. 8; N. 6. 17.
- वात श्रावातु भेषजम् । RV. X. 186.1; SV. 1. 184; 2. 1190; N. 10. 35.
- वामं वामं त श्रादुरे। RV. 1V. 30. 24; N. 6. 31.
- वायवा याहि दर्शत। RV. I. 2. 1; N. 10. 20.
- वायुर्वा त्वा मनुर्वा। TS. 1.7.7.2; N.1.5; cf. वातो वा मनो वा-VS. 9. 7.
- वाहिष्ठो वां हवानां। RV. VIII. 26. 16; N. 5. 1.
- विजेषकृदिन्द्र इव । RV. X. 84. 5; AV. 4. 31. 5; N. 6. 29.
- विद्थानि प्रचोद्यन् । RV. III. 27. 7; SV. 2. 827; N. 6. 7.
- विदद्वसुर्दयमानो वि शत्रन । RV. III. 34.

- 1; AV. 20. 11. 1; N. 4. 17.
- विद्याम तस्य ते वयम्। RV. V. 39. 2; SV. 2. 523; N. 4. 18.
- वि द्यामेषि रजस्प्रथु । RV. I. 50. 7; AV.
 - 13. 2. 22; 20. 47. 19; N. 12. 23.
- विद्या ह वे ब्राह्मणमाजगाम । SUB. 3; Va. Dh. 2. 8; N. 2. 4.
- विद्युक्त या पतन्ती दविद्योत्। RV. X. 95. 10; N. 11. 36.
- विधुं दहाणं समने बहूनां। RV. X. 55. 5; SV. 1. 325; 2. 1132; N; 13. 31=14. 18.
- विष्यद्वराहं तिरो । RV. I. 61. 7; AV. 20. 35. 7; N. 5. 4.
- विन इन्द्र मुधो जिहि। RV. X. 152. 4; AV. 1. 21. 2; SV. 2. 1218; VS. 8. 44; 18. 70; N. 7. 2.
- विश्रं विश्रासोऽवसे । RV. VIII. 11. 6; N. 13. 43=14. 32.
- विरूपास इद्देश्यः । RV. X. 62. 5; N. 11. 17.
- वि वृत्तान् हन्त्युत हन्ति रचंस:। RV. V. 83. 2; N. 10. 11.
- विश्वकर्मन्हविषा वाबृधानः । RV. X. 81-6; SV. 2. 939; VS. 17. 22; N. 10. 27.
- विश्वकर्मी विमना आदिहायाः। RV. X. 82. 2; VS. 17. 26; N. 10. 26.
- विश्वानरस्य वस्पतिम्। RV. VIII. 68. 4; SV. 1. 364; N. 12. 21.
- विश्वा रूपाणि प्रति मुखते कविः। RV. V.
 - 81, 2; VS, 12, 3; N. 12, 13

- विष्ट्वी शमी तरिष्टितेन वाघतः । RV.~I. 110.~4;~N.~11.~16.
- वि ध्यस्व शिप्रे वि स्जस्व । RV. 1. 101. 10; N. 6, 17.
- वि सीमत: सुरुचो वेन श्रावः। AV. 4. 1. 1; SV. 1. 321; VS. 13. 3; N. 1. 7.
- वि हि सोतोरसूचत। RV. X. 86. 1; AV. 20. 126. 1; N. 13. 4.
- बीतं पातं पयस उस्त्रियायाः। $\mathrm{RV.}\ \mathrm{I.153}.$
- 4; AV. 7. 73. 5; N. 4. 19. बीरुधः पारयिष्णवः । RV. X. 97. 3;
- VS. 12. 77; N. 6. 3.
- बीहि शूर पुरोळाशम् । RV. III. 41. 3; AV. 20. 23. 3; N. 4.: 19.
- वृक्तिश्चदस्य । RV. VIII. 66. 8; AV. 20. 97.2; SV.2.1042; N.5.21.
- वृत्तस्य नु ते पुरुद्दृत वयाः । RV. VI. 24.
 - 3; N. 1. 4.
- वृत्तेवृत्ते नियता मीमयद्गैः । RV. X. 27. 22; N. 2. 6.
- वृषाकपायि रेवति । RV. X. 86. 13; AV. 20. 126. 13; N. 12. 9.
- वृषा सिन्धूनां वृषभः । RV. VI. 44. 21; N. 6. 17.
- वैश्वानरस्य सुमतौ स्थाम । RV. I. 98. 1: VS. 26. 7; N. 7. 22.
- वैश्वानरो यतते सूर्येख। RV. I. 98. 1; VS. 26. 7; N. 7. 22, 23.
- च्यचस्वतीरुविया वि श्रयन्ताम्। RV. X. 110.5; AV. 5.12.5; N.8. 10.

- N. 4. 16.
- शतं सेना श्रजयत् । RV. X. 103. 1; AV. 19. 13. 2; SV. 2. 1199; VS. 17. 33; N. 1. 15.
- शतं जीव शरदो वर्धमानः। RV. X. 161. 4; AV. 3. 11. 4; 7. 53. 2;
 - 20. 96. 9; N. 13. 47=14. 36.
- शतपवित्राः स्वधया मदन्तीः । RV. VII. 47. 3; N. 5. 6.
- शतं मेषान्वृक्ये । RV. I. 116. 16;
- N. 5. 21. शं नो भवन्तु वाजिन: । RV. VII.38.
 - 7; VS. 9. 16; 21.10;N.12.44.
- शर्याभिने भरमाणो । RV. IX. 110. 5; SV. 2. 857; N. 5. 4.
- शासद्विद्वेहितु नेप्सं गात् । RV. III. 31.
- शिशीते श्रङ्गे रचसे । RV. V. 2. 9; N. 4. 18.
- शीरं पावकशोचिषम्। RV. III. 9. 8; VIII. 43. 31; 102.11; N.4.14.
- शुक्रं ते अन्यद्यजतं ते अन्यत् । RV. VI.
- 58. 1; SV. 1. 75; N. 12. 17. उ शुनासीराविमां वाचं। RV. IV. 57. 5;
- शुनासीराविमा वाच । LV. IV. 31. 35. N. 9. 41.
- श्येनो न दीयज्ञन्वेति। RV. VII. 63. 5; N. 6. 7.
- श्रद्धयाग्निः समिद्धयते। RV. X. 151. 1; N. 9. 31.
- अवश्राच्छा पशुमच यूथम् । RV. IV. 38. 5; N. 4. 24.
- श्रायन्त इव सूर्यम् । RV. VIII. 99.3;

2. 669; N. 6. 8.

वळर स्राहुरपितम् । N.4.27; fragment of RV.I.164.12; AV.9.9.12.

पष्टिश्व ह वे त्रीिया च शतानि । N. 4. 27; cf. GB. 1. 5. 5; AB.2. 7; SB. 1 3. 5. 9; 12. 3. 2. 3.

स इत्तमो ऽवयुनं। RV. VI. 21. 3; N. 5. 15.

सं रुजानाः पिपिष इन्द्रशत्रुः। RV. I. 32. 6: N. 6. 4.

संवत्सरं शशयाना ब्राह्मणाः । RV. VII. 103. 1; AV. 4. 15. 13;N.9.6;

सक्तुमिव तितउना पुनन्तो। RV. X.71.

2; N. 4. 10.

सचस्वा न: स्वस्तये । RV. 1. 1. 9; VS. 3. 24; N. 3. 21.

स चित्रेण चिकिते रंसु। RV. II. 4. 5; N. 6. 17.

स तुर्विधिमेहाँ। RV. I.56.3;N.6.14.

स तूताव नैनमश्रोतंहतिः। RV. I 94.2; N. 4. 25.

सद्यश्चिद्यः शवसा पञ्च कृष्टी: I RV. X. 178. 3; N. 10. 29.

सचो जातो व्यमिमीत यज्ञम्। RV. X. 110. 11; AV. 5. 12. 11; VS. 29. 36; N. 8. 21.

स नः सिषक्तु यस्तुरः । RV. I. 18. 2; VS. 3. 29; N. 3. 21.

स न स्तिपा उत भवा। RV. X. 69. 4; N. 6. 17.

सनेम वाजपस्यम् । RV. IX. 98. 12;

SV. 2. 1030; N. 5. 15.

स पतत्रीत्वरं स्था । RV. X. 88. 4; N. 5. 3.

सप्त ऋषयः प्रतिहिताः शरीरे । VS.34.55; N. 12. 37.

सस च वै शतानि etc. N. 4. 27; AB. 2. 17; ŚB. 1. 5. 5. 4; 12. 3. 2. 4; cf. GB. 1. 5. 5: सस च वै शतानि विंशतिश्र संवत्सरस्याहानि च रात्रयश्च ।

सप्त मर्योदाः कवयस्ततन्तः । RV. X. 5.6; AV. 5. 1. 6: N. 6. 27.

सप्त युक्तन्ति रथमेकचकम् । RV. I. 164. 2: AV. 9. 9. 2: N. 4. 27.

सप्त शतानि विंशतिश्च तस्थुः । RV.I.164. 11: AV. 9. 9. 13; N. 4. 27.

सप्त स्वसृरास्पी: । $\mathrm{RV.X.5.}$ 5; $\mathrm{N.5.1.}$

सप्तार्धगर्भा भुवनस्य रेत: । RV. I. 164. 36: AV. 9. 10. 17; N. 13.

34=14. 21.

स भन्दना उदियति । RV. IX. 86. 41; N. 5. 2.

समस्मिञ्जायमान श्रासत ग्नाः। RV. X. 95. 7: N. 10. 47.

समानमेतदुद्कम्। RV. I. 164. 51; N. 7. 23.

समान्या वियुते दूरेश्रन्ते। RV. III. 54. 7; N. 4. 25.

सिमद्धस्य रुशददार्शे । RV. V. 1.2; SV.

2. 1097; N. 6. 13. जो अञ्चलकदर्ग मतीनाम । VS

सिमिद्धो अञ्जनकृद्दं मतीनाम् । VS. 29.1; N. 3. 20.

समिद्धो श्रद्ध मनुषो दुरोखे। RV. X.110. 1; AV. 5. 12. 1; VS. 29. 25; N. 8. 5.

समुद्राद्भि मेधुमाँ उदारत्। RV. IV.58. 1; VS. 17. 89; N. 7. 17.

सं मा तपन्यभितः। RV. I. 105. 8; X. 33. 2; N. 4. 6;

सविता यन्त्रेः पृथिवीमरम्यात् । RV. X. 149. 1; N. 10. 32.

स शर्भदर्थो विषुणस्य । RV. VII. 21. 5; N. 4. 19.

ससं न पक्रमविद्च्छुचन्तम् । RV. X. 79. 3: N. 5. 3.

सिक्तमिविन्दचरणे नदीनाम् । RV. X.139. 6; N. 5. 1.

साकञ्जानां सप्तथमाहुरेकजम् । RV.I.164. 15; AV. 9. 9. 16; N. 13. 32=14. 19.

सा मे सत्याशीदेवेषु । Cf. TS. 3.2.7.2; N. 6.8.

सिनीवालि पृथुष्टुके। RV. II. 32. 6; AV. 7. 46. 1; VS. 34. 10; N. 11. 32.

सिषक्रि पूषा श्रभ्यर्थयज्वा । RV. VI. 50. 5; N. 6. 6.

सुकिंगुकं शल्मिलं विश्वरूपं । RV. X. 85. 20; N. 12. 8.

सुखं रथं युयुजे सिन्धुरिधनम्। RV. X. 75. 9; N. 7. 7.

सुगा वो देवाः सदनमकर्म । N. 12. 42; cf. सदना श्रकर्म । AV. 7. 97. 4; VS. 8. 18.

सुगुरसन्सु हिरचय: । RV. I. 125. 2; N. 5. 19.

सुदेवो श्रद्य प्रपतेदनावृत् । RV. X. 95.

14; N. 7. 3.

सुदेवो श्राप्त वरुषा। RV. VIII. 69.12; AV. 20. 92. 9; N. 5. 27.

सुपर्ण वस्ते मृगो श्रस्याः । RV. VI. 75.

11; VS. 29. 48; N. 9. 19. ें सुप्रायणा श्रक्षान्यज्ञे । VS. 28. 5; MS.

4. 13. 2: 200. 11; KS. 15.13;

TB. 3. 6. 2. 2; N. 4. 18.

सुवास्त्वा श्रधि। RV. VIII. 19. 37; N. 4. 15.

सुविते मा धाः । TS. 1. 2. 10. 2; KS. 2. 8; MS. 1. 2. 7: 16. 15; N. 4.17; स्विते मा धाः । VS. 5. 5.

सुषुन्न: सूर्यरिमश्चनद्रमा गन्धर्व: 1 TS. 3. 4. 7. 1; N. 2. 6; cf. सुषुम्ण: etc. VS. 18. 4.

स्यवसाद्भगवती हि भूयाः। RV. I. 164. 40; AV. 7. 73. 11; 9. 10. 20; N. 11. 44.

सूरादश्वं वसवो निरतष्ट । RV. I. 163.2; VS. 29. 13; N. 4. 13.

सूर्यमादितेयम् । Frag. of. RV. X. 88. 11; N. 2. 13; 7. 29.

सूर्यस्थेव वत्त्रथो ध्योतिरेषाम् । RV. VII. 33. 8; N. 11. 20.

स्र्येव जर्भरी तुर्फरीत्। RV. X. 106.. 6; N. 13. 5.

स्प्रकरस्रमृतये । RV. VIII. 32. 10; SV. 1. 217; N. 6. 17.

सेनेव सृष्टामं द्घाति। RV. I. 66-4; N. 10. 21.

सोमः पवते जनिता मतीनां। RV. IX. 96. 5; N. 13. 25=14. 12

- सोमं यावो घेनवो वावशानाः । RV. IX. 97. 35; SV. 2. 210; N. 13. 28=14.15.
- सोमं पित्र मन्द्सानो गणिश्रिभिः। RV.V. 60. 8; N. 8. 2.
- सोमं मन्यते पिवान् । RV. X. 85. 3; AV. 14. 1. 3; N. 11. 14.
- सोमस्य राज्ञो वरुणस्य धर्मणि । RV. X. 167. 3; N. 11. 12.
- सोमानं स्वरणं कृष्णिह । RV. 1. 18. 1; VS. 3. 28; N. 6. 10.
- सोर्देवानस्जत तत्सुराणां सुरत्वमसोरसुरान-स्जत तद्सुराणामसुरत्वम् । N. 3. 8; cf. TB. 2.3. 8. 2: तस्यासुरेवा-जीवत् तेनासुनाऽसुरानस्जत तदसुरा-णामसुरत्वम् ।
- स्कन्धांसीव कुलिशेना। RV. I. 32. 5; N. 6.17.1
- स्तवे वज्रयूचीषमः । RV. X. 22. 2; N. 6. 23.
- स्तुषेथ्यं पुरुवर्षसम्भवम् । RV. X. 120. 6; N. 11. 21.
- स्तृयान्ति बाहरानुषक् । RV. VIII. 45. 1; SV. 1. 133; 2. 688; VS.7. 32; N. 6. 14; cf. स्तृयोत बाहरा-नुषक् । RV. I. 13. 5.
- स्तोमेन हि दिवि देवासो श्रिप्तम् । RV. X. 88. 10; N. 7. 28,
- श्वियः सतीस्ताँ उ मे पुंस श्राहु: । RV. I. 164. 16; AV. 9. 9. 15; N. 13. 33=14. 20.
- स्था खुरयं भारहारः । N. 1. 18; cf. SUB, 3.

- स्थूरं राध: शताश्वं। RV. VIII 4. 19; N. 6. 22.
- स्योना पृथिवि भव। RV. 1.22. 15; N. 9.32.
- स्वधित मैनं हिंसी: । VS. 4.1; 5.42; 6.15; N. 1.15.
- स्वर्यन्तो नापेचन्त । AV. 4. 14. 4; VS. 17. 68; N 13. 8.
- स्वसुजीरः श्र्योतु नः। RV. VI. 55. 5; N. 3. 16.
- स्वस्तिरिद्धि प्रपथे श्रेष्ठा। RV. X. 63. 16; N. I1. 46.
- स्वादिष्ठया मदिष्ठया। RV. IX. 1. 1; SV. 1. 468; 2. 39; VS. 26. 25; N. 11. 3.
- हंस: श्रुचिसद्वसुरन्तरिचसद्भोता। RV. IV. 40. 5; VS. 10. 24; 12. 14; N. 13. 44=14. 29.
- हन्ताहं पृथिवीमिमां। RV. X. 119. 9; N. 1. 4.
- हरी इन्द्र प्रतद्वस् । RV. VIII. 13. 27; N. 6. 21.
- हविभिरेके स्वरितः सचन्ते । RVKh. X. 106. 1; N. 1. 11.
- हविषा जारो श्रपां । RV. I. 46, 4; N. 5. 24.
- हविष्पान्तमजरं स्वविदि । RV. X. 88.1; N. 7. 25.
- हविष्माँ म्राविवासित । RV. I. 12. 9; SV. 2. 196; VS. 6. 23; N. 11. 23.
- हिङ्कु एवती वसुपत्नी वसूनां। RV. I. 164.

27; AV. 7. 73. 8; 9. 10. 5; N. 11. 45.

हिनोता नो अध्वरं। RV. X. 30. 11; N. 6. 22.

हिमेनाग्नि घंसमवारयेथां। RV. I. 116. 8: N. 6. 36.

हिरण्यगर्भ: समवतेताग्रे । RV. X. 121. 1; AV. 4. 2. 7; VS. 13. 4;

23. 1; 25. 10; N. 10. 23.

हिरण्यरूपः स हिरण्यसंदक्। RV. II. 35. 10: N. 3. 16.

हिरण्यस्तूपः सवितर्थथा त्वा । RV. X. 149. 5; N. 10. 33.

हृदा तथेषु मनसो जवेषु । RV. X. 71. 8; N. 13. 13.

होतुश्चित्पूर्वे हविरद्यमाशत । RV. X. 94. 2; N. 7. 7.

A list of untraced quotatios:-

श्रक्तिः पवित्रं स मा पुनातु । N. 5. 6; ef. TB. 1.4.8.3. वश्रानरो रश्मि-भिर्मा पुनातु।...श्रप्ते दत्तै: पुनाहि मा । श्रदन्तकः पूषा । N.6.31; ef.KB.6.13.

तस्य दन्तान्परोवाप तस्मादाहुरदन्तकः पूषा करम्भाग इति । cf. GB. 1.2:-

तस्मादाहुरदन्तकः पूषा पिष्टभाजान इति। श्रवाङ्गुखः पीड्यमानो जन्तुश्चैव समन्वितः। N. 13. 19=14. 6.

श्रविशेषेण पुत्राणां दायो भवति धर्मत: । मिथुनानां विसर्गोदौ मनुः स्वायंभुवोऽब्रवीत्॥

N. 3. 4; cf. Mdh. 9.133, 139. द्यसौ वा म्नाद्त्योऽप्तिवेशानरः। N. 7.23; AB. VIII. 24.6; 25. 1. म्नानवे एष वैश्वानरः । cf. TB. iii.7. 3.1: एष वा श्रक्षि वैश्वानरः ।

श्राप्तेया वे प्रयाजा श्राप्तेया श्रनुयाजाः । N. 8. 22.

म्रादित्यो दत्तः । N. 11. 23.

श्राहारा विविधा भुकाः पीता नानाविधाःस्तनाः। मातरो विविधा दृष्टाः पितरः सुहृद्स्तथा॥ N. 13. 19=14. 6.

इदं तेऽन्याभिरसमानमद्भियाः काश्च सिन्धुं प्रवहन्ति नद्यः । सपी जीर्णामिव त्वचं जहाति पापं सिशरस्कोऽभ्युपेत्य ॥ N. 13. 47=14. 34.

इन्द्रे कामा अयंसत । N. 7. 2. The quotation is continued by Durga as follows:-दिन्यासः पार्थिवा उत । त्यमू यु गृगाता नरः ।

इमे सुता इन्द्वः प्रातिस्विना सजोषसा पिबतमश्चिना तान् । श्रयं हि वामृतये वन्द्नाय मां वायसो दोषा द्यमानो श्रवुबुधत्॥ N. 4. 17.

ऋच्छुन्तीव खे उद्गन्ताम् । N. 1. 9.

तद्यदेनं प्राणैः समन्धंस्तिदिन्द्रस्येन्द्रत्वम् । N. 10. 8; cf. SB. 6, 1. 1. 2:-एष एवेन्द्रस्तानेष प्राणानमध्यत इन्द्रियेणैन्द्र यदैन्द्र तस्मादिन्ध इन्धो ह वे तमिन्द्र इत्याचन्तते ।

तं मस्तः चुरपविना व्ययुः । N. 5. 5. Durga attributes the quotation to a Brāhmaṇa, the

full passage being:-देवा वै वृत्रस्य मर्म नाविदन् । तं मरुत: चुर-पविना व्ययु: । स वा एनं तदतपंस्त-स्माल्सान्तपना: ।

तस्मात्पुमान्दायादोऽदायादा स्त्री । N. 3. 4. तस्मात्स्त्रयं जातां परास्यन्ति न पुमांसम् । N. 3. 4.

तस्मादेते व्यक्ततरे इंच भवतः । $N.\ 1.\ 9.$ त्वामिन्द्र मतिभिः सुते । $N.\ 4.\ 19.$

न वा श्रमुं लोकं जग्मुषे किंच नाकम् । $N \cdot 2 \cdot 14$

नाभ्रात्रीमुपयच्छेत तोकं ह्यस्य तद्भवति। N.3.5. निष्ट्वक्त्रासश्चिदित्ररो भूरितोका वृकादिव । विभ्यस्यन्तो ववाशिरे शिशिरं जीवनाय कम् ॥ N. 1. 10.

नेमानि चत्राणीति च ब्राह्मणम् । N. 3. 20; cf. न वा इमानि चत्राण्यभूवित्रति । तश्चन्त्रत्राणां नचत्रत्वम् ।TB.2.7.18.3. नोपरस्याविष्कुर्याद्यदुपरस्याविष्कुर्याद्वर्तेष्ठाः स्यात्रमायुको यजमानः । N. 3. 5.

पृथिवी वैश्वानरः संवत्सरो वैश्वानरो ब्राह्मणो वैश्वानर: । N. 7. 24; cf. $\stackrel{.}{\text{SB}}$. 6. 2. 1. 36:-संवत्सरो वैश्वानर: ।

बब्धां ते हरी धाना उप ऋजीषं जिन्नताम् ।

N. 5. 12. Durga gives the quotation in full as follows: धानाः सोमानामिन्द्राद्धि च पिब च । बब्धां ते हरी धाना उप ऋजीषं जिन्नताम् ।

आ रथचर्षणे सिंचस्त । यस्ता प्रस्कृद्

यजमाने तस्मे किमरास्था: सुष्ठु सुवीर्यं यज्ञस्यागुर उद्भुचं यद्यदचीकमतां तत्त-थाभूद्योतर्यंज । हारियोजनस्यायं प्रैषः ।

मृतश्चाहं पुनर्जातो जातश्चाहं पुनर्मृत: । नानायोनिसहस्राणि मयोषितानि यानि वै ॥ N. 13. 19=14. 6.

यदरुदत्तद्भदस्य रुद्रत्वम् । N. 10. 5; attributed to Kāthakam.

यदस्य दिधि नृतीयं तदसावादित्य इति हि ब्राह्मण्म् । N. 7. 28

युगसाहस्रपर्यन्तमहर्यद्ब्रह्मणो विदुः। रात्रिं युगसहस्रान्तां ते ऽहोरात्रविदो जनाः। N. 13. 18=14. 5.

वरमाहारमाहाषीः । N. 5. 4. वसातिषु सा चरथोऽसितौ पेत्वाविव । कदेदमश्चिना युवमिम देवाँ श्रगच्छतम् ॥ N. 12. 2.

विद्या ह वै ब्राह्मण्मा जगाम। N.2.4; SUB.3. विवक्षप्रज्ञ श्रादित्य इत्युपनिषद्धर्णः। N.3.12.

शकटं शाकिनी गावो जालमस्यन्दनं वनम् । उद्धिः पूर्वतो राजा दुर्भिचे नव वृत्तयः॥ N. 6. 5.

षष्टिश्च ह वै त्रीणि च शतानि संवत्सरस्या-होरात्रा: । N. 4. 27.

स तौरयाया उप याहि यज्ञं मरुद्रिरिन्द्र सखिभिः सजोषाः । N. 5. 15. समुद्राद्धयेषोऽद्भय उदेति । N. 7. 17.

ADDITIONS AND CORRECTIONS

60, read उभयाहस्ति-'with both hands' for उभया. 65, कुष .. कृषे 71, ततन्वत्-neut. acc. sing. red. perf. pt. of $\sqrt{तन्.}$ 'far-extending' for 'he spread.' ,, 165, add एषि after एषाम्-'thou goest.' 7. 23. , 169, read क्रान्तदर्शन:-'seeing afar' for कान्तदर्शन:-12. 13. नामधेयम्-'synonym.' 2. 5. " 198, add ,, 210,211, add प्रज्ञानानि-'brilliant lights.' 12. 13. , 217, add द्यमम्-'atmosphere, body, space.' 10. 44. ,, 226, यहुम्-'child.' 8. 2. वक्रव्यम्-'should be addressed.' 6. 4. ,, 234, श्रुशोचिष्यु:-'desirous of kindling.' 6. 1. ,, 248, ,, 253, सप:-'male organ'. 5. 16.

